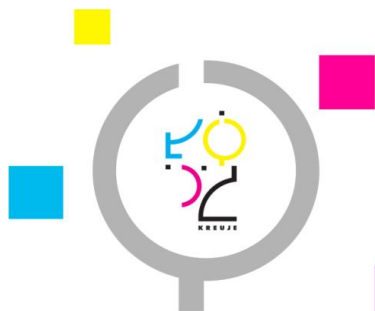

Załącznik
do uchwały Nr...
Rady Miejskiej w Łodzi
z dnia ...

ŁÓDŹ REWITALIZUJE

PROGRAM REWITALIZACJI ŁÓDZI 2026+

Gminny Program Rewitalizacji

Program został po raz pierwszy przyjęty uchwałą Rady Miejskiej w Łodzi Nr XXXV/916/16 z dnia 28 września 2016 r. w sprawie przyjęcia *Gminnego Programu Rewitalizacji miasta Łodzi*. Zmiany do dokumentu wprowadzone zostały Uchwałą Rady Miejskiej w Łodzi Nr LXXIII/1980/18 z dnia 5 lipca 2018 r. zmieniającą uchwałę w sprawie przyjęcia *Gminnego Programu Rewitalizacji miasta Łodzi*. Prace nad kolejną zmianą Programu zostały zainicjowane uchwałą Nr XIX/753/20 z dnia 29 stycznia 2020 r. w sprawie przystąpienia do sporządzenia zmiany *Gminnego Programu Rewitalizacji miasta Łodzi*.

Opracowanie: Biuro Rewitalizacji i Mieszkalnictwa UMŁ we współpracy z Zespołem ds. Rewitalizacji powołanym Zarządzeniem Nr 5414/VII/17 Prezydenta Miasta Łodzi w sprawie powołania Komitetu Sterującego ds. Rewitalizacji i Zespołu ds. Rewitalizacji.

Gminny program rewitalizacji przygotowany z wykorzystaniem materiałów powstałych w ramach projektu pilotażowego pn. "Opracowanie modelu prowadzenia rewitalizacji obszarów miejskich na wybranym obszarze w Mieście Łodzi" (etap I i II), współfinansowanego ze środków Unii Europejskiej, Europejskiego Funduszu Spójności w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna na lata 2014-2020.

Preambuła

Jak wskazuje Krajowa Polityka Miejska, problem degradacji dotyczy istotnej części terenów zurbanizowanych w polskich miastach, a miasta z enklawami biedy i wykluczenia, o substandardowych warunkach życia, nie mają szans, by być konkurencyjnymi i dynamicznymi. Ich potencjał rozwojowy pozostaje niewykorzystany. Czynnikiem degradacji są najczęściej negatywne zjawiska społeczno-gospodarcze skutkujące segregacją społeczną i dziedziczeniem biedy oraz niekorzystne zmiany infrastrukturalno-przestrzenne (dekapitalizacja tkanki miejskiej, ułomna struktura urbanistyczna), występujące najczęściej w historycznych śródmieściach.

Łódź nie jest wyjątkiem: jej centrum także przeżywa kryzys. Natomiast wyjątkowa w przypadku Łodzi jest skala problemów – mamy największe wyzwania rewitalizacyjne spośród wszystkich miast w Polsce. Wyjątkowa jest także specyfika czynników tworzących kryzys w Łodzi. Na degradację społeczną Strefy Wielkomiejskiej Łodzi nakłada się głęboka dekapitalizacja tkanki miejskiej, lecz sama struktura urbanistyczna może być zdecydowanym atutem miasta. Jednak kryzys przekłada się na pogorszenie jakości życia, a więc na zmniejszenie atrakcyjności miasta dla jego mieszkańców. Skutkuje to również znacznym pogorszeniem wizerunku Łodzi.

Nie godzimy się na taki stan rzeczy i w odpowiedzi na kryzys w centrum Łodzi podejmujemy rewitalizację. Dla jej zrealizowania ustanawiamy ten Gminny Program Rewitalizacji. Marzy nam się centrum Łodzi, w którym panuje ożywienie społeczne i pulsuje koniunktura gospodarcza. Marzy nam się śródmieście i pozostałe części miasta składające się na Strefę Wielkomiejską, które stają się przyjazną przestrzenią do życia, dobrym miejscem zamieszkania i przedmiotem dumy Łódzian. Marzy nam się centrum, które jest zdrowym, mocno bijącym sercem miasta. Marzy nam się Łódź, do której przyjeżdżają Europejczycy by w niej zamieszkać i tutaj – oddychając niepowtarzalną atmosferą naszego miasta – realizować swój osobisty potencjał.

Zrealizujemy to marzenie! Już zaczęliśmy je urzeczywistniać. ŁÓDŹ REWITALIZUJE.

SPIS TREŚCI:

1. WPROWADZENIE	7
1.1. Struktura Gminnego Programu Rewitalizacji	7
1.2. Obszar rewitalizacji objęty Programem	8
1.3. Powiązania GPR z dokumentami strategicznymi Łodzi	9
1.3.1. Powiązania GPR ze Strategią Zintegrowanego Rozwoju Łodzi 2020+	9
1.3.2. Powiązania GPR z Polityką społeczną 2020+ dla miasta Łodzi	12
1.3.3. Powiązania GPR ze Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta Łodzi	14
1.3.4. Powiązania GPR ze Strategią przestrzennego rozwoju Łodzi 2020+	14
1.3.5. Powiązania GPR z Gminnym Programem Opieki nad Zabytkami	14
1.3.6. Powiązania GPR z Programem Nowe Centrum Łodzi	15
1.4. Powiązania Programu ze strategicznymi dokumentami Województwa Łódzkiego i Łódzkiego Obszaru Metropolitalnego	17
1.4.1. Powiązania GPR ze Strategią Rozwoju Województwa Łódzkiego 2020	17
1.4.2. Powiązania GPR z Programem rozwoju kultury w woj. łódzkim 2014 – 2020;	22
1.4.3. Powiązania GPR z Wojewódzkim programem opieki nad zabytkami w województwie łódzkim na lata 2016 – 2019	24
1.4.4. Powiązania GPR z Planem Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Łódzkiego	25
1.4.5. Powiązania GPR ze Strategią Rozwoju Łódzkiego Obszaru Metropolitalnego 2020+	26
1.5. Powiązania Programu ze strategicznymi dokumentami krajowymi	28
1.5.1. Powiązania GPR ze Strategią Odpowiedzialnego Rozwoju 2020	28
1.5.2. Powiązania GPR z „Krajową Strategią Rozwoju Regionalnego 2030: Regiony, Miasta, Obszary Wiejskie”	28
1.5.3. Powiązania GPR z Krajową Polityką Miejską	30
1.6. Odstąpienie od przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko	31
1.7. Opiniowanie GPR przez właściwe podmioty	31
2. CZĘŚĆ DIAGNOSTYCZNA	33
2.1. Streszczenie poprzedniej wersji diagnozy (tzw. <i>Diagnozy 2016</i>)	33
2.1.1. Analiza negatywnych zjawisk i czynników kryzysowych na obszarze rewitalizacji	33
2.1.2. Analiza lokalnych potencjałów obszaru rewitalizacji	53
2.1.3. Zdiagnozowana skala i charakter potrzeb rewitalizacyjnych	55
2.2. Monitorowanie stanu wyjściowego obszaru rewitalizacji	63
2.2.1. ANALIZA ZMIAN STANU OBSZARU	64

2.2.2.	Sfera gospodarcza	106
2.2.3.	Sfera techniczna	115
2.2.4.	Sfera środowiskowa	124
2.2.5.	Sfera przestrzenno-funkcjonalna	128

3. CZĘŚĆ PLANISTYCZNA

135

3.1.	Wizja i cele rewitalizacji	135
3.1.1.	Opis wizji stanu obszaru po przeprowadzeniu rewitalizacji	135
3.1.2.	Misja Gminnego Programu Rewitalizacji	136
3.1.3.	Struktura celów rewitalizacji	137
3.1.4.	Przyjęte kierunki działań odpowiadających celom rewitalizacji	140
3.1.5.	Włączenie interesariuszy rewitalizacji – partycypacja w procesie tworzenia i wdrażania GPR	151
3.2.	Przedsięwzięcia rewitalizacyjne	164
3.2.1.	Koncepcja Rewitalizacji Obszarowej Centrum Łodzi – objaśnienie.	164
3.2.2.	Lista planowanych podstawowych przedsięwzięć rewitalizacyjnych	168
3.2.3.	Powiązania pomiędzy poszczególnymi podstawowymi przedsięwzięciami rewitalizacyjnymi	284
3.2.4.	Powiązania podstawowych przedsięwzięć rewitalizacyjnych z celami operacyjnymi	293
3.2.5.	Charakterystyka pozostałych dopuszczalnych przedsięwzięć rewitalizacyjnych	304
3.3.	Niezbędne zmiany w dokumentach strategicznych Łodzi	310
3.3.1.	Niezbędne zmiany w polityce mieszkaniowej Łodzi	310
3.3.2.	Niezbędne zmiany w zakresie planowania i zagospodarowania przestrzennego	311
3.4.	Specjalna Strefa Rewitalizacji	317

4. CZĘŚĆ ZARZĄDCZA

319

4.1.	Struktura zarządzania realizacją Programu	319
4.1.1.	Koordinator Rewitalizacji	321
4.1.2.	Zespół ds. Rewitalizacji	322
4.1.3.	Komitet Sterujący do spraw Rewitalizacji	323
4.1.4.	Komitet Rewitalizacji	323
4.2.	Harmonogram realizacji procesu rewitalizacji	323
4.2.1.	Zadania zrealizowane do końca 2020 roku	325
4.2.2.	Okres pełnej funkcjonalności GPR (2018 – 2026)	326
4.3.	Mechanizmy integrowania przedsięwzięć rewitalizacyjnych	326
4.3.1.	Założenia dotyczące integracji działań rewitalizacyjnych (źródło: Pilotaż I):	326
4.3.2.	Komplementarność problemowa	328
4.3.3.	Komplementarność przestrzenna	330
4.3.4.	Kompleksowość	330
4.3.5.	Komplementarność źródeł finansowania	331
4.3.6.	Komplementarność proceduralno-instytucjonalna	331
4.3.7.	Realizacja zasady partnerstwa i partycypacji	332

4.3.8.	Komplementarność międzyokresowa	333
4.4.	Szacunkowe ramy finansowe Programu	335
4.5.	Monitorowanie realizacji Programu	337
4.5.1.	Założenia systemu monitorowania i oceny Programu	337
4.5.2.	Założenia do systemu wskaźników monitoringu GPR	339
4.6.	System wprowadzania zmian w reakcji na zmienność otoczenia	342
5.	SPIS ZAŁĄCZNIKÓW:	344

1. Wprowadzenie

1.1. Struktura Gminnego Programu Rewitalizacji

Ustawa z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji (Dz. U. z 2017 r. poz. 1023, 1529 i 1556), zwana dalej „Ustawą” w art. 15 ust. 1 wskazuje wymagany zakres zawartości gminnego programu rewitalizacji. Program taki zawiera w szczególności:

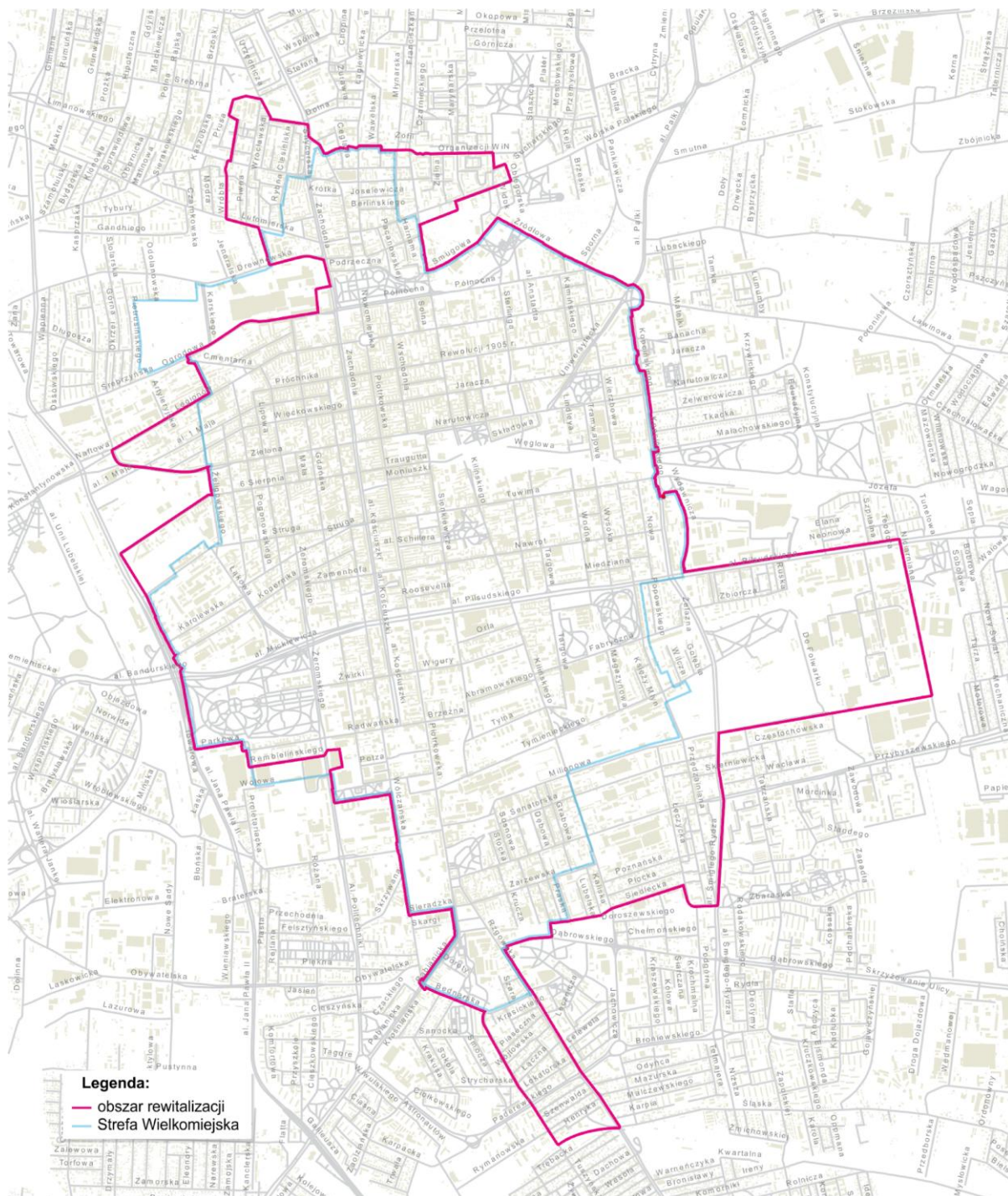
1. szczegółową diagnozę obszaru rewitalizacji: zjawisk negatywnych i lokalnych potencjałów;
2. opis powiązań GPR z dokumentami strategicznymi gminy, w tym strategią rozwoju gminy, Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego (SUiKZP) oraz strategią rozwiązywania problemów społecznych;
3. opis wizji stanu obszaru po przeprowadzeniu rewitalizacji;
4. cele rewitalizacji oraz odpowiadające im kierunki działań;
5. opis przedsięwzięć rewitalizacyjnych, w tym:
 - a. listę planowanych podstawowych przedsięwzięć rewitalizacyjnych, wraz z ich opisami zawierającymi każdorazowo: nazwę i podmiot realizujący, zakres zadań, lokalizację, szacowaną wartość, prognozowane rezultaty wraz ze sposobem ich oceny;
 - b. charakterystykę pozostałych dopuszczalnych przedsięwzięć rewitalizacyjnych;
6. mechanizmy integrowania działań i przedsięwzięć rewitalizacyjnych;
7. szacunkowe ramy finansowe GPR wraz z oszacowaniem środków publicznych i prywatnych;
8. opis struktury zarządzania realizacją gminnego programu rewitalizacji, wskazanie kosztów tego zarządzania wraz z ramowym harmonogramem realizacji programu;
9. system monitorowania i oceny gminnego programu rewitalizacji;
10. określenie niezbędnych zmian w uchwałach dotyczących gospodarki mieszkaniowej gminy;
11. określenie niezbędnych zmian w uchwale o Komitecie Rewitalizacji, o ile była podjęta;
12. wskazanie, czy na obszarze rewitalizacji ma zostać ustanowiona Specjalna Strefa Rewitalizacji, wraz ze wskazaniem okresu jej obowiązywania;
13. wskazanie sposobu realizacji GPR w zakresie zagospodarowania przestrzennego, w tym:
 - a. wskazanie zakresu niezbędnych zmian w SUiKZP,
 - b. wskazanie miejscowych planów koniecznych do uchwalenia albo zmiany,
 - c. w przypadku wskazania konieczności uchwalenia miejscowego planu rewitalizacji, wskazanie granic obszarów, dla których plan ten będzie procedowany łącznie z procedurą scaleń i podziałów nieruchomości, a także wytyczne w zakresie jego ustaleń;
14. załącznik graficzny przedstawiający ustalenia GPR na mapie w skali co najmniej 1:5000.

Niniejszy dokument zachowuje w pełni strukturę wskazaną w Ustawie, jako zalecaną. GPR zarówno w fazie jego przygotowania jak i w fazie wdrażania będzie wykorzystywał rozwiązania i rekomendacje wypracowane w ramach projektu pilotażowego pt. „Opracowanie modelu prowadzenia rewitalizacji obszarów miejskich na wybranym obszarze w Mieście Łodzi” realizowanego na zlecenie Ministerstwa Rozwoju (wcześniej Ministerstwa Infrastruktury i Rozwoju) współfinansowanego przez Unię Europejską z Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna 2014-2020 (w dalszej części GPR zwanego Pilotażem I).

1.2. Obszar rewitalizacji objęty Programem

Uchwała Nr XXV/589/16 Rady Miejskiej w Łodzi z dnia 10 lutego 2016 r. w sprawie wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji miasta Łodzi wyznacza dla Łodzi obszar rewitalizacji o granicach tożsamy z granicami obszaru zdegradowanego, zgodnie z poniższą mapą (ryc. 1).

Ryc. 1. Obszar rewitalizacji dla Łodzi a granice Strefy Wielkomięskiej

Źródło: Uchwała Nr XXV/589/16 Rady Miejskiej w Łodzi z dnia 10 lutego 2016 r.

Obszar rewitalizacji obejmuje cały obszar Śródmieścia oraz fragmenty: Bałut, Widzewa, Górnej, Polesia i wykracza swoim zasięgiem poza granice Strefy Wielkomiejskiej. Jest on niejednorodny zarówno pod względem pełnionych funkcji, występujących zjawisk kryzysowych jak i potencjałów. Powierzchnia obszaru wynosi 1783 ha co stanowi 6,08% całkowitej powierzchni Łodzi. W chwili wyznaczania obszaru zamieszkiwało go 152 292 osób co stanowiło 22,83% populacji mieszkańców miasta. Obszar mieści się więc w limitach powierzchni i ludności wyznaczonych ustawą.

1.3. Powiązania GPR z dokumentami strategicznymi Łodzi

Niniejszy Program ma bezpośrednie powiązania wdrożeniowe z następującymi dokumentami systemu planowania strategicznego Łodzi:

- Strategią Zintegrowanego Rozwoju Łodzi 2020+¹,
- Polityką Społeczną 2020+ dla Miasta Łodzi²,
- Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta Łodzi³
- Strategią Przestrzennego Rozwoju Łodzi 2020+,
- Gminnym Programem Opieki nad Zabytkami Miasta Łodzi na lata 2014-2017⁴,
- Polityką Miasta Łodzi dotyczącą gminnego zasobu mieszkaniowego 2020+⁵ i Wieloletnim programem gospodarowania mieszkaniowym zasobem Miasta Łodzi na lata 2016-2020,
- Polityką rozwoju edukacji Miasta Łodzi 2020+⁶,
- Polityką Rozwoju Kultury 2020+ dla Miasta Łodzi⁷,
- Polityką komunalną i ochrony środowiska Miasta Łodzi 2020+⁸,
- Programem Nowe Centrum Łodzi⁹,
- Planem Gospodarki Niskoemisyjnej dla Miasta Łodzi¹⁰,
- Atrakcyjne Przestrzenie Miejskie 2020+.

1.3.1. Powiązania GPR ze Strategią Zintegrowanego Rozwoju Łodzi 2020+

W Strategii Zintegrowanego Rozwoju Łodzi 2020+ (zwanej dalej Strategią) GPR jest planem wykonawczym w zakresie zadań rewitalizacyjnych. Stanowi on w polityce miejskiej Łodzi płaszczyznę koordynacji wszelkich działań rewitalizacyjnych i ramę operacyjną dla tych działań. W chwili powstawania Strategii, rewitalizację wymieniono wprost w Filarze III, rozumiejąc wówczas rewitalizację jako interwencję techniczną i przestrzenną. Dziś to rozumienie trzeba zdecydowanie odczytać po nowemu.

¹ Uchwała Nr XLIII/824/12 Rady Miejskiej w Łodzi z dnia 25 czerwca 2012 r.

² Uchwała Nr XXIV/570/16 Rady Miejskiej w Łodzi z dnia 3 lutego 2016 r.

³ Uchwała Nr LXIX/1753/18 Rady Miejskiej w Łodzi z dnia 28 marca 2018 r.

⁴ Uchwała Nr XVI/671/19 Rady Miejskiej w Łodzi z dnia 19 listopada 2019 r.

⁵ Uchwała Nr XXIV/572/16 Rady Miejskiej w Łodzi z dnia 3 lutego 2016 r.

⁶ Uchwała Nr LXII/1322/13 Rady Miejskiej w Łodzi z dnia 16 maja 2013 r.

⁷ Uchwała Nr LIX/1252/13 Rady Miejskiej w Łodzi z dnia 27 marca 2013 r.

⁸ Uchwała Nr LV/1151/13 Rady Miejskiej w Łodzi z dnia 16 stycznia 2013 r.

⁹ Uchwała Nr XII/241/15 Rady Miejskiej w Łodzi z dnia 20 maja 2015

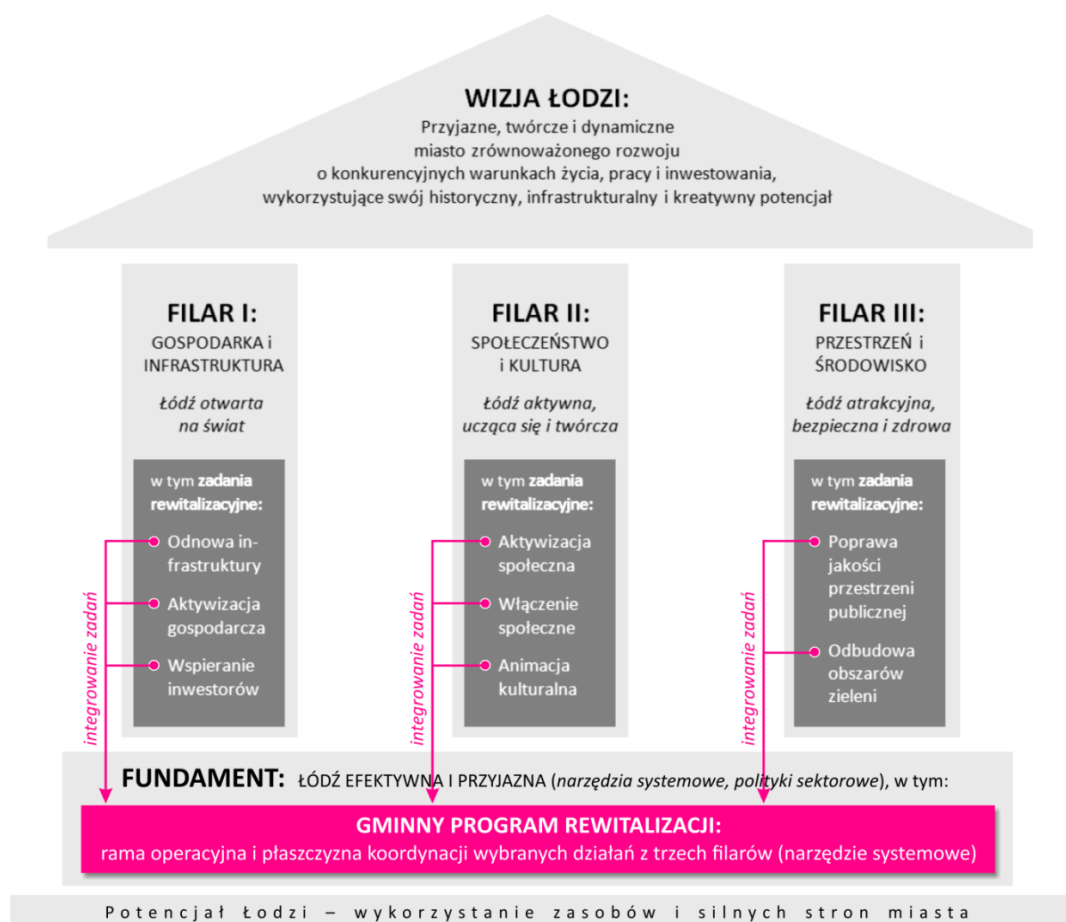
¹⁰ Uchwała Nr LXIII/1638/17 Rady Miejskiej w Łodzi z dnia 27 grudnia 2017 r.

Ustawa nadała rewitalizacji nowe znaczenie: jest ona **interwencją w kryzys społeczny**, a dopiero potem – gospodarczy, ekologiczny, funkcjonalno-przestrzenny i techniczny. Sama Strategia umieszcza tak rozumiane zadania rewitalizacyjne we wszystkich trzech filarach strategicznych:

1. Zadania społeczne – w Filarze II „Społeczeństwo i kultura”,
2. Zadania gospodarcze oraz techniczne – w Filarze I „Gospodarka i infrastruktura”,
3. Zadania ekologiczne i funkcjonalno-przestrzenne – w Filarze III „Przestrzeń i środowisko”.

Ponieważ Gminny Program Rewitalizacji ma za zadanie tworzyć płaszczyznę koordynacji tych działań, – jest narzędziem w fundamencie struktury zarządzania strategicznego miastem.

Ryc. 2. GPR w strukturze zarządzania strategicznego Łodzią

Opracowanie: W. Kłosowski

Ze względu na swój – wskazany Ustawą – interdyscyplinarny charakter, **GPR nie jest jedną z polityk branżowych Łodzi, ale strategicznym narzędziem systemowym:**

- na etapie programowania – GPR jest płaszczyzną integracji działań rewitalizacyjnych mogących należeć merytorycznie do różnych polityk branżowych,
- na etapie wdrażania – GPR jest ramą operacyjną służącą spójnemu zarządzaniu działaniami z obszaru różnych branż merytorycznych.

Przy takim usytuowaniu GPR w systemie realizacji polityk i strategii miejskich Łodzi, system ten staje się spójny, a całość działań strategicznych jest efektywniejsza.

Tab. 1. Wskazania strategiczne dla polityki społecznej 2020+ dla miasta Łodzi zawarte w *Strategii Zintegrowanego Rozwoju Łodzi 2020+*

FILAR:	Cel strategiczny:	Działanie:
I. GOSP ODA RKA i INF RAST RUKT URA	1.1. Nowe Centrum Łodzi	1.1.1. stworzenie wielofunkcyjnych atrakcyjnych przestrzeni publicznych, zintegrowanych funkcjonalnie, urbanistycznie i społecznie z rewitalizowanym historycznym centrum Łodzi i połączenie tkanki miejskiej Nowego Centrum Łodzi z osią ulicy Piotrkowskiej;
		1.1.2. rewitalizacja obszarów przemysłowych i kolejowych;
		1.1.3. stworzenie obszaru aktywności gospodarczej;
		1.1.4. wzmocnienie funkcji kulturalnych oraz obudowa NCŁ z funkcją mieszkalną;
		1.1.5. zachowanie istotnych elementów tkanki urbanistycznej stanowiących o tożsamości i historii tego obszaru;
		1.1.6. stworzeniu centrów społecznych oraz warunków dla funkcjonowania łódzkich organizacji pozarządowych prowadzących działalność integracyjną i aktywizującą społecznie. Zintegrowanie społeczne rewitalizowanego obszaru pilotażowego LPR Łodzi z przestrzeniami publicznymi NCŁ.
	1.2. Funkcjonalna metropolia łódzka	1.2.1. usprawnienie procedur umożliwiających tworzenie i wsparcie na terenie aglomeracji nowych miejsc pracy, poprawę jakości życia mieszkańców, przeciwdziałanie negatywnym zjawiskom związanym z depopulacją.
	1.3. Łódź przedsiębiorcza, kreatywna i innowacyjna	1.3.1. wsparcie rozwoju przemysłów kreatywnych, w tym w szczególności sektora mody, wzornictwa i produkcji filmowej;
		1.3.2. wspomaganie rozwoju struktur klastrowych oraz inwestycji w nowoczesne włókiennictwo, ekobiznes (innowacyjne przedsięwzięcia z zakresu ochrony środowiska), przemysł farmaceutyczny i medyczny oraz ekologiczne przetwórstwo spożywcze;
		1.3.3. stymulowanie wzrostu liczby inicjatyw gospodarczych w sektorze mikroprzedsiębiorstw i MSP, zwłaszcza start-upów oraz przedsięwzięć z zakresu ekonomii społecznej.
II. SPOŁ ECZE ŃST WO i KULT URA	2.1. Miasto – dobro wspólne	2.1.1. poszerzanie oferty programowej realizowanej we współpracy z organizacjami pozarządowymi budującymi społeczeństwo obywatelskie;
		2.1.2. promowanie wolontariatu i inicjatyw pozarządowych rozwiązujących problemy społeczne;
		2.1.3. wsparcie działań organizacji społecznych na rzecz likwidacji łódzkich obszarów niedostatku i wykluczenia, w tym służących edukacji;
		2.1.4. edukacja służąca rozwojowi kapitału społecznego, prowadzona wśród najmłodszych łódzian;
		2.1.5. tworzenie systemowych rozwiązań mających na celu aktywizację i poprawę jakości życia seniorów, a także pozycji i perspektyw łódzkich kobiet;
		2.1.6. budżet partycypacyjny, jako narzędzie współdecydowania przez mieszkańców o kształcie inwestycji lokalnych.
	2.2. Kultura u podstaw	2.2.1. upowszechnianie dostępu do kultury i działań kulturowych, zwiększenie uczestnictwa mieszkańców w kulturze;
		2.2.2. podjęcie współpracy między placówkami edukacyjnymi, instytucjami kultury, organizacjami pozarządowymi, artystami i animatorami;
		2.2.3. wspieranie kształcenia na rzecz edukacji obywatelskiej i kulturalnej;
		2.2.4. rozwój kapitału kulturowego i kreatywnego tworzącego atrakcyjność Miasta, jako miejsca zamieszkania dla nowych mieszkańców;

III. PRZE STRZ E Ń I ŚRO DOW ISKO	2.3. Łódź ucząca się	2.2.5.	powiązanie działań kulturotwórczych z procesami rewitalizacji społecznej i programami wyrównywania szans najmłodszych łódzian i pokolenia 60+;
		2.2.6.	przekształcenie dziedzictwa filmowego, awangardowego i industrialnego Łodzi w zasób symboliczny, istotny dla tożsamości mieszkańców Miasta i wspomagający jego promocję.
		2.3.1.	aktywizacja zawodowa łódzian i zapewnienie pracodawcom odpowiednio przygotowanych kadr;
		2.3.2.	przebudowa i wzrost jakości usług świadczonych przez łódzki system oświaty;
	3.1. Rewitalizacja śródmieścia	2.3.3.	rozwój systemu kształcenia ustawicznego dla wszystkich grup wiekowych;
		2.3.4.	zwiększenie stopnia aktywności zawodowej kobiet i przeciwdziałanie depopulacji dzięki zapewnieniu pełnej dostępności do żłobków i przedszkoli.
		3.1.1.	odbudowa znaczenia historycznego centrum Łodzi poprzez połączenie kluczowych, najcenniejszych historycznie obszarów w jeden uporządkowany prawnie i odnowiony urbanistycznie, ekonomicznie i społecznie obszar atrakcyjny dla mieszkańców i inwestorów, stanowiący ważny instrument aktywnej polityki miejskiej;
		3.1.2.	poprawa stanu komunalnego mieszkalnictwa i przestrzeni publicznych, przy wykorzystaniu funduszy pomocowych i PPP;
		3.1.3.	aktywizacja społeczna i gospodarcza mieszkańców służąca włączeniu społecznemu i likwidacji obszarów biedy na terenach rewitalizowanych;
		3.1.4.	przedsięwzięcia tworzące nowoczesne miejsca pracy i budujące kapitał społeczny oraz kulturowy w obszarach kluczowych dla rewitalizacji;
		3.1.5.	realizacja celów społecznych przy przekształcaniach własnościowych zasobu komunalnego i racjonalizacji zarządzania nim;
		3.1.6.	podniesienie bezpieczeństwa mieszkańców i czystości Miasta.
	3.4. Miasto Bezpieczne	3.4.1.	powszechna edukacja na rzecz odpowiedzialności za przestrzeń wspólną i budowy pozytywnej identyfikacji mieszkańców z Łodzią.

Źródło: Strategia Zintegrowanego Rozwoju Łodzi 2020+; oprac. W. Kłosowski

1.3.2. Powiązania GPR z Polityką społeczną 2020+ dla miasta Łodzi

Polityka społeczna 2020+ dla miasta Łodzi była opracowywana podczas pilotażu programu rewitalizacji w Łodzi, w ścisłej zgodności z wcześniejszym dokumentem: „*Lokalny Program Rewitalizacji Łodzi 2020+; ZAŁOŻENIA*”. Polityka społeczna uwzględnia elementy niniejszego Programu i zawiera liczne zapisy, w tym zadania będące bezpośrednio częścią procesu rewitalizacji. Są to w szczególności:

Zapis wizji Polityki społecznej, gdzie czytamy m.in.:

„Rewitalizuje się centrum miasta i widać tam gołym okiem poruszenie społeczne, aktywność i optymizm. Wśród mieszkańców jest poczucie, że wokół wszystko zaczęło się poprawiać”.

W ramach **Celu strategicznego C. 1. Umożliwić Łódzianom zarabianie i życie w poczuciu godności** – następujące programy strategiczne:

- Program C.1.1.: „Aktywny Krok”
- Program C.1.3.: „Ekonomia społeczna – ważna część łódzkiego rynku pracy”

- Program C.1.4.: „*Jestem dumny, że pracuję*”

W ramach **Celu strategicznego C. 2. Pobudzać lokalne miejsca pracy w obszarach koncentracji problemów** – następujące programy strategiczne:

- Program C.2.2.: „*Placówki polityki społecznej – bliżej odbiorców*”
- Program C.2.3.: „*Łódzianie razem – kampania na rzecz solidarności sąsiedzkiej*”
- Program C.2.4.: „*Zintegrowane społecznie przestrzenie publiczne Nowego Centrum Łodzi*”

W ramach **Celu strategicznego D. 1. Wzmacniać kapitał społeczny dzieci i młodzieży** – następujący program strategiczny:

- Program D.1.1.: „*Dobry początek (program kluczowy)*”

W ramach **Celu strategicznego D. 2. Wsparcie społeczne komponenty rewitalizacji** – następujące programy strategiczne (KLUCZOWY obszar powiązań polityki społecznej z GPR):

- Program D.2.1.: „*Łódzka tożsamość – PILOTAŻ wieloletniego programu edukacyjnego w łódzkich szkołach pn. »Nasza Łódź«*”
- Program D.2.2.: „*Serce Łodzi – wspólna sprawa (program kluczowy)*”
- Program D.2.3.: „*Łódzianie razem – kampania na rzecz solidarności sąsiedzkiej*”
- Program D.2.4.: „*Zintegrowane społecznie przestrzenie publiczne Nowego Centrum Łodzi*”

W ramach **Celu strategicznego D. 3. Budować łódzkie poczucie wspólnej tożsamości i solidarności** – następujące programy strategiczne:

- Program D.3.1.: „*Łódzka tożsamość – wieloletni program edukacyjny w łódzkich szkołach pn. »Nasza Łódź«*”
- Program D.3.2.: „*Łódzka tożsamość – kampania animacyjno-kulturalna*”

W ramach **Celu strategicznego E. 5. Zapobiegać ryzykownym zachowaniom seksualnym młodzieży** – następujące programy strategiczne:

- Program E.5.1.: „*Szkolna profilaktyka ryzykownych zachowań seksualnych młodzieży*”
- Program E.5.2.: „*Punkt konsultacyjno-edukacyjny z zakresu poradnictwa młodzieżowego*”

W ramach **Celu strategicznego E. 6. Budować solidarność, wyrównywać szanse** – następujący program strategiczny:

- Program E.6.1.: „*Program wyrównywania szans edukacyjnych*”

W ramach **Celu strategicznego F. 2. Wygospodarować odpowiedni zasób mieszkań dla celów polityki społecznej** – następujące programy strategiczne:

- Program F.2.1.: „*Analiza bezpośrednich potrzeb mieszkaniowych w ramach celów polityki społecznej*”
- Program F.2.2.: „*Analiza problematyki na styku polityki społecznej i mieszkaniowej*”

Ponieważ oba dokumenty – GPR i Polityka Społeczna - były opracowywane niemal równolegle i procesy ich przygotowania były skoordynowane, nie zachodzi konieczność wprowadzania zmian w Polityce Społecznej w związku z uchwaleniem GPR.

1.3.3. Powiązania GPR ze Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta Łodzi

Od 2013 roku trwały prace nad zmianą, przyjętego uchwałą Nr XCIX/1826/10 Rady Miejskiej w Łodzi z dnia 27 października 2010 r., *Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta Łodzi*. Do opracowania nowego studium przystąpiono uchwałą Nr LXVI/1416/13 Rady Miejskiej w Łodzi w sprawie przystąpienia do sporządzenia „Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta Łodzi” z dnia 3 lipca 2013 r. Prace nad nowym studium poprzedziło opracowanie „Oceny aktualności Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego oraz miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego Łodzi”, która stanowi załącznik do uchwały Nr LXVI/1415/13 Rady Miejskiej w Łodzi z dnia 3 lipca 2013 r.

28 marca 2018 r. Rada Miejska uchwaliła nowe *Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta Łodzi* (uchwała Nr LXIX/1753/18 ze zmianami). Ponieważ oba dokumenty (studium jak i GPR) były opracowywane równolegle i w procesie skoordynowanym, nie zachodzi konieczność wprowadzania zmian w studium instrumentami ustawy o rewitalizacji.

1.3.4. Powiązania GPR ze Strategią przestrzennego rozwoju Łodzi 2020+

Treści Strategii przestrzennego rozwoju Łodzi 2020+ przyjętej w styczniu 2013 są powiązane z niniejszym Programem¹¹. W części III. Dokumentu: „Wytyczne do działań i programów oraz określenie zasad realizacji celów strategicznych” wytyczna nr 4 nosi tytuł „Strategia zintegrowanej rewitalizacji Strefy Wielkomiejskiej – wyznaczenie obszarów priorytetowych rewitalizacji” i jest zgodna co do generalnych zasad z GPR (choć dotyczy nieco inaczej wytyczonego obszaru i – ze względu na swą specyfikę – koncentruje się na kwestiach przestrzennych i technicznych). Zawarte w strategii przestrzennej: schemat postępowania przy planowaniu działań rewitalizacyjnych, zasady finansowania, system monitoringu i wymiany informacji oraz schemat zarządzania działaniami rewitalizacyjnymi – tracą aktualność. Materię tę reguluje – z chwilą uchwalenia – niniejszy Gminny Program Rewitalizacji.

1.3.5. Powiązania GPR z Gminnym Programem Opieki nad Zabytkami

Gminny Program Opieki nad Zabytkami na lata 2019-2022, który jest kontynuacją pierwszego programu, oparty został na celu strategicznym: – odnowa obszaru Strefy Wielkomiejskiej, objętej destrukcyjnymi procesami przestrzennymi, społecznymi i gospodarczymi.

W Programie zapisano: „Należy przyjąć, iż to historyczny krajobraz miejski Strefy Wielkomiejskiej, wyznaczonej w strategii rozwoju przestrzennego Łodzi, stanowi najcenniejszy element naszego dziedzictwa. Obszar ten zawiera najbogatsze i najbardziej zróżnicowane przejawy naszego wspólnego dziedzictwa kulturowego, które zostały ukształtowane przez kolejne pokolenia. Zachowanie jego wartości kulturowych, estetycznych, historycznych, naukowych i duchowych stanowi najważniejsze

¹¹ Trzeba jednak zaznaczyć, że przyjęcie przez Radę *Strategii przestrzennego rozwoju Łodzi 2020+* miało miejsce na ponad 2,5 roku przed wejściem w życie Ustawy, toteż część zapisów *Strategii przestrzennego rozwoju Łodzi 2020+* jest nieaktualna. W związku z tym w przypadku stwierdzonych niezgodności między dokumentami, aktem nadrzędnym jest GPR.

zadanie nie tylko dla utrzymania tożsamości miasta, ale podstawowy warunek jego dalszego rozwoju.”

W Programie wskazano następujące cele operacyjne oraz kierunki działań, które są zbieżne z Gminnym Programem Rewitalizacji:

Cel I – Zachowanie i ochrona historycznej struktury Miasta oraz obiektów zabytkowych

- Kierunek I: Zatrzymanie i przeciwdziałanie degradacji obszarów i obiektów zabytkowych, głównie budynków mieszkalnych, dążenie do poprawy ich stanu zachowania poprzez kompleksową rewaloryzację i adaptację
- Kierunek II: Ochrona najcenniejszych układów i elementów urbanistycznych oraz budynków
- Kierunek III: Zwiększanie atrakcyjności zabytków
- Kierunek IV: Zmiana przepisów prawnych dotyczących ochrony dziedzictwa kulturowego

Cel II – Edukacja i promocja dziedzictwa kulturowego służąca zwiększeniu świadomości jego znaczenia oraz budowaniu tożsamości lokalnej

- Kierunek I: Zapewnienie szerokiego dostępu do informacji na temat dziedzictwa kulturowego
- Kierunek II: Edukacja społeczna i upowszechnianie wiedzy na temat dziedzictwa kulturowego
- Kierunek III: Promocja zasobów dziedzictwa kulturowego
- Kierunek IV: Zwiększenie roli zabytków w rozwoju turystyki oraz działań kulturalnych
- Kierunek V: Tworzenie miejsc pracy związanych z opieką nad zabytkami

Cel III – Aktywne, zintegrowane zarządzanie zasobem dziedzictwa kulturowego Miasta

- Kierunek I: Gminna ewidencja zabytków – podstawa do tworzenia polityki i programów konserwatorskich
- Kierunek II: Włączenie problematyki ochrony zabytków do nowych dokumentów i programów strategicznych miasta
- Kierunek III: Koordynacja działań rewitalizacyjnych
- Kierunek IV: Współpraca w zakresie ochrony i opieki nad zabytkami między komórkami organizacyjnymi Urzędu Miasta Łodzi oraz innymi jednostkami i instytucjami
- Kierunek V: Prace badawcze i dokumentacyjne zasobów dziedzictwa kulturowego

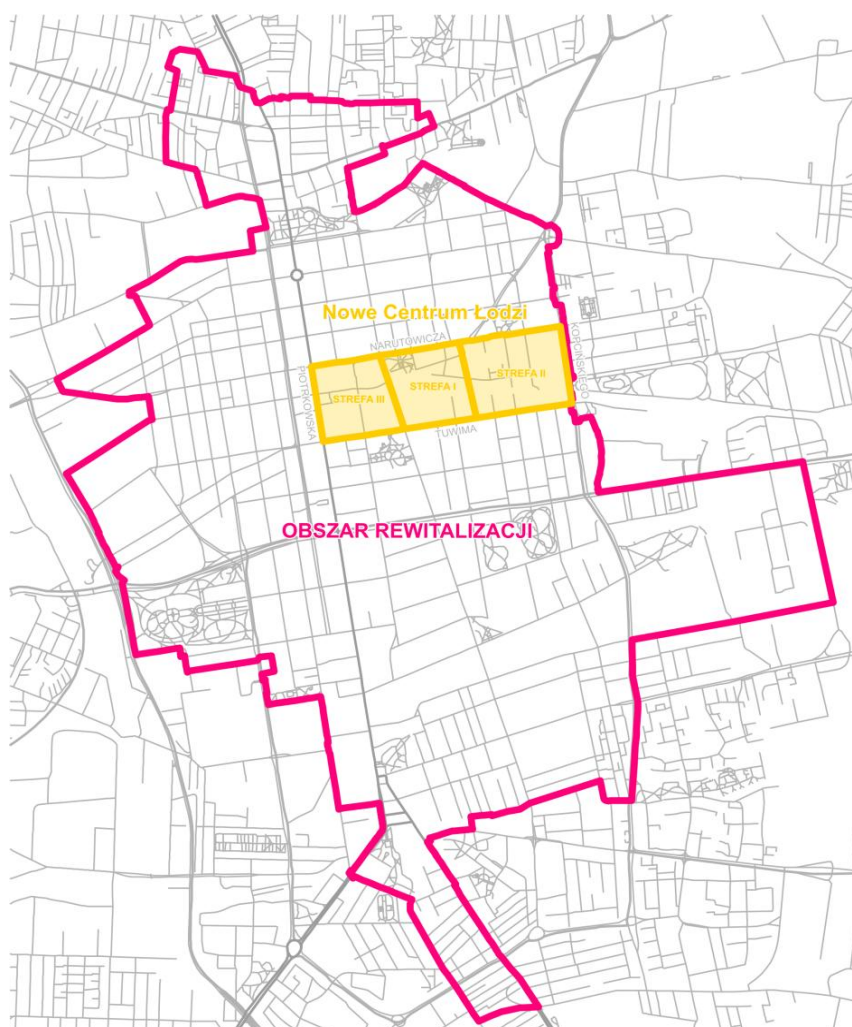
Powyższe cele i kierunki działań mają być realizowane przez zadania będące, między innymi, podstawowymi przedsięwzięciami rewitalizacyjnymi zapisanymi w GPR.

1.3.6. Powiązania GPR z Programem Nowe Centrum Łodzi

Program Nowe Centrum Łodzi dotyczy obszaru ograniczonego ulicami: J. Tuwima, G. Narutowicza, Piotrkowskiej oraz S. Kopcińskiego (ok. 100 ha). Teren ten podzielony został na trzy strefy.

- Strefa I (około 40 ha) to teren, na którym toczyć się będzie całodobowe życie dzięki zrównoważonemu rozwojowi funkcji kulturalnych, komercyjnych i mieszkaniowych. Tym celom służyć ma realizacja projektów: Rewitalizacja EC-1 i jej adaptacja na cele kulturalno-artystyczne i Specjalna Strefa Kultury. Miasto podejmie również działania mające na celu analizę możliwości realizacji innych projektów na tym obszarze, takich jak: rynek, brama Miasta, centrum kongresowe. Istotnym czynnikiem zmian urbanistycznych i społecznych w tym obszarze jest przebudowa Dworca Łódź Fabryczna wraz z węzłem multimodalnym i nowym układem komunikacyjnym.
- Strefa II (około 30 ha) to obszar, na którym winny być realizowane przedsięwzięcia komercyjne z uwzględnieniem programów rewitalizacyjnych, mających na celu zachowanie historycznej tkanki miejskiej.
- Strefa III (około 30 ha) to obszar gęstej zabudowy historycznej z przełomu XIX i XX wieku, w postaci kwartałów wielkomiejskich wymagających intensywnej rewitalizacji i uzupełnień.

Ryc. 3. Obszar rewitalizacji a obszar Programu Nowe Centrum Łodzi

Opracowanie własne

Program ma obecnie cztery grupy celów¹²:

¹² Uchwała Nr XII/241/15 przyjmująca aktualizację Programu NCL, w tym – masterplan Programu

CEL 1: Jakość życia.	Wzrost zaufania mieszkańców, turystów i środowiska biznesu do centrum Miasta oraz stworzenie atrakcyjnego miejsca do życia i spotkań poprzez działania na rzecz poprawy bezpieczeństwa oraz rozwój oferty komercyjnej, kulturalnej i rekreacyjnej.
CEL 2: Rewitalizacja.	Rewitalizacja Nowego Centrum Łodzi jako impuls do przyspieszenia procesu odnowy Strefy Wielkomiejskiej oraz rozwoju Miasta do wewnątrz.
CEL 3: Transport.	Wdrożenie usprawnień infrastruktury komunikacyjnej oraz rozwiązań organizacji transportu zbiorowego i indywidualnego zwiększających dostępność Śródmieścia oraz Miasta w skali lokalnej, regionalnej, krajowej i międzynarodowej.
CEL 4: Innowacje.	Wykorzystanie innowacyjnych rozwiązań wprowadzanych na obszarze Nowego Centrum Łodzi, stanowiącego inkubator dla nowych pomysłów i technologii, jako bodźca do rozwoju całego Miasta.

Część przedsięwzięć Programu NCŁ ma charakter przedsięwzięć rewitalizacyjnych, a pozostałe stanowią przedsięwzięcia nierewitalizacyjne realizowane na obszarze rewitalizacji i mające istotny wpływ na GPR. Wobec tego miasto Łódź będzie dążyło do zachowania komplementarności przedsięwzięć GPR i NCŁ bez dzielenia tych ostatnich na rewitalizacyjne i nierewitalizacyjne.

1.4. Powiązania Programu ze strategicznymi dokumentami Województwa Łódzkiego i Łódzkiego Obszaru Metropolitalnego

Niniejszy program jest powiązany ze wskazaniami strategicznych i planistycznych dokumentów ponadlokalnych, w szczególności ze Strategią Rozwoju Województwa Łódzkiego 2020, Wojewódzkim programem opieki nad zabytkami w województwie łódzkim na lata 2016 – 2019, Programem rozwoju kultury w województwie łódzkim na lata 2014-2020, aktualizacją Planu zagospodarowania przestrzennego województwa łódzkiego oraz ze Strategią Łódzkiego Obszaru Metropolitalnego 2020+.

1.4.1. Powiązania GPR ze Strategią Rozwoju Województwa Łódzkiego 2020¹³

Cele rewitalizacji Łodzi są spójne w szczególności z następującymi elementami struktury celów Strategii Rozwoju Województwa Łódzkiego 2020:

■ Filarem I „Spójność gospodarcza”:

- W szczególności Celem operacyjnym 2. NOWOCZESNY KAPITAŁ LUDZKI I RYNEK PRACY, a w jego ramach – kierunkiem 2.2. **Kształtowanie aktywnych postaw na rynku pracy:**
 - 2.2.1. aktywizacja zawodowa ludności, w szczególności poprzez: wspieranie mobilności zawodowej i przestrzennej ludności, wsparcie osób zakładających własną działalność gospodarczą, promocję elastycznych form zatrudnienia i organizacji pracy, w tym samozatrudnienia i firm rodzinnych, wspieranie rozwoju przedsiębiorczości akademickiej pozwalającej godzić rozwój naukowy i pracę zarobkową, stymulowanie współpracy między

¹³ Uchwała Nr XXIII/644/13 z dnia 26.02.2013 r. w sprawie: uchwalenia zaktualizowanej Strategii Rozwoju Województwa Łódzkiego na lata 2007-2020 i zmiana jej nazwy na Strategia Rozwoju Województwa Łódzkiego 2020

instytucjami edukacyjnymi a pracodawcami, rozwój profesjonalnego doradztwa zawodowego, wspieranie podnoszenia poziomu wiedzy i umiejętności zawodowych w ramach kształcenia ustawicznego, podnoszenie kwalifikacji pracowników instytucji rynku pracy, stworzenie systemu informacyjnego o potrzebach i aktualnych trendach na regionalnym rynku pracy, wprowadzenie systemu zachęt promujących zatrudnienie w regionie;

- 2.2.2. upowszechnianie modelu „silver economy”, m.in. poprzez wspieranie podnoszenia poziomu wiedzy i umiejętności zawodowych osób starszych, rozwój doradztwa zawodowego, promowanie i prowadzenie szkoleń oraz społecznych kampanii informacyjnych skierowanych do pracodawców w zakresie przeciwdziałania wykluczeniom spowodowanym wiekiem, wspieranie tworzenia miejsc pracy związanych z zaspokajaniem potrzeb osób starszych.

■ Filarem II „Spójność społeczna”:

- W szczególności Celem operacyjnym 2. WYSOKI POZIOM KAPITAŁU SPOŁECZNEGO I SILNE SPOŁECZEŃSTWO OBYWATELSKIE, w tym szczególnie z kierunkiem **4.1. Rozwój społeczności lokalnych**:
 - 4.1.1. kształtowanie społeczeństwa obywatelskiego, m.in. poprzez: wspieranie szkoleń, programów edukacyjnych i konkursów promujących postawy proobywatelskie, prospołeczne i proekologiczne m.in. w szkołach, wspieranie działań na rzecz wzmacniania dialogu obywatelskiego i działań na rzecz dobra wspólnego, w szczególności wśród młodzieży, zaangażowanie lokalnych instytucji publicznych we współpracę z mieszkańcami, stymulowanie rozwoju indywidualnej korporacyjnej filantropii, wspieranie podnoszenia kompetencji liderów społecznych i animatorów działań społeczności lokalnych, aktywności osób starszych, upowszechnienie i rozwój mechanizmów partycypacji obywatelskiej w rządzeniu;
 - 4.1.2. rozwój sektora pozarządowego, m.in. poprzez promowanie wolontariatu i wspieranie szkolenia wolontariuszy oraz członków organizacji pozarządowych w zakresie wykonywania zadań statutowych, stymulowanie współpracy między organizacjami pozarządowymi, sektorem prywatnym i publicznym, tworzenie regionalnych centrów współpracy, wspieranie powoływania i funkcjonowania lokalnych centrów dialogu społecznego, tworzenia wieloletnich programów współpracy samorządów lokalnych z organizacjami pozarządowymi, wzmocnienie podstaw samofinansowania organizacji pozarządowych i ich zaplecza materialnego, promocję usług świadczonych przez organizacje pozarządowe, wspieranie podnoszenia kompetencji pracowników organizacji pozarządowych, wspieranie przekazywania zadań publicznych organizacjom pozarządowym.
- Z Celem operacyjnym 5. WYSOKI STANDARD I DOSTĘP DO USŁUG PUBLICZNYCH, w tym z kierunkiem **5.1 Rozwój usług i poprawa dostępu do sektora edukacji**:
 - 5.1.1. rozwój bazy żłobków i przedszkoli, m.in. poprzez: wspieranie budowy nowych i modernizację istniejących obiektów, w tym zwłaszcza na obszarach wiejskich i w małych miastach, wspieranie rozwoju różnych form opieki nad dziećmi w wieku przedszkolnym oraz dziećmi do lat 3;
 - 5.1.2. podniesienie standardu placówek edukacyjnych na wszystkich etapach kształcenia, m.in. poprzez: wspieranie dostosowywania szkół podstawowych do potrzeb edukacyjnych

6-latków, rozwoju specjalistycznych pracowni przedmiotowych w szkołach oraz infrastruktury szkoleniowej placówek kształcenia dla dorosłych;

- 5.1.3. rozwój kompetencji i technik cyfrowych w procesie edukacji na wszystkich etapach kształcenia, w szczególności poprzez: wspieranie programów, szkoleń i kursów przygotowawczych dla nauczycieli w zakresie stosowania technik cyfrowych w ramach realizowanych programów nauczania, wspieranie tworzenia platform edukacyjnych będących środkiem komunikacji między nauczycielami i uczniami, poszerzenia kształcenia o formy e-learningu, wspieranie rozwoju informatycznego zaplecza naukowego w placówkach edukacyjnych;
- 5.1.4. doposażenie szkół i placówek edukacyjnych m.in. w tablice interaktywne i nowoczesne technologie informatyczne.

z kierunkiem 5.2. Rozwój usług i poprawa dostępu do sektora ochrony zdrowia, pomocy społecznej oraz pieczy zastępczej:

- 5.2.1. rozwój i racjonalizacja bazy ochrony zdrowia, pomocy społecznej oraz pieczy zastępczej, m.in. poprzez: wspieranie rozbudowy infrastruktury, w tym sieci ośrodków dziennego pobytu oraz innych alternatywnych form opieki dla osób przewlekle chorych i starszych, wdrażanie rozwiązań teleinformatycznych w obszarze zdrowia publicznego – rozwój m.in. e-usług ochrony zdrowia;
 - 5.2.2. rozwój usług i programów profilaktyki zdrowotnej oraz innych z zakresu pomocy społecznej i pieczy zastępczej, m.in. poprzez: wspieranie realizacji programów profilaktycznych ukierunkowanych na zmniejszanie zachorowalności na choroby cywilizacyjne, programów edukacyjnych, szkoleń i akcji promocyjnych na rzecz zdrowego stylu życia oraz regularnego korzystania z badań profilaktycznych, upowszechnianie zachowań prozdrowotnych, wspieranie rozwoju usług opieki środowiskowej dla osób przewlekle chorych i starszych, wspieranie działań na rzecz podnoszenia kwalifikacji zawodowych kadr pomocy społecznej i pieczy zastępczej.
- **z kierunkiem 5.3. Rozwój usług i poprawa dostępu do sektora kultury, sportu, turystyki i rekreacji:**
- 5.3.1. rozwój bazy kultury, sportu, turystyki i rekreacji, m.in. poprzez: wspieranie działań na rzecz podnoszenia atrakcyjności i unowocześnienia bazy kultury, bazy sportowo-rekreacyjnej, w tym w placówkach edukacyjnych, bazy widowiskowej, biznesowo-konferencyjnej oraz bazy i infrastruktury turystycznej, w tym szlaków turystycznych, zorientowanej na turystykę uzdrowiskową, aktywną i kulturową, wspieranie cyfryzacji zasobów i usług turystyki, kultury oraz zasobów dziedzictwa kulturowego;
 - 5.3.2. rozwój usług kultury, sportu, turystyki i rekreacji, m.in. poprzez: wspieranie tworzenia zintegrowanych produktów turystycznych, promocję istniejących produktów turystycznych, wspieranie szkoleń na rzecz podniesienia jakości świadczonych usług kultury, sportu, turystyki i rekreacji, stymulowanie działań w zakresie rozszerzenia oferty kulturalnej instytucji kultury, wspieranie wydarzeń kulturalnych o randze krajowej i międzynarodowej, wspieranie podnoszenia kompetencji kadr sektora kultury, sportu, turystyki i rekreacji, wspieranie tworzenia sieci współpracy podmiotów zaangażowanych w działania na rzecz rozwoju kultury.
- Z Celem operacyjnym 6. REINTEGRACJA SPOŁECZNA GRUP WYKLUCZONYCH LUB ZAGROŻONYCH WYKLUCZENIEM SPOŁECZNYM, w tym szczególnie z **kierunkiem 6.1. Przeciwdziałanie ubóstwu ekonomicznemu:**

- 6.1.1. przeciwdziałanie wyuczonej bezradności, m.in. poprzez: wspieranie programów, szkoleń, kursów umożliwiających pozbywanie się nawyków tzw. wyuczonej bezradności, podniesienie kwalifikacji zawodowych, wspieranie rozwoju przedsiębiorczości społecznej;
- 6.1.2. wspieranie dzieci i młodzieży z rodzin znajdujących się w trudnej sytuacji ekonomicznej, szczególnie poprzez: wspieranie inicjatyw i programów przyczyniających się do wyrównywania szans rozwojowych i edukacyjnych dzieci i młodzieży z rodzin znajdujących się w trudnej sytuacji ekonomicznej, w tym m.in. programów dożywiania w szkołach, programów zaopatrzenia w sprzęt komputerowy, pomoce naukowe oraz materiały niezbędne do rozwijania zdolności i zainteresowań, inicjatyw umożliwiających udział w dodatkowych zajęciach dydaktycznych i kursach pozalekcyjnych, programów stypendialnych dla najbardziej uzdolnionej młodzieży.
- **z kierunkiem 6.2. Reintegracja zawodowa oraz przeciwdziałanie dyskryminacji i wykluczeniom społecznym:**
 - 6.2.1. rozwój i upowszechnianie ekonomii społecznej, m.in. poprzez: wspieranie tworzenia i rozwoju przedsiębiorstw społecznych, w tym spółdzielni socjalnych, podmiotów ekonomii społecznej, m.in. centrów i klubów integracji społecznej, zakładów aktywizacji zawodowej, warsztatów terapii zajęciowej, tworzenia infrastruktury wsparcia dostarczającej profesjonalnych usług doradczych sieci współpracy, zwrotnych i bezzwrotnych mechanizmów finansowania, w tym wspieranie tworzenia funduszu pożyczkowego i poręczeniowego dla przedsiębiorstw społecznych i podmiotów ekonomii społecznej działań edukacyjnych, propagowanie idei ekonomii społecznej, wspieranie tworzenia platform i sieci współpracy i inicjatyw lokalnych;
 - 6.2.2. aktywizacja grup zagrożonych wykluczeniem społecznym, m.in. poprzez: wspieranie tworzenia specjalistycznych ośrodków szkoleniowo – rehabilitacyjnych, w tym realizujących rehabilitację zawodową, wspieranie zakładów pracy chronionej, wspieranie rozwoju specjalistycznych usług rehabilitacyjnych oraz upowszechnienie programów rehabilitacji osób niepełnosprawnych umożliwiających powrót na rynek pracy i integrację społeczną, wspieranie przedsięwzięć na rzecz ograniczenia zjawiska wykluczenia cyfrowego, wspieranie rozwoju instytucji aktywizujących osoby starsze oraz zapewniających opiekę i terapię osobom niesamodzielnym, wspieranie rozwoju kształcenia integracyjnego na różnych etapach edukacji, wspieranie przedsięwzięć na rzecz uniwersalnej dostępności, w tym dostępności komunikacyjnej i projektowania uniwersalnego służących włączeniu społecznemu osób z dysfunkcjami;
 - 6.2.3. zapobieganie i przeciwdziałanie zjawiskom wykluczenia społecznego, m.in. poprzez: wspieranie innowacyjnych rozwiązań w zakresie przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu, szkoleń i programów edukacyjnych w zakresie problematyki uzależnień, w tym m.in. profilaktyki ukierunkowanej na zapobieganie uzależnieniom, zapewnienia dostępu do nowoczesnych metod terapeutycznych, wspieranie działań w zakresie reintegracji społecznej osób wykluczonych, przeciwdziałania przemocy w rodzinie, wspieranie działań i programów skierowanych do bezdomnych, w tym programów wychodzenia z bezdomności, rozwoju sieci świetlic środowiskowych i socjoterapeutycznych oraz programów resocjalizacji młodzieży wchodzącej w konflikt z prawem, wspieranie działań i programów skierowanych do młodzieży opuszczającej rodzinne i instytucjonalne formy pieczy zastępczej.

■ Z Filarem III „Spójność przestrzenna”, a w szczególności z:

- Celem operacyjnym 9. ZRÓWNOWAŻONY SYSTEM OSADNICZY, w tym szczególnie z **kierunkiem 9.2. Wspieranie procesów rewitalizacji i poprawa ładu przestrzennego:**
 - 9.2.1. rewitalizacja zdegradowanych obszarów mieszkaniowych i przemysłowych, w tym rewaloryzacja zabytkowych układów przestrzennych oraz obiektów zabytkowych, m.in. poprzez: wsparcie dla tworzenia i realizacji zintegrowanych projektów obejmujących kompleksową odnowę obszarów, organizację warsztatów i konferencji w zakresie możliwości rozwiązywania problemów na obszarach zdegradowanych, wspieranie prac konserwatorskich prowadzących do odnowy obiektów i obszarów zabytkowych oraz wykorzystania obiektów zabytkowych na cele kulturalne, społeczne, edukacyjne, turystyczne, gospodarcze, organizowanie konkursów na najlepiej przeprowadzone rewitalizacje i rewaloryzacje;
 - 9.2.2. kształtowanie krajobrazu kulturowego, w tym zapewnienie wysokiej jakości przestrzeni publicznych, zapobieganie procesom chaotycznej suburbanizacji oraz propagowanie dobrych wzorców architektury regionalnej, m.in. poprzez: stymulowanie opracowywania miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, studiów historycznych i katalogów budownictwa regionalnego formułujących ustalenia kształtowania ładu przestrzennego, wspieranie konkursów na najlepsze projekty urbanistyczne dotyczące zagospodarowania przestrzeni publicznych, promocję walorów krajobrazu kulturowego, zwłaszcza mogących tworzyć symbole miejsca (m.in. w założeniach architektonicznych, na terenach zieleni urządzonej i w lasach).

Projekt Strategii Rozwoju Województwa Łódzkiego 2030

29 listopada 2019 r. ogłoszono konsultacje społeczne projektu Strategii Rozwoju Województwa Łódzkiego 2030, w ramach których zaprezentowano propozycję nowego dokumentu strategicznego dla regionu.

W dokumencie, w ramach celów w układzie miasta, obszary wiejskie, dla ośrodka wojewódzkiego, zakłada się min. działania związane z kompleksową rewitalizacją obszarów zdegradowanych, zarówno w centrum Miasta jak i poza nim, w tym promowanie i wdrażanie modelowych rozwiązań rewitalizacyjnych.

Ponadto odniesienia do rewitalizacji znalazły się w ramach:

Celu operacyjnego 2.3. Ograniczenie skali ubóstwa i wykluczenia społecznego

2.3.1. Wsparcie dla rodzin i osób zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem, m.in. poprzez:

- rozwój różnych form wsparcia dla osób i rodzin zagrożonych ubóstwem energetycznym oraz mieszkających w substandardowych lokalach mieszkalnych, w tym położonych na wsi i na terenach starej zabudowy kamienicowej w miastach – poprzez ich kompleksową rewitalizację.
- W tym kontekście powinny być podejmowane działania mające na celu poprawę standard mieszkań pozbawionych podstawowych mediów (WC, łazienka, centralne

ogrzewanie), m.in. poprzez kompleksową rewitalizację oraz ograniczenie ubóstwa energetycznego.

2.3.3. Rozwój ekonomii społecznej i solidarnej, m.in. poprzez:

- zaangażowanie podmiotów ekonomii społecznej i solidarnej w rozwiązywanie problemów społecznych na obszarach zdegradowanych i rewitalizowanych, wsparcie zatrudnienia osób zagrożonych wykluczeniem

Celu operacyjnego 3.2.1. Ochrona wartości dziedzictwa kulturowego, m.in. poprzez:

- wykorzystanie potencjału dziedzictwa do celów użytkowych (w tym komercyjnych) i promocyjnych (rewitalizacja obszarów zdegradowanych oraz zagospodarowanie obiektów zagrożonych i nieużytkowanych m.in. na funkcje kulturalne, turystyczne i rekreacyjne, zapewnienie należytego stanu zachowania zwłaszcza unikatowych komponentów), z uwzględnieniem walorów krajobrazowych,
- zwiększenie skali i skuteczności ochrony zasobów kulturowych, w tym wspieranie projektów rewitalizacji zabytków, rozszerzenie możliwości finansowania, wspieranie alternatywnych form finansowania dziedzictwa kulturowego np. crowdfunding.

Celu horyzontalnego: efektywnie i odpowiedzialnie zarządzany region, kierunek działania:

c. Wzmacnianie współpracy i partnerstwa samorządów, m.in. poprzez:

- promowanie i wdrażanie modelowych rozwiązań rewitalizacyjnych, integrujących aspekty społeczne, gospodarcze i techniczno-przestrzenne oraz angażujących możliwie duże grono interesariuszy: samorządowców, przedsiębiorców, naukowców, mieszkańców i społeczników,

d. Prowadzenie zintegrowanej i terytorialnie ukierunkowanej polityki zrównoważonego rozwoju przestrzennego, m.in. poprzez:

- wsparcie procesów zwiększających wzrost atrakcyjności przestrzeni miast, w tym w szczególności rewitalizacji, tworzenia przyjaznych przestrzeni publicznych i terenów zielonych.

Po uchwaleniu Strategii zostanie ponownie przeprowadzona analiza zgodności z GPR.

1.4.2. Powiązania GPR z Programem rozwoju kultury w woj. łódzkim 2014 – 2020;

Powiązania GPR Łodzi z Programem rozwoju kultury w województwie łódzkim na lata 2014-2020 występują szczególnie w obszarach:

Celu strategicznego III. Partycypacja:

- III.1. Współodpowiedzialność mieszkańców za budowanie oferty kulturalnej:
 - III.1.1. Opracowywanie i wdrażanie metod i narzędzi umożliwiających budowanie programów instytucji kultury przy zaangażowaniu odbiorców oferty. Konsultacje społeczne, deliberacje, a także budżet partycypacyjny w samorządowych instytucjach kultury (głównie w instytucjach upowszechniania, realizujących działania o zasięgu lokalnym, na rzecz lokalnej społeczności);
 - III.1.2. Tworzenie warunków umożliwiających mieszkańcom realizację własnych przedsięwzięć w kulturze. Tworzenie przez instytucje kultury i samorządy lokalne

regulacji umożliwiających mieszkańcom (organizacjom pozarządowym, animatorom lokalnym oraz wszystkim zainteresowanym) zgłaszanie i realizację własnych pomysłów działań kulturalnych (konkursy, giełdy pomysłów etc.).

- III.2. Aktywny udział mieszkańców w przedsięwzięciach kulturalnych:
 - III.2.1. Działania kulturalne aktywizujące odbiorców, umożliwiające udział w procesie tworzenia oraz dystrybucji nowopowstałych treści kultury. Organizacja wydarzeń kulturalnych zakładających aktywizację uczestników; wykorzystanie warsztatowych form działania;
 - III.2.2. Kampanie promujące aktywne uczestnictwo w życiu kulturalnym regionu, kampanie społeczne zachęcające do aktywnego uczestnictwa w życiu kulturalnym regionu, dotyczące różnego rodzaju aktywności kulturalnych (promujące np. czytelnictwo, kulturę filmową, turystykę kulturową w województwie łódzkim etc.); wojewódzkie kampanie zachęcające lokalnych przedsiębiorców do działań wspierających rozwój kultury w regionie.

Celu strategicznego **V. Instytucje otwarte dla wszystkich:**

- V.1. Zwiększenie dostępności instytucji kultury:
 - V.1.1. Działania na rzecz poprawy infrastruktury kultury. Inwestycje w nowoczesną infrastrukturę kultury: modernizacje, których celem jest zwiększenie dostępności i otwarcie się instytucji na odbiorców (z uwzględnieniem osób niepełnosprawnych); nowe inwestycje, na terenach o utrudnionym dostępie do usług kultury, poprawa infrastruktury otoczenia instytucji kultury);
 - V.1.2. Digitalizacja zasobów kultury województwa łódzkiego i udostępnienie ich mieszkańcom. Zmiany technologiczne w procesach digitalizacji, gromadzenie, przechowywanie i udostępnianie wojewódzkich zasobów cyfrowych;
 - V.1.3. Tworzenie warunków do udostępniania instytucji w godzinach i dniach dogodnych dla odbiorców. Tworzenie regulacji wewnętrznych w instytucjach kultury oraz rozwiązań kadrowych i organizacyjnych umożliwiających dostosowanie godzin i dni pracy do potrzeb odbiorców - instytucje otwarte w weekendy oraz w godzinach popołudniowych i wieczornych w ciągu tygodnia, większa elastyczność godzin pracy dostosowanych np. do natężenia ruchu turystycznego itp.), wprowadzenie internetowych systemów rezerwacji;
 - V.1.4. Komunikacja publiczna sprzyjająca uczestnictwu w kulturze. Połączenia komunikacyjne zwiększające dostępność instytucji kultury, rozwiązania komunikacyjne dedykowane konkretnym wydarzeniom kulturalnym wpływające na poziom uczestnictwa.
- V.2. Zagwarantowanie odbiorcom wsparcia merytorycznego w kontakcie ze stałą ofertą:
 - V.2.1. Tworzenie i wdrażanie rozwiązań zapewniających wsparcie merytoryczne dla indywidualnych odwiedzających. Wprowadzanie odbiorców w tematykę koncertów, wystaw, spektakli prezentowanych w ramach oferty instytucji, wykorzystywanie m.in. audioprzewodników, aplikacji mobilnych itp.;
 - V.2.2. Media przyjazne kulturze. Zwiększenie dostępności kultury w mediach (programy radiowe i TV, kanały Internet dedykowane kulturze), wsparcie mediów branżowych dedykowanych sektorowi kultury.
- V.3. Oferta zróżnicowana pokoleniowo:

- V.3.1. Programy działań międzypokoleniowych. Rodzinne działania/wydarzenia kulturalne (warsztaty, koncerty, spektakle) dedykowane zarówno dzieciom jak i dorosłym (dorosły jako aktywny uczestnik, a nie jedynie opiekun);
- V.3.2. Rozwój specjalistycznych produktów i usług dostosowanych do potrzeb różnych grup wiekowych i im dedykowanych. Tworzenie oferty kulturalnej dostosowanej do potrzeb danej grupy wiekowej ze szczególnym uwzględnieniem osób starszych oraz osób w wieku 30-45 lat.

1.4.3. Powiązania GPR z Wojewódzkim programem opieki nad zabytkami w województwie łódzkim na lata 2016 – 2019¹⁴

Misję Wojewódzkiego programu opieki nad zabytkami w województwie łódzkim na lata 2016 – 2019 sformułowano następująco:

*„Prowadzenie polityki zarządzania dziedzictwem kulturowym nakierowanej na **rewitalizację układów przestrzennych miast** i wsi, poprawę stanu obiektów i obszarów zabytkowych i ich społecznych funkcji. Polityka ta będzie oparta o partnerską wielopodmiotową współpracę, kształtowanie świadomości społecznej i promocję różnorodności kulturowej”.*

Dalej w programie wyjaśniono:

*Istotą rewitalizacji jako procesu wyprowadzenia obszarów zdegradowanych ze stanu kryzysowego są działania skoncentrowane terytorialnie, integrujące interwencję na rzecz przestrzeni oraz lokalnej społeczności i gospodarki. Zakłada się, że **rewitalizacja w rozumieniu „Wojewódzkiego programu opieki nad zabytkami w województwie łódzkim na lata 2016-2019” będzie stanowić jedynie część kompleksowego procesu przemian przestrzennych, społecznych i ekonomicznych w zdegradowanych częściach miast, skoncentrowanego na ich historycznych strukturach zabytkowych**. Zachowane historyczne układy przestrzenne wymagają podjęcia lub kontynuacji złożonych działań na rzecz zachowania ich zabytkowego charakteru. Działania rewitalizacyjne obejmą remonty, modernizacje, rewaloryzacje i rehabilitacje obiektów zabytkowych oraz ich zespołów, ze szczególnym wyróżnieniem obiektów i obszarów reprezentatywnych dla walorów kulturowych regionu. Część działań prowadzonych w zabytkach i ich otoczeniu będzie miała charakter naprawczy. Przyjmuje się, że będą to kompleksowo przeprowadzane działania konserwatorskie, umożliwiające np. tworzenie kolejnych pomników historii w regionie. Podejmowane działania wpłyną na poprawę jakości życia mieszkańców oraz ożywianie zrewitalizowanych obszarów. Zakłada się, że działania rewitalizacyjne będą oparte na studiach historycznych oraz katalogach budownictwa regionalnego jako wytycznych dla nowych dokumentów planistycznych i prowadzonych działań rewitalizacyjnych. Przyjmuje się, że katalogi tradycyjnego budownictwa powstaną zarówno na poziomie regionalnym, jak i lokalnym, a w dokumentach planistycznych (studiach uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego oraz miejscowych planach zagospodarowania*

¹⁴ Uchwała Nr XXV/319/16 Sejmiku Województwa Łódzkiego z dnia 21 czerwca 2016 r. w sprawie: przyjęcia Wojewódzkiego programu opieki nad zabytkami w województwie łódzkim na lata 2016-2019.

przestrzennego) pojawią się stosowne zapisy odnoszące się do zasad ochrony tradycyjnego budownictwa i stosowania form tradycyjnych w budownictwie współczesnym. Ustalenia miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego doprowadzą także do ograniczania powstawania obiektów dysharmonijnych, obcych kulturowo, przysłaniających historyczne panoramy i deformujących sylwetę miejscowości widoczne z tradycyjnych punktów widokowych.

Fragment ten ściśle oddaje istotę spójności GPR z programem wojewódzkim: w GPR zawarto – wśród innych aspektów rewitalizacji – troskę o historyczne struktury zabytkowe miasta.

1.4.4. Powiązania GPR z Planem Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Łódzkiego

W zaktualizowanym Planie zagospodarowania przestrzennego województwa łódzkiego oraz planie zagospodarowania przestrzennego miejskiego obszaru funkcjonalnego¹⁶ wskazano cel strategiczny:

- Miejski obszar funkcjonalny spójny wewnętrznie, o wysokiej jakości przestrzeni życia, ukształtowanej z poszanowaniem historycznych struktur industrialnych i dbałością o zieloną infrastrukturę

W jego ramach wskazano kierunek działań:

III. 1 Zachowanie zasobów dziedzictwa kulturowego, w tym krajobrazu kulturowego obszaru m.in. poprzez:

III.1.1. rewitalizację obszarów zdegradowanych, szczególnie związanych z dziedzictwem przemysłowym, w tym m.in.: zintegrowane działania rewitalizacyjne ze szczególnym uwzględnieniem terenów mieszkaniowych i przemysłowych w strefie wielkomiejskiej Łodzi oraz w pozostałych jednostkach osadniczych obszaru odpowiednio do rangi w sieci ośrodków historycznych i miastach-ogrodach.

¹⁶ Uchwała Nr LV/679/18 Sejmiku Województwa Łódzkiego z dnia 28 sierpnia 2018 r. w sprawie uchwalenia „Planu zagospodarowania przestrzennego województwa łódzkiego oraz planu zagospodarowania przestrzennego miejskiego obszaru funkcjonalnego”.

1.4.5. Powiązania GPR ze Strategią Rozwoju Łódzkiego Obszaru Metropolitalnego 2020+¹⁷

Strategia Rozwoju Łódzkiego Obszaru Metropolitalnego 2020+ wskazuje kierunki rozwoju obszaru, w skład którego wchodzi Miasto Łódź oraz jednostki samorządu terytorialnego z terenu czterech powiatów go otaczających: brzezińskiego, łódzkiego wschodniego, pabianickiego i zgierskiego. Pełni też rolę operacyjnej Strategii Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych (ZIT). W ramach diagnozy Strategii zidentyfikowano problemy związane ze zdegradowanymi obszarami miejskimi w aspekcie przestrzennym i społeczno gospodarczym miast ŁOM, w tym Łodzi. Zapisano rekomendację „realizacji zintegrowanych działań rewitalizacyjnych w oparciu o Programy Rewitalizacji”. W Strategii wskazano cel „**Rewitalizacja obszarów zdegradowanych w miastach**” wraz z dwoma priorytetami:

Priorytet 2.1: Zintegrowane działania rewitalizacyjne w wymiarze przestrzennym, przyrodniczym, społecznym, gospodarczym i kulturowym.

Priorytet 2.2: Budowanie i ochrona tożsamości ŁOM oraz kreowanie wizerunku w oparciu o spójne dziedzictwo kulturowe.

Powyższe priorytety mają być realizowane poprzez Kompleksowy Program Rewitalizacji Zdegradowanych Obszarów Miejskich, w ramach, którego wskazano dwie wiązki projektów:

- **Rewitalizacja** – obejmuje projekty, które polegają na przywracaniu lub nadaniu nowych funkcji społecznych i gospodarczych na terenach zdegradowanych poprzez prace konserwatorskie, restauratorskie, modernizacyjne i remontowe obiektów użyteczności publicznej, obiektów zabytkowych i tkanki mieszkaniowej. Projekty w zaproponowanej wiązce są odpowiedzią na konieczność przeprowadzenia zintegrowanych działań rewitalizacyjnych. Integracja tych działań ma ujawnić się w wymiarze przestrzennym, przyrodniczym, społecznym, gospodarczym i kulturowym.
- **Kultura** – obejmuje projekty służące wzmocnieniu szeroko rozumianych funkcji kulturalnych, edukacyjnych i wystawienniczych związanych z tworzeniem nowych możliwości działania na rzecz integracji i promocji ŁOM.

W ramach powyższego Programu wskazano 19 projektów Miasta Łodzi:

1. Szlakiem Architektury Włókienniczej. Rewitalizacja Księżego Młyna.
2. Budowanie nowoczesnego muzeum dzięki innowacyjnym rozwiązaniom. Muzeum Tradycji Niepodległościowych w Łodzi placówką kreatywną
3. Muzeum Tradycji Niepodległościowych w Łodzi
4. Rozwój funkcji wystawienniczo-edukacyjnych Centrum Nauki i Techniki w Łodzi wraz z zapleczem warsztatowym.
5. EC1 Łódź - Miasto Kultury
6. Modernizacja, rozszerzenie funkcji i wyposażenie bibliotek
7. Rewitalizacja Obszarowa Centrum Łodzi - Projekt 2

¹⁷ Uchwała Nr 2/2020 z dn. 20 lipca 2020 r., Rady Stowarzyszenia Łódzki Obszar Metropolitalny w sprawie aktualizacji Strategii Rozwoju Łódzkiego Obszaru Metropolitalnego 2020+ (Strategii ZIT)

8. Rewitalizacja Obszarowa Centrum Łodzi - Projekt 3
9. Zagospodarowanie obiektów pofabrycznych i kompleksu pałacowego Steinertów
10. Rewitalizacja Obszarowa Centrum Łodzi - Projekt 5
11. Rewitalizacja Obszarowa Centrum Łodzi - Projekt 6
12. Rewitalizacja przestrzeni miejskiej przy ul. Moniuszki 3, 5 i Tuwima 10 (Program Nowe Centrum Łodzi)
13. Zwiększenie dostępności dorobku polskiej kinematografii poprzez zachowanie zabytkowej infrastruktury Pałacu Scheiblera
14. Nowa kultura. Zwiększenie atrakcyjności i dostępności łódzkich domów kultury
15. Przyjazne miejsce po sąsiedzku - centrum animacji lokalnej Bałuckiego Ośrodka Kultury Bałucki Ośrodek Kultury
16. Rewitalizacja EC-1 Południowy Wschód EC-1 Łódź - Miasto Kultury
17. Poszerzenie oferty kulturalno-edukacyjnej Narodowego Centrum Kultury Filmowej EC-1 Łódź - Miasto Kultury
18. Szlakiem Architektury Włókienniczej. Rewitalizacja Księżego Młyna. Etap II
19. „Wspólnie tworzymy miasto” – Wzmocnienie działań kulturalnych poprzez stworzenie miejsca spotkań społeczności lokalnej w filii Biblioteki Miejskiej w Łodzi przy ul. Zachodniej 76.
20. Nowa przestrzeń, nowe możliwości w Widzewskich Domach Kultury - Dom kultury WIDOK
21. Rewitalizacja siedziby głównej Muzeum Tradycji Niepodległościowych w Łodzi wraz z nadaniem nowych funkcji w budynku przy ul. Gdańskiej 13.

Zgodnie ze schematem realizacji projektów wskazanych w Szczegółowym Opisie Osi Priorytetowych Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Łódzkiego (SzOOP RPO WŁ) na lata 2014-2020 środki na rewitalizację dla Łodzi zostały wskazane w dwóch poddziałaniach:

- VI.3.1 Rewitalizacja i rozwój potencjału społeczno-gospodarczego – ZIT: tryb wyboru projektów pozakonkursowy, projekt musi być zidentyfikowany w Strategii ZIT, projekt musi wynikać z programu rewitalizacji;
- VI.3.3 Rewitalizacja i rozwój potencjału społeczno-gospodarczego – miasto Łódź: tryb wyboru projektów pozakonkursowy, projekt musi wynikać z programu rewitalizacji.

Wobec tego projekty wskazane w Strategii ZIT zostały uwzględnione w niniejszym GPR, przy czym dokonano weryfikacji zgodności tych projektów w ramach obydwu dokumentów i zagwarantowano właściwe powiązanie na etapie wdrożeniowym zapisów GPR i zapisów Strategii ZIT – także poprzez powiązanie niektórych projektów przewidzianych w ZIT z odrębnymi, komplementarnymi projektami miękimi, wskutek czego pary takich projektów lepiej realizują cele rewitalizacji.

1.5. Powiązania Programu ze strategicznymi dokumentami krajowymi

1.5.1. Powiązania GPR ze Strategią Odpowiedzialnego Rozwoju 2020¹⁸

W strategii sformułowano cel:

3. Aktywne gospodarczo i przyjazne mieszkańcom Miasta,

a w ramach celów operacyjnych:

3.1. Poprawa warunków rozwojowych polskich miast, działania do 2020 r.:

- Wspieranie realizacji zintegrowanych działań rewitalizacyjnych na podstawie programów rewitalizacji ukierunkowanych na przekształcenie obszarów zdegradowanych (w wymiarze społecznym, gospodarczym, środowiskowym, przestrzenno-funkcjonalnym, technicznym).
- Promowanie podejścia partycypacyjnego w podejmowaniu decyzji oraz w zakresie zarządzania miastami i realizacji działań rewitalizacyjnych, w tym nacisk na realizację niskoemisyjnych strategii miejskich oraz strategii zrównoważonej mobilności miejskiej na funkcjonalnych obszarach zurbanizowanych.

3.2. Pełniejsze wykorzystanie potencjału największych polskich aglomeracji,

a w ramach celu zapisano:

„Duże znaczenie będzie miało przygotowywanie w formule kontraktu terytorialnego, specjalnych programów dla aglomeracji borykających się ze szczególnie znaczącymi problemami strukturalnymi (na dzisiaj dotyczy to Śląska, Łodzi i Szczecina).”

1.5.2. Powiązania GPR z „Krajową Strategią Rozwoju Regionalnego 2030: Regiony, Miasta, Obszary Wiejskie”

„Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030 (zwana dalej KSRR) rozwija postanowienia *Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.)*¹, określone w filarze **rozwój społecznie wrażliwy i terytorialnie zrównoważony**. KSRR jest podstawowym dokumentem strategicznym polityki regionalnej państwa w perspektywie do 2030 r.”

W dokumencie zapisano cel:

Cel 1. Zwiększenie spójności rozwoju kraju w wymiarze społecznym, gospodarczym, środowiskowym i przestrzennym

W jego ramach wskazano:

1.4. Przeciwdziałanie kryzysom na obszarach zdegradowanych:

„W dążeniu do zapewnienia spójności terytorialnej i wyrównywania szans obszarów borykających się z problemami rozwojowymi lub restrukturyzacyjnymi wykorzystana zostanie rewitalizacja - jako proces wyprowadzania ze stanu kryzysowego obszarów zdegradowanych

¹⁸ Uchwała nr 8 Rady Ministrów z dnia 14 lutego 2017 r. w sprawie przyjęcia Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.)

(tj. terytoria wewnętrzne gminy, na których zidentyfikowano stan kryzysowy w sferze, przede wszystkim, społecznej, a także gospodarczej, środowiskowej, przestrzenno-funkcjonalnej lub technicznej). Działania rewitalizacyjne będą prowadzone na różnego typu obszarach miejskich i wiejskich, które nie są w stanie poradzić sobie same ze skalą lokalnych wyzwań i problemów spowodowanych degradacją zabudowy, czy pozostałymi elementami tkanki miejskiej, licznymi problemami gospodarczymi, demograficznymi, przestrzennymi i środowiskowymi. Rewitalizacja będzie wykorzystana jako jeden z impulsów przyspieszających procesy restrukturyzacyjne na obszarach zurbanizowanych, zmagających się głównie z trudnościami przemian społecznych czy degradacją materialną.

Działania w powyższych obszarach powinny być ukierunkowane m.in. na dostosowanie kompetencji zawodowych osób tracących zatrudnienie w wyniku upadku lokalnych zakładów przemysłowych

i zachodzących zmian na rynku pracy, rozwój inwestycji o charakterze innowacyjnym, wzmacnianie lokalnej przedsiębiorczości, poprawę jakości środowiska przyrodniczego, podnoszenie jakości przestrzeni i dbałość o ład przestrzenny. Istotne znaczenie w kontynuacji działań mających na celu poprawę stanu środowiska oraz obniżania zużycia energii w gospodarce i sferze publicznej, mają opracowywane przez samorządy plany gospodarki niskoemisyjnej.

W przypadku obszarów wiejskich, skala i charakter koniecznych działań wspierających ich odnowę jest znacząco inny niż na obszarach miejskich. Interwencje te nie mają ściśle terytorialnego charakteru tak, jak na obszarach miejskich, np. w zakresie koncentracji zabudowy. Kompleksowy rozwój tych obszarów powinien być wspierany poprzez instrumenty na rzecz odnowy obszarów wiejskich.

Regulacje w zakresie rewitalizacji (obszary miejskie) i odnowy wsi powinny być zbieżne co do zasad ogólnych, a jednocześnie dopasowane do struktury osadniczej. Powinny one uwzględniać specyfikę problemów, potencjał finansowy i instytucjonalny, kapitał społeczny, które są odmienne na wsi i w miastach.”

W dokumencie wskazano odpowiedzialności poszczególnych jednostek administracji publicznej:

„W tym zakresie wspierane będą zintegrowane działania rewitalizacyjne na podstawie programów rewitalizacji ukierunkowanych na przekształcenie obszarów zdegradowanych (w wymiarze społecznym, gospodarczym, środowiskowym, przestrzenno-funkcjonalnym, technicznym).

Zakres współpracy i współdziałania rządu i JST Poziom krajowy	Poziom regionalny	Poziom lokalny
▫ Doskonalenie systemu prowadzenia skutecznej i efektywnej rewitalizacji ▫ Promowanie dobrych praktyk i modelowych rozwiązań w zakresie rewitalizacji, prowadzenia działań	▫ Prowadzenie regionalnych analiz w zakresie trendów rozwojowych gmin, z uwzględnieniem zróżnicowań wewnątrzgminnych oraz identyfikacja we współpracy z samorządem lokalnym specyficznych potrzeb obszarów	▫ Prowadzenie efektywnych i skutecznych działań rewitalizacyjnych przez miasta na podstawie programów rewitalizacji ▫ Prowadzenie efektywnych i skutecznych działań naprawczych

informacyjno-edukacyjnych (m.in. Centrum Wiedzy o Rewitalizacji)	miejskich i wiejskich	przez gminy na obszarach wiejskich na podstawie programów odnowy wsi (uwzględniających aktywizację społeczną i gospodarczą)
▫ Zaproponowanie i opracowanie (we współpracy z samorządem województwa) instrumentu dla obszarów wiejskich, adekwatnego do specyfiki i potrzeb w zakresie niwelowania sytuacji kryzysowych	▫ Budowanie mechanizmów adekwatnego wsparcia finansowanego (środki unijne, środki krajowe) gmin w celu zahamowania i odwrócenia trendów degradacyjnych ▫ Opiniowanie/weryfikowanie programów rewitalizacji oraz programów odnowy wsi	

1.5.3. Powiązania GPR z Krajową Polityką Miejską

Niniejszy Program jest w całości spójny z zapisami wątku tematycznego 4.5. KPM zatytułowanego „Rewitalizacja”. W strukturze celów KPM rewitalizacji dotyczy przede wszystkim **cel III: Odbudowa zdolności do rozwoju poprzez rewitalizację zdegradowanych społecznie, ekonomicznie i fizycznie obszarów miejskich**. W jego opisie czytamy:

„Celem działań w zakresie rewitalizacji jest zmiana strukturalna danego obszaru – poprzez modernizację tkanki miejskiej oraz wzmocnienie lub przywrócenie na nim aktywności gospodarczej i społecznej – poprawa jakości życia mieszkańców. [...] Celem polityki miejskiej w zakresie rewitalizacji jest wypracowanie i wdrażanie skutecznych mechanizmów koordynowania i integrowania zadań i działań różnych podmiotów, w tym prywatnych, w przygotowaniu i prowadzeniu kompleksowych przedsięwzięć rewitalizacyjnych.”

W opisie kolejnych wątków (w tym wątku rewitalizacji) w KPM czytamy m.in.:

„Wsparciem dla prac modernizacyjnych, prowadzonych przez samorzady w ramach szeroko pojmowanych programów rewitalizacji, będzie długoterminowa strategia wspierania inwestycji w renowację krajowych zasobów budynków mieszkalnych i użytkowych, do której zobowiązuje dyrektywa 2012/27/UE w sprawie efektywności energetycznej. Niewątpliwie elementem tych działań będzie przegląd wszystkich dostępnych źródeł finansowania takich zadań, zarówno krajowych (w tym Funduszu Termomodernizacji i Remontów, który jest dostępny dla szerokiego grona odbiorców, w tym jednostek samorządu terytorialnego), jak i funduszy europejskich na lata 2014-2020, w celu najlepszego ich skoordynowania i skoncentrowania na przedsięwzięciach, które przyniosą najsilniej odczuwalne efekty. Ponadto zgodnie z postanowieniami dyrektywy 2010/31/UE w sprawie charakterystyki energetycznej budynków powstał Krajowy plan mający na celu zwiększenie liczby budynków o niskim zużyciu energii, który swoją treścią obejmie zasady finansowania oraz polską definicję budynku o niemal zerowym zużyciu energii.[...]”

Najbardziej zaawansowanym procesem przemian jest kompleksowa rewitalizacja, realizowana na obszarach zdegradowanych, odnosząca się do konkretnego, wyznaczonego w oparciu o obiektywne kryteria, terytorium i łącząca wysiłki różnych podmiotów, których

suma ma spowodować trwałe ożywienie społeczne i gospodarcze obszaru, zwiększenie jego atrakcyjności dla mieszkańców i przedsiębiorców oraz poprawę jakości życia. W ten sposób należy wypracować przedsięwzięcia całościowe (integrujące interwencję na rzecz społeczności lokalnej, przestrzeni i lokalnej gospodarki), skoncentrowane terytorialnie i powstające we współpracy z lokalną społecznością. Rewitalizacja jest ważną częścią myślenia o rozwoju miasta – powinna stać się kluczowym programem społecznym i gospodarczym miasta w odniesieniu do jego obszarów problemowych. Równocześnie jest ona procesem długotrwałym, kosztownym i wymagającym zachowania ciągłości oraz konsekwencji. Co więcej, wymaga trafnego zidentyfikowania i uruchomienia lokalnych potencjałów, co często jest trudnym wyzwaniem. [...]”

Niniejszy GPR był tworzony ze starannym zachowaniem zgodności ze wszystkimi zapisami Krajowej Polityki Miejskiej w zakresie rewitalizacji i z zachowaniem ducha pozostałych jej wątków.

1.6. Odstąpienie od przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko

W odpowiedzi na wniosek Miasta Łodzi z 8 sierpnia 2016 r., Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska w Łodzi na podstawie art. 48 oraz art. 57 ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz. U. z 2017 r. poz. 1405, z późn. zm.), **odstąpił od przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko dla projektu dokumentu pn. „Gminny Program Rewitalizacji miasta Łodzi 2026+”**. W uzasadnieniu Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska uznaje – przychylając się do argumentacji wnioskodawcy – że realizacja postanowień GPR nie spowoduje znaczącego oddziaływania na środowisko.

1.7. Opiniowanie GPR przez właściwe podmioty

Prezydent Miasta Łodzi po przeprowadzonych konsultacjach społecznych, zgodnie z art. 17 ust. 2 pkt. 4 ustawy wystąpił do właściwych podmiotów o zaopiniowanie projektu Gminnego Programu Rewitalizacji, a zaakceptowane zmiany wynikające z uzyskanych opinii zostały wprowadzone do projektu Gminnego Programu Rewitalizacji. Ta sama procedura – zgodnie z dyspozycją Ustawy – była powtórzona w procesie dokonywania aktualizacji Programu w 2018 oraz 2020 roku.

2. CZĘŚĆ DIAGNOSTYCZNA

Niniejsza szczegółowa diagnoza obszaru rewitalizacji odnosi się do obszaru wyznaczonego uchwałą Nr XXV/589/16 Rady Miejskiej w Łodzi z dnia 10 lutego 2016 r. w sprawie wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji miasta Łodzi. Diagnoza składa się z czterech rozdziałów:

- W rozdziale 2.1. przedstawiono streszczenie poprzedniej wersji diagnozy (Diagnozy 2016);
- W rozdziale 2.2. zawarto wyniki monitoringu realizowanych zadań i zmian zachodzących w obszarze rewitalizacji pomiędzy poprzednią diagnozą a niniejszą aktualizacją programu;
- W rozdziale 2.3. przedstawiono ocenę postępów osiągnięcia celów rewitalizacji w tym okresie.

2.1. Streszczenie poprzedniej wersji diagnozy (tzw. *Diagnozy 2016*)

Poprzednia wersja diagnozy (nazywana dalej „Diagnozą 2016”) została zamknięta z początkiem września 2016 r. i była sporządzona na podstawie wiedzy o stanie obszaru rewitalizacji, jaką dysponowano w tym czasie. Niniejsze streszczenie syntetycznie podsumowuje Diagnozę 2016, która ma dziś głównie znaczenie historyczne, bo stan obszaru rewitalizacji zmienia się dynamicznie i w wielu punktach dysponujemy dziś wiedzą pełniejszą i bardziej aktualną.

2.1.1. Analiza negatywnych zjawisk i czynników kryzysowych na obszarze rewitalizacji

W Diagnozie 2016 dokonano możliwie szczegółowej diagnozy negatywnych zjawisk zidentyfikowanych na obszarze rewitalizacji.

2.1.1.1. Koncentracja negatywnych zjawisk społecznych

- 1) Diagnozując zjawisko **bezrobocia** stwierdzono, że zarówno bezrobocie ogółem, jak i bezrobocie długotrwałe mają wyraźnie widoczną koncentrację w obszarze rewitalizacji. Jednak z kolei w samym obszarze są rozłożone w miarę równomiernie i nie można mówić o biegunie szczególnie nasilonych problemów bezrobocia w którejś konkretnej części tego obszaru.
 - a. Stwierdzono, że potrzebne jest promowanie i wspieranie trwałego zatrudnienia wysokiej jakości, w szczególności zatrudnienia dla kobiet, już od poziomu kształcenia zawodowego do zawodów lepiej płatnych.
 - b. Zaznaczono też, że potrzebne jest promowanie dobrego zatrudniania wśród pracodawców (instrumentami CSR).
 - c. Zdiagnozowano także potrzebę rozwoju ekonomii społecznej, w tym wsparcia dla jej podmiotów poprzez m.in. preferencyjne zlecanie im zadań publicznych. To samo dotyczy organizacji pozarządowych działających na rzecz aktywizacji zawodowej.

- d. Dodatkowo stwierdzono, że w obszarze rewitalizacji potrzebne są działania na rzecz bezrobotnych uwzględniające ich indywidualną sytuację oraz potrzeby.
 - e. Wreszcie stwierdzono, że potrzebne są przyjazne regulacje dla najdrobniejszego handlu targowiskowego i ulicznego, jako źródła zarobkowania osób nieaktywnych na rynku pracy najemnej.
- 2) Diagnozując zjawisko **ubóstwa** dochodowego, sprawdzano punkty adresowe pobierania zasiłków pomocy społecznej, a ubóstwo według kryterium wydatkowego diagnozowano pomocniczo rozkładem przestrzennym zadłużeń czynszowych w komunalnych lokalach mieszkalnych. Wyliczając dla Łodzi *zespolony indeks natężenia ubóstwa*, posłużono się czterema miarami cząstkowymi: wyliczono, jaki odsetek w całej populacji mieszkańców stanowią osoby w rodzinach pobierających zasiłek stały, zasiłek celowy, zasiłek okresowy oraz pomoc na dożywianie dzieci. Suma osób w rodzinach dla każdego zasiłku osobno, odniesiona do liczby mieszkańców ogółem, daje właśnie *zespolony indeks natężenia ubóstwa* (ZINU).
- a. Stwierdzono, że w obszarze rewitalizacji – wobec zdiagnozowanych koncentracji ubóstwa i jednocześnie deficytu zlokalizowanych tu form wsparcia i aktywizacji – potrzebny jest bardzo intensywny rozwój usług społecznych: placówek wsparcia dziennego, form pracy z dziećmi i młodzieżą, instrumentów wsparcia rodziny i seniorów.
 - b. Potrzebne są mieszkania chronione, treningowe i wspomagane. Jednocześnie stwierdzono, że trzeba tu lokalizować programy aktywizujące i wspomagające wychodzenie z ubóstwa, przełamujące bezradność, wspierające oddolną samoorganizację, budujące poczucie sprawczości i wiarę we własny potencjał.
 - c. Uznano, że trzeba intensywnie wspierać: mikroinicjatywy, współdziałania sąsiedzkiego (np. projekty wymiany usług i współużytkowania dóbr), wszelkie formy pracy z dziećmi i młodzieżą nakierowane na przerwanie cyklu dziedziczenia ubóstwa, formy aktywizacji środowisk z wykorzystaniem instrumentów animacji kultury i pobudzania do aktywnego uczestnictwa w kulturze poprzez pracę animatorów w terenie.
 - d. W aspekcie ubóstwa wydatkowego stwierdzono pilną potrzebę wprowadzenia mechanizmu rozwiązywania problemu nawarstwionych zadłużeń czynszowych, który dotyczy znaczącej liczby najemców, zadłużonych często nie z własnej winy (przykładowo: odziedziczenie długu lub zadłużenie z przyczyn wypadku losowego)²⁰.
 - e. Wreszcie – odnotowując, że czynsze stanowią znaczny odsetek wydatków budżetów rodzinnych mieszkańców łódzkiego obszaru rewitalizacji – stwierdzono, że w Łodzi

²⁰ Na ten problem odpowiedziało już częściowo zarządzenie Nr 5674/VII/17 Prezydenta Miasta Łodzi z dnia 3 kwietnia 2017 r. w sprawie wprowadzenia możliwości spłaty zadłużenia z tytułu opłat za korzystanie z lokali mieszkalnych stanowiących mieszkaniowy zasób Miasta Łodzi w formie świadczenia rzeczowego.

należy wyznaczyć planami miejscowymi lokalizację przedsięwzięć społecznego budownictwa czynszowego (celu publicznego).

- 3) Diagnozując zjawisko **deficytu bezpieczeństwa i porządku publicznego** stwierdzono, że przestępczość ogółem nie jest problemem obszaru rewitalizacji w Łodzi. Wręcz przeciwnie – jest to obszar o wskaźniku przestępczości wyraźnie niższym niż średnia dla Łodzi. Z wieloletnich statystyk Komendy Miejskiej Policji w Łodzi, zestawianych w poprzednich latach dla obszaru strefy wielkomiejskiej wynika, że na tym terenie dochodziło średniorocznie do nieco ponad 2,3 tys. przestępstw, co stanowiło nieco ponad 12% wszystkich rejestrowanych w tym czasie przestępstw w mieście. Stwierdzono, że jest to wskaźnik **bardzo niski**, zważywszy na fakt, że obszar ten zamieszkuje 26% ludności Łodzi. Jest to przesłanka do **skutecznej walki z negatywnym stereotypem strefy śródmiejskiej jako terenu niebezpiecznego**.
- a. Badano także natężenie zjawiska przemocy w rodzinie oraz wykroczeń przeciwko porządkowi publicznemu dokonywanych w przestrzeni publicznej. Stwierdzono jednoznacznie, że obszar rewitalizacji nie jest bynajmniej obszarem znaczącego nasilenia przemocy w rodzinie w porównaniu z resztą miasta. Jeśli średnie wskaźniki dla miasta są przekraczane, to nieznacznie. Potwierdza to ogólną diagnozę polityki społecznej, że przemoc domowa nie jest zjawiskiem specyficznym dla obszarów ubóstwa i w podobnym nasileniu występuje także w innych obszarach miasta.
 - b. Natomiast istotnym problemem obszaru jest alkoholizm, narkomania (w tym szkodliwe używanie narkotyków projektowanych – tzw. „dopalaczy”) oraz ostatnio coraz bardziej nasilające się uzależnienia krzyżowe. Problem ten jest istotny w kontekście bezpieczeństwa, bo nierozwiązany problem nasilenia uzależnień ma wpływ na społeczne poczucie bezpieczeństwa. Diagnoza do Polityki Społecznej 2020+ dla Miasta Łodzi ujawniła, że w Łodzi brakuje form terapii i resocjalizacji dla osób wychodzących z uzależnienia, u których uzależnienie było wcześniej przyczyną głębokiego i wieloletniego wykluczenia społecznego. Lęk społeczny przed osobami uzależnionymi utrudnia planowanie typowych form włączenia społecznego.
 - c. Powiązane z tym jest zagadnienie resocjalizacji osób opuszczających zakłady karne po długoletnich wyrokach. Podobnie tu – zawodzi wiele typowych form działań na rzecz włączenia społecznego, ponieważ długoletnie pozbawienie wolności zrywa więzi społeczne bardzo głęboko, a osoby opuszczające zakłady karne są także otoczone bardzo silnym lękiem społecznym, co obniża poczucie bezpieczeństwa. Równocześnie jest to przeszkodą dla włączania ich poprzez standardowe wsparcie ich zatrudnienia.
 - d. Stwierdzono też, że mapa wykroczeń (takich, jak zakłócanie porządku, spożywanie alkoholu w miejscach publicznych itp.) pokrywa się z lokalizacjami przestrzeni publicznych, z których łodzianie korzystają intensywnie (np. parki, ul. Piotrkowska itp.). Nie można wysnuwać stąd wniosków o popełnianiu wykroczeń przez

mieszkańców obszaru rewitalizacji, ponieważ statystyka nie odnotowuje, skąd pochodzą sprawcy czynów²¹.

- 4) Jeśli chodzi o problemy **niskiego poziomu edukacji oraz kapitału społecznego**, to diagnoza potwierdziła, że na obszarze rewitalizacji odnotowuje się zauważalnie niższe wyniki zamieszkałych tam uczniów szkół w teście szóstoklasisty i egzaminie gimnazjalnym²².
- a. Diagnoza potwierdziła, że choć pojedyncze wysepki gorszych wyników sprawdzianu szóstoklasisty są rozrzucone po całym mieście, to **specyfiką obszaru rewitalizacji jest to, że niemal cały jest zwartą enklawą wyników słabych i bardzo słabych**.
 - b. Na poziomie egzaminu gimnazjalnego szczególnie wyraźna jest różnica pomiędzy obszarem rewitalizacji a pozostałą częścią miasta w zakresie wyników z matematyki (która wydaje się kluczowa, jeśli chodzi o szanse na przyszły sukces edukacyjny w kierunkach technicznych czy informatycznych).
 - c. Nieco mniej wyrazista jest różnica w zakresie wyników z części humanistycznej egzaminu gimnazjalnego. Jeżeli nawet obszar rewitalizacji średnio ustępuje otoczeniu w tym zakresie, to różnica jest wyraźnie mniejsza, niż w wynikach z matematyki²³.
 - d. Natomiast w wynikach nauczania na poziomie ponadgimnazjalnym nie widać zróżnicowania na obszar rewitalizacji i pozostałą część miasta. Wydaje się prawdopodobne, że próg selekcyjny szans edukacyjnych, jakim jest egzamin gimnazjalny, w obszarach zdegradowanych pozostawia w systemie edukacji tylko te osoby, które radzą sobie dobrze.
 - e. Jeśli chodzi o deficyt kapitału społecznego (rozumianego jako gęstość sieci istniejących w danej grupie społecznych relacji zaufania, lojalności i solidarności), to uznano, że nie jest on problemem obszaru rewitalizacji, a sieć relacji społecznych jest tutaj często wyraźnie wyższa, niż w innych częściach miasta.
 - f. Stwierdzono, że problem obniżonych szans edukacyjnych uczniów z obszaru rewitalizacji jest w świetle diagnozy nabrzmiały i połączony współzależnością z procesem dziedziczenia ubóstwa: problemy edukacyjne są przeszkodą dla wyższych zarobków w przyszłości, co generuje ubóstwo, zaś z kolei ubóstwo osłabia w rodzinie potencjał wsparcia edukacyjnego dzieci w kolejnym pokoleniu. Prawdopodobnie możemy mieć w obszarze rewitalizacji problem koncentracji w szkołach tego obszaru młodzieży z obniżonymi szansami edukacyjnymi, co z kolei obniża ogólny poziom nauczania w tych szkołach. Drogą do maksymalizowania szans edukacyjnych uczniów

²¹ Wniosek ten obecnie został skorygowany: po precyzyjniejszym prześledzeniu lokalizacji wykroczeń da się uprawdopodobnić, w których z tych miejsc sprawcami bywają częściej mieszkańcy, a w których inne osoby.

²² W związku z reformą edukacji od 1 września 2017 roku sprawdziany te zostały zniesione mocą ustawy Prawo oświatowe i wprowadzono egzamin ósmoklasisty. Efekty będzie można zbadać dopiero po 2019 roku, natomiast w latach 2017 i 2018 mamy kłopotliwą przerwę w monitoringu sytuacji w edukacji.

²³ W roku szkolnym 2017/2018 tendencja ta nadal się utrzymywała.

wyduje się współpraca ze szkołami i znaczące wzmocnienie ich. Trzeba też oceniać pracę szkół w tym obszarze inaczej, niż tylko średnią ocen egzaminacyjnych, biorąc pod uwagę większy poziom wyzwań w punkcie startu (wskaźnik EWD).

- g. Stwierdzono, że istotny jest problem dzieci i młodzieży przekwaterowywanych z obszaru rewitalizacji na stałe i na czas remontów mieszkań: zerwanie więzi ze swoim środowiskiem wsparcia oraz zagrożenie dyskryminacją w nowych miejscach nauki może znacząco pogorszyć ich szanse rozwojowe i edukacyjne. Potrzebne będzie tu wsparcie pedagogiczne w nowych miejscach nauki, (w tym przeszkolenie pedagogów i wychowawców z tematyki antydyskryminacyjnej). Warto wspierać utrzymywanie sieci kontaktów ułatwiające powrót do pierwotnego miejsca zamieszkania po zakończeniu remontów.
- h. Wskazano na wielkie znaczenie edukacji pozaformalnej i nieformalnej na obszarze rewitalizacji, adresowanej głównie do młodzieży. Wiele kompetencji istotnych dla późniejszego osobistego sukcesu nie mieści się w szkolnych programach nauczania i powinny istnieć formy zdobywania ich poza szkołą. Respondenci wskazywali też na ważność edukacji seniorów, jako ważnej nie tylko dla samych seniorów, lecz tworzącej wzorce dla młodzieży.
- i. W sytuacji Łodzi bardzo ważne okazuje się kontynuowanie (rozpoczętej w Pilotażu I) edukacji na rzecz odbudowania poczucia tożsamości lokalnej, wspierającej świadomość zakorzenienia w historii miasta i lokalny patriotyzm. Wątek ten jest słabo obecny w programach edukacji szkolnej. Tymczasem diagnoza polityki społecznej ujawniła, że jednym z czynników nasilających trwałą emigrację – kluczowy problem demograficzny Łodzi – jest brak poczucia zakorzenienia i dumy ze swojego miasta.
- j. W kontekście synergii między zjawiskiem ubóstwa i problemami edukacyjnymi pojawia się temat edukacji przedsiębiorczej, którą w Łodzi – zważywszy na ogólny stan zamożności mieszkańców i poziom ich aktywności – należy ocenić jako niewystarczającą. Nie chodzi tu o kształcenie zawodowe, ale o rozwijanie postawy przedsiębiorczej wśród dzieci i młodzieży. „Przedsiębiorczość” w tym znaczeniu, to nie tylko *prowadzenie przedsiębiorstwa*, ale przede wszystkim postawa *bycia przedsiębiorczym*, samostereowność, gotowość do wyznaczania sobie samemu celów i podejmowania ryzyka. W Łodzi bardzo ważne jest, aby promować i wzmacniać wśród młodzieży postawy przedsiębiorcze, także poprzez odpowiednie treningi i inicjatywy typu Media-Lab’ów, młodzieżowych inkubatorów start-up’owych itp.

- 5) Jeśli chodzi o problem **niewystarczającego poziomu uczestnictwa w życiu publicznym i kulturalnym**, to diagnozowano odpowiednio: frekwencję wyborczą oraz wypożyczenie książek z bibliotek i filii²⁴.

²⁴ Obecnie działa jednolita Biblioteka Miejska w Łodzi, jednak w chwili sporządzania Diagnozy 2016 działało pięć odrębnych instytucji – niezależnych od siebie bibliotek dzielnicowych, z których każda miała własną sieć filii.

- a. Za miary deficytu uczestnictwa w życiu publicznym przyjęto tu przede wszystkim: poziom korzystania z czynnego prawa wyborczego wyrażony frekwencją wyborczą. Była ona ogólnie nieco niższa w centrum²⁵.
- b. Za miarę uczestnictwa w życiu kulturalnym – z powodu braku dostępności innych danych – przyjęto czytelnictwo w bibliotekach publicznych i ich filiach. Diagnoza wykazała, że obszar rewitalizacji nie jest „pustynią czytelniczą”²⁶.

PODSUMOWUJĄC:

- Koncentracja problemów społecznych w centrum Łodzi ma charakter nawarstwiony i wieloaspektowy. Mieszkańcy przytłoczeni często problemami nie myślą w perspektywie wieloletniej; ważne jest dla nich „tu i teraz”. Mieszkańcom brakuje obecnie poczucia do dumy z zamieszkiwania w centrum Łodzi; wręcz przeciwnie: zamieszkiwaniu w niektórych miejscach towarzyszy zaniepokojenie i wstyd spowodowane degradacją obszaru. Potrzebujemy dobrego, mocnego wizerunku centrum Łodzi, jako podstawy do dumy z faktu mieszkania tutaj. W centrum Łodzi potrzebny jest swoisty „prestż lokalizacji”.
- Niepokojąca jest bierność wobec lokalnych procedur demokratycznych (budżetu obywatelskiego, inicjatyw lokalnych) w sytuacji, gdy właśnie aktywność mieszkańców ma być motorem rozwoju obszaru rewitalizacji. Trzeba promować pozytywne skutki zaangażowania najaktywniejszych mieszkańców w budżet obywatelski lub inicjatywy lokalne i w ten sposób – poprzez pozytywny przykład sąsiedzki – przełamywać stopniowo utrwaloną bierność pozostałych mieszkańców.
- Dotychczasowe oddolne inicjatywy zawiązują się najczęściej w celu realizacji *wspólnego interesu* (bezpośredniej korzyści danej grupy). Problemem wydaje się marnowanie ich potencjału, gdyż po zrealizowaniu własnej sprawy inicjatywy te z reguły wygasają, bo nikt nie podsuwa im kolejnych możliwych pól aktywności. W sytuacji ogólnego deficytu aktywności jest to duże marnotrawstwo. Warto obserwować oddolne inicjatywy *wspólnego interesu* i z chwilą zrealizowania zadania, dla którego takie inicjatywy zawiązały się, zapraszać je do kolejnych projektów, tym razem nakierowanych na szersze dobro wspólne, wykorzystując ich uzyskane wcześniej doświadczenie współdziałania.
- Z badań Pilotażu I, a także z doświadczeń programu animacyjnego w Pilotażu I, ujawnił się deficyt poczucia sprawczości wśród mieszkańców, poczucia możliwości wpływu na otoczenie i bycia gospodarzem swego terenu. Wydaje się, że kluczowe dla pobudzenia aktywności i zaangażowania może być angażowanie mieszkańców we współkształtowanie swego otoczenia tak, by szybko dostrzegali bezpośrednie pozytywne efekty swej aktywności. Decyzje

²⁵ Obecnie, z uwagi na niemożność uzyskania danych terytorialnych o dokładnym rozkładzie frekwencji (tajemnica wyborcza), używany jest wskaźnik rozkładu głosowania w Budżecie Obywatelskim.

²⁶ W Diagnozie 2016 pada stwierdzenie, że „wskaźniki czytelnictwa są tu (w obszarze rewitalizacji) wyraźnie niższe, niż w innych częściach miasta”. Jednak dokładniejsze przeliczenie danych obaliło tę tezę: czytelnictwo w obszarze rewitalizacji na 1 tys. ludności jest nawet nieco wyższe, niż poza nim.

w sprawie kształtowania przestrzeni publicznych powinny w jak najszerszym zakresie zapadać z istotnym udziałem mieszkańców. Trzeba budować wśród mieszkańców poczucie „bycia rzeczywistym współgospodarzem swego terenu”.

- W problematyce rewitalizacji, szczególnie z doświadczeń miast w innych krajach, znane są dwa typowe problemy: gettoizacji – powstawania (w wyniku zorganizowanych przesiedleń lub w sposób niekontrolowany) zwartych skupisk mieszkańców dotkniętych jednym typem problemów, albo przeciwnie – gentryfikacji – powstawania terenów, z których ludność doznająca problemów zostaje całkowicie wyparta, a zastępuje ją zamożna klasa średnia. Zgodnie z zaleceniami Krajowej Polityki Miejskiej należy unikać obu zjawisk: tworzyć na obszarze rewitalizacji zróżnicowany mikś społeczny i przez to zapobiegać zarówno gettoizacji jak i gentryfikacji. Wprowadzając na obszar rewitalizacji nowe budownictwo wielorodzinne należy planować z góry i gwarantować odpowiednimi narzędziami prawnymi zasiedlanie takiego zasobu przemyślanym miksem społecznym nowych mieszkańców.
- Badania wykazały, że o ile wiążący kapitał społeczny (sieć relacji zaufania, lojalności i solidarności wobec „swoich”) jest w obszarze rewitalizacji silny, o tyle pomostowy kapitał społeczny – sieć relacji z szerszym otoczeniem – jest bardzo słaby. Młodzi ludzie z obszaru rewitalizacji – myśląc o własnej karierze w przyszłości – zbyt rzadko sięgają wyobraźnią poza swoją dzielnicę, a jeszcze rzadziej poza Łódź, Polskę czy Europę. Trzeba przełamywać ograniczenie kręgu zaufania do osób z najbliższego środowiska. Trzeba budować sieci zaufania, lojalności i solidarności ponad barierami tego środowiska (pokolenia, klasy, grupy zawodowej, dzielnicy). Trzeba wspierać budowanie osobistej sieci kontaktów ponad barierami własnego środowiska i otwieranie się na nowe wzory, style życia i aspiracje.
- W konsultacjach obszaru rewitalizacji pytano często, czy działania rewitalizacyjne będą ostro ucinane na granicy obszaru. Wskazywano, że szczególnie „działania miękkie” powinny rozlewać się na sąsiednie tereny. Autorzy Programu Rewitalizacji uznają to wskazanie za trafne. Należy przewidzieć działania „rozmywające granicę” obszaru rewitalizacji poprzez włączanie bezpośredniego sąsiedztwa do miękkich działań rewitalizacyjnych.
- Z kolei w Krajowej Polityce Miejskiej występuje wyraźne wskazanie, aby zapobiegać eksportowaniu problemów społecznych poza obszar rewitalizacji (przeciwdziałać fikcyjnemu poprawianiu wskaźników rezultatu w obszarze rewitalizacji poprzez fizyczne usuwanie problemów poza obszar). Szczególnie dotyczy to uważnego obserwowania ruchów ludności w wyniku procesów rewitalizacyjnych. W Łodzi na obszarze rewitalizacji występuje też znaczący ilościowo problem bezumownych użytkowników lokali. Jest to na tyle liczna grupa rodzin, że trzeba znaleźć dlań rozwiązanie systemowe. Należy obserwować przesiedlenia ludności związane z rewitalizacją, nie tylko przekwaterowania planowane, ale i następujące wskutek procesów rynkowych. W tym należy uwzględnić użytkowników bezumownych, rozwiązując ich problem inaczej, niż poprzez ich automatyczne wysiedlanie z obszaru rewitalizacji. Kierunkiem jest raczej wdrożenie odpowiedniego programu naprawczego.
- W Pilotażu I oraz konsultacjach obszaru dało się odnotować niedosyt informacji o rewitalizacji ze strony mieszkańców. Brakowało wiedzy, jak będzie przebiegała

rewitalizacja, a w związku z tym część mieszkańców odczuwała rewitalizację jako bliżej niesprecyzowane „zagrożenie”. Z kolei część mieszkańców wyrażała opinię (nieznajdującą potwierdzenia w faktach), że obszar rewitalizacji jest niebezpieczny, że zamieszkują go osoby stwarzające zagrożenie. Taki zły stereotyp to jeden ze skutków niedoinformowania. Trzeba dbać o pełną wiedzę mieszkańców miasta – w szczególności bezpośrednich mieszkańców obszaru – o planowanym przebiegu procesów rewitalizacyjnych. To właśnie rzetelna informacja może wytworzyć dobrą opinię o rewitalizacji. Warto rozważyć kontynuację medialnej kampanii rozpoczętej w Pilotażu I. Promować i nagłaśniać to, co dzieje się w rewitalizacji, w tym – promować obszar rewitalizacji jako bezpieczny (aby przełamać pokutujący fałszywy stereotyp).

- Okazało się także, że mieszkańcy miasta rzadko odczuwają dumę z centrum Łodzi. Widzi się raczej jego degradację, katastrofalny stan kamienic i brak dobrych przestrzeni publicznych, niż bogactwo dziedzictwa kulturowego, potencjał i szanse rozwojowe. Mieszkańcy nie potrafili – oprócz „Manufaktury” i (rzadziej) ul. Piotrkowskiej – wskazać miejsc ani obiektów w Łodzi, z których są dumni. W centrum powinny być lokowane funkcje i obiekty budujące prestiż tego obszaru, szczególnie na terenie projektu Nowe Centrum Łodzi. Trzeba wspierać rozszerzanie działalności uczelni wyższych w centrum jako czynnika tworzącego prestiż. Warto koncentrować tu coroczne wydarzenia kulturalne, naukowe, obywatelskie, biznesowe, polityczne, wzmacniające wizerunek tej części miasta.

2.1.1.2. *Współwystępowanie negatywnych zjawisk innych, niż społeczne*

Ustawa w art. 9 ust. 1 wskazuje, iż na obszarze gminy, gdzie stwierdzono koncentrację negatywnych zjawisk społecznych, można wyznaczyć jako obszar zdegradowany w przypadku występowania na nim negatywnych zjawisk **gospodarczych** albo **środowiskowych** albo **przestrzenno-funkcjonalnych** albo **technicznych** (wystarczy występowanie jednego z tych rodzajów zjawisk). W Łodzi na obszarze koncentracji problemów społecznych zdiagnozowano występowanie wszystkich czterech zjawisk.

- 1) **Negatywne zjawiska gospodarcze** (niski stopień przedsiębiorczości lub słaba kondycja lokalnych przedsiębiorstw) zdiagnozowano jako zjawisko występujące, ale tylko w niektórych częściach obszaru rewitalizacji i nie w nasileniu krytycznym.
 - a. Jeśli chodzi o stopień przedsiębiorczości, za podstawową jego miarę przyjęto informację statystyczną o liczbie firm nowo rejestrowanych, w tym – mikroprzedsiębiorstw na 10 tys. ludności. **Na obszarze rewitalizacji obserwujemy wysoki lub bardzo wysoki stopień przedsiębiorczości w porównaniu z innymi częściami miasta.**
 - b. Jeśli natomiast chodzi o **kondycję przedsiębiorstw**, to wygląda ona dużo mniej optymistycznie. Centrum miasta, a więc obszar o potencjalnie najlepszych warunkach do prowadzenia działalności handlowo-usługowej, jest obecnie obszarem bardzo umiarkowanego sukcesu gospodarczego (mierzonego liczbą firm wyrejestrowanych). Według danych CEIDG wyrejestrowania działalności gospodarczej na terenie Łodzi koncentrują się w obszarze rewitalizacji, szczególnie w jego części północnej, w stopniu nieco większym, niż w częściach miasta o potencjalnie gorszych warunkach

do osiągania sukcesu gospodarczego. Potwierdzeniem złej kondycji lokalnej przedsiębiorczości w obszarze rewitalizacji są też dane o zadłużeniach w komunalnych lokalach użytkowych oraz – pośrednio – wyniki badawcze z łódzkiego Pilotażu I rewitalizacji.

- c. Charakterystyczne dla centrum Łodzi negatywne zjawisko zdiagnozowano na styku diagnozy gospodarczej i przestrzennej. Otóż liczne pierzeje ścisłej zabudowy w centrum Łodzi mają bardzo niekonsekwentnie zagospodarowane partery: zdarzają się pojedyncze lokale użytkowe w ciągach kamienic, których partery są mieszkalne. Tymczasem w zabudowie pierzejowej lepiej funkcjonują lokale użytkowe usytuowane w pierzei, w której każdy parter ma przeznaczenie użytkowe: koncentracja funkcji intensyfikuje korzystanie z niej i ułatwia orientację klientom tworząc czytelniejsze uporządkowanie przestrzeni miejskiej. Należy tworzyć bodźce dla przeznaczania przez właścicieli lokali w parterach kamienic na cele użytkowe. Warto też w uzasadnionych przypadkach zagospodarowywać na cele użytkowe inne części budynków: piwnice, lokale na pierwszym piętrze itd.
- d. Z punktu widzenia lokalnego handlu i usług przestrzeniami atrakcyjnymi są obecnie przede wszystkim lokale w parterach kamienic dostępne z głównej ulicy. Tymczasem z uwagi na specyfikę układu przestrzennego centrum Łodzi potencjalnie atrakcyjnymi przestrzeniami aktywności gospodarczej są też wnętrza kwartałów, pod warunkiem wytworzenia w nich przejść (uliczek wewnętrznych) i poprawienia w ten sposób ich dostępności. Powstanie wówczas problem wypromowania tych przestrzeni i stworzenia zachęt do rozpoczynania w nich działalności, zanim nie staną się one rozpoznawalne dla klientów. Obecnie niewielka jest pula doświadczeń co do promowania takich nowych przestrzeni wewnątrzkwartałowych, czy kształtowania w nich polityki czynszowej, zanim nie powstanie wokół nich popyt. Należy tworzyć zachęcające warunki dla ożywiania gospodarczego wewnątrz kwartałów: wspierać ożywianie parterów w oficynach, innych powierzchni i obiektów.
- e. Bardzo ważnym potencjałem gospodarczym Łodzi są zabytkowe obiekty pofabryczne. Są one specyficzną dla Łodzi szansą na dość szybkie zorganizowanie usług wymagających wielkich powierzchni, a nawet niektórych funkcji produkcyjnych, w bardzo atrakcyjnych architektonicznie obiektach. Należy wspierać zagospodarowywanie łódzkich obiektów pofabrycznych na działalność gospodarczą: powierzchnie biurowe, usługowe, hotelowe, produkcyjne lub handlowe, albo mieszkania na wynajem.
- f. Wspomniana wcześniej zdiagnozowana potrzeba zagęszczania lokali użytkowych, to nie wszystko: w Łodzi widać niedobór przestrzeni będących koncentracjami działalności gospodarczej jednego rodzaju (lub – komplementarnych rodzajów), swoistych „zagłębi” usług jednolitych tematycznie, np. gastronomii, „usług dobrostanu fizycznego” (rekreacyjnych, pielęgnacyjnych, prozdrowotnych itp.) czy handlu produktami designerskimi i wytworami przemysłów kreatywnych. Tymczasem takie rozwiązania – jeśli się pojawią – natychmiast odnoszą sukces (jak choćby OFF

Piotrkowska). Koncentracje tego rodzaju mogą przybierać też postać bardziej zaawansowaną: inkubatorów, klastrów. Trzeba wspierać tematyzację przestrzeni miejskiej: terytorialne zagęszczenia i skupiska działalności o podobnym lub uzupełniającym się charakterze, np. skupiska działalności gastronomicznej, tradycyjnych rzemiosł, usług kreatywnych itp. Potrzebne są inkubatory, szczególnie – wyspecjalizowane, o wyraźnym profilu. Trzeba też wspierać klastry, sprzyjać łączeniu się przedsiębiorców w sieci kooperacyjne, w tym także z udziałem uczelni i ośrodków badawczych.

- g. Z krajobrazu gospodarczego Łodzi znikają w szybkim tempie tradycyjne rzemiosła, które były ważne nie tylko w sensie gospodarczym, lecz także jako elementy krajobrazu kulturowego miasta. W branży rzemieślniczej dominujący jest udział mikroprzedsiębiorstw, a co za tym idzie – ograniczone są też własne zasoby kapitałowe i zdolność kredytowa. Słabość wielu rzemiosł można przełamać. Trzeba wspierać tradycyjne rzemiosła, poprzez różnego rodzaju preferencje, ułatwienia i zachęty, specjalną politykę czynszową. Sformułować w tym zakresie oficjalną długoterminową politykę miejską. Wspierać inicjatywy polegające na przestrzennym koncentrowaniu oferty tradycyjnych rzemiosł. Należy wspierać naukę młodych adeptów rzemiosł oraz osób przekwalifikowujących się do wykonywania tradycyjnych rzemiosł.

2) Jeśli chodzi o **negatywne zjawiska środowiskowe**, rozpatrywano przede wszystkim problem niskiej emisji (z palenisk indywidualnych oraz ze źródeł transportowych).

- a. Problem niskiej emisji z palenisk indywidualnych w obszarze rewitalizacji Łodzi wynika z niepełnego podłączenia zasobu mieszkaniowego do ciepła sieciowego. Głównym źródłem zasilania miasta Łodzi w ciepło jest miejski system ciepłowniczy, kotłownie lokalne oraz indywidualne źródła ciepła. Scentralizowany miejski system ciepłowniczy jest zarządzany przez przedsiębiorstwo energetyczne Veolia Energia Łódź S.A. obejmujące swoim zasięgiem obszar ok. 210 km². Wysokie stężenia zanieczyszczeń pyłowych i gazowych w mieście szczególnie w sezonie grzewczym, są skutkiem „niskiej emisji”. Na terenie miasta realizowane są, zapisane w programie ochrony środowiska dla miasta Łodzi²⁷ oraz w Planie gospodarki niskoemisyjnej dla miasta Łodzi²⁸, zadania związane z modernizacją źródeł ciepła w placówkach oświatowych oraz komunalnych zasobach mieszkaniowych. Jak wynika z inwentaryzacji, **ponad 90% komunalnych lokali mieszkalnych ogrzewa się obecnie indywidualnymi piecami ceramicznymi**. Ogrzewania takie są głównym źródłem zanieczyszczenia powietrza – tak zwanej „niskiej emisji”.

²⁷ „Program ochrony środowiska dla miasta Łodzi na lata 2011-2014 z perspektywą na lata 2015-2018” (uchwała Nr XI/139/11 Rady Miejskiej w Łodzi z dnia 30 marca 2011 r.).

²⁸ Uchwała Nr LXIII/1638/17 Rady Miejskiej w Łodzi z dnia 27 grudnia 2017 r. w sprawie przyjęcia do realizacji Planu gospodarki niskoemisyjnej dla miasta Łodzi.

- b. Przyczyną jest też niewielkie wykorzystanie odnawialnych źródeł energii na terenie miasta. Obecnie procent wykorzystania Odnawialnych Źródeł Energii (OZE) w ogólnym bilansie energetycznym miasta Łodzi jest minimalny. Nie przyczynia się to do realizacji celów wyznaczonych w pakiecie klimatyczno-energetycznym do roku 2020, czyli tzw. 3 × 20. Pakiet ten wskazuje kierunek, w jakim powinno się rozwijać zaopatrzenie w energię ciepłą, elektryczną i paliwa gazowe mieszkańców miast i gmin²⁹. Montaż Odnawialnych Źródeł Energii (OZE) na budynkach pozwala redukować emisję CO₂. Działania związane z wykorzystaniem OZE są działaniami fakultatywnymi. Ich realizacja uwarunkowana jest od pozyskania zewnętrznych form wsparcia. Plan Gospodarki Niskoemisyjnej swoim zakresem obejmuje plany związane ze wzrostem wykorzystania odnawialnych źródeł energii na terenie Łodzi³⁰.
- c. Na złą jakość powietrza w Łodzi wpływ mają również:
- znaczne straty energii cieplnej spowodowane niezadowalającym stanem technicznym budynków,
 - znaczne straty energii na przesyle w ciepłowniczych magistralach dosyłowych spowodowane niezadowalającą jakością materiałów izolacyjnych rurociągów czy nieuszczelnnością przewodów,
 - emisja zanieczyszczeń ze źródeł komunikacyjnych rosnąca wraz ze wzrostem natężenia ruchu samochodowego przy niedostatecznej przepustowości układów drogowych,
 - niedostosowanie instalacji i urządzeń przemysłowych oraz energetycznego spalania paliw do obowiązujących standardów emisyjnych³¹.
- d. Brak obecnie wyodrębnionych danych, zarówno o emisji jak i o imisji, dla nowo wytyczonego obszaru rewitalizacji. Dane takie będą dopiero gromadzone począwszy od roku, w którym wytyczono obszar (2016). Wiadomo jednak, że zachodzi pilna potrzeba zaopatrzenia całego obszaru rewitalizacji w instalacje sieciowe rozwiązujące problem ogrzewania: ciepło sieciowe lub alternatywnie paliwo gazowe (w tym rozbudowa sieci, przyłączy i instalacji w budynkach). Należy sprzyjać podniesieniu standardu technicznego budynków zarówno mieszkalnych jak i usługowych w obszarach zamieszkania, poprzez ich termomodernizację i podnoszenie ogólnej efektywności energetycznej, w powiązaniu z likwidacją indywidualnych palenisk, poprawę izolacyjności termicznej budynków i instalowanie źródeł energii odnawialnej.
- e. Odrębnym zagadnieniem jest niska emisja ze źródeł transportowych. Należy brać pod uwagę, że bardzo znacząca część niskiej emisji w obszarze śródmiejskim Łodzi pochodzi ze źródeł transportowych. Dotyczy to w szczególności emisji gazowych (głównie dwutlenku węgla i wielotlenków azotu), ale także zanieczyszczeń pyłowych (pył gumowy ze ścieranych opon) oraz zanieczyszczeń metalami ciężkimi (szczególnie

²⁹ Plan Gospodarki Niskoemisyjnej dla miasta Łodzi.

³⁰ Plan Gospodarki Niskoemisyjnej dla miasta Łodzi.

³¹ Program Ochrony Środowiska dla miasta Łodzi na lata 2011-2014 z perspektywą na lata 2015-2018.

ołów). Należy brać pod uwagę, że ten segment niskiej emisji może być głęboko niedoszacowany z uwagi na niedoskonałość metod oceny wielkości emisji stosowanych przez WIOŚ (metody parametryczno-przeliczeniowe w oparciu o szacowany ruch średni dla danej klasy drogi zamiast pomiarów ruchu rzeczywistego). W sytuacji posiadania niepełnych danych diagnostycznych, zgodnie z zasadą *należytej ostrożności*, przyjmuje się, że należy dążyć do znaczącego ograniczenia ruchu samochodów indywidualnych w strefie wielkomiejskiej i budowania modelu transportu zrównoważonego (możliwie niskoemisyjnego).

- f. Jeśli chodzi o inne przekroczenia norm środowiskowych lub nagromadzenia odpadów, to w obszarze rewitalizacji nie stwierdzono innych znaczących przekroczeń standardów środowiskowych oprócz niewielkiego przekroczenia norm hałasu. Natomiast problem nagromadzenia szkodliwych odpadów na obszarze rewitalizacji nie występuje.
- g. Na obszarze rewitalizacji nie występują znaczące zagrożenia dla form ochrony przyrody. Występujące tu pomniki przyrody są objęte ochroną³². Żaden z pomników przyrody nie jest zagrożony planowanymi przedsięwzięciami rewitalizacyjnymi, a przy realizacji przedsięwzięć w sąsiedztwie pomników przyrody będą uwzględnione działania zapobiegające ewentualnym nieplanowanym zagrożeniom dla pomników.

Na obszarze rewitalizacji miasta Łodzi nie występują następujące formy ochrony przyrody:

- parki narodowe,
- rezerваты przyrody,
- parki krajobrazowe,
- obszary chronionego krajobrazu,
- obszary Natura 2000,
- stanowiska dokumentacyjne,
- użytki ekologiczne,
- zespoły przyrodniczo-krajobrazowe,
- ochrona gatunkowa roślin, zwierząt i grzybów.

Występują natomiast pomniki przyrody, w liczbie 108, wyszczególnione w poniższej tabeli.

Tab. 2. Pomniki przyrody na obszarze rewitalizacji Łodzi

1	Buk pospolity	B-48	179/11	Park Helenów
2	Dąb szypułkowy	B-48	179/11	Park Helenów

³² W Diagnozie 2016 mowa była o 109 pomnikach przyrody. W chwili wykonywania niniejszej aktualizacji liczba ta zmniejszyła się do 108 (zniesiono uznanie za pomnik przyrody trzech drzew (lipy srebrzystej w Parku Sienkiewicza oraz klonu pospolitego i dębu czerwonego w Parku Klepacza), zaś uznano za pomniki przyrody dwa nowe drzewa: dąb szypułkowy (obręb S-1, działka nr 229/1, Wschodnia 32) oraz dąb szypułkowy (obręb W-29, działka nr 39/1, Przybyszewskiego 92).

3	Dąb szypułkowy	B-48	179/11	Park Helenów
4	Kasztanowiec biały	S-2	228/9	Park im. St. Staszica
5	Klon jawor	S-2	228/9	Park im. St. Staszica
6	Klon jawor	S-2	228/9	Park im. St. Staszica
7	Buk pospolity odm. zwisła	S-2	228/9	Park im. St. Staszica
8	głaz narzutowy	S-2	228/9	Park im. St. Staszica
9	głaz narzutowy	S-2	228/9	Park im. St. Staszica
10	Kasztanowiec biały	P-29	212/2	ul. Wólczańska 29
11	głaz narzutowy poświęcony pamięci Edwarda Potęgi	S-6	273/14	Park im. H. Sienkiewicza
12	Lipa srebrzysta	S-6	273/14	Park im. H. Sienkiewicza
13	Platan klonolistny	S-6	273/14	Park im. H. Sienkiewicza
14	Klon jawor	S-6	273/14	Park im. H. Sienkiewicza
15	Klon pospolity	S-6	273/14	Park im. H. Sienkiewicza
16	Wiąz szypułkowy	S-6	273/14	Park im. H. Sienkiewicza
17	Wiąz szypułkowy	S-6	276	Park im. H. Sienkiewicza
18	Wiąz szypułkowy	S-6	273/14	Park im. H. Sienkiewicza
19	Klon pospolity	S-6	188/11	Park im. H. Sienkiewicza
20	Kasztanowiec biały	S-6	188/11	Park im. H. Sienkiewicza
21	Kasztanowiec biały	S-6	188/11	Park im. H. Sienkiewicza
22	Kasztanowiec biały	S-6	188/11	Park im. H. Sienkiewicza
23	Kasztanowiec biały	S-6	188/11	Park im. H. Sienkiewicza
24	Kasztanowiec biały	S-6	188/11	Park im. H. Sienkiewicza
25	Klon jawor	S-6	273/14	Park im. H. Sienkiewicza
26	Buk pospolity	S-6	188/11	Park im. H. Sienkiewicza
27	Buk pospolity odmiana zwisła	S-6	273/14	Park im. H. Sienkiewicza
28	Jarząb szwedzki	S-6	188/11	Park im. H. Sienkiewicza
29	Bluszcz kwitnący	S-6	462/39	ul. J. Kilińskiego 101 pas drogowy
30	Buk pospolity	W-25	33/8	ul. Targowa 61/63
31	Platan klonolistny	W-25	33/8	ul. Targowa 61/63
32	Platan klonolistny	W-25	33/8	ul. Targowa 61/63
33	Cały park- drzewostan z 43 dębami pomnikowymi i głazami narzutowymi	W-25	49, 54/11, 54/3, 53, 54/3	Park „Źródlika I” i „Źródlika II”
34	Sofora chińska	P-30	11	ul. Wólczańska 145
35	Kasztanowiec biały	S-7	24/13	ul. Piotrkowska 175
36	Dąb szypułkowy	P-28	5/20	Park im. Księcia J. Poniatowskiego
37	Dąb szypułkowy	P-28	5/20	Park im. Księcia J. Poniatowskiego
38	Klon srebrzysty	P-28	5/20	Park im. Księcia J. Poniatowskiego
39	Dąb szypułkowy	P-28	5/20	Park im. Księcia J. Poniatowskiego
40	Dąb szypułkowy	P-28	5/20	Park im. Księcia J. Poniatowskiego
41	Klon srebrzysty	P-28	5/20	Park im. Księcia J. Poniatowskiego
42	Klon srebrzysty	P-28	5/20	Park im. Księcia J. Poniatowskiego
43	jarząb szwedzki	P-28	5/20	Park im. Księcia J. Poniatowskiego
44	Lipa szerokolistna była lipa drobnolistna	P-28	5/20	Park im. Księcia J. Poniatowskiego
45	Buk pospolity	P-28	5/20	Park im. Księcia J. Poniatowskiego
46	Klon srebrzysty	P-28	5/20	Park im. Księcia J. Poniatowskiego
47	Dąb szypułkowy „Karol”	P-28	5/20	Park im. Księcia J. Poniatowskiego
48	Klon pospolity	P-28	5/20	Park im. Księcia J. Poniatowskiego
49	Klon jawor	P-28	5/20	Park im. Księcia J. Poniatowskiego
50	Klon srebrzysty	P-28	5/20	Park im. Księcia J. Poniatowskiego
51	Jarząb szwedzki	P-28	5/20	Park im. Księcia J. Poniatowskiego
52	Sosna czarna	P-28	5/24	al. A. Mickiewicza
53	Wiąz górski	P-30	93/4	ul. Stefanowskiego 21
54	Buk pospolity	P-30	95/2	Park im. M. Klepacza
55	Dąb szypułkowy	P-30	95/2	Park im. M. Klepacza

56	Dąb szypułkowy	P-30	95/2	Park im. M. Klepacza
57	Dąb szypułkowy	P-30	95/2	Park im. M. Klepacza
58	Dąb szypułkowy	P-30	96/2	Park im. M. Klepacza
59	Dąb szypułkowy	P-30	95/5	Park im. M. Klepacza
60	Dąb szypułkowy	P-30	95/5	Park im. M. Klepacza
61	Wiąz szypułkowy	P-30	95/5	Park im. M. Klepacza
62	Dąb szypułkowy	P-30	95/5	Park im. M. Klepacza
63	Wiąz szypułkowy	P-30	95/5	Park im. M. Klepacza
64	Kasztanowiec biały	P-30	96/2	Park im. M. Klepacza
65	Lipa drobnolistna	P-30	95/2	Park im. M. Klepacza
66	Kasztanowiec biały	P-30	95/2	Park im. M. Klepacza
67	Topola czarna „Berlińska”	P-30	95/5	Park im. M. Klepacza
68	Topola czarna „Berlińska”	P-30	95/2	Park im. M. Klepacza
69	Platan klonolistny	S-9	82/4	ul. Piotrkowska 262
70	Buk pospolity odmiana purpurowa	S-9	83/1	ul. Piotrkowska 266/268
71	Jesion wyniosły	S-9	84/1	ul. H. Sienkiewicza 175
72	Klon srebrzysty	S-9	84/1	ul. H. Sienkiewicza 175
73	Klon srebrzysty	S-9	84/1	ul. H. Sienkiewicza 175
74	Kasztanowiec biały	S-9	84/1	ul. H. Sienkiewicza 175
75	Klon pospolity	S-9	84/1	ul. H. Sienkiewicza 175
76	Kasztanowiec biały	S-9	103/23	ul. Tymienieckiego 18 – pas drogowy
77	Kasztanowiec biały	W-25	80/14	ul. Tymienieckiego 22
78	Szupin Japoński	W-25	80/13	ul. Tymienieckiego 24
79	Platan klonolistny	W-25	82/3	Park im. J. Kilińskiego
80	Lipa drobnolistna	W-25	82/3	Park im. J. Kilińskiego
81	Lipa drobnolistna	W-25	82/3	Park im. J. Kilińskiego
82	Klon pospolity	W-25	82/3	Park im. J. Kilińskiego
83	Lipa drobnolistna	W-25	82/3	Park im. J. Kilińskiego
84	Lipa drobnolistna	W-25	82/3	Park im. J. Kilińskiego
85	Klon srebrzysty	W-25	82/3	Park im. J. Kilińskiego
86	Dąb szypułkowy	W-25	82/3	Park im. J. Kilińskiego
87	Dąb szypułkowy	W-25	83	Park im. J. Kilińskiego
88	Topola biała	W-25	82/3	Park im. J. Kilińskiego
89	Topola biała	W-25	82/3	Park im. J. Kilińskiego
90	Topola biała	W-25	82/3	Park im. J. Kilińskiego
91	Kasztanowiec biały	W-25	83	Park im. J. Kilińskiego
92	Dąb szypułkowy	W-25	82/3	Park im. J. Kilińskiego
93	Dąb szypułkowy	G-3	33/25	Park im. Wł. Reymonta
94	Buk pospolity odmiana purpurowa	G-3	33/26	Park im. Wł. Reymonta
95	Platan klonolistny	G-3	33/26	Park im. Wł. Reymonta
96	Platan klonolistny	G-3	33/26	Park im. Wł. Reymonta
97	Klon pospolity	G-3	33/26	Park im. Wł. Reymonta
98	Lipa srebrzysta	G-3	33/26	Park im. Wł. Reymonta
99	Kasztanowiec biały	G-3	33/26	Park im. Wł. Reymonta
100	Dąb czerwony	G-3	195/3	Park im. Legionów (dawny Hibnera)
101	Dąb szypułkowy	G-3	242/2	Park im. Legionów (dawny Hibnera)
102	Dąb szypułkowy	G-3	195/3	Park im. Legionów (dawny Hibnera)
103	Dąb szypułkowy	G-3	195/3	Park im. Legionów (dawny Hibnera)
104	Buk pospolity odmiana purpurowa	G-3	195/2	Park im. Legionów (dawny Hibnera)
105	Dąb szypułkowy	G-3	195/3	Park im. Legionów (dawny Hibnera)
106	Dąb czerwony	G-3	244	Park im. Legionów (dawny Hibnera)
107	Dąb szypułkowy	S-1	229/1	ul. Wschodnia 32
108	Dąb szypułkowy	W-29	39/1	ul. Przybyszewskiego 92

- 3) Jeśli chodzi o **negatywne zjawiska przestrzenno-funkcjonalne**, Przestrzeń publiczną w obszarze rewitalizacji stanowią przede wszystkim: ulice, place, parki i skwery a potencjalną przestrzeń półpubliczną (parapubliczną) – przede wszystkim wnętrza kwartałów.
- a. Łódź w obrębie obszaru rewitalizacji ma wyjątkową w skali kraju liczbę unikatowych, zabytkowych fabryk, pałaców, willi miejskich oraz kamienic, tworzących niepowtarzalny charakter tego obszaru. Różnorodność typów historycznej zabudowy oraz ich wymieszanie w strukturze miasta znacznie zwiększa atrakcyjność inwestowania na obszarze rewitalizacji. Przy znacznym zasobie niewykorzystanej zabudowy umożliwia to adaptowanie obiektów historycznych na potrzeby zróżnicowanych funkcji, co może wpływać korzystnie na jakość życia w centrum.
 - b. Charakterystyczny układ łódzkich podwórz pozwala na ich przekrywanie w celu stworzenia atrakcyjnych przestrzeni użytkowych: socjalnych (również prywatnych lub półprywatnych) lub handlowo-usługowych, co w połączeniu z dobrym systemem komunikacji miejskiej, dodatkowo może podnieść dostępność usług i handlu stanowiąc konkurencję dla centrów handlowych. Jednocześnie, zabytkowe budynki mieszkalne, ze względu na swoją specyfikę, pozwalają na stworzenie wyjątkowych mieszkań, o standardzie niedostępnym poza Strefą Wielkomiejską.
 - c. Jakość przestrzeni publicznej oraz sposób jej zagospodarowania wpływa w decydującym stopniu na postrzeganie całego miasta. Według badań „Jakość życia mieszkańców Łodzi i jej przestrzenne zróżnicowanie” (Uniwersytet Łódzki 2012) do osiedlania się w centrum Łodzi najbardziej zniechęca – obok degradacji zabudowy – **zła jakość przestrzeni publicznych**.
 - d. W ramach realizacji Strategii przestrzennego rozwoju Łodzi Biuro Architekta Miasta UMŁ opracowało program Atrakcyjne Przestrzenie Miejskie 2020+³³ zawierający diagnozę przestrzeni publicznej oraz sposoby jej poprawy. Program obejmuje także procesy związane z rewitalizacją Strefy Wielkomiejskiej, zawiera wytyczne dla działań remontowych ulic Strefy Wielkomiejskiej. Wytyczne zostały oparte na zasadzie przebudowy ze zmianą geometrii ulic, co jest niezbędne do zlikwidowania konfliktów funkcjonalnych i poprawy jakości przestrzeni publicznej poprawiającej jakość całego zagospodarowania ulic. Z przeprowadzonej analizy wynika, iż konieczne jest zastosowanie w Strefie Wielkomiejskiej parametrów ulic ruchu uspokojonego, co pozwoli na zwężenie pasa jezdni do 2,75 m w przypadku braku komunikacji autobusowej w obrębie danego pasa ruchu. Takie rozwiązanie pozwala na swobodniejsze gospodarowanie przestrzenią w obszarze wyznaczonym przez pierzeje.
 - e. Istotnym dokumentem, który bezpośrednio odnosi się nie tylko do poprawy stanu historycznej zabudowy, ale też stanu zieleni i przestrzeni publicznych, jest Gminny

³³ Program Atrakcyjne Przestrzenie Miejskie 2020+ przyjęty został uchwałą Rady Miejskiej Nr XI/211/15 z dnia 29 kwietnia 2015 r.

Program Opieki nad Zabytkami na lata 2014-2017³⁴. Jego kierunki i zadania odnoszące się do rewitalizacji są uwzględnione w niniejszym Programie.

- f. Transport miejski w Łodzi, mimo wielu inwestycji, jakie zostały przeprowadzone w ostatnich latach, nadal boryka się z problemami. W efekcie obszar rewitalizacji jest poddany szczególnej presji ze strony indywidualnego ruchu samochodowego, co odbija się na warunkach życia jego mieszkańców. Na terenie miasta planowane są działania, które służyć mają minimalizowaniu tej presji, w szczególności dzięki zwiększeniu liczby użytkowników transportu zbiorowego i niezmotoryzowanego.
- g. Ważną inwestycją, która wpłynie na dostępność obszaru centralnego i atrakcyjność transportu zbiorowego, jako środka dojazdu do centrum, będzie planowana inwestycja w tunel kolejowy pomiędzy dworcami Łódź Fabryczna i Łódź Kaliska. Planowany przystanek kolejowy w rejonie skrzyżowania ul. Zielonej i al. T. Kościuszki oraz planowany przystanek w rejonie ul. Ogrodowej i ul. Karskiego zapewnią masowy dostęp do centralnego punktu strefy wielkomiejskiej z obszaru aglomeracji łódzkiej. Inwestycja ma być realizowana w latach 2016-2023 przez spółkę PKP PLK SA z dofinansowaniem zewnętrznym.
- h. Działania planowane przez Miasto Łódź, zebrane w projekcie „Modelu Zrównoważonego Transportu Zbiorowego w Łodzi 2020+”³⁵ prowadzić mają do poprawy jakości transportu zbiorowego, zwłaszcza tramwajowego i autobusowego. Głównym mankamentem, zgłaszanym przez mieszkańców w trakcie przeprowadzonych konsultacji społecznych projektu, była niewystarczająca częstotliwość kursowania pojazdów lokalnego transportu zbiorowego. Inne problemy, które identyfikowane są przez władze miasta oraz społeczeństwo to m.in. niekomfortowe przesiadki pomiędzy autobusami i tramwajami, zła jakość taboru - zwłaszcza tramwajowego, w dużej części niedostosowanego do potrzeb osób o ograniczonej mobilności, brak płynności ruchu tramwajowego w centrum i niska prędkość tramwajów, czy tzw. „czarne dziury” komunikacyjne, czyli miejsca z niewystarczającą obsługą. Projekt *Modelu Zrównoważonego Transportu Zbiorowego w Łodzi 2020+, za największe wyzwania związane z transportem miejskim uznaje m.in.:*
 - skrócenie czasu przejazdu pojazdów i skrócenie czasu podróży dla pasażerów komunikacji zbiorowej;
 - zwiększenie roli tramwaju w realizacji przewozów;
 - odnowienie taboru oraz polepszenie infrastruktury transportowej;
 - zwiększenie roli Łódzkiej Kolei Aglomeracyjnej;

³⁴ Na moment aktualizacji GPR: przygotowany jest Gminny Program Opieki nad Zabytkami na lata 2018 – 2021. Program jest przedmiotem ogłoszonych konsultacji społecznych i planowane jest procedowanie na sesji Rady Miejskiej.

³⁵ Obecnie: uchwała Nr LXVII/1727/17 Rady Miejskiej w Łodzi z dnia 21 lutego 2018 r. w sprawie przyjęcia „Planu zrównoważonego rozwoju transportu zbiorowego dla Miasta Łodzi do roku 2025”.

- dostosowanie układu połączeń do aktualnych potrzeb.

W Modelu Zrównoważonego Transportu wskazano także założenia strategiczne i cele, jakie miasto chce osiągnąć w zakresie podniesienia jakości komunikacji zbiorowej. Do najważniejszych założeń zaliczono m.in. stopniowe zwiększenie częstotliwości kursowania, wprowadzenie przywileju dla transportu tramwajowego czy ograniczenie pokrywających się linii autobusowych i tramwajowych. Miasto planuje także zwiększenie inwestycji w system parkingów Park&Ride, wyznaczenie nowych bus-pasów a także budowę nowych pasów autobusowo-tramwajowych (PAT). W Modelu Zrównoważonego Transportu Zbiorowego zaproponowano także ograniczenie ruchu samochodowego w Strefie Wielkomiejskiej na wybranych ulicach. Rozwiązanie postulowane jest tam, gdzie ruch komunikacji miejskiej jest blokowany przez zatory drogowe. Model zakłada wysoką dostępność do transportu zbiorowego i wysoką częstotliwość obsługi w obszarze objętym GPR³⁶.

- i. Diagnoza przestrzeni publicznej Łodzi i sugerowane kierunki jej poprawy zawarte w programie Atrakcyjne Przestrzenie Miejskie 2020+ są istotne dla programu rewitalizacji, ponieważ tworzą ramę koncepcyjną dla szerszego myślenia o przestrzeniach publicznych Łodzi. Krajobraz kulturowy Łodzi jest jej unikalną przewagą konkurencyjną, która – jako być może jedyna – nie jest zagrożona skopiowaniem przez inne miasta. Niewątpliwie krajobraz kulturowy obszaru, jako fundament jego tożsamości lokalnej, należy uspójniać i wzbogacać. Jednak diagnoza z Pilotażu I wykazała także, że w opinii wielu mieszkańców należy myśleć nie tylko w kategoriach konserwowania warstw historycznych, ale też – harmonijnego dobudowywania do nich warstwy współczesnej. W opinii respondentów trzeba raczej budować współczesną atrakcyjność obszaru rewitalizacji w oparciu o odważny, twórczy dialog z historią.
- j. Diagnoza wykazała, że akceptacji mieszkańców nie znajduje wizja przestrzeni homogenicznie historyczującej, będącej naiwną rekonstrukcją miasta XIX-wiecznego³⁷. Zdiagnozowano raczej oczekiwanie urozmaicenia przestrzeni, szczególnie wewnątrzkwartałowych czy pobocznych względem głównych ulic i osi, które spełniałyby potrzeby różnych grup (młodzieży, dzieci, seniorów). Konsultacje potwierdziły także, że trzeba konsekwentnie kierować się zasadą „rozwoju miasta do wewnątrz”: zagęszczać centrum, nie zaś zabudowywać peryferie. Trzeba stwarzać preferencje dla mądrego uzupełniania struktury urbanistycznej, w tym uzupełniania ubytków w zabudowie pierzejowej współczesnymi budynkami plombowymi dobrze wpisanymi w kontekst.

³⁶ Źródło: Model zrównoważonego transportu zbiorowego w Łodzi 2020+. Materiał do konsultacji społecznych. Obecnie: uchwała Nr LXVII/1727/17 z dnia 21 lutego 2018 r. w sprawie przyjęcia „Planu zrównoważonego rozwoju transportu zbiorowego dla Miasta Łodzi do roku 2025”.

³⁷ W opiniach z badań przeprowadzonych w ramach Pilotażu I pojawiały się negatywne lub ironiczne konotacje, jak „drobnomieszczański gust”, „miasto na wysoki glanc” czy „muzeum”. Zasadność podejścia w duchu odważnego dialogu współczesności z dziedzictwem potwierdza niekwestionowany sukces OFF Piotrkowska.

- k. Dodatkowo – na styku problemów przestrzennych i gospodarczych – zdiagnozowano słabość polegającą na chaotycznym wymieszaniu funkcji: „w Łodzi wszystko może być wszędzie i przez to niczego nie można znaleźć”. Tymczasem przestrzenie świadomie i planowo aranżowane, co do przemyślanej kompozycji funkcji, jak OFF Piotrkowska czy kompleks Manufaktury – odnoszą sukces przez czytelność ich odpowiedzi na potrzeby mieszkańców. Diagnoza pośrednio wykazała potrzebę rozszerzenia tej filozofii na inne kwartały w centrum miasta. Potrzebne są „myśli przewodnie” lub „tematy wiodące” poszczególnych obszarów, związane nie tylko z charakterem prowadzonej działalności, dominującymi funkcjami, ale także z dominującym sposobem kształtowania przestrzeni. Podejście takie powinno wpłynąć pozytywnie na łatwość identyfikowania konkretnych przestrzeni w centrum Miasta, a w efekcie na budowanie więzi z danym miejscem.
- l. Odrębnym problemem przestrzennym jest „zaśmiecanie” krajobrazu miejskiego agresywnymi reklamami i szyldami³⁸. Problem ten w centrum Łodzi bywa bardzo dotkliwy, znacząco obniżając jakość przestrzeni miejskiej, choć są też udane przykłady porządkowania tej sfery. Z diagnozy wynika bardzo wyraźna potrzeba jeszcze głębszego uporządkowania obecności szyldów i reklam w krajobrazie centrum miasta. Należy inicjować i wspierać wzbogacanie przestrzeni miejskiej o dobrze zaprojektowany system szyldów i reklam, trafnie wkomponowany w krajobraz kulturowy Łodzi. Warto też opublikować katalogi dobrej praktyki, budować wśród przedsiębiorców poczucie wspólnej odpowiedzialności za standard przestrzeni wokół ich biznesów. Warto byłoby stworzyć też zachętę w postaci choćby miejskiej nagrody za estetykę szyldów i aranżacji lokali.
- m. Diagnoza potwierdziła także wniosek z doświadczeń Pilotażu I: mieszkańcy zgłaszają postulat włączania ich w projektowanie własnego otoczenia, w szczególności przestrzeni publicznych, których współużytkownikami staną się potem. W szczególności dotyczy to przestrzeni wewnątrz kwartałów, gdzie zasadą powinno być otwieranie przejść i udostępnianie wnętrza kwartałów nie tylko ich mieszkańcom, ale szerszej grupie użytkowników miasta. Należy jak najszerzej angażować mieszkańców w projektowanie placów, skwerów, wózników, ciągów pieszych, enklaw zieleni, kameralnych miejsc wypoczynku i spotkań, wkomponowanych pomiędzy funkcje techniczne przestrzeni miejskiej. Jeśli chodzi o aranżowanie przestrzeni wewnątrz kwartałów, włączenie mieszkańców powinno być bezwzględną zasadą.

³⁸ Regulują tę kwestię: uchwała Nr XXI/483/15 Rady Miejskiej w Łodzi z dnia 9 grudnia 2015 r. w sprawie utworzenia Parku Kulturowego ulicy Piotrkowskiej oraz uchwała Nr XXXVII/966/16 Rady Miejskiej w Łodzi z dnia 16 listopada 2016 r. w sprawie ustalenia zasad i warunków sytuowania obiektów małej architektury, tablic reklamowych i urządzeń reklamowych oraz ogrodzeń, ich gabarytów, standardów jakościowych oraz rodzajów materiałów budowlanych, z jakich mogą być wykonane, dla miasta Łodzi.

- n. Diagnoza wykazała też, że mieszkańcy uważają za niewykorzystany zasób tereny wokół budynków instytucji publicznych: przedszkoli, szkół, bibliotek i ich filii³⁹, instytucji kultury itd., które często są zamknięte poza godzinami pracy instytucji. Tymczasem zdaniem respondentów tereny takie – szczególnie, jeśli są to tereny z zielenią lub urządzeniami rekreacyjnymi czy sportowymi – należy otwierać i udostępniać mieszkańcom. Istnieje silne społeczne oczekiwanie, aby przy każdej instytucji publicznej na obszarze rewitalizacji aranżować otwarte mikroprzestrzenie publiczne.
 - o. Wreszcie, zdiagnozowanym zjawiskiem o charakterze funkcjonalno-przestrzennym jest nieodpowiadający potrzebom mieszkańców standard projektowania terenów rekreacyjnych i placów zabaw. Bardzo brakuje głębszego przyjrzenia się specyficznym potrzebom różnych grup wiekowych i osób o różnym stanie sprawności. Dopiero po takim analitycznym i pogłębionym przyjrzeniu się potrzebom możliwe jest projektowanie uniwersalne. Należy włączyć grupy mieszkańców w różnym wieku, różnej sytuacji życiowej i zdrowotnej do wypracowania łódzkiego standardu przestrzeni rekreacyjnej dostosowanej do potrzeb łódzian, w szczególności – zgodnej ze standardami projektowania uniwersalnego, zasadami „przestrzeni przyjaznej seniorom” i standardem CPTED (przeciwdziałania zagrożeniom kryminalnym przez właściwe projektowanie otoczenia).
- 4) Jeśli chodzi o **negatywne zjawiska techniczne**, to na obszarze rewitalizacji występuje ponad 10 tysięcy nieruchomości. Tylko 927 budynków mieszkalnych (9%) stanowi stuprocentową własność Miasta, a w dalszych 1508 (15%) Miasto posiada udziały (są to m.in. budynki wspólnot mieszkaniowych). Zestawienie liczby budynków i lokali Strefy Wielkomiejskiej. Razem miasto ma wpływ bezpośredni lub pośredni na stan 2435 budynków, w których mieści się ogółem 30 695 lokali mieszkalnych (w tym ponad 2,5 tys. wyłączonych z użytkowania).
- a. Z tej ogólnej liczby 2435 budynków mieszkalnych, pozostających w bezpośredniej lub pośredniej dyspozycji Miasta, prawie 26% było wyeksploatowanych w ponad 70%. Niemal cały obszar rewitalizacji jest istotną koncentracją przestrzenną budynków komunalnych w stanie technicznym złym. Dotyczy to w szczególności budynków mieszkalnych, ale także – szczególnie w północnej i środkowej części obszaru – budynków niemieszkalnych. Budynki o złym stanie technicznym dominują głównie w obszarze Rdzenia Strefy Wielkomiejskiej, na Bałutach oraz w południowej części Strefy Wielkomiejskiej – w rejonie ulic Przybyszewskiego i Rzgowskiej.
 - b. Około 70 budynków zostało zakwalifikowanych do natychmiastowego wyłączenia z użytkowania, w tym 49 do rozbiórki.
 - c. **W dobrym stanie technicznym, o zużyciu poniżej 30% jest zaledwie 4% budynków należących do gminnego zasobu.**

³⁹ Obecnie – jednolita Biblioteka Miejska i jej filie.

d. Według szacunkowych danych liczba pustostanów w granicach Rdzenia Strefy Wielkomiejskiej kształtuje się następująco:

- ok. 4 500 budynków z rezerwami lokalowymi na cele mieszkalne (ok. 1/5 znajduje się w zasobie gminnym),
- ok. 200 całkowicie opuszczonych i nieużytkowanych budynków (ok. 1/4 w zasobie miejskim).

Łączna powierzchnia użytkowa pustostanów to ok. 4 mln m². Brak danych dotyczących liczby pustostanów, należących do prywatnych właścicieli nie pozwala na precyzyjną analizę, jednak na podstawie obserwacji należy stwierdzić, iż liczba opuszczonych budynków stanowi istotny problem w śródmieściu. Przyczyną jest prawdopodobnie brak środków na przeprowadzenie remontu, działalność spekulacyjna, trudności w sprzedaży nieruchomości zabudowanej budynkiem objętym wpisem do ewidencji zabytków.

e. Dodatkowo w rejonie Strefy Wielkomiejskiej znajduje się ok. 1000 działek bez zabudowy („nieużytków” miejskich) o łącznej powierzchni ok. 100 ha – prawie 8% Strefy Wielkomiejskiej⁴⁰.

f. W Rdzeniu Strefy Wielkomiejskiej znajduje się 8 084 komunalnych lokali mieszkalnych, 278 lokali socjalnych i 5 pracowniczych (na czas trwania stosunku pracy). Liczba zadłużonych lokali powyżej 3 miesięcy w chwili sporządzania Diagnozy 2016 wynosiła 1 850 (22,9% ogółu lokali!).

g. Istotna jest przy tym degradacja techniczna nie tylko budynków mieszkalnych, ale i usługowych, jak budynki oświaty, kultury i innych usług społecznych, współtworzące jakość obszaru zamieszkania. Poprawa musi następować kompleksowo, zarówno w zabudowie mieszkalnej, jak i usługowej, jednak to degradacja zabudowy mieszkalnej osiąga niewątpliwie większą skalę. Tu także istnieje większe zagrożenie, że sami właściciele (albo wierzycieli dzierżawcy) nieruchomości nie będą w stanie udźwignąć kosztów ich remontów.

h. Z drugiej strony remonty są niepowtarzalną okazją do faktycznego zaktywizowania wspólnot mieszkańców i skłonienia ich do zaaranżowania przy tej okazji przestrzeni wspólnych w podwórzach, na poddaszach, czy w przyziemiach. Wsparcie właścicieli nieruchomości w ich staraniach o podniesienie technicznego standardu budynków musi być uwarunkowane podjęciem przy tej okazji działań wspólnototwórczych: aranżowanie części przestrzeni na funkcje współużytkowane, służące zawiązaniu i umocnieniu autentycznej, a nie tylko formalnej wspólnoty sąsiedzkiej.

i. Skoro mowa o technicznych problemach z niewystarczającym uzbrojeniem obszaru rewitalizacji w instalacje sieciowe, to na pierwszy plan wysunie się w najbliższym

⁴⁰ Odsetka dla nowo wyznaczonego obszaru rewitalizacji jeszcze nie wyznaczono precyzyjnie, ale jest on szacowany na 8,2%.

czasie słabe wyposażenie w infrastrukturę teletechniczną, w tym – teleinformatyczną. Ten aspekt wyposażenia obszaru w sieć będzie w najbliższym czasie – a być może jest już obecnie – najważniejszym czynnikiem napędzającym lub osłabiającym lokalną gospodarkę. Należy zdecydowanie poprawić wyposażenie obszaru w niezbędną sieciową infrastrukturę teletechniczną, w tym w szczególności infrastrukturę teleinformatyczną oraz infrastrukturę teletransmisyjną monitoringu bezpieczeństwa.

- j. Diagnoza wykazała także bardzo zły stan techniczny wielu ulic, a przy okazji –zbytne ukierunkowanie dotychczasowych rozwiązań w drogownictwie na obsłużenie ruchu samochodów indywidualnych. Nie jest to rozwiązanie odpowiadające wyzwaniom jutra. Potrzebne są ulice zaprojektowane z myślą o ruchu pieszym i związanych z nim funkcjach kulturowych i rekreacyjnych, dalej – o rowerze, transporcie publicznym, a dopiero na końcu o samochodzie indywidualnym. Poprawiając wyposażenie obszaru w infrastrukturę drogową trzeba poprawić bezpieczeństwo ruchu, ustanawiając preferencję dla ruchu pieszego, rowerowego i transportu publicznego oraz traktować ulicę jako przestrzeń kulturową, nie tylko techniczną.

PODSUMOWUJĄC:

Na stwierdzoną poprzednio koncentrację negatywnych zjawisk społecznych nakładają się zarówno **problemy gospodarcze** (zła kondycja lokalnych przedsiębiorstw), **problemy środowiskowe** (w szczególności niska emisja), **problemy funkcjonalno-przestrzenne** (np. niska jakość przestrzeni publicznych, niewystarczająca infrastruktura społeczna i techniczna, niska jakość niektórych usług społecznych), a przede wszystkim – **problemy techniczne**: zły stan budynków mieszkalnych i niemieszkalnych (w tym także budynków o istotnej wartości zabytkowej).

2.1.2. Analiza lokalnych potencjałów obszaru rewitalizacji

Dotychczasowa analiza negatywnych zjawisk w obszarze rewitalizacji została zestawiona z analizą lokalnych potencjałów. Za potencjały obszaru uznano w szczególności: krajobraz kulturowy i potencjał dziedzictwa kulturowego, potencjał aktywności gospodarczej, potencjał aktywności obywatelskiej oraz potencjał demograficzny.

2.1.2.1. Krajobraz kulturowy

Krajobraz kulturowy w przypadku Łodzi to w szczególności zasób chronionego dziedzictwa kulturowego składający się na wielokulturowy krajobraz miasta przemysłowego oraz specyficzne dziedzictwo awangardy artystycznej. Potencjał stanowi zarówno znakomita łódzka tradycja sztuki awangardowej, jak i obecność współczesnych twórców i inicjatyw artystycznych. Łódzkie inicjatywy kulturalne i przedsiębiorczość kreatywna związana z dizajnem, rzemiosłem, modą, filmem, multimediami i grafiką użytkową, ma cechy niepowtarzalności, niemożliwej do skopiowania w innym mieście. Swoiste creative milieu Łodzi, jej specyficzna atmosfera prześiąknięta duchem awangardy artystycznej, filmu i dizajnu, powinna być traktowana jako bardzo istotna część jej potencjału, sprzyjająca rozwojowi gospodarki kreatywnej.

Łódź ma w obrębie Strefy Wielkomiejskiej zabudowę wyjątkową w skali kraju. Różnorodność typów historycznej zabudowy oraz ich wymieszanie w strukturze Miasta znacznie zwiększa atrakcyjność inwestowania w obszarze rewitalizacji. Przy znacznym zasobie niewykorzystanej zabudowy możliwa jest adaptacja obiektów historycznych na potrzeby zróżnicowanych funkcji, co wpływa korzystnie na zwiększenie dostępności m.in. usług i handlu. Zabytkowe budynki mieszkalne, ze względu na swoją specyfikę, pozwalają na stworzenie wyjątkowych mieszkań o niedostępnym poza Strefą Wielkomiejską standardzie. Kluczowa część potencjału kulturowego Łodzi koncentruje się w obszarze rewitalizacji. Jak czytamy w *Gminnym Programie Opieki nad Zabytkami Miasta Łodzi na lata 2014-2017*⁴¹:

„W skali całego kraju, Łódź stanowi najważniejszy i największy pod względem rozplanowania, kompletności i różnorodności form zabudowy zespół miejski, który ukazuje unikatowy krajobraz wielokulturowego Miasta ukształtowanego planistycznie i architektonicznie niemal całkowicie w okresie od początku XIX w. do wybuchu II wojny światowej. Prezentuje wybitne walory indywidualne m.in. jako najważniejszy historyczny ośrodek rozwoju przemysłu włókienniczego na ziemiach polskich, dorównując pod tym względem największym postindustrialnym miastom Europy.”

„Obiekty i obszary o największej wartości dla dziedzictwa kulturowego Łodzi, dokumentujące XIX-wieczny rozwój Miasta i okres międzywojenny, skoncentrowane są przede wszystkim na obszarze Strefy Wielkomiejskiej, której zwarta zabudowa śródmiejska zdominowana przez budynki mieszkalne wraz z obszarami poprzemysłowymi, decyduje obecnie o wyjątkowości Miasta w skali Polski, a także stanowi wyróżniający się historyczny krajobraz miejski na terenie Europy.”

„Miasto przetrwało II wojnę światową w dobrym stanie, ale radykalnie zmienił się przekrój jego mieszkańców (znacząca absencja dotychczasowej ludności głównie pochodzenia żydowskiego i niemieckiego, intensywny napływ i migracja ludności zewnętrznej w pierwszych latach powojennych). Co więcej, tuż po zakończeniu działań wojennych rozpoczął się proces nacjonalizacji łódzkiego przemysłu. Kamienice opuszczone przez prawowitych właścicieli były obejmowane zarządkiem komunalnym oraz zasiedlane ludnością napływającą do Miasta”.

Zasób chronionego dziedzictwa kulturowego Łodzi, składający się na wielokulturowy krajobraz miasta przemysłowego, jest kluczowym potencjałem Łodzi. W poprzednich latach Miasto zainwestowało istotne środki w remonty kamienic współtworzących łódzki wielokulturowy krajobraz miasta przemysłowego. Najwięcej środków zainwestowano w ramach wieloletniego programu remontów *Mia100 kamienic*, kontynuowanego następnie pod skorygowaną nazwą *Miasto Kamienic*. W programie tym nie tylko wyremontowano kompleksowo wybrane kamienice miejskie, ale także zgromadzono bardzo istotny zasób wiedzy i doświadczenia instytucjonalnego w zakresie prowadzenia wielkoskalowych przedsięwzięć remontowych w obiektach zamieszkałych (kwestie przekwaterowań), a zarazem wpisanych do rejestru lub ewidencji zabytków. Należy uznać, że krajobraz kulturowy Łodzi – szczególnie zasób chronionego dziedzictwa kulturowego składającego się na wielokulturowy krajobraz miasta przemysłowego – przez swą wyjątkowość i skalę powinien być w programie rewitalizacji traktowany jako jeden z potencjałów kluczowych równoległe z potencjałem społecznym i gospodarczym.

⁴¹ Uchwała Nr XCVI/2002/14 Rady Miejskiej w Łodzi z dnia 22 października 2014 r. Na moment aktualizacji GPR: przygotowywana aktualizacja Gminnego Programu Opieki nad Zabytkami Miasta Łodzi na lata 2014-2017.

2.1.2.2. Potencjał aktywności gospodarczej

Potencjał gospodarczy to działające w obszarze podmioty gospodarcze, szczególnie mikroprzedsiębiorstwa. O ile przedsiębiorstwa ogółem nie tworzą w obszarze rewitalizacji szczególnej koncentracji przestrzennej (za wyjątkiem jedynie osi ulicy Piotrkowskiej), o tyle już mikroprzedsiębiorstwa tworzą w obszarze bardzo wyraźną i rozległą koncentrację. **Mamy więc do czynienia z bardzo istotnym potencjałem lokalnym: doświadczeniem rynkowym i gotowością podejmowania ryzyka, a więc tymi elementami kapitału ludzkiego, które najtrudniej byłoby na tym obszarze wytworzyć od zera.**

2.1.2.3. Potencjał aktywności obywatelskiej

Potencjał aktywności obywatelskiej zostanie zdiagnozowany przez dwie wielkości: liczba organizacji pozarządowych oraz liczba wniosków do budżetu obywatelskiego składanych z obszaru rewitalizacji. Pod względem wniosków składanych do budżetu obywatelskiego cały obszar rewitalizacji, a pod względem liczby organizacji – szczególnie jego północna i centralna część, są już obecnie obszarem aktywności obywatelskiej. **Należy uznać, że potencjał społecznej aktywności na tym obszarze jest zauważalny a nawet wyraźny. Jeżeli nawet nie ma podstaw, aby uznać go za docelowo wystarczający, to w każdym razie jest z kim rozpocząć pracę.**

2.1.2.4. Elementy potencjału demograficznego

Stereotyp na temat strefy wielkomiejskiej każe postrzegać ją jako dzielnicę demograficznie starą, zdominowaną przez seniorów (a więc – mniej aktywną, zdominowaną przez konserwatywny styl życia i zachowawcze wzorce konsumpcji). **Badania pokazują jednak zupełnie przeciwny obraz.** Udział seniorów w populacji jest – wbrew stereotypowemu postrzeganiu tego obszaru – nieco niższy, niż średnio w mieście. **Jest to więc obszar demograficznie młody.** Obecnie grupą nadreprezentowaną są dzieci i młodzież w przedziale wieku 8 – 25 lat. Jednak z kolei dzieci do lat siedmiu są grupą lekko niedoreprezentowaną. Perspektywiczność demograficzna populacji obszaru rewitalizacji nie jest więc obecnie trwała.

2.1.3. Zdiagnozowana skala i charakter potrzeb rewitalizacyjnych

2.1.3.1. Problemy – synteza

Szczegółowa diagnoza potwierdziła trafność wytyczenia obszaru rewitalizacji. Obszar rewitalizacji został zdiagnozowany jako objęty w całości⁴² koncentracją powiązanych ze sobą problemów bezrobocia, ubóstwa, niskiego pomostowego kapitału społecznego⁴³ i niskiego poziomu uczestnictwa

⁴² Diagnoza potwierdziła występowanie kryzysu na całym obszarze zamieszkałym. Co zrozumiałe – bezpośrednimi miejscami kryzysu społecznego nie są tereny niezamieszkałe: parki, przestrzenie publiczne (okolice EC1 i Dworca Fabrycznego), czy teren po zabytkowej fabryce WiMa. Tereny te jednak zostały także włączone w obszar rewitalizacji jako spójne z nim funkcjonalnie i niezbędne dla zrealizowania celów rewitalizacji – podniesienia jakości życia na tym obszarze.

⁴³ Kapitał społeczny to sieć społecznych relacji zaufania, lojalności i solidarności. Pomostowy kapitał społeczny to sieć takich relacji z grupami społecznymi spoza własnego środowiska, w odróżnieniu od wiążącego kapitału społecznego, który jest siecią relacji wewnątrz własnego środowiska i na obszarze rewitalizacji okazuje się bardzo wysoki.

w życiu publicznym i kulturalnym. Problemy edukacyjne występują tu na poziomie szkoły podstawowej i gimnazjum. **Koncentracja negatywnych zjawisk społecznych jest więc faktem⁴⁴.**

Na tę koncentrację nakłada się szczególna skala wyzwań technicznych związanych ze złym stanem technicznym budynków i infrastruktury technicznej. Wyzwania funkcjonalno-przestrzenne są obecnie ogromne, lecz jednocześnie trudne do precyzyjnego oszacowania z uwagi na to, że w chwili opracowywania GPR trwa nadal proces definiowania funkcji obszarów (w ramach prac nad Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego (SUiKZP) oraz program funkcjonalno-użytkowy (PF-U) dla ośmiu obszarów objętych priorytetowymi projektami Rewitalizacji Obszarowej Centrum Łodzi⁴⁵). Problemy gospodarcze obszaru dotyczą w szczególności złej kondycji licznych mikroprzedsiębiorstw. W całym obszarze widoczne jest zjawisko prowadzenia drobnych działalności handlowych i usługowych na minimalnym poziomie rentowności, bez inwestowania w rozwój („gospodarka przetrwania”). Jednak sama gotowość do podejmowania działalności na tym obszarze jest nadal wyższa, niż w innych częściach miasta. Nieznany jest obecnie poziom *przedsiębiorczości* rozumianej jako postawa życiowa „bycia przedsiębiorczym”, brania spraw w swoje ręce, wyznaczania sobie celów i podejmowania wyzwań. A taka postawa jest bazą sukcesu gospodarczego obszaru. W obszarze rewitalizacji stwierdzono także problem ekologiczny w postaci bardzo niepokojącego poziomu emisji CO₂ oraz pyłów pochodzących głównie z niskiej emisji (spalanie w paleniskach indywidualnych) i z transportu. Kryzys w łódzkim obszarze rewitalizacji ma więc charakter społeczny (z ubóstwem jako problemem kluczowym) oraz gospodarczy, ekologiczny, techniczny i funkcjonalno-przestrzenny.

Na koncentrację negatywnych zjawisk społecznych nakładają się równocześnie wszystkie zjawiska wymienione w art. 9 ustawy o rewitalizacji oraz wiele innych takich, jak chociażby katastrofalny stan obiektów zabytkowych i zespołów zabudowy historycznej.

2.1.3.2. Potencjały – synteza

Obszar rewitalizacji ma jednak także **kluczowe potencjały, na których można się oprzeć przeciwdziałając wyżej zdefiniowanemu kryzysowi:**

- **Krajobraz kulturowy** tego obszaru jest unikalny w skali kraju i Europy. Swoisty *genius loci* związany z przeszłością wielokulturowego miasta przemysłowego i ośrodka awangardy artystycznej jest zasobem nie do skopiowania przez inne miasta, a więc – trwałą przewagą konkurencyjną Łodzi, wartą rozwijania. Dla realizacji celów rewitalizacji może on zostać wykorzystany w następujący sposób:
 - Dla aktywizacji gospodarczej obszaru rewitalizacji istotna jest – szczególnie w niektórych branżach (hotelowej, gastronomicznej, częściowo – kreatywnej, tradycyjnych rzemiosł itp.) – atrakcyjność położenia, „klimat miejsca”, na

⁴⁴ Nie potwierdziło się natomiast hipoteza szczególnie wysokiego zagrożenia przestępczością: w przeliczeniu na 1000 mieszkańców zagrożenia te są niższe, niż w innych częściach miasta (a należy pamiętać, że spośród dużych miast w Polsce Łódź ma w ogóle jedno z niższych wskaźników przestępczości).

⁴⁵ Koncepcja Rewitalizacji Obszarowej Centrum Łodzi i wyznaczenia jej ośmiu obszarów priorytetowych zostanie wyjaśniona szczegółowo dalej, w podrozdziale 3.2.1.

który składa się kontekst urbanistyczny i zasób krajobrazu kulturowego w otoczeniu. Będziemy starali się o wykorzystanie krajobrazu kulturowego jako dźwigni rozwoju gospodarczego.

- Poczucie dumy z miejsca zamieszkania, będące istotnym czynnikiem przywrócenia energii i aktywności na obszarze zdegradowanym, jest częściowo zależne od jakości otoczenia. Będziemy – korzystając z doświadczeń rewitalizacji Księżego Młyna - starali się wykorzystać krajobraz kulturowy do odbudowania dumy mieszkańców z miejsca zamieszkania.
- Poczucie tożsamości lokalnej jest potencjalnie jednym z najmocniejszych czynników przeciwdziałających trwałej emigracji najaktywniejszych osób (diagnoza Polityki Społecznej Łodzi). Będziemy starali się wykorzystywać krajobraz kulturowy do budowania poczucia „zakorzenienia”, osobistej więzi z miejscem, by zminimalizować uciekanie z obszaru rewitalizacji najaktywniejszych osób.

- Pomimo trudności gospodarczych obszar rewitalizacji jest nadal obszarem **intensywnej aktywności gospodarczej**, a optymizm rynku na tym terenie nie wygasł. Dla realizacji celów rewitalizacji ta aktywność może być wykorzystana w następujący sposób:

- Przedsiębiorcy aktywni w tej chwili na obszarze rewitalizacji będą pierwszymi beneficjentami różnych działań na rzecz sektora gospodarczego, a z kolei ich dobra opinia o zachodzących zmianach ma szanse przyciągnąć następnych.
- Planowane jest stopniowe oddawanie dodatkowej powierzchni na cele gospodarcze, co może zmienić ekonomikę utrzymania wielu nieruchomości w centrum Łodzi; w obecnym optymizmie gospodarczym widzimy szansę na powodzenie tego planu, przesłankę do stwierdzenia, że znajdują się najemcy i nabywcy tej powierzchni.

- Jest to **obszar intensywnej i stale rosnącej aktywności obywatelskiej**. Dla realizacji celów rewitalizacji może ona zostać wykorzystana w następujący sposób:

- Znacząca część przedsięwzięć rewitalizacyjnych albo sama ma charakter działania miękkiego, którego naturalnym wykonawcą są organizacje obywatelskie, albo z kolei mają komplementarne przedsięwzięcia o takim charakterze; przy nich będzie wykorzystywany zdiagnozowany potencjał.
- Aktywność obywatelska będzie też gwarantem rzetelnej ewaluacji GPR przez dodawanie do tej ewaluacji niezależnych opinii zewnętrznych.

- Wbrew stereotypowemu postrzeganiu, analiza potwierdza, że **jest to obszar demograficznie względnie młody** (z czego oczywiście nie wynika, że nie należy na nim skupiać się na potrzebach seniorów; cała Łódź jest miastem bardzo intensywnie starzejącym się). Dla realizacji celów rewitalizacji demograficzna „młodość” obszaru rewitalizacji może zostać wykorzystana w następujący sposób:

- Należy przyjąć, że osoby wychowujące dzieci są bardziej skłonne do myślenia perspektywicznego, długofalowego i – co za tym idzie – bardziej zainteresowane strategiczną zmianą sytuacji obszaru; liczymy, że w związku z takim potencjałem będzie łatwiej znaleźć aktywnych partnerów do różnych przedsięwzięć o charakterze strategicznym, oraz osoby samodzielnie podejmujące takie przedsięwzięcia.

- Z kolei stosunkowo mniejszy udział seniorów w populacji obszaru rewitalizacji w porównaniu z innymi częściami miasta może ułatwić osiągnięcie takiej skali działań na rzecz tej grupy, w której niemal każdy senior z obszaru rewitalizacji jest bezpośrednim beneficjentem jakiegoś działania (co byłoby trudne w obszarze, w której grupa seniorów jest dużo liczniejsza).
- Jednak należy pamiętać, że potencjał ten ma też pewne zdiagnozowane ograniczenie: najmłodsza część populacji (dzieci do lat 7) jest niedoreprezentowana w obszarze, co każe patrzeć z wielką ostrożnością na perspektywiczność potencjału demograficznego obszaru.

2.1.3.3. Zdiagnozowane potrzeby w zakresie przywracania spójności społecznej

Skala i charakter potrzeb w zakresie przezwycięzania negatywnych zjawisk społecznych i przywracania utraconej spójności społecznej zostały ocenione następująco:

- 1) Należy w centrum tworzyć lepsze zatrudnienie. Na całym obszarze rewitalizacji potrzebne są bodźce dla tworzenia zatrudnienia, lecz nie „jakiegokolwiek”, ale – zatrudnienia wyższej jakości, w szczególności kobiet. Odrębnie potrzebne jest też wyciągnięcie ręki do bezrobotnych zarejestrowanych w ewidencji urzędu pracy. Potrzebne jest bardzo zdecydowane wspieranie spółdzielczości socjalnej. Praca to nie tylko pieniądze na utrzymanie, ale także godność, źródło poczucia własnej wartości i motor poprawy swojej sytuacji.
- 2) Należy zdecydowanie zmniejszyć skalę narażenia na ubóstwo, a w szczególności – zahamować proces dziedziczenia ubóstwa: trzeba odbudowywać i wzmacniać sieć wzajemnego wsparcia w środowiskach dotkniętych ubóstwem. Potrzeba bardzo dużo różnorodnych form pracy z dziećmi i młodzieżą nakierowanych na przerwanie cyklu dziedziczenia ubóstwa. Niezbędne jest wpieranie wszelkich form animacji społecznej, w tym animacji kultury i sportu, oraz pobudzania do uczestnictwa w życiu społecznym (w tym – aktywności kulturowych, ekologicznych, sportowych, edukacyjnych, prozdrowotnych i profilaktycznych) poprzez pracę animatorów w terenie. Potrzebne jest traktowanie problemu ubóstwa jako jednego z problemów węzłowych, splecionych jednak siecią współzależności z całą masą innych problemów. W tej sieci współzależności konieczne jest szerokie uwzględnianie profilaktyki społecznej.
- 3) Zdiagnozowano bardzo pilną potrzebę zwiększenia szans edukacyjnych młodych mieszkańców obszaru rewitalizacji, w szczególności na poziomie szkoły podstawowej i gimnazjum. Istnieje też potrzeba edukacji powszechnej i ustawicznej. Chodzi nie tyle o mechaniczne ukierunkowanie na wzmocnienie edukacji w układzie przedmiotów szkolnych, lecz o poszukiwanie kierunków edukacji zwiększających szanse życiowe.
- 4) Trzeba budować wspólnotę łodzian wokół dobra wspólnego, wzmacniać tożsamość lokalną i poczucie związku z tą tożsamością, ale równolegle trzeba budować pomostowy kapitał społeczny – zapobiegając efektowi getta sieć relacji przekraczających granice własnego środowiska społecznego, szczególnie wśród młodzieży.
- 5) Bezwzględnie należy zapobiegać eksportowaniu problemów społecznych poza obszar rewitalizacji: priorytetem musi być prawo powrotu na obszar każdego, kto został poza obszar czasowo przeniesiony w związku z remontami. Tworzenie nowego miksu społecznego nie

może się odbywać inaczej, niż tylko w oparciu o dotychczasowych mieszkańców jako główny składnik tego miksu. Beneficjentami zmiany na lepsze muszą być także dotychczasowi użytkownicy bezumowni lokali w tym obszarze - faktyczni mieszkańcy obszaru rewitalizacji. Należy poszukiwać formuły uregulowania z nimi najmu lokali zajmowanych dotychczas lub podobnych.

2.1.3.4. Potrzeby poprawy wizerunku centrum i odbudowania tożsamości lokalnej

Skala i charakter potrzeb w zakresie poprawy wizerunku centrum i odbudowania tożsamości lokalnej zostały ocenione następująco:

- 1) Bardzo ważne jest, aby konsekwentnie budować wizerunek centrum Łodzi jako przestrzeni atrakcyjnej, żywej, kreatywnej, ciekawej i przyjaznej. W szczególności trzeba dbać o pełną wiedzę o planowanym przebiegu procesów rewitalizacyjnych wśród bezpośrednich mieszkańców obszaru, których procesy te mają dotyczyć. Warto kontynuować medialną kampanię promocyjną rewitalizacji rozpoczętą w Pilotażu I: promować przedsięwzięcia rewitalizacyjne i zmiany zachodzące dzięki nim.
- 2) Bardzo ważne jest tworzenie przesłanek do odczuwania dumy z faktu zamieszkiwania w centrum Łodzi (obecnie niektóre obszary centrum mają opinię obszarów, w których wstyd jest mieszkać). Trzeba wprowadzać do centrum obiekty, wydarzenia i funkcje budujące prestiż: rozszerzać tu działalność wyższych uczelni, koncentrować wydarzenia kulturalne, naukowe, obywatelskie, biznesowe i polityczne. Trzeba – szanując historyczny krajobraz kulturowy Łodzi – mądrze rozwijać go o wątki współczesne i zorientowane w przyszłość.

2.1.3.5. Potrzeby w zakresie pobudzania przedsiębiorczości i ożywienia gospodarczego

Skala i charakter potrzeb w zakresie pobudzania przedsiębiorczości zostały ocenione następująco:

- 1) Potrzebne są nowe zróżnicowane przestrzenie dla działalności gospodarczej. Trzeba też tworzyć warunki dla ożywiania gospodarczego wewnątrz kwartałów: wspierać ożywianie parterów w oficynach, innych powierzchni i obiektów. Należy wspierać zagospodarowywanie obiektów pofabrycznych na działalność gospodarczą: powierzchnie biurowe, usługowe, produkcyjne lub handlowe.
- 2) Należy wspierać inkubatory, klastry i sieci współpracy przedsiębiorców. Trzeba planować i wspierać tematyzację przestrzeni miejskiej: terytorialne zagęszczenia i skupiska działalności o podobnym lub uzupełniającym się charakterze, np. skupiska działalności gastronomicznej, tradycyjnych rzemiosł, usług kreatywnych, usług rekreacyjno-lifestylowo-prozdrowotnych, kwartały tematyczne itd.
- 3) Potrzebne jest wspieranie przedsiębiorców z branży kreatywnej oraz tradycyjnych rzemiosł.
- 4) Należy wspierać inicjatywy polegające na przestrzennym koncentrowaniu oferty kreatywnej i unikatowej oraz tradycyjnej działalności rzemieślniczej w określonych częściach obszaru rewitalizacji, w tym wspieranie nauki młodych adeptów rzemiosł oraz osób przekwalifikowujących się do wykonywania tradycyjnych rzemiosł. Rozwijać postawę przedsiębiorczą, szczególnie wśród dzieci i młodzieży.
- 5) Ważne jest, aby kreować postawy przedsiębiorcze wśród dzieci i młodzieży. „Przedsiębiorczość” to nie tylko ‘prowadzenie przedsiębiorstwa’, ale także postawa bycia

przedsiębiorczym, samostrowność, gotowość do wyznaczania sobie celów i podejmowania ryzyka.

- 6) Trzeba budować spójne systemy identyfikacji wizualnej i reklamy, inicjować wzbogacanie przestrzeni miejskiej o dobrze zaprojektowany system szyldów i reklam, trafnie wkomponowany w krajobraz kulturowy Łodzi.
- 7) Jest także konieczne oddziaływanie na rzecz nowoczesnych branż gospodarki i synergii z nauką.

2.1.3.6. Potrzeby w zakresie poprawy jakości obszaru zamieszkania

Skala i charakter potrzeb w zakresie poprawy jakości obszaru zamieszkania są następujące:

- 1) Bardzo pilną potrzebą jest poprawa standardu technicznego miejsc zamieszkania (remonty). Trzeba wspierać właścicieli w ich staraniach o podniesienie technicznego standardu mieszkań i części wspólnych budynków. Jednak musi się to odbywać ze szczególnym ukierunkowaniem na działania wspólnototwórcze: aranżowanie części przestrzeni, np.: poddaszy, podwórek, kondygnacji podziemnych itd., na funkcje współużytkowane, służące zawiązaniu i umocnieniu autentycznej, a nie tylko formalnej wspólnoty sąsiedzkiej. Trzeba też stworzyć warunki sprzyjające termomodernizacji budynków i podniesieniu ich ogólnej efektywności energetycznej. Trzeba poprawić wyposażenie w siećową infrastrukturę ciepłowniczą. W obiektach zabytkowych oprócz typowych prac budowlanych niezbędne są prace konserwatorskie, restauratorskie.
- 2) Bardzo ważne jest, aby powstawały przestrzenie publiczne i półpubliczne (parapubliczne) aranżowane z udziałem mieszkańców: chodzi tu o przestrzenie w sensie formalnym prywatne np. w podwórzach i wnętrzach kwaterów, jednak z zapewnionym otwartym dostępem i funkcjonujące jak przestrzeń publiczna; przestrzenie takie są szczególnie pożądane we wnętrzach kwaterów z uliczkami bądź ciągami pieszymi łączącymi przeciwległe ulice.
- 3) Trzeba włączać mieszkańców w kształtowanie takich przestrzeni wspólnych, jak: place, skwery, woonerfy (podwórce miejskie), trakty piesze, parki, zielone enklawy, kameralne miejsca wypoczynku i spotkań, wkomponowane pomiędzy funkcje techniczne przestrzeni miejskiej. Trzeba wytwarzać przestrzenie publiczne wokół instytucji samorządowych świadczących usługi publiczne: przedszkoli, szkół, bibliotek i ich filii, jednostek administracyjnych itd.
- 4) Konieczne trzeba włączyć mieszkańców w różnym wieku, różnej sytuacji życiowej i zdrowotnej do wypracowania łódzkiego standardu przestrzeni rekreacyjnej dostosowanej do potrzeb łódzian, w szczególności – zgodnej ze standardami projektowania uniwersalnego i zasadami „przestrzeni przyjaznej seniorom”.⁴⁶
- 5) Trzeba poprawić wyposażenie obszarów zamieszkania w infrastrukturę drogową z uwzględnieniem preferencji dla ruchu pieszego, rowerowego oraz transportu publicznego oraz z uwzględnieniem traktowania ulicy jako przestrzeni kulturowej, a nie tylko technicznej. Trzeba dostosowywać przestrzeń pieszą do zmian klimatycznych; należy stworzyć dostęp do zieleni: miejsc zacienionych i przewietrzanych oraz w możliwie największym stopniu

⁴⁶ Zarządzenie Nr 7120/VII/17 Prezydenta Miasta Łodzi z dnia 20 października 2017 r. w sprawie wprowadzenia "Łódzkiego standardu dostępności".

lokalizować źródła wody w formie m.in. fontann płaskich, źródeł ulicznych, etc. Zadbąć o inne elementy dostosowania obszaru rewitalizacji do zmian klimatycznych.

- 6) Trzeba wyznaczyć na poziomie planów miejscowych lokalizację w Łodzi przedsięwzięć społecznego budownictwa czynszowego (celu publicznego). Budownictwo to powinno być realizowane w różnych konstrukcjach formalnych m.in. poprzez wykorzystanie spółek miejskich.
- 7) Trzeba poświęcić uwagę ochronie zieleni (w tym drzewom) rosnącej w parkach miejskich, parkach kieszonkowych i na skwerach. Projektowane prace inwestycyjne nie powinny kolidować z istniejącą zielenią wysoką. Nasadzenia drzew powinny być uzupełnieniem istniejących naniesień roślinnych. Bezzasadne wycinki przyczyniają się do zubożenia przyrodniczego obszaru Łodzi objętego rewitalizacją. Postawić nacisk na ochronę najcenniejszych zasobów przyrodniczych i krajobrazowych oraz zapewnienie ciągłości systemu ekologicznego (np. poprzez kształtowanie ciągłości systemów przyrodniczo-kulturowych w granicach obszaru kształtowania powiązań funkcjonalnych Aglomeracji Łódzkiej).

[illegible]

2.2. Monitorowanie stanu wyjściowego obszaru rewitalizacji

Niniejszy rozdział części diagnostycznej oparty jest na wynikach monitoringu stanu obszaru rewitalizacji w chwili rozpoczęcia realizacji GPR, a więc na koniec 2016 r. w porównaniu z danymi, dotyczącymi 2019 r. Co zrozumiałe, monitoring w punkcie startu Programu w 2016 r. koncentrował się na diagnozie stanu obszaru w punkcie wyjścia oraz na ocenie skali wyzwań rewitalizacyjnych. Pierwsze 3 lata wprowadzania GPR w życie, to okres zbyt krótki, aby móc jednoznacznie ocenić efekty realizowanych w jego ramach działań. Umożliwiają one jednak obserwację pierwszych symptomów dokonujących się zmian.

Rozdział dotyczący diagnozy sytuacji obszaru rewitalizacji w 2016 r. powstał w oparciu o metodologię opisaną w opracowaniu: „System monitorowania i oceny postępów osiągania celów w Gminnym Programie Rewitalizacji miasta Łodzi stanowiącym załącznik do uchwały Nr XXXV/916/16 Rady Miejskiej w Łodzi z dnia 28 września 2016 r.” (W. Kłosowski), a w szczególności na podstawie II, III, IV i V części przywołanego opracowania. Raport był metodycznie zgodny z powstającym równolegle z nim opracowaniem pt. „Wytyczne dla systemu gromadzenia i przetwarzania danych niezbędnych do realizacji zadania >>Informatyczne usługi przestrzenne w rewitalizowanej strefie wielkomiejskiej miasta Łodzi<<” (W. Kłosowski).

W 2018 r. uwidoczniła się jednak konieczność dokonania zmian w systemie monitorowania Programu, bowiem po pełnym wdrożeniu i przetestowaniu systemu ujawnione zostały jego cechy, wskazujące na to, iż zauważalne są trudności ze zdobyciem wszystkich danych niezbędnych do systematycznego obserwowania zachodzących trendów. Z uwagi m.in. na powyższe w styczniu 2020 roku Rada Miejska w Łodzi podjęła uchwałę w sprawie przystąpienia do sporządzenia zmiany Gminnego Programu Rewitalizacji miasta Łodzi. Zakres zmian planowanych do uwzględnienia w dokumencie obejmuje również system monitoringu.

Zmiany stanu obszaru w ujęciu dynamicznym (porównania wartości na przestrzeni kilku lat) zostały przeprowadzone w odniesieniu do poszczególnych wskaźników podstawowych. Takie podejście pozwala bowiem na obserwację zarysowujących się na obszarze rewitalizacji tendencji zmian.

2.2.1. ANALIZA ZMIAN STANU OBSZARU

Poniżej opisane zostały wyniki monitoringu stanu obszaru rewitalizacji, przeprowadzonego w 2019 r., które odniesiono zostały do posiadanych danych, będących danymi wskaźnikowymi, dotyczących 2016 r. Pod pojęciem „monitoringu stanu obszaru rewitalizacji” rozumie się zbieranie i analizę danych generowanych przez poszczególne jednostki miejskie, instytucje oraz inne podmioty prowadzące rejestry danych dotyczące różnorodnych zjawisk – zgodnie z kompetencjami. Dane te pozyskiwane są przez Biuro Rewitalizacji i Mieszkalnictwa oraz Łódzki Ośrodek Geodezji raz do roku, według stanu na dzień 31 grudnia. W dalszej części rozdziału zaprezentowany został rozkład przestrzenny poszczególnych zjawisk.

Z uwagi na rozbieżności, związane z zakresem danych pozyskiwanych w poszczególnych latach od momentu rozpoczęcia monitoringu Programu, zrezygnowano z prowadzenia przeliczeń danych – wskaźników prostych na wskaźniki cząstkowe, zbiorcze oraz agregowania ich do jednego wskaźnika sukcesu rewitalizacji. Pozyskane dotychczas dane i wygenerowane w ten sposób wskaźniki złożone nie uprawniają do prowadzenia porównań pomiędzy poszczególnymi latami i obserwacji zarysowujących się tendencji. W związku z powyższym w niniejszym opracowaniu uwzględnione zostały dane surowe generowane jedynie do wskaźników prostych.

Do analizy przestrzennej każdego zjawiska w mieście konieczne jest podzielenie jego obszaru na mapie na mniejsze jednostki. Pozwala to na określenie natężenia poszczególnych zjawisk w danym miejscu w mieście, a nie tylko średnich dla całej gminy. W przeciwnym razie niemożliwym byłoby stwierdzenie np. czy zarobki łódzian przekładają się na miejsce zamieszkania, czy (i gdzie) na obszarze

miasta znajdują dzielnice, w których mieszkają głównie ludzie zamożniejsi, a w których częściej spotkamy gospodarstwa gorzej sytuowanych osób. Takie analizy pozwalają na celniejsze adresowanie działań i projektów w mieście, wskazują nie tylko, jakie problemy (lub potencjały) występują, ale także w jakich lokalizacjach się one kumulują.

Jednostki podziału stanowią najmniejsze, niepodzielne obszary, dla których zestawiane są dane. Zatem nie przyglądamy się informacji np. o korzystaniu z bibliotek czy o bezrobociu w całym mieście, ale sprawdzamy, jak wygląda rozkład danej w wybranej, najmniejszej przestrzennej jednostce – obszarze analizy. Zastosować można podział na tzw. jednostki pseudonaturalne (np. osiedla, dzielnice czy inne wyraźnie zauważalne wyodrębnione jednostki osadnicze) lub na jednostki sztuczne w postaci siatki geometrycznych pól.

W przypadku Łodzi, dla potrzeb systemu monitorowania postępów rewitalizacji, na teren całego miasta – a tym samym również na obszar rewitalizacji – nałożona została siatka geometryczna ("plaster miodu") składająca się z 10 115 sześciokątów foremnych (heksagonów) o wielkości oczka równej 3 ha (dłuższa przekątna sześciokąta równa 214,4 m).

Zwrócić należy uwagę na te powierzchnie na mapach przedstawiających miasto Łódź, ze szczególnym uwzględnieniem obszaru rewitalizacji, na które nie zostały naniesione wartości w siatce heksagonalnej.

Wynika to z faktu, iż na danym terenie w zasadzie nie występuje funkcja mieszkaniowa, w związku z czym zaludnienie jest szczątkowe lub nie występuje w ogóle (parki, obszary przemysłowe lub inne o charakterze niemieszkalnym). Z tego też powodu brak jest podstaw dla prowadzenia analiz natężenia wskaźników podstawowych służących monitoringowi obszaru rewitalizacji w tych lokalizacjach.

Wyjątkowa w tym zakresie jest sytuacja dwóch rejonów na obszarze rewitalizacji, które w przyszłości – przynajmniej częściowo – pokryte zostaną siatką heksagonalną, gdyż na ich terenie uwzględniona została (w połączeniu z innymi) funkcja mieszkaniowa. Pierwszym z nich jest teren tzw. Nowego Centrum Łodzi, z powstaniem którego wiąże się diametralna zmiana charakteru przestrzeni otaczającej nowy dworzec kolejowy Łódź Fabryczna. W jego bezpośrednim sąsiedztwie znajdują się tereny, które przeznaczone zostały głównie do komercjalizacji podmiotom prywatnym pod realizację nowych inwestycji, w tym również mieszkaniowych.

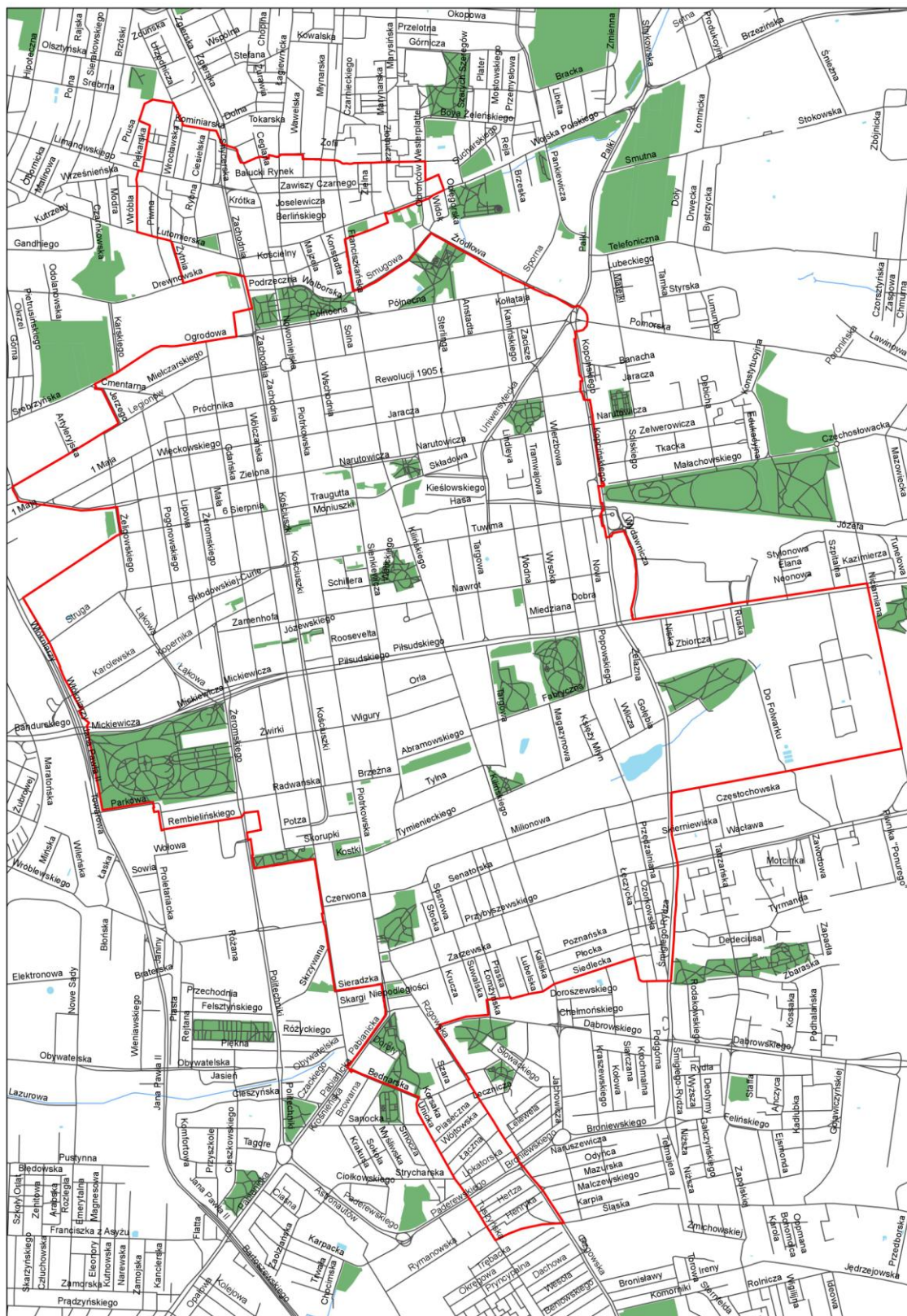
Drugą przestrzenią o zbliżonym charakterze, jest rejon doliny, którą niegdyś płynęła rzeka Jasień. To na jej terenie znalazły się dawne imperia przemysłowe Scheiblerów, Grohmanów i Geyerów. Pozostałe po nich budynki poprzemysłowe również poddawane są rewitalizacji z udziałem prywatnych inwestorów, a w realizowanych projektach przewidziane zostało stworzenie mieszkań lub apartamentów (np. Lofty u Scheiblera) lub inne funkcje z uwzględnieniem mieszkaniowej (np. kompleksy Fuzja, Ogrody Geyera).

Po ukończeniu zaplanowanych tam inwestycji i zasiedleniu tych terenów, uprawnione będzie zastosowanie dla nich siatki heksagonalnej na mapach i prowadzenie analiz.

Na kolejnych stronach niniejszego rozdziału prezentowane są mapy Łodzi lub zestawy map (jeśli dane umożliwiają porównanie sytuacji w 2016 r. z 2019 r.) z zaznaczeniem obszaru rewitalizacji pozwalające na dokonanie analiz na centralnym obszarze miasta.

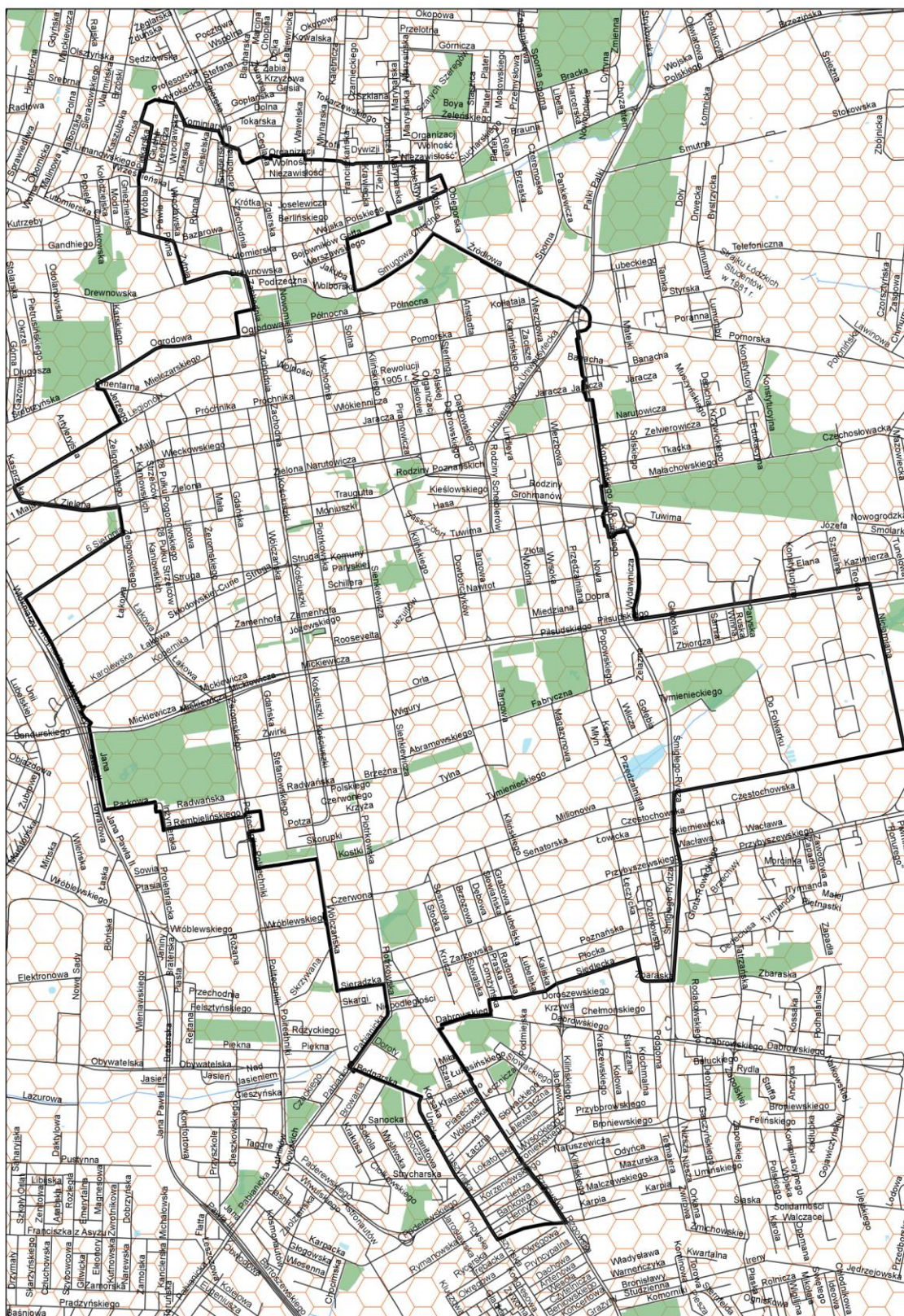
Istotnym dla dalszych analiz i właściwego odczytania map jest umowne podzielenie obszaru rewitalizacji na strefy, które ułatwią opis ich sytuacji. Jest to wyłącznie podział roboczy, oparty nie na granicach administracyjnych, a raczej na zarysowujących się na wielu z prezentowanych w dalszej części dokumentu mapach obszarach problemowych, które wykazują określone nasycenie opisywaną cechą. Ich granice wewnętrzne (wewnątrz obszaru rewitalizacji) nie są sztywno ustalone i w zależności od zasięgu występowania zjawiska mogą nieco powiększać lub zmniejszać swój zasięg. Mając powyższe na uwadze wyróżnić można 7 umownych – termin ten należy szczególnie podkreślić – obszarów / stref:

1. „Stare Bałuty” – teren zawierający się wewnątrz granic północnego „cypla” obszaru rewitalizacji, dla którego granicę południową stanowi park Staromiejski;
2. „Stare Polesie” – teren ograniczony zachodnią granicą obszaru rewitalizacji, ulicami Ogrodową i Północną, od wschodu ul. Kilińskiego, od południa natomiast al. Piłsudskiego i Mickiewicza;
3. „Śródmieście-Wschód” – obejmujący wschodnią część dawnej dzielnicy Śródmieście, ograniczony od zachodu ul. Kilińskiego, od północy i wschodu granicą obszaru rewitalizacji, a od południa al. Rodziny Grohmanów i al. Rodziny Poznańskich;
4. „Stary Widzew” – ulokowany pomiędzy ul. Kilińskiego (od zachodu), al. Grohmanów i al. Poznańskich (od północy), granicą obszaru rewitalizacji (od wschodu) a ul. Milionowa (od południa);
5. „Katedralna” – pomiędzy zachodnią granicą obszaru rewitalizacji, al. Mickiewicza i Piłsudskiego, ul. Kilińskiego a ul. Milionową i Czerwoną;
6. „Górna-Północ” – kwartały zawarte pomiędzy Milionową i Czerwoną a południowo-wschodnią, południową i południowo-zachodnią granicą obszaru rewitalizacji, spięte obszarem pl. Niepodległości i Górniaka;
7. „Południe” – charakterystyczny ogonek stanowiący południową część obszaru rewitalizacji rozciągający się pomiędzy pl. Niepodległości, linią kolei obwodowej, Rzgowską a Pabianicką, Bednarską i Tuszyńską.

Mapa 1. Obszar rewitalizacji

Źródło: Opracowanie Łódzkiego Ośrodka Geodezji

Mapa 2. Obszar rewitalizacji z nałożoną siatką heksagonalną

Źródło: Opracowanie Łódzkiego Ośrodka Geodezji

2.2.1.1. Sfera społeczna

Nadreprezentacja grup wieku mieszkańców obszaru rewitalizacji

Jednym z uwarunkowań rozwoju miasta jest jego potencjał demograficzny. W znacznym stopniu zmiany w jego obszarze zależą od długookresowych, cywilizacyjnych trendów demograficznych, jak również od prowadzonej polityki ludnościowej kraju. Przekształcenia demograficzne w Łodzi wpisują się w te prawidłowości.

Łódź – na skutek systematycznego, choć niewielkiego spadku liczby mieszkańców - od 2007 r. jest trzecim, po Warszawie i Krakowie, miastem w Polsce pod względem liczby mieszkańców. W 2016 r. zamieszkiwało ją 696 503 osób. W stosunku do czerwca 2015 r. nastąpiło zmniejszenie liczby mieszkańców o 4,6 tys. osób (0,65%). Wartość ta rosła stopniowo, by w 2019 r. sięgnąć poziomu 5,4 tys. osób (0,8%), o które zmniejszała się liczba mieszkańców. Fakt ten wpłynął na dalszy spadek liczby mieszkańców do poziomu 679,9 tys. osób. „Raport o stanie miasta. Łódź 2016” wskazywał, iż ludność Łodzi stanowi 28,1% populacji województwa łódzkiego. Ten sam dokument dotyczący 2019 r. wskazuje, iż odsetek wyniósł 27,7%.

Obserwowany od wielu lat umiarkowany ubytek liczby ludności to rezultat ujemnego przyrostu naturalnego (w dużo mniejszym stopniu migracji, mieszkańców na pobyt stały głównie w Łódzkim Obszarze Metropolitalnym). Główną jego przyczyną jest od lat ubytek naturalny (przewaga zgonów nad narodzinami – odpowiada ona za 80% ujemnego salda demograficznego miasta). Warto jednak zauważyć, że jednocześnie od kilku lat, w grupie wiekowej 20–29 lat obserwujemy dodatnie saldo migracji, co jest dobrym prognostykiem na przyszłość. Warto podkreślić, iż opisywany spadek nie ma decydującego wpływu na bieżący potencjał rozwojowy miasta.

Mapa nr 3 „Nadreprezentacja grup wieku”, prezentująca ekonomiczne grupy wieku reprezentowane w populacji liczniej niż średnio w obszarze rewitalizacji, wskazuje na interesującą i ewidentną sytuację zarówno w 2016, jak i 2019 r. Jak daje się bowiem zauważyć, obszar rewitalizacji można uznać za najmłodszy pod względem średniej wieku zamieszkujących go osób. Dominującą grupą wiekową są tu dzieci i młodzież oraz osoby w wieku średnim. Heksagony w kolorze jasnopomarańczowym wydają się stanowić tło opisywanego obszaru, na którym punktowo lub w niewielkich zespołach występują pola innych kolorów. Jednolita struktura wieku występuje na obszarach: „Starych Bałut”, „Starego Polesie i Centrum”, „Starego Widzewa”, „Górnej-Północ”. Na pozostałych terenach obszaru rewitalizacji występowanie poszczególnych grup wieku układa się mozaikowo. Podsumowując, okazuje się więc, że rejony o najstarszej zabudowie pod względem wieku mieszkańców są najmłodsze.

Ciekawa zależność zachodzi pomiędzy obszarem rewitalizacji a obszarami wielkich osiedli mieszkaniowych. Te drugie bowiem stanowią przeciwieństwo obszaru rewitalizacji – są obecnie lokalizacjami o największym współczynniku mieszkających tam seniorów. Najprawdopodobniej sytuacja taka związana jest z faktem, iż beneficjentami programów budowy wielkich osiedli mieszkaniowych, których znaczne przyspieszenie miało miejsce w Łodzi w latach 70-tych XX wieku, po strajku włókniarek w 1971 r., a kontynuowane były w latach 80-tych, stały się wówczas przede

wszystkim osoby młode i w średnim wieku. Dziś natomiast zamieszkane są przez najstarszych mieszkańców Łodzi.

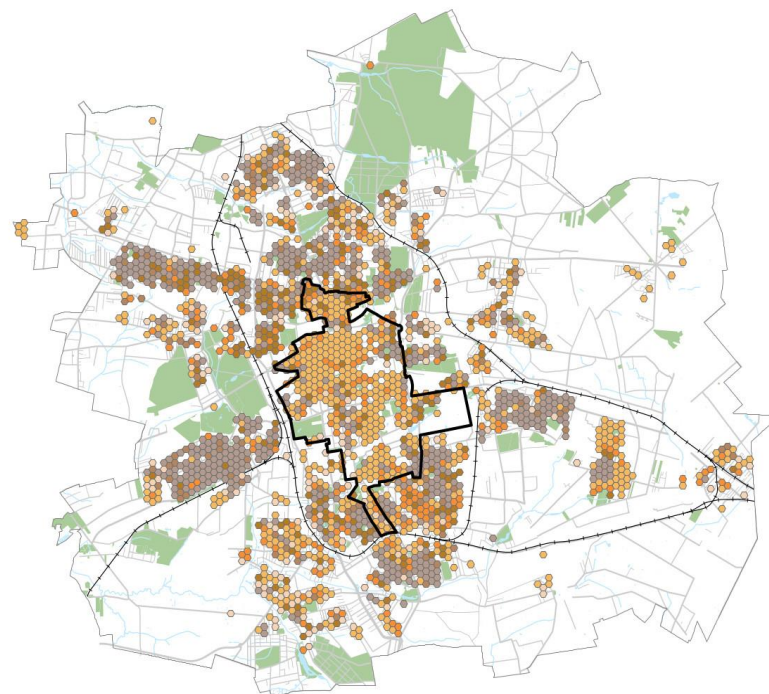
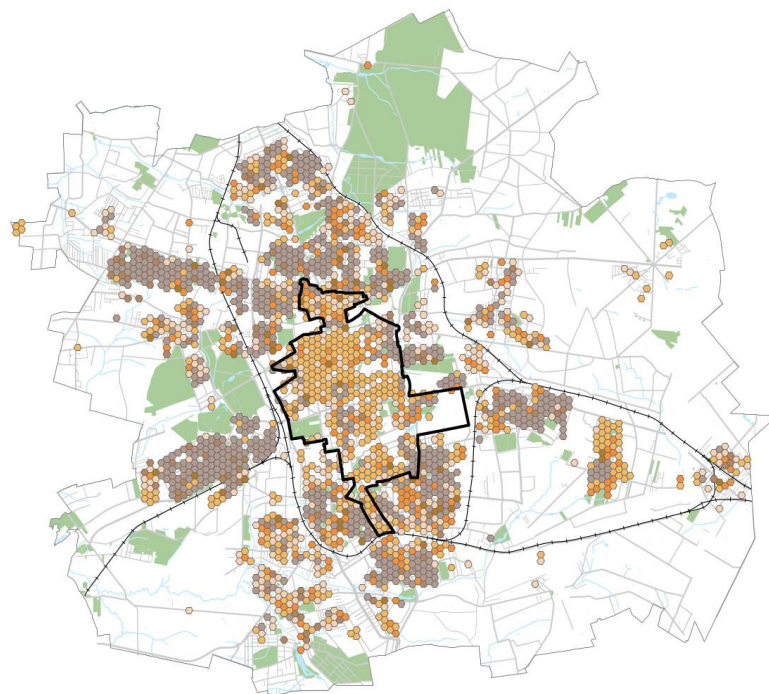
Opisywane zjawisko jest doskonałą wskazówką, jak lokalizować na terenie miasta rozmaite usługi społeczne, tak aby ich profil był zbieżny z charakterystyką wieku mieszkańców najbliższej okolicy. Dzięki temu będą one mogły znaleźć wśród nich możliwie dużo odbiorców, nie zmuszając ich jednocześnie do dalekich dojazdów (co jest szczególnie ważne w przypadku seniorów).

Mapa 3. Nadreprezentacja grup wieku (G1)

Unia Europejska
Europejski Fundusz
Rozwoju Regionalnego

Wykonano w ramach realizacji projektu pn.: „Informatyczne usługi przestrzenne w rewitalizowanej strefie wielkomiejskiej miasta Łodzi”

Nadreprezentacja grup wieku (G1)

2016 r.

2019 r.

Ekonomiczne grupy wieku reprezentowane w populacji liczniej niż średnio w obszarze

- dzieci i młodzież (do 24 lat)
- dzieci i młodzież oraz osoby w wieku średnim
- dzieci i młodzież oraz seniorzy
- osoby w wieku średnim (25 - 60 lat)
- osoby w wieku średnim oraz seniorzy
- seniorzy (powyżej 60 lat)

Źródło: Opracowanie Łódzkiego Ośrodka Geodezji

Wskaźniki problemów bezrobocia

Charakterystyka łódzkiego rynku pracy nadal ukazuje negatywne skutki transformacji gospodarczej początku lat 90. XX wieku, kiedy to zamknięte zostały wielkie zakłady, stanowiące podstawę monokultury włókienniczej miasta. Mimo pozytywnej koniunktury ekonomicznej ostatnich lat i systematycznie spadającego odsetka osób bezrobotnych (w grudniu 2016 r. wynosił on 7,9%), stopa bezrobocia nadal jest widocznie wyższa niż w pozostałych największych polskich miastach (Warszawa, Kraków, Wrocław, Poznań, Gdańsk). Główny Urząd Statystyczny wskazuje, iż w grudniu 2019 r. stopa bezrobocia w Łodzi wynosiła 4,7%, podczas gdy w Warszawie było to 1,3%, w Krakowie 2,0%, we Wrocławiu 1,6%, w Poznaniu 1,1%, w Gdańsku 2,3%⁵⁴. Pogłębiona analiza danych statystycznych wskazuje, że winę za taki stan rzeczy ponosi stosunkowo wysoka stopa bezrobocia strukturalnego, którą tłumaczy nadreprezentacja w grupie bezrobotnych ogółem osób bezrobotnych w wieku 50+, pozostających bez pracy dłużej niż 12 miesięcy.

Wyższa liczebność zarówno osób zarejestrowanych jako bezrobotne ogółem, jak i w pozostałych omawianych grupach, spowodowana może być również relatywnie mniejszą atrakcyjnością łódzkiego rynku pracy w porównaniu z pozostałymi dużymi aglomeracjami w kraju na skutek niższych wynagrodzeń. Powyższe statystyki nie oddają jednak faktycznego stanu bezrobocia w mieście, ponieważ nie uwzględniają osób pracujących w tzw. „szarej strefie”. Ich liczba jest trudna do wskazania, ale szacunki wskazują⁵⁵, że statystycznie znacząca grupa osób może decydować się na taki sposób zarabkowania, ponieważ podjęcie legalnego zatrudnienia nie wszystkim gwarantuje podobny poziom dochodów w porównaniu z środkami, jakie daje otrzymanie wsparcia z instytucji pomocowych, w połączeniu z pracą nierejestrowaną w instytucjonalnych danych.

Poniższe dane pochodzące z końca grudnia 2019 r. z ewidencji Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Łodzi nieco dokładniej opisują zjawisko bezrobocia w Łodzi. Wskazują one, że zarejestrowanych bezrobotnych na koniec roku 2019 było 16,9 tysiąca. To o ok. 10 tys. mniej niż w 2016 r., co jest wypadkową dobrej koniunktury rynkowej oraz działań aktywizacyjnych podejmowanych przez samorząd. Jak zostało wspomniane wcześniej, stopa bezrobocia w 2019 roku w Łodzi wyniosła 4,7%, co było najlepszym wynikiem od czasu kryzysu gospodarczego pierwszej połowy lat 90. Dla porównania warto przypomnieć, iż w momencie rozpoczęcia procesów rewitalizacyjnych 3 lata wcześniej bez pracy pozostawało 7,9% mieszkańców miasta znajdujących się w wieku produkcyjnym.

W strukturze bezrobotnych według poziomu wykształcenia zarówno w roku 2016, jak i 2019 najliczniejszą grupę stanowili bezrobotni z wykształceniem co najwyżej gimnazjalnym. W pierwszym przypadku było ich blisko 10,7 tys., w drugim 6,6 tys. Udział tej grupy w ogólnej liczbie bezrobotnych powoli zmniejszał się z poziomu 39,6% wszystkich zarejestrowanych bezrobotnych w 2016 r. do poziomu 39,0% w 2019 r. W obu analizowanych rocznikach najmniej liczną grupą wśród zarejestrowanych bezrobotnych stanowiły osoby z wykształceniem średnim ogólnokształcącym (odpowiednio 3,1 tys. osób w roku wyjściowym i przeszło 2,1 tys. trzy lata później). W 2019 r.

⁵⁴ Zob. Główny Urząd Statystyczny, Bezrobotni zarejestrowani i stopa bezrobocia. Stan w końcu grudnia 2019 r. (<https://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/rynek-pracy/bezrobocie-rejestrowane/bezrobotni-zarejestrowani-i-stop-a-bezrobocia-stand-w-koncu-grudnia-2019-r-,2,89.html>)

⁵⁵ Por: Polski Instytut Ekonomiczny, Policy paper 7/2019 Szara strefa w Polsce (<https://pie.net.pl/raporty/>)

niewiele wzrósł jednak udział tej grupy w ogólnej liczbie bezrobotnych wynosząc 12,2%. W 2016 r. wynosił on bowiem 11,7%. Podobną tendencję obserwować możemy również w przypadku bezrobotnych z wykształceniem wyższym. Mimo, iż w liczbach bezwzględnych między opisywanymi rocznikami ich liczba zmniejszyła się z 3,5 tys. osób do 2,5 tys., to wzrósł ich udział w grupie wszystkich bezrobotnych z 13,1% do 15,1% ogółu bezrobotnych.

Według stanu na koniec grudnia 2019 r. odsetek bezrobotnych bez stażu pracy oraz ze stażem poniżej 1 roku wyniósł 30,1% ogółu bezrobotnych. Trzy lata wcześniej było to 28,5%. Może to świadczyć o tym, że w badanym okresie rynek pracy stopniowo nasyczał się i coraz trudniej było znaleźć pracę zarobkową osobom z najmniejszym doświadczeniu zawodowym.

W 2016 r. kobiety stanowiły 48,5% ogółu zarejestrowanych bezrobotnych, a ich udział na przestrzeni 3 lat wzrósł o 1 punkt procentowy. Prawo do zasiłku posiadało w 2016 r. 3 254 osób, co stanowiło 12,1% ogółu bezrobotnych. Dla porównania w 2019 r. było to 2,1 tys. osób (12,6%).

Poniżej znajdują się mapy opisujące 4 aspekty problemu bezrobocia na obszarze miasta w 2016 i 2019 r. będące wskaźnikami podstawowymi dla analizy stanu obszaru rewitalizacji i skuteczności realizacji GPR-u (natężenie bezrobocia ogółem, natężenie bezrobocia wśród młodych, natężenie bezrobocia długotrwałego, natężenie bezrobocia w grupie wiekowej 50+).

Dla uporządkowania opisu map wprowadzone zostaną, wspomniane na stronie ..., umowne nazwy obszarów problemowych, które będą używane dla standaryzacji opisu zjawisk, zilustrowanych na ww. mapach, dzięki czemu powinny być one bardziej przejrzyste i czytelne.

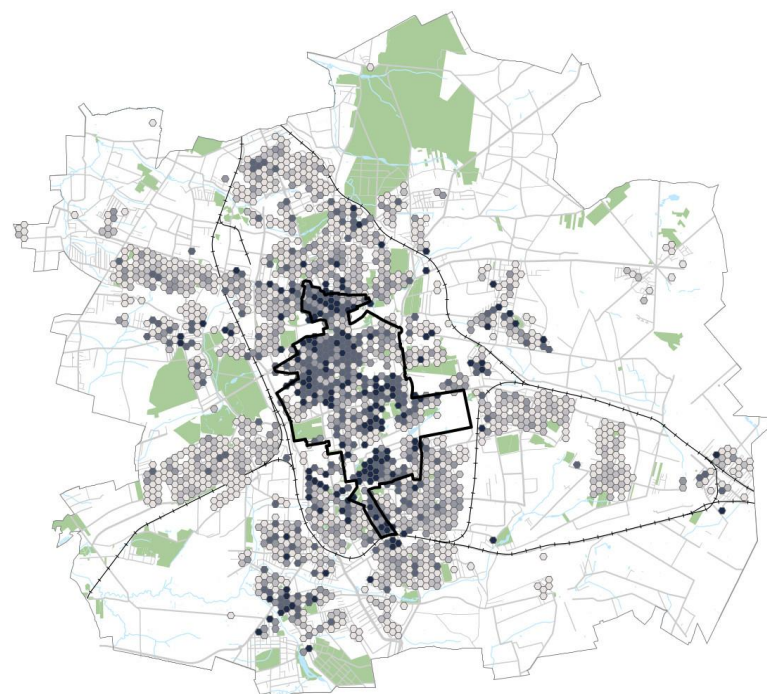
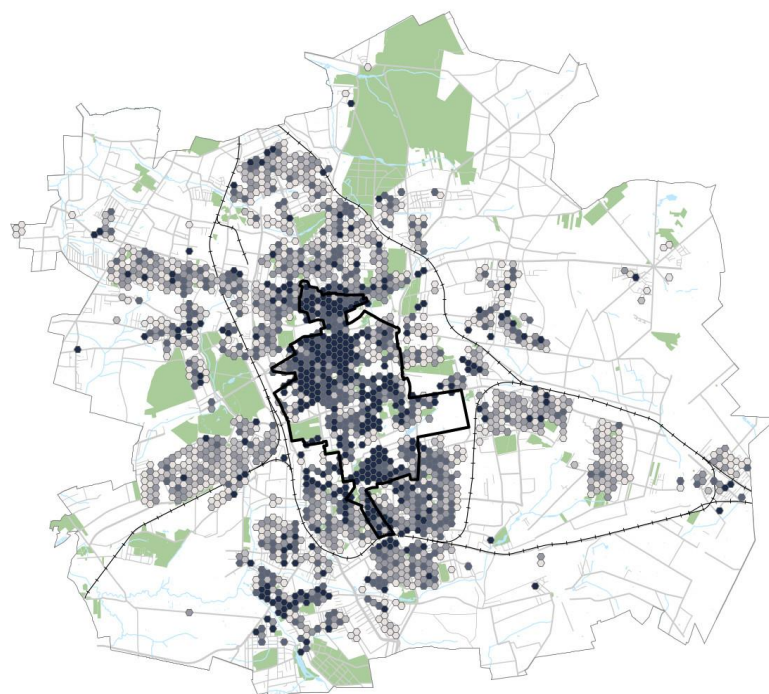
Zebrane dane, dotyczące natężenia bezrobocia ogółem (Mapa 4), wskazują, iż – w porównaniu z wynikami wstępnej diagnozy z 2016 r., służącej delimitacji obszaru rewitalizacji miasta Łodzi – obszar największego nasilenia występowania bezrobocia nie zmienił się, a także iż koncentruje się on w centralnej części miasta i tylko nieznacznie, punktowo jego większe nasilenie znajduje się poza wyznaczonymi granicami obszaru rewitalizacji (wyjątek ten stanowi rejon centrum dawnej miejscowości Ruda Pabianicka). Wyraźnie rzuca się jednak w oczy rozbieżność największych, masywnych skupisk heksagonów symbolizujących obszary o najwyższej wartości wskaźnika przekraczającej wartość 114,3 osób na 1 tys. mieszkańców, widocznych w 2016 r. Z obszernych enklaw wyrazistego granatowego koloru pozostały pojedyncze heksy, widniejące na rozleglejszych obszarach koloru ciemnoszarego, gdzie bez pracy pozostaje pomiędzy 79 a 114 osób na 1 tys. mieszkańców. Zniknęły rozległe zespoły pól zlokalizowane na Starych Bałutach, Starym Polesiu, w ramach ulic Kościuszki i Zachodniej, Ogrodowej i Północnej, Kilińskiego oraz Tuwima i Struga, a także na Górnej-Północ oraz na Południu. Rozrzedzeniu uległy ich zespoły na terenie Starego Widzewa. Mapy te pokazują więc pozytywną zmianę, jaką w okresie 2016-19 zaoferował mieszkańcom łódzki rynek pracy. Dostrekalnym mankamentem są jednak zespoły pól o kolorze ciemnoszarym o sporej powierzchni, które wskazują, iż w zakresie aktywizowania mieszkańców obszaru rewitalizacji i przywracania ich na rynek pracy, nadal jest dużo do zrobienia.

Mapy 4. Natężenie bezrobocia ogółem (G2)

Unia Europejska
Europejski Fundusz
Rozwoju Regionalnego

Wykonano w ramach realizacji projektu pn.: „Informatyczne usługi przestrzenne w rewitalizowanej strefie wielkomiejskiej miasta Łodzi”

Natężenie bezrobocia ogółem (G2)

2016 r.

2019 r.

Liczba bezrobotnych ogółem przypadająca na 1 tys. ludności w wieku produkcyjnym

Mapy 4 wskazują, iż nie zmienia się to, że okolicami o szczególnym natężeniu problemu bezrobocia są: (1) Stare Bałuty terenem Parku Staromiejskiego odcięte od największego pod względem powierzchni obszaru problemowego (2) znajdującego się na Starym Polesiu i w rejonie dawnego Nowego Miasta wraz z kwartałami otaczającymi Plac Wolności, ograniczony od wschodu osią ul. Sterlinga, Nowym Centrum Łodzi i ul. Kilińskiego, a od południa al. Piłsudskiego i al. Mickiewicza. Następnie (3) obszar Starego Widzewa ograniczony na zachodzie osią ul. Kilińskiego, na północy Nowym Centrum Łodzi, wschodnią granicą obszaru rewitalizacji oraz ul. Tymienieckiego na południu. Wyłom w centrum tego rejonu stanowi teren Parku Źródłiska wraz z lokalizacją zajmowaną przez siedzibę Łódzkiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej. Kolejnym jest (4) obszar „Górnej-Północ”, szczególnie w jego zachodniej części, wraz z niewielką enklawą przylegającą do jego wschodniej granicy. Oddzielona jest ona za sprawą zabudowań o charakterze przemysłowym, znajdujących się po wschodniej stronie Kilińskiego na odcinku pomiędzy ul. Przybyszewskiego a Dąbrowskiego. Ostatnim (5) obszarem o wysokim wskaźniku bezrobocia mieszkańców ogółem, jest charakterystyczny, południowy „ogonek” obszaru rewitalizacji pomiędzy ul. Rzgowską a Tuszyńską, domknięty od południa linią kolejową, a od Północy placem Niepodległości i parkiem im. Legionów.

W 2019 r. charakteryzował je wysoki udział osób bezrobotnych ogółem na 1 tysiąc ludności w wieku produkcyjnym. Na ich terenie liczba osób pozostających z końcem roku bez pracy w przeważającej części waha się pomiędzy 79 a 114. Punktowo natomiast występują lokalizacje lub ich skupiska, gdzie liczba ta przekracza 114 osób, co stanowi najwyższą wartość przyjmowaną dla opisu niniejszego wskaźnika. Szczególnie niekorzystna wydaje się być sytuacja na obszarach: pomiędzy „Górniakiem”, ul. Milionową, Kilińskiego a ul. Dąbrowskiego, czyli części Górnej-Północ oraz na Starych Bałutach w bezpośrednim sąsiedztwie Placu Kościelnego i rynku Bałuckiego, gdzie widoczna jest szczególnie wyraźna koncentracja pól o najwyższym współczynniku omawianego zjawiska. Problematyczną wydaje się być również sytuacja obszaru „Starego Widzewa”. Choć tam lokalizacje o najwyższych współczynnikach wskaźnika, grupują się w niewielkie ogniska problemowe, to jednak są one oddzielone od siebie rejonami o niższych wartościach wskaźnika. W najbliższych latach to właśnie do mieszkańców tych obszarów skierować należy inicjatywy aktywizujące.

W porównaniu z 2016 r., kiedy powstawał Gminny Program Rewitalizacji, a nasycenie problemem bezrobocia zostało określone jako w zasadzie równomierne na całym obszarze rewitalizacji, w 2019 r. rysują się pewne różnice. Dostępne dane wskazują, że szczególnie wyraźnie zmniejszeniu uległ problem bezrobocia na dwóch obszarach. Pierwszym z nich jest rejon pomiędzy osią ul. Sterlinga, Północną, Kopcińskiego a obszarem Nowego Centrum Łodzi, drugim natomiast obszar pomiędzy al. Politechniki, al. Piłsudskiego, ul. Kilińskiego a ul. Tymienieckiego i Czerwoną. Wskaźnik przyjął na wypełniających te rejony heksagonach zróżnicowane wartości (bezrobocie na 1 tysiąc osób w wieku produkcyjnym, przybrało wartości poniżej 38,5 osoby, pomiędzy 38,5 a 59,5 osoby, 59,5 a 79 osób oraz między 79 i 114 osób) w wyrównanych proporcjach. Na omawianym obszarze pola o różnych wartościach wskaźnika układają się mozaikowo. Ponadto enklawy o najwyższym stopniu bezrobocia (powyżej 114 na 1000 osób w wieku produkcyjnym), znajdujące się na ich terenie, występują incydentalnie i nie tworzą zgrupowań. Jedyne wyjątek w tym zakresie stanowi okolica ul. Abramowskiego, ulokowana w południowo-wschodniej części drugiego ww. obszaru.

UWAGA! Wpływ na pewne różnice pomiędzy mapami zamieszczonymi w GPR z 2016 a mapami zamieszczonymi w niniejszym dokumencie mogą mieć zmiana skali zastosowanej siatki

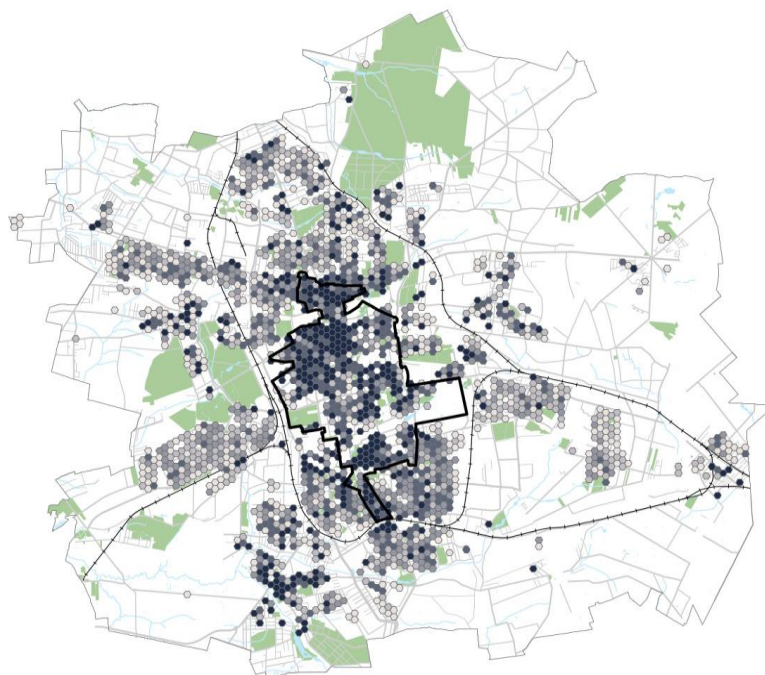
heksagonalnej, a także nowelizacja ustawy o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy, znosząca obowiązek profilowania pomocy dla osób bezrobotnych.

Mapa 5. Natężenie bezrobocia długotrwałego (G5)

Unia Europejska
Europejski Fundusz
Rozwoju Regionalnego

Wykonano w ramach realizacji projektu pn.: „Informatyczne usługi przestrzenne w rewitalizowanej strefie wielkomiejskiej miasta Łodzi”

Natężenie bezrobocia długotrwałego (G5)

2016 r.

2019 r.

Liczba bezrobotnych długotrwale przypadająca na 1 tys. ludności w wieku produkcyjnym

- powyżej 73,17
- 48,79 - 73,17
- 33,34 - 48,78
- 19,62 - 33,33
- poniżej 19,62

Źródło: Opracowanie Łódzkiego Ośrodka Geodezji

Zgodnie z ustawą o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy osoba długotrwale bezrobotna to osoba pozostająca w rejestrze PUP łącznie przez okres ponad 12 miesięcy w okresie ostatnich dwóch lat, z wyłączeniem okresów odbywania stażu i przygotowania zawodowego dorosłych. Ich liczba w roku 2016 wynosiła 16 723 (co stanowiło 62,1 % wszystkich bezrobotnych), a w roku 2019 – 9 762 (57,7 % wszystkich bezrobotnych).

Porównanie tych danych wskazuje, iż na łódzkim rynku pracy nadreprezentowana – w porównaniu z pozostałymi 5 największymi miastami Polski – jest grupa osób najbardziej oddalonych od rynku pracy, która jest grupą najtrudniejszą z punktu widzenia efektywności działań aktywizacyjnych.

Podobnie jak w przypadku pozostałych analizowanych zjawisk, związanych z bezrobociem mieszkańców, również w zakresie bezrobocia długotrwałego w przestrzeni obszaru rewitalizacji od 2016 r. wyraźnie rysuje się 5 obszarów problemowych. Niemal identycznie jak w przypadku mapy ilustrującej bezrobocie ogółem, tak samo tutaj obserwować możemy rozległe obszary na których dominują hekсы w kolorze granatowym, symbolizujące znaczny udział osób bezrobotnych długotrwale na 1 tys. mieszkańców w wieku produkcyjnym przekraczający 73,17 osoby.

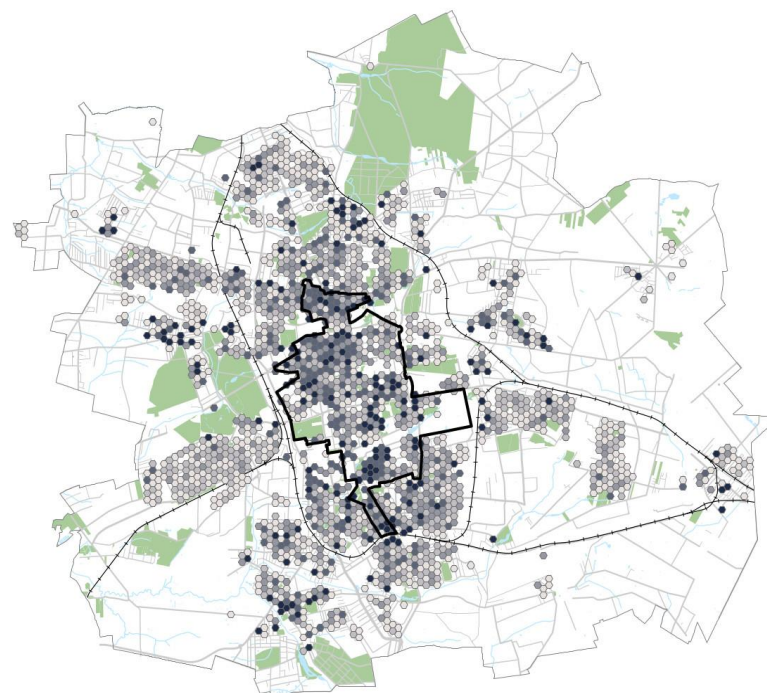
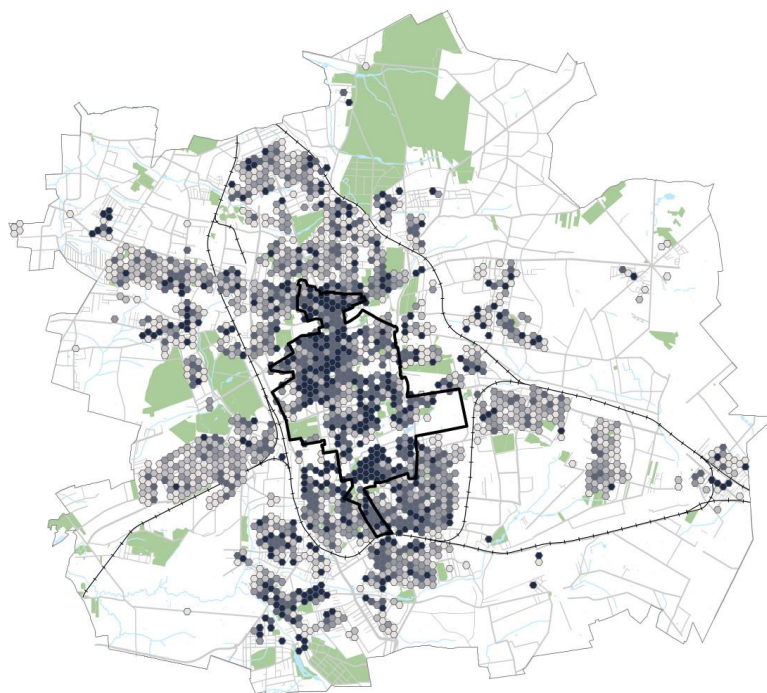
W 2019 r. natomiast zauważamy dokonanie się pozytywnej zmiany, ponieważ w granicach wskazanych powyżej obszarów problemowych najpowszechniej spotykana wartość opisywanego wskaźnika waha się pomiędzy 48 a 73 osobami. Nadal jest ona dość wysoka, ale znamionuje kurczenie się obszarów problemowych. Nadal jednak każdy z 5 wzmiankowanych powyżej rejonów ma na swoim terenie wyraźne ogniska problemowe, gdzie występują alarmująco wysokie wartości omawianego zjawiska (powyżej 73 osób na 1000 mieszkańców zdolnych do pracy), pojawiające się w skupiskach (nie mają one jednak takich rozmiarów, jak złożone kompleksy obserwowane na mapie dotyczącej 2016 r.). Wciąż jednak najgorsza pod tym względem sytuacja wydaje się być na „Starych Bałutach”, a także w rejonie „Górna-Północ” oraz „Południe”, gdzie wiele pól o najwyższej wartości wskaźnika umiejscowionych jest również w styczności z granicą obszaru rewitalizacji, tworząc większą enklawę problemu. Dołączyć do tej grupy możemy również zachodnią część „Starego Widzewa”, gdzie co prawda mniejsze skupiska problemowe są nieco rozrzucone, ale tworzą wyraźny pas zawierający się pomiędzy ulicami: Kilińskiego, Tuwima, Przędzalnianą, Tylną (z wyłączeniem obszaru Parku Źródłiska i siedziby ŁSSE).

Charakterystyczną cechą łódzkiego bezrobocia jest wysoki odsetek osób długotrwale bezrobotnych. Jest on znacząco wyższy niż w pozostałych pięciu największych miastach Polski. Wartość tej cechy w Krakowie i Gdańsku, które to miasta zajmują drugie i trzecie miejsce pod względem wysokości odsetka osób długotrwale bezrobotnych spośród największych gmin w kraju, jest niższa o przeszło 10 punktów procentowych, a w Poznaniu, który może pochwalić się najlepszym wynikiem, w tej statystyce różnica to aż 23,5 punktu procentowego. To właśnie – w połączeniu z informacjami odnośnie wieku osób pozostających bez pracy – potwierdza obserwację na temat tego, iż w łódzkim bezrobociu nadal widoczne są skutki upadku branży włókienniczej z pierwszej połowy lat 90-tych i związanych z nim kolejnymi falami zwolnień pracowników. To właśnie wartość tego wskaźnika wpływa przede wszystkim na wyższą stopę bezrobocia w Łodzi w porównaniu z innymi dużymi miastami w Polsce.

Mapa 6. Natężenie bezrobocia w grupie 50+ (G4)

Wykonano w ramach realizacji projektu pn.: „Informatyczne usługi przestrzenne w rewitalizowanej strefie wielkomiejskiej miasta Łodzi”

Natężenie bezrobocia w grupie +50 (G4)

2016 r.

2019 r.

Liczba bezrobotnych po 50 roku życia przypadająca na 1 tys. ludności w wieku produkcyjnym

Źródło: Opracowanie Łódzkiego Ośrodka Geodezji

Jak zostało wspomniane powyżej w zbiorowości łódzkich bezrobotnych znajdujących się w szczególnie trudnej sytuacji na rynku pracy przeważały osoby długotrwale bezrobotne. Do drugiej pod względem liczebności grupy problemowej należały osoby powyżej 50. roku życia, na co wskazują dane zarówno z 2016 r. (10,3 tys. osób, co przekładało się na 38,3% wszystkich zarejestrowanych bezrobotnych), jak i 2019 r. (6,1 tys. osób, tj. 36,1% ogółu zarejestrowanych bezrobotnych).

W przypadku tego wskaźnika przestrzenne zależności nasilenia problemu widoczne są w podobnych strefach obszaru rewitalizacji, jak w przypadku natężenia bezrobocia ogółem. Problem ponownie koncentruje się w 5 wspomnianych wcześniej lokalizacjach i szczególnie wyraźnie obserwowany jest na mapie dotyczącej 2016 r., gdzie licznie i w skupiskach występują heksagony przyjmujące wartości powyżej 46,15 bezrobotnych po 50. roku życia przypadające na 1 tys. ludności w wieku produkcyjnym. Szczególnie niekorzystnie pod względem wielkości takiego ogniska prezentował się rejon pomiędzy Piotrkowską, Milionową, Kilińskiego, a Dąbrowskiego, który niemal w całości pokryty był heksami o najwyższej wartości wskaźnika. Istotnych interwencji aktywizacyjnych wymagały również wówczas rejony Starych Bałut i Starego Polesia i Centrum.

W 2019 r. na ww. obszarach sytuacja zmieniła się na korzyść, ponieważ na mapie zaobserwować można przeważające wartości cech na poziomie od 30 do 46 osób na 1 tysiąc osób będących w wieku produkcyjnym. Wartości najwyższe (powyżej 46 osób na 1000 mieszkańców) pojawiają się najczęściej w niewielkich, porozrzucanych mozaikowo skupiskach. Najślabiej pod tym względem wypadły obszary „Górna Północ” (choć dokonała się tu duża zmiana na korzyść) oraz „Południe”, gdzie skupiska te występują w większym zagęszczeniu (są to rejony, w których również najwięcej jest osób długotrwale bezrobotnych). Na ich terenie lokalizacje, gdzie wskaźnik przyjmuje wartości alarmujące, zawęzić można do dwóch obszarów: w pierwszym przypadku ograniczonego ul. Piotrkowską, Milionową, Kilińskiego oraz Sieradzką i Zarzewską, w drugim natomiast do znajdującego się na południu obszaru rewitalizacji „ogonka” (także i w tym przypadku najwyższe jego wartości „wylewają się” poza granice wyznaczające obszar rewitalizacji, wspólnie tworząc większe ognisko na terenie po obydwu stronach linii kolei obwodowej oraz po obydwu stronach ul. Rzgowskiej w pobliżu stacji Łódź Chojny). Na szczególną uwagę w tym zakresie zasługuje również zachodnia część „Starego Widzewa”.

Co ciekawe, wyższe natężenie bezrobocia w grupie 50+ jest zjawiskiem, które widoczne było zarówno w 2016 r., jak i 2019 r. również w znacznym oddaleniu od obszaru rewitalizacji, a jego niewielkie ogniska porozrzucane były niemal we wszystkich częściach miasta. Faktem jest jednak, iż na przestrzeni 3 omawianych lat ich powierzchnie zmniejszyły się.

Kluczem do właściwego rozpoznania zjawiska problemowego i sprawnego przeciwdziałania jest nałożenie na siebie obszarów największego zagęszczenia omawianego wskaźnika i natężenia występowania bezrobocia długotrwałego. Pokrywanie się tych obszarów w obserwowanych latach wskazuje, że problemy te współwystępują na tym samym terenie i fakt ten ma szczególne znaczenie dla charakteru łódzkiego bezrobocia. Jak bowiem wspomniane zostało wcześniej, jego istotnym elementem jest występowanie bezrobocia strukturalnego.

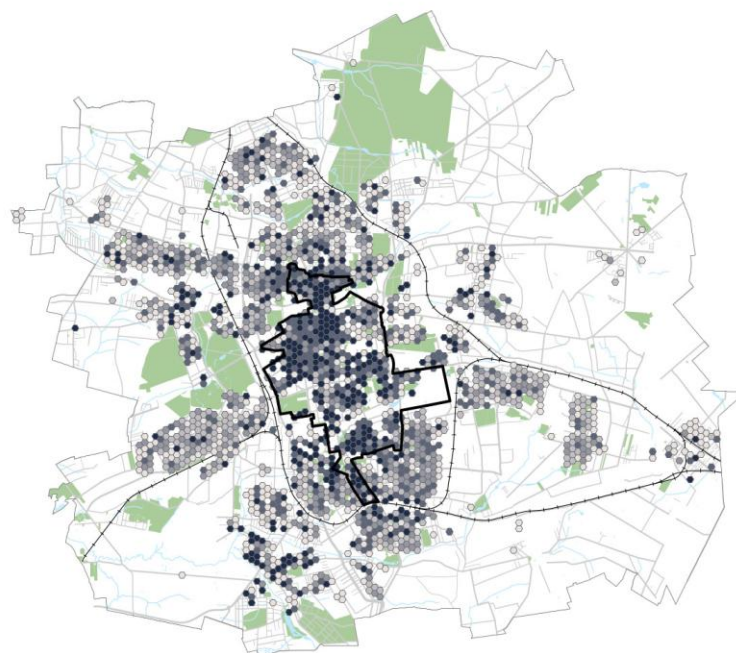
Mapa 7. Natężenie bezrobocia wśród młodych (G3)

Unia Europejska
Europejski Fundusz
Rozwoju Regionalnego

Wykonano w ramach realizacji projektu pn.: „Informatyczne usługi przestrzenne w rewitalizowanej strefie wielkomiejskiej miasta Łodzi”

Natężenie bezrobocia wśród młodych (G3)

2016 r.

2019 r.

Liczba bezrobotnych do 35 roku życia przypadająca na 1 tys. ludności w wieku produkcyjnym

Źródło: Opracowanie Łódzkiego Ośrodka Geodezji

W oparciu o dane Powiatowego Urzędu Pracy w Łodzi, przygotowywane dla Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej, według stanu na koniec grudnia 2016 r. najmłodszy zarejestrowany bezrobotny, czyli pochodzący z grup wiekowych 18-24 i 25-34 stanowili 26,8% wszystkich bezrobotnych (w liczbach bezwzględnych 7 225 osób spośród 26 921 wszystkich zarejestrowanych). Trzy lata później podobnie jak w przypadku innych wskaźników związanych ze zjawiskiem bezrobocia zaobserwować możemy spadek zarówno liczby bezwzględnej przedstawicieli najmłodszej grupy osób pozostających bez pracy, jak i jej odsetka stanowiącego 24,9% wszystkich bezrobotnych (w liczbach bezwzględnych 4 212 osób spośród 16 917 wszystkich zarejestrowanych).

Podkreślić należy fakt, iż dane z PUP w Łodzi dotyczą osób do 34. roku życia, informacja na mapie natomiast ilustruje sytuację osób w wieku do 35. roku życia.

Możemy przyjąć, że przestrzenny rozkład natężenia bezrobocia ogółem będzie warunkował również umiejscowienie innych aspektów tego zjawiska. Dane dotyczące natężenia bezrobocia wśród młodych w obu obserwowanych rocznikach zdają się ten fakt potwierdzać, bowiem również w tym przypadku na obszarze rewitalizacji możemy wyodrębnić 5 głównych rejonów.

W 2016 r. widocznych jest wiele rozrzuconych skupisk heksów o najwyższej wartości wskaźnika (powyżej 34,48 osób bezrobotnych w wieku do 35. roku życia na 1 tys. ludności w wieku produkcyjnym). Niektóre z nich o znacznej powierzchni, jak np. te zlokalizowane na Starych Bałutach, czy też w rejonie dla którego sercem jest pl. Wolności lub na Górnej-Północ. W 2019 r. zauważalne enklawy tworzone przez hekсы w kolorze granatowym zanikają. Szczególne nasilenie problemu zaczynają cechować pola o wartości wskaźnika najczęściej zawierające się w przedziale między 22 a 34 osoby (dominująca wartość) lub pomiędzy 14 a 22 osoby. Zaobserwować można niekorzystny trend grupowania się w skupiska lokalizacji, w których wskaźnik jest wyższy niż 34 osoby na 100 mieszkańców. Faktem jest jednak, że jego skala jest mniejsza niż w 2016 r.

W roku 2019 natomiast na obszarze „Starych Bałut” takie skupiska pokrywały się z rejonem najintensywniejszego występowania bezrobocia ogółem pomiędzy Pl. Kościelnym a Rynkiem Bałuckim, ale zaznaczają się równie mocno w okolicach skrzyżowania ul. Wojska Polskiego i Franciszkańskiej.

Na terenie „Starego Polesia i Centrum” wyróżnić możemy dwie takie enklawy:

- pierwsza ciągnie się równoleżnikowo pasem od północnej części Starego Polesia w okolicach Manufaktury, przez okolice Placu Wolności do rejonu Obszaru Priorytetowego nr 1 koncentrującego się wokół ul. Włókienniczej,
- drugą ograniczają ulice Łąkowa i Żeligowskiego, 6-ego Sierpnia, Żeromskiego, Kopernika.

Kolejny obszar ulokowany jest na terenie „Starego Widzewa” i zawiera się w rejonie, którego północną granicę stanowi Nowe Centrum Łodzi, południową zaś al. Piłsudskiego. Ostatni obszar to kwartały umiejscowione pomiędzy Parkiem im. Reymonta a Placem Niepodległości.

Co ciekawe, wartość omawianego wskaźnika (13,6%) jest drugą najniższą wartością wśród 6 największych miast Polski. Niższy odsetek występuje jedynie w Warszawie, której rynek pracy jest szczególnym magnesem również dla osób spoza stolicy i jej aglomeracji. Być może sytuacja warszawskiego rynku pracy również przekłada się w pewnym stopniu na niską wartość odsetka osób

bezrobotnych do 30. roku życia w Łodzi. Młodzi bezrobotni, jako grupa najbardziej mobilna, mogą podejmować zatrudnienie w stolicy, pozostając formalnie mieszkańcami Łodzi. Istotnym aspektem może okazać się również emigracja zarobkowa osób młodych do innych dużych miast Polski, gdzie zarobki są wyższe niż w Łodzi, ale także za granicę.

Niepokojąca jest natomiast liczebność grupy osób pozostających bez zatrudnienia w wieku do 30. roku życia, przewyższająca liczbę osób w analogicznej grupie zarejestrowanych w Warszawie, która jest trzykrotnie ludniejsza od Łodzi. Domniemywać możemy, że jedną z przyczyn tego niekorzystnego stanu rzeczy jest pokrywanie się obszarów występowania wysokiego odsetka bezrobocia (zarówno w kategorii ogółem, długotrwałego i osób w wieku 50+) i transmisja negatywnych wzorców funkcjonowania z grupy osób długotrwale bezrobotnych i bezrobotnych w wieku 50+ do grup osób młodych. Rodzi to konieczność przedsięwzięcia szerokiego spektrum działań, kierowanych do wszystkich grup osób bezrobotnych nie tylko przez lokalny samorząd.

Beneficjenci zasiłku stałego i pobierający pomoc na dożywienie dzieci na obszarze rewitalizacji

Mapy nr 8 i 9 – podobnie jak mapy dotyczące zjawiska bezrobocia – również warto analizować razem z uwagi na adresatów opisywanych form pomocy i miejsce ich zamieszkania. Takie podejście może pomóc uzyskać szerszy obraz dotyczący sytuacji na wybranych obszarach Łodzi, a także dostrzec możliwości i sformułować sposoby wspierania ich mieszkańców.

Poniższe tabele prezentują dane dotyczące dystrybucji świadczeń z pomocy społecznej w 2016 r. i zmianę ich wartości w odniesieniu do 2015 r., a także w 2019 r. i zmianę ich wartości w odniesieniu do 2018 r.

Tabela 1. Świadczenia pomocy społecznej w 2016 r.

Wyszczególnienie	Styczeń – grudzień 2016			
	liczba osób, którym przyznano świadczenia		kwota udzielonych świadczeń	
	razem	I-XII 2018=100	w tys. zł	I-XII 2018=100
OGÓŁEM	27 431	99,5	90 952,4	99,1
w tym:				
Zasiłki stałe	5 484	98,1	27 066,5	109,7
Zasiłki okresowe	14 168	91,7	31 752,8	95,7
Składka zdrowotna	4 729	98,5	2 220,0	109,8
Zasiłki celowe	15 832	92,1	12 518,4	87,0
Pomoc w formie posiłku	6 729	86,2	4 201,9	80,5

Usługi opiekuńcze	3 782	101,2	10 914,2	104,4
a - Liczba osób ogółem korzystających ze świadczeń nie jest sumą poszczególnych pozycji, ponieważ 1 osoba mogła korzystać kilkakrotnie z różnych rodzajów pomocy.				

Źródło: dane Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Łodzi

Tabela 2. Świadczenia pomocy społecznej w 2019 r.

Wyszczególnienie	Styczeń – grudzień 2019			
	liczba osób, którym przyznano świadczenia		kwota udzielonych świadczeń	
	razem	I-XII 2018=100	w tys. zł	I-XII 2018=100
OGÓŁEM	18 791	89,5	78 469,9	97,7
w tym:				
Zasiłki stałe	4 689	93,2	24 437,2	101,6
Zasiłki okresowe	9 407	89,2	19 248,6	91,7
Składka zdrowotna	4 225	95,0	2 077,2	101,1
Zasiłki celowe	14 947	98,9	14 520,9	94,0
Pomoc w formie posiłku	3 739	75,8	2 518,1	82,8
Usługi opiekuńcze	2 957	96,0	13 702,9	106,7
a - Liczba osób ogółem korzystających ze świadczeń nie jest sumą poszczególnych pozycji, ponieważ 1 osoba mogła korzystać kilkakrotnie z różnych rodzajów pomocy.				

Źródło: dane Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Łodzi

Niniejsza charakterystyka odnosi się jedynie do dwóch form wsparcia: pobierania zasiłku stałego oraz pobierania pomocy na dożywianie dzieci, które są wskaźnikami stanu obszaru rewitalizacji.

UWAGA! Dane zawarte w powyższych tabelach, dotyczące pomocy w formie posiłku opisują nieco inny aspekt udzielanego wsparcia niż pomoc na dożywianie dzieci.

Zanim scharakteryzowana zostanie sytuacja na obszarze rewitalizacji pod względem pobierania przez zamieszkujące go osoby zasiłku stałego, krótko przypomnieć należy, komu zasiłek ten przysługuje i jakie wartości może on osiągać. Zasiłek stały pobierać mogą:

- pełnoletnie osoby samotnie gospodarujące, całkowicie niezdolne do pracy z powodu wieku lub niepełnosprawności, jeżeli ich dochód jest niższy od kryterium dochodowego osoby samotnie gospodarującej,
- pełnoletnie osoby pozostające w rodzinie, całkowicie niezdolne do pracy z powodu wieku lub niepełnosprawności, jeżeli jej dochód, jak również dochód na osobę w rodzinie są niższe od kryterium dochodowego na osobę w rodzinie.

Zasiłek stały ustala się w wysokości:

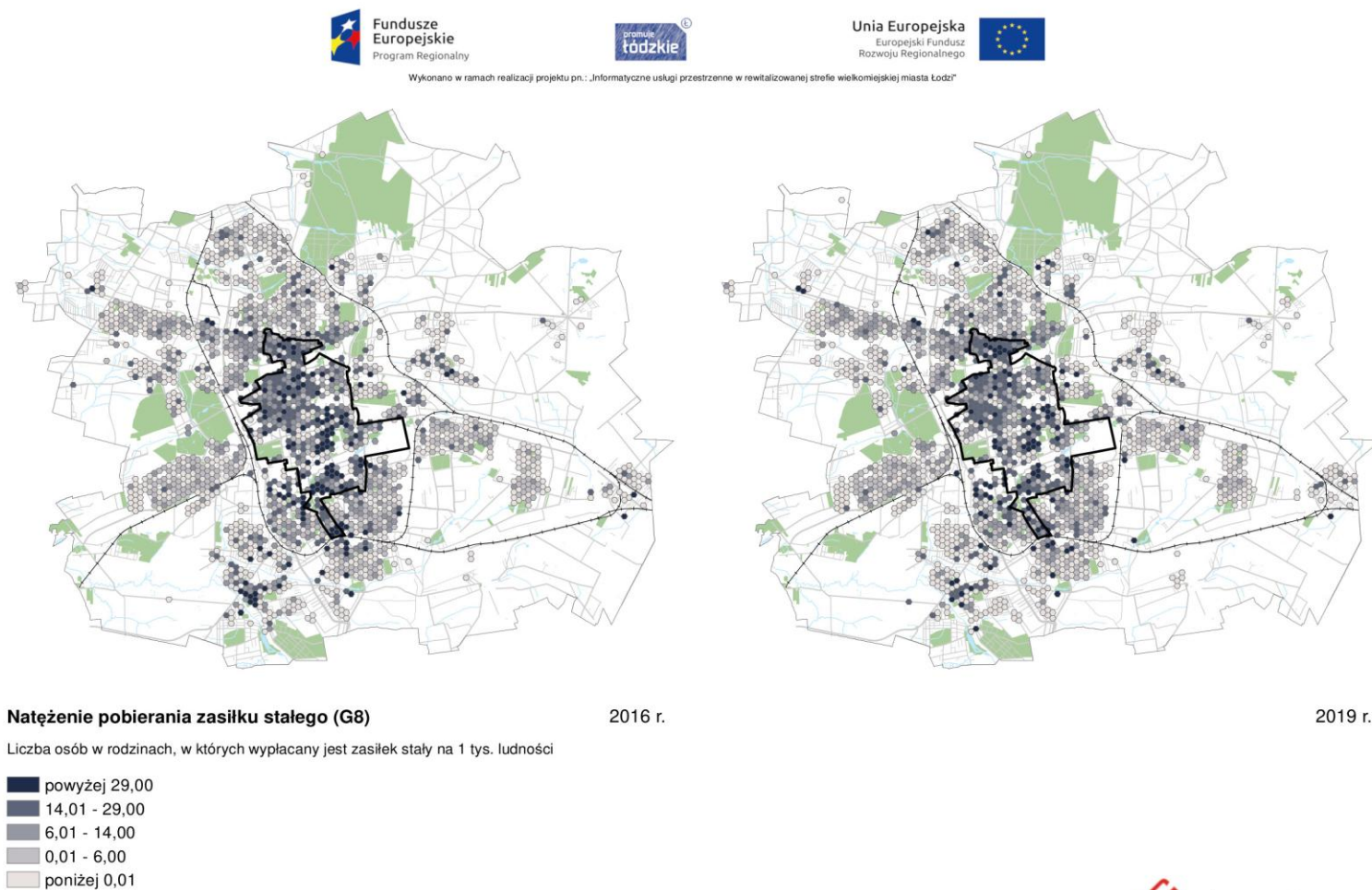
- w przypadku osoby samotnie gospodarującej - różnicy między kryterium dochodowym osoby samotnie gospodarującej a dochodem tej osoby, z tym że kwota zasiłku nie może być wyższa niż 645 zł miesięcznie;
- w przypadku osoby w rodzinie - różnicy między kryterium dochodowym na osobę w rodzinie a dochodem na osobę w rodzinie.
- kwota zasiłku stałego nie może być niższa niż 30 zł miesięcznie.

Opisując poniższe mapy, warto odnieść się do map, które ilustrują 4 aspekty zjawiska bezrobocia na obszarze rewitalizacji. Podobnie jak w ich przypadku, widocznych jest 5 zasadniczych stref, dokładnie tych samych, które pojawiły się na mapach 4, 5, 6 i 7 zarówno w 2016, jak i 2019 r. Również na ich terenie – podobnie jak miało to miejsce w przypadku odsetka osób pozostających bez pracy – daje się zauważyć podwyższoną liczbę osób w rodzinach, którym wypłacany jest zasiłek stały na 1 tys. mieszkańców (pomiędzy 14,01 a 29 osoby). Wartość tę ilustrują rozległe ciemnoszare plamy na mapie obszaru rewitalizacji, stanowiące swego rodzaju jednolite tło, na którym punktowo odróżniają się heksagony innych kolorów, symbolizujące inne wartości wskaźnika. Odwołując się do wcześniejszych opisów, przyjęto takie same umowne nazwy dla rysujących się enklaw („Stare Bałuty”, „Stare Polesie i Centrum”, „Stary Widzew”, „Górna-Północ”, „Południe”). Na ich obszarach występują heksagony w kolorze granatowym, symbolizującym rejony, gdzie na 1 tysiąc mieszkańców przeszło 29 osób pobiera zasiłek stały. Widoczny jest niewielki spadek liczby tych heksagonów w okresie pomiędzy opisywanymi rocznikami, co potwierdzają dane zawarte w Tabelach 1 i 2.

Najgorzej w tym zakresie w 2019 r. sytuacja przedstawiała się w samym centrum Starych Bałut, gdzie widoczne było skupisko pól o najwyższej wartości wskaźnika, a także na Starym Widzewie, gdzie widoczne były zespoły kilku enklaw, oznaczonych na mapie na granatowo, otaczających swego rodzaju wianuszkami obszar wolny od siatki heksagonalnej, w którym ulokowane są park Źródłiska oraz siedziba Łódzkiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej. Na Górnej-Północ większa enklawa występowała w kwadracie ulic Sosnowa, Milionowa, Kilińskiego, Przybyszewskiego. W 2016 r. miała ona większą powierzchnię, a ponadto towarzyszyła jej jeszcze jedna enklawa, zlokalizowana w bezpośrednim sąsiedztwie pl. Niepodległości, co pokazuje, że w okresie 3 obserwowanych lat zachodziły tym procesy, pozytywnie wpływające na życie mieszkańców. W najmniejszym rejonie problemowym, charakterystycznym „ogonku” wyciągającym się w stronę Chojen, szczególnie jego południowy kraniec wydawał się w 2016 r. być miejscem najbardziej wymagający interwencji służb społecznych. Sytuacja ta – poza przyczynami ulokowanymi w samym rejonie – spowodowana była także najprawdopodobniej faktem wpływania na jego stan przez sąsiednie tereny, znajdujące się tuż za granicą obszaru rewitalizacji. W 2019 r. uległa ona poprawie, co znamionuje zmniejszenie się liczby heksów zabarwionych kolorem ciemnogramatowym.

Większych stref na których wskaźnik przekracza 29 osób na 1 tysiąc mieszkańców brakowało na „Starym Polesiu i Centrum”, gdzie heksagony takie były rozrzucone pojedynczo po ich obszarze. Jednak z uwagi na pokaźnych rozmiarów koncentrację pól w kolorze ciemnoszarym sytuacja z pewnością nadal wymagać będzie systematycznych oddziaływać w sferze społecznej, edukacyjnej i pomocowej.

Mapa 8. Natężenie pobierania zasiłku stałego (G8)

Zanim przeanalizowana zostanie Mapa 9., opisująca natężenie pobierania pomocy na dożywianie dzieci, przyjrzyć należy się prawnym uwarunkowaniom jej udzielania. Przysługuje ona bowiem:

- dzieciom do 7 roku życia,
- uczniom do czasu ukończenia szkoły ponadgimnazjalnej,
- osobom i rodzinom znajdującym się w sytuacjach wymienionych w art. 7 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej.

Wsparcie w zakresie dożywiania organizowane jest w formie posiłku, świadczenia pieniężnego na zakup posiłku lub żywności. Pomoc w zakresie dożywiania może być przyznana nieodpłatnie osobom i rodzinom, o których mowa powyżej, jeżeli dochód osoby samotnie gospodarującej lub dochód na osobę w rodzinie nie przekracza 150% kryterium dochodowego, o którym mowa odpowiednio w art. 8 ust. 1 pkt 1 i 2 ustawy o pomocy społecznej.

Na Mapie 9. zaobserwować możemy niemal te same zależności, które zauważyć dało się na poprzednim planie, pokazującym natężenie udzielania zasiłku stałego. W 2019 r. w zasadzie w tych samych miejscach widoczne są enklawy, gdzie skupiają się heksagony o najwyższym współczynniku, wynoszącym więcej niż 83 osoby na 1 tys. ludności. Różnice występują jedynie na obszarze enklawy „Górna-Północ”, gdzie pojawia się jeszcze jeden rejon skupienia heksagonów o maksymalnej wartości wskaźnika. Uwidacznia się on pomiędzy Piotrkowską, Przybyszewskiego, Łomżyńską a Sieradzką i Zarzewską. Na „Starym Polesiu i Centrum” natomiast pojawia się skupisko o dość dużej powierzchni w kwadracie ulic Piotrkowskiej, Północnej, Kilińskiego, Jaracza. Na Starym Widzewie odosobnione enklawy – występujące na Mapie 8 w swego rodzaju „wianuszkach” – na opisywanym planie wydają się łączyć w większe skupisko o nieregularnym kształcie.

Trzy lata wcześniej wszystkie wspomniane powyżej enklawy były widoczne, a widoczne na ich obszarach skupiska pól charakteryzujących się najwyższą wartością wskaźnika były o wiele rozleglejsze. Na obszarze „Górnej-Północ” dwie wspomniane powyżej enklawy były połączone, tworząc jedną o większej powierzchni. Większa był również enklawa widoczna na wschód od pl. Wolności. Rozległe skupisko pól w kolorze granatowym o nieregularnym kształcie istniało wówczas na terenie Starego Polesia. W 2019 r. przekształciło się ono w jednolity pod względem natężenia cechy obszar o dominującej wartości pomiędzy 33 a 83 osoby w rodzinach, którym wypłacana jest pomoc na dożywianie dzieci na 1 tys. mieszkańców. Stary Widzew natomiast pokrywała swego rodzaju podkowa stworzona z heksagonów symbolizujących wartości powyżej 83 osób żyjących w ww. rodzinach, otaczającą ŁSSE i park Źródłiska. Ponadto niemal cały obszar Południe stanowił obszar problemowy.

Taki stan rzeczy, obserwowany w 2016 r. i porównany do 2019 r. wskazuje, iż sytuacja poprawiła się, jednak nadal widoczne są rejony, gdzie codzienne funkcjonowanie zamieszkujących je rodzin wymusza udzielanie wsparcia na rzecz jego najmłodszych mieszkańców.

Pokrywanie się skupisk o najwyższej wartości wskaźnika dotyczącego udzielania zasiłku stałego, jak i pomocy na dożywianie dzieci, wskazują na rejony obszaru rewitalizacji, na których mieszkańcy muszą otrzymać wyjątkowo kompleksową ofertę pomocy. Powinna ona być również uzupełniona komponentem związanym z aktywizacją zawodową dla mieszkańców w wieku produkcyjnym oraz możliwością zapewnienia efektywnej opieki najmłodszym. Rozwiązanie takie

potwierdza nakładanie się rejonów problemowych dotyczących udziału osób bezrobotnych z rejonami najbardziej rozpowszechnionego wspierania mieszkańców zasiłkami i innymi formami pomocy.

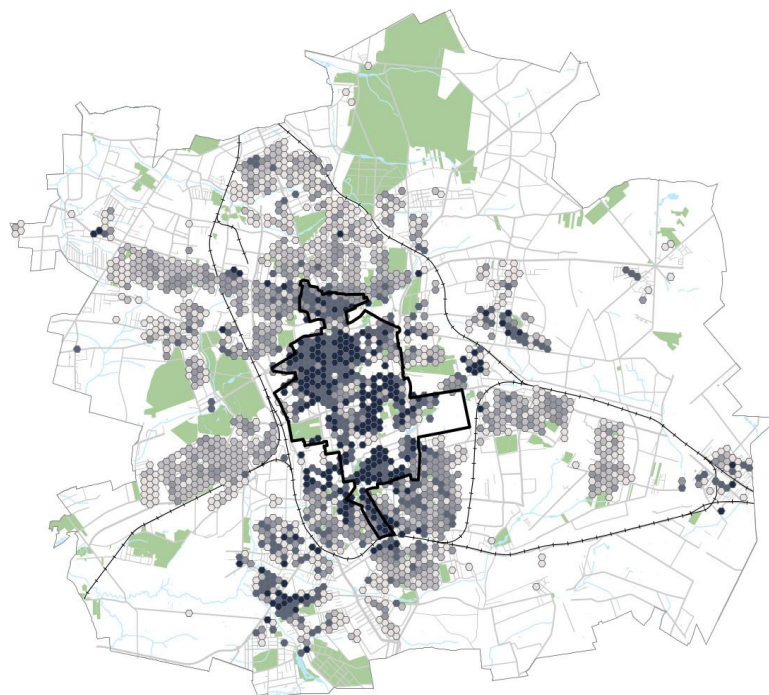
Do 2019 r. pozytywnym zjawiskiem był fakt zmniejszania się liczby osób korzystających ze wsparcia, jednak pandemia koronawirusa Sars-CoV-2 wiosną 2020 r. i związane z nią problemy rynku pracy, mogą zaburzyć lub zmienić ten trend.

Mapa 9. Natężenie pobierania pomocy na dożywianie dzieci (G9)

Unia Europejska
Europejski Fundusz
Rozwoju Regionalnego

Wykonano w ramach realizacji projektu pn.: „Informatyczne usługi przestrzenne w rewitalizowanej strefie wielkomiejskiej miasta Łodzi”

Natężenie pobierania pomocy na dożywianie dzieci (G9)

2016 r.

Liczba osób w rodzinach, w których wypłacana jest pomoc na dożywianie dzieci na 1 tys. ludności

- powyżej 83,00
- 33,01 - 83,00
- 13,01 - 33,00
- 0,01 - 13,00
- poniżej 0,01

2019 r.

Źródło: Opracowanie Łódzkiego Ośrodka Geodezji

Natężenie problemów edukacyjnych

Poniższy opis oparty został wyłącznie na danych związanych z podstawowym szczeblem edukacji z uwagi na analizowany wskaźnik lokalnej średniej wyników egzaminów kończących ostatnią klasę szkoły podstawowej.

Istotną zmienną w tym zakresie jest fakt, iż w 2017 r. rozpoczęła się reforma edukacji, która zakładała zmianę tzw. ustroju szkolnego z systemu 6-letniej szkoły podstawowej, 3-letniego gimnazjum, 3-letniego liceum ogólnokształcącego, 4-letniego technikum, 3-letniej zasadniczej szkoły zawodowej oraz szkoły policealnej został przekształcony w następujący sposób:

- 8-letnią szkołę podstawową,
- 4-letnie liceum ogólnokształcące,
- 5-letnie technikum,
- 3-letnią branżową szkołę I stopnia,
- 2-letnią branżową szkołę II stopnia,
- 3-letnią szkołę specjalną przysposabiającą do pracy,
- szkołę policealną.

Przekształcanie szkół i wprowadzenie nowej struktury szkolnictwa wymagało przyjęcia kilkuletniego okresu przejściowego, co wpłynęło w kolejnych latach na charakter egzaminów oraz wybór przedmiotów, które obejmował egzamin.

W 2016 r. egzamin pisemny na zakończenie gimnazjum (w tym przypadku analiza oparta zostaje właśnie na egzaminie gimnazjalnym, który bliższy jest pod względem wieku zdających go uczniów egzaminowi na koniec 8-letniej szkoły podstawowej w systemie wprowadzonym reformą z 2017 r.) zdawany był pisemnie z następujących przedmiotów: języka polskiego, historii i wiedzy o społeczeństwie, matematyki, przedmiotów przyrodniczych, języka obcego na poziomie podstawowym i rozszerzonym (w tym przypadku pod uwagę wzięte zostały dane dotyczące języka angielskiego). Wówczas osiągnięte przez młodych Łódzian wyniki przedstawiały się następująco:

Tabela 3. Porównanie wyników egzaminu gimnazjalnego (w procentach)

Poziom	język polski	matematyka	język angielski	historia i WOS	przedmioty przyrodnicze
Łódź	70	58	70	58	54
województwo łódzkie	69	56	64	56	52
Polska	69	56	64	56	51

W 2016 r. Miasto Łódź prowadziło 2 zespoły szkolno-przedszkolne, 84 szkoły podstawowe, 18 szkół podstawowych specjalnych, 5 zespół szkół ogólnokształcących. Na obszarze rewitalizacji znajdowało się 21 szkół podstawowych, 2 szkoły podstawowe specjalne, 8 gimnazjów, 8 liceów

ogólnokształcących, 6 szkół zawodowych (zespoły szkół ponadgimnazjalnych), 2 gimnazja specjalne, 1 szkoła przysposabiająca specjalna. W omawianym roku szkolnym obowiązek szkolny w łódzkich podstawówkach i zespołach szkolno-przedszkolnych realizowało 34 292 uczniów w 1 526 oddziałach, w tym 33 w oddziałach przedszkolnych w zespołach szkolno-przedszkolnych. Średnia liczba dzieci w oddziale w roku szkolnych 2015/2016 wyniosła 22,5.

Natomiast w 2019 r. – po wprowadzeniu reformy edukacji – miasto Łódź prowadzi 6 zespołów szkolno-przedszkolnych, 83 szkoły podstawowe, 9 szkół podstawowych specjalnych, 1 zespół szkół ogólnokształcących. Na obszarze rewitalizacji znajdują się 23 szkoły podstawowe, 2 szkoły podstawowe specjalne (jedna z nich - SPS nr 90 działa w ramach Zespołu Szkół Specjalnych nr 2), 2 zespoły szkolno-przedszkolne (w obu są szkoły podstawowe, które zostały ujęte w ogólnej ich liczbie). W 2019 r. obowiązek szkolny w łódzkich podstawówkach i zespołach szkolno-przedszkolnych realizowało 40 470 uczniów. Ich liczba zmniejszyła się o 499 przy jednoczesnym niewielkim wzroście (o 1) liczby oddziałów do 1 886, w tym 30 oddziałów przedszkolnych w oddziałach szkolno-przedszkolnych. Średnia liczba dzieci w oddziale w roku szkolnych 2019/2020 wyniosła 21,5.

Zmiany objęły również przeprowadzane egzaminy. Wraz z wygaszeniem gimnazjów znikła również forma weryfikacji wiedzy i umiejętności uczniów, jaką był egzamin gimnazjalny. Po powrocie do rozwiązania przewidującego 8-letnią szkołę podstawową jego rolę przejął egzamin ósmoklasistów. W roku szkolnym 2018/2019 przeprowadzono go w formie pisemnej z trzech przedmiotów obowiązkowych, tj. języka polskiego, matematyki oraz języka obcego nowożytnego. Poniżej znajdują się średnie punktowe wyniki dzieci uczęszczających do łódzkich publicznych szkół podstawowych w porównaniu ze średnimi wartościami punktowymi, uzyskanymi przez uczniów w całym kraju i w województwie łódzkim.

Tabela 4. Porównanie wyników egzaminu ósmoklasisty (w punktach)

Poziom	język polski	matematyka	język angielski
Łódź	65	49	65
Województwo łódzkie	63	45	58
Polska	63	45	59

WYSZCZEGÓLNIENIE JĘZYK POLSKI MATEMATYKA JĘZYK ANGIELSKI

Okazuje się, że młodzi łodzianie notują lepsze wyniki egzaminów z każdego z ww. przedmiotów w porównaniu ze średnią regionalną i ogólnopolską zarówno w 2016, jak i 2019 r. Świadczy to o dobrej jakości edukacji na tle kraju oraz województwa. Mimo to analizowana Mapa nr 10 pokazuje, że na terenie miasta, a w szczególności na obszarze rewitalizacji występowały i nadal występują całe enklawy, gdzie wyniki uczniów są dalece niezadowalające. Należy w tym miejscu podkreślić, iż wskazane wartości pokazują uśrednione wyniki dla uczniów mieszkających na danym obszarze. Nie mają one jednoznacznego powiązania z istniejącymi obwodami konkretnych szkół.

W 2016 r. enklawy problemowe (gdzie wartość wskaźnika jest niższa niż 45 punktów) rozpoznane zostały w nieco innych miejscach obszaru rewitalizacji niż 3 lata później:

1. na Starych Bałutach szczególnie w zachodniej jego części znajdującej pomiędzy granicami obszaru rewitalizacji a linią ulic Zachodniej i Zgierskiej;
2. na Starym Polesiu pomiędzy ul. Legionów a Zieloną, ciągnąc się wąskim pasem na wschód wzdłuż ul. Pomorskiej;
3. na Górnej-Północ pomiędzy ulicami Piotrkowską, Milionową, Kilińskiego a Sieradzką i Zarzewską.

Natomiast w 2019 r. skupiska najślabszych wyników egzaminu ósmoklasisty występowały na:

1. Starych Bałutach pomiędzy placem Kościelny a Rynkiem Bałuckim;
2. Śródmieściu w okolicach placu Wolności, następnie ciągnąc się obszarem, którego osią jest ul. Kilińskiego na południe, aż do wysokości ul. Tuwima;
3. Starym Polesiu, gdzie widoczne są dwie enklawy (pierwsza - w kwadracie ulic Żeligowskiego, Więckowskiego, Żeromskiego, Struga i druga przebiegająca łukiem z południa Starego Polesia, przecinająca trasę W-Z do obszaru skupionego wokół Piotrkowskiej pomiędzy Wólczarską Sienkiewicza, a następnie wydłużającą się na wschód wzdłuż ul. Wigury);
4. Starym Widzewie w obszarze ograniczonym ulicami Wodną, Piłsudskiego, Nową, domkniętym od północy obszarem Nowego Centrum Łodzi,
5. terenie południowego „ogonka” obszaru rewitalizacji.

Do ww. ośrodków dodać możemy również północną część dawnej dzielnicy Górna pomiędzy ulicami Kruczą i Stocką, Milionową, Kilińskiego, a granicą obszaru rewitalizacji od południa, gdzie co prawda nie ma dużego skupienia heksagonów o najniższej wartości wskaźnika, ale intensywnie odznacza się enklawa, na terenie której mieszkające dzieci osiągały niemal równie niepokojąco niskie wyniki egzaminów, zawierające się w przedziale 45,01–58 punktów.

Co ciekawe w 2019 r. widocznych jest więcej pól o najwyższym poziomie wskaźnika w porównaniu z rokiem 2016. Trudno powiedzieć czy w sytuacja ta koreluje w jakikolwiek sposób z wprowadzoną reformą edukacji.

Należy jednak zwrócić uwagę, iż w zasadzie lokalizacja występowania powyższych enklaw pokrywa się z występowaniem wysokich współczynników bezrobocia we wszystkich wskaźnikowych aspektach. Niskie wyniki punktowe egzaminów mogą mieć zatem związek z ogólnymi trudnościami w zakresie funkcjonowania gospodarstw domowych (w tym w aspekcie finansowym).

Na wskazanych powyżej obszarach w szczególności zadbać należy o wzmocnienie oddziaływań edukacyjnych wobec uczniów szkół podstawowych. Warto z pewnością kontynuować trwające obecnie działania zmierzające docelowo do zaoferowania uczniom wysokiej jakości kształcenia oraz bardziej indywidualnej opieki edukacyjnej z wykorzystaniem nowoczesnych metod nauczania i pomocą pełnego zakresu sprzętu dydaktycznego. Kroki takie należy przedsięwziąć w szczególności wobec dzieci z trudnościami, które czynią proces zdobywania wiedzy bardziej problematycznym oraz w odniesieniu do dzieci z niepełnosprawnościami. W efekcie powinno to przekładać się na nabywanie przez nie kompetencji opartych na indywidualnych predyspozycjach i rozwijanie umiejętności ułatwiających ich dostosowywanie do zmieniających się warunków i potrzeb.

Mapa 10. Natężenie problemów edukacyjnych (G11)

Unia Europejska
Europejski Fundusz
Rozwoju Regionalnego

Wykonano w ramach realizacji projektu pn.: „Informatyczne usługi przestrzenne w rewitalizowanej strefie wielkomiejskiej miasta Łodzi”

Natężenie problemów edukacyjnych (G11)

2016 r.

2019 r.

Lokalna średnia wyników egzaminów kończących ostatnią klasę szkoły podstawowej

- powyżej 79,00
- 68,01 - 79,00
- 58,01 - 68,00
- 45,01 - 58,00
- poniżej 45,01

Źródło: Opracowanie Łódzkiego Ośrodka Geodezji

Intensywność czytelnictwa w bibliotekach i filiach

Biblioteka Narodowa co roku przygotowuje raporty o stanie czytelnictwa w Polsce. Dane wskazują, że zaledwie jedną książkę w ciągu roku przeczytała w naszym kraju przeszło 1/3 respondentów badania. Trudno nie oceniać tej sytuacji, jako niezwykle niekorzystnej.

W tym kontekście dane pochodzące z obszaru rewitalizacji również nie napawają optymizmem. Już pierwszy rzut oka na Mapy 11 pokazuje pewne różnice pomiędzy obszarem rewitalizacji, a obszarami znajdującymi się poza jego granicami. Poza tym warto zaznaczyć, że w 2016 r. niższą wartość wskaźnika Żabieniec-Wielkopolska i Wschodni Teofilów, a także bałuckie osiedla Julianów, Marysin, Rogi, Doły. Generalnie mapy wskazują, że kolor siatki heksagonalnej w obu obserwowanych rocznikach, zawartej w granicach obszaru rewitalizacji, w przeważającej części wygląda na „bledszy” w porównaniu z otaczającymi go obszarami, co znamionuje niskie wartości omawianego wskaźnika. Warto jednak w tym miejscu zaznaczyć, iż w 2016 r. nie wszystkie filie posiadały bazy danych w formie cyfrowej, którymi mogłyby wesprzeć prowadzone analizy, co mogło rzutować na obserwowany na mapie stan rzeczy.

Zarówno w 2016, jak i 2019 r. dość wyraźnie rysują się 3 rozległe rejony, gdzie dominuje miara wskazująca, że w najlepszym przypadku zaledwie 5% mieszkańców wypożyczyło co najmniej jeden wolumin z lokalnej biblioteki lub jej filii. Należą do nich:

1. pas kwartałów ciągnący się od tych zlokalizowanych przy ul. Ogrodowej w bezpośrednim sąsiedztwie Manufaktury na wschód, przez te otaczające plac Wolności, a następnie dalej do ul. Sterlinga,
2. południowa część Starego Polesia wraz ze środkowym fragmentem dawnej dzielnicy Śródmieście, zlokalizowanym w najbliższym sąsiedztwie Dworca Przesiadkowego („Stajni Jednorożców”);
3. zachodnia część Starego Widzewa rozciągająca się południkowo od ul. Tuwima do ul. Tymienieckiego, dla którego umowną, zachodnią granicę stanowi ul. Kilińskiego.

Mniejsza od wyżej wymienionych obszarów jest enklawa pomiędzy Milionową a Sieradzką i Zarzewską. Wymieniona zostaje w tym miejscu dlatego, że na jej terenie współwystępują również inne niekorzystne zjawiska (wysokie bezrobocie, słabe wyniki egzaminu ósmoklasistów). Niski odsetek czytelnictwa w tej lokalizacji może być z nimi powiązany.

Zasadnicze różnice widoczne pomiędzy mapami, dotyczącymi opisywanych roczników, to sytuacja okolic ul. Włókienniczej - będącej obszarem priorytetowym Rewitalizacji Obszarowej Centrum Łodzi – oraz wschodniej części Starych Bałut. W 2019 r. pierwsza z nich rozmyła się, najprawdopodobniej na skutek przeprowadzek mieszkańców, związanych z prowadzonymi remontami. Druga natomiast nasyciła się osobami chętniej wypożyczającymi książki z bibliotek.

Starając się zaradzić niekorzystnemu zjawisku niskiego czytelnictwa, obszar rewitalizacji powinien zostać odpowiednio nasycony placówkami bibliotecznymi lub innymi instytucjami, które zastępować lub uzupełniać będą ich funkcje. W tym celu w Gminnym Programie Rewitalizacji uwzględnione zostało przedsięwzięcie podstawowe nr 20 pn. „Modernizacja, rozszerzenie funkcji i wyposażenie bibliotek”. Utworzenie Biblioteki Miejskiej w Łodzi – nowej instytucji kulturalnej na mapie miasta oraz otwieranie placówek bibliotecznych w nowej, atrakcyjnej odstonie, o rozszerzonym wachlarzu

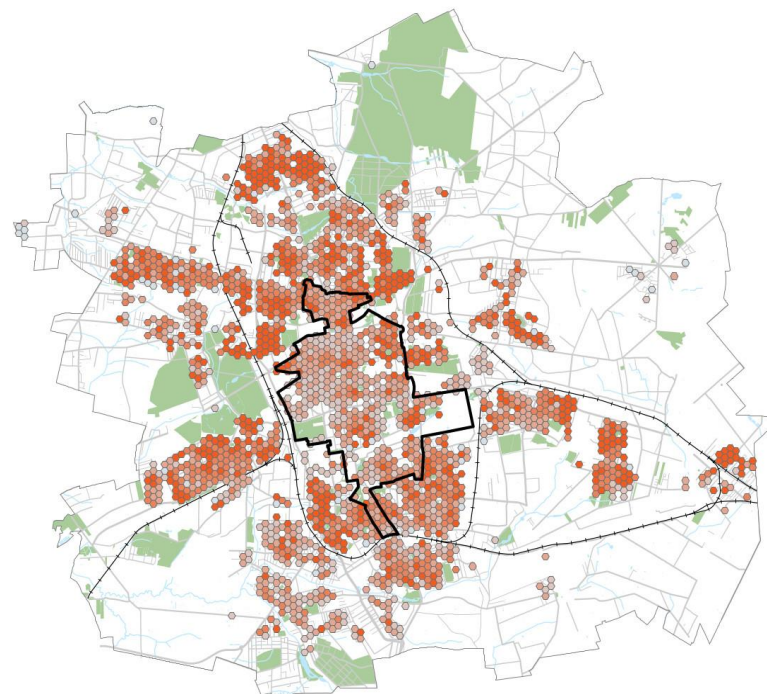
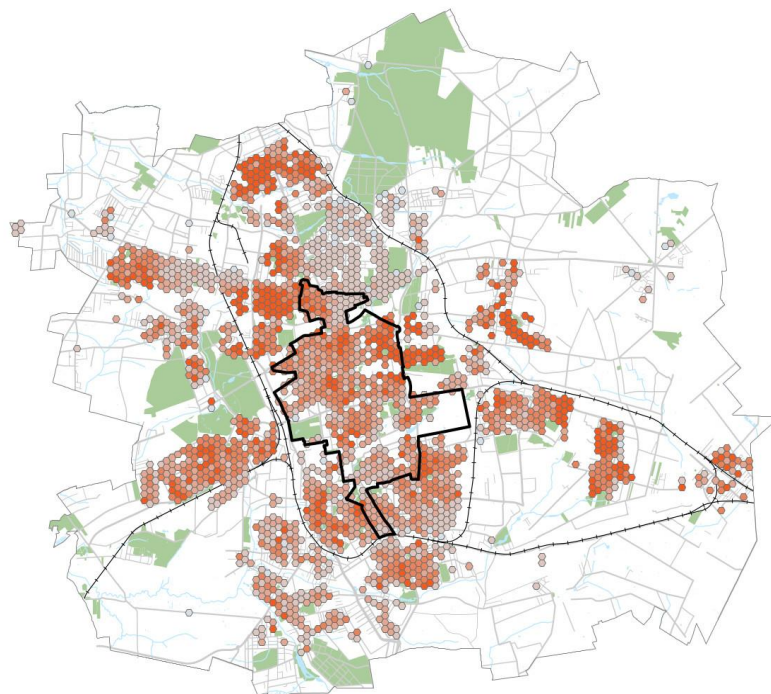
działalności (Gdańska 8, Tuwima 46), są istotnymi krokami, które mogą przyczynić się do zmiany prezentowanych trendów.

Mapa 11. Intensywność czytelnictwa w bibliotekach i filiach (G13)

Unia Europejska
Europejski Fundusz
Rozwoju Regionalnego

Wykonano w ramach realizacji projektu pn.: „Informatyczne usługi przestrzenne w rewitalizowanej strefie wielkomiejskiej miasta Łodzi”

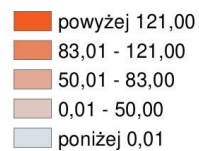

Intensywność czytelnictwa w bibliotekach i filiach (G13)

2016 r.

2019 r.

Czytelnicy, którzy wypożyczyli co najmniej jeden wolumin, w przeliczeniu na 1 tys. ludności

Źródło: Opracowanie Łódzkiego Ośrodka Geodezji

Wykroczenia na obszarze rewitalizacji

Bezpieczeństwo mieszkańców jest dla każdego samorządu lokalnego jedną ze spraw priorytetowych. Miasta mające opinie niebezpiecznych mają o wiele mniejsze szanse na przyciągnięcie nowych mieszkańców, a znaczna część tych, którzy będą mogli sobie na to pozwolić, szukać będzie możliwości osiedlenia się w miejscach bezpieczniejszych, często poza granicami miasta. Takie same mechanizmy występują w przypadku elementów organizmów miejskich, jakimi są np. dzielnice lub osiedla. Podwyższone wskaźniki przestępczości w danym rejonie powodują odpływ mieszkańców, a co za tym idzie spadek atrakcyjności konkretnego miejsca, postępujące negatywne konsekwencje i nawarstwiające się problemy. Postrzeganie danej lokalizacji jako niebezpiecznej może więc rodzić negatywne konsekwencje utrudniające pełne wykorzystanie jej potencjału.

Analiza poniższych map nie jest łatwa z uwagi na fakt, iż dane za 2019 r. pozyskano wyłącznie od łódzkiej Straży Miejskiej (na skutek dużego obciążenia Komendy Miejskiej Policji w Łodzi obowiązkami związanymi z przeciwdziałaniem pandemii koronawirusa nie udało się pozyskać analogicznych danych zbieranych przez Policję). Zilustrowane na mapach 12 i 13 zjawiska, dotyczące wykroczeń zakłócania spokoju i porządku publicznego oraz wykroczeń spożywania alkoholu w miejscu zabronionym, potwierdzają, że obszary o zwiększonych wartościach wskaźników pokrywają się z lokalizacjami przestrzeni publicznych, z których łodzianie oraz przyjezdni korzystają bardzo intensywnie, a także z ważniejszymi ciągami komunikacyjnymi.

Informacje pozyskane od łódzkiej Straży Miejskiej wskazują, iż mapa prowadzonych interwencji nakłada się z niespełna dwukilometrowym odcinkiem ul. Piotrkowskiej, przekształconym w deptak, rozlewając się na wschód w stronę parku Moniuszki i parku Sienkiewicza. Przedłużeniem tej strefy ku północy do parku Staromiejskiego jest oś ul. Nowomiejskiej. Jednak dane policji z 2016 r. pokazują o wiele rozleglejszy obszar problemowy, aczkolwiek odzwierciedlający również opisaną powyżej tendencję.

Pewnym jest jednak, że bez danych gromadzonych przez Komendę Miejską Policji w Łodzi, analiza danych jest niemożliwa. Nieuprawnionym może okazać się twierdzenie, iż wcześniejsze obserwacje, pochodzące z diagnoz wykorzystanych do opracowania GPR, że przestępczość nie jest problemem łódzkiego obszaru rewitalizacji, mogą okazać się nieuprawnionymi.

Konkludując, na podstawie posiadanych danych nie można wysnuwać jednoznacznych wniosków o skali popełniania wykroczeń przez mieszkańców obszaru rewitalizacji, ponieważ statystyki nie odnotowują, skąd pochodzą sprawcy czynów, a wskazane lokalizacje są rejonami spędzania wolnego czasu, użytkowanymi chętnie zarówno przez mieszkańców całej Łodzi, jak również osoby przyjeżdżające spoza miasta i turystów.

Konieczną staje się dalsza analiza sytuacji w oparciu o statystyki policyjne, a także dalsze rozwijanie infrastruktury w postaci oświetlenia ulic czy kamer monitoringu.

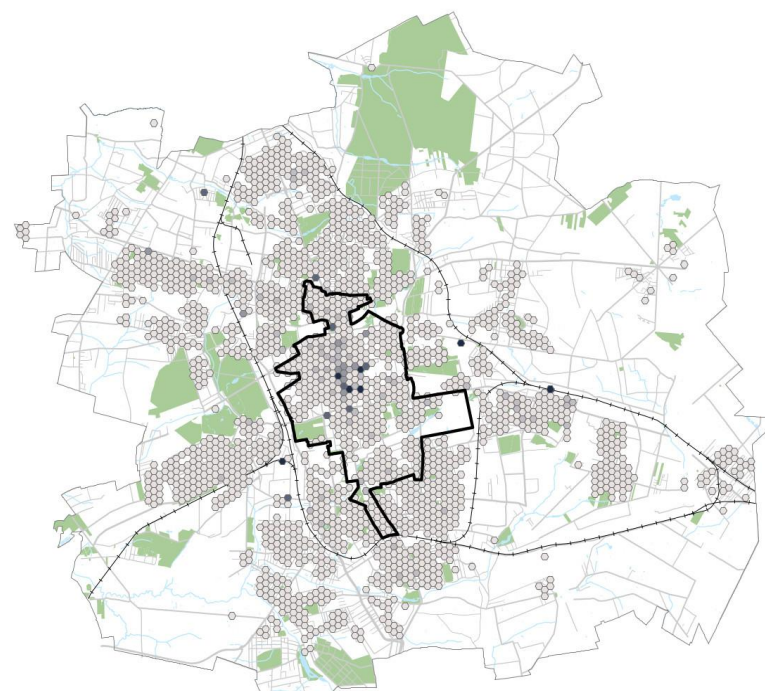
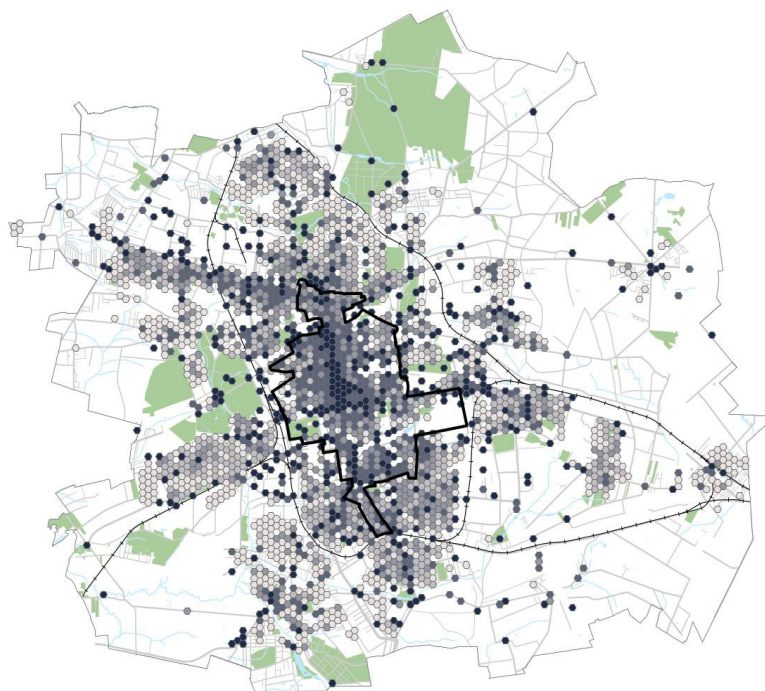
Mapa 12. Wykroczenia zakłócania spokoju i porządku publicznego (G30)

Unia Europejska
Europejski Fundusz
Rozwoju Regionalnego

Wykonano w ramach realizacji projektu pn.: „Informatyczne usługi przestrzenne w rewitalizowanej strefie wielkomiejskiej miasta Łodzi”

Wykroczenia zakłócania spokoju i porządku publicznego (G30)

2016 r.

2019 r.

Liczba wykroczeń zakłócania spokoju i porządku publicznego na 1 tys. ludności

- powyżej 73,39
- 19,00 - 73,39
- 7,88 - 18,99
- 0,01 - 7,87
- poniżej 0,01

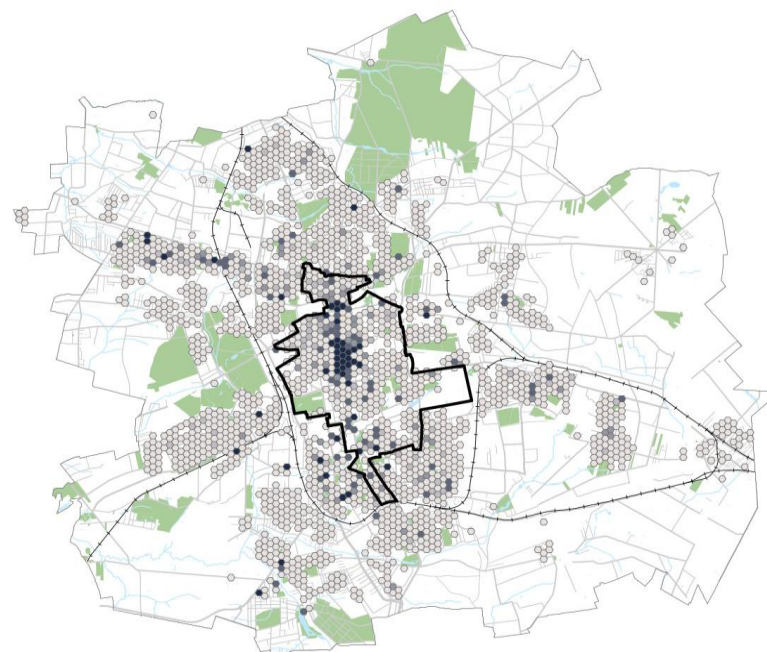
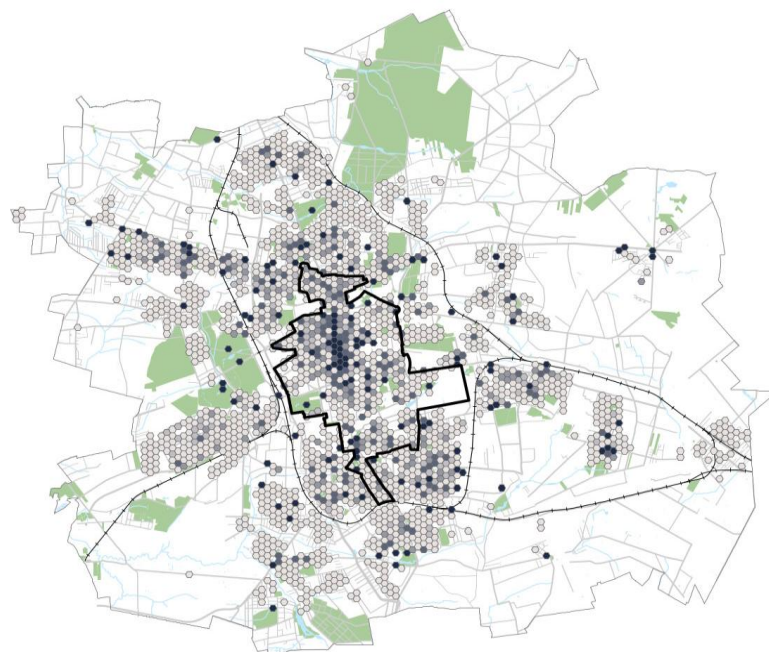
Źródło: Opracowanie Łódzkiego Ośrodka Geodezji

Mapa 13. Wykroczenia spożywania alkoholu w miejscu zabronionym (G31)

Unia Europejska
Europejski Fundusz
Rozwoju Regionalnego

Wykonano w ramach realizacji projektu pn.: „Informatyczne usługi przestrzenne w rewitalizowanej strefie wielkomiejskiej miasta Łodzi”

Wykroczenia spożywania alkoholu w miejscu zabronionym (G31) 2016 r.

2019 r.

Liczba wykroczeń spożywania alkoholu w miejscu zabronionym na 1 tys. ludności

Źródło: Opracowanie Łódzkiego Ośrodka Geodezji

Wskaźniki potencjałów obszaru

Intensywność zrzeszania się obywateli

Zestaw map nr 14 prezentuje liczbę zarejestrowanych organizacji pozarządowych na 10 tys. ludności. Dane Głównego Urzędu Statystycznego dotyczące podmiotów gospodarki narodowej według wybranych form prawnych, podregionów i powiatów w 2019 r. wskazują, iż na obszarze miasta pod koniec ubiegłego roku funkcjonowało 2899 fundacji, stowarzyszeń i organizacji społecznych oraz 142 spółdzielnie. Widoczny jest zatem spadek ich liczby w porównaniu z 2016 r., kiedy liczby te przedstawiały się odpowiednio: 2965 fundacji, stowarzyszeń i organizacji społecznych oraz 249 spółdzielni.

Nasylenie wartością wskaźnika – zauważalne na obu mapach – wskazuje, iż największe ich zagęszczenie znajduje się na obszarze rewitalizacji. Lokalizacjami, na których swoje siedziby znalazło najwięcej organizacji pozarządowych, jest niemal cały obszar dawnej dzielnicy Śródmieście (w kształcie odwróconej podstawą do góry litery L) oraz południowej części Starego Polesia, co wyglądało niemal identycznie zarówno w 2016, jaki i 2019 r.

Opisywany obszar wyróżnia się zauważalnie pod względem rejestrowanej obecności siedzib NGO w porównaniu z terenami największych łódzkich osiedli mieszkalnych (i innych terenów o wysokiej gęstości zaludnienia), znajdujących się poza strefą wielkomiejską. Sytuacja ta spowodowana jest najprawdopodobniej faktem, iż to na terenie centrum miasta zlokalizowanych jest najwięcej nieruchomości, wchodzących w skład zasobu gminnego, których wynajem lub dzierżawa kosztują stosunkowo mniej niż najem lokali użytkowych u właścicieli prywatnych. Ponadto Miasto stosuje w najmie dla organizacji pozarządowych preferencyjne stawki czynszu, a czasami, jako formę wsparcia organizacji pozarządowych, formułę użyczenia lokalu. Dla organizacji non-profit, zmuszonych zwykle szukać dla siebie lokalizacji niegenerujących wysokich kosztów utrzymania, jest to dodatkowy argument, aby umieszczać swoje siedziby w centrum.

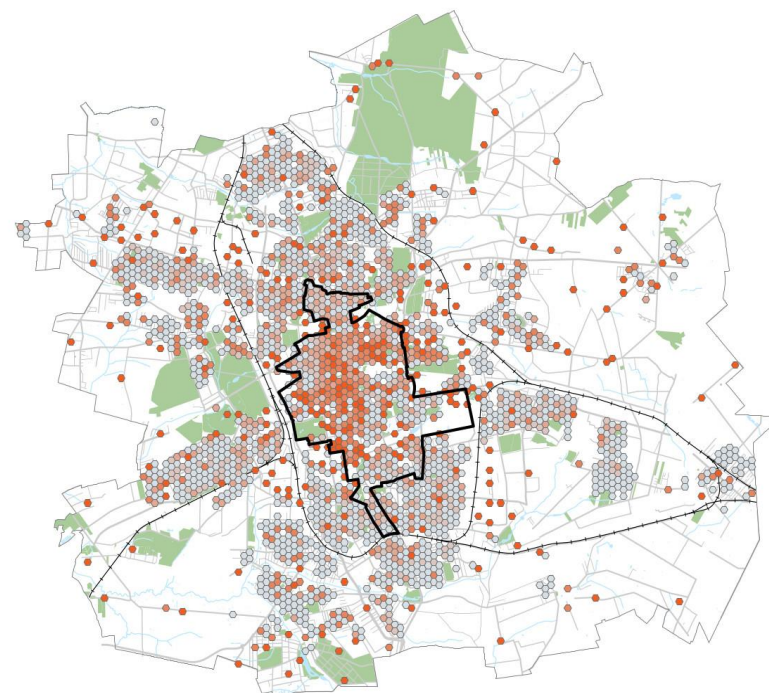
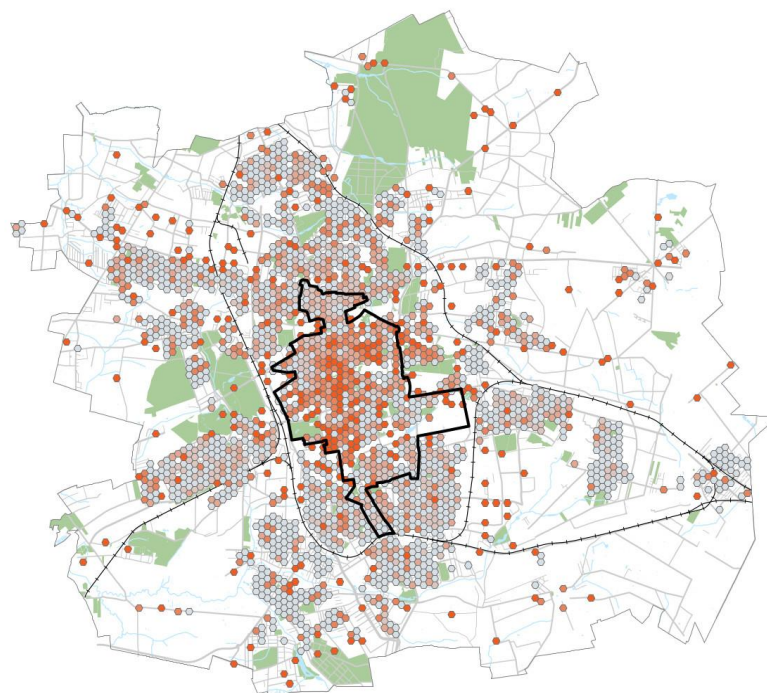
Warto również podkreślić, iż nie zawsze umiejscowienie siedziby pozostaje w związku z przedmiotem funkcjonowania organizacji, aczkolwiek w przypadku niektórych taka zależność zachodzi (np. świetlice środowiskowe).

Mapa 14. Intensywność zrzeszania się obywateli (G26)

Unia Europejska
Europejski Fundusz
Rozwoju Regionalnego

Wykonano w ramach realizacji projektu pn.: „Informatyczne usługi przestrzenne w rewitalizowanej strefie wielkomiejskiej miasta Łodzi”

Intensywność zrzeszania się obywateli (G26)

2016 r.

2019 r.

Liczba zarejestrowanych organizacji pozarządowych na 10 tys. ludności

- powyżej 322,58
- 89,30 - 322,58
- 32,80 - 89,29
- 0,01 - 32,79
- poniżej 0,01

Źródło: Opracowanie Łódzkiego Ośrodka Geodezji

Zaangażowanie obywateli w obszar

Jednym ze wskaźników obrazujących zaangażowanie obywateli w wygląd i życie ich najbliższej okolicy jest uczestnictwo w Łódzkim Budżecie Obywatelskim. To demokratyczny proces, w ramach którego mieszkańcy współdecydują o wydatkach publicznych w Łodzi w perspektywie kolejnego roku budżetowego. Stanowi on wydzieloną część budżetu miasta Łodzi, o której przeznaczeniu decydują mieszkańcy, co oznacza, że:

- mieszkańcy zgłaszają projekty, które następnie są analizowane przez urzędników pod kątem możliwości realizacji oraz opiniowane przez Komisję Budżetu Obywatelskiego Rady Miejskiej w Łodzi i Rady Osiedla;
- projekty, które zostały dopuszczone do fazy głosowania przez Komitet Koordynujący ds. ŁBO, poddaje się pod powszechne i bezpośrednie głosowanie;
- projekty, które osiągnęły najlepszy wynik w głosowaniu, aż do wyczerpania puli środków, przeznacza się do realizacji, wpisując je do uchwały budżetowej.

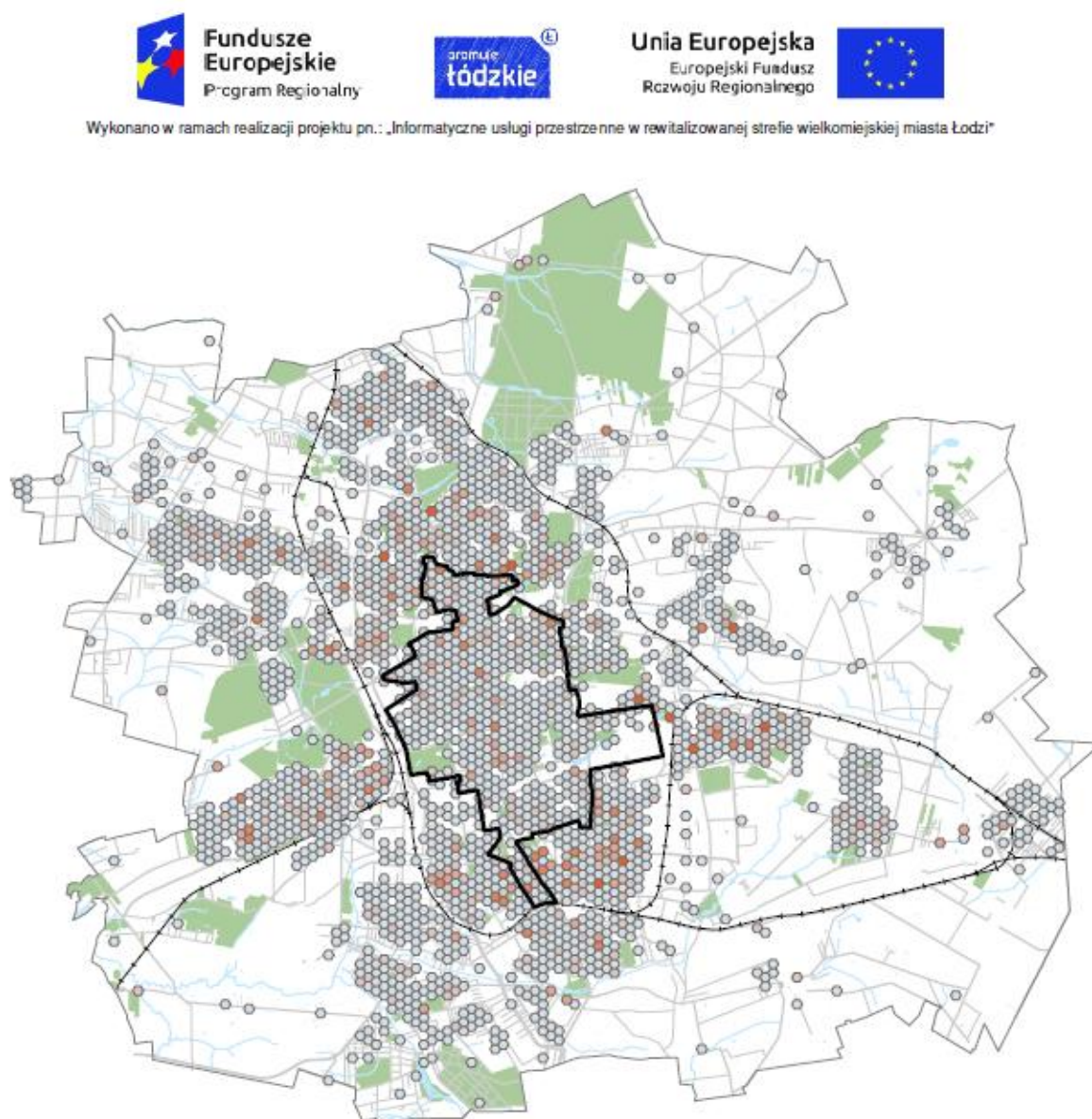
W ciągu 5 lat realizowania budżetu obywatelskiego łodzianie zdecydowali o wykonaniu 709 projektów, których wartość wyniosła ok. 190 mln złotych.

Niestety braki danych nie pozwalają na stworzenie map dotyczących 2016 r., dlatego też diagnoza opiera się wyłącznie na danych z 2019 r.

Mapa 15a, prezentująca liczbę wniosków do Łódzkiego Budżetu Obywatelskiego, dotyczących danego obszaru w 2019 r. ilustruje, iż największe skupienie heksagonów, wskazujących na koncentrację realizacji wniosków do ŁBO dla danego rejonu na obszarze rewitalizacji, zauważyć można w kwadracie ulic Piotrkowska, Piłsudskiego, Kilińskiego, Tylnej. Niestety nie znalazła się na opisywanym terenie żadna lokalizacja, w której zrealizowane zostałyby więcej niż 4 projekty obywatelskie. Pocieszającym jest jednak fakt, iż dokładniej przypatrując się mapie, zauważyć możemy, że po całym terenie obszaru rewitalizacji rozsiępane są niewielkie skupiska pól, w których zrealizowano pojedyncze projekty.

Nieco inne spojrzenie na to samo zagadnienie zaprezentowano na Mapie 15b, pokazującej liczbę wniosków do Łódzkiego Budżetu Obywatelskiego w przeliczeniu na 1000 mieszkańców. Co ciekawe wskazuje ona, iż w ten sposób mierzona największa koncentracja realizacji wniosków do ŁBO dla danego rejonu, znajduje się w innym miejscu, a mianowicie w północno-wschodniej części obszaru rewitalizacji otoczonej ulicami Kilińskiego, Północną, Źródłową, Kopcińskiego, Narutowicza. Ponadto odosobnione skupiska widoczne są również na linii, którą stanowi ul. Piotrkowska. Na opisywanym terenie widać jedynie 3 heksagony o najwyższej wartości wskaźnika, co – podobnie jak na poprzedniej mapie – świadczy o potrzebie rozwijania aktywności obywatelskiej w centralnej części naszego miasta. Tak samo jak na Mapie 15a widoczne są niewielkie skupiska pól, świadczących o realizacji pojedynczych projektów w budżecie obywatelskim w 2019 r., porozrzucane po całym terenie obszaru rewitalizacji.

Warto prowadzić działania promocyjne i edukacyjne, mające na celu zaktywizowanie mieszkańców centralnej części Starych Bałut, południowej części Starego Polesia oraz zachodniej części Starego Widzewa, będących większymi obszarami, na których nie realizowano w ubiegłym roku ani jednego projektu budżetu obywatelskiego.

Mapa 15a. Zaangażowanie obywateli o obszar (G27)**Zaangażowanie obywateli w obszar (G27)**

2019 r.

Liczba wniosków do Budżetu Obywatelskiego dotyczących danego obszaru

Źródło: Opracowanie Łódzkiego Ośrodka Geodezji

Mapa 15b. Zaangażowanie obywateli o obszar (G27)

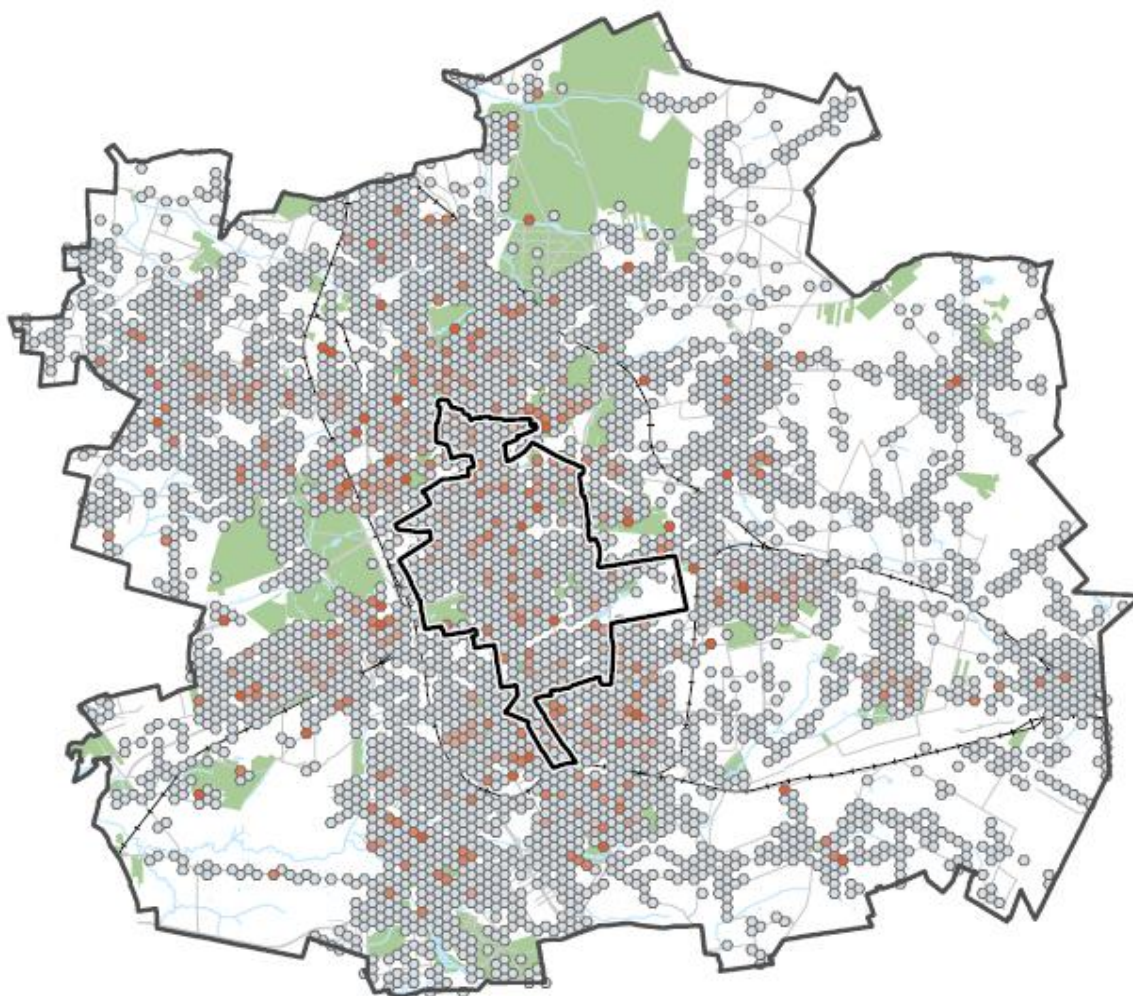
Fundusze
Europejskie
Program Regionalny

Unia Europejska
Europejski Fundusz
Rozwoju Regionalnego

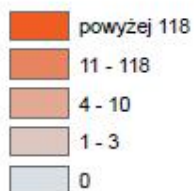

Wykonano w ramach realizacji projektu pn.: „Informatyczne usługi przestrzenne w rewitalizowanej strefie wielkomiejskiej miasta Łodzi”

Zaangażowanie obywateli w obszar (G27)

2019 r.

Liczba wniosków do Budżetu Obywatelskiego w przeliczeniu na 1000 mieszkańców

ŁÓDZKI OŚRODEK
GEODEZJI

Źródło: Opracowanie Łódzkiego Ośrodka Geodezji

2.2.2. Sfera gospodarcza

Natężenie zadłużenia lokali użytkowych (G14)

Jedną z bardzo istotnych kwestii do zrealizowania przez łódzki samorząd jest stworzenie i prowadzenie efektywnej polityki wobec miejskiego zasobu mieszkaniowego i użytkowego, które przystosowane powinny zostać do wymogów XXI wieku. W pierwszej kolejności wysiłki należy skoncentrować na uporządkowaniu i zreformowaniu działań wobec zasobu komunalnego, znajdującego się w kluczowym, centralnym obszarze Miasta, którego większą część stanowi obszar rewitalizacji. Dowodem na konieczność realizacji tego typu działań są choćby dane na temat zadłużenia komunalnych lokali użytkowych prezentowanych jako odsetek lokali ogółem.

Zestaw Map nr 16 pokazuje, jak na obszarze Łodzi ulokowany jest użytkowy zasób komunalny oraz to, w których rejonach miasta sytuacja opłacania czynszu za najmowaną powierzchnię wygląda najgorzej (rejestrowany jest brak opłat powyżej 2 miesięcy). Lokale użytkowe z udziałem miasta umiejscowione są przede wszystkim na centralnym jego obszarze, a ich największe kompleksy w zasadzie w całości swymi granicami obejmują obszar rewitalizacji. Obie ilustracje pokazują w zasadzie bardzo podobny rozkład zjawiska, z tą różnicą, że w 2016 r. pola o wartości pomiędzy 52% a 80% tworzą zwarte zespoły, które trzy lata później zmieniają odcień na symbolizujący nasycenie badaną cechą na niższym poziomie (37,5% a 52%). Pola ciemnogrnatowe, prezentujące najwyższą wartość wskaźnika przekraczającą 80% występują jedynie punktowo. Zjawiska te świadczyć mogą o poprawiającej się sytuacji najemców.

W 2019 r. miejsca, gdzie zadłużonych jest pomiędzy 37,5% a 52% wszystkich lokali użytkowych, stanowią swego rodzaju „tło” dla występujących pojedynczo lub w niewielkich skupiskach lokalizacji w jeszcze bardziej niekorzystnej sytuacji. Tam też zadłużenie lokali zawiera się w przedziale pomiędzy 52% a 80%. Obszary takie widoczne są przede wszystkim na Starym Polesiu, gdzie tworzą dość złożoną mozaikę, a ponadto na Starych Bałutach w okolicy pl. Kościelnego i wzdłuż ul. Wojska Polskiego. Zmierzając w kierunku południowym, występują w okolicy kwartałów otaczających pl. Wolności, następnie niemal w samym sercu obszaru rewitalizacji, gdzie enklawa wyższych wskaźników ciągnie się równoleżnikowo na obszarze, którego osią są ul. Struga i ul. Tuwima pomiędzy Wólczańską a Targową. Kolejny rejon (tym razem rozciągnięty południkowo) zlokalizowany jest wzdłuż ul. Piotrkowskiej pomiędzy Nawrot a Radwańską. Ostatni obszar skupiony jest wokół pl. Niepodległości (w 2016 r. sięgał on dalej wzdłuż ul. Rzgowskiej).

Jak wspomniane zostało wcześniej Heksagony wskazujące najwyższy odsetek zadłużonych lokali użytkowych (przekraczający 80%) występują punktowo i rozrzucone są po terenie całego miasta, czasem tworząc niewielkie skupiska, które zlokalizowane są poza granicami obszaru rewitalizacji. Mapy wskazują, iż w ciągu 3 obserwowanych lat sytuacja zmieniała się na korzyść, jednak tym, co budzić może uzasadnione wątpliwości względem kondycji ekonomicznej lokalnych biznesów, jest fakt, iż w granicach obszaru rewitalizacji jest niewiele pól wykazujących odsetek zadłużenia na poziomie poniżej 0,01%. Może to wskazywać na generalnie nienajlepszą kondycję finansową najemców lokali użytkowych.

Mapa 16. Natężenie zadłużenia lokali użytkowych (G14)

Unia Europejska
Europejski Fundusz
Rozwoju Regionalnego

Wykonano w ramach realizacji projektu pn.: „Informatyczne usługi przestrzenne w rewitalizowanej strefie wielkomiejskiej miasta Łodzi”

Natężenie zadłużenia lokali użytkowych (G14)

2016 r.

2019 r.

Komunalne lokale użytkowe: lokale zadłużone jako odsetek lokali ogółem

- powyżej 80,00
- 52,39 - 80,00
- 37,51 - 52,38
- 0,01 - 37,50
- poniżej 0,01

Źródło: Opracowanie Łódzkiego Ośrodka Geodezji

Natężenie problemu słabnięcia firm

Dzięki danym pozyskanym z Głównego Urzędu Statystycznego możliwe jest zarysowanie tła dla informacji związanych ze zmianami liczby firm funkcjonujących w granicach łódzkiego obszaru rewitalizacji. Wskazują one, iż w 2016 r. w Łodzi zarejestrowanych było 92,7 tys. podmiotów gospodarczych, natomiast w 2019 r. liczba ta wzrosła do 94,1 tys. podmiotów gospodarczych (w ujęciu terytorialnym w 2016 r. było to 38,1 ogólnej ich liczby na terenie województwa, trzy lata później odsetek spadł do 37,0%). W 2019 r. w skali roku wzrost liczby podmiotów odnotowano we wszystkich powiatach województwa, warto jednak zaznaczyć, iż w miastach na prawach powiatu był on najniższy – w Łodzi zwiększył się zaledwie o 1,7%.

W 2016 r. zarejestrowano 20,4 tys. nowych podmiotów gospodarczych (o 0,2% więcej niż rok wcześniej). W 2019 r. w regionie odnotowano o 1,0% mniej ww. podmiotów niż w roku poprzednim (zarejestrowano 21,5 tys. nowych podmiotów gospodarczych). Spośród wszystkich nowo powstałych jednostek w województwie w roku 2016 najwięcej nowych podmiotów - 37,6% wszystkich nowo powstałych jednostek w województwie, zarejestrowano w Łodzi (7,7 tys.). W ciągu omawianego roku z rejestru REGON wyrejestrowanych zostało 18,1 tys. podmiotów (o 1,1% więcej niż w 2015 r.). w 2019 r. natomiast 35,0% (7,5 tys.) to firmy zarejestrowane w Łodzi.

W ciągu 2016 r. z rejestru REGON dotyczącego województwa wyrejestrowanych zostało 18,1 tys. podmiotów (o 1,1% więcej niż w 2015 r.), natomiast w 2019 r. wykreślono 13,9 tys. podmiotów (o 28,1% mniej niż na przestrzeni 2018 r.), co daje obraz pozytywnej koniunktury rynkowej. W 2016 r. spośród wszystkich podmiotów wyrejestrowanych z terenu województwa łódzkiego najwięcej – 37,8%, pochodziło z Łodzi (6,9 tys. jednostek). W 2019 r. Spośród wszystkich podmiotów wyrejestrowanych na terenie województwa łódzkiego najwięcej – 40,6% pochodziło z Łodzi (5,6 tys. jednostek).

Powyższe informacje wskazują na poprawiającą się sytuację na lokalnym rynku, który w 2019 r. był wciąż w fazie wzrostowej, tworząc warunki dla zaistnienia i rozwoju na nim kolejnym firmom. Korzystnie wyglądał również bilans nowopowstałych w Łodzi firm, do podmiotów wykreślanych ze statystyk, który wyniósł 0,8 tys. „na plusie” w 2016 r. i 1,9 tysiąca podmiotów w 2019 r.

Bardziej szczegółowych informacji o udziale łódzkich podmiotów gospodarczych w odniesieniu do potencjału całego województwa dostarczają poniższe tabele.

Tabela 3. Podmioty gospodarki narodowej według wybranych form prawnych w 2016 i 2019 r. (stan w dniu 31 grudnia)

Wyszczególnienie	ogółem	osoby prawne i jednostki organizacyjne nie mające osobowości prawnej					osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą
		razem	w tym				
			spółki		spółdzielnie	fundacje, stowarzyszenia i organizacje społeczne	
			handlowe	cywilne			
województwo łódzkie w 2016 r.	243 280	63 585	21 771	16 912	1 028	8 584	179 695
województwo łódzkie w 2019 r.	254 322	64 061	22 000	17 141	679	8 660	19 0261
Łódź w 2016 r.	92 711	29 092	12 783	7 705	249	2 965	63 619
Łódź w 2019 r.	94 115	28 923	12 796	7 720	142	2 899	65 192

Źródło: Opracowanie własne na podst.: Główny Urząd Statystyczny w Łodzi, Podmioty gospodarki narodowej w rejestrze REGON w województwie łódzkim w 2016 r. i 2019 r.⁵⁶

Przedstawione powyżej dane pozytywnie korespondują z malejącym bezrobociem, którego stopa w grudniu ubiegłego roku wyniosła 4,7% (w 2016 r. było to przeszło 3 punkty procentowe więcej - 7,9%). Nie pozostają również bez wpływu na informacje, które ilustruje umieszczony na kolejnych stronach tego podrzędnika zestaw Map nr 17. Wskazuje on bowiem, iż obszar rewitalizacji miasta Łodzi w przeważającej części pokryty jest heksagonami, które symbolizują dodatni wskaźnik podmiotów ekonomicznych zarejestrowanych w stosunku do wyrejestrowanych przypadających na 100 firm istniejących. W związku z tym poniższy opis sygnalizować będzie wyłącznie te lokalizacje, w których pola oznaczone kolorem ciemnoszarym (symbolizującym wskaźnik poniżej 0,00) tworzą jedynie niewielkie enklawy lub skupiają się nieco gęściej niż w pozostałych rejonach obszaru rewitalizacji.

Obszary takie występowały nielicznie (nieco gęściej w 2016 r.) i możemy je zaobserwować w centrum Starych Bałut, w bezpośrednim sąsiedztwie Nowego Centrum Łodzi (zmniejszenie liczby takich pól w tej okolicy w 2019 r. mogło być spowodowane trwającymi tam wówczas pracami budowlanymi, m.in. na ul. Traugutta, przy Bramie Miasta lub przygotowywaniem kolejnych inwestycji), w obrębie ulic Sienkiewicza, Nawrot, Targowa, Tylnej oraz w południowym „ogonku” obszaru rewitalizacji. Ponadto w pierwszym z analizowanych roczników kompleksy pól w kolorze szarym widoczne były na Starym Polesiu. Trzy lata później niemal zanikły. Z wyjątkiem wspomnianej części NCŁ w pozostałych

⁵⁶ https://lodz.stat.gov.pl/files/gfx/lodz/pl/defaultaktualnosci/749/2/14/1/202002_s_podmioty_regon2019.pdf

trzech wzmiankowanych rejonach przeważają często mocno zużyte budynki, a ponadto miejsca te przewijają się w opisach, dotyczących innych wskaźników, w tym między innymi tych związanych z wyższym odsetkiem bezrobocia. Najprawdopodobniej więc nie zapewniają one obecnie optymalnych warunków prowadzenia działalności gospodarczej.

Ponadto warto zwrócić uwagę na 2 lokalizacje, gdzie w 2019 r. widoczne były zespoły heksagonów o wartości wskaźnika pomiędzy 0,00 a 0,75. Pierwszy z nich znajduje się wzdłuż ul. Ogrodowej w bezpośrednim sąsiedztwie Manufaktury, drugi natomiast w okolicy ul. Włókienniczej. Są to miejsca gdzie trwały intensywne prace budowlane związane z procesem rewitalizacji, w związku z czym działające tam firmy natrafiały na pewne niedogodności w funkcjonowaniu. Jednak perspektywa ich zakończenia daje szansę na dynamiczny rozwój przedsiębiorczości w tych rejonach już w niedalekiej przyszłości.

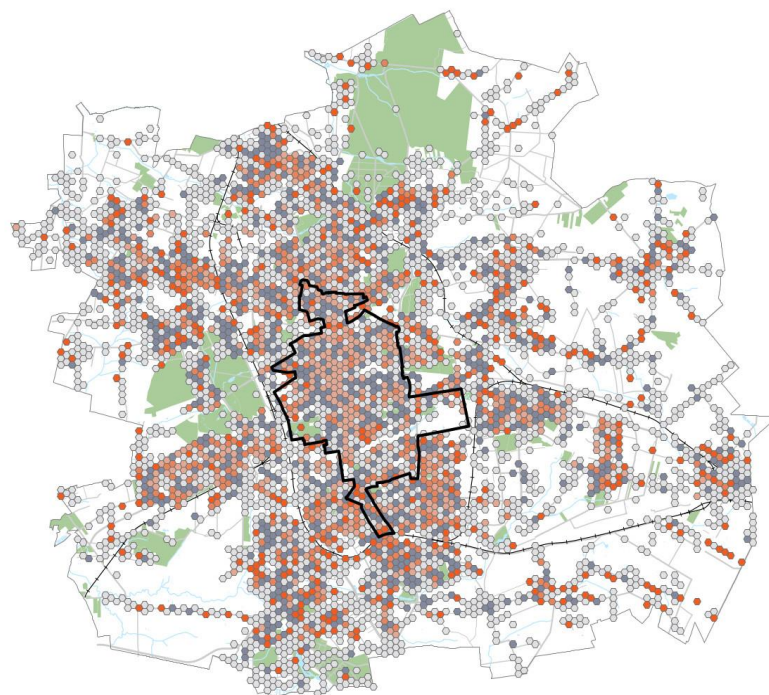
Podsumowując, obszar rewitalizacji jest miejscem dość ożywionego życia gospodarczego. Charakteryzuje go dość duża intensywność powstawania nowych firm, która powinna wzrosnąć w okolicach ulic i kwartałów, na których w 2019 r. trwały jeszcze prace budowlane. Na tej podstawie formułować można wnioski na temat rosnącej atrakcyjności obszaru oraz pozytywne prognozy na przyszłość.

Mapy 17. Natężenie problemu słabnięcia firm (G15)

Unia Europejska
Europejski Fundusz
Rozwoju Regionalnego

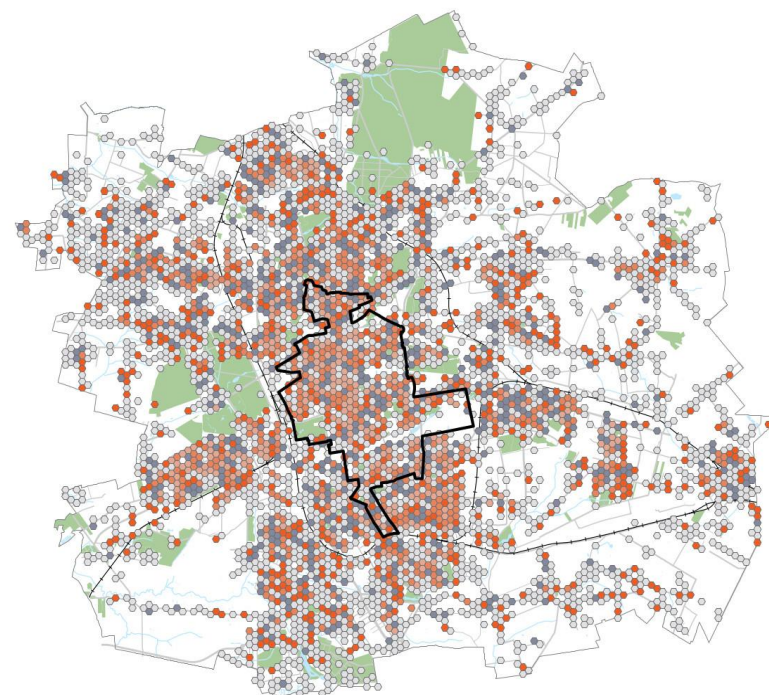
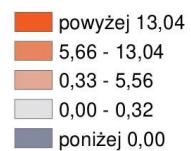

Wykonano w ramach realizacji projektu pn.: „Informatyczne usługi przestrzenne w rewitalizowanej strefie wielkomiejskiej miasta Łodzi”

Natężenie problemu słabnięcia firm (G15)

2016 r.

Zarejestrowania minus wyrejestrowania firm przypadające na 100 firm istniejących

2019 r.

Podmioty nowo zarejestrowane

Podobnie jak w przypadku zestawu Map nr 17, dotyczących *Natężenia problemu słabnięcia firm* pokazującej zarejestrowania minus wyrejestrowania firm przypadających na 100 firm istniejących, również w tym przypadku wesprzeć się warto danymi z Głównego Urzędu Statystycznego pokazującymi skalę i trendy związane z liczbą nowych podmiotów gospodarczych rejestrowanych w Łodzi i regionie.

W 2016 r. w województwie łódzkim zarejestrowano 20,4 tys. nowych podmiotów gospodarczych (o 0,2% więcej niż rok wcześniej), w tym 17,0 tys. osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą (o 1,7% mniej niż w 2015 r.), 2034 spółki handlowe (o 14,8% więcej niż w roku poprzednim) oraz 412 spółek cywilnych (o 1,0% mniej niż w 2015 r.). Najwięcej podmiotów podjęło działalność w ramach sekcji: „Handel; naprawa pojazdów samochodowych” (4,9 tys. podmiotów, tj. 24,1% jednostek nowo powstałych), „Budownictwo” (2,9 tys., tj. 14,2%) oraz „Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna” (2,0 tys., tj. 10,0%). 37,6% wszystkich nowo powstałych jednostek w województwie, zarejestrowano w Łodzi (7,7 tys.).

Dla porównania w 2019 r. w województwie łódzkim zarejestrowano 21,5 tys. nowych podmiotów gospodarczych, co jednak było liczbą o 1,0% mniejszą niż w roku poprzednim. Wśród nich 17,7 tys. to osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą (o 1,5% mniej niż w 2018 r.), 2,1 tys. to spółki handlowe (wzrost o 6,8%) oraz 0,4 tys. to spółki cywilne (spadek o 6,0%). Najwięcej podmiotów podjęło działalność w ramach sekcji handel; naprawa pojazdów samochodowych (4,3 tys. podmiotów, co stanowi 19,9% jednostek nowo powstałych), budownictwo (3,8 tys., tj. 17,9%) oraz działalność profesjonalna, naukowa i techniczna (2,1 tys., tj. 9,7%). Spośród wszystkich nowo powstałych jednostek w województwie 35,0% (7,5 tys.) zarejestrowano w Łodzi.

Zestaw Map nr 18 ilustrujące optymizm gospodarczy, pokazująca liczbę nowo zarejestrowanych firm na 1 tys. ludności udowadnia, iż szczególnie serce obszaru rewitalizacji jest miejscem, w którym intensywnie powstają nowe firmy, co szczególnie widoczne jest w przypadku mapy dotyczącej 2019 r. Największa liczba takich firm lokuje się wzdłuż osi wschód-zachód, wyznaczonej przez ul. Mickiewicza i Piłsudskiego na odcinku pomiędzy ul. Żeromskiego a Kilińskiego. Rejon ten widocznie rozlewa się ku północy wzdłuż ul. Kościuszki, Piotrkowskiej i Sienkiewicza (w obu obserwowanych rocznikach przeważająca wartość wskaźnika w tym rejonie to 12,21–26,32 firmy na 1 tys. mieszkańców), mniej więcej aż do wysokości linii ulic Zielonej i Narutowicza. Ponadto, zauważalne jest kilka innych odosobnionych enklaw, również grupujących pola o najwyższej wartości wskaźnika, a wokół siebie te o wartościach nieco niższych. Są one zlokalizowane:

1. w południowo zachodniej części Starego Polesia w rejonie wyznaczonym przebiegiem ul. Włókniarzy, Struga, Żeromskiego, Mickiewicza,
2. w północnej części Nowego Centrum Łodzi, a więc w okolicy dobrze skomunikowanej dzięki dworcowi multimodalnemu, znajdującemu się w sąsiedztwie licznie rozsianych jednostek Uniwersytetu Łódzkiego i systematycznie wzbogacanej o kolejne, nowoczesne obiekty biurowe,
3. na obszarze kwartałów sąsiadujących z Białą Fabryką (której centralnymi punktami w najbliższej przyszłości mogą stać się takie inwestycje jak Ogrody Geyera oraz Fuzja).

Wydaje się, iż załącznikiem kolejnej takiej enklawy może stać się również teren Księżego Młyna.

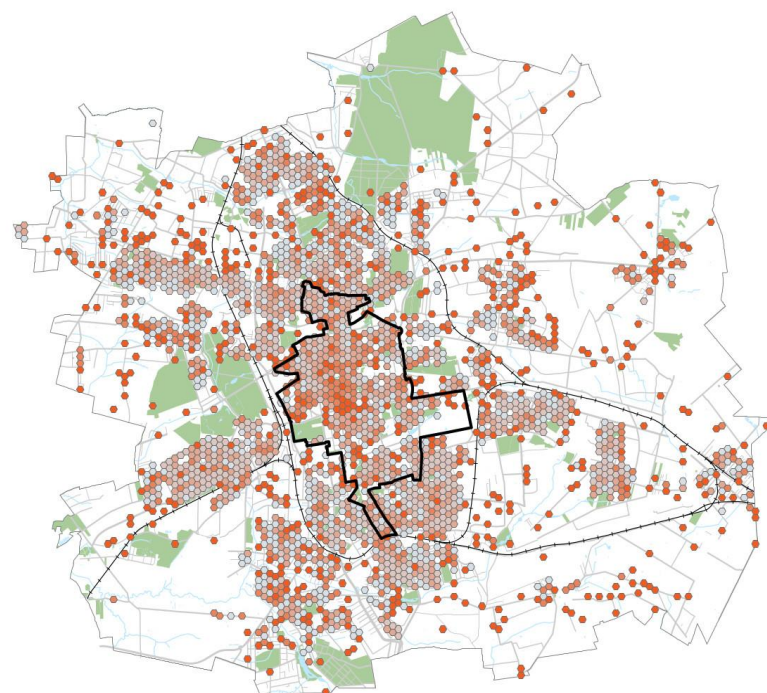
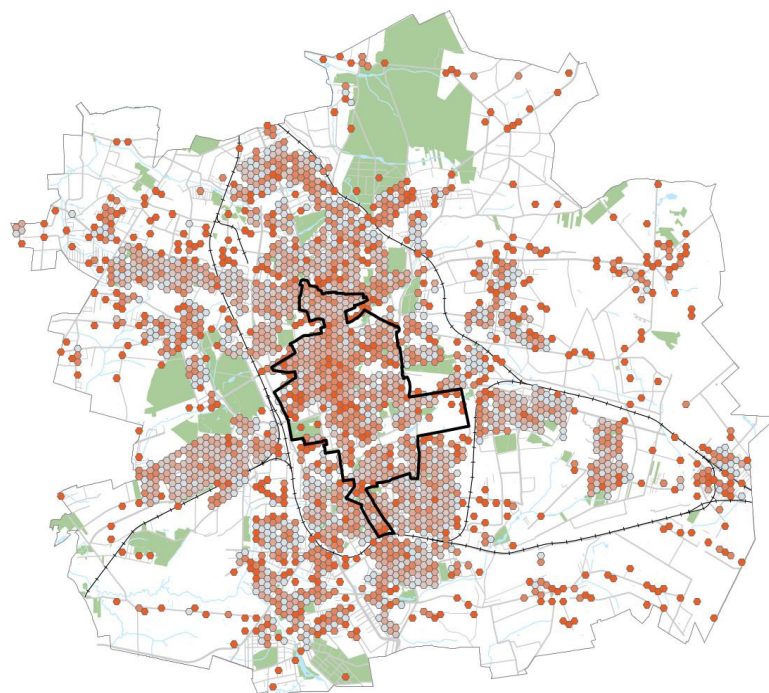
Konkludując, przede wszystkim dzięki centralnej części, w której lokuje się wiele nowych firm, obszar rewitalizacji pozytywnie wyróżnia się na tle pozostałych rejonów, prezentowanych na mapie przez większe, zwarte skupiska siatki heksagonalnej (jak np. tereny osiedli Retkinia, Tofilów, Dąbrowa, Widzew). Świadczy to o tym, że prowadzone w centrum inwestycje, mające na celu tworzenie jak największej liczby atrakcyjnych, zadbanych przestrzeni miejskich rzeczywiście skłaniają ludzi do częstszych odwiedzin i spędzania tam wolnego czasu. To natomiast tworzy dobrą koniunkturę dla lokowania się w okolicy firm o różnych profilach działalności gospodarczej i różnych wielkościach, adresujących swoją działalność do klienta o zróżnicowanych potrzebach i oczekiwaniach.

Mapy 18. Optymizm gospodarczy (G25)

Unia Europejska
Europejski Fundusz
Rozwoju Regionalnego

Wykonano w ramach realizacji projektu pn.: „Informatyczne usługi przestrzenne w rewitalizowanej strefie wielkomiejskiej miasta Łodzi”

Optymizm gospodarczy (G25)

2016 r.

2019 r.

Liczba nowo zarejestrowanych firm na 1 tys. ludności

Źródło: Opracowanie Łódzkiego Ośrodka Geodezji

2.2.3. Sfera techniczna

Natężenie problemu niskiej emisji

Istotną przyczyną zgonów w Polsce jest niska emisja, czyli emisja pyłów i szkodliwych gazów na wysokości do 40 m. Zanieczyszczenia te pochodzą z domowych pieców grzewczych i lokalnych kotłowni węglowych, w których spalanie węgla odbywa się w nieefektywny sposób, a także z transportu spalinowego. Cechą charakterystyczną niskiej emisji jest to, że powodowana jest przez liczne źródła wprowadzające zanieczyszczenia do powietrza. Niestety niska innowacyjność polskiej energetyki nadal wymusza stosowanie przestarzałych i nieekologicznych rozwiązań, co jest szczególnie odczuwalne w Łodzi, która nigdy nie została wsparta systemowym rozwiązaniem, umożliwiającym podłączenie całego centrum miasta oraz rozbudowujących się przedmieść do miejskiej sieci ciepłowniczej.

Z tego powodu cały obszar rewitalizacji stał się miejscem występowania wysokiego natężenia szkodliwej niskiej emisji. Składa się na nią produkcja własna zanieczyszczeń, ale również nawiewanie ich z innych rejonów miasta, a także z otaczających Łódź miejscowości. Dodatkowym aspektem miejscowo pogarszającym sytuację jest gęsta zabudowa śródmiejska utrudniająca przewiewanie tych lokalizacji.

Niestety braki danych nie pozwalają na stworzenie map dotyczących 2016 r., dlatego też diagnoza opiera się wyłącznie na danych z 2019 r. Wysoce prawdopodobne jest jednak, że sytuacja w porównaniu z 2016 r. ulega niewielkiej, ale systematycznej poprawie, co jest skutkiem prowadzonych już w obserwowanym okresie remontów oraz realizacji cieszącego się rosnącą popularnością gminnego programu bezzwrotnych dopłat do wymiany nieekologicznych pieców.

Mapa 19 wskazuje, że w granicach obszaru rewitalizacji najgorsza sytuacja pod tym względem widoczna jest na wszystkich obszarach, gdzie znajduje się największa liczba lokali komunalnych. Są to rejony, gdzie występuje najstarsza zabudowa miejska, często mocno zdekapitalizowana, a na każdym z 3-hektarowych heksagonów znaleźć możemy więcej niż 20 lokali komunalnych, ogrzewanych paliwami stałymi. Dokładnie te same rejony wspomniane były również w kontekście innych analizowanych w niniejszym opracowaniu map, a są to: „Stare Bałuty”, „Stare Polesie i Centrum”, „Stary Widzew”, „Górna-Północ” i „Południe”. Sytuacja ta świadczy o nakładaniu i przeplataniu się na tych obszarach licznych problemów, wymuszając złożone, kompleksowe i dopasowane do potrzeb podejście, które będzie stanie doprowadzić do zmiany charakteru całych kompleksów kwartałów centralnej części miasta, zarówno na płaszczyźnie społecznej, jak i infrastrukturalnej.

Daleka od ideału jest również sytuacja najstarszej części dawnej dzielnicy Górna, zlokalizowanej pomiędzy Piotrkowską, Milionową, Kilińskiego a południową granicą obszaru rewitalizacji.

Niska emisja powoduje częstsze występowanie chorób alergicznych, zapalenia spojówek, astmy, poronień i niższej wagi urodzeniowej noworodków, POChP (przewlekłej, obturacyjnej choroby płuc), nowotworów (w tym raka płuc). Ponadto obserwacje wskaźników umieralności wskazują na korelację wyższych odsetków zgonów w okresach o odnotowanych podwyższonych poziomach

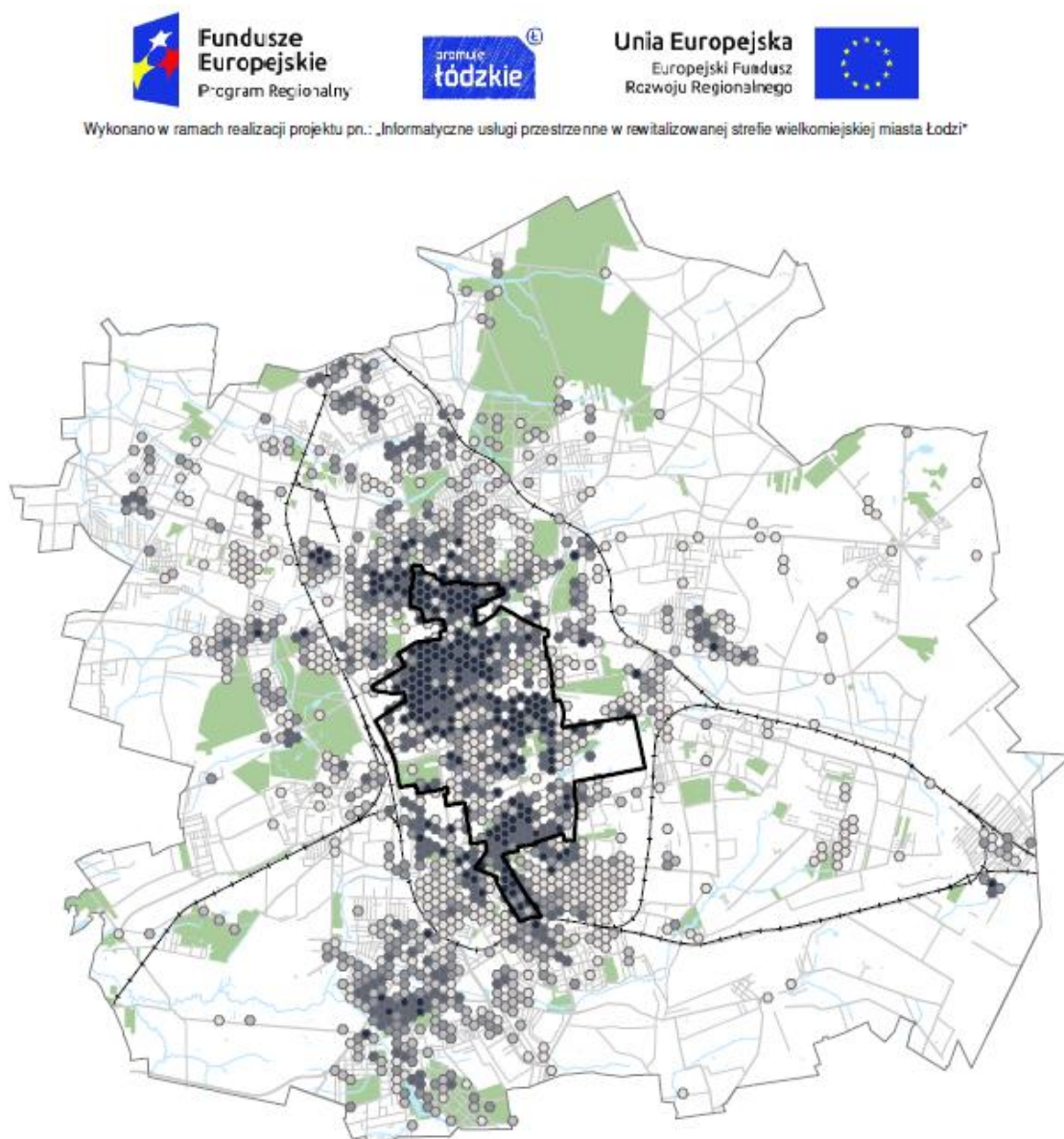
zanieczyszczenia powietrza pyłami.⁵⁷ Nie tylko zdrowie pojedynczych ludzi jest narażone w wyniku ekspozycji na niską emisję. Powoduje ona także m.in. zmiany klimatyczne, kwaśne deszcze, przenikanie zanieczyszczeń do wód i gleb, niszczenie zabytków i fasad budynków (w wyniku osadzania się na nich dwutlenku siarki).

Proces rewitalizacji jest więc olbrzymią szansą, aby odwracać negatywne trendy i niwelować infrastrukturalne niedostatki Łodzi. Od rozpoczęcia jego realizacji wdrożone zostały rozwiązania mające na celu przeciwdziałanie temu niekorzystnemu zjawisku, które dotyka niemal wszystkich Łodzian (nie tylko tych mieszkających na obszarze rewitalizacji):

- remonty budynków mieszkalnych mające na celu ograniczenie utraty energii w procesie ogrzewania (koniecznym staje się podkreślenie faktu, iż nie zawsze stosowanie ociepleń murów budynków jest możliwe, z uwagi na ich obecność w ewidencji lub rejestrze zabytków);
- podłączanie remontowanych budynków do miejskiej sieci ciepłowniczej i gazowej, umożliwiające eliminację punktowych, nieekologicznych źródeł ciepła;
- wdrożenie programu wymiany pieców dla nieruchomości nie znajdujących się w zasobie komunalnym zarówno dla wspólnot mieszkaniowych, jak i właścicieli indywidualnych (mogą z niego korzystać mieszkańcy całej Łodzi),
- ograniczenie emisji komunikacyjnej, pochodzącej z ruchu samochodowego, poprzez uspokojenie ruchu na śródmiejskich ulicach oraz unowocześnianie transportu publicznego.

Mając na uwadze powyższe oraz politykę UE w zakresie tzw. „Zielonego Ładu” warto dalej wdrażać i upowszechniać działania, które mają na celu redukcję szkód związanych z niską emisją, przede wszystkim poprzez rozwój zieleni miejskiej, która będzie w stanie pochłaniać dwutlenek węgla i szkodliwe związki, a także magazynować wilgoć zmniejszającą zapylenie obszarów miejskich, wspierając interwencje tam, gdzie to możliwe, instalacjami z zakresu małej retencji.

⁵⁷ Por: Raport NFZ „Analiza przyczyn wzrostu liczby zgonów w Polsce 2017 w roku”

Mapa 19. Natężenie problemu niskiej emisji (G16)**Natężenie problemu niskiej emisji (G16)**

2019 r.

Lokale komunalne ogrzewane paliwami stałymi (liczba bezwzględna)

Źródło: Opracowanie Łódzkiego Ośrodka Geodezji

Stan budynków znajdujących się w ewidencji i rejestrze zabytków

W materiale „Amazing city. Łódź – ostatnie nieodkryte miasto”, opracowanym przez Biuro Architekta Miasta, Łódź scharakteryzowana została jako miasto bardzo podobne „do innych wielkich miast Europy takich jak Paryż czy Barcelona, posiadając wszystkie niezbędne składniki prawidłowo funkcjonującej strefy wielkomiejskiej (tj. kamienice, wille, pałace, ulice, place, jednolita struktura przestrzenna oraz, co najważniejsze, unikalne zespoły fabryczne). Strefa wielkomiejska jest centralną i najstarszą strukturą miejską Łodzi, najlepiej ukształtowaną urbanistycznie, zawierającą najwięcej okazałych budynków mieszkalnych i fabrycznych oraz regularnie i najpełniej zabudowane kwartały. Obszar tej strefy jest zdecydowanie największy spośród wszystkich polskich miast – to aż 1400 hektarów. Strefa wielkomiejska Łodzi jest również największa pod względem liczby obiektów powstałych przed II wojną światową – jest tu ich ponad 10 tysięcy.

W Strefie Wielkomiejskiej mamy aż 3800 frontowych kamienic. W większości to bardzo dobra i zróżnicowana XIX-wieczna architektura, rzadziej pochodząca z początków XX wieku. Wiele ze wspomnianych powyżej budynków ma status zabytków, wpisanych do rejestru lub ewidencji zabytków, co wskazują Mapy nr 20 i 21, opisujące odpowiednio wskaźniki dotyczące:

- liczby budynków wpisanych do gminnej ewidencji zabytków niewymagających remontu,
- liczby budynków wpisanych do rejestru zabytków niewymagających remontu,

Niestety braki danych nie pozwalają na stworzenie map dotyczących 2016 r., dlatego też diagnoza opiera się wyłącznie na danych z 2019 r.

Jak wspomniane zostało powyżej budynki zabytkowe w przeważającej części występują w łódzkiej strefie wielkomiejskiej, którą swoimi granicami obejmuje w całości obszar rewitalizacji miasta Łodzi, dlatego też największe zagęszczenie heksagonów opisujących poziom wskaźników występuje właśnie na jego terenie. Mapa, obrazująca odsetek budynków niewymagających remontu znajdujących się w ewidencji, jest mocniej wypełniona siatką heksagonalną, z uwagi na fakt, iż dużo więcej budynków znajduje się właśnie w ewidencji zabytków niż w rejestrze.

Na przeważającej części opisywanego obszaru zdecydowana mniejszość budynków nie wymaga remontu. Nie da się ukryć, iż dla stworzenia na centralnym obszarze miasta warunków, będących w stanie przyciągać nowych mieszkańców i większą liczbę inwestorów, którzy pozytywnie ocenią stan lokalnej tkanki miejskiej, niezbędnym będzie przeprowadzenie licznych inwestycji w budynkach będących zabytkami zarówno przez lokalny samorząd, jak i właścicieli prywatnych.

Najlepsza sytuacja pod tym względem panuje w samym centrum obszaru rewitalizacji (Mapa 20b), gdzie występują większe skupienia heksagonów pokrywających rejony, na których więcej niż 3 budynki z ewidencji zabytków jest w dobrym stanie technicznym (diagnozy przeprowadzone zostały bez analizy budowlanej). Ponadto zauważalne są skupienia pól o wartości wskaźnika od 3 i więcej budynków w dobrym stanie technicznym o wydłużonych kształtach, symbolizujących zespoły budynków skoncentrowanych wzdłuż głównych ciągów komunikacyjnych obszaru rewitalizacji (Gdańska, Kopernika, Struga, Sienkiewicza, Narutowicza) lub też terenów chętnie uczęszczanych przez mieszkańców miasta, jak ul. Piotrkowska. Najgorzej pod względem stanu budynków wpisanych do ewidencji zabytków przedstawiają się rejony Starych Bałut, Starego Widzewa oraz południowej części obszaru rewitalizacji, odgraniczzonego od reszty obszaru rewitalizacji dawną doliną rzeki Jasień,

a także inne tereny, bliskie granicy opisywanego obszaru. Potwierdzenie tych prawidłowości znajdziemy również na Mapie 20a, prezentującej budynki niewymagające remontu jako odsetek budynków ewidencji zabytków ogółem.

Mapy przedstawiająca liczbę budynków w rejestrze zabytków niewymagających remontu – w porównaniu z planami budynków niewymagających remonty znajdujących się w ewidencji zabytków, prezentowanym poniżej – mają siatkę heksagonalną nieco mniej rozbudowaną (Mapa 21a) oraz mniej nasyconą kolorami (Mapa 21b). Jest tak dlatego, że ilustrują one sytuację budynków otoczonych najściślejszą opieką konserwatorską. W tym przypadku również uwidoczniła się wspomniana już tendencja do grupowania się heksagonów pokrywających rejony występowania kompleksów zabytków, wybudowanych wzdłuż ważnych ciągów komunikacyjnych (skrzyżowanie Kopernika i Gdańskiej, Gdańska w okolicach Manufaktury, „wężyk” heksagonów od zachodniej strony obejmujący Nowe Centrum Łodzi, ciągnący się wzdłuż ul. Narutowicza, a następnie skręcający ku północy ul. Uniwersytecką i Kamińskiego). Są to budynki wyróżniające się lepszym stanem technicznym. Większe skupienie heksagonów, gdzie wskaźnik przyjmuje wartość przekraczającą 4 nieruchomości niewymagające remontu znajduje się w okolicach, dla której osią jest ul. Piotrkowska na odcinku będącym popularnym deptakiem, z pewnym odchyleniem w stronę obszaru skrzyżowania ul. Zielonej i Kościuszki. Niewielkie zespoły takich budynków rozrzucone są po całym obszarze rewitalizacji. Jeden z nich dość wyraźnie zarysowuje się w pobliżu skrzyżowania Tuwima i Kilińskiego. Pomiędzy tymi obszarami dominują pola pokrywające obszary, gdzie przeważająca część zabytków wymaga remontów. Podobne obserwacje poczynić można na podstawie Mapy 21a, prezentującej odsetki budynków z rejestru zabytków niewymagających remontów.

Należy podkreślić wagę prowadzenia prac budowlanych realizowanych w ramach prac rewitalizacyjnych dla podwyższania wartości wskaźnika w kolejnych latach oraz powstrzymania dekapitalizacji budynków, będących w najgorszym stanie technicznym. Remonty kolejnych budynków – póki co realizowanych głównie na terenie priorytetowych 8 obszarów – systematycznie zmieniać będą sytuację prezentowaną na obu mapach. Jednak wobec istotnej skali wyzwania, choćby z uwagi na dużą liczbę zabytkowych nieruchomości, prace należałoby zintensyfikować, np. poprzez pozyskiwanie innych środków zewnętrznych. Pozytywną rolę pełnić mogą również działania dodatkowe, jak udzielanie dotacji lub wsparcie w ich pozyskaniu właścicieli budynków, nie wchodzących w skład zasobu gminnego, mających na celu pomoc w realizacji potrzebnych remontów.

Mapa 20a. Potencjał kulturowy zabytków wpisanych do gminnej ewidencji zabytków (G24)

Fundusze Europejskie
Program Regionalny

Unia Europejska
Europejski Fundusz
Rozwoju Regionalnego

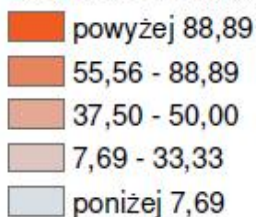

Wykonano w ramach realizacji projektu pn.: „Informatyczne usługi przestrzenne w rewitalizowanej strefie wielkomiejskiej miasta Łodzi”

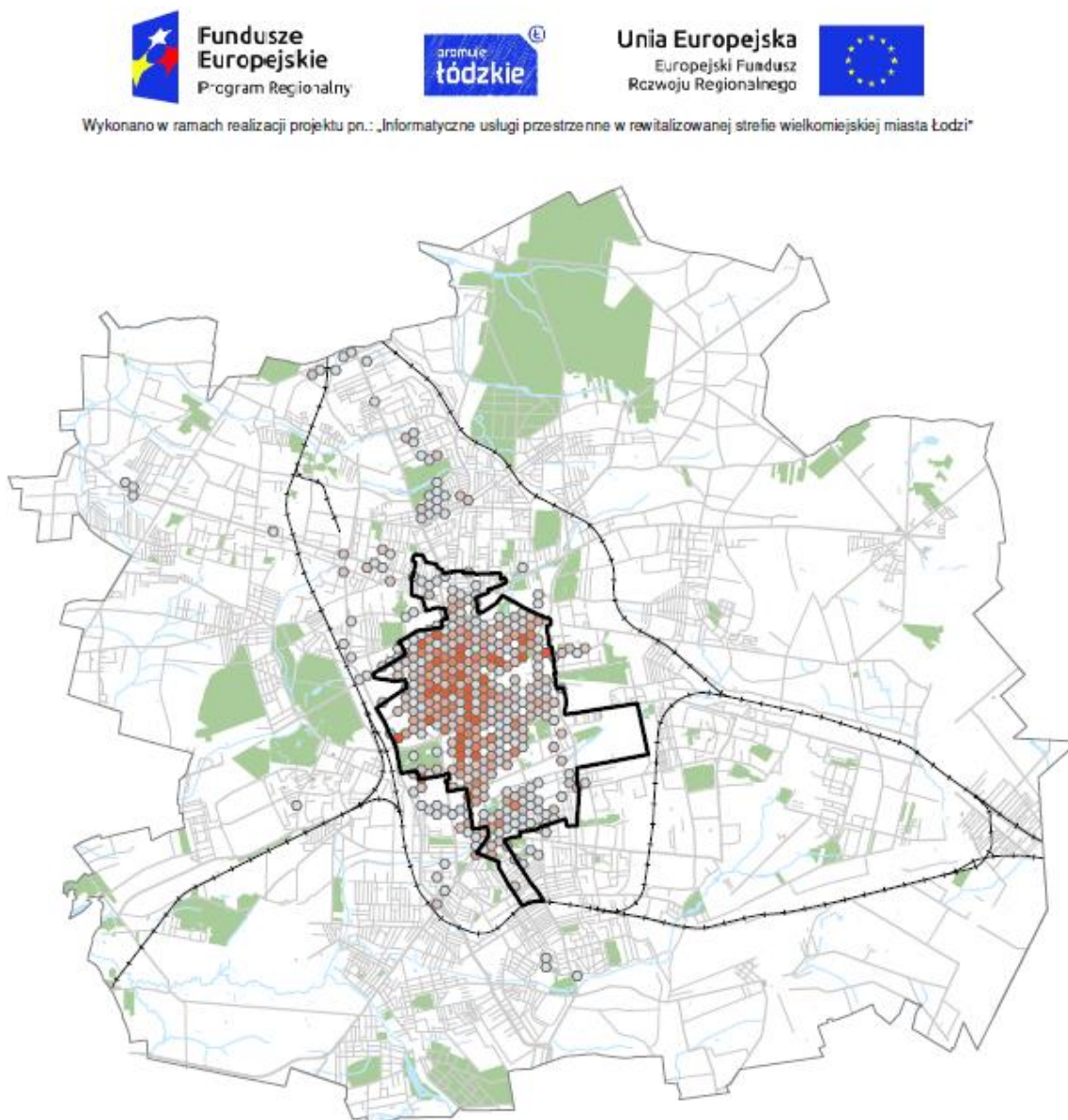
Potencjał kulturowy zabytków wpisanych do gminnej ewidencji (G24) 2019 r.

Budynki niewymagające remontu jako odsetek budynków ewidencji zabytków ogółem

ŁÓDZKI OŚRODEK
GEODEZJI

Źródło: Opracowanie łódzkiego Ośrodka Geodezji

Mapa 20b. Potencjał kulturowy zabytków wpisanych do gminnej ewidencji zabytków (G24)**Potencjał kulturowy zabytków wpisanych do gminnej ewidencji (G24) 2019 r.**

Budynki wpisane do gminnej ewidencji zabytków niewymagające remontu (liczba bezwzględna)

Mapa 21a. Potencjał kulturowy zabytków rejestrowych (G24)

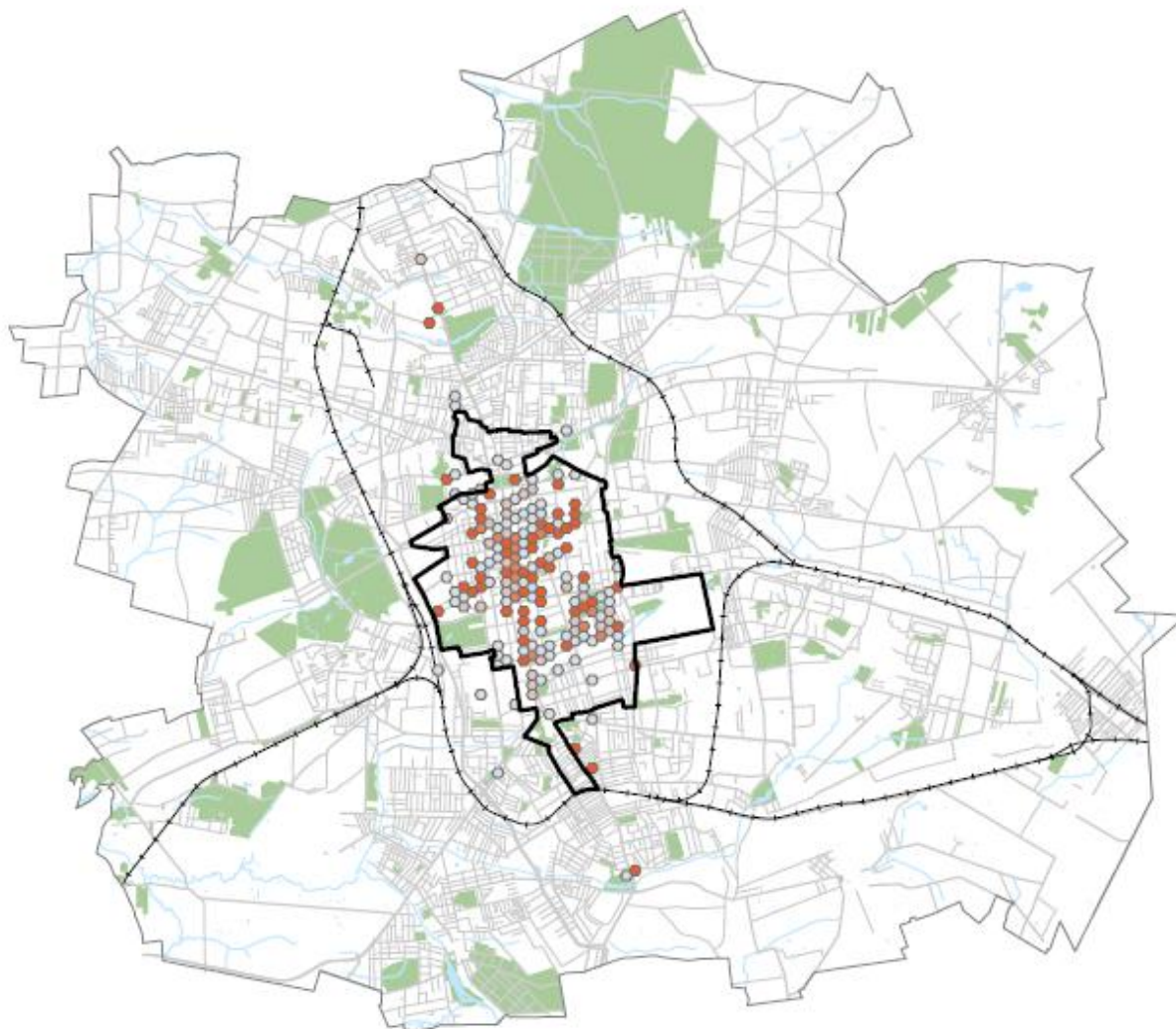
Fundusze Europejskie
Program Regionalny

Unia Europejska
Europejski Fundusz
Rozwoju Regionalnego

Wykonano w ramach realizacji projektu pn.: „Informatyczne usługi przestrzenne w rewitalizowanej strefie wielkomiejskiej miasta Łodzi”

Potencjał kulturowy zabytków rejestrowych (G23)

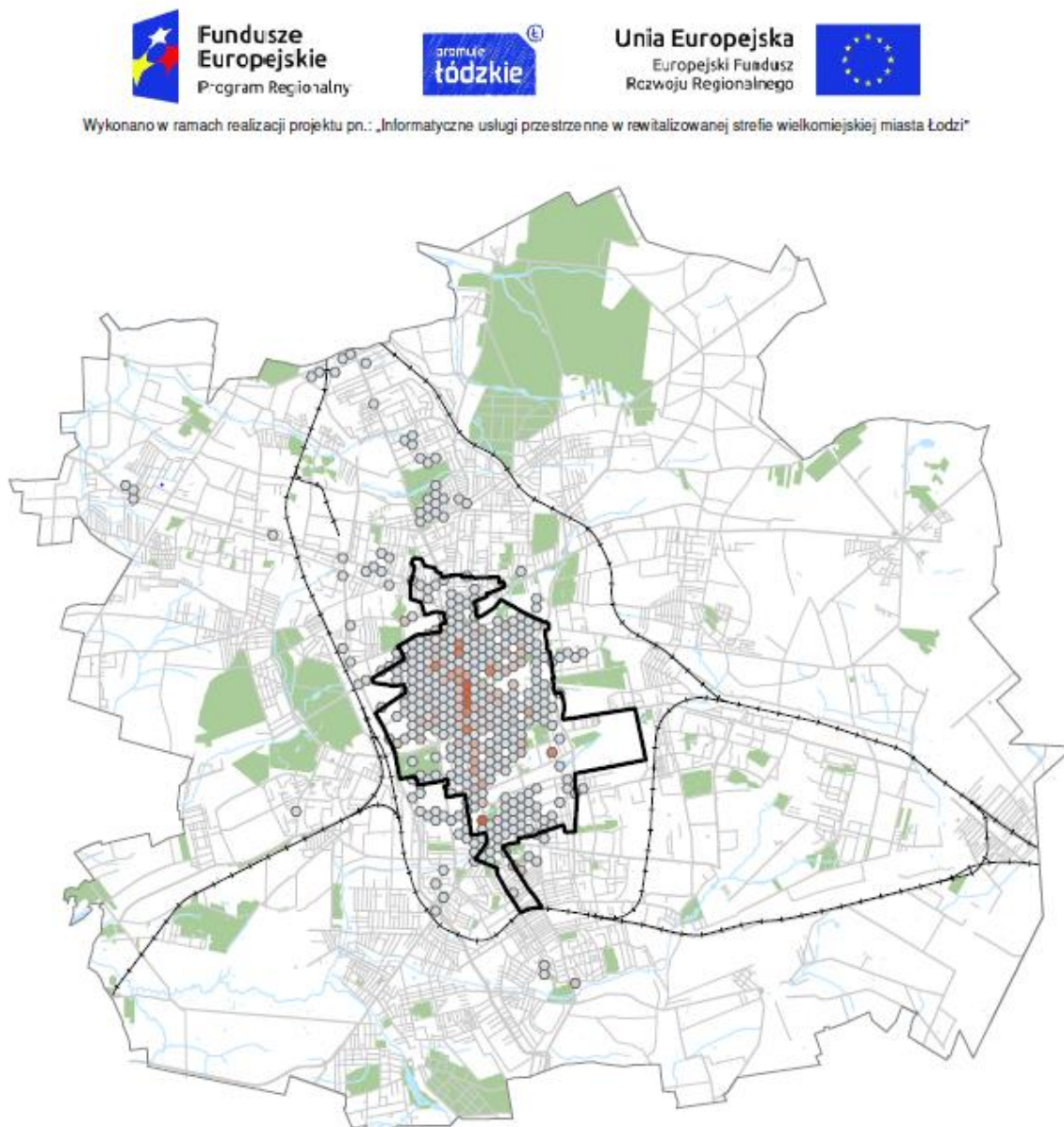
2019 r.

Budynki rejestru zabytków niewymagające remontu jako odsetek budynków zabytkowych ogółem

**ŁÓDZKI OŚRODEK
GEODEZJI**

Źródło: Opracowanie Łódzkiego Ośrodka Geodezji

Mapa 21b. Potencjał kulturowy zabytków rejestrowych (G24)**Potencjał kulturowy zabytków rejestrowych (G23)**

2019 r.

Budynki wpisane do rejestru zabytków niewymagające remontu (liczba bezwzględna)

 ŁÓDZKI OŚRODEK
GEODEZJI

Źródło: Opracowanie Łódzkiego Ośrodka Geodezji

2.2.4. Sfera środowiskowa

Zieleń miejska na obszarze rewitalizacji

Mało która aglomeracja w Polsce może pochwalić się tak wieloma parkami i terenami zieleni co Łódź. Na terenie miasta funkcjonuje ponad 30 miejskich parków o łącznej powierzchni blisko 500 ha z czego 13 z nich stanowią parki zabytkowe objęte ochroną konserwatorską. Zlokalizowane są w przeważającej części na obszarze zamkniętym linią kolei obwodowej. Dodatkowo do terenów o charakterze parkowym zaliczyć możemy: Ogród Botaniczny, Miejski Ogród Zoologiczny, kilka ośrodków sportu i rekreacji oraz liczne skwery i zieleńce. Jednym z ulubionych miejsc spacerowych mieszkańców Łodzi jest największy kompleks leśny w granicach miasta, czyli Las Łagiewnicki o powierzchni ok. 1250 hektarów.

Łodzianie coraz bardziej cenią bliskość obszarów zielonych w pobliżu miejsca ich zamieszkania. Jest to istotny argument decydujący o zamieszkaniu w konkretnym miejscu. Z tego też powodu, chcąc zwiększyć atrakcyjność centralnej części naszego miasta i zachęcić Łodzian do osiedlania się na obszarze rewitalizacji, niezwykle ważną kwestią jest zazielenianie obszarów, które oddalone są od miejskich parków i w sąsiedztwie których brakuje lokalizacji sprzyjających wypoczynkowi oraz rekreacji w cieniu drzew, krzewów, pośród schludnie utrzymanych trawników lub łąk miejskich.

Zgodnie z zapisami Gminnego Programu Rewitalizacji, jednym z jego celów strategicznych jest ożywienie obszarów zamieszkania, co realizowane jest również poprzez: tworzenie dostępu do zieleni, miejsc zacienionych i przewietrzanych oraz – o ile w danej lokalizacji jest to możliwe – wyposażonych w źródła wody w formie m.in. fontann płaskich, źródeł ulicznych itp. Istotnym wskazaniem w tym zakresie jest również dbałość o inne sposoby dostosowania obszaru rewitalizacji do zachodzących zmian klimatycznych.

Działania te podejmowane są w ramach realizowanych inwestycji, prowadzonych w istniejących już parkach, ale przewidujących również tworzenie nowych zielonych przestrzeni (parki kieszonkowe, zielone ulice, skwery) na terenach, gdzie do tej pory drzew i krzewów nie było, lub rosły tam w sposób dziki, nieuporządkowany. Elementami kluczowymi wielu inwestycji kubaturowych, jak również tych prowadzonych w pasach drogowych, stał się „zielony” komponent, wprowadzający zadbaną, odporną na trudne miejskie warunki roślinność tam, gdzie to tylko możliwe.

Poniżej znajdują się 2 zestawy map, które ilustrują usunięcia i nasadzenia zieleni urządzonej na terenie miasta ze szczególnym uwzględnieniem obszaru rewitalizacji. Racjonalnym wydaje się być analizowanie zawartości obu tych map razem, a nie rozłącznie, ponieważ już pobieżna ich analiza wskazuje, że obszary na których umieszczona została siatka heksagonalna, a więc pokazujące nasilenie badanego wskaźnika, idealnie się pokrywają (na obu mapach wskazują dokładnie te same miejsca). Oznacza to, że żadne z miejsc na których miała miejsce wycinka roślin nie została pozostawiona bez ponownej interwencji, mającej na celu wykonanie kolejnych nasadzeń drzew i krzewów. Jednocześnie, biorąc pod uwagę wartości oznaczone na skalach obu map, należy zwrócić uwagę na to, iż poszczególne przedziały mapy przyrostu potencjału zieleni urządzonej, mają wyższe wartości, niż te widniejące na mapie ubytków, a więc prawdopodobnym jest, że w miejsce usunąć drzew i krzewów w danej lokalizacji pojawiała się większa powierzchnia aktywna biologicznie.

Ponadto pewnym jest, że jest to powierzchnia wyższej jakości, bardziej zadbane, pod względem estetyki i doboru gatunków roślin.

W 2016 r. najwięcej interwencji związanych z usunięciami zieleni miejskiej odbywało się na terenie istniejących już parków i skwerów. Wyjątek stanowił obszar Starego Polesia, gdzie swoją realizację rozpoczął projekt „Zielonego Polesia”, odzwierciedlony na mapie blado szarym kolorem, co wymaga w krótkiego wyjaśnienia. Skupienie heksagonów, zawierające się zasadniczo pomiędzy ulicami Łąkowa z Żeligowskiego, Zieloną, Gdańską, Mickiewicza, symbolizują wartość w przedziale: "poniżej 0,01" mają w rzeczywistości wartości wskaźnika równe 0, wskazując, iż na terenie tym nie było dokonywanych żadnych wycinek. Na mapie dotyczącej ubytków natomiast heksagony te pojawiły się dlatego, że pokazującą one obszar z mapy dotyczącej nasadzeń, która wskazuje, iż w rejonie tym przybyło wiele drzew i krzewów.

Tak więc mapa dotycząca nasadzeń natomiast przeprowadzonych w 2016 r. jest jak gdyby negatywem mapy dotyczącej usunięć. Na terenie Starego Polesia wykonano najwięcej nasadzeń, natomiast na obszarach zajmowanych przez parki, dokonano najwięcej usunięć (co z pewnością wiąże się z koniecznością pielęgnacji miejscowego drzewostanu i krzewów).

Żaś w 2019 r. rejonami, na których prowadzonych było najwięcej prac związanych z usuwaniem krzewów i drzew oraz ponownymi nasadzeniami, były obszary, gdzie realizowane były lub są rozmaite inwestycje: (1) od Parku Staromiejskiego wzdłuż ul. Wschodniej do Obszaru Priorytetowego nr 1, (2) okolice parku Moniuszki i ul. Traugutta, (3) Parku Sienkiewicza i ul. Tuwima na odcinku domykającym od południa Nowe Centrum Łodzi, (4) Starego Polesia, (5) pasa ciągnącego się od wiaduktu na ul. Kopcińskiego pomiędzy ul. Przędzalnianą a Kopcińskiego i Śmigłego-Rydza aż do Księżego Młyna, jak również obszary: (6) Starych Bałut, (7) terenów zawartych pomiędzy ul. Sterlinga, Północną, Źródłową, Kopcińskiego i Jaracza oraz (8) w południowym rejonie obszaru rewitalizacji, dla którego główną osią komunikacyjną jest ul. Przybyszewskiego, ograniczonych od północy ul. Milionową, a na południu ul. Siedlecką i Dąbrowskiego.

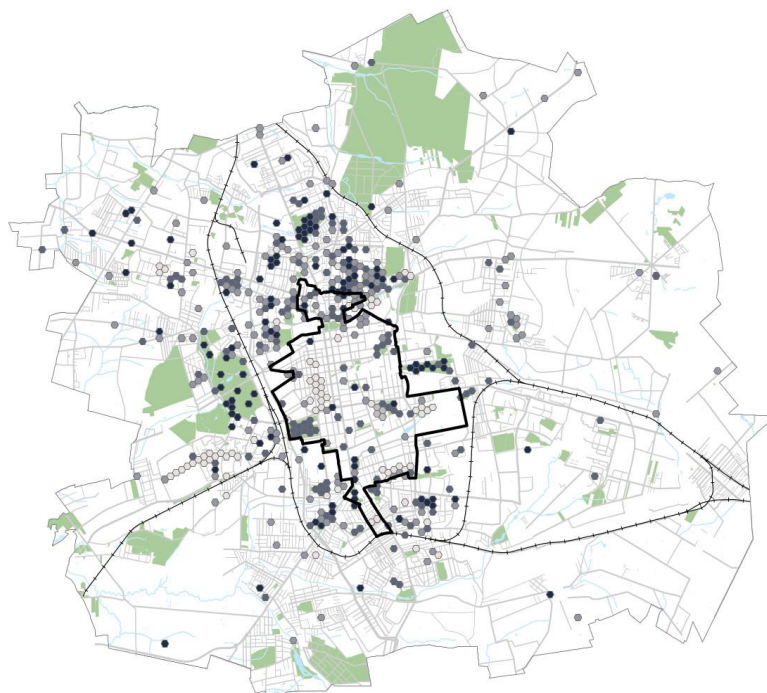
Najwięcej usunięć powierzchni drzew i krzewów odnotowano: (1) w okolicy Parku Moniuszki, (2) parku Sienkiewicza oraz (3) rejonie pięciokąta pomiędzy ul. Sterlinga, Północną, Źródłową, Kopcińskiego i Jaracza. Interwencje te w większości przypadków związane były z realizowanymi tam pracami inwestycyjnymi (również w zakresie rewitalizacji obszarowej). Czwarty ze wskazanych powyżej obszarów wraz z ciągiem ul. Wschodniej od parku Staromiejskiego do Obszaru Priorytetowego nr 1 oraz rejonem parku Moniuszki wraz z ul. Traugutta na odcinku pomiędzy ul. Sienkiewicza a ul. Kilińskiego był obszarem najintensywniej prowadzonych nasadzeń.

Mapa 22. Ubytki potencjału zieleni urządzonej (G28)

Unia Europejska
Europejski Fundusz
Rozwoju Regionalnego

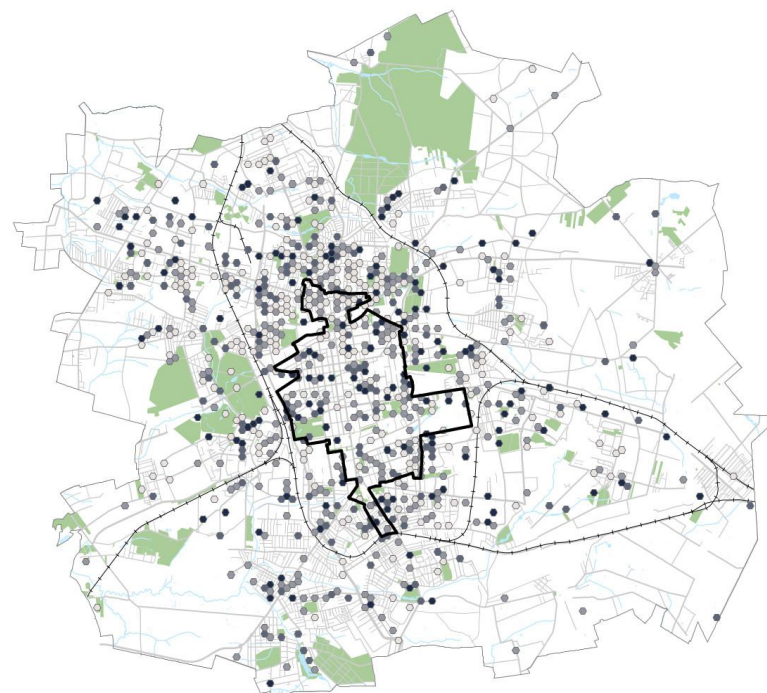

Wykonano w ramach realizacji projektu pn.: „Informatyczne usługi przestrzenne w rewitalizowanej strefie wielkomiejskiej miasta Łodzi”

Ubytki potencjału zieleni urządzonej (G28)

2016 r.

Usunięcia krzewów i drzew w metrach kwadratowych

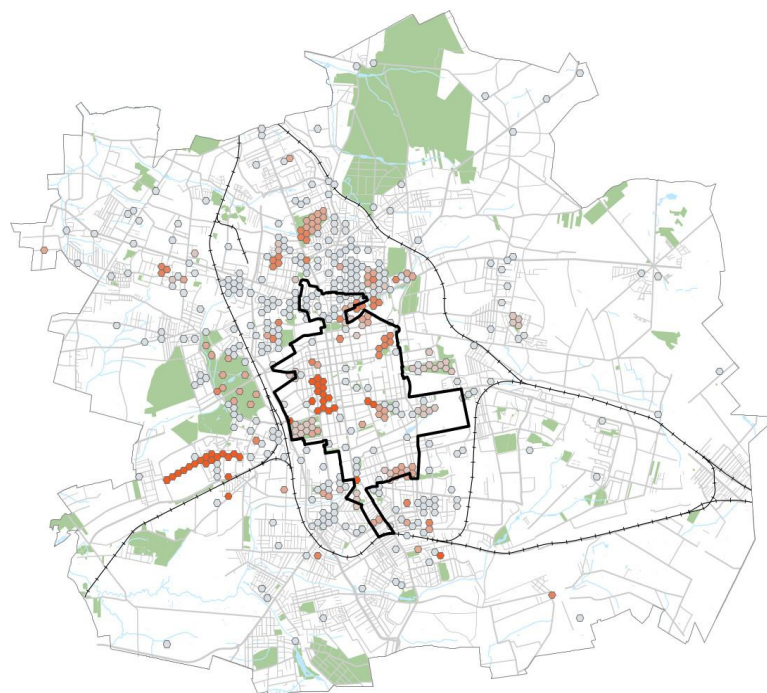
2019 r.

Mapa 23. Przyrost potencjału zieleni urządzonej (G29)

Unia Europejska
Europejski Fundusz
Rozwoju Regionalnego

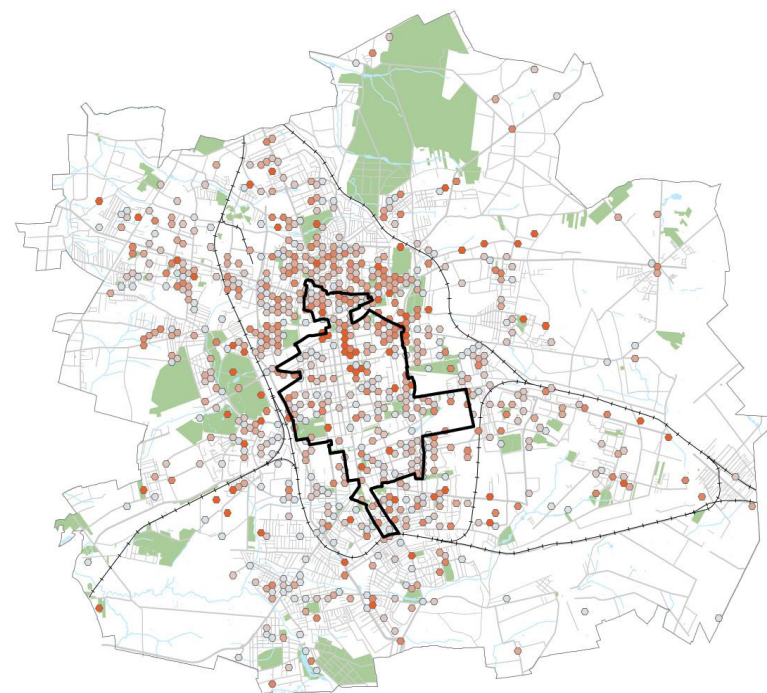
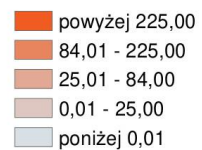

Wykonano w ramach realizacji projektu pn.: „Informatyczne usługi przestrzenne w rewitalizowanej strefie wielkomiejskiej miasta Łodzi”

Przyrost potencjału zieleni urządzonej (G29)

2016 r.

Nasadzenia krzewów i drzew w metrach kwadratowych

2019 r.

2.2.5. Sfera przestrzenno-funkcjonalna

W 2017 r. przeprowadzono reformę układu linii lokalnego transportu zbiorowego (skorygowaną w 2018 r.), która miała przede wszystkim charakter optymalizacyjny, bez zwiększania wykonywanej pracy przewozowej. Zakładała lepszą dystrybucję połączeń w obrębie miasta. Rozszerzyła sieć komunikacji zbiorowej o ponad 30 km i 100 przystanków, stworzyła nowe połączenia bezpośrednie, wyrównała częstotliwości kursowania i poprawiła regularność kursowania na poszczególnych ciągach komunikacyjnych, a także wprowadziła możliwość podróżowania po Łodzi pociągami regionalnymi w ramach biletu lokalnego transportu zbiorowego. Rozwiązania wprowadzone w ramach reformy wykorzystywały infrastrukturę wybudowaną w ramach wcześniejszych działań inwestycyjnych, w tym znajdujące się na obszarze rewitalizacji węzeł multimodalny Łódź Fabryczna i zmodernizowaną trasę WZ wraz z węzłami przesiadkowymi.

Reforma zakładała m.in. wprowadzenie części linii autobusowych w głąb osiedli, w tym takich, które mimo wysokiej intensywności zabudowy nie posiadały dotychczas obsługi, a strefy dojścia przekraczały normatywne odległości definiowane na poziomie 300-400 metrów. Na wniosek mieszkańców oraz na podstawie badań dostępności uruchomiono komunikację autobusową m.in. na ulicach: Bednarskiej, Franciszkańskiej (na północ od ul. Wojska Polskiego). W obrębie całej sieci wprowadzono równą, dwunastominutową częstotliwość kursowania linii w godzinach szczytu, która objęła 50 głównych linii lub pakietów linii tramwajowych i autobusowych. Zmiana taka pozwala na powtarzalną w ciągu dnia koordynację przesiadek oraz koordynację różnych linii jadących wspólnym odcinkiem, co prowadzić powinno do zmniejszenia średniego czasu oczekiwania na przystanku a tym samym skrócenia łącznego czasu podróży. W obrębie centrum miasta, a więc w obszarze szczególnie narażonym na kongestię (zjawisko większego natężenia ruchu środków transportu od przepustowości wykorzystywanej przez nie infrastruktury), dążono do zapewnienia jak największej sieci ulic obsługiwanych z częstotliwością kilkuminutową, a więc przez więcej niż jedną linię układu głównego, co powinno zapewnić konkurencyjność wobec podróży samochodem indywidualnym. Starano się eliminować pokrywanie się komunikacji autobusowej i tramwajowej na długich odcinkach, zwłaszcza tam, gdzie komunikacja autobusowa kursuje w ruchu ogólnym zatłoczonymi odcinkami dróg, a komunikacja tramwajowa ma wydzielone torowisko i wysoką regularność kursowania. Jednocześnie przeprowadzona została także korekta sieci linii nocnych. Przede wszystkim przywrócono półgodzinną częstotliwość kursowania przy jednoczesnej rezygnacji z obsługi odcinków najbardziej peryferyjnych i z dłuższego pokrywania się komunikacji dziennej i nocnej. Uruchomiona została także dodatkowa linia autobusowa N8 obsługująca wschodnią część Śródmieścia, Księży Młyn, Zarzew i Dąbrowę, a trasy niektórych linii skorygowano.

Niestety braki danych nie pozwalają na stworzenie mapy dotyczącej 2016 r., dlatego też diagnoza opiera się wyłącznie na danych z 2019 r.

Wszystkie wymienione powyżej działania umożliwiły wprowadzenie takich rozwiązań w zakresie transportu publicznego, które umożliwiły doprowadzenie do sytuacji, w której wykluczenie komunikacyjne mieszkańców obszaru rewitalizacji niemal nie występuje. Pokazuje to Mapa 24 obrazująca liczbę mieszkańców zamieszkujących ponad 280 m od przystanku MPK i dalej niż 350 m od najbliższego węzła sieci transportu miejskiego jako odsetek mieszkańców ogółem. Pola o wskaźniku na poziomie 0,01 i wyższym występują jedynie incydentalnie, a wskaźnik o najwyższym poziomie - powyżej

99,64 pojawia się jedynie na 1 polu, na terenie którego zbudowano niewielkie osiedle mieszkaniowe przy ul. Do Folwarku.

Jest to dowodem tego, iż wykluczenie komunikacyjne na obszarze rewitalizacji w zasadzie nie występuje, a wprowadzona w 2017 i 2018 r. reforma układu linii lokalnego transportu zbiorowego spełniła pokładane w niej oczekiwania na opisywanym obszarze.

Mapa 24. Deficyt dostępu do transportu publicznego (G29)

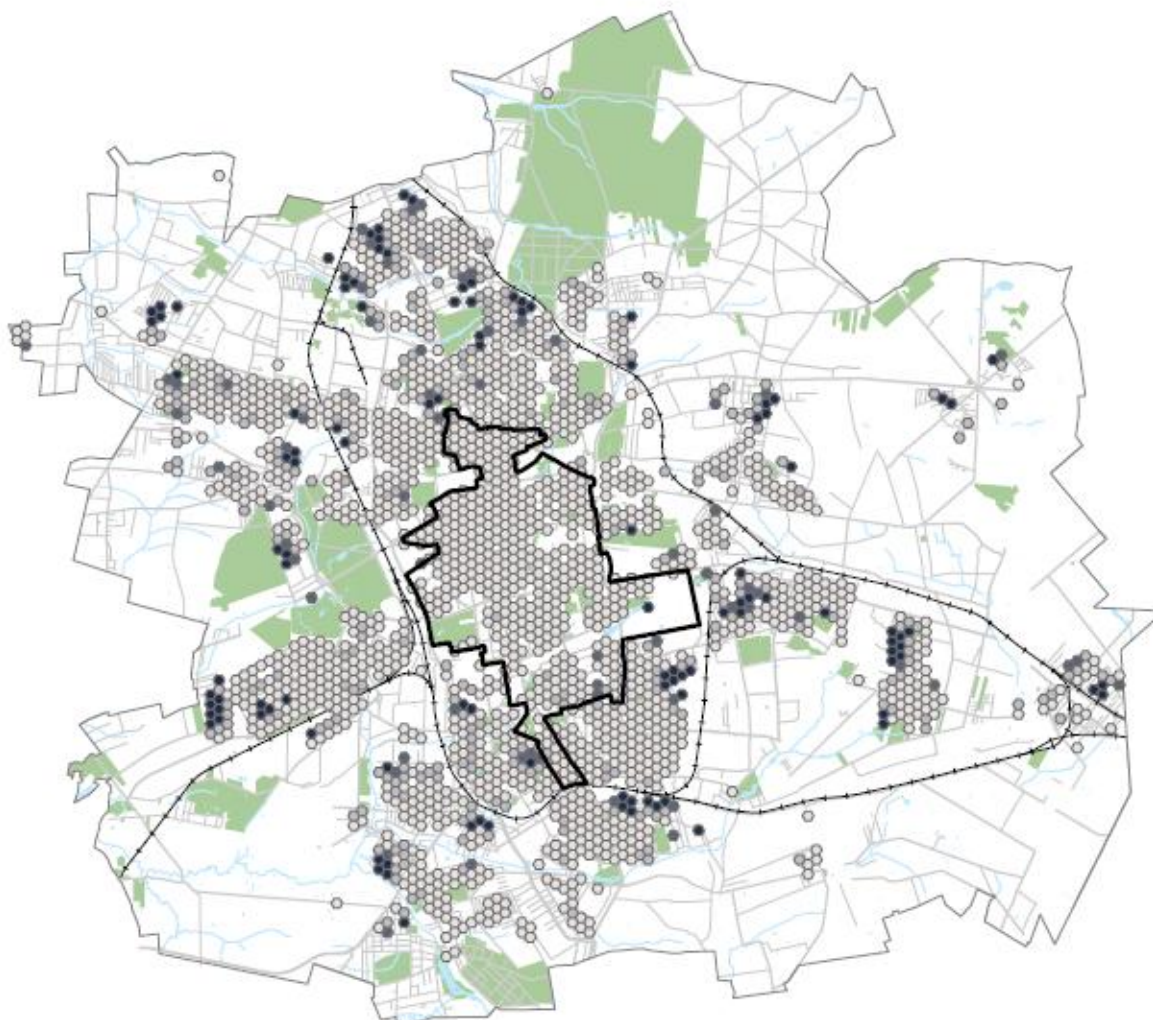
Fundusze Europejskie
Program Regionalny

Unia Europejska
Europejski Fundusz
Rozwoju Regionalnego

Wykonano w ramach realizacji projektu pn.: „Informatyczne usługi przestrzenne w rewitalizowanej strefie wielkomiejskiej miasta Łodzi”

Deficyt dostępu do transportu publicznego (G17)

2019 r.

Liczba osób mieszkających daleko od transportu publicznego jako odsetek mieszkańców ogółem

**ŁÓDZKI OŚRODEK
GEODEZJI**

Źródło: Opracowanie Łódzkiego Ośrodka Geodezji

Atrakcyjne przestrzenie miejskie

Podobnie jak w przypadku zadbanych obszarów zieleni miejskiej, również bliskość atrakcyjnych przestrzeni miejskich jest kluczem do zachęcenia łodzian do zamieszkania na obszarze, który wyznacza najstarsza zabudowa naszego miasta. Z tego też powodu zaprojektowanie i urządzenie atrakcyjnych przestrzeni miejskich o cechach inkluzywnych, stało się jednym z priorytetów inwestycyjnych Gminnego Programu Rewitalizacji. Dokument wskazuje, iż przestrzenie takie to „otwarte, bezpłatnie dostępne dla mieszkańców przestrzenie publiczne odpowiadające wytycznym miejskiego programu Atrakcyjne Przestrzenie Miejskie, a dodatkowo „zapraszające”, świadomie zaaranżowane – poprzez wysoką estetykę i odpowiednio dobrane funkcje – tak, aby skłaniać mieszkańców do bezinteresownego przebywania w niej (korzystania z niej nie tylko w celach techniczno-użytkowych)”. Powinny być projektowane zgodnie z zasadami projektowania uniwersalnego, przyjazne seniorom, a także gwarantujące niski poziom zagrożeń kryminalnych. Przestrzeń taka musi każdorazowo spełniać łącznie następujące warunki:

- ruch pieszy ma być w niej priorytetowym w stosunku do innych rodzajów transportu,
- muszą być w niej zaprojektowane dostępne bezpłatnie miejsca do siedzenia – meble miejskie albo odpowiadające im funkcją elementy architektoniczne o odpowiedniej ergonomii i dostosowane do potrzeb różnych grup użytkowników;
- elementem jej aranżacji musi być zieleń miejska (z priorytetem dla zieleni wysokiej);
- istotnym komponentem jej infrastruktury musi być oświetlenie zapewniające przyjazne warunki przebywania w niej w porze wieczornej.

W Łodzi przełomem w tworzeniu podobnych przestrzeni wydaje się być gruntowna przebudowa ul. Piotrkowskiej i budowa pierwszego woonerfu na ul. 6-go Sierpnia. Sukces tych inwestycji (a w szczególności tej drugiej, zrealizowanej w ramach budżetu obywatelskiego) zainspirował powstanie i realizację m.in.: programu „Zielonego Polesia”, powstania kolejnego podwórca miejskiego na ul. Piramowicza i przekształcenia w podobnym charakterze części ul. Traugutta, a także ul. Zacisze. Podobnie jak elementem innych inwestycji kubaturowych czy drogowych staje się tworzenie nowych lub porządkowanie istniejących terenów zielonych, tak samo planiści – w zgodzie z sugestiami samorządu – starają się w każdym projekcie uwzględniać powstawanie choćby niewielkich rozmiarów atrakcyjnych przestrzeni, które skłonią mieszkańców do przebywania na ich terenie.

Niestety braki danych nie pozwalają na stworzenie map dotyczących 2016 r., dlatego też diagnoza opiera się wyłącznie na danych z 2019 r.

Obszar rewitalizacji miasta Łodzi coraz szybciej nasycy się atrakcyjnymi lokalizacjami. Świadczą o tym dane zilustrowane na Mapie nr 25 opisującej deficyt dostępu do atrakcyjnych przestrzeni, na której wskazano liczbę osób mieszkających daleko od ww. przestrzeni jako odsetek mieszkańców ogółem. Na przeważającej części opisywanego fragmentu powierzchni miasta brak dostępu do atrakcyjnych przestrzeni miejskich niemal nie występuje. Lokalizacje, w których znaczna liczba mieszkańców nie ma łatwego dostępu do tego typu miejsc, występują w zasadzie tylko punktowo: w południowo zachodniej części Starego Polesia, niemal pośrodku obszaru ograniczonego od północy parkiem Helenowskim, a od południa obszarem Nowego Centrum Łodzi oraz w kwadracie ulic: Sienkiewicza, Piłsudskiego, Kilińskiego, Wigury. Wyjątek od tej reguły stanowią 3 większe enklawy, których mieszkańcy nie mają atrakcyjnych przestrzeni w sąsiedztwie miejsca swojego zamieszkania. Znajdują się one na obrzeżach obszaru

rewitalizacji, co związane jest z faktem, iż dla wskazania obszarów deficytowych, jako punkt odniesienia, wykorzystywano jedynie lokalizacje atrakcyjnych przestrzeni miejskich znajdujących się na obszarze rewitalizacji. Jeśli więc nawet w pobliżu wskazanych na mapie skupisk heksagonów o najwyższej wartości wskaźnika, znajduje się atrakcyjna przestrzeń, będąca poza jego granicą, to jej obecność nie jest uwzględniana, a są to:

1. tereny w rejonie wyznaczonym przez ulice Praską i Dębową, Milionową, a od wschodu i południa przez granicę obszaru rewitalizacji, stanowiące wyrwę w siatce heksagonalnej tej części miasta);
2. większa część południowego „ogonka” obszaru rewitalizacji (w tym przypadku rozwiązaniem również mógłby być projekt przypominający „Zielone Polesie” lub tworzenie atrakcyjnych przestrzeni w miejsce najbardziej zdekapitalizowanych budynków o najniższym standardzie);
3. obszar ograniczony ulicami Wodną, Rodziny Grohmanów, Kopcińskiego, Nawrot (istnieje prawdopodobieństwo, że sytuacja ulegnie zmianie, gdy sfinalizowany zostanie projekt NCŁ i rozpocznie swoje działanie Monopolis).

Mapa 25. Deficyt dostępu do atrakcyjnych przestrzeni (G18)

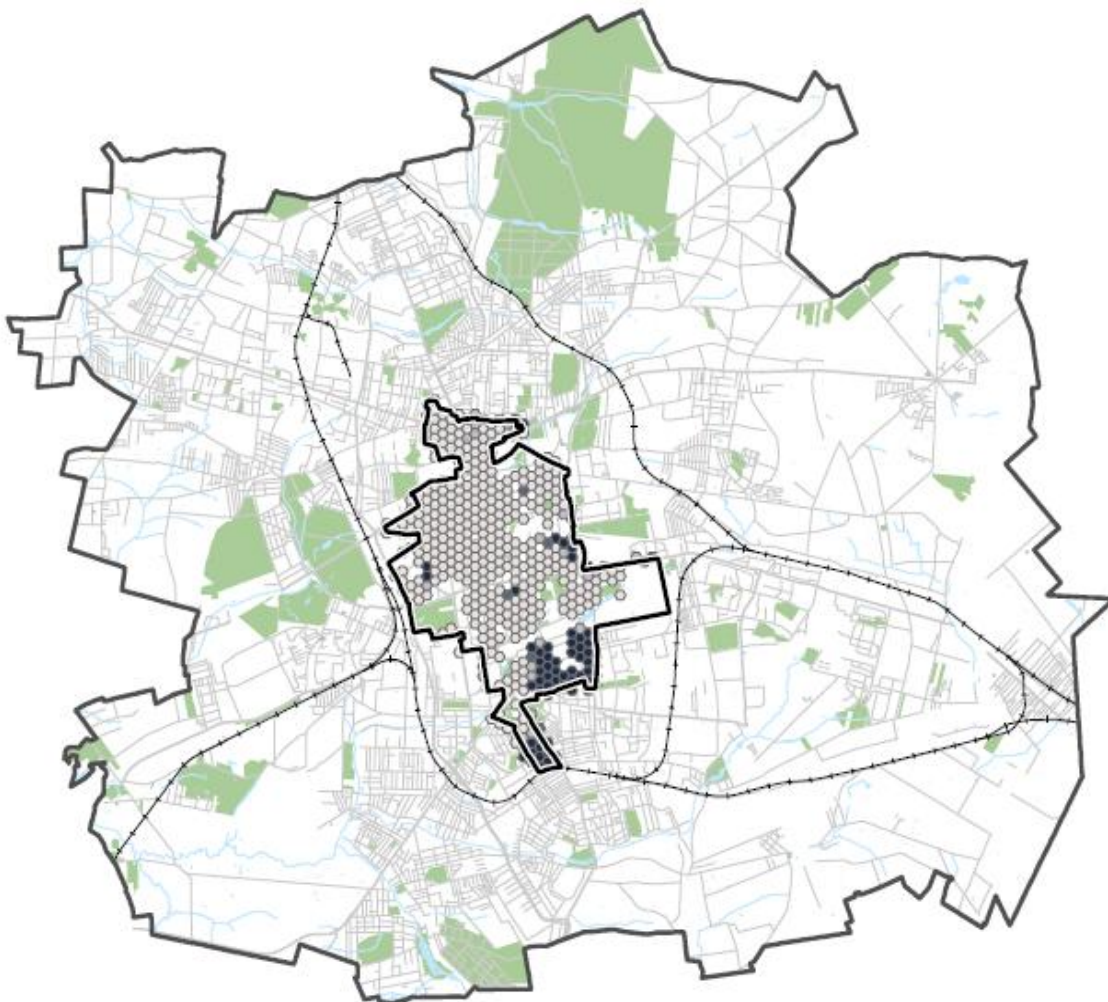
Fundusze Europejskie
Program Regionalny

Unia Europejska
Europejski Fundusz
Rozwoju Regionalnego

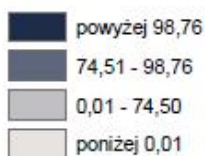

Wykonano w ramach realizacji projektu pn.: „Informatyczne usługi przestrzenne w rewitalizowanej strefie wielkomiejskiej miasta Łodzi”

Deficyt dostępu do atrakcyjnych przestrzeni (G18)

2019 r.

Liczba osób mieszkających daleko od atrakcyjnej przestrzeni jako odsetek mieszkańców ogółem

ŁÓDZKI OŚRODEK
GEODEZJI

Źródło: Opracowanie Łódzkiego Ośrodka Geodezji

3. CZĘŚĆ PLANISTYCZNA

Część planistyczna programu rewitalizacji jest odpowiedzią na wyniki przeprowadzonej diagnozy. Nie jest ona jednak odpowiedzią bierną: w wielu aspektach nie ogranicza się do tego, co niejako automatycznie wynika z diagnozy problemów, lecz – opierając się o zdiagnozowany potencjał – wychodzi naprzeciw wyzwaniom, podejmując przedsięwzięcia prewencyjne i wyprzedzając powstawanie problemów możliwych do przewidzenia w przyszłości. **Niniejszy program ma więc za swe źródło – oprócz oparcia na diagnozie – wizję, która jest zakotwiczona w przyszłości.**

3.1. Wizja i cele rewitalizacji

Ustawa w art. 15 ust 1 pkt. 3 i 4 stanowi, że gminny program rewitalizacji zawiera w szczególności opis **wizji stanu obszaru po przeprowadzeniu rewitalizacji**, a także **cele rewitalizacji** oraz odpowiadające im **kierunki działań** służące eliminacji lub ograniczeniu zdiagnozowanych poprzednio negatywnych zjawisk społecznych i powiązanych z nimi problemów gospodarczych, przestrzenno-funkcjonalnych i technicznych. Wizja i uporządkowany system celów rewitalizacji powinny stanowić spójną całość w tym sensie, że każdy z celów rewitalizacji musi w sposób czytelny i nie budzący wątpliwości przyczyniać się do realizacji określonego fragmentu wizji oraz – wizji jako całości.

3.1.1. Opis wizji stanu obszaru po przeprowadzeniu rewitalizacji

Punktem wyjścia do opracowania niniejszej wizji była wizja zawarta w dokumencie „Lokalny Program Rewitalizacji Łodzi 2020+. ZAŁOŻENIA”, w którym nie sformułowano wprawdzie celów rewitalizacji, ale zdefiniowano pierwszą wersję wizji stanu po pomyślnym zrealizowaniu rewitalizacji. W niniejszym Programie wizja ta została znacznie rozwinięta i uszczegółowiona. Ponieważ proces rewitalizacji z istoty ma charakter ciągły i wieloletni, zdecydowano się sformułować nie tyle wizję statycznego stanu po zrealizowaniu wszystkich celów rewitalizacji⁵⁸, co wizję „procesu w toku”, na którą składają się zrealizowane etapy i jasna perspektywa etapów kolejnych.

Niniejszy GPR ma *de facto* perspektywę długoterminową (rok 2026), a więc przekracza dość znacznie horyzont *Strategii Zintegrowanego Rozwoju Łodzi 2020+*, w której zadeklarowano następującą wizję:

Przyjazne, twórcze i dynamiczne Miasto zrównoważonego rozwoju o konkurencyjnych warunkach życia, pracy i inwestowania, wykorzystujące historyczny, infrastrukturalny i kreatywny potencjał.

Wizja niniejszego GPR, dotycząca perspektywy 2026+, uszczegóławia powyższą wizję dla samego obszaru rewitalizacji, ale też przekracza ją w niektórych elementach z uwagi na dłuższy horyzont.

⁵⁸ Nie byłoby to w praktyce możliwe, ponieważ niektóre cele rewitalizacji mają charakter aproksymatywny: są nie tyle zamkniętymi stanami rzeczy, jakie mają zostać osiągnięte, co swego rodzaju idealnymi modelami, „punktami na horyzoncie” wytyczającymi kierunek ciągłego dążenia miasta Łodzi.

WIZJA OBSZARU REWITALIZACJI 2030:

*W roku 2030 na **obszarze rewitalizacji** panuje powszechne poczucie trwającego ożywienia i stopniowego odradzania się centrum Łodzi, które staje się przyjazną przestrzenią do życia, dobrym miejscem zamieszkania i przedmiotem dumy łodzian. Serce miasta – Strefa Wielkomiejska – bije znów mocno.*

Została odtworzona i wzmocniona spójność społeczna, przede wszystkim przez tworzenie i utrwalanie więzi sąsiedzkich i mnogość oddolnych mikro-inicjatyw. Zjawisko wykluczenia społecznego – choć nie znikło – jest dobrze rozpoznane i cały czas mądrze ograniczane. Radykalnie wzmocniła się zaradność gospodarcza i społeczna mieszkańców. Stale rośnie liczba przedsięwzięć indywidualnych i wspólnych. Wśród łodzian odrodziło się poczucie, że małe sukcesy też się liczą i są doceniane. Społeczeństwo powoli bogaci się.

Odtworzył się patriotyzm łódzki, a w jego ramach – mikro-patriotyzmy poszczególnych ulic, kwartałów i podwórek. Sieć instytucji i publicznych, i obywatelskich sprzyja powstawaniu oddolnych inicjatyw. Otoczenie pięknieje nie tylko dzięki wielkim inwestycjom publicznym, lecz także – a może przede wszystkim – dzięki odbudowanej zaradności i inicjatywie samych mieszkańców. Powszechnie odczuwana jest kreatywna atmosfera, która udziela się coraz większej ilości ludzi. Łódź rzeczywiście kreuje. Kreatywność jest doceniana, a rynek jest gotów płacić za nią coraz więcej.

Partery wyremontowanych kamienic zapełniają się sklepami i lokalami usługowymi, miejscami kultury i przestrzeniami aktywności obywatelskiej zaspokajającymi potrzeby mieszkańców. W wielu kamienicach działają pracownie artystów, świetlice dla dzieci, młodzieżowe kluby i sąsiedzkie miejsca spotkań.

Władze miejskie czuwają, aby nowe inwestycje w obszarze rewitalizacji uzupełniały nadane jej funkcje i przyczyniały się do poprawy jakości życia mieszkańców, a nie konkurowały z nimi. Wszystkie te czynniki wpływają pozytywnie na zmianę wizerunku: Łódź jest powszechnie postrzegana jako miasto rozwijające się w sposób zrównoważony, planujące swój rozwój z mieszkańcami i dla mieszkańców.

Powszechnie doceniana jest niepowtarzalna atmosfera Łodzi – miasta przedsiębiorczego, otwartego na różnorodność społeczną, kreatywnego i tętniącego żywą kulturą, w którym unikatowe dziedzictwo architektury przełomu XIX i XX wieku jest pożądanym w Europie tłem dla kreatywnych mieszkańców i gości.

W Europie pojawia się moda na osiedlanie się w Łodzi.

3.1.2. Misja Gminnego Programu Rewitalizacji

Misja to generalna wartość, do której dążenie jest niezmiennym celem samorządu miasta Łodzi w perspektywie długoletniej. Misja rewitalizacji miasta Łodzi musi stanowić inspirującą odpowiedź na zdefiniowane problemy w długoterminowej perspektywie rozwoju, wskazując na korzyści oczekiwanych przemian płynące dla wszystkich mieszkańców.

Misja rewitalizacji Łodzi:

WYZWOLIĆ POTENCJAŁ CENTRUM ŁODZI I JEGO MIESZKAŃCÓW

Rozumiemy tę misję następująco:

- Łódź będzie wyciągać pomocną dłoń do każdego, kto znalazł się w trudnej sytuacji życiowej i stwarzać szanse na udział w pozytywnych efektach procesu rewitalizacji.
- Łódź będzie aktywnie wspierać rozwój przedsiębiorczości mieszkańców, którzy coraz chętniej będą chcieli brać sprawy zawodowe we własne ręce.
- Łódź przywróci dumę z zamieszkiwania w centrum, zmieni je w obszar inspirujący.
- Łódź będzie utrzymywać wśród mieszkańców poczucie wspólnoty i współodpowiedzialności za własne miasto.
- Łódź zmieni przestrzeń martwą i opuszczone w miejsca tętniące życiem miejskim.
- Łódź dołączy do największych atrakcji turystycznych kraju jako kreatywna przestrzeń miejska stworzona na unikatowej w skali Europy poprzemysłowej zabudowie mieszkalnej, rezydencjonalnej i pofabrycznej.
- Łodzianie są postrzegani w kraju i na świecie jako społeczność przyjazna różnorodności kulturowej, żyjąca z poszanowaniem środowiska naturalnego, kreatywna i przedsiębiorcza, a przede wszystkim solidarna i dbająca o słabszych.
- Dziedzictwo architektury i urbanistyki przełomu XIX i XX wieku, zostanie docenione i wykorzystane we współczesnych działaniach będąc powodem do dumy i fundamentem tożsamości lokalnej.

Tak rozumiemy misję rewitalizacji Łodzi „WYZWOLIĆ POTENCJAŁ CENTRUM ŁODZI I JEGO MIESZKAŃCÓW”.

3.1.2.1. *Hasło promocyjne rewitalizacji – promocyjne sformułowanie misji*

W sensie zadaniowym formułujemy misję w sposób postulatyczny: WYZWOLIĆ POTENCJAŁ CENTRUM ŁODZI I JEGO MIESZKAŃCÓW. Jednak dla celów promocyjnych oraz tworzenia przekazu komunikacyjnego będzie używane równoległe hasło promocyjne „ŁÓDŹ REWITALIZUJE”. Oba sposoby sformułowania misji są **tożsame co do treści**, różnią się jedynie zakresami użycia:

- w zastosowaniach zarządczych i operacyjnych używa się postulatycznego sformułowania misji WYZWOLIĆ POTENCJAŁ CENTRUM ŁODZI I JEJ MIESZKAŃCÓW,
- natomiast w sferze promocji celów rewitalizacji częściej będzie używane sformułowanie-hasło „ŁÓDŹ REWITALIZUJE”, które dobrze promuje samo pojęcie rewitalizacji, a ponadto jest spójne z hasłami *Łódź kreuje* czy *Łódź łączy*.

3.1.3. Struktura celów rewitalizacji

W myśl ustawy (art. 15 ust 1 pkt. 4) **cele rewitalizacji** powinny być wybrane tak, aby implikowały następnie kierunki działań służących eliminacji lub ograniczeniu negatywnych zjawisk ujawnionych w diagnozie. Przeciwdziałanie negatywnym zjawiskom powinno z kolei polegać na wykorzystaniu potencjałów zidentyfikowanych w drugiej części diagnozy.

3.1.3.1. Przyjęty układ celów rewitalizacji

W niniejszym Programie definiuje się cztery podporządkowane misji cele strategiczne, oraz strukturę celów operacyjnych podporządkowanych celom strategicznym. Struktura celów jest więc *de facto* trójstopniowa: *misja – cele strategiczne – cele operacyjne*.

Układ misji i celów strategicznych Programu należy traktować jako stały w całym okresie jego obowiązywania. W miarę możliwości powinien on także być utrzymany w kolejnym programie opracowywanym na okres po 2026 roku. Natomiast cele operacyjne mogą być dołączane do Programu (lub wykreślane z Programu po ich ewentualnym zrealizowaniu) w trybie śródkresowej aktualizacji GPR.

Ryc. 32. Ideowy schemat struktury celów rewitalizacji Łodzi

Opracowanie własne

Struktura przyjętych w niniejszym GPR **czterech celów strategicznych** i podporządkowanych im **dwudziestu jeden celów operacyjnych** przedstawia się następująco:

Cel strategiczny 1. UZYSKAĆ SPÓJNOŚĆ SPOŁECZNĄ

Cel operacyjny 1.1. Tworzyć bodźce dla lepszego zatrudnienia.

Cel operacyjny 1.2. Zmniejszyć skalę narażenia na ubóstwo, zahamować proces dziedziczenia ubóstwa, w tym – poprzez animację społeczną.

Cel operacyjny 1.3. Zwiększyć szanse edukacyjne młodych mieszkańców obszaru rewitalizacji.

Cel operacyjny 1.4. Budować wspólnotę łodzian wokół dobra wspólnego.

Cel operacyjny 1.5. Zapobiegać segregacji przestrzennej, tworzyć zróżnicowaną społeczność na obszarach rewitalizowanych.

Cel operacyjny 1.6. Budować pomostowy kapitał społeczny.

Cel operacyjny 1.7. Zapobiegać eksportowaniu problemów społecznych poza obszar.

Cel strategiczny 2. ZMIENIĆ DZIĘKI REWITALIZACJI WIZERUNEK MIASTA I JEGO CENTRUM

- Cel operacyjny 2.1.* Budować wizerunek centrum Łodzi jako przestrzeni atrakcyjnej, żywej, kreatywnej, ciekawej i przyjaznej.
- Cel operacyjny 2.2.* Tworzyć przesłanki do odczuwania dumy z centrum Łodzi przez uznanie wartości architektury przełomu XIX i XX wieku oraz wprowadzanie do centrum projektów budujących prestiż obszaru.
- Cel operacyjny 2.3.* Stopniowo uspoźniać i wzbogacać krajobraz kulturowy obszaru jako fundament tożsamości lokalnej.
- Cel operacyjny 2.4.* * wykreślono

Cel strategiczny 3. OŻYWIĆ LOKALNĄ PRZEDSIĘBIORCZOŚĆ

- Cel operacyjny 3.1.* Tworzyć przestrzenie dla działalności gospodarczej.
- Cel operacyjny 3.2.* Wspierać synergię przedsiębiorczości.
- Cel operacyjny 3.3.* Wspierać inicjatywy lokalnych przedsiębiorców, w tym przedsiębiorców z branży kreatywnej oraz tradycyjnych rzemiosł.
- Cel operacyjny 3.4.* Rozwijać postawę przedsiębiorczą, szczególnie wśród dzieci i młodzieży.
- Cel operacyjny 3.5.* Budować spójne systemy identyfikacji wizualnej i reklamy.

Cel strategiczny 4. OŻYWIĆ OBSZAR ZAMIESZKANIA

- Cel operacyjny 4.1.* Poprawić standard techniczny budynków mieszkalnych i usługowych w obszarze zamieszkania, z uwzględnieniem podniesienia ich efektywności energetycznej oraz zasilania odnawialnymi źródłami energii.
- Cel operacyjny 4.2.* Promować powstawanie przestrzeni publicznych i półpublicznych aranżowanych z udziałem mieszkańców.
- Cel operacyjny 4.3.* Poprawić wyposażenie obszarów zamieszkania w niezbędną siećową infrastrukturę techniczną.
- Cel operacyjny 4.4.* Tworzyć konsekwentną preferencję dla ruchu pieszego z uwzględnieniem dostosowania do zmian klimatycznych.
- Cel operacyjny 4.5.* Rozwijać w Łodzi społeczne budownictwo czynszowe.
- Cel operacyjny 4.6.* Poprawić wyposażenie w błękitno – zieloną infrastrukturę pozwalającą na adaptację do zmian klimatycznych.

3.1.4. Przyjęte kierunki działań odpowiadających celom rewitalizacji

Ustawa – w art. 15 ust. 1 pkt. 4 – wskazuje jako obowiązkowy element programu rewitalizacji –**kierunki działań** służących eliminacji lub ograniczeniu zdiagnozowanych wcześniej negatywnych zjawisk, **ściśle odpowiadające przyjętym celom rewitalizacji**. Toteż w niniejszym Programie kierunki działań zostały opisane właśnie w układzie celów rewitalizacji.

Cel strategiczny 1. UZYSKAĆ SPÓJNOŚĆ SPOŁECZNĄ

*W myśl definicji stosowanej przez Radę Europy **spójność społeczna** to zdolność społeczeństwa do zapewnienia dobrobytu wszystkim swoim członkom, zminimalizowania różnic i uniknięcia społecznej polaryzacji. W praktyce istotą spójności społecznej jest budowanie takich relacji społecznych, aby naturalna różnorodność wzbogacająca społeczeństwo nie przeradzała się w bolesne podziały generujące nieufność i wrogość między grupami społecznymi a nawet w segregację społeczną.*

Kierunek działania: w ramach 1 celu skupiają się działania ukierunkowane na: zmniejszenie bezrobocia i zwiększanie liczby trwałych miejsc pracy dobrej jakości, przeciwdziałanie ubóstwu i jego dziedziczeniu, wyrównywanie szans edukacyjnych, budowanie zaangażowania obywatelskiego w dobro wspólne oraz pomostowego kapitału społecznego. Uszczegółowienie kierunków działań jest przypisane do poszczególnych celów operacyjnych.

Cel operacyjny 1.1. Tworzyć bodźce dla lepszego zatrudnienia.

Kierunki działania:

- Wspierać aktywizację zawodową, poprzez zlecanie podmiotom ekonomii społecznej w trybie bezprzetargowym – zgodnie z ustawą o rewitalizacji, zadań w ramach procesu rewitalizacji, takich jak: prace porządkowe, utrzymanie zieleni itp. Wspierać zlecanie podmiotom ekonomii społecznej niektórych zadań integrujących społeczność lokalną.
- Wspierać tworzenie trwałego zatrudnienia wysokiej jakości, w szczególności zatrudnienia dla kobiet, między innymi poprzez wspieranie programów budowania wśród łodzianek i łodzian kompetencji poszukiwanych w sektorze IT, (w tym – kompetencji programistycznych i front-endowych)⁵⁹. Kierunek ten jest komplementarny problemowo z trzecim kierunkiem w ramach celu 1.3.
- Intensywnie wykorzystywać instrumenty ustawy o promocji zatrudnienia i instrumentach rynku pracy⁶⁰ ze szczególnym ukierunkowaniem na wspieranie bezrobotnych zagrożonych w największym stopniu oddaleniem od rynku pracy lub niegotowych do podjęcia zatrudnienia. Zaplanowane zostaną programy indywidualnej pomocy wspierające osoby bezrobotne ze średnią gotowością do pracy i średnim oddaleniem do rynku pracy. Szeroko wdrożyć w miejskich zamówieniach publicznych klauzule społeczne

⁵⁹ Wzorcowym przedsięwzięciem w tym zakresie jest międzynarodowa niekomercyjna inicjatywa Rails Girls, organizująca w różnych krajach otwarte kursy programowania dla kobiet, w oparciu o zasadę braku odpłatności od beneficjentek i pracy trenerów w etapach wstępnych na zasadzie wolontariatu. Zasada darmowego dostępu dla beneficjentek powinna być przestrzegana we wszystkich przedsięwzięciach w ramach tego kierunku.

⁶⁰ Ustawa z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (Dz. U. 2020 poz. 1409, z późn. zm.).

oraz instrumenty ustawy o rewitalizacji wspierające zatrudnienie lokalne u wykonawców przedsięwzięć rewitalizacyjnych. *Stosować kryterium podstawy zatrudnienia personelu w przetargach/konkursach* na wykonawstwo zadań w ramach przedsięwzięć rewitalizacyjnych, także w odniesieniu do organizacji pozarządowych jako wykonawców tych zadań.

- Wspierać programy podnoszenia kompetencji zawodowych u pracowników niewykwalifikowanych, dające możliwość zmiany zatrudnienia i zwiększenia swoich dochodów.
- Współpracować z pracodawcami z obszaru rewitalizacji w celu wspierania instrumentami CSR (Społeczna Odpowiedzialność Biznesu) zatrudnienia godziwej jakości; promować pracodawców przez przyznawanie certyfikatu „Dobre zatrudnienie w Łodzi”.
- Wytworzyć model preferencji dla handlu targowiskowego i ulicznego. Badania Pilotażu I, oraz Polityka Społeczna wyraźnie wskazują na potrzebę szczególnej uwagi poświęconej temu zagadnieniu⁶².

Cel operacyjny 1.2. *Zmniejszyć skalę narażenia na ubóstwo, zahamować proces dziedziczenia ubóstwa, w tym - poprzez animację społeczną.*

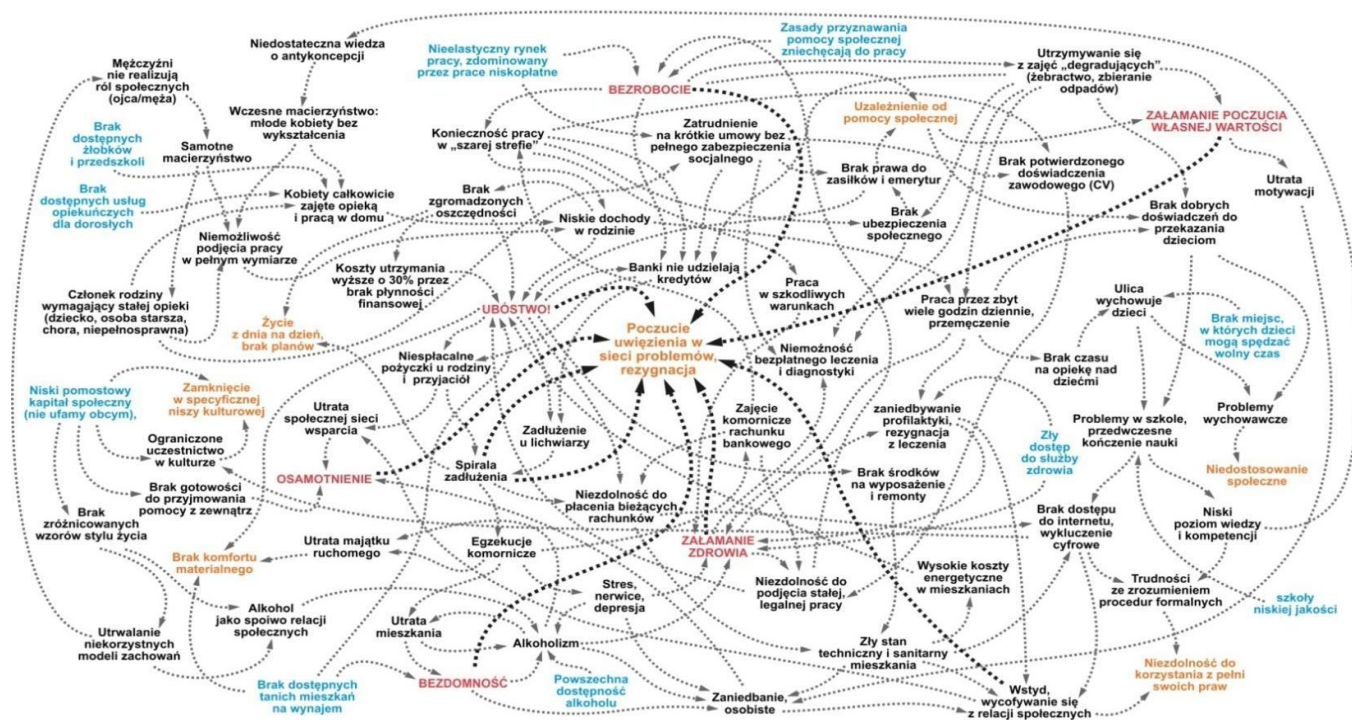
Kierunki działania:

- Wspierać mikro-inicjatywy samopomocowe, współdziałanie sąsiedzkie, projekty wymiany usług i współużytkowania dóbr, w celu budowania trwałej sieci wzajemnego wsparcia w środowiskach dotkniętych ubóstwem.
- Intensywnie wspierać wszelkie formy pracy z dziećmi i młodzieżą nakierowane na przerwanie cyklu dziedziczenia ubóstwa. Preferencja obejmuje także modele pracy środowiskowej z rodziną, w których obecne są nie tylko elementy interwencji w zastane problemy, ale i profilaktyka.
- Stosować preferencyjne wsparcie dla działań nastawionych na zintegrowaną pracę modelem *Labiryntu Problemów* – złożonej sieci współzależnych przyczyn problemów społecznych, z których ubóstwo jest jednym z problemów węzłowych.

⁶² Model rewitalizacji w oparciu o „Handel uliczny i targowiskowy” jest dostępny w Centrum Wiedzy, pod adresem: http://centrumwiedzy.org/wp-content/uploads/2015/10/Zalacznik_3-Model-6_Handel-uliczny-i-targowiskowy.pdf

Ryc. 33. „Labirynt Problemów” – preferowany model pracy z problemem ubóstwa i wykluczenia

Pajęczyna Problemów:

Opracowanie: **Wojciech Kłosowski** (z wykorzystaniem elementów opracowania EGO s. c.)

Opracowanie: Wojciech Kłosowski

- Wpierać wszelkie formy aktywizacji środowisk i osób, w tym poprzez animację kultury i sportu, oraz pobudzanie do żywego uczestnictwa w życiu społecznym: aktywności kulturowych, ekologicznych, sportowych, edukacyjnych, prozdrowotnych i profilaktycznych itp.
- Rozwijać na obszarze rewitalizacji usługi społeczne, takie jak placówki wsparcia dziennego (opiekuńcze, specjalistyczne i w formie pracy podwórkowej), świetlice środowiskowe, świetlice socjoterapeutyczne i inne formy pracy z dziećmi i młodzieżą, instrumenty wsparcia rodziny, w tym rodziny sprawującej stałą opiekę nad osobą od tej opieki zależną, usługi na rzecz seniorów, a także różne mieszkania specjalnego przeznaczenia: chronione, treningowe, wspomagane itd.
- Rozwijać programy rozwiązywania problemu nawarstwionych, nieściągalnych zadłużeń czynszowych; programy powinny uwzględniać m.in. mechanizm stopniowego umarzania wynegocjowanej części zadłużenia pod warunkiem spłaty w ratach pozostałej części, możliwość odpracowania zadłużenia oraz możliwość zamiany lokalu mieszkalnego na mniejszy.

Cel operacyjny 1.3. Zwiększyć szanse edukacyjne młodych mieszkańców obszaru rewitalizacji.

Kierunki działania:

- Podjąć współpracę ze szkołami w celu maksymalizowania szans edukacyjnych uczniów, nie tylko w aspekcie postępów w ramach przedmiotów szkolnych.
- Wspierać programy kształcenia zawodowego i aktywizacji zawodowej u młodzieży na etapie szkół średnich. Programy powinny być skierowane zwłaszcza do liceów

ogólnokształcących, a dodatkowo jako działanie uzupełniające dla szkół zawodowych oraz techników (a po reformie również szkół branżowych).

- Szczególną uwagę objąć dzieci i młodzież przekwaterowywanych z obszaru rewitalizacji. Zapewnić wsparcie pedagogiczne w nowych miejscach nauki, (w tym przeszkolenie pedagogów i wychowawców z tematyki antydyskryminacyjnej i antyprzemocowej), wspierać utrzymywanie sieci kontaktów ułatwiających powrót do pierwotnego miejsca zamieszkania po zakończeniu remontów. Kierunek jest komplementarny z działaniami remontowymi wymagającymi przekwaterowań w ramach celu operacyjnego 4.1.
- Wspierać inicjatywy w zakresie edukacji pozaformalnej i nieformalnej, zwiększającej potencjał sukcesu osobistego (komplementarność problemowa z pierwszym kierunkiem celu operacyjnego 1.1.).
- Wspierać inicjatywy edukacji ustawicznej ze świadomością, że edukacja ustawiczna seniorów pełni rolę wzorcową dla młodzieży i podnosi ogólny poziom aspiracji edukacyjnych wśród mieszkańców obszaru.
- Realizować wieloletni program edukacyjny na rzecz odbudowania poczucia tożsamości lokalnej, wspierający świadomość zakorzenienia w historii Miasta, najbliższej okolicy, i lokalny patriotyzm. Kontynuować projekty edukacyjne przetestowane w Pilotażu I, w tym – wykorzystywać powstałe w Pilotażu I scenariusze, wiedzę metodyczną, pomoce. Kontynuować i poszerzać program Klubów Detektywów Łódzkich.

***Cel operacyjny 1.4.** Budować wspólnotę łodzian wokół dobra wspólnego.*

Kierunki działania:

- Pracować nad odbudową dobrego wizerunku centrum Łodzi, jako podstawy do dumy z mieszkania tutaj. Wspierać przedsięwzięcia budujące prestiż centrum (kierunek komplementarny z działaniami w ramach wszystkich kierunków celu operacyjnego 2.1).
- Przełamać efekt bierności wobec lokalnych procedur demokratycznych, poprzez inicjowanie i rozwijanie procesów włączających mieszkańców w proces współdecydowania o Łodzi.
- Wykorzystywać oddolne inicjatywy związane w celu realizacji *wspólnego interesu* (bezpośredniej korzyści) danej grupy, poprzez zapraszanie ich w kolejnym etapie do projektów nakierowanych na dobro wspólne (na korzyść szerszej wspólnoty); wykorzystać aktywność w sprawach partykularnych, jako załączek budowania aktywności *pro publico bono* (kierunek komplementarny do działań w ramach celu operacyjnego 4.2.).
- Zwiększać zakres i wachlarz tematów, w których decyzje publiczne zapadają ze współdecydującym udziałem mieszkańców; budować wśród mieszkańców poczucie „bycia rzeczywistym współgospodarzem swego terenu” (kierunek komplementarny do działań w ramach celu operacyjnego 4.2.).
- Rozwijać współpracę z mieszkańcami oraz innymi interesariuszami procesów rewitalizacji na poziomie sąsiedztw oraz angażowanie ich w sprawy dotyczące ich najbliższej okolicy.

Cel operacyjny 1.5. Zapobiegać segregacji przestrzennej, tworzyć zróżnicowaną społeczność na obszarach rewitalizowanych.

Kierunki działania:

- Zgodnie z zaleceniami Krajowej Polityki Miejskiej tworzyć na obszarze rewitalizacji zróżnicowany miks społeczny, zapobiegać gettoizacji, tworzeniu się zwartych skupisk mieszkańców dotkniętych jednym typem problemów, a w przypadkach zjawisk gettoizacji, już zastanej – przeciwdziałać ich pogłębianiu, szczególnie poprzez tworzenie formalnych ośrodków integracji społecznej (np. Klub Integracji Społecznej), lub nieformalnie przy współpracy z organizacjami pozarządowymi.
- Wprowadzając na obszar rewitalizacji nowe budownictwo wielorodzinne planować zawczasu i gwarantować odpowiednimi narzędziami prawnymi zasiedlanie takiego zasobu przemyślanym miksem społecznym nowych mieszkańców, w tym wspierać oddolne inicjatywy mieszkaniowe.
- Zgodnie z zaleceniami Wojewódzkiej Strategii w zakresie Polityki Społecznej 2020 wspierać rozwiązywanie problemów mieszkaniowych osób starszych np. poprzez modernizację mieszkań dla osób starszych czy tworzenie zespołów małych mieszkań (4-8 mieszkań) dla osób starszych.

Cel operacyjny 1.6. Budować pomostowy kapitał społeczny.

Kierunki działania:

- Przełamywać „efekt getta” (ograniczenia kręgu zaufania do osób z najbliższego środowiska) przez budowanie sieci relacji zaufania, lojalności i solidarności ponad barierami środowisk społecznych, pokoleń, klas i grup zawodowych, czy dzielnic zamieszkania.
- Szczególnie wspierać programy dla młodzieży, których celem jest budowanie osobistej sieci kontaktów ponad barierami własnego środowiska i otwieranie się na wzory zachowań, normy i style życia spoza tego środowiska.
- Preferować mikrodziałania na obrzeżach obszaru rewitalizacji „rozmywające granicę” tego obszaru poprzez włączanie bezpośredniego sąsiedztwa do działań rewitalizacyjnych i przeciwdziałanie „ucinaniu” działań na granicy wytyczonego formalnie obszaru.

Cel operacyjny 1.7. Zapobiegać eksportowaniu problemów społecznych poza obszar.

Kierunki działania:

- Monitorować ruchy ludności związane z przedsięwzięciami rewitalizacyjnymi, w tym – przekwaterowaniami związanymi z remontami i powroty po zakończeniu remontów. Należy dążyć do stanu, w którym możliwie najwyższy odsetek mieszkańców pozostanie na obszarze rewitalizacji po zakończeniu tego procesu zgodnie z zapisami ustawy o rewitalizacji.
- Wypracować formułę pracy z użytkownikami bezumownymi lokali w obszarze rewitalizacji; zapobiegać ich niekontrolowanemu wysiedlaniu bez przeprowadzenia właściwej diagnozy przyczyn niepłacenia czynszu i przedstawienia oferty wsparcia; elementem takiej pracy powinny być indywidualne plany działań. Stworzyć jasną procedurę możliwości dojścia do odzyskania tytułu prawnego do lokalu oraz system ostrzegania przed jego utratą. Rozwijać działania prowadzące do umarzania długu, m.in. poprzez mapę drogową dla dłużnika z wykazem zadań jakie przed nim stoją, dołączając mechanizm kontroli przez jednostki terenowe.

Cel strategiczny 2.**ZMIENIĆ DZIĘKI REWITALIZACJI WIZERUNEK MIASTA I JEGO CENTRUM**

Wizerunek miasta i jego centrum jest nie tylko sam w sobie istotnym czynnikiem rozwoju (może wspierać lub hamować rozwój), ale także wpływa decydująco na powodzenie pozostałych działań rewitalizacyjnych: spójność społeczna, czy aktywizacja gospodarcza mają większe szanse na urzeczywistnienie się w obszarze, w który ludzie wierzą, który postrzegają jako obszar szans rozwojowych, a nie zapaści.

Kierunek działania: w ramach celu drugiego skupiają się działania ukierunkowane na: (1) budowanie w obszarze rewitalizacji przesłanek do postrzegania go jako przestrzeń żywą, aktywną, kreatywną, ciekawą i przyjazną; (2) kreowanie w wybranych lokalizacjach przestrzeni prestiżowych, wokół których mogłaby się budować duma mieszkańców; (3) tworzenie poprzez rewitalizację nowego wizerunku Łodzi o oddziaływaniu kontynentalnym i światowym (miasto rewitalizowane modelowo). Budować wizerunek centrum Łodzi jako przestrzeni atrakcyjnej, żywej, kreatywnej, ciekawej i przyjaznej.

***Cel operacyjny 2.1.** Budować wizerunek centrum Łodzi jako przestrzeni atrakcyjnej, żywej, kreatywnej, ciekawej i przyjaznej*

Kierunki działania:

- Kontynuować kampanię informacyjną o rewitalizacji rozpoczętą w Pilotażu I, adresowaną zarówno do ogółu obywateli, jak i do poszczególnych grup interesariuszy. W szczególności dbać o pełną wiedzę o planowanym przebiegu procesów rewitalizacyjnych wśród bezpośrednich mieszkańców obszaru, których procesy te mają dotyczyć. Dobry wizerunek musi być oparty na pełnej i rzetelnej informacji.
- Kontynuować medialną kampanię promocyjną procesu rewitalizacji rozpoczętą w Pilotażu I. Promować i nagłaśniać przedsięwzięcia rewitalizacyjne. Budować pozytywny wizerunek obszaru rewitalizacji poprzez obszerne relacjonowanie całego strumienia przedsięwzięć rewitalizacyjnych i zmian zachodzących dzięki nim.
- Wspierać promowanie wizerunku centrum Łodzi jako obszaru bezpiecznego (kierunek komplementarny z kierunkami: 2 i – częściowo – 3 celu operacyjnego 4.3.).

***Cel operacyjny 2.2.** Tworzyć przesłanki do odczuwania dumy z centrum Łodzi przez wprowadzanie do centrum projektów budujących prestiż obszaru.*

Kierunki działania:

- Sprzyjać lokowaniu w centrum funkcji i obiektów, które będą budować prestiż tego obszaru. W szczególności dotyczy to obszaru objętego programem Nowe Centrum Łodzi, który powinien stać się obszarem koncentracji funkcji budujących prestiż.
- Wspierać rozszerzanie działalności uczelni wyższych w centrum miasta (w tym – rozbudowę bazy akademickiej) jako istotnego czynnika prestiżotwórczego.
- Koncentrować w centrum Łodzi coroczne wydarzenia prestiżotwórcze: kulturalne, naukowe, obywatelskie, biznesowe, polityczne.

Cel operacyjny 2.3. *Uspójniać i wzbogacać krajobraz kulturowy obszaru jako fundament tożsamości lokalnej.*

Kierunki działania:

- Przyjmując, że unikalny krajobraz kulturowy Łodzi jest jej kluczową przewagą konkurencyjną niemożliwą do skopiowania przez inne miasta, zachować i chronić historyczną strukturę miasta oraz obiekty zabytkowe istotne dla krajobrazu kulturowego Łodzi – miasta przemysłowego o wielokulturowej przeszłości.
- Konsekwentnie kierować się zasadą „rozwoju miasta do wewnątrz: stwarzać preferencje dla uzupełniania ubytków w kamienicznej zabudowie pierzejowej, szczególnie brakujących budynków narożnych, współczesnymi budynkami plombowymi.
- Budować współczesną atrakcyjność obszaru rewitalizacji w oparciu o odważny, twórczy dialog z historią. Wizja przestrzeni homogenicznej, będącej naiwną rekonstrukcją miasta XIX-wiecznego musi być zastąpiona wizją przestrzeni urozmaiconej (szczególnie wewnątrz kwartałów czy w bocznych ulicach) spełniającej potrzeby różnych grup (młodzieży, dzieci, seniorów). Stąd szczególnie ważna jest umiejętność dobrego wpisania nowych obiektów w zabytkowy kontekst.
- Dodatkowo zakłada się - w zależności od specyfiki danego kwartału/okolicy – wskazywanie tzw. „myśli przewodniej/tematu wiodącego” dla danego obszaru na przykład związanego z charakterem prowadzonej działalności gospodarczej, specyfiką zagospodarowania przestrzeni, dominującymi funkcjami – rekreacyjną, kulturalną, gospodarczą etc. Podejście takie powinno wpłynąć pozytywnie na możliwość identyfikowania konkretnych przestrzeni w centrum Miasta, a w efekcie budowanie więzi z danym miejscem, ale również zwiększać zainteresowanie zarówno nowych mieszkańców, przedsiębiorców czy też turystów. Wpłynie to pozytywnie na ożywianie przestrzeni miejskich, a tym samym wzrost poczucia bezpieczeństwa, tworzenie nowych miejsc pracy, poprawę jakości przestrzeni. Kierunek ten jest komplementarny z działaniami w ramach celu operacyjnego 3.3.

Cel strategiczny 3. OŻYWIĆ LOKALNĄ PRZEDSIĘBIORCZOŚĆ

Przez przedsiębiorczość rozumiemy tutaj nie tylko prowadzoną działalność gospodarczą: produkcję, handel czy usługi, ale także – życiową postawę „bycia przedsiębiorczym” – samostawność, aktywność i gotowość do podejmowania skalkulowanego ryzyka. Choć przedsiębiorczość rozumiana jako „bycie przedsiębiorcą” jest nadal rdzeniem celu strategicznego 3, to nie tracimy z pola uwagi cechy „bycia przedsiębiorczym”, ważnej także poza obszarem biznesu.

Kierunek działania: w ramach celu trzeciego skupiają się działania ukierunkowane na: tworzenie fizycznych przestrzeni dla działalności gospodarczej, inkubacja startujących przedsiębiorstw wybranych branż, wspieranie synergii między przedsiębiorcami, w tym z udziałem sektora nauki, wspieranie lokalnej przedsiębiorczości, w tym drobnego handlu i usług, sektora kreatywnego, tradycyjnych rzemiosł, oraz nowoczesnych gałęzi przemysłu, rozwijanie postawy „bycia przedsiębiorczym”, budowanie spójnych systemów identyfikacji wizualnej i reklamy oraz promowanie oddolnego tworzenia standardów.

Cel operacyjny 3.1. *Tworzyć przestrzenie dla działalności gospodarczej.*

Kierunki działania:

- Tworzyć bodźce dla przeznaczania przez wspólnoty i właścicieli lokali w parterach kamienic na cele użytkowe. Zagospodarowywać na cele użytkowe w uzasadnionych przypadkach inne części budynków (piwnice, lokale na pierwszym piętrze itd.).
- Tworzyć warunki dla ożywiania gospodarczego wewnątrz kwartałów: wspierać ożywianie oficyn, innych powierzchni i obiektów.
- Wspierać zagospodarowywanie i renowację/remont obiektów dziedzictwa poprzemysłowego, w tym zasobów pofabrycznych oraz przestrzeni miejskich na działalność gospodarczą: powierzchnie biurowe, usługowe, produkcyjne lub handlowe.
- Tworzyć programy wsparcia dla przedsiębiorców, wynajmujących lokale, w tym w prywatnych nieruchomościach w związku z prowadzonymi inwestycjami.

***Cel operacyjny 3.2.** Wspierać synergię przedsiębiorczości.*

Kierunki działania:

- Planować i wspierać tematyzację przestrzeni miejskiej: terytorialne zagęszczenia i skupiska działalności o podobnym lub uzupełniającym się charakterze, np. skupiska działalności gastronomicznej, tradycyjnych rzemiosł, usług kreatywnych itp.
- Wspierać organizowanie i działalność inkubatorów przedsiębiorczości, inicjatyw klastrowych, sieci współpracy, w szczególności o profilu tematycznym lub branżowym zgodnym ze zdiagnozowanymi potrzebami rozwoju centrum miasta.
- Wspierać działania uczelni i przedsiębiorców skutkujące tworzeniem centrów badań i rozwoju, projektów badawczych skutkujących wdrożeniami biznesowymi, oraz stymulujące rozwój start-upów.
- Wspierać inicjatywy kreujące Łódź jako centrum wydarzeń naukowo-biznesowych.
- Wspierać na obszarze rewitalizacji rozwój gałęzi przemysłu lub usług kluczowych lub perspektywicznych dla rozwoju Łodzi, w zakresie, w jakim rozwój ten realizuje cele rewitalizacji, np. – stwarza na obszarze rewitalizacji zatrudnienie wysokiej jakości.

UWAGA: kierunki tego celu operacyjnego będą w przyszłości realizowane w sposób komplementarny z celami przyszłej miejskiej polityki wspierania gałęzi przemysłu lub usług kluczowych lub perspektywicznych dla rozwoju Łodzi, kiedy polityka taka zostanie sformułowana. Linia demarkacyjna między oboma programami strategicznymi będzie wyznaczona w ten sposób, że przyszła polityka wspierania branż kluczowych będzie uwzględniać rozwój gospodarczy całej Łodzi i rozwiązywanie problemów w skali całego miasta, natomiast Gminny Program Rewitalizacji – zgodnie z Ustawą – uwzględnia i rozwiązuje zdiagnozowane problemy wyznaczonego uchwałą obszaru rewitalizacji, zaspokajając jego konkretne, zdiagnozowane potrzeby i rozwiązując jego zdiagnozowane problemy.

***Cel operacyjny 3.3.** Wspierać inicjatywy lokalnych przedsiębiorców, w tym przedsiębiorców z branży kreatywnej oraz tradycyjnych rzemiosł.*

Kierunki działania:

- Wspierać i promować inicjatywy lokalnych przedsiębiorców, przedsiębiorców z sektorów kreatywnych oraz tradycyjnych rzemiosł poprzez różnego rodzaju preferencje, ułatwienia i zachęty do działalności tego rodzaju. Sformułować w tym zakresie oficjalną długoterminową politykę miejską.

- Wspierać inicjatywy polegające na przestrzennym koncentrowaniu oferty kreatywnej i unikatowej oraz tradycyjnej działalności rzemieślniczej w określonych częściach obszaru rewitalizacji: tworzeniu „ulic kreatywnych” czy „podwórek rzemiosł”.
- Wspierać naukę młodych adeptów rzemiosł oraz osób przekwalifikowujących się do wykonywania tradycyjnych rzemiosł.
- Wspierać współpracę uczelni i przedsiębiorców z sektorów kreatywnych oraz tradycyjnych rzemiosł.
- Wspierać działalność cechów rzemieślniczych, jako miejsc skupiających mistrzów w danej dziedzinie.
- Wspierać i wzmacniać podmioty ekonomii społecznej.

Cel operacyjny 3.4. *Rozwijać postawę przedsiębiorczą, szczególnie wśród dzieci i młodzieży.* „Przedsiębiorczość” w rozumieniu tego Programu to nie tylko ‘prowadzenie przedsiębiorstwa’ ale także postawa bycia przedsiębiorczym, samostereowność, gotowość do wyznaczania sobie samemu celów i podejmowania ryzyka.

Kierunki działania:

- Kreować postawy przedsiębiorcze, innowacyjne i kreatywne wśród dzieci i młodzieży poprzez programy aktywizacji i edukacji pozaszkolnej, nastawione na wzbudzanie i utrwalanie takiej postawy z inkubacją młodzieżowych inicjatyw.
- Kreować postawy przedsiębiorcze, innowacyjne i kreatywne wśród dorosłych poprzez programy aktywizacji i edukacji dorosłych, nastawione na wzbudzanie i utrwalanie takiej postawy.
- Wspierać rozwój edukacji i promować kształcenie zawodowe i techniczne wśród dzieci, młodzieży i osób dorosłych, w tym na poziomie akademickim.

Cel operacyjny 3.5. *Budować spójne systemy identyfikacji wizualnej i reklamy.*

Kierunki działania:

- Inicjować i wspierać wzbogacanie przestrzeni miejskiej o dobrze zaprojektowany system szyldów i reklam, trafnie wkomponowany w krajobraz kulturowy Łodzi.
- Tworzyć i publikować katalogi dobrej praktyki, budować wśród przedsiębiorców poczucie wspólnej odpowiedzialności za standard.
- Ustanowić miejską nagrodę przyznaną corocznie w trybie konkursowym dla najlepszych szyldów, wystaw i aranżacji lokali, trafnie wpisujących się w krajobraz kulturowy miasta.

Cel strategiczny 4. OŻYWIĆ OBSZAR ZAMIESZKANIA

Przez *obszar zamieszkania* rozumiemy tutaj nie tylko same miejsca zamieszkania: budynki mieszkalne i lokale mieszkalne, ale też ich otoczenie powiązane z nimi funkcjonalnie i współtworzące jakość życia na danym terenie: budynki mieszczące usługi publiczne, przestrzenie publiczne oraz półpubliczne, ważne jako miejsca spotkań i dające poczucie wspólnoty. Przez „ożywienie” obszaru zamieszkania rozumiemy podniesienie jakości życia poprzez poprawę standardu technicznego budynków oraz wprowadzanie na ten obszar funkcji współużytkowanych przez mieszkańców i innych użytkowników centrum miasta (lub – w niektórych, rzadszych przypadkach – przez samych mieszkańców obszaru rewitalizacji, a nawet – wyłącznie mieszkańców bezpośredniego otoczenia lokalizacji danej funkcji). Miarą sukcesu „ożywienia” danego

obszaru będzie obiektywne podwyższenie standardu technicznego budynków mieszkalnych i usługowych oraz podniesienie jakości przestrzeni publicznych, dzięki czemu wzrośnie faktyczna intensywność korzystania z funkcji wspólnych.

Kierunek działania: w ramach celu czwartego skupiają się działania ukierunkowane na: poprawie standardu technicznego budynków mieszkalnych, w tym również z uwzględnieniem tworzenia w tych budynkach i przy nich przestrzeni wspólnych dla ich mieszkańców, oraz poprawa standardu technicznego budynków mieszczących usługi dla mieszkańców, w tym termomodernizację budynków, promowanie powstawania dostępnych niewielkich przestrzeni publicznych, włączenia mieszkańców w projektowanie i zagospodarowywanie otwartych przestrzeni publicznych, wprowadzanie błękitno – zielonej infrastruktury poprzez przede wszystkim zwiększanie powierzchni wodochłonnych lub biologicznie czynnych, tworzenie preferencji dla ruchu pieszego, rowerowego i transportu publicznego (z uwzględnieniem dostosowania do zmian klimatycznych), oraz stopniowym uspojnianiem i wzbogacaniem krajobrazu kulturowego obszaru rewitalizacji.

***Cel operacyjny 4.1.** Poprawić standard techniczny budynków mieszkalnych i usługowych w obszarze zamieszkania, z uwzględnieniem podniesienia ich efektywności energetycznej oraz zasilania odnawialnymi źródłami energii.*

Kierunki działania:

- Wspierać właścicieli budynków mieszkalnych, wspólnoty mieszkaniowe oraz użytkowników wieczystych w ich staraniach o podniesienie technicznego standardu mieszkań i części wspólnych budynków, ze szczególnym ukierunkowaniem na działania wspólnototwórcze: aranżowanie części przestrzeni, np. poddaszy, podwórek, kondygnacji podziemnych itd. na funkcje współużytkowane, służące zawiązaniu i umocnieniu autentycznej, a nie tylko formalnej wspólnoty sąsiedzkiej.
- Sprzyjać podniesieniu standardu technicznego budynków zarówno mieszkalnych jak i usługowych w obszarach zamieszkania, w tym termomodernizacji i podnoszeniu ogólnej efektywności energetycznej, w szczególności dzięki likwidacji indywidualnych palenisk, poprawie izolacyjności termicznej budynków i instalowaniu źródeł energii odnawialnej.
- Przekształcać przestrzenie publiczne pod kątem zwiększania ich dostępności dla osób niepełnosprawnych, wspierać likwidowanie barier architektonicznych zgodnie z zasadą uniwersalnego projektowania.
- Wspierać rozwój systemu mieszkań chronionych i wspomaganych poprzez ich tworzenie oraz dalsze prowadzenie.

***Cel operacyjny 4.2.** Promować podnoszenie jakości oraz powstawanie przestrzeni publicznych i półpublicznych (parapublicznych) aranżowanych z udziałem mieszkańców.*

Kierunki działania:

Przez *przestrzenie półpubliczne (parapubliczne)* rozumiemy tutaj przestrzenie w sensie formalnym prywatne np. w podwórzach i wnętrzach kwater, jednak z zapewnionym otwartym dostępem i funkcjonujące jak przestrzeń publiczna; przestrzenie takie są szczególnie pożądane we wnętrzach kwater z uliczkami bądź ciągami pieszymi łączącymi przeciwległe ulice.

- Angażować mieszkańców w kształtowanie takich przestrzeni wspólnych jak: place, skwery, woonerfy (podwórce miejskie), trakty piesze, parki, zielone enklawy, kameralne miejsca wypoczynku i spotkań, wkomponowane pomiędzy funkcje techniczne przestrzeni miejskiej. Konsekwentnie stosować do przebudowy ulic standardy opisane w programie „Atrakcyjne przestrzenie miejskie” (kierunek komplementarny do kierunku 2 w ramach celu operacyjnego 4.3.).
- Wspierać aranżowanie niewielkich przestrzeni publicznych wewnątrz kwartałów, również przez wspólnoty i właścicieli nieruchomości, koordynować i integrować działania w tym zakresie w celu otwierania przejść przez kwartały i ożywiania społeczno-gospodarczego ich wnętrza (kierunek komplementarny do kierunku 3 i 4 w ramach celu operacyjnego 1.4.).
- Wytwarzać przestrzenie publiczne wokół instytucji publicznych i jednostek organizacyjnych samorządu miasta świadczących usługi publiczne: przedszkoli, szkół, bibliotek i ich filii, jednostek administracyjnych itd. Jako podstawowy sposób projektowania przestrzeni publicznych przyjęta będzie zasada włączania mieszkańców na każdym etapie tego procesu (kierunek komplementarny do kierunku 3 i 4 w ramach celu operacyjnego 1.4.).
- Włączyć mieszkańców w różnym wieku, różnej sytuacji życiowej i zdrowotnej do wypracowania łódzkiego standardu przestrzeni rekreacyjnej dostosowanej do potrzeb łódzian, w szczególności – zgodnej ze standardami CPTED 2.0, standardami projektowania uniwersalnego i zasadami „przestrzeni przyjaznej seniorom”.

***Cel operacyjny 4.3.** Poprawić wyposażenie obszarów zamieszkania w niezbędną siećową infrastrukturę techniczną.*

Kierunki działania:

- Poprawić wyposażenie obszaru w niezbędną siećową infrastrukturę ciepłowniczą.
- Poprawić wyposażenie obszaru w niezbędną siećową infrastrukturę teletechniczną, w tym w szczególności infrastrukturę teleinformatyczną oraz infrastrukturę monitoringu bezpieczeństwa (kierunek komplementarny z kierunkiem 3 w ramach celu operacyjnego 2.1).
- Poprawić wyposażenie obszaru w infrastrukturę drogową z uwzględnieniem poprawy bezpieczeństwa uczestników ruchu, preferencji dla ruchu pieszego, rowerowego oraz transportu publicznego, oraz z uwzględnieniem traktowania ulicy jako przestrzeni kulturowej, a nie tylko technicznej (kierunek komplementarny do kierunku 1 w ramach celu operacyjnego 4.2. oraz – w aspekcie poprawy bezpieczeństwa w obszarze rewitalizacji – do kierunku 3 celu operacyjnego 2.1).

***Cel operacyjny 4.4.** Tworzyć konsekwentną preferencję dla ruchu pieszego, rowerowego i transportu publicznego z uwzględnieniem dostosowania do zmian klimatycznych.*

Kierunki działania:

- Uznać konsekwentnie, że ruch piesz, rowerowy i transport publiczny w centrum miasta mają znaczenie priorytetowe; tworzyć infrastrukturę przyjaznego transportu: wysokiej jakości infrastrukturę transportu publicznego, zaawansowaną infrastrukturę rowerową i infrastrukturę traktów pieszych z miejscami wytchnienia, oraz rozwiązania intermodalne.

- Zadbać o stopniowe usuwanie wszelkich kolizji innych funkcji z ruchem pieszym, rowerowym i transportem publicznym, ze szczególnym ukierunkowaniem na kolizyjność parkowania przyulicznego samochodów indywidualnych.
- Uwzględnić systemowo fakt, że pieszy w mieście użytkuje przestrzeń inaczej, niż osoba w samochodzie; stworzyć dostęp do zieleni: miejsc zacienionych i przewietrzanych oraz w możliwie największym stopniu lokalizować źródła wody w formie m.in. fontann płaskich, źródeł ulicznych etc.
- Opracować i wdrożyć standardy dla rozwoju ruchu pieszego.

Cel operacyjny 4.5. Rozwijać w Łodzi społeczne budownictwo czynszowe.

Kierunki działania:

- Wyznaczyć na poziomie planów miejscowych lokalizację w Łodzi przedsięwzięć społecznego budownictwa czynszowego (celu publicznego).
- Ustalić czytelne i przejrzyste zasady dostępu do wynajmu lokali (korzystniejszego, niż na rynku) w ramach tworzonego zasobu społecznego budownictwa czynszowego.

Cel operacyjny 4.6. Poprawić wyposażenie obszarów zamieszkania w błękitno – zieloną infrastrukturę pozwalającą na adaptację do zmian klimatycznych.

Kierunki działania:

- Przygotować i wdrożyć strategię zazieleniania miasta.
- Przygotować i wprowadzić lokalny sposób obliczania powierzchni biologicznie czynnej w planowaniu przestrzennym pozwalający na wartościowanie stosowanych rozwiązań w zależności od ich wpływu m.in. na retencję.
- Projektować i tworzyć we współpracy z mieszkańcami nowe tereny zieleni, w tym poprzez zagospodarowanie nieużytków, promowanie zieleni pnącej, ogrodów wertykalnych, oraz chronić i pielęgnować istniejącą zieleń, w szczególności wysoką i przyuliczną.
- Zmierzać do zwiększania powierzchni wodochłonnych lub biologicznie czynnych, w szczególności przy realizacji inwestycji w centrum miasta.
- Dążyć do wyrównania deficytów w częściach homogenicznych obszaru rewitalizacji w zakresie zieleni publicznej różnego typu oraz funkcji społecznych.
- Zadbać o inne elementy dostosowania obszaru rewitalizacji do zmian klimatycznych.

3.1.5. Włączenie interesariuszy rewitalizacji – partycypacja w procesie tworzenia i wdrażania GPR

Mieszkańcy miasta biorą czynny udział w procesie rewitalizacji w szczególności poprzez organizowane przez Biuro ds. Rewitalizacji konsultacje społeczne oraz inne działania partycypacyjne zrealizowane w ramach projektu pt. „Opracowanie modelu prowadzenia rewitalizacji obszarów miejskich na wybranym obszarze w mieście Łodzi” realizowanego we współpracy z Ministerstwem Rozwoju w latach 2014-2016 r. Przed wejściem w życie ustawy o rewitalizacji Miasto Łódź planowało zaktualizować obowiązujący do 2013 r. Uproszczony Lokalny Program Rewitalizacji przyjęty uchwałą Nr XXXIV/0568/04 z dnia 14 lipca

2004 r. Rady Miejskiej w Łodzi w sprawie przyjęcia „**Uproszczonego lokalnego programu rewitalizacji wybranych terenów śródmiejskich oraz pofabrycznych Łodzi na lata 2004-2013**”.

3.1.5.1. Uczestnictwo mieszkańców w procesie tworzenia GPR w 2016 r.

Komórką odpowiedzialną za kontakt z mieszkańcami w procesie rewitalizacji jest Biuro ds. Rewitalizacji, a w szczególności Oddział ds. Działań Społeczno-Gospodarczych. Działania partycypacyjne rozpoczęto na długo przed uchwaleniem ustawy. Pierwsze z nich prowadzono w centrum Miasta (tj. na terenie Rdzenia Strefy Wielkomiejskiej). W I kwartale 2014 r. zorganizowano **spotkanie ze wspólnotami mieszkaniowymi funkcjonującymi na tym terenie**. Celem spotkania było przedstawienie planów rewitalizacyjnych Urzędu Miasta Łodzi w perspektywie 2014-2020 oraz skonfrontowanie ich z planami remontowymi prywatnych właścicieli i wspólnot mieszkaniowych. Uczestnicy spotkania zostali poproszeni o wypełnienie ankiety dotyczącej problemów, z jakimi borykają się właściciele nieruchomości. Jako kluczowe bariery wyszczególnione zostały:

- 1) Niska atrakcyjność sąsiedztwa, a także niski poziom bezpieczeństwa;
- 2) Zbyt wysoki podatek od nieruchomości;
- 3) Najemcy lokali z orzeczonymi wyrokami eksmisyjnymi, nie dbający o nieruchomość;
- 4) Brak wiedzy na temat pozyskiwania środków zewnętrznych, w tym środków unijnych;
- 5) Procedury administracyjne dotyczące pozyskiwania pozwoleń na realizację prac remontowo-budowlanych na własnej nieruchomości;
- 6) Brak wiedzy na temat warunków przygotowania i realizacji prac remontowych uzgadnianych przez Konserwatora Zabytków;
- 7) Brak wyodrębnionego miejsca w Urzędzie Miasta Łodzi, gdzie właściciele nieruchomości mogliby się zgłaszać ze swoimi problemami;
- 8) Brak wiedzy na temat funkcjonujących mechanizmów wsparcia (uchwała elewacyjna, zwolnienia, ulgi, programy pomocy publicznej *de minimis*) dostępnych w UMŁ i poza nim (np. Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej).

Łącznie w ramach przeprowadzonego spotkania złożonych zostało 110 ankiet. Do najczęściej wymienianych przez właścicieli nieruchomości kwestii problemowych zaliczyć należy:

- 1) Brak środków finansowych na remonty;
- 2) Zbyt wysokie koszty remontów;
- 3) Wysokie koszty utrzymania budynków;
- 4) Zaległości czynszowe najemców;
- 5) Brak regularnych wpłat na fundusze remontowe;
- 6) Nieuregulowany status prawny nieruchomości;
- 7) Brak dostępu do środków unijnych na finansowanie remontów dla wspólnot mieszkaniowych;
- 8) Brak wsparcia ze strony Urzędu Miasta w pozyskiwaniu funduszy zewnętrznych;
- 9) Brak mechanizmów wsparcia dla właścicieli ze strony Miasta Łódź;
- 10) Problemy związane z objęciem budynku ochroną konserwatorską.

Kolejnym działaniem partycypacyjnym były konsultacje społeczne badające potrzeby mieszkańców w obszarze Rdzenia Strefy Wielkomiejskiej.

Konsultacje społeczne projektów 1-8 Rewitalizacji Obszarowej Centrum Łodzi przeprowadzone na przełomie kwietnia i maja 2014 r. przez Biuro ds. Rewitalizacji, na podstawie Zarządzenia Nr 6083/VI/14 Prezydenta Miasta Łodzi z dnia 7 kwietnia 2014 r. Ich przedmiotem były priorytetowe projekty rewitalizacji obszarowej centrum Łodzi na lata 2014-2020+. Konsultacje prowadzone były z wykorzystaniem następujących form:

- 6 spotkań z mieszkańcami Miasta Łodzi z wykorzystaniem metody pracy warsztatowej umożliwiającej wyrażenie opinii i składanie propozycji i opinii do protokołu;
- zbieranie propozycji i opinii na formularzu konsultacyjnym, w tym drogą elektroniczną;
- 2 spacery badawcze;
- mobilny punkt konsultacyjny umożliwiający zbieranie propozycji i opinii na formularzu konsultacyjnym.

Dzięki intensywnej i różnicowanej promocji w konsultacjach wzięło udział ponad **500 osób**.

Otwarte spotkania dla mieszkańców składały się z dwóch części:

- informacyjnej, podczas której przedstawiano krótką prezentację nt. procesu rewitalizacji wraz ze wstępnymi propozycjami działań inwestycyjnych, jakie chce podjąć Miasto na danym Obszarze;
- warsztatowej, podczas której uczestnicy w grupach prowadzonych przez moderatorów mogli wypracowywać rozwiązania i rekomendacje dla danych Obszarów.

Praca w grupach pozwoliła na pełniejsze wykorzystanie potencjału uczestników i uczestniczek, gwarantowała też możliwość wypowiedzenia się i dyskusowania każdej z obecnych osób.

W trakcie trwania konsultacji społecznych złożono **127 ważnych formularzy konsultacyjnych**.

W dwóch spacerach badawczych, które odbyły się 27 kwietnia 2014 r. (niedziela) wzięło udział **55 osób**. Spacerzy odbyły się w różnych godzinach, aby umożliwić chętnym udział w obydwu. Godziny spacerów oraz dzień tygodnia (niedziela) dobrano tak, aby umożliwić udział w nich osobom pracującym i uczącym się.

Mobilny Punkt Konsultacyjny zorganizowany został 26 kwietnia 2014 r., we współpracy z Orange Property Group, które udostępniło Miastu teren na stworzenie Punktu na obszarze prowadzonego przez siebie centrum OFF Piotrkowska. Lokalizacja ta została wybrana z dwóch powodów. Po pierwsze, celem było dotarcie do grupy, która zazwyczaj nie bierze udziału w konsultacjach społecznych (osoby młode w wieku 15-25 lat), a która jest główną klientelą OFF Piotrkowska. Po drugie, OFF Piotrkowska znajduje się w centrum Obszaru 6 i zlokalizowanie tam punktu konsultacyjnego kompensowało brak możliwości zorganizowania otwartego spotkania dla mieszkańców na terenie tego Obszaru.

Mobilny Punkt Konsultacyjny działał w godzinach **14.00 – 18.00** i za jego pośrednictwem złożono kilkanaście formularzy konsultacyjnych.

Kolejnym działaniem partycypacyjnym były przeprowadzone na przełomie maja i czerwca 2015 r. konsultacje społeczne, których przedmiotem były priorytetowe projekty Rewitalizacji Obszarowej Centrum Łodzi na lata 2014 – 2020+ (projekty 9 – 20). Konsultacje prowadzone były z wykorzystaniem następujących form:

- 1) mobilnych punktów konsultacyjnych, czynnych od 8 maja do 1 czerwca 2015 r., w których były zbierane, na formularzu konsultacyjnym, opinie i propozycje mieszkańców Łodzi;
- 2) 8 otwartych spotkań z mieszkańcami Miasta Łodzi z wykorzystaniem metody pracy warsztatowej umożliwiającej wyrażenie opinii i składanie propozycji i opinii do protokołu;
- 3) 4 spacerów badawczych;
- 4) zbierania propozycji i opinii na formularzu konsultacyjnym.

W ramach Programu w sumie zorganizowano **24 mobilne punkty konsultacyjne**. Punkty te pracowały przez 6 godzin dziennie w wyznaczonych lokalizacjach (skwery, chodniki, podwórka). Każdy z punktów wyposażony był w namiot, stół, krzesła i materiały informacyjne. Obsługiwało go dwóch badaczy, którzy udzielali najważniejszych informacji na temat planów rewitalizacyjnych i zachęcali do wypełniania formularzy konsultacyjnych.

W ramach procesu konsultacji zorganizowano **8 spotkań**, w trakcie których dyskutowano o 12 obszarach miasta, które mają zostać poddane procesowi rewitalizacji. Spotkania organizowane były w różnych miejscach należących lub sąsiadujących z konsultowanymi obszarami. Przyjęto założenie, że spotkania powinny odbywać się w przestrzeni dobrze znanej uczestnikom, dlatego też zdecydowano o organizowaniu ich przede wszystkim w szkołach. Spotkania podzielone zostały na dwie części – pierwsza miała charakter ogólny i informacyjny, w trakcie drugiej części uczestnicy byli zapraszani do pracy w grupach prowadzonych przez doświadczonych moderatorów. W trakcie spotkań udało się zebrać cenne informacje, które umożliwią prawidłowe przeprowadzenie procesu rewitalizacji.

Kolejną formą pozyskiwania informacji na temat planowanej rewitalizacji i potrzeb mieszkańców były spacerory badawcze.

W procesie konsultacji udział wzięło **1318 łodzian**. 1122 mieszkańców wypełniło formularz konsultacyjny w ramach mobilnych punktów konsultacyjnych lub w trakcie spotkań konsultacyjnych. W ośmiu zorganizowanych spotkaniach konsultacyjnych udział wzięło 157 osób, natomiast w czterech spacerach badawczych 39 osób.

Organizatorem konsultacji społecznych obszarów 9-20, zrealizowanych w ramach zamówienia H „Program Partycypacyjny” projektu pilotażowego (Pilotaż I) pt. „Opracowanie modelu prowadzenia rewitalizacji obszarów miejskich na wybranym obszarze w mieście Łodzi” była Fundacja „Urban Forms”. W 2015 r. Miasto Łódź przeprowadziło również konsultacje społeczne, których przedmiotem były założenia Lokalnego Programu Rewitalizacji Łodzi 2020+, (zgodnie z Zarządzeniem Nr 732/VII/15 Prezydenta Miasta Łodzi z dnia 31 marca 2015 r.). Konsultacje miały na celu zebranie od mieszkańców opinii i propozycji dotyczących założeń Programu. Konsultacje przeprowadzone były w okresie **od dnia 15 kwietnia 2015 r. do dnia 5 maja 2015 r.** w formie:

- 1) spotkania otwartego z mieszkańcami Miasta Łodzi, w formie warsztatów, umożliwiających omówienie i ocenę konsultowanych założeń Lokalnego Programu Rewitalizacji Łodzi 2020+, a także wyrażenie opinii i propozycji oraz składanie ich do protokołu;
- 2) zbierania propozycji i opinii na piśmie, w tym drogą elektroniczną, z możliwością wykorzystania formularza konsultacyjnego.

W ramach konsultacji społecznych zorganizowano jedno otwarte spotkanie dla mieszkańców w którym wzięło udział 13 osób.

Kolejnym działaniem partycypacyjnym były **Fajranty po Łódzku**: tzw. badania w działaniu, prowadzone w ramach akcji animacji społecznej (Zamówienie H, Pilotaż I). Namioty animatorów zostały rozstawione na kilkunastu podwórkach oraz w przestrzeni miejskiej (place, skwery, parki). Każdy fajrant trwał 5 dni. W tym czasie zbierano opinie mieszkańców podczas prowadzonych rozmów, animacji i działań, które cieszyły się dużą popularnością wśród Łódzian. Celem było zbudowanie relacji mieszkańców z samorządem oraz uzyskanie danych na temat stosunku mieszkańców do kwestii rewitalizacji, polityk przestrzennych łódzkiego magistratu i stanu przestrzeni miasta w ogóle, a śródmieścia w szczególności.

W okresie od 26 listopada 2015 r. do 28 grudnia 2015 r. odbyły się **konsultacje w sprawie wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji miasta Łodzi**. Konsultacje miały na celu zebranie od interesariuszy rewitalizacji opinii, propozycji oraz uwag dotyczących wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji Miasta Łodzi oraz wprowadzenia do uchwały prawa pierwokupu dla wszystkich nieruchomości położonych na obszarze rewitalizacji.

Konsultacje miały formę:

- spotkania otwartego z interesariuszami rewitalizacji, w formie warsztatów, umożliwiających omówienie i ocenę propozycji wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji miasta Łodzi, a także wyrażenie opinii, propozycji i uwag oraz składanie ich do protokołu (3 grudnia 2015 r. w godz. 17:30 – 20:00, siedziba UMŁ);
- debaty publicznej (9 grudnia 2015 r. w godz. 17:30 – 20:00, siedziba UMŁ) zbierania uwag, propozycji i opinii w formie papierowej i elektronicznej, z wykorzystaniem formularza konsultacyjnego.

Konsultacje społeczne były promowane poprzez:

- ogłoszenie w lokalnej prasie – „Gazeta Wyborcza” i „Dziennik Łódzki” w dniach 20, 27 listopada i 4 grudnia 2015 r;
- plakaty A3 w pojazdach komunikacji publicznej (MPK Łódź Sp. z o.o.) od 30 listopada do 23 grudnia 2015 r;
- plakaty w placówkach oświatowych prowadzonych przez Miasto Łódź oraz na nieruchomościach administrowanych przez Miasto Łódź;
- emisje banera internetowego w lokalnych portalach informacyjnych (lodz.naszemiasto.pl, mmlodz.pl, expressilustrowany.pl, dzienniklodzki.pl i na portalach społecznościowych Facebook i Google od 30 listopada do 23 grudnia 2015 r;
- spot radiowy w Radio Łódź od 30 listopada do 23 grudnia 2015 r.

W trakcie konsultacji społecznych złożono 182 propozycje, które odnosiły się do przedmiotu konsultacji. W trakcie konsultacji zgłoszono 277 opinii spośród których 122 opinie nie dotyczyły przedmiotu prowadzonych konsultacji.

Obszar rewitalizacji został wytyczony na podstawie nowych granic obszaru zdegradowanego, opartego o analizy dołączone do projektu Polityki Społecznej dla Łodzi 2020+ i Strefy Wielkomiejskiej, która została wskazana w Polityce przestrzennego rozwoju Łodzi jako obszar charakteryzujący się złym stanem technicznym zabudowy i deficytami przestrzenno-funkcjonalnymi. W oparciu o powyższe analizy

i wskutek wniosków złożonych w konsultacjach obszar zdegradowany został poszerzony o część zgłoszonych obszarów.

Po wyznaczeniu obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji uchwałą Nr XXV/589/16 Rady Miejskiej w Łodzi z dnia 10 lutego 2016 r. oraz po podjęciu uchwały Nr XXVII/678/16 Rady Miejskiej w Łodzi w sprawie przystąpienia do sporządzenia Gminnego Programu Rewitalizacji miasta Łodzi z dnia 30 marca 2016 r. Urząd Miasta Łodzi, zaprosił wszystkich interesariuszy rewitalizacji do zgłaszania przedsięwzięć rewitalizacyjnych do opracowywanego projektu Gminnego Programu Rewitalizacji miasta Łodzi. Nabór przedsięwzięć cieszył się dużym zainteresowaniem różnych grup interesariuszy, w tym: prywatnych właścicieli, instytucji kultury, uczelni wyższych, szpitali oraz organizacji pozarządowych. Łącznie w trakcie naboru przedsięwzięć do GPR wpłynęło **615 formularzy** zgłoszenia przedsięwzięć rewitalizacyjnych. Zgłoszenia zostały przeanalizowane i podzielone na dwie kategorie, zgodnie z ustawą o rewitalizacji: podstawowe i pozostałe dopuszczalne. W trakcie tworzenia Gminnego Programu Rewitalizacji, Miasto zaprosiło do udziału wszystkich interesariuszy rewitalizacji – na stronie internetowej Urzędu Miasta Łodzi zamieszczony został „Materiał Roboczy” oraz informacje o obowiązującej strukturze dokumentu wraz z formularzem, na którym można było złożyć propozycję do dokumentu. Na podstawie wspólnej pracy Miasta z interesariuszami oraz przy udziale Pana Wojciecha Kłosowskiego – eksperta rewitalizacji powstał projekt dokumentu, który został przedłożony mieszkańcom do konsultacji.

Konsultacje społeczne projektu Gminnego Programu Rewitalizacji miasta Łodzi zostały przeprowadzone przez Prezydenta Miasta Łodzi na podstawie art. 17 ust. 2 pkt. 3 w zw. z art. 6 ustawy o rewitalizacji oraz zarządzenia Nr 3762/VII/16 Prezydenta Miasta Łodzi z dnia 15 czerwca 2016 r. Przedmiotem konsultacji społecznych było zaprezentowanie i omówienie projektu Gminnego Programu Rewitalizacji miasta Łodzi 2026+ oraz poznanie opinii, zebranie propozycji i uwag do projektu dokumentu. Projekt dokumentu wraz z załącznikami oraz formularz konsultacyjny były dostępne na 7 dni przed dniem przeprowadzenia konsultacji tj. od dnia 15 czerwca 2016 r.:

- w Biuletynie Informacji Publicznej UMŁ pod adresem internetowym <http://bip.uml.lodz.pl/>;
- w sposób zwyczajowo przyjęty tj. na stronie internetowej Urzędu Miasta Łodzi pod adresem <http://www.uml.lodz.pl> (wejście przez zakładki „Samorząd”, „Konsultacje społeczne”), pod adresem <http://www.uml.lodz.pl/rewitalizacja>;
- w obwieszczeniach na urzędowych tablicach informacyjnych;
- w sekretariacie Biura ds. Rewitalizacji Urzędu Miasta Łodzi, ul. Piotrkowska 171, II piętro, w godzinach pracy Urzędu Miasta Łodzi.

Ponadto konsultacje społeczne były promowane poprzez:

- ogłoszenia w lokalnej prasie – „Gazeta Wyborcza” w dniach 23, 27, 29 czerwca 2016 r.;
- plakaty informacyjne w formacie A3 w pojazdach komunikacji publicznej (MPK Łódź) od 27 czerwca do 22 lipca 2016 r.;
- spoty radiowe w Radiu Łódź od 27 czerwca do 20 lipca 2016 r.

Konsultacje rozpoczęły się w dniu 23 czerwca 2016 r. Obejmowały zbieranie uwag w postaci papierowej i elektronicznej na formularzach konsultacyjnych, zamieszczonych na stronie internetowej gminy, w tym w Biuletynie Informacji Publicznej oraz w formie spotkań otwartych z częścią warsztatową i debaty z możliwością składania uwag i propozycji do protokołu.

Termin wyznaczony na składanie uwag upłynął w dniu 22 lipca 2016 r., tj. po 30 dniach od ogłoszenia. Proces konsultacji społecznych został zakończony opublikowaniem raportu w Biuletynie Informacji Publicznej w dniu 11 sierpnia 2016 r.

3.1.5.2. Włączenie mieszkańców w proces aktualizacji GPR w roku 2018

Przedmiotem konsultacji społecznych był projekt zmiany Gminnego Programu Rewitalizacji miasta Łodzi stanowiący załącznik do uchwały Nr XXXV/916/16 Rady Miejskiej w Łodzi z dnia 28 września 2016 r. w sprawie przyjęcia Gminnego Programu Rewitalizacji miasta Łodzi.

Celem konsultacji było zebranie uwag dotyczących wprowadzenia zmian do Gminnego Programu Rewitalizacji miasta Łodzi. Konsultacje odbyły się w terminie 19 kwietnia – 21 maja 2018 r.

Treść ogłoszenia w sprawie przeprowadzenia konsultacji została zamieszczona w dniu 10 kwietnia 2018 r.:

- w Biuletynie Informacji Publicznej Urzędu Miasta Łodzi pod adresem <http://bip.uml.lodz.pl>;
- na stronie internetowej Urzędu Miasta Łodzi pod adresem <http://www.uml.lodz.pl> (wejście przez zakładki: „Dla mieszkańców”, „Konsultacje społeczne”) oraz na stronie internetowej Urzędu Miasta Łodzi pod adresem <http://uml.lodz.pl/dla-mieszkancow/lodzianie-decyduja/konsultacje-spoeczne/aktualne-konsultacje/> oraz <http://uml.lodz.pl/dla-mieszkancow/rewitalizacja/>;
- na tablicach ogłoszeń Urzędu Miasta Łodzi oraz Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Łodzi;
- w informacji wysłanej drogą elektroniczną do zaangażowanych w rewitalizację środowisk, organizacji i instytucji.

Materiał informacyjny dotyczący przedmiotu konsultacji został udostępniony także w dniu 10 kwietnia 2018 r.:

- w Biuletynie Informacji Publicznej Urzędu Miasta Łodzi pod adresem <http://bip.uml.lodz.pl>;
- na stronie internetowej Urzędu Miasta Łodzi pod adresem <http://uml.lodz.pl/dla-mieszkancow/lodzianie-decyduja/konsultacje-spoeczne/aktualne-konsultacje> oraz <http://uml.lodz.pl/dla-mieszkancow/rewitalizacja/>;
- w sekretariacie Biura ds. Rewitalizacji w Departamencie Architektury i Rozwoju Urzędu Miasta Łodzi przy ul. Piotrkowskiej 171, II piętro, w godzinach pracy Urzędu Miasta Łodzi.

Konsultacje prowadzone były w formie:

- 1) spotkania z interesariuszami rewitalizacji, z możliwością składania uwag do protokołu, które odbyło się w Dużej Sali Obrad Urzędu Miasta Łodzi, przy ul. Piotrkowskiej 104, 90-926 Łódź, w dniu 19 kwietnia 2018 r. od godz. 17.30 do godz. 20.00;
- 2) warsztatów z interesariuszami rewitalizacji, w szczególności z organizacjami pozarządowymi z możliwością składania uwag do protokołu; warsztaty odbyły się w Centrum Promocji i Rozwoju Inicjatyw Obywatelskich OPUS w Łodzi przy ul. Narutowicza 8/10, 90-135 Łódź, w dniu 20 kwietnia 2018 r. od godz. 17.00 do godz. 20.00;
- 3) spotkania z interesariuszami rewitalizacji, w szczególności z przedstawicielami łódzkich szkół i uczelni wyższych oraz ekspertami z możliwością składania uwag do protokołu; spotkanie odbyło się w Szkole Podstawowej nr 36 w Łodzi przy ul. Więckowskiego 35, w dniu 23 kwietnia 2018 r. od godz. 17.00 do godz. 20.00;

- 4) spotkania z interesariuszami rewitalizacji, w szczególności z przedstawicielami łódzkiej kultury oraz instytucjami i organizacjami działającymi na jej rzecz z możliwością składania uwag do protokołu; spotkanie odbyło się w Muzeum Sztuki MS² w Łodzi przy ul. Ogrodowej 19, w dniu 24 kwietnia 2018 r. od godz. 17.00 do godz. 20.00;
- 5) spotkania z interesariuszami rewitalizacji, w szczególności z przedstawicielami wspólnot mieszkaniowych, rad osiedli, właścicieli lub użytkowników wieczystych nieruchomości z możliwością składania uwag do protokołu; spotkanie odbyło się w Małej Sali Obrad Urzędu Miasta Łodzi, przy ul. Piotrkowskiej 104, 90-926 Łódź w dniu 25 kwietnia 2018 r. od godz. 17.00 do godz. 20.00;
- 6) warsztatów z interesariuszami rewitalizacji, w szczególności z przedsiębiorcami i związkami branżowymi z możliwością składania uwag do protokołu; warsztaty odbyły się w Regionalnej Izbie Budownictwa, przy ul. Łąkowej 11, 90-562 Łódź, w dniu 26 kwietnia 2018 r. od godz. 17.00 do godz. 20.00;
- 7) zbierania uwag w postaci papierowej i elektronicznej z wykorzystaniem formularza konsultacyjnego oraz formularza zgłoszenia przedsięwzięcia rewitalizacyjnego Gminnego Programu Rewitalizacji miasta Łodzi, stanowiących odpowiednio załączniki Nr 3 i 4 do Zarządzenia Nr 8182/VII/18 Prezydenta Miasta Łodzi z dnia 9 kwietnia 2018 r., dostępnych:
 - a. w Biuletynie Informacji Publicznej Urzędu Miasta Łodzi pod adresem <http://bip.uml.lodz.pl>,
 - b. na stronie internetowej Urzędu Miasta Łodzi pod adresem <http://uml.lodz.pl/dla-mieszkancow/lodzianie-decyduja/konsultacje-spoeczne/aktualne-konsultacje>,
 - c. w sekretariacie Biura ds. Rewitalizacji w Departamencie Architektury i Rozwoju Urzędu Miasta Łodzi, przy ul. Piotrkowskiej 171, II piętro, w godzinach pracy Urzędu Miasta Łodzi oraz w Wydziale Zarządzania Kontaktami z Mieszkańcami w Departamencie Obsługi i Administracji przy ul. Piotrkowskiej 110 (wejście od Pasażu Schillera), 90-926 Łódź, Łódzkie Centrum Kontakt z Mieszkańcami podczas spotkań i warsztatów, o których mowa w pkt. 1 – 6.

3.1.5.3. Włączenie mieszkańców w proces aktualizacji GPR w roku 2020

OPIS KONSULTACJI DO UZUPEŁNIENIA PO ICH PRZEPROWADZENIU

3.1.5.4. Planowane włączenie interesariuszy w proces wdrażania rewitalizacji

Działania podejmowane przez Miasto odnoszące się do poszczególnych aspektów rewitalizacji wymagają współpracy i włączenia w ten proces szerokiego grona interesariuszy. Potrzeba ta wiąże się w szczególności z koniecznością rozważenia powodzenia realizacji przedsięwzięć rewitalizacyjnych w perspektywie długookresowej, jak również z ograniczonymi możliwościami finansowania ze środków publicznych. Na uwadze należy mieć tu między innymi fakt ostatniego już okresu wsparcia finansowego z funduszy europejskich w latach 2014-2020.

W szczególności konieczne jest podjęcie działań inwestycyjnych przez wspólnoty mieszkaniowe oraz prywatnych inwestorów umożliwiających kompleksową przemianę przestrzeni publicznych, których jakość wpływa na postrzeganie Łodzi przez mieszkańców oraz osoby przyjezdne. W tym celu w niniejszym

programie zakłada się potrzebę ustanowienia mechanizmu dotacji wskazanego w art. 35 ustawy o rewitalizacji.

Istotnym aspektem jest również włączenie społeczności lokalnej w działania realizowane na obszarze objętym projektami rewitalizacyjnymi, w tym organizacji pozarządowych realizujących inicjatywy m.in. na rzecz rozwoju społeczno-gospodarczego i wyrównywania szans.

Dojrzała partycypacja społeczna jest podstawowym warunkiem zapewnienia komplementarności pomiędzy obranymi kierunkami działań i poszczególnymi przedsięwzięciami. Formy dojrzałej partycypacji społecznej wskazane zostały ustawą o rewitalizacji: warunkiem dojrzałości wskazanym w art. 5 ust. 3 jest dążenie do wypowiedzenia się wszystkich interesariuszy, o których mowa w art. 2 ust. 2 pkt. 1, oraz wszystkich interesariuszy prowadzących na obszarze rewitalizacji działalność, o której mowa w art. 2 ust. 2 pkt. 3 i 4 na etapie przygotowania, prowadzenia i oceny rewitalizacji. Partycypacja społeczna realizowana powinna być z wykorzystaniem co najmniej form wskazanych w ustawie. Dla zapewnienia powodzenia przedsięwzięć rewitalizacyjnych wskazane jest jednak rozważenie także innych, możliwych form współpracy pomiędzy interesariuszami, takich jak spotkania, warsztaty, imprezy okolicznościowe, itp.

Kolejnym mechanizmem zapewnienia komplementarności jest funkcjonowanie jednostki koordynującej przedsięwzięcia rewitalizacyjne na danym obszarze (tzw. operatora rewitalizacji). Jak wskazuje się w Krajowej Polityce Miejskiej „W celu zapewnienia sprawnego realizowania programu rewitalizacji władze miasta ustanowić muszą skuteczny system wdrożeniowy, który z jednej strony zapewni dobrą koordynację między poszczególnymi aktorami (w tym jednostkami organizacyjnymi gminy), z drugiej strony będzie dostosowany do uwarunkowań instytucjonalnych, skali działań rewitalizacyjnych itd.”. Jako jednostkę taką wskazane zostało Biuro ds. Rewitalizacji.

Koordynacja przedsięwzięć rewitalizacyjnych dotyczy nie tylko etapu ich realizacji, ale także planowania. Planując i realizując konkretne zadania należy w optymalny sposób wykorzystywać dostępny potencjał znajdujący się na danym obszarze – zarówno społeczny jak i przestrzenny - zapewniając właściwą koordynację działań rewitalizacyjnych oraz wykorzystując dostępne instrumenty wsparcia. Rolą jednostki koordynującej jest zatem rozpoznanie potencjału na danym obszarze już na etapie planowania przedsięwzięć rewitalizacyjnych, ale także wskazanie możliwych instrumentów finansowego oraz pozafinansowego wsparcia tych przedsięwzięć, jak również instrumentów eliminacji potencjalnych barier.

W ramach koordynacji działań rewitalizacyjnych warto mieć również na uwadze fakt, że grono interesariuszy takich działań jest dość szerokie, więc zasadne jest dążenie do integracji tych działań w celu optymalizacji wykorzystania dostępnych zasobów (w tym funduszy unijnych). Istnieje zatem potrzeba ścisłej współpracy pomiędzy organizacjami pozarządowymi a miastem w celu podejmowania działań, w tym pozyskiwania środków finansowych na przedsięwzięcia wynikające z GPR.

3.1.5.5. Mieszkańcy

Ustawa o rewitalizacji wskazuje mieszkańców – w szczególności mieszkańców obszaru rewitalizacji, ale też w wielu aspektach mieszkańców całego miasta – jako podstawową grupę interesariuszy rewitalizacji. Należy więc ustalić, kto będzie w tym Programie uważany za mieszkańca obszaru rewitalizacji. Kategoria *zameldowania* (kategoria prawa administracyjnego) jest w tym przypadku zdecydowanie za wąska;

ustawodawca nie mówi o *zameldowanych*, lecz o *mieszkańcach*, a więc właściwa będzie kategoria *zamieszkania* (kategoria prawa cywilnego). W świetle art. 25 Kodeksu cywilnego (Dz. U. z 2017 r. poz. 459, z późn. zm.) „miejscem zamieszkania osoby fizycznej jest miejscowość, w której osoba ta przebywa z zamiarem stałego pobytu”. Nie jest więc wymagane zameldowanie pod konkretnym adresem. Decyduje raczej uwiarygodniony zamiar stałego pobytu w danym miejscu. Wobec tego niniejszy Program nie może tracić też z horyzontu faktycznych mieszkańców obszaru, którzy nie są na nim zameldowani, w tym – użytkowników bezumownych lokali mieszkalnych na obszarze rewitalizacji. W myśl zasady komplementarności terytorialnej żaden z mieszkańców obszaru rewitalizacji nie może być ze względu na swoje problemy skłaniany do opuszczenia obszaru rewitalizacji.

3.1.5.6. Wspólnoty mieszkaniowe

Specyfika wyznaczonego obszaru rewitalizacji wskazuje na znaczący udział własnościowy nieruchomości w formie wspólnot mieszkaniowych. Podmioty te tworzą małe społeczności funkcjonujące na zasadzie wyłanianego demokratycznie przedstawicielstwa w formie Zarządów i decydują o działaniach podejmowanych na terenie nieruchomości – remontach budynków, zagospodarowaniu przestrzeni podwórek, wykorzystaniu części usługowych i wspólnych. Wydaje się, że taka forma funkcjonowania jest jednym z najlepszych rozwiązań pozwalających na budowanie więzi sąsiedzkich, postaw przedsiębiorczych i poczucia odpowiedzialności za otaczające przestrzenie. Z uwagi na fakt, że wspólnoty mieszkaniowe są swoistą „mozaiką społeczną” stopień zróżnicowania ich sytuacji finansowej, a tym samym stan techniczny nieruchomości są bardzo zróżnicowane. W celu zapewnienia możliwości poprawy stanu technicznego budynków, tworzenia stref spędzania czasu wolnego sprzyjających utrwalaniu więzi sąsiedzkich a także w celu poprawy jakości powietrza w centrum Łodzi planowane jest w ramach tworzenia Specjalnej Strefy Rewitalizacji funduszu dotacji dla właścicieli i użytkowników wieczystych, w tym do remontów budynków wspólnot mieszkaniowych i prywatnych właścicieli kamienic. Szczegółowe kryteria przydzielania środków zostaną wskazane w uchwale powołującej Specjalną Strefę Rewitalizacji i powinny uwzględniać m.in. stan techniczny budynków oraz oddziaływanie na otoczenie (w tym w aspekcie społeczno-gospodarczym). Powyższe działania zostały ujęte w ramach jednego z podstawowych przedsięwzięć rewitalizacyjnych w niniejszym dokumencie.

3.1.5.7. Właściciele kamienic

Zgodnie z analizą stanów własnościowych obszaru rewitalizacji do gminy należy ok. 25% ogółu nieruchomości. Stan techniczny większości budynków zgodnie z diagnozą wymaga podjęcia pilnych działań remontowych. Na podstawie szerokiego dialogu prowadzonego przez Miasto Łódź z właścicielami i zarządcami prywatnych nieruchomości wynika, że potrzebują oni wsparcia w usuwaniu barier ograniczających możliwość inwestowania w swoje nieruchomości. Do podstawowych barier zaliczone zostały lokale mieszkalne zajmowane przez osoby z wyrokami eksmisyjnymi z prawem do najmu socjalnego. Z uwagi na niewystarczający zasób lokali przeznaczonych do najmu socjalnego, wyroki eksmisyjne są realizowane w małym zakresie. Miasto w wielu przypadkach jest zmuszone do wypłacania właścicielom nieruchomości odszkodowań, których celem jest rekompensowanie strat właścicieli wynikających z braku możliwości wynajęcia lokali na wolnym rynku. Sytuacja taka jest bardzo niekorzystna zarówno w aspekcie technicznym – budynki pozostają w złym stanie i negatywnie oddziałują na jakość otoczenia, jak i w aspekcie społecznym – osoby z wyrokami eksmisyjnymi pozostają w stanie niepewności z poczuciem bycia niepożądanym co może bardzo ograniczać możliwości budowania więzi zarówno z sąsiadami jak i z miejscem. W ramach procesu rewitalizacji podejmowane

będą działania w celu rozwiązania powyższego problemu z uwzględnieniem potrzeb interesariuszy, w tym przypadku właścicieli kamienic oraz mieszkańców z wyrokami eksmisyjnymi. Podejście do sposobu zapewnienia właściwych lokali socjalnych dostosowanych do sytuacji rodzinnej i stanu zdrowia będzie uwzględniało udział w tym procesie przedstawicieli właściwych jednostek gminy w szczególności odpowiedzialnych za politykę lokalową oraz pomoc społeczną. Zakłada się, że osoby pozbawione tytułu prawnego do lokali mieszkalnych będą obejmowane odpowiednimi projektami oferującymi ścieżki wyjścia z trudnej sytuacji i umożliwiającymi aktywny udział w życiu społeczności lokalnych. Drugą z barier wskazywanych przez właścicieli kamienic jest niska atrakcyjność otoczenia tj. przestrzeni publicznych i stan budynków sąsiadujących. Zgodnie z diagnozą i oczekiwaniami mieszkańców wyrażanymi podczas licznych konsultacji społecznych na wstępnym etapie przygotowywania założeń programu rewitalizacji, w ramach podstawowych przedsięwzięć rewitalizacyjnych wymienione zostały projekty skierowane na znaczące podniesienie jakości przestrzeni publicznych – w tym przebudowa ciągów komunikacyjnych, zagospodarowanie skwerów czy też modernizacja parków. Dodatkowo zaplanowane zostały kompleksowe remonty kamienic komunalnych a zgodnie z treścią punktu 3.1.5.5 również wsparcie finansowe wspólnot mieszkaniowych. Ostatnią ze zdiagnozowanych barier jest brak wystarczających środków finansowych szczególnie w odniesieniu do prac związanych z remontami elewacji frontowych czy też budową instalacji sieci tzw. centralnego ogrzewania. Odpowiedzią w tym zakresie będzie fundusz dotacji utworzony na etapie powoływania Specjalnej Strefy Rewitalizacji, który powinien przewidywać możliwość dotowania również prywatnych nieruchomości.

3.1.5.8. Uczelnie i szkoły wyższe

Łódź jako miasto akademickie w procesie rewitalizacji zamierza aktywnie wykorzystywać potencjał uczelni i szkół wyższych i w tym celu na wstępnym etapie przygotowywania procesu rewitalizacji podpisane zostały pomiędzy władzami największych uczelni i władzami Miasta listy intencyjne wyrażające deklaracje chęci współpracy w przygotowaniu i prowadzeniu procesu rewitalizacji w Łodzi. Do kluczowych partnerów zaliczyć tu należy Politechnikę Łódzką, Uniwersytet Łódzki, Uniwersytet Medyczny oraz Akademię Sztuk Pięknych. Współpraca będzie przebiegała w kilku płaszczyznach m.in. wymianie wiedzy i doświadczeń, wspólnej realizacji i wspieraniu projektów, aktywnym włączaniu środowisk akademickich w proces oceny efektów realizacji programu. Wyrazem chęci środowiska akademickiego do aktywnego udziału w procesie rewitalizacji są również przedsięwzięcia zgłoszone i ujęte w niniejszym Programie.

3.1.5.9. Organizacje pozarządowe

Przy planowanym zakresie działań oraz posiadanym w mieście potencjale III sektora trudno wyobrazić sobie przygotowanie i realizację procesu rewitalizacji bez udziału organizacji pozarządowych. Z tego powodu już na wstępnym etapie przygotowywania założeń procesu powołana została Komisja Dialogu Obywatelskiego ds. rewitalizacji, stanowiąca płaszczyznę dialogu pomiędzy tymi dwoma sektorami. Organizacje w Łodzi posiadają szerokie doświadczenia w realizacji działań związanych z wieloaspektową pomocą osobom zagrożonym wykluczeniem społecznym w różnej sytuacji życiowej, zdrowotnej oraz w różnym wieku – zarówno dzieci i młodzież, samotne matki, seniorzy. Łódź w procesie rewitalizacji będzie z pełną determinacją realizować zasadę pomocniczości państwa poprzez aktywne włączanie NGO's w realizację konkretnych projektów skierowanych na rozwiązywanie zdiagnozowanych problemów. Jednym ze sposobów współpracy jest planowane przygotowywanie lokali użytkowych

w ramach remontów kamienic dla potrzeb prowadzenia świetlic środowiskowych oraz innych form organizowania czasu wolnego i wspierania mieszkańców prowadzonych przez organizacje pozarządowe. Szczegółowe założenia w zakresie realizacji projektów w formie międzysektorowego partnerstwa publiczno-pozarządowego zostały opisane w punkcie 3.1.5.8.1 niniejszego Programu Rewitalizacji. W ramach realizowania GPR będą przestrzegane następujące ogólne zasady współpracy z organizacjami pozarządowymi:

2.1.1.2.1 Zasady tworzenia partnerstwa z organizacjami pozarządowymi.

Realizacja projektów w ramach przedsięwzięć rewitalizacyjnych będzie mogła odbywać się w partnerstwie z organizacjami pozarządowymi. Zasady tworzenia partnerstw reguluje Program Współpracy Miasta Łodzi z organizacjami pozarządowymi oraz podmiotami, o których mowa w art. 3 ust. 3 ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (Dz. U. z 2018 r. poz. 450). Program uchwalany jest corocznie a zawarte w nim zadania są konsultowane z organizacjami pozarządowymi. Program współpracy zawiera wyszczególnione zadania publiczne, które realizowane są w 2 formach współpracy: finansowej i pozafinansowej. Program reguluje też zasady realizacji projektów partnerskich (rozdział 11). Powstanie partnerstwa może nastąpić wówczas, gdy planowane zadanie dotyczy zadań priorytetowych wpisanych w Programie bądź wpisuje się w cele strategiczne Miasta. W przypadku GPR partnerstwo może zostać zawiązane przy realizacji projektów stanowiących kluczowe przedsięwzięcia rewitalizacyjne i/lub w odpowiedzi na wyznaczone w GPR cele. Partnerstwo może być zawiązane z inicjatywy władz miasta bądź organizacji pozarządowej. W przypadku, gdy z inicjatywą występuje Miasto, ogłasza nabór na partnerów w drodze otwartego konkursu ofert. Ogłoszenie zamieszcza na stronie internetowej i w BIP w celu umożliwienia potencjalnym partnerom zapoznanie się z inicjatywą i zgłoszenia zamiaru wspólnego działania. W przypadku, gdy z inicjatywą występuje organizacja pozarządowa, przedstawia ona Miastu koncepcję zawierającą cel zadania, założenia merytoryczne, planowane działania i proponowany udział partnera (Miasta) w projekcie. Decyzję o realizacji projektu w partnerstwie z organizacją władze miasta podejmują w oparciu o spójność działań z celami strategicznymi i listą przedsięwzięć rewitalizacji.

2.1.1.2.2 Zasady użyczania lokali użytkowych

Miasto może użyczać organizacjom pozarządowym⁶³ lokale użytkowe znajdujące się w obszarze rewitalizacji do realizacji zadań publicznych zgodnych z GPR, w tym przedsięwzięć rewitalizacyjnych. Lokale mogą być oddawane w użyczenie organizacjom pozarządowym w trybie konkursowym lub pozakonkursowym. W trybie konkursowym stosuje się następujące kryteria oceny wniosków o lokale:

⁶³ Zasady powyższe mogą być rozszerzone na ogół podmiotów prowadzących działalność pożytku publicznego.

2. Kryteria oceny wniosków o przyznanie lokalu dla NGO w obszarze rewitalizacji

Kryteria formalne:	Kryteria merytoryczne:
prowadzić nieprzerwaną działalność w danym obszarze priorytetowym przez okres 3 lat, a w danym lokalu przez okres co najmniej 1 roku;	harmonogram planowanych działań;
prowadzić w lokalu działalność statutową lub działalność odpłatną pożytku publicznego, a w przypadku prowadzenia działalności gospodarczej, część lokalu użytkowego wykorzystywana na prowadzenie działalności gospodarczej nie może przekraczać 35% powierzchni użytkowej najmowanego lokalu, przy czym zyski z jej prowadzenia przeznaczone są w całości na działalność pożytku publicznego służącą realizacji zadań Miasta Łodzi określonych w programach i politykach Miasta Łodzi, przyjętych odrębnymi uchwałami Rady Miejskiej w Łodzi;	zgodność celów działań prowadzonych przez organizację pozarządową z programami i politykami Miasta Łodzi, przyjętymi odrębnymi uchwałami Rady Miejskiej w Łodzi;
dysponować budżetem pozwalającym na pokrycie kosztów użytkowania lokalu;	efektywność ekonomiczna użyczenia;
nie posiadać zaległości finansowych wobec Miasta Łodzi;	efektywność społeczna użyczenia;
posiadać rekomendację komórki organizacyjnej Urzędu Miasta Łodzi lub miejskiej jednostki organizacyjnej	zapewnienie dostępności lokalu dla osób z niepełnosprawnościami.

W trybie pozakonkursowym przekazany może być lokal, w przypadku:

- 1) wypowiedzenia organizacji pozarządowej umowy użyczenia obecnie zajmowanego lokalu w związku ze sprzedażą nieruchomości;
- 2) przeniesienia praw do użyczenia z obecnie zajmowanego lokalu użytkowego na inny, w przypadku dalszej realizacji zadania publicznego Miasta Łodzi przez organizację pozarządową;
- 3) konieczności przyznania organizacji pozarządowej lokalu użytkowego w użyczenie na prowadzenie zadania publicznego ze względu na oddziaływanie siły wyższej np. klęski żywiołowej;
- 4) innej nadzwyczajnej sytuacji, na podstawie decyzji Prezydenta Miasta Łodzi.

Umowy o użyczenie co do zasady zawierane są na okres 3 lat lub na okres nieoznaczony, z założeniem corocznej weryfikacji celowości użyczenia, ze względu na charakter realizowanych zadań i sposobu ich prowadzenia.

3.1.5.10. Instytucje kultury

Istotnym potencjałem obszaru rewitalizacji mogącym przyczynić się do osiągnięcia zakładanych celów procesu jest koncentracja szeregu instytucji kultury – teatrów, muzeów, galerii sztuki, bibliotek. Instytucje te powinny odegrać ważną rolę w zakresie zwiększania dostępu do kultury dla osób zagrożonych wykluczeniem społecznym, ale również jako potencjał do podejmowania nowych inicjatyw ukierunkowanych na wykorzystywanie dostępnych instrumentów i zasobów w celu realizacji różnych form wspierania procesu budowania społeczności lokalnych. W ramach zaplanowanych przedsięwzięć realizowane będą zadania związane z modernizacją oraz dostosowaniem nowych przestrzeni m.in. do prowadzenia animacji społeczności lokalnych poprzez wykorzystanie narzędzi jakie dają różne formy obcowania z kulturą – sztuka teatralna, działania artystyczne, w tym wychodzące w przestrzeń Miasta. Zakłada się również kontynuowanie i rozwijanie takich inicjatyw jak „Lokale dla studentów”, program „Strych”, „Zielone podwórka” czy „Lokale dla Kreatywnych” (w tym – pracownie twórcze), które są pozytywnym przykładem projektów komplementarnych do zadań inwestycyjnych i mogą być adaptowane do każdego z obszarów na poziomie uszczegółowienia konkretnych rozwiązań funkcjonalno-przestrzennych poszczególnych kwartałów.

3.1.5.11. Gestorzy sieci

Jednym z głównych czynników negatywnie wpływających na jakość życia na obszarze rewitalizacji jest niska jakość powietrza, na którą istotny wpływ ma sposób ogrzewania budynków. W celu niwelowania tzw. *niskiej emisji* konieczne jest wprowadzanie alternatywnych źródeł ogrzewania nie powodujących emisji CO₂ w centrum Miasta. W celu realizacji powyższego niezbędne jest włączenie w proces rewitalizacji gestorów sieci ciepłowniczych, elektrycznych oraz gazowych. Dla osiągnięcia zakładanych rezultatów konieczne jest zbudowanie partnerskich relacji i poczucia współodpowiedzialności za miasto czego wyrazem są podpisane pomiędzy władzami Miasta i spółkami Veolia PGE oraz PGNiG listy intencyjne z deklaracją chęci współpracy w procesie rewitalizacji. Współpraca będzie koncentrować się głównie na aspekcie właściwej koordynacji prac związanych z przebudową ulic, chodników oraz budynków z modernizacjami oraz rozbudową odpowiednich sieci energetycznych. Gestorzy będą również prowadzić własne działania marketingowe zachęcające właścicieli do wymiany źródeł ogrzewania na źródła nie powodujące emisji CO₂ w centrum Miasta.

3.2. Przedsięwzięcia rewitalizacyjne

Ustawa wskazuje⁶⁴, że obowiązkowym elementem gminnego programu rewitalizacji jest opis przedsięwzięć rewitalizacyjnych, w szczególności o charakterze społecznym oraz gospodarczym, środowiskowym, przestrzenno-funkcjonalnym lub technicznym, w tym lista planowanych podstawowych przedsięwzięć rewitalizacyjnych i charakterystyka pozostałych dopuszczalnych przedsięwzięć rewitalizacyjnych. Lista planowanych **podstawowych przedsięwzięć rewitalizacyjnych**, zgodnie z Ustawą, powinna mieć formę opisów zawierających w odniesieniu do każdego przedsięwzięcia: nazwę, wskazanie podmiotów je realizujących, zakres realizowanych zadań, lokalizację, szacowaną wartość, prognozowane rezultaty wraz ze sposobem ich oceny w odniesieniu do celów rewitalizacji.

3.2.1. Koncepcja Rewitalizacji Obszarowej Centrum Łodzi – objaśnienie.

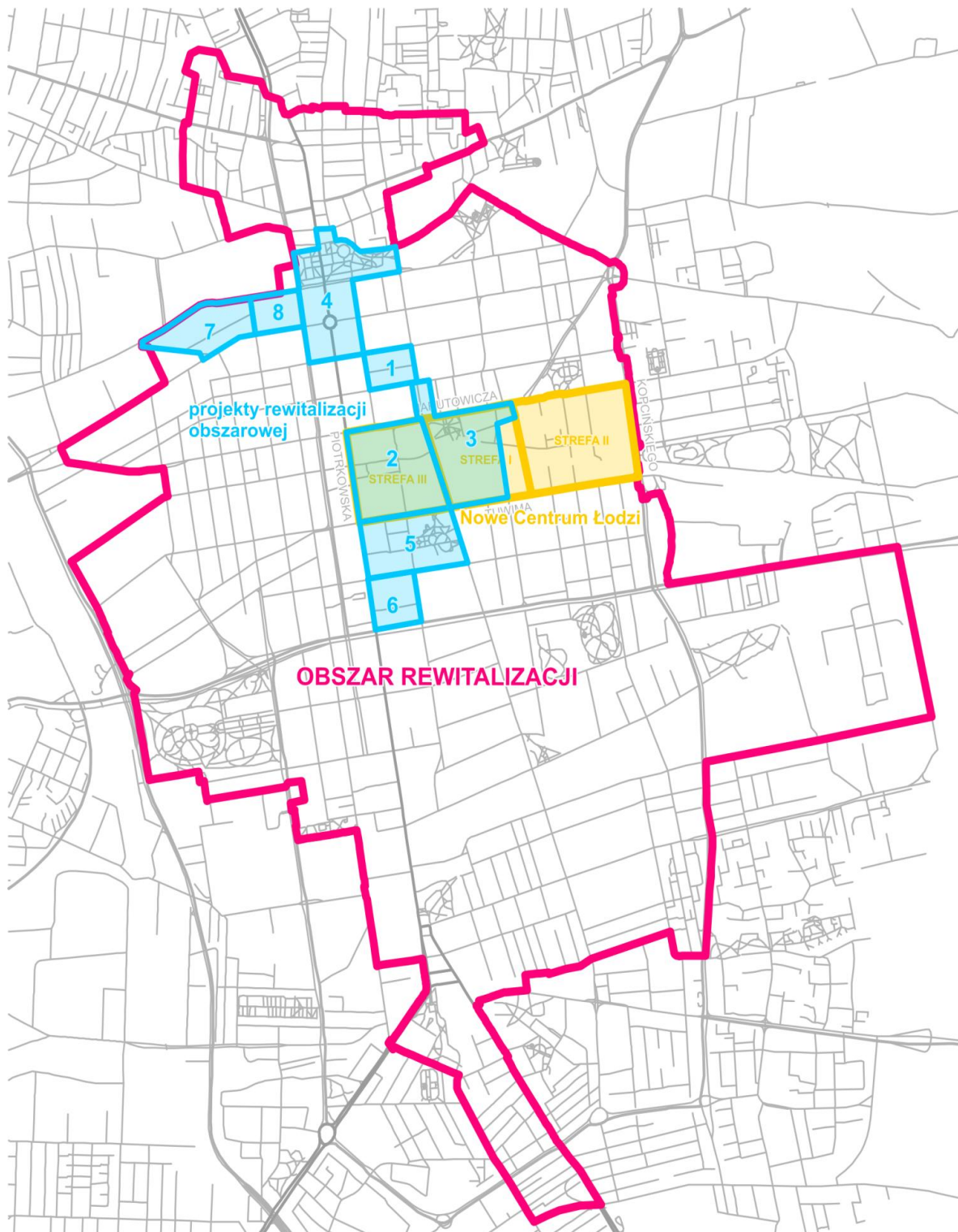
Na liście podstawowych przedsięwzięć rewitalizacyjnych niniejszego programu szczególne miejsce zajmuje osiem tak zwanych „**Projektów Rewitalizacji Obszarowej Centrum Łodzi**” (przedsięwzięcia rewitalizacyjne o numerach od 5 do 12). Są to *de facto* odrębne rozbudowane podprogramy GPR (wiązki komplementarnych projektów skoncentrowanych terytorialnie w odpowiadających im ośmiu obszarach *koncentracji działań*). Podkreślamy, że rewitalizacja obszarowa nie wskazuje obszaru w których rewitalizacja ma się zamknąć, ale – obszar, od którego rewitalizacja ma się rozpocząć najintensywniej. Są to więc obszary „pierwszego zmasowanego uderzenia”, na których rewitalizacja – poprzez przestrzenną koncentrację działań na stosunkowo niewielkim obszarze i równoległe uruchomienie ich w stosunkowo krótkim czasie, powinna odnieść pierwsze sukcesy. Równoległe będą rzecz jasna realizowane przedsięwzięcia rozproszone po całym obszarze rewitalizacji, ale nie będą one tak skoncentrowane, jak w projektach rewitalizacji obszarowej. Zakłada się też, że w kolejnych aktualizacjach GPR będą wskazywane kolejne obszary koncentracji działań. Tak więc **rewitalizacja obszarowa wskazuje obszar pierwszej koncentracji przedsięwzięć rewitalizacyjnych**.

⁶⁴ W art. 15 ust. 1 pkt 5, litera a.

Koncepcja koncentracji działań na tych właśnie obszarach została pierwotnie sformułowana w dokumencie *Lokalny Program Rewitalizacji Łodzi 2020+*. **ZAŁOŻENIA**, pod nazwą „projektów priorytetowych”. Zakładano w tym dokumencie, że obszary te są wskazane wstępnie i zostaną zweryfikowane w toku diagnozy. Jednak kalendarium prac nad rewitalizacją Łodzi wymusiło pewną korektę: wytyczenie obszarów potwierdzono jeszcze przed zakończeniem pełnej diagnozy, na podstawie posiadanych wówczas danych, które na tym etapie uznano za wystarczające. Wybór tych akurat a nie innych obszarów był więc do pewnego stopnia arbitralny, jednak zdecydowano się na to, rozumiejąc że decyzja dotyczy nie zakresu przestrzennego interwencji, ale **kolejności realizacji interwencji** w poszczególnych częściach obszaru rewitalizacji a ta nie wynikać przecież w sposób mechaniczny z diagnozy, lecz zawsze musi być przedmiotem rozstrzygnięcia zarządczego. Rozstrzygnięcia takiego dokonano właśnie wyznaczając **dwadzieścia Projektów Rewitalizacji Obszarowej Centrum Łodzi, z których pierwsze 8 uznano za priorytetowe i na ich obszarach jako pierwszych realizowane będą skoncentrowane działania rewitalizacyjne.**

Każdy z ośmiu projektów rewitalizacji obszarowej – jak już wspomniano – jest *de facto* złożonym podprogramem GPR dla wskazanego obszaru, zawierającym w sobie przedsięwzięcia poszczególnych rodzajów zaplanowane w sposób zintegrowany wewnątrz danego projektu Rewitalizacji Obszarowej. Jednak z **uwagi na jednolite finansowanie (pojedyncza umowa dla całego projektu obszarowego) zarówno działań inwestycyjnych, jak i zintegrowanych z nimi działań społeczno-aktywizacyjnych przewidzianych do finansowania w formule cross-financing’u**, każdy z ośmiu projektów obszarowych jest wpisany na listę jako jedno złożone przedsięwzięcie rewitalizacyjne.

Ryc. 34. Projekty Rewitalizacji Obszarowej Centrum Łodzi na tle obszaru rewitalizacji i NCŁ

Opracowanie własne

Oto wykaz obszarów objętych poszczególnymi projektami:

Projekt nr 1. Rewitalizacja Obszarowa Centrum Łodzi - obszar o powierzchni 7,5 ha ograniczony ulicami: Wschodnią, Rewolucji 1905 r., J.Kilińskiego, S. Jaracza wraz z pierzejami po drugiej stronie ww. ulic

Projekt nr 2. Rewitalizacja Obszarowa Centrum Łodzi - obszar ograniczony ulicami: Piotrkowska, G. Narutowicza, J. Kilińskiego, J. Tuwima.

Projekt nr 3. Rewitalizacja Obszarowa Centrum Łodzi - obszar ograniczony ulicami: G.Narutowicza, Targowa/Nowotargowa, J.Tuwima, J.Kilińskiego + obie pierzeje J.Kilińskiego od S. Jaracza do G. Narutowicza (tzw. „łącznik Kilińskiego”).

Projekt nr 4. Rewitalizacja Obszarowa Centrum Łodzi - obszar o powierzchni 32,5 ha ograniczony ulicami: Zachodnią, Podrzeczną, Stary Rynek, Wolborską, Franciszkańską, Północną, Wschodnią, Rewolucji 1905 r., Próchnika wraz z pierzejami po drugiej stronie ww. ulic.

Projekt nr 5. Rewitalizacja Obszarowa Centrum Łodzi - obszar ograniczony ulicami: J. Kilińskiego, Nawrot, Piotrkowska, J. Tuwima.

Projekt nr 6. Rewitalizacja Obszarowa Centrum Łodzi - obszar ograniczony ulicami: Piotrkowska, Nawrot, H. Sienkiewicza, J. Piłsudskiego.

Projekt nr 7. Rewitalizacja Obszarowa Centrum Łodzi - obszar o powierzchni 14 ha ograniczony ulicami: Ogrodową, Gdańską, Legionów, Cmentarną wraz z pierzejami po drugiej stronie ww. ulic.

Projekt nr 8. Rewitalizacja Obszarowa Centrum Łodzi - obszar o powierzchni 7 ha ograniczony ulicami: Ogrodową, Zachodnią, Legionów, Gdańską wraz z pierzejami po drugiej stronie ww. ulic .

3.2.2. Lista planowanych podstawowych przedsięwzięć rewitalizacyjnych

Przedsięwzięcie nr 1.: Przedsięwzięcia właścicieli i użytkowników wieczystych nieruchomości obejmujące roboty budowlane, prace konserwatorskie oraz prace restauratorskie

- **Cel rewitalizacji realizowany przez to przedsięwzięcie**
Cel operacyjny 4.1. Poprawić standard techniczny budynków mieszkalnych i usługowych w obszarze zamieszkania.

Pomocniczo:
Cel operacyjny 1.4. Budować wspólnotę łodzian wokół dobra wspólnego.
- **Opis realizowanych zadań i lokalizacja przedsięwzięcia**
Przedsięwzięcie jest zlokalizowane w całości na obszarze rewitalizacji. Przewiduje wykonanie robót budowlanych, prac konserwatorskich i prac restauratorskich nieruchomości położonych na obszarze Specjalnej Strefy Rewitalizacji. Zadanie ma charakter naboru wniosków o udzielenie dotacji na ww. roboty lub prace, jeżeli wnioskowane działania służą realizacji przedsięwzięć rewitalizacyjnych, a także wkładów finansowych Miasta we wspólnotach mieszkaniowych, które realizują roboty remontowo-modernizacyjnych w częściach wspólnych.
- **Podmiot realizujący przedsięwzięcie**
Miasto Łódź, właściciele (w tym wspólnoty mieszkaniowe) lub użytkownicy wieczysti.
- **Szacowana wartość przedsięwzięcia i źródło finansowania**
500 000 000 zł

Środki będą wydatkowane w szczególności w ramach limitów ustalanych dla Budżetu Miasta oraz z uwzględnieniem wkładów właścicieli oraz prywatnych członków wspólnot mieszkaniowych. Ponadto przewiduje się możliwość zaangażowania środków programów operacyjnych oraz innych źródeł zewnętrznych.
- **Opis oddziaływania przedsięwzięcia na zdiagnozowany kryzys**
Według badań „Jakość życia mieszkańców Łodzi i jej przestrzenne zróżnicowanie” (Uniwersytet Łódzki 2012) do osiedlania się w centrum Łodzi najbardziej zniechęca – obok złej jakości przestrzeni publicznych – **głęboka degradacja zabudowy**. Przedsięwzięcie bezpośrednio oddziałuje na zmniejszenie zdiagnozowanej degradacji jako czynnika kryzysu.
- **Prognozowane rezultaty przedsięwzięcia i sposób ich oceny**
Planowany rezultat to **poprawa jakości miejsc zamieszkania** poprzez poprawę estetyki oraz podwyższenie standardu technicznego budynków stanowiących istotny element tożsamości miasta. Sposób pomiaru: powierzchnia użytkowa w budynkach objętych interwencją. Wartością bazową wskaźnika będzie 0. Zakłada się, że wskaźnik będzie corocznie narastający.

Przedsięwzięcie nr 2.: Miejski program współpracy z organizacjami pozarządowymi – rewitalizacja

■ **Cel rewitalizacji realizowany przez to przedsięwzięcie**

Cel operacyjny 1.1. Tworzyć bodźce dla lepszego zatrudnienia.

Cel operacyjny 1.2. Zmniejszyć skalę narażenia na ubóstwo, zahamować proces dziedziczenia ubóstwa, w tym - poprzez animację społeczną.

Cel operacyjny 1.3. Zwiększyć szanse edukacyjne młodych mieszkańców obszaru rewitalizacji.

Cel operacyjny 1.4. Budować wspólnotę łodzian wokół dobra wspólnego.

Cel operacyjny 1.5. Zapobiegać segregacji przestrzennej, tworzyć zróżnicowaną społeczność na obszarach rewitalizowanych.

Cel operacyjny 1.6. Budować pomostowy kapitał społeczny.

Cel operacyjny 2.1. Budować wizerunek centrum Łodzi jako przestrzeni atrakcyjnej, żywej, kreatywnej, ciekawej i przyjaznej.

Cel operacyjny 2.2. Tworzyć przesłanki do odczuwania dumy z centrum Łodzi przez wprowadzanie do centrum projektów budujących prestiż obszaru.

Cel operacyjny 3.2. Wspierać synergii przedsiębiorczości.

Cel operacyjny 3.4. Rozwijać postawę przedsiębiorczą, szczególnie wśród dzieci i młodzieży.

Cel operacyjny 4.2. Promować powstawanie przestrzeni publicznych i półpublicznych aranżowanych z udziałem mieszkańców.

Cel operacyjny 4.4. Tworzyć konsekwentną preferencję dla ruchu pieszego z uwzględnieniem dostosowania do zmian klimatycznych.

■ **Opis realizowanych zadań i lokalizacja przedsięwzięcia**

W ramach corocznie uchwalanego Programu Współpracy Miasta Łodzi z organizacjami pozarządowymi oraz na podstawie Wieloletniego Programu współpracy Miasta Łodzi z organizacjami pozarządowymi oraz podmiotami, o których mowa w art. 3 ust. 3 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie będą realizowane zadania odpowiadające powyższemu celom.

Od 2021 roku będą uruchamiane usługi społeczne w dedykowanych lokalach w nieruchomościach zmodernizowanych w ramach Rewitalizacji Obszarowej Centrum Łodzi (opisanej w przedsięwzięciach 5-12). Zadania realizowane będą przez instytucje miejskie oraz, przede wszystkim, organizacje pozarządowe. Zadania będą zlecane organizacjom pozarządowym oraz podmiotami, o których mowa w art. 3 ust. 3 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie, w formule konkursowej.

Zgodnie z założeniami projektów, zakłada się, że działania będą prowadzone w nieruchomościach pod adresami: ul. Rewolucji 1905 r. 15, ul. Rewolucji 1905 r. 17, ul. Wschodnia 45, ul. Kilińskiego 36, ul. Narutowicza 4, ul. Narutowicza 12, ul. Tuwima 33, ul. Piotrkowska 115, ul. Sienkiewicza 56, ul. Gdańska 1, ul. Włókiennicza 3, ul. Wschodnia 42, , ul. Wschodnia 35, , ul. Gdańska 8, ul. Kilińskiego 39, ul. Zachodnia 56, ul. Sienkiewicza 79, ul. Mielczarskiego 22, ul. Legionów 20, , ul. Sienkiewicza 22, ul. Północna 23, ul. Pomorska 11, , ul. Piotrkowska 118, ul. Legionów 44, , ul. Wólczańska 168. W budynku dawnej szkoły przy ulicy Pogonowskiego 34 zostanie uruchomione Centrum Wsparcia i Rozwoju Społecznego łączące różnorodne usługi społeczne.

Działania w ramach przedsięwzięcia obejmą, m.in.:

- Prowadzenie Centrów Aktywności Lokalnej (CAL)
- Prowadzenie świetlic środowiskowych i świetlicy artystycznej

- Prowadzenie mieszkań chronionych dla absolwentów pieczy zastępczej, osób z zaburzeniami psychicznymi, osób z niepełnosprawnością intelektualną i ruchową
- Prowadzenie Ośrodka Interwencji Kryzysowej
- Prowadzenie działań dla organizacji pozarządowych oraz promujących wolontariat
- Prowadzenie Centrum Streetworkingu
- Prowadzenie Centrum Treningu Umiejętności Społecznych z Klubem Integracji Społecznej, a także Centrum Aktywizacji Zawodowej
- Prowadzenie środowiskowych domów samopomocy i klubów samopomocy
- Prowadzenie pracowni artystycznych i społecznych,
- Prowadzenie działań animacyjnych i integracyjnych

Organizacje pozarządowe mogą się także włączyć w realizację pozostałych dopuszczalnych typów przedsięwzięć rewitalizacyjnych opisanych w rozdziale 3.2.5, wspieranych w ramach programów współpracy Miasta Łodzi z organizacjami.

■ **Podmiot realizujący przedsięwzięcie**

Miasto Łódź oraz wnioskodawcy w procedurze konkursowej.

■ **Szacowana wartość przedsięwzięcia i źródło finansowania**

46,8 mln zł (średnio rocznie 7,8 mln)

Środki będą wydatkowane w szczególności w ramach limitów ustalanych dla Budżetu Miasta. Ponadto przewiduje się możliwość zaangażowania środków programów operacyjnych oraz innych źródeł zewnętrznych.

■ **Opis oddziaływania przedsięwzięcia na zdiagnozowany kryzys**

Przewiduje się bardzo szerokie i kluczowo istotne oddziaływanie tego przedsięwzięcia, przede wszystkim na następujące zdiagnozowane czynniki kryzysu:

- Cały obszar zdiagnozowanych problemów ubóstwa (działania naprawcze, edukacyjne, animacyjne, opiekuńcze i wspierające, diagnostyczno-badawcze);
- Obszar problemów bezrobocia (w szczególności inicjatywy na rzecz podnoszenia kompetencji, samoorganizowania się i przyjmowania postawy przedsiębiorczej);
- Problemy przestępczości (w szczególności poprzez inicjatywy w obszarze problemu przemocy domowej, oraz na rzecz bezpieczeństwa w przestrzeniach publicznych, a także poprzez przedsięwzięcie kluczowe – program resocjalizacyjny dla osób wychodzących z uzależnienia oraz dla osób opuszczających zakłady karne);
- Obszar problemów edukacyjnych (w szczególności inicjatywy na rzecz edukacji pozaformalnej oraz na rzecz budowania pomostowego kapitału społecznego);
- Obszar problemów niewystarczającego uczestnictwa w życiu publicznym i kulturalnym, w tym w szczególności inicjatywy animacji społecznej i animacji kultury;

■ **Prognozowane rezultaty przedsięwzięcia i sposób ich oceny**

UWAGA: ROZWIĄZANIE SZCZEGÓLNE. Z uwagi na specyfikę tego przedsięwzięcia, którego istotą jest coroczny konkurs pomysłów na wspieranie dwunastu różnych celów rewitalizacji (a w szerszym ujęciu – całej rewitalizacji), zaplanowanie już w GPR konkretnych rezultatów merytorycznych zawężyłoby możliwość zgłaszania przedsięwzięć wykraczających poza te rezultaty, a potencjalnie wartościowszych dla celów rewitalizacji. Stąd **szczegółowe wskaźniki rezultatów będą wyznaczone dopiero na poziomie corocznych konkursów**. Natomiast na poziomie GPR **przyjmuje się ogólny wskaźnik: osiągnięcie co najmniej 95% wskaźników rezultatu założonych w każdym kolejnym rocznym konkursie na dany rok**.

Przedsięwzięcie nr 3.: Budowa lub przebudowa budynków służących rozwojowi społecznego budownictwa czynszowego

■ **Cel rewitalizacji realizowany przez to przedsięwzięcie**

Cel operacyjny 4.1. Poprawić standard techniczny budynków mieszkalnych i usługowych w obszarze zamieszkania.

Cel operacyjny 4.3. Poprawić wyposażenie obszarów zamieszkania w niezbędną siećową infrastrukturę techniczną.

Cel operacyjny 4.5. Rozwijać w Łodzi społeczne budownictwo czynszowe.

Pomocniczo:

Cel operacyjny. 1.4. Budować wspólnotę łodzian wokół dobra wspólnego.

■ **Opis realizowanych zadań i lokalizacja przedsięwzięcia**

W ramach przedsięwzięcia przewiduje się budowę lub przebudowę i modernizację budynków służących rozwojowi społecznego budownictwa czynszowego oraz usług dla potrzeb wspieranej społeczności lokalnej jak również odzyskanie pełnej własności nieruchomości położonych na obszarze rewitalizacji wraz z ich przebudową w celu podniesienia stanu technicznego gminnego zasobu mieszkaniowego.

W ramach przedsięwzięcia przewiduje się realizację inwestycji w odniesieniu do nieruchomości położonych na obszarze rewitalizacji m.in. wskazanych w Wieloletnim programie gospodarowania mieszkaniowym zasobem miasta Łodzi lub innych dokumentach i aktach prawnych.

■ **Podmiot realizujący przedsięwzięcie**

Miasto Łódź oraz spółki zależne Miasta w tym: Widzewskie Towarzystwo Budownictwa Społecznego, Łódzka Spółka Infrastrukturalna.

■ **Szacowana wartość przedsięwzięcia i źródło finansowania**

194 326 000 zł. Środki będą wydatkowane w szczególności w ramach limitów ustalanych dla Budżetu Miasta. Ponadto przewiduje się możliwość zaangażowania środków programów operacyjnych, programów Banku Gospodarstwa Krajowego oraz innych źródeł zewnętrznych, w tym partnerstwa publiczno- prywatnego.

■ **Opis oddziaływania przedsięwzięcia na zdiagnozowany kryzys**

Przewiduje się istotne oddziaływanie tego przedsięwzięcia na następujące zdiagnozowane problemy:

- zły stan techniczny budynków mieszkalnych i niemieszkalnych (w tym budynków o wartości zabytkowej) położonych w obszarze rewitalizacji;
- niedostosowanie zasobu mieszkań czynszowych do potrzeb mieszkańców;
- ubóstwa wydatkowego (niska dostępność mieszkań komunalnych z powodu niespełniania kryterium dochodowego);
- niskiej emisji wynikającej z niepełnego podłączenia zasobu mieszkaniowego do ciepła sieciowego.

■ **Prognozowane rezultaty przedsięwzięcia i sposób ich oceny**

Prognozowane rezultaty to powstanie zasobu lokali mieszkalnych przeznaczonych na wynajem na zasadach specjalnych, korzystniejszych niż rynkowe. Wskaźnikiem będzie liczba lokali mieszkalnych oddanych do użytkowania. Wartość bazowa wskaźnika 0. Zakłada się, że wskaźnik będzie narastał corocznie.

Przedsięwzięcie nr 4.: Tworzenie przyjaznych przestrzeni miejskich

■ Cel rewitalizacji realizowany przez to przedsięwzięcie

Cel operacyjny 4.2. Promować powstawanie przestrzeni publicznych i półpublicznych aranżowanych z udziałem mieszkańców.

Pomocniczo:

Cel operacyjny 1.4. Budować wspólnotę łodzian wokół dobra wspólnego (realizacją tego celu będzie angażowanie mieszkańców w projektowanie przestrzeni)

Cel operacyjny 4.4. Tworzyć konsekwentną preferencję dla ruchu pieszego z uwzględnieniem dostosowania do zmian klimatycznych.

■ Opis realizowanych zadań i lokalizacja przedsięwzięcia

Przedsięwzięcie będzie realizowane w całości na obszarze rewitalizacji, w wielu lokalizacjach. W jego ramach przewiduje się zaprojektowanie i urządzenie atrakcyjnych przestrzeni miejskich o cechach inkluzywnych, z zaangażowaniem mieszkańców w ich projektowanie. Przez „atrakcyjną przestrzeń miejską o cechach inkluzywnych” rozumie się tu otwartą, bezpłatnie dostępną dla mieszkańców przestrzeń publiczną odpowiadającą wytycznym miejskiego programu Atrakcyjne Przestrzenie Miejskie, a dodatkowo „zapraszającą”, świadomie zaaranżowaną – poprzez wysoką estetykę i odpowiednio dobrane funkcje – tak, aby skłaniać mieszkańców do bezinteresownego przebywania w niej (korzystania z niej nie tylko w celach techniczno-użytkowych). Przestrzeń taka musi każdorazowo spełniać łącznie następujące warunki:

- 1) ruch pieszego ma być w niej priorytetowy w stosunku do innych rodzajów transportu, zarówno w sensie uprzywilejowania funkcjonalnego (np. pierwszeństwa), jak i priorytetu w korzystaniu z przestrzeni i dostępie do infrastruktury;
- 2) muszą być w niej zaprojektowane dostępne bezpłatnie miejsca do siedzenia⁶⁵ – meble miejskie albo odpowiadające im funkcją elementy architektoniczne – odpowiadające wymogom ergonomii i dostosowane do potrzeb różnych grup użytkowników;
- 3) elementem jej aranżacji musi być zielen miejska (z priorytetem dla zieleni wysokiej);
- 4) elementem jej infrastruktury musi być oświetlenie zapewniające przyjazne warunki przebywania w niej w porze wieczornej; w przestrzeniach zadrzewionych preferowane są niskie lampy typu parkowego, zapewniające oświetlenie poniżej koron drzew.

Weryfikującym kryterium dla przestrzeni już zrealizowanych jest obserwowana w nich bezinteresowna obecność ludzi. „Atrakcyjną przestrzenią miejską o cechach inkluzywnych” NIE JEST na ogół przebudowana ulica, jeśli spełnia tylko funkcje techniczne (arterii komunikacyjnej). Jest natomiast taką przestrzenią niemal zawsze wóznik, skwer lub park, czy plac miejski z infrastrukturą do wypoczynku i spotkań oraz zielenią. Atrakcyjne przestrzenie miejskie o cechach inkluzywnych powinny być projektowane w zgodzie z zasadami projektowania uniwersalnego, standardem przestrzeni przyjaznej seniorom i standardem CPTED 2.0 (przestrzeni o niskim poziomie zagrożeń kryminalnych).

Zasadą dla nowo tworzonych przestrzeni inkluzywnych jest włączenie mieszkańców w etap proponowania lokalizacji i funkcji oraz projektowania rozwiązań, w tym przykładowo:

- tworzenie tzw. parków kieszonkowych – niewielkich enklaw zieleni blisko miejsc zamieszkania z infrastrukturą dla wypoczynku;
- przebudowy dróg z preferencją dla podniesienia wygody i bezpieczeństwa ruchu pieszego oraz estetyki przestrzeni i jej inkluzywności („zapraszającego” charakteru).

Biuro Rewitalizacji i Mieszkalnictwa prowadzi WYKAZ atrakcyjnej przestrzeni miejskiej o cechach inkluzywnych, wpisując do niego zarówno przestrzenie nowo tworzone, jak i – stopniowo – przestrzenie już istniejące, a spełniające powyższe kryteria. Wykaz zawierający lokalizacje

⁶⁵ Warunek ten spełniają także meble miejskie przeznaczone do siedzenia w pozycji pół-leżącej lub do leżenia.

poszczególnych atrakcyjnych przestrzeni jest corocznie podstawą sporządzania *mapy dostępności atrakcyjnych przestrzeni*, która służy ustalaniu w systemie monitoringu GPR wartości wskaźnika G_{18} *Deficyt dostępu do atrakcyjnych przestrzeni*⁶⁶.

Biuro Rewitalizacji i Mieszkalnictwa dokonuje wpisu danej przestrzeni publicznej do wykazu na wniosek właściwej jednostki organizacyjnej Miasta lub komórki organizacyjnej UMŁ, na wniosek interesariuszy rewitalizacji albo z własnej inicjatywy, po stwierdzeniu spełniania przez tę przestrzeń warunków, o których mowa powyżej. Wpis może być usunięty z wykazu, jeśli dana przestrzeń zmieni swój charakter i przestanie spełniać powyższe kryteria. Przestrzeń publiczna, która spełnia większość powyższych kryteriów, lecz nie wszystkie, może być warunkowo wpisana do wykazu na jeden rok pod warunkiem uzupełnienia aranżacji przestrzeni w ciągu tego roku.

■ **Podmiot realizujący przedsięwzięcie**

Miasto Łódź; podmiot koordynujący – Biuro Rewitalizacji i Mieszkalnictwa UMŁ.

■ **Szacowana wartość przedsięwzięcia i źródło finansowania**

100,0 mln zł.

Środki będą wydatkowane w szczególności w ramach limitów ustalanych dla Budżetu Miasta. Ponadto przewiduje się możliwość zaangażowania środków programów operacyjnych oraz innych źródeł zewnętrznych.

■ **Opis oddziaływania przedsięwzięcia na zdiagnozowany kryzys**

Przewiduje się istotne oddziaływanie tego przedsięwzięcia na następujące zdiagnozowane problemy:

- niewystarczające uczestnictwo mieszkańców w życiu społecznym i kulturalnym;
- niski poziom kapitału społecznego;
- zły stan techniczny ulic niedostosowanych do ruchu pieszego i rowerowego.

Przedsięwzięcie bezpośrednio oddziałuje na zwiększenie poczucia tożsamości lokalnej mieszkańców, wzrost zaangażowania w kształtowanie przestrzeni publicznej w najbliższym otoczeniu, pogłębienie relacji zaufania i solidarności w celu aktywizacji jednostek.

■ **Prognozowane rezultaty przedsięwzięcia i sposób ich oceny**

Planowany rezultat to **zwiększenie** w obszarze rewitalizacji **dostępności** do dobrze zagospodarowanych, inkluzywnych przestrzeni publicznych. Sposób pomiaru: **odsetek mieszkańców** zamieszkujący w odległości nie większej, niż 5 minut pieszego dojścia⁶⁷ od najbliższej atrakcyjnej przestrzeni miejskiej o cechach inkluzywnych. Wartością bazową wskaźnika będzie odsetek mieszkańców obszaru rewitalizacji spełniający ten warunek przed rozpoczęciem programu (zamieszkałych w odległości 5 minut pieszego dojścia do obecnie istniejących przestrzeni inkluzywnych (parków, woonerfów itp.). Wartość bazową wskaźnika należy wyliczyć przed przystąpieniem do realizacji przedsięwzięcia na podstawie mapy aktualnie istniejących *atrakcyjnych przestrzeni miejskich*, wykonanej przez Biuro Architekta Miasta we współpracy z Miejską Pracownią Urbanistyczną. Przecięcie obszaru 350-metrowej strefy dostępności wokół istniejących przestrzeni inkluzywnych z liczbą ludności w punktach adresowych w tej strefie da wartość wskaźnika. Zakłada się, że wartość ta będzie corocznie narastająca.

⁶⁶ Wskaźnik G_{18} jest obliczany jako liczba mieszkańców zamieszkujących dalej niż 350 m od najbliższej atrakcyjnej przestrzeni miejskiej jako odsetek liczby mieszkańców ogółem.

⁶⁷ Dla osoby o ograniczonej sprawności lub osoby z małym dzieckiem zakłada się prędkość poruszania ok. 4 km/h, a więc odległość umożliwiającą ok. 5-minutowy czas dojścia przyjmuje się umownie jako 350 m.

Przedsięwzięcie nr 5.: Rewitalizacja Obszarowa Centrum Łodzi – Projekt 1⁶⁸**■ Cel rewitalizacji realizowany przez to przedsięwzięcie**

- Cel operacyjny 1.1. Tworzyć bodźce dla lepszego zatrudnienia.*
- Cel operacyjny 1.2. Zmniejszyć skalę narażenia na ubóstwo, zahamować proces dziedziczenia ubóstwa, w tym - poprzez animację społeczną.*
- Cel operacyjny 1.3. Zwiększyć szanse edukacyjne młodych mieszkańców obszaru rewitalizacji.*
- Cel operacyjny 1.4. Budować wspólnotę łodzian wokół dobra wspólnego.*
- Cel operacyjny 1.5. Zapobiegać segregacji przestrzennej, tworzyć zróżnicowaną społeczność na obszarach rewitalizowanych.*
- Cel operacyjny 1.6. Budować pomostowy kapitał społeczny.*
- Cel operacyjny 1.7. Zapobiegać eksportowaniu problemów społecznych poza obszar.*
- Cel operacyjny 2.1. Budować wizerunek centrum Łodzi jako przestrzeni atrakcyjnej, żywej, kreatywnej, ciekawej i przyjaznej.*
- Cel operacyjny 2.2. Tworzyć przesłanki do odczuwania dumy z centrum Łodzi przez wprowadzanie do centrum projektów budujących prestiż obszaru.*
- Cel operacyjny 2.3. Stopniowo uspołniać i wzbogacać krajobraz kulturowy obszaru jako fundament tożsamości lokalnej.*
- Cel operacyjny 3.1. Tworzyć przestrzenie dla działalności gospodarczej.*
- Cel operacyjny 3.2. Wspierać synergii przedsiębiorczości.*
- Cel operacyjny 3.3. Wspierać inicjatywy lokalnych przedsiębiorców, w tym przedsiębiorców z branży kreatywnej oraz tradycyjnych rzemiosł.*
- Cel operacyjny 3.4. Rozwijać postawę przedsiębiorczą, szczególnie wśród dzieci i młodzieży.*
- Cel operacyjny 3.5. Budować spójne systemy identyfikacji wizualnej i reklamy.*
- Cel operacyjny 4.1. Poprawić standard techniczny budynków mieszkalnych i usługowych w obszarze zamieszkania.*
- Cel operacyjny 4.2. Promować powstawanie przestrzeni publicznych i półpublicznych aranżowanych z udziałem mieszkańców.*
- Cel operacyjny 4.3. Poprawić wyposażenie obszarów zamieszkania w niezbędną siećową infrastrukturę techniczną.*
- Cel operacyjny 4.4. Tworzyć konsekwentną preferencję dla ruchu pieszego z uwzględnieniem dostosowania do zmian klimatycznych.*
- Cel operacyjny 4.5. Rozwijać w Łodzi społeczne budownictwo czynszowe.*

■ Opis realizowanych zadań i lokalizacja przedsięwzięcia

Przedsięwzięcie będzie realizowane w całości na obszarze rewitalizacji, w wielu lokalizacjach; Obszar ograniczony ulicami: Rewolucji 1905 r., Wschodnią, Jaracza, Kilińskiego.

Zakres projektu to zestaw działań w szczególności o charakterze społecznym, które wspierają oddolną aktywność mieszkańców obszaru na rzecz poprawy jakości zamieszkania (m.in. poprzez programy wzorowane na programie „Zielone podwórko”, możliwość organizowania działań społecznych, kulturalnych, sportowych dla mieszkańców w formie wydarzeń oraz w formie ciągłej

⁶⁸ W Kontrakcie Terytorialnym dla Województwa Łódzkiego rozumiany jako Rewitalizacja Obszarowa Centrum Łodzi – obszar o powierzchni 7,5 ha ograniczony ulicami: Wschodnią, Rewolucji 1905 r., Kilińskiego, Jaracza wraz z pierzejami po drugiej stronie ww. ulic)

działalności, prowadzenie przez organizacje pozarządowe i grupy nieformalnych świetlic, miejsc spotkań dla mieszkańców, społecznych domów kultury, domów sąsiedzkich i innych form pozwalających na generowanie aktywności mieszkańców).

Ponadto do zakresu rzeczowego projektu włączono także działania inwestycyjne obejmujące remont/przebudowę/rozbudowę/nadbudowę/prace konserwatorskie/prace restauratorskie kamienic w 100 % gminnych. Miasto Łódź realizując zadania własne gminy do tych budynków wprowadza funkcje społeczne takie jak m.in. świetlice artystyczne i środowiskowe, domy dziecka, Centrum Interwencji Kryzysowej, Centrum Obywatelskie, Punkt Konsultacyjno - Edukacyjny, powstaną także lokale z przeznaczeniem pod mieszkania chronione.

Ponadto zakres rzeczowy projektu obejmuje również działania inwestycyjne w odniesieniu do układu komunikacyjnego i zagospodarowanie terenu na obszarze projektu.

■ **Podmiot realizujący przedsięwzięcie**

Miasto Łódź.

■ **Szacowana wartość przedsięwzięcia i źródło finansowania**

228 953 560 zł – środki EFRR, budżetu państwa i budżetu miasta. Dla projektu przyznany został kredyt z Europejskiego Banku Inwestycyjnego.

■ **Opis oddziaływania przedsięwzięcia na zdiagnozowany kryzys**

Przewiduje się istotne oddziaływanie tego przedsięwzięcia na następujące zdiagnozowane problemy:

- *wysokie bezrobocie;*
- *ubóstwo;*
- *przestępczość;*
- *niski poziom edukacji oraz kapitału społecznego;*
- *niski poziom uczestnictwa w życiu publicznym i kulturalnym;*
- *negatywne zjawiska gospodarcze w tym niski stopień przedsiębiorczości oraz słaba kondycja przedsiębiorstw;*
- *negatywne zjawiska środowiskowe w tym problem niskiej emisji;*
- *negatywne zjawiska przestrzenno-funkcjonalne.*

■ **Prognozowane rezultaty przedsięwzięcia i sposób ich oceny**

Planowane rezultaty to:

- 1) Dostęp beneficjentów do usług socjalnych.

Sposób pomiaru:

- a. dla usług pobytowych – liczba tzw. miejsc organizacyjnych oddanych do użytkowania jako odsetek miejsc organizacyjnych zaplanowanych ogółem (wskaźnik ma stopniowo zmierzać do 100%);
- b. dla usług pozostałych – liczba korzystających miesięcznie jako odsetek liczby osób zgłaszających potrzebę korzystania (wskaźnik mierzy proporcję istniejącej oferty do faktycznych potrzeb i nie zakłada się z góry, jak będzie się kształtował).

- 2) Zwiększenie dostępności do inkluzywnych przestrzeni publicznych.

Sposób pomiaru: odsetek mieszkańców zamieszkujący w odległości nie większej, niż 350 m (5 min. pieszego dojścia) od najbliższej urządzonej otwartej przestrzeni publicznej o cechach inkluzywnych, dostępnej bezpłatnie. Wartością bazową wskaźnika będzie odsetek mieszkańców obszaru rewitalizacji spełniający ten warunek przed rozpoczęciem programu. Wartość bazową wskaźnika

należy zbadać (wyliczyć) przed przystąpieniem do realizacji przedsięwzięcia na podstawie mapy aktualnie istniejących przestrzeni publicznych wykonaną przez BAM we współpracy z MPU.

- 3) Poprawa jakości miejsc zamieszkania poprzez podwyższenie standardu technicznego budynków.

Sposób pomiaru: powierzchnia użytkowa w budynkach objętych interwencją. Wartością bazową wskaźnika będzie 0. Zakłada się, że wskaźnik ma być corocznie narastający, aż do osiągnięcia 100% powierzchni zaplanowanej do objęcia interwencją.

- 4) Aktywizacja zawodowa osób bezrobotnych:

Objęcie różnymi formami aktywizacji zawodowej 209 osób bezrobotnych z obszaru rewitalizacji przy działaniach objętych niniejszym przedsięwzięciem, w tym w szczególności klauzulami społecznymi w zamówieniach publicznych.

Sposób pomiaru - ilość osób objętych aktywizacją zawodową jako odsetek ilości osób przewidzianych do objęcia aktywizacją zawodową. Wskaźnik może przekroczyć 100%.

- 5) Wskaźniki sprawozdawcze:
- a. Liczba przedsiębiorstw ulokowanych na zrewitalizowanych obszarach;
 - b. Liczba przedsiębiorstw zlikwidowanych na zrewitalizowanych obszarach;
 - c. Powierzchnia obszarów objętych rewitalizacją;
 - d. Liczba wspartych obiektów infrastruktury zlokalizowanych na rewitalizowanych obszarach;
 - e. Wyremontowane budynki mieszkalne na obszarach miejskich (CO40);
 - f. Liczba zastosowanych klauzul społecznych w zamówieniach publicznych.

Przedsięwzięcie nr 6.: Rewitalizacja Obszarowa Centrum Łodzi – Projekt 2⁶⁹

■ **Cel rewitalizacji realizowany przez to przedsięwzięcie**

Cel operacyjny 1.1. Tworzyć bodźce dla lepszego zatrudnienia.

Cel operacyjny 1.2. Zmniejszyć skalę narażenia na ubóstwo, zahamować proces dziedziczenia ubóstwa, w tym - poprzez animację społeczną.

Cel operacyjny 1.3. Zwiększyć szanse edukacyjne młodych mieszkańców obszaru rewitalizacji.

Cel operacyjny 1.4. Budować wspólnotę Łódzian wokół dobra wspólnego.

Cel operacyjny 1.5. Zapobiegać segregacji przestrzennej, tworzyć zróżnicowaną społeczność na obszarach rewitalizowanych.

Cel operacyjny 1.6. Budować pomostowy kapitał społeczny.

Cel operacyjny 1.7. Zapobiegać eksportowaniu problemów społecznych poza obszar.

Cel operacyjny 2.1. Budować wizerunek centrum Łodzi jako przestrzeni atrakcyjnej, żywej, kreatywnej, ciekawej i przyjaznej.

Cel operacyjny 2.2. Tworzyć przesłanki do odczuwania dumy z centrum Łodzi przez wprowadzanie do centrum projektów budujących prestiż obszaru.

Cel operacyjny 2.3. Stopniowo uspołniać i wzbogacać krajobraz kulturowy obszaru jako fundament tożsamości lokalnej.

⁶⁹ W Kontrakcie Terytorialnym dla Województwa Łódzkiego rozumiany jako Rewitalizacja Obszarowa Centrum Łodzi – obszar ograniczony ulicami: Narutowicza, Kilińskiego, Tuwima, Piotrkowską.

- Cel operacyjny 3.1. Tworzyć przestrzeń dla działalności gospodarczej.*
- Cel operacyjny 3.2. Wspierać synergii przedsiębiorczości.*
- Cel operacyjny 3.3. Wspierać inicjatywy lokalnych przedsiębiorców, w tym przedsiębiorców z branży kreatywnej oraz tradycyjnych rzemiosł.*
- Cel operacyjny 3.4. Rozwijać postawę przedsiębiorczą, szczególnie wśród dzieci i młodzieży.*
- Cel operacyjny 3.5. Budować spójne systemy identyfikacji wizualnej i reklamy.*
- Cel operacyjny 4.1. Poprawić standard techniczny budynków mieszkalnych i usługowych w obszarze zamieszkania.*
- Cel operacyjny 4.2. Promować powstawanie przestrzeni publicznych i półpublicznych aranżowanych z udziałem mieszkańców.*
- Cel operacyjny 4.3. Poprawić wyposażenie obszarów zamieszkania w niezbędną siećową infrastrukturę techniczną.*
- Cel operacyjny 4.4. Tworzyć konsekwentną preferencję dla ruchu pieszego z uwzględnieniem dostosowania do zmian klimatycznych.*
- Cel operacyjny 4.5. Rozwijać w Łodzi społeczne budownictwo czynszowe.*

■ **Opis realizowanych zadań i lokalizacja przedsięwzięcia**

Przedsięwzięcie będzie realizowane w całości na obszarze rewitalizacji, w wielu lokalizacjach (obszar ograniczony ulicami: Piotrkowską, Narutowicza, Kilińskiego, Tuwima).

Zakres projektu to zestaw działań w szczególności o charakterze społecznym, które wspierają oddolną aktywność mieszkańców obszaru na rzecz poprawy jakości zamieszkania (m.in. poprzez programy wzorowane na programie „Zielone podwórko”, możliwość organizowania działań społecznych, kulturalnych, sportowych dla mieszkańców w formie wydarzeń oraz w formie ciągłej działalności, prowadzenie przez organizacje pozarządowe i grupy nieformalnych świetlic, miejsc spotkań dla mieszkańców, społecznych domów kultury, domów sąsiedzkich i innych form pozwalających na generowanie aktywności mieszkańców).

Ponadto do zakresu rzeczowego projektu włączono także działania inwestycyjne obejmujące remont/przebudowę/rozbudowę/nadbudowę/prace konserwatorskie/prace restauratorskie kamienic w 100% gminnych. Miasto Łódź realizując zadania własne gminy do tych budynków wprowadza funkcje społeczne takie jak m.in. lokale z przeznaczeniem pod działalność NGO oraz pod mieszkania chronione.

Ponadto zakres rzeczowy projektu obejmuje również działania inwestycyjne w odniesieniu do układu komunikacyjnego i zagospodarowanie terenu na obszarze projektu.

■ **Podmiot realizujący przedsięwzięcie**

Miasto Łódź.

■ **Szacowana wartość przedsięwzięcia i źródło finansowania**

79 779 185 zł – środki EFRR, budżetu państwa i budżetu miasta. Dla projektu przyznany został kredyt z Europejskiego Banku Inwestycyjnego.

■ **Opis oddziaływania przedsięwzięcia na zdiagnozowany kryzys**

Przewiduje się istotne oddziaływanie tego przedsięwzięcia na następujące zdiagnozowane problemy:

- wysokie bezrobocie;
- ubóstwo;
- przestępczość;

- *niski poziom edukacji oraz kapitału społecznego;*
- *niski poziom uczestnictwa w życiu publicznym i kulturalnym;*
- *negatywne zjawiska gospodarcze w tym niski stopień przedsiębiorczości oraz słaba kondycja przedsiębiorstw;*
- *negatywne zjawiska środowiskowe w tym problem niskiej emisji;*
- *negatywne zjawiska przestrzenno-funkcjonalne.*

■ **Prognozowane rezultaty przedsięwzięcia i sposób ich oceny**

Planowane rezultaty to:

- 1) Dostęp beneficjentów do usług socjalnych.

Sposób pomiaru:

- a. dla usług pobytowych – liczba tzw. miejsc organizacyjnych oddanych do użytkowania jako odsetek miejsc organizacyjnych zaplanowanych ogółem (wskaźnik ma stopniowo zmierzać do 100%);
- b. dla usług pozostałych – liczba korzystających miesięcznie jako odsetek liczby osób zgłaszających potrzebę korzystania (wskaźnik mierzy proporcję istniejącej oferty do faktycznych potrzeb i nie zakłada się z góry, jak będzie się kształtował).

- 2) Zwiększenie dostępności do inkluzywnych przestrzeni publicznych.

Sposób pomiaru: odsetek mieszkańców zamieszkujący w odległości nie większej, niż 350 m (5 min. pieszego dojścia) od najbliższej urządzonej otwartej przestrzeni publicznej o cechach inkluzywnych, dostępnej bezpłatnie. Wartością bazową wskaźnika będzie odsetek mieszkańców obszaru rewitalizacji spełniający ten warunek przed rozpoczęciem programu. Wartość bazową wskaźnika należy zbadać (wyliczyć) przed przystąpieniem do realizacji przedsięwzięcia na podstawie mapy aktualnie istniejących przestrzeni publicznych wykonaną przez BAM we współpracy z MPU.

- 3) Poprawa jakości miejsc zamieszkania poprzez podwyższenie standardu technicznego budynków.

Sposób pomiaru: powierzchnia użytkowa w budynkach objętych interwencją. Wartością bazową wskaźnika będzie 0. Zakłada się, że wskaźnik ma być corocznie narastający, aż do osiągnięcia 100% powierzchni zaplanowanej do objęcia interwencją.

- 4) Aktywizacja zawodowa osób bezrobotnych:

Objęcie różnymi formami aktywizacji zawodowej 209 osób bezrobotnych z obszaru rewitalizacji przy działaniach objętych niniejszym przedsięwzięciem, w tym w szczególności klauzulami społecznymi w zamówieniach publicznych.

Sposób pomiaru - ilość osób objętych aktywizacją zawodową jako odsetek ilości osób przewidzianych do objęcia aktywizacją zawodową. Wskaźnik może przekroczyć 100%.

- 5) Wskaźniki sprawozdawcze:

- a. Liczba przedsiębiorstw ulokowanych na zrewitalizowanych obszarach;
- b. Liczba przedsiębiorstw zlikwidowanych na zrewitalizowanych obszarach;
- c. Powierzchnia obszarów objętych rewitalizacją;
- d. Liczba wspartych obiektów infrastruktury zlokalizowanych na rewitalizowanych obszarach;
- e. Wyremontowane budynki mieszkalne na obszarach miejskich (CO40);
- f. Liczba zastosowanych klauzul społecznych w zamówieniach publicznych.

Przedsięwzięcie nr 7.: Rewitalizacja Obszarowa Centrum Łodzi – Projekt 3⁷⁰**■ Cel rewitalizacji realizowany przez to przedsięwzięcie**

- Cel operacyjny 1.1. Tworzyć bodźce dla lepszego zatrudnienia.*
- Cel operacyjny 1.2. Zmniejszyć skalę narażenia na ubóstwo, zahamować proces dziedziczenia ubóstwa, w tym - poprzez animację społeczną.*
- Cel operacyjny 1.3. Zwiększyć szanse edukacyjne młodych mieszkańców obszaru rewitalizacji.*
- Cel operacyjny 1.4. Budować wspólnotę łodzian wokół dobra wspólnego.*
- Cel operacyjny 1.5. Zapobiegać segregacji przestrzennej, tworzyć zróżnicowaną społeczność na obszarach rewitalizowanych.*
- Cel operacyjny 1.6. Budować pomostowy kapitał społeczny.*
- Cel operacyjny 1.7. Zapobiegać eksportowaniu problemów społecznych poza obszar.*
- Cel operacyjny 2.1. Budować wizerunek centrum Łodzi jako przestrzeni atrakcyjnej, żywej, kreatywnej, ciekawej i przyjaznej.*
- Cel operacyjny 2.2. Tworzyć przesłanki do odczuwania dumy z centrum Łodzi przez wprowadzanie do centrum projektów budujących prestiż obszaru.*
- Cel operacyjny 2.3. Stopniowo uspoźniać i wzbogacać krajobraz kulturowy obszaru jako fundament tożsamości lokalnej.*
- Cel operacyjny 3.1. Tworzyć przestrzenie dla działalności gospodarczej.*
- Cel operacyjny 3.2. Wspierać synergii przedsiębiorczości.*
- Cel operacyjny 3.3. Wspierać inicjatywy lokalnych przedsiębiorców, w tym przedsiębiorców z branży kreatywnej oraz tradycyjnych rzemiosł.*
- Cel operacyjny 3.4. Rozwijać postawę przedsiębiorczą, szczególnie wśród dzieci i młodzieży.*
- Cel operacyjny 3.5. Budować spójne systemy identyfikacji wizualnej i reklamy.*
- Cel operacyjny 4.1. Poprawić standard techniczny budynków mieszkalnych i usługowych w obszarze zamieszkania.*
- Cel operacyjny 4.2. Promować powstawanie przestrzeni publicznych i półpublicznych aranżowanych z udziałem mieszkańców.*
- Cel operacyjny 4.3. Poprawić wyposażenie obszarów zamieszkania w niezbędną siećową infrastrukturę techniczną.*
- Cel operacyjny 4.4. Tworzyć konsekwentną preferencję dla ruchu pieszego z uwzględnieniem dostosowania do zmian klimatycznych.*
- Cel operacyjny 4.5. Rozwijać w Łodzi społeczne budownictwo czynszowe.*

■ Opis realizowanych zadań i lokalizacja przedsięwzięcia

Przedsięwzięcie będzie realizowane w całości na obszarze rewitalizacji, w wielu lokalizacjach. Obszar ograniczony ulicami: Kilińskiego, Narutowicza, Składową/Targową, Tuwima oraz pierzeje ul. Kilińskiego na odcinku od Jaracza do Narutowicza.

Zakres projektu to zestaw działań w szczególności o charakterze społecznym, które wspierają oddolną aktywność mieszkańców obszaru na rzecz poprawy jakości zamieszkania (m.in. poprzez programy wzorowane na programie „Zielone podwórka”, możliwość organizowania działań

⁷⁰ W Kontrakcie Terytorialnym dla Województwa Łódzkiego rozumiany jako Rewitalizacja Obszarowa Centrum Łodzi – obszar ograniczony ulicami: Narutowicza, Targową, Tuwima, Kilińskiego wraz z pierzejami po drugiej stronie ww. ulic a także pierzeje ul. Kilińskiego.

społecznych, kulturalnych, sportowych dla mieszkańców w formie wydarzeń oraz w formie ciągłej działalności, prowadzenie przez organizacje pozarządowe i grupy nieformalnych świetlic, miejsc spotkań dla mieszkańców, społecznych domów kultury, domów sąsiedzkich i innych form pozwalających na generowanie aktywności mieszkańców).

Ponadto do zakresu rzeczowego projektu włączono także działania inwestycyjne obejmujące remont/przebudowę/rozbudowę/nadbudowę/prace konserwatorskie/prace restauratorskie kamienic w 100% gminnych. Miasto Łódź realizując zadania własne gminy do tych budynków wprowadza funkcje społeczne takie jak m.in. dom dziennego pobytu dla seniorów, biblioteka miejska, powstaną także lokale z przeznaczeniem pod działalność NGO oraz pod mieszkania chronione, lokale z przeznaczeniem pod zatrudnienie osób bezrobotnych, dom wielopokoleniowy.

Ponadto zakres rzeczowy projektu obejmuje również działania inwestycyjne w odniesieniu do układu komunikacyjnego i zagospodarowanie terenu na obszarze projektu.

■ **Podmiot realizujący przedsięwzięcie**

Miasto Łódź.

■ **Szacowana wartość przedsięwzięcia i źródło finansowania**

77 099 521 zł – środki EFRR, budżetu państwa i budżetu miasta. Dla projektu przyznany został kredyt z Europejskiego Banku Inwestycyjnego.

■ **Opis oddziaływania przedsięwzięcia na zdiagnozowany kryzys**

Przewiduje się istotne oddziaływanie tego przedsięwzięcia na następujące zdiagnozowane problemy:

- *wysokie bezrobocie;*
- *ubóstwo;*
- *przestępczość;*
- *niski poziom edukacji oraz kapitału społecznego;*
- *niski poziom uczestnictwa w życiu publicznym i kulturalnym;*
- *negatywne zjawiska gospodarcze w tym niski stopień przedsiębiorczości oraz słaba kondycja przedsiębiorstw;*
- *negatywne zjawiska środowiskowe w tym problem niskiej emisji;*
- *negatywne zjawiska przestrzenno-funkcjonalne.*

■ **Prognozowane rezultaty przedsięwzięcia i sposób ich oceny**

Planowane rezultaty to:

- 1) Dostęp beneficjentów do usług socjalnych.

Sposób pomiaru:

- a. dla usług pobytowych – liczba tzw. miejsc organizacyjnych oddanych do użytkowania jako odsetek miejsc organizacyjnych zaplanowanych ogółem (wskaźnik ma stopniowo zmierzać do 100%);
- b. dla usług pozostałych – liczba korzystających miesięcznie jako odsetek liczby osób zgłaszających potrzebę korzystania (wskaźnik mierzy proporcję istniejącej oferty do faktycznych potrzeb i nie zakłada się z góry, jak będzie się kształtował).

- 2) Zwiększenie dostępności do inkluzywnych przestrzeni publicznych.

Sposób pomiaru: odsetek mieszkańców zamieszkujący w odległości nie większej, niż 350 m (5 min. pieszego dojścia) od najbliższej urządzonej otwartej przestrzeni publicznej o cechach inkluzywnych, dostępnej bezpłatnie. Wartością bazową wskaźnika będzie odsetek mieszkańców obszaru rewitalizacji spełniający ten warunek przed rozpoczęciem programu. Wartość bazową wskaźnika

należy zbadać (wyliczyć) przed przystąpieniem do realizacji przedsięwzięcia na podstawie mapy aktualnie istniejących przestrzeni publicznych wykonaną przez BAM we współpracy z MPU.

- 3) Poprawa jakości miejsc zamieszkania poprzez podwyższenie standardu technicznego budynków.

Sposób pomiaru: powierzchnia użytkowa w budynkach objętych interwencją. Wartością bazową wskaźnika będzie 0. Zakłada się, że wskaźnik ma być corocznie narastający, aż do osiągnięcia 100% powierzchni zaplanowanej do objęcia interwencją.

- 4) Aktywizacja zawodowa osób bezrobotnych:

Objęcie różnymi formami aktywizacji zawodowej 209 osób bezrobotnych z obszaru rewitalizacji przy działaniach objętych niniejszym przedsięwzięciem, w tym w szczególności klauzulami społecznymi w zamówieniach publicznych.

Sposób pomiaru - ilość osób objętych aktywizacją zawodową jako odsetek ilości osób przewidzianych do objęcia aktywizacją zawodową. Wskaźnik może przekroczyć 100%.

- 5) Wskaźniki sprawozdawcze:
 - a. Liczba przedsiębiorstw ulokowanych na zrewitalizowanych obszarach;
 - b. Liczba przedsiębiorstw zlikwidowanych na zrewitalizowanych obszarach;
 - c. Powierzchnia obszarów objętych rewitalizacją;
 - d. Liczba wspartych obiektów infrastruktury zlokalizowanych na rewitalizowanych obszarach;
 - e. Wyremontowane budynki mieszkalne na obszarach miejskich (CO40);
 - f. Liczba zastosowanych klauzul społecznych w zamówieniach publicznych.

Przedsięwzięcie nr 8.: Rewitalizacja Obszarowa Centrum Łodzi – Projekt 4⁷¹

■ Cel rewitalizacji realizowany przez to przedsięwzięcie

Cel operacyjny 1.1. Tworzyć bodźce dla lepszego zatrudnienia.

Cel operacyjny 1.2. Zmniejszyć skalę narażenia na ubóstwo, zahamować proces dziedziczenia ubóstwa, w tym - poprzez animację społeczną.

Cel operacyjny 1.3. Zwiększyć szanse edukacyjne młodych mieszkańców obszaru rewitalizacji.

Cel operacyjny 1.4. Budować wspólnotę Łódzian wokół dobra wspólnego.

Cel operacyjny 1.5. Zapobiegać segregacji przestrzennej, tworzyć zróżnicowaną społeczność na obszarach rewitalizowanych.

Cel operacyjny 1.6. Budować pomostowy kapitał społeczny.

Cel operacyjny 1.7. Zapobiegać eksportowaniu problemów społecznych poza obszar.

Cel operacyjny 2.1. Budować wizerunek centrum Łodzi jako przestrzeni atrakcyjnej, żywej, kreatywnej, ciekawej i przyjaznej.

Cel operacyjny 2.2. Tworzyć przesłanki do odczuwania dumy z centrum Łodzi przez wprowadzanie do centrum projektów budujących prestiż obszaru.

Cel operacyjny 2.3. Stopniowo uspołniać i wzbogacać krajobraz kulturowy obszaru jako fundament tożsamości lokalnej.

⁷¹ W Kontrakcie Terytorialnym dla Województwa Łódzkiego rozumiany jako Rewitalizacja Obszarowa Centrum Łodzi – obszar o powierzchni 32,5 ha ograniczony ulicami: Zachodnią, Podrzeczną, Stary Rynek, Wolborską, Franciszkańską, Północną, Wschodnią, Rewolucji 1905 r., Próchnika wraz z pierzejami po drugiej stronie ww. ulic.

- Cel operacyjny 3.1. Tworzyć przestrzeń dla działalności gospodarczej.*
- Cel operacyjny 3.2. Wspierać synergii przedsiębiorczości.*
- Cel operacyjny 3.3. Wspierać inicjatywy lokalnych przedsiębiorców, w tym przedsiębiorców z branży kreatywnej oraz tradycyjnych rzemiosł.*
- Cel operacyjny 3.4. Rozwijać postawę przedsiębiorczą, szczególnie wśród dzieci i młodzieży.*
- Cel operacyjny 3.5. Budować spójne systemy identyfikacji wizualnej i reklamy.*
- Cel operacyjny 4.1. Poprawić standard techniczny budynków mieszkalnych i usługowych w obszarze zamieszkania.*
- Cel operacyjny 4.2. Promować powstawanie przestrzeni publicznych i półpublicznych aranżowanych z udziałem mieszkańców.*
- Cel operacyjny 4.3. Poprawić wyposażenie obszarów zamieszkania w niezbędną siećową infrastrukturę techniczną.*
- Cel operacyjny 4.4. Tworzyć konsekwentną preferencję dla ruchu pieszego z uwzględnieniem dostosowania do zmian klimatycznych.*
- Cel operacyjny 4.5. Rozwijać w Łodzi społeczne budownictwo czynszowe.*

■ **Opis realizowanych zadań i lokalizacja przedsięwzięcia**

Przedsięwzięcie będzie realizowane w całości na obszarze rewitalizacji, w wielu lokalizacjach. Obszar ograniczony ulicami: Zachodnią, Podręczną / Stary Rynek / Wolborską, Franciszkańską, Północną, Wschodnią, Rewolucji 1905 r.

Zakres projektu to zestaw działań w szczególności o charakterze społecznym, które wspierają oddolną aktywność mieszkańców obszaru na rzecz poprawy jakości zamieszkania (m.in. poprzez programy wzorowane na programie „Zielone podwórka”, możliwość organizowania działań społecznych, kulturalnych, sportowych dla mieszkańców w formie wydarzeń oraz w formie ciągłej działalności, prowadzenie przez organizacje pozarządowe i grupy nieformalnych świetlic, miejsc spotkań dla mieszkańców, społecznych domów kultury, domów sąsiedzkich i innych form pozwalających na generowanie aktywności mieszkańców).

Ponadto do zakresu rzeczowego projektu włączono także działania inwestycyjne obejmujące remont/przebudowę/rozbudowę/nadbudowę/prace konserwatorskie/prace restauratorskie kamienic w 100 % gminnych. Miasto Łódź realizując zadania własne gminy do tych budynków wprowadza funkcje społeczne takie jak m.in. świetlice środowiskowe i podwórkowe, placówka opiekuńczo-wychowawcza, środowiskowy dom samopomocy, Akademickie Centrum Inicjatyw Artystycznych, Miejska Biblioteka Publiczna, powstaną także lokale z przeznaczeniem pod mieszkania chronione.

Ponadto zakres rzeczowy projektu obejmuje również działania inwestycyjne w odniesieniu do układu komunikacyjnego i zagospodarowanie terenu na obszarze projektu.

■ **Podmiot realizujący przedsięwzięcie**

Miasto Łódź.

■ **Szacowana wartość przedsięwzięcia i źródło finansowania**

150 067 317 zł – środki EFRR, budżetu państwa i budżetu miasta. Dla projektu przyznany został kredyt z Europejskiego Banku Inwestycyjnego.

■ **Opis oddziaływania przedsięwzięcia na zdiagnozowany kryzys**

Przewiduje się istotne oddziaływanie tego przedsięwzięcia na następujące zdiagnozowane problemy:

- *wysokie bezrobocie;*
- *ubóstwo;*

- *przestępczość;*
- *niski poziom edukacji oraz kapitału społecznego;*
- *niski poziom uczestnictwa w życiu publicznym i kulturalnym;*
- *negatywne zjawiska gospodarcze w tym niski stopień przedsiębiorczości oraz słaba kondycja przedsiębiorstw;*
- *negatywne zjawiska środowiskowe w tym problem niskiej emisji;*
- *negatywne zjawiska przestrzenno-funkcjonalne.*

■ **Prognozowane rezultaty przedsięwzięcia i sposób ich oceny**

Planowane rezultaty to:

- 1) Dostęp beneficjentów do usług socjalnych.

Sposób pomiaru:

- a. dla usług pobytowych – liczba tzw. miejsc organizacyjnych oddanych do użytkowania jako odsetek miejsc organizacyjnych zaplanowanych ogółem (wskaźnik ma stopniowo zmierzać do 100%);
- b. dla usług pozostałych – liczba korzystających miesięcznie jako odsetek liczby osób zgłaszających potrzebę korzystania (wskaźnik mierzy proporcję istniejącej oferty do faktycznych potrzeb i nie zakłada się z góry, jak będzie się kształtował).

- 2) Zwiększenie dostępności do inkluzywnych przestrzeni publicznych.

Sposób pomiaru: odsetek mieszkańców zamieszkujący w odległości nie większej, niż 350 m (5 min. pieszego dojścia) od najbliższej urządzonej otwartej przestrzeni publicznej o cechach inkluzywnych, dostępnej bezpłatnie. Wartością bazową wskaźnika będzie odsetek mieszkańców obszaru rewitalizacji spełniający ten warunek przed rozpoczęciem programu. Wartość bazową wskaźnika należy zbadać (wyliczyć) przed przystąpieniem do realizacji przedsięwzięcia na podstawie mapy aktualnie istniejących przestrzeni publicznych wykonaną przez BAM we współpracy z MPU.

- 3) Poprawa jakości miejsc zamieszkania poprzez podwyższenie standardu technicznego budynków.

Sposób pomiaru: powierzchnia użytkowa w budynkach objętych interwencją. Wartością bazową wskaźnika będzie 0. Zakłada się, że wskaźnik ma być corocznie narastający, aż do osiągnięcia 100% powierzchni zaplanowanej do objęcia interwencją.

- 4) Aktywizacja zawodowa osób bezrobotnych:

Objęcie różnymi formami aktywizacji zawodowej 209 osób bezrobotnych z obszaru rewitalizacji przy działaniach objętych niniejszym przedsięwzięciem, w tym w szczególności klauzulami społecznymi w zamówieniach publicznych.

Sposób pomiaru - ilość osób objętych aktywizacją zawodową jako odsetek ilości osób przewidzianych do objęcia aktywizacją zawodową. Wskaźnik może przekroczyć 100%.

- 5) Wskaźniki sprawozdawcze:

- a. Liczba przedsiębiorstw ulokowanych na zrewitalizowanych obszarach;
- b. Liczba przedsiębiorstw zlikwidowanych na zrewitalizowanych obszarach;
- c. Powierzchnia obszarów objętych rewitalizacją;
- d. Liczba wspartych obiektów infrastruktury zlokalizowanych na rewitalizowanych obszarach;
- e. Wyremontowane budynki mieszkalne na obszarach miejskich (CO40);
- f. Liczba zastosowanych klauzul społecznych w zamówieniach publicznych.

Przedsięwzięcie nr 9.: Rewitalizacja Obszarowa Centrum Łodzi – Projekt 5⁷²**■ Cel rewitalizacji realizowany przez to przedsięwzięcie**

- Cel operacyjny 1.1. Tworzyć bodźce dla lepszego zatrudnienia.*
- Cel operacyjny 1.2. Zmniejszyć skalę narażenia na ubóstwo, zahamować proces dziedziczenia ubóstwa, w tym - poprzez animację społeczną.*
- Cel operacyjny 1.3. Zwiększyć szanse edukacyjne młodych mieszkańców obszaru rewitalizacji.*
- Cel operacyjny 1.4. Budować wspólnotę łodzian wokół dobra wspólnego.*
- Cel operacyjny 1.5. Zapobiegać segregacji przestrzennej, tworzyć zróżnicowaną społeczność na obszarach rewitalizowanych.*
- Cel operacyjny 1.6. Budować pomostowy kapitał społeczny.*
- Cel operacyjny 1.7. Zapobiegać eksportowaniu problemów społecznych poza obszar.*
- Cel operacyjny 2.1. Budować wizerunek centrum Łodzi jako przestrzeni atrakcyjnej, żywej, kreatywnej, ciekawej i przyjaznej.*
- Cel operacyjny 2.2. Tworzyć przesłanki do odczuwania dumy z centrum Łodzi przez wprowadzanie do centrum projektów budujących prestiż obszaru.*
- Cel operacyjny 2.3. Stopniowo uspołniać i wzbogacać krajobraz kulturowy obszaru jako fundament tożsamości lokalnej.*
- Cel operacyjny 3.1. Tworzyć przestrzenie dla działalności gospodarczej.*
- Cel operacyjny 3.2. Wspierać synergii przedsiębiorczości.*
- Cel operacyjny 3.3. Wspierać inicjatywy lokalnych przedsiębiorców, w tym przedsiębiorców z branży kreatywnej oraz tradycyjnych rzemiosł.*
- Cel operacyjny 3.4. Rozwijać postawę przedsiębiorczą, szczególnie wśród dzieci i młodzieży.*
- Cel operacyjny 3.5. Budować spójne systemy identyfikacji wizualnej i reklamy.*
- Cel operacyjny 4.1. Poprawić standard techniczny budynków mieszkalnych i usługowych w obszarze zamieszkania.*
- Cel operacyjny 4.2. Promować powstawanie przestrzeni publicznych i półpublicznych aranżowanych z udziałem mieszkańców.*
- Cel operacyjny 4.3. Poprawić wyposażenie obszarów zamieszkania w niezbędną siećową infrastrukturę techniczną.*
- Cel operacyjny 4.4. Tworzyć konsekwentną preferencję dla ruchu pieszego z uwzględnieniem dostosowania do zmian klimatycznych.*
- Cel operacyjny 4.5. Rozwijać w Łodzi społeczne budownictwo czynszowe.*

■ Opis realizowanych zadań i lokalizacja przedsięwzięcia

Przedsięwzięcie będzie realizowane w całości na obszarze rewitalizacji, w wielu lokalizacjach. Obszar ograniczony ulicami: Piotrkowską, Tuwima, Kilińskiego i Nawrot.

Zakres projektu to zestaw działań w szczególności o charakterze społecznym, które wspierają oddolną aktywność mieszkańców obszaru na rzecz poprawy jakości zamieszkania (m.in. poprzez programy wzorowane na programie „Zielone podwórka”, możliwość organizowania działań społecznych, kulturalnych, sportowych dla mieszkańców w formie wydarzeń oraz w formie ciągłej działalności, prowadzenie przez organizacje pozarządowe i grupy nieformalnych świetlic, miejsc

⁷² W Kontrakcie Terytorialnym dla Województwa Łódzkiego rozumiany jako Rewitalizacja Obszarowa Centrum Łodzi – obszar ograniczony ulicami: Piotrkowską, Tuwima, Kilińskiego, Nawrot.

spotkań dla mieszkańców, społecznych domów kultury, domów sąsiedzkich i innych form pozwalających na generowanie aktywności mieszkańców).

Ponadto do zakresu rzeczowego projektu włączono także działania inwestycyjne obejmujące remont/przebudowę/rozbudowę/nadbudowę/prace konserwatorskie/prace restauratorskie kamienic w 100 % gminnych. Miasto Łódź realizując zadania własne gminy do tych budynków wprowadza funkcje społeczne takie jak m.in. świetlica środowiskowa, poddasza na pracownie twórcze, centrum administracyjne MOPS, powstaną także lokale przeznaczone na działalność NGO, na mieszkania chronione.

Ponadto zakres rzeczowy projektu obejmuje również działania inwestycyjne w odniesieniu do układu komunikacyjnego i zagospodarowanie terenu na obszarze projektu.

■ **Podmiot realizujący przedsięwzięcie**

Miasto Łódź.

■ **Szacowana wartość przedsięwzięcia i źródło finansowania**

116 568 684 zł – środki EFRR, budżetu państwa i budżetu miasta. Dla projektu przyznany został kredyt z Europejskiego Banku Inwestycyjnego.

■ **Opis oddziaływania przedsięwzięcia na zdiagnozowany kryzys**

Przewiduje się istotne oddziaływanie tego przedsięwzięcia na następujące zdiagnozowane problemy:

- *wysokie bezrobocie;*
- *ubóstwo;*
- *przestępczość;*
- *niski poziom edukacji oraz kapitału społecznego;*
- *niski poziom uczestnictwa w życiu publicznym i kulturalnym;*
- *negatywne zjawiska gospodarcze w tym niski stopień przedsiębiorczości oraz słaba kondycja przedsiębiorstw;*
- *negatywne zjawiska środowiskowe w tym problem niskiej emisji;*
- *negatywne zjawiska przestrzenno-funkcjonalne.*

■ **Prognozowane rezultaty przedsięwzięcia i sposób ich oceny**

Planowane rezultaty to:

- 1) Dostęp beneficjentów do usług socjalnych.

Sposób pomiaru:

- a. dla usług pobytowych – liczba tzw. miejsc organizacyjnych oddanych do użytkowania jako odsetek miejsc organizacyjnych zaplanowanych ogółem (wskaźnik ma stopniowo zmierzać do 100%);
- b. dla usług pozostałych – liczba korzystających miesięcznie jako odsetek liczby osób zgłaszających potrzebę korzystania (wskaźnik mierzy proporcję istniejącej oferty do faktycznych potrzeb i nie zakłada się z góry, jak będzie się kształtował).

- 2) Zwiększenie dostępności do inkluzywnych przestrzeni publicznych.

Sposób pomiaru: odsetek mieszkańców zamieszkujący w odległości nie większej, niż 350 m (5 min. pieszego dojścia) od najbliższej urządzonej otwartej przestrzeni publicznej o cechach inkluzywnych, dostępnej bezpłatnie. Wartością bazową wskaźnika będzie odsetek mieszkańców obszaru rewitalizacji spełniający ten warunek przed rozpoczęciem programu. Wartość bazową wskaźnika

należy zbadać (wyliczyć) przed przystąpieniem do realizacji przedsięwzięcia na podstawie mapy aktualnie istniejących przestrzeni publicznych wykonaną przez BAM we współpracy z MPU.

- 3) Poprawa jakości miejsc zamieszkania poprzez podwyższenie standardu technicznego budynków.

Sposób pomiaru: powierzchnia użytkowa w budynkach objętych interwencją. Wartością bazową wskaźnika będzie 0. Zakłada się, że wskaźnik ma być corocznie narastający, aż do osiągnięcia 100% powierzchni zaplanowanej do objęcia interwencją.

- 4) Aktywizacja zawodowa osób bezrobotnych:

Objęcie różnymi formami aktywizacji zawodowej 209 osób bezrobotnych z obszaru rewitalizacji przy działaniach objętych niniejszym przedsięwzięciem, w tym w szczególności klauzulami społecznymi w zamówieniach publicznych.

Sposób pomiaru - ilość osób objętych aktywizacją zawodową jako odsetek ilości osób przewidzianych do objęcia aktywizacją zawodową. Wskaźnik może przekroczyć 100%.

- 5) Wskaźniki sprawozdawcze:
- a. Liczba przedsiębiorstw ulokowanych na zrewitalizowanych obszarach;
 - b. Liczba przedsiębiorstw zlikwidowanych na zrewitalizowanych obszarach;
 - c. Powierzchnia obszarów objętych rewitalizacją;
 - d. Liczba wspartych obiektów infrastruktury zlokalizowanych na rewitalizowanych obszarach;
 - e. Wyremontowane budynki mieszkalne na obszarach miejskich (CO40);
 - f. Liczba zastosowanych klauzul społecznych w zamówieniach publicznych.

Przedsięwzięcie nr 10.: Rewitalizacja Obszarowa Centrum Łodzi – Projekt 6⁷³

■ **Cel rewitalizacji realizowany przez to przedsięwzięcie**

Cel operacyjny 1.1. Tworzyć bodźce dla lepszego zatrudnienia.

Cel operacyjny 1.2. Zmniejszyć skalę narażenia na ubóstwo, zahamować proces dziedziczenia ubóstwa, w tym - poprzez animację społeczną.

Cel operacyjny 1.3. Zwiększyć szanse edukacyjne młodych mieszkańców obszaru rewitalizacji.

Cel operacyjny 1.4. Budować wspólnotę Łódzian wokół dobra wspólnego.

Cel operacyjny 1.5. Zapobiegać segregacji przestrzennej, tworzyć zróżnicowaną społeczność na obszarach rewitalizowanych.

Cel operacyjny 1.6. Budować pomostowy kapitał społeczny.

Cel operacyjny 1.7. Zapobiegać eksportowaniu problemów społecznych poza obszar.

Cel operacyjny 2.1. Budować wizerunek centrum Łodzi jako przestrzeni atrakcyjnej, żywej, kreatywnej, ciekawej i przyjaznej.

Cel operacyjny 2.2. Tworzyć przesłanki do odczuwania dumy z centrum Łodzi przez wprowadzanie do centrum projektów budujących prestiż obszaru.

Cel operacyjny 2.3. Stopniowo uspołniać i wzbogacać krajobraz kulturowy obszaru jako fundament tożsamości lokalnej.

⁷³ W Kontrakcie Terytorialnym dla Województwa Łódzkiego rozumiany jako Rewitalizacja Obszarowa Centrum Łodzi – obszar o powierzchni 10 ha ograniczony ulicami: Nawrot, Sienkiewicza, Piłsudskiego, Piotrkowską.

- Cel operacyjny 3.1. Tworzyć przestrzenie dla działalności gospodarczej.*
- Cel operacyjny 3.2. Wspierać synergii przedsiębiorczości.*
- Cel operacyjny 3.3. Wspierać inicjatywy lokalnych przedsiębiorców, w tym przedsiębiorców z branży kreatywnej oraz tradycyjnych rzemiosł.*
- Cel operacyjny 3.4. Rozwijać postawę przedsiębiorczą, szczególnie wśród dzieci i młodzieży.*
- Cel operacyjny 3.5. Budować spójne systemy identyfikacji wizualnej i reklamy.*
- Cel operacyjny 4.1. Poprawić standard techniczny budynków mieszkalnych i usługowych w obszarze zamieszkania.*
- Cel operacyjny 4.2. Promować powstawanie przestrzeni publicznych i półpublicznych aranżowanych z udziałem mieszkańców.*
- Cel operacyjny 4.3. Poprawić wyposażenie obszarów zamieszkania w niezbędną siećową infrastrukturę techniczną.*
- Cel operacyjny 4.4. Tworzyć konsekwentną preferencję dla ruchu pieszego z uwzględnieniem dostosowania do zmian klimatycznych.*
- Cel operacyjny 4.5. Rozwijać w Łodzi społeczne budownictwo czynszowe.*

■ **Opis realizowanych zadań i lokalizacja przedsięwzięcia**

Przedsięwzięcie będzie realizowane w całości na obszarze rewitalizacji, w wielu lokalizacjach. Obszar ograniczony ulicami: Piotrkowską, Nawrot, Sienkiewicza, Piłsudskiego.

Zakres projektu to zestaw działań w szczególności o charakterze społecznym, które wspierają oddolną aktywność mieszkańców obszaru na rzecz poprawy jakości zamieszkania (m.in. poprzez programy wzorowane na programie „Zielone podwórko”, możliwość organizowania działań społecznych, kulturalnych, sportowych dla mieszkańców w formie wydarzeń oraz w formie ciągłej działalności, prowadzenie przez organizacje pozarządowe i grupy nieformalnych świetlic, miejsc spotkań dla mieszkańców, społecznych domów kultury, domów sąsiedzkich i innych form pozwalających na generowanie aktywności mieszkańców).

Ponadto do zakresu rzeczowego projektu włączono także działania inwestycyjne obejmujące remont/przebudowę/rozbudowę/nadbudowę/prace konserwatorskie/prace restauratorskie kamienic w 100% gminnych. Miasto Łódź realizując zadania własne gminy do tych budynków wprowadza funkcje społeczne takie jak m.in. dom dziennego pobytu, powstaną także lokale z przeznaczeniem na działalność NGO oraz podmiotów ekonomii społecznej, pod mieszkania chronione.

Ponadto zakres rzeczowy projektu obejmuje również działania inwestycyjne w odniesieniu do układu komunikacyjnego i zagospodarowanie terenu na obszarze projektu.

■ **Podmiot realizujący przedsięwzięcie**

Miasto Łódź.

■ **Szacowana wartość przedsięwzięcia i źródło finansowania**

77 994 087 zł – środki EFRR, budżetu państwa i budżetu miasta. Dla projektu przyznany został kredyt z Europejskiego Banku Inwestycyjnego.

■ **Opis oddziaływania przedsięwzięcia na zdiagnozowany kryzys**

Przewiduje się istotne oddziaływanie tego przedsięwzięcia na następujące zdiagnozowane problemy:

- *wysokie bezrobocie;*
- *ubóstwo;*
- *przestępczość;*

- niski poziom edukacji oraz kapitału społecznego;
- niski poziom uczestnictwa w życiu publicznym i kulturalnym;
- negatywne zjawiska gospodarcze w tym niski stopień przedsiębiorczości oraz słaba kondycja przedsiębiorstw;
- negatywne zjawiska środowiskowe w tym problem niskiej emisji;
- negatywne zjawiska przestrzenno-funkcjonalne.

■ **Prognozowane rezultaty przedsięwzięcia i sposób ich oceny**

Planowane rezultaty to:

- 1) Dostęp beneficjentów do usług socjalnych.

Sposób pomiaru:

- a. dla usług pobytowych – liczba tzw. miejsc organizacyjnych oddanych do użytkowania jako odsetek miejsc organizacyjnych zaplanowanych ogółem (wskaźnik ma stopniowo zmierzać do 100%);
- b. dla usług pozostałych – liczba korzystających miesięcznie jako odsetek liczby osób zgłaszających potrzebę korzystania (wskaźnik mierzy proporcję istniejącej oferty do faktycznych potrzeb i nie zakłada się z góry, jak będzie się kształtował).

- 2) Zwiększenie dostępności do inkluzywnych przestrzeni publicznych.

Sposób pomiaru: odsetek mieszkańców zamieszkujący w odległości nie większej, niż 350 m (5 min. pieszego dojścia) od najbliższej urządzonej otwartej przestrzeni publicznej o cechach inkluzywnych, dostępnej bezpłatnie. Wartością bazową wskaźnika będzie odsetek mieszkańców obszaru rewitalizacji spełniający ten warunek przed rozpoczęciem programu. Wartość bazową wskaźnika należy zbadać (wyliczyć) przed przystąpieniem do realizacji przedsięwzięcia na podstawie mapy aktualnie istniejących przestrzeni publicznych wykonaną przez BAM we współpracy z MPU.

- 3) Poprawa jakości miejsc zamieszkania poprzez podwyższenie standardu technicznego budynków.

Sposób pomiaru: powierzchnia użytkowa w budynkach objętych interwencją. Wartością bazową wskaźnika będzie 0. Zakłada się, że wskaźnik ma być corocznie narastający, aż do osiągnięcia 100% powierzchni zaplanowanej do objęcia interwencją.

- 4) Aktywizacja zawodowa osób bezrobotnych:

Objęcie różnymi formami aktywizacji zawodowej 209 osób bezrobotnych z obszaru rewitalizacji przy działaniach objętych niniejszym przedsięwzięciem, w tym w szczególności klauzulami społecznymi w zamówieniach publicznych.

Sposób pomiaru - ilość osób objętych aktywizacją zawodową jako odsetek ilości osób przewidzianych do objęcia aktywizacją zawodową. Wskaźnik może przekroczyć 100%.

- 5) Wskaźniki sprawozdawcze:

- a. Liczba przedsiębiorstw ulokowanych na zrewitalizowanych obszarach;
- b. Liczba przedsiębiorstw zlikwidowanych na zrewitalizowanych obszarach;
- c. Powierzchnia obszarów objętych rewitalizacją;
- d. Liczba wspartych obiektów infrastruktury zlokalizowanych na rewitalizowanych obszarach;
- e. Wyremontowane budynki mieszkalne na obszarach miejskich (CO40);
- f. Liczba zastosowanych klauzul społecznych w zamówieniach publicznych.

Przedsięwzięcie nr 11.: Rewitalizacja Obszarowa Centrum Łodzi – Projekt 7⁷⁴**■ Cel rewitalizacji realizowany przez to przedsięwzięcie**

Cel operacyjny 1.1. Tworzyć bodźce dla lepszego zatrudnienia.

Cel operacyjny 1.2. Zmniejszyć skalę narażenia na ubóstwo, zahamować proces dziedziczenia ubóstwa, w tym - poprzez animację społeczną.

Cel operacyjny 1.3. Zwiększyć szanse edukacyjne młodych mieszkańców obszaru rewitalizacji.

Cel operacyjny 1.4. Budować wspólnotę łodzian wokół dobra wspólnego.

Cel operacyjny 1.5. Zapobiegać segregacji przestrzennej, tworzyć zróżnicowaną społeczność na obszarach rewitalizowanych.

Cel operacyjny 1.6. Budować pomostowy kapitał społeczny.

Cel operacyjny 1.7. Zapobiegać eksportowaniu problemów społecznych poza obszar.

Cel operacyjny 2.1. Budować wizerunek centrum Łodzi jako przestrzeni atrakcyjnej, żywej, kreatywnej, ciekawej i przyjaznej.

Cel operacyjny 2.2. Tworzyć przesłanki do odczuwania dumy z centrum Łodzi przez wprowadzanie do centrum projektów budujących prestiż obszaru.

Cel operacyjny 2.3. Stopniowo uspołniać i wzbogacać krajobraz kulturowy obszaru jako fundament tożsamości lokalnej.

Cel operacyjny 3.1. Tworzyć przestrzenie dla działalności gospodarczej.

Cel operacyjny 3.2. Wspierać synergii przedsiębiorczości.

Cel operacyjny 3.3. Wspierać inicjatywy lokalnych przedsiębiorców, w tym przedsiębiorców z branży kreatywnej oraz tradycyjnych rzemiosł.

Cel operacyjny 3.4. Rozwijać postawę przedsiębiorczą, szczególnie wśród dzieci i młodzieży.

Cel operacyjny 3.5. Budować spójne systemy identyfikacji wizualnej i reklamy.

Cel operacyjny 4.1. Poprawić standard techniczny budynków mieszkalnych i usługowych w obszarze zamieszkania.

Cel operacyjny 4.2. Promować powstawanie przestrzeni publicznych i półpublicznych aranżowanych z udziałem mieszkańców.

Cel operacyjny 4.3. Poprawić wyposażenie obszarów zamieszkania w niezbędną siećową infrastrukturę techniczną.

Cel operacyjny 4.4. Tworzyć konsekwentną preferencję dla ruchu pieszego z uwzględnieniem dostosowania do zmian klimatycznych.

Cel operacyjny 4.5. Rozwijać w Łodzi społeczne budownictwo czynszowe.

■ Opis realizowanych zadań i lokalizacja przedsięwzięcia

Przedsięwzięcie będzie realizowane w całości na obszarze rewitalizacji, w wielu lokalizacjach. Obszar ograniczony ulicami: Ogrodową, Gdańską, Legionów, Cmentarną.

Zakres projektu to zestaw działań w szczególności o charakterze społecznym, które wspierają oddolną aktywność mieszkańców obszaru na rzecz poprawy jakości zamieszkania (m.in. poprzez programy wzorowane na programie „Zielone podwórko”, możliwość organizowania działań społecznych, kulturalnych, sportowych dla mieszkańców w formie wydarzeń oraz w formie ciągłej

⁷⁴ W Kontrakcie Terytorialnym dla Województwa Łódzkiego rozumiany jako Rewitalizacja Obszarowa Centrum Łodzi – obszar o powierzchni 14 ha ograniczony ulicami: Ogrodową, Gdańską, Legionów, Cmentarną wraz z pierzejami po drugiej stronie ww. ulic.

działalności, prowadzenie przez organizacje pozarządowe i grupy nieformalnych świetlic, miejsc spotkań dla mieszkańców, społecznych domów kultury, domów sąsiedzkich i innych form pozwalających na generowanie aktywności mieszkańców).

Ponadto do zakresu rzeczowego projektu włączono także działania inwestycyjne obejmujące remont/przebudowę/rozbudowę/nadbudowę/prace konserwatorskie/prace restauratorskie kamienic w 100% gminnych. Miasto Łódź realizując zadania własne gminy do tych budynków wprowadza funkcje społeczne takie jak m.in. placówki opiekuńczo – wychowawcze w tym dom dla małoletnich matek z dziećmi, powstaną także lokale z przeznaczeniem dla NGO, pod mieszkania chronione, pod lokale użytkowe prowadzone przez podmioty ekonomii społecznej.

Ponadto zakres rzeczowy projektu obejmuje również działania inwestycyjne w odniesieniu do układu komunikacyjnego i zagospodarowanie terenu na obszarze projektu.

■ **Podmiot realizujący przedsięwzięcie**

Miasto Łódź.

■ **Szacowana wartość przedsięwzięcia i źródło finansowania**

136 282 808 zł, budżetu państwa i budżetu miasta. Dla projektu przyznany został kredyt z Europejskiego Banku Inwestycyjnego.

■ **Opis oddziaływania przedsięwzięcia na zdiagnozowany kryzys**

Przewiduje się istotne oddziaływanie tego przedsięwzięcia na następujące zdiagnozowane problemy:

- *wysokie bezrobocie;*
- *ubóstwo;*
- *przestępczość;*
- *niski poziom edukacji oraz kapitału społecznego;*
- *niski poziom uczestnictwa w życiu publicznym i kulturalnym;*
- *negatywne zjawiska gospodarcze w tym niski stopień przedsiębiorczości oraz słaba kondycja przedsiębiorstw;*
- *negatywne zjawiska środowiskowe w tym problem niskiej emisji;*
- *negatywne zjawiska przestrzenno-funkcjonalne.*

■ **Prognozowane rezultaty przedsięwzięcia i sposób ich oceny**

Planowane rezultaty to:

- 1) Dostęp beneficjentów do usług socjalnych.

Sposób pomiaru:

- a. dla usług pobytowych – liczba tzw. miejsc organizacyjnych oddanych do użytkowania jako odsetek miejsc organizacyjnych zaplanowanych ogółem (wskaźnik ma stopniowo zmierzać do 100%);
- b. dla usług pozostałych – liczba korzystających miesięcznie jako odsetek liczby osób zgłaszających potrzebę korzystania (wskaźnik mierzy proporcję istniejącej oferty do faktycznych potrzeb i nie zakłada się z góry, jak będzie się kształtował).

- 2) Zwiększenie dostępności do inkluzywnych przestrzeni publicznych.

Sposób pomiaru: odsetek mieszkańców zamieszkujący w odległości nie większej, niż 350 m (5 min. pieszego dojścia) od najbliższej urządzonej otwartej przestrzeni publicznej o cechach inkluzywnych, dostępnej bezpłatnie. Wartością bazową wskaźnika będzie odsetek mieszkańców obszaru rewitalizacji spełniający ten warunek przed rozpoczęciem programu. Wartość bazową wskaźnika

należy zbadać (wyliczyć) przed przystąpieniem do realizacji przedsięwzięcia na podstawie mapy aktualnie istniejących przestrzeni publicznych wykonaną przez BAM we współpracy z MPU.

- 3) Poprawa jakości miejsc zamieszkania poprzez podwyższenie standardu technicznego budynków.

Sposób pomiaru: powierzchnia użytkowa w budynkach objętych interwencją. Wartością bazową wskaźnika będzie 0. Zakłada się, że wskaźnik ma być corocznie narastający, aż do osiągnięcia 100% powierzchni zaplanowanej do objęcia interwencją.

- 4) Aktywizacja zawodowa osób bezrobotnych:

Objęcie różnymi formami aktywizacji zawodowej 209 osób bezrobotnych z obszaru rewitalizacji przy działaniach objętych niniejszym przedsięwzięciem, w tym w szczególności klauzulami społecznymi w zamówieniach publicznych.

Sposób pomiaru - ilość osób objętych aktywizacją zawodową jako odsetek ilości osób przewidzianych do objęcia aktywizacją zawodową. Wskaźnik może przekroczyć 100%.

- 5) Wskaźniki sprawozdawcze:
 - a. Liczba przedsiębiorstw ulokowanych na zrewitalizowanych obszarach;
 - b. Liczba przedsiębiorstw zlikwidowanych na zrewitalizowanych obszarach;
 - c. Powierzchnia obszarów objętych rewitalizacją;
 - d. Liczba wspartych obiektów infrastruktury zlokalizowanych na rewitalizowanych obszarach;
 - e. Wyremontowane budynki mieszkalne na obszarach miejskich (CO40);
 - f. Liczba zastosowanych klauzul społecznych w zamówieniach publicznych.

Przedsięwzięcie nr 12.: Rewitalizacja Obszarowa Centrum Łodzi – Projekt 8⁷⁵

■ Cel rewitalizacji realizowany przez to przedsięwzięcie

Cel operacyjny 1.1. Tworzyć bodźce dla lepszego zatrudnienia.

Cel operacyjny 1.2. Zmniejszyć skalę narażenia na ubóstwo, zahamować proces dziedziczenia ubóstwa, w tym - poprzez animację społeczną.

Cel operacyjny 1.3. Zwiększyć szanse edukacyjne młodych mieszkańców obszaru rewitalizacji.

Cel operacyjny 1.4. Budować wspólnotę Łódzian wokół dobra wspólnego.

Cel operacyjny 1.5. Zapobiegać segregacji przestrzennej, tworzyć zróżnicowaną społeczność na obszarach rewitalizowanych.

Cel operacyjny 1.6. Budować pomostowy kapitał społeczny.

Cel operacyjny 1.7. Zapobiegać eksportowaniu problemów społecznych poza obszar.

Cel operacyjny 2.1. Budować wizerunek centrum Łodzi jako przestrzeni atrakcyjnej, żywej, kreatywnej, ciekawej i przyjaznej.

Cel operacyjny 2.2. Tworzyć przesłanki do odczuwania dumy z centrum Łodzi przez wprowadzanie do centrum projektów budujących prestiż obszaru.

Cel operacyjny 2.3. Stopniowo uspołniać i wzbogacać krajobraz kulturowy obszaru jako fundament tożsamości lokalnej.

⁷⁵ W Kontrakcie Terytorialnym dla Województwa Łódzkiego rozumiany jako Rewitalizacja Obszarowa Centrum Łodzi – obszar o powierzchni 7 ha ograniczony ulicami: Ogrodową, Zachodnią, Legionów, Gdańską wraz z pierzejami po drugiej stronie ulic.

- Cel operacyjny 3.1. Tworzyć przestrzenie dla działalności gospodarczej.*
- Cel operacyjny 3.2. Wspierać synergii przedsiębiorczości.*
- Cel operacyjny 3.3. Wspierać inicjatywy lokalnych przedsiębiorców, w tym przedsiębiorców z branży kreatywnej oraz tradycyjnych rzemiosł.*
- Cel operacyjny 3.4. Rozwijać postawę przedsiębiorczą, szczególnie wśród dzieci i młodzieży.*
- Cel operacyjny 3.5. Budować spójne systemy identyfikacji wizualnej i reklamy.*
- Cel operacyjny 4.1. Poprawić standard techniczny budynków mieszkalnych i usługowych w obszarze zamieszkania.*
- Cel operacyjny 4.2. Promować powstawanie przestrzeni publicznych i półpublicznych aranżowanych z udziałem mieszkańców.*
- Cel operacyjny 4.3. Poprawić wyposażenie obszarów zamieszkania w niezbędną siećową infrastrukturę techniczną.*
- Cel operacyjny 4.4. Tworzyć konsekwentną preferencję dla ruchu pieszego z uwzględnieniem dostosowania do zmian klimatycznych.*
- Cel operacyjny 4.5. Rozwijać w Łodzi społeczne budownictwo czynszowe.*

■ **Opis realizowanych zadań i lokalizacja przedsięwzięcia**

Przedsięwzięcie będzie realizowane w całości na obszarze rewitalizacji, w wielu lokalizacjach. Obszar ograniczony ulicami: Gdańską, Ogrodową, Zachodnią i Legionów.

Zakres projektu to zestaw działań w szczególności o charakterze społecznym, które wspierają oddolną aktywność mieszkańców obszaru na rzecz poprawy jakości zamieszkania (m.in. poprzez programy wzorowane na programie „Zielone podwórka”, możliwość organizowania działań społecznych, kulturalnych, sportowych dla mieszkańców w formie wydarzeń oraz w formie ciągłej działalności, prowadzenie przez organizacje pozarządowe i grupy nieformalnych świetlic, miejsc spotkań dla mieszkańców, społecznych domów kultury, domów sąsiedzkich i innych form pozwalających na generowanie aktywności mieszkańców).

Ponadto do zakresu rzeczowego projektu włączono także działania inwestycyjne obejmujące remont/przebudowę/rozbudowę/nadbudowę/prace konserwatorskie/prace restauratorskie kamienic w 100% gminnych. Miasto Łódź realizując zadania własne gminy do tych budynków wprowadza funkcje społeczne takie jak m.in. biblioteka dla dorosłych, dzieci i młodzieży świetlica środowiskowa z dodatkowymi funkcjami terapeutycznymi, powstaną także lokale z przeznaczeniem pod mieszkania chronione, w tym także mieszkania chronione dostosowane do potrzeb osób niepełnosprawnych ruchowo.

Ponadto zakres rzeczowy projektu obejmuje również działania inwestycyjne w odniesieniu do układu komunikacyjnego i zagospodarowanie terenu na obszarze projektu.

■ **Podmiot realizujący przedsięwzięcie**

Miasto Łódź.

■ **Szacowana wartość przedsięwzięcia i źródło finansowania**

51 907 927 zł – środki EFRR, budżetu państwa i budżetu miasta. Dla projektu przyznany został kredyt z Europejskiego Banku Inwestycyjnego.

■ **Opis oddziaływania przedsięwzięcia na zdiagnozowany kryzys**

Przewiduje się istotne oddziaływanie tego przedsięwzięcia na następujące zdiagnozowane problemy:

- wysokie bezrobocie;
- ubóstwo;

- *przestępczość;*
- *niski poziom edukacji oraz kapitału społecznego;*
- *niski poziom uczestnictwa w życiu publicznym i kulturalnym;*
- *negatywne zjawiska gospodarcze w tym niski stopień przedsiębiorczości oraz słaba kondycja przedsiębiorstw;*
- *negatywne zjawiska środowiskowe w tym problem niskiej emisji;*
- *negatywne zjawiska przestrzenno-funkcjonalne.*

■ **Prognozowane rezultaty przedsięwzięcia i sposób ich oceny**

Planowane rezultaty to:

- 1) Dostęp beneficjentów do usług socjalnych.

Sposób pomiaru:

- a. dla usług pobytowych – liczba tzw. miejsc organizacyjnych oddanych do użytkowania jako odsetek miejsc organizacyjnych zaplanowanych ogółem (wskaźnik ma stopniowo zmierzać do 100%);
- b. dla usług pozostałych – liczba korzystających miesięcznie jako odsetek liczby osób zgłaszających potrzebę korzystania (wskaźnik mierzy proporcję istniejącej oferty do faktycznych potrzeb i nie zakłada się z góry, jak będzie się kształtował).

- 2) Zwiększenie dostępności do inkluzywnych przestrzeni publicznych.

Sposób pomiaru: odsetek mieszkańców zamieszkujący w odległości nie większej, niż 350 m (5 min. pieszego dojścia) od najbliższej urządzonej otwartej przestrzeni publicznej o cechach inkluzywnych, dostępnej bezpłatnie. Wartością bazową wskaźnika będzie odsetek mieszkańców obszaru rewitalizacji spełniający ten warunek przed rozpoczęciem programu. Wartość bazową wskaźnika należy zbadać (wyliczyć) przed przystąpieniem do realizacji przedsięwzięcia na podstawie mapy aktualnie istniejących przestrzeni publicznych wykonaną przez BAM we współpracy z MPU.

- 3) Poprawa jakości miejsc zamieszkania poprzez podwyższenie standardu technicznego budynków.

Sposób pomiaru: powierzchnia użytkowa w budynkach objętych interwencją. Wartością bazową wskaźnika będzie 0. Zakłada się, że wskaźnik ma być corocznie narastający, aż do osiągnięcia 100% powierzchni zaplanowanej do objęcia interwencją.

- 4) Aktywizacja zawodowa osób bezrobotnych:

Objęcie różnymi formami aktywizacji zawodowej 209 osób bezrobotnych z obszaru rewitalizacji przy działaniach objętych niniejszym przedsięwzięciem, w tym w szczególności klauzulami społecznymi w zamówieniach publicznych.

Sposób pomiaru - ilość osób objętych aktywizacją zawodową jako odsetek ilości osób przewidzianych do objęcia aktywizacją zawodową. Wskaźnik może przekroczyć 100%.

- 5) Wskaźniki sprawozdawcze:

- a. Liczba przedsiębiorstw ulokowanych na zrewitalizowanych obszarach;
- b. Liczba przedsiębiorstw zlikwidowanych na zrewitalizowanych obszarach;
- c. Powierzchnia obszarów objętych rewitalizacją;
- d. Liczba wspartych obiektów infrastruktury zlokalizowanych na rewitalizowanych obszarach;
- e. Wyremontowane budynki mieszkalne na obszarach miejskich (CO40);
- f. Liczba zastosowanych klauzul społecznych w zamówieniach publicznych.

Przedsięwzięcie nr 13.: Rewitalizacja i rozwój funkcji i usług oferowanych przez „EC1 Łódź Miasto Kultury” w Łodzi

■ **Cel rewitalizacji realizowany przez to przedsięwzięcie**

Cel operacyjny 1.2. Zmniejszyć skalę narażenia na ubóstwo, zahamować proces dziedziczenia ubóstwa, w tym - poprzez animację społeczną.

Cel operacyjny 1.3. Zwiększyć szanse edukacyjne młodych mieszkańców obszaru rewitalizacji.

Cel operacyjny 1.4. Budować wspólnotę łodzian wokół dobra wspólnego.

Cel operacyjny 2.1. Budować wizerunek centrum Łodzi jako przestrzeni atrakcyjnej, żywej, kreatywnej, ciekawej i przyjaznej.

Cel operacyjny 2.2. Tworzyć przesłanki do odczuwania dumy z centrum Łodzi przez wprowadzanie do centrum projektów budujących prestiż obszaru.

Cel operacyjny 2.3. Stopniowo uspołniać i wzbogacać krajobraz kulturowy obszaru jako fundament tożsamości lokalnej.

■ **Opis realizowanych zadań i lokalizacja przedsięwzięcia**

Lokalizacja w obszarze rewitalizacji: 90-022 Łódź, ul. Targowa 1/3.

Projekt przyczyni się do poprawy dostępu mieszkańców do kultury.

Przedsięwzięcie w szczególności obejmuje następujące projekty, współfinansowane ze środków EFRR:

- Rewitalizacja EC-1 Południowy-Wschód:
 - Utworzenie Centrum Komiksu i Narracji Interaktywnej w ramach instytucji „EC1 Łódź – Miasto Kultury” w Łodzi;
 - Niezbędne prace adaptacyjno-aranżacyjne w budynku EC1 Południowy-Wschód.
- Rozwój funkcji wystawienniczo – edukacyjnych Centrum Nauki i Techniki w Łodzi wraz z zapleczem warsztatowym:
 - Utworzenie wystaw stałych Centrum Nauki i Techniki w ramach instytucji „EC1 Łódź – Miasto Kultury” w Łodzi.
 - Utworzenie zaplecza warsztatowego niezbędnego dla realizacji funkcji Centrum Nauki i Techniki w Łodzi.
- Poszerzenie oferty kulturalno-edukacyjnej Narodowego Centrum Kultury Filmowej:
 - Wdrożenie wystaw stałych i ścieżek edukacyjnych w budynku EC1 Wschód dotyczących kultury filmowej dla Narodowego Centrum Kultury Filmowej.
- Rozwój funkcji i usług oferowanych przez „EC1 Łódź - Miasto Kultury” w Łodzi:
 - Aranżacja i wykonanie ekspozycji i wyposażenia Centrum Nauki i Techniki – wykonanie, dostarczenie i zamontowanie elementów ekspozycyjnych do Centrum Nauki i Techniki;
 - Narodowe Centrum Kultury Filmowej – rozwój funkcji i usług oferowanych przez „EC1 Łódź – Miasto Kultury” w Łodzi – stworzenie nowoczesnej, interaktywnej oferty Narodowego Centrum Kultury Filmowej, która umożliwi prezentację i popularyzację historii kina polskiego poprzez utworzenie atrakcyjnej ścieżki dydaktycznej o nazwie „Kino Polonia” oraz przestrzeni edukacji filmowej i cyfryzacji;
 - Pozostałe zakupy inwestycyjne zgodnie z potrzebami Instytucji

■ **Podmiot realizujący przedsięwzięcie**

„EC1 Łódź - Miasto Kultury” w Łodzi.

■ **Szacowana wartość przedsięwzięcia i źródło finansowania**

177 563 951 zł. Przewiduje się zaangażowanie środków programów operacyjnych, budżetu państwa i innych środków zewnętrznych.

■ **Opis oddziaływania przedsięwzięcia na zdiagnozowany kryzys**

Przewiduje się istotne oddziaływanie tego przedsięwzięcia na następujące zdiagnozowane problemy:

- niski poziom edukacji oraz kapitału społecznego;
- niski poziom uczestnictwa w życiu publicznym i kulturalnym.

■ **Prognozowane rezultaty przedsięwzięcia i sposób ich oceny**

Rezultatem rewitalizacji i rozwoju funkcji i usług „EC1 Łódź – Miasto Kultury” w Łodzi będzie zwiększenie poziomu żywego uczestnictwa w kulturze mieszkańców obszaru rewitalizacji. Wskaźnikiem rezultatu będzie:

stopniowy wzrost rocznej liczby osób korzystających z nowych funkcji, objętych przedsięwzięciem. Wartość bazowa wskaźnika (1) wynosi 0.

Przedsięwzięcie nr 14.: [przedsięwzięcie połączone z przedsięwzięciem 13]
Aranżacja i wykonanie ekspozycji i wyposażenia Centrum Nauki i Techniki w Łodzi

Przedsięwzięcie nr 15.: [przedsięwzięcie połączone z przedsięwzięciem 13]
Poszerzenie oferty kulturalno-edukacyjnej Narodowego Centrum Kultury Filmowej

Przedsięwzięcie nr 16.: Zwiększenie dostępności dorobku polskiej kinematografii poprzez zachowanie zabytkowej infrastruktury Pałacu Scheiblera

■ **Cel rewitalizacji realizowany przez to przedsięwzięcie**

Cel operacyjny 1.2. Zmniejszyć skalę narażenia na ubóstwo, zahamować proces dziedziczenia ubóstwa, w tym - poprzez animację społeczną.

Pomocniczo:

Cel operacyjny 1.3. Zwiększyć szanse edukacyjne młodych mieszkańców obszaru rewitalizacji.

Cel operacyjny 1.4. Budować wspólnotę łódzian wokół dobra wspólnego.

Cel operacyjny 2.1. Budować wizerunek centrum Łodzi jako przestrzeni atrakcyjnej, żywej, kreatywnej, ciekawej i przyjaznej.

Cel operacyjny 2.2. Tworzyć przesłanki do odczuwania dumy z centrum Łodzi przez wprowadzanie do centrum projektów budujących prestiż obszaru.

Cel operacyjny 2.3. Stopniowo uspołniać i wzbogacać krajobraz kulturowy obszaru jako fundament tożsamości lokalnej.

■ **Opis realizowanych zadań i lokalizacja przedsięwzięcia**

Przedsięwzięcie jest zlokalizowane w całości na obszarze rewitalizacji (Łódź, pl. Zwycięstwa 1).

Opis realizowanych zadań:

- 1) prace budowlane i konserwatorskie przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków nieruchomych w celu umożliwienia pełnienia funkcji kulturalnych, obejmujące m.in.: dostosowanie obiektu do potrzeb osób niepełnosprawnych, adaptację powierzchni na przestrzeń wystawienniczą,
- 2) zakup wyposażenia niezbędnego do zachowania lub nadania nowych funkcji kulturalnych umożliwiającego tworzenie nowych ekspozycji dzięki wykorzystaniu technologii informacyjno - komunikacyjnych w zakresie zwiększenia dostępu do kultury, w szczególności dorobku polskiej kinematografii.

Wskazany zakres prac będzie służył ochronie obiektu dziedzictwa kulturowego, wyeksponowaniu cennych zbiorów oraz poszerzeniu oferty kulturalnej instytucji kultury, jaką jest Muzeum Kinematografii w Łodzi. Prace konserwatorskie w zakresie renowacji eksponatów, niezbędne dla realizacji przyjętej strategii;

■ **Podmiot realizujący przedsięwzięcie**

Muzeum Kinematografii w Łodzi.

■ **Szacowana wartość przedsięwzięcia i źródło finansowania**

8 656 839 zł - środki z EFRR i budżetu miasta.

■ **Opis oddziaływania przedsięwzięcia na zdiagnozowany kryzys**

Przewiduje się istotne oddziaływanie tego przedsięwzięcia na następujące zdiagnozowane problemy:

- niski poziom edukacji oraz kapitału społecznego;
- niski poziom uczestnictwa w życiu publicznym i kulturalnym;

■ **Prognozowane rezultaty przedsięwzięcia i sposób ich oceny**

Prognozowane rezultaty to zintensyfikowanie i podniesienie jakości edukacji muzealnej prowadzonej przez Muzeum Kinematografii.

(1) Wzrost oczekiwanej liczby odwiedzin w objętych wsparciem miejscach należących do dziedzictwa kulturalnego i naturalnego oraz stanowiących atrakcje turystyczne (CI09)

(2) Liczba osób korzystających z obiektów objętych wsparciem.

Wartości docelowe:

(1) 7 104 odwiedziny/rok

(2) 78 152 osoby/rok

Źródłem weryfikacji wskaźników rezultatu będzie ewidencja liczby odwiedzin Muzeum Kinematografii w Łodzi. Pierwszy pomiar wskaźników rezultatu, monitorujący ich osiągnięcie, odbędzie się w okresie 12 miesięcy od zakończenia realizacji projektu.

Przedsięwzięcie nr 17.: Rozszerzenie oferty kulturalnej oraz działań z zakresu edukacji artystycznej Teatru Powszechnego w Łodzi

■ **Cel rewitalizacji realizowany przez to przedsięwzięcie**

Cel operacyjny 1.2. Zmniejszyć skalę narażenia na ubóstwo, zahamować proces dziedziczenia ubóstwa, w tym - poprzez animację społeczną.

Pomocniczo:

Cel operacyjny 1.3. Zwiększyć szanse edukacyjne młodych mieszkańców obszaru rewitalizacji.

Cel operacyjny 1.4. Budować wspólnotę łodzian wokół dobra wspólnego.

Cel operacyjny 2.1. Budować wizerunek centrum Łodzi jako przestrzeni atrakcyjnej, żywej, kreatywnej, ciekawej i przyjaznej.

Cel operacyjny 2.2. Tworzyć przesłanki do odczuwania dumy z centrum Łodzi przez wprowadzanie do centrum projektów budujących prestiż obszaru.

Cel operacyjny 2.3. Stopniowo uspołniać i wzbogacać krajobraz kulturowy obszaru jako fundament tożsamości lokalnej.

■ **Opis realizowanych zadań i lokalizacja przedsięwzięcia**

Przedsięwzięcie jest zlokalizowane w całości na obszarze rewitalizacji (ul. Legionów 21).

Opis realizowanych zadań:

- 1) Roboty remontowo-budowlane w siedzibie Teatru, niezbędne dla realizacji strategii.
- 2) Zakup nowego wyposażenia niezbędnego dla realizacji strategii.

■ **Podmiot realizujący przedsięwzięcie**

Teatr Powszechny w Łodzi.

■ **Szacowana wartość przedsięwzięcia i źródło finansowania**

19 768 881 zł – EFRR i budżet miasta. Ponadto przewiduje się możliwość zaangażowania środków budżetu państwa i innych środków zewnętrznych.

■ **Opis oddziaływania przedsięwzięcia na zdiagnozowany kryzys**

Przewiduje się istotne oddziaływanie tego przedsięwzięcia na następujące zdiagnozowane problemy:

- niski poziom edukacji oraz kapitału;
- niski poziom uczestnictwa w życiu publicznym i kulturalnym.

■ **Prognozowane rezultaty przedsięwzięcia i sposób ich oceny**

Rezultatem modernizacji Teatru Powszechnego w Łodzi – Polskie Centrum Komедии – Regionalne Centrum Edukacji Teatralnej będzie zwiększenie poziomu żywego uczestnictwa w kulturze mieszkańców obszaru rewitalizacji poprzez wdrożenie w Teatrze – równoległe z realizowanymi działaniami inwestycyjnymi – programu rozwoju widowni (audience development). Wskaźnikiem rezultatu będzie: (1) liczba widzów rocznie.

Wartość bazowa wskaźnika (1) zostanie ustalona na podstawie sprawozdania Teatru o liczbie widzów w ostatnim pełnym roku sprawozdawczym poprzedzającym realizację przedsięwzięcia. Zakłada się że wskaźnik będzie corocznie rosnący.

Przedsięwzięcie nr 18.: Nowe funkcje łódzkich domów kultury

■ **Cel rewitalizacji realizowany przez to przedsięwzięcie**

Cel operacyjny 1.2. Zmniejszyć skalę narażenia na ubóstwo, zahamować proces dziedziczenia ubóstwa, w tym - poprzez animację społeczną.

Pomocniczo:

Cel operacyjny 1.3. Zwiększyć szanse edukacyjne młodych mieszkańców obszaru rewitalizacji.

Cel operacyjny 1.4. Budować wspólnotę łódzian wokół dobra wspólnego.

Cel operacyjny 2.1. Budować wizerunek centrum Łodzi jako przestrzeni atrakcyjnej, żywej, kreatywnej, ciekawej i przyjaznej.

Cel operacyjny 2.2. Tworzyć przesłanki do odczuwania dumy z centrum Łodzi przez wprowadzanie do centrum projektów budujących prestiż obszaru.

Cel operacyjny 2.3. Stopniowo uspójniać i wzbogacać krajobraz kulturowy obszaru jako fundament tożsamości lokalnej.

■ **Opis realizowanych zadań i lokalizacja przedsięwzięcia**

Lokalizacja przedsięwzięcia znajduje się częściowo poza obszarem rewitalizacji (ul. Sacharowa 18). Łódź, ul. Struga 90, ul. Krzemieniecka 2a, ul. Piłsudskiego 133, ul. Sacharowa 18, ul. Siedlecka 1.

Opis realizowanych zadań:

- 1) Opracowanie z udziałem społecznym (odbiorców i potencjalnych odbiorców działalności poszczególnych domów kultury) strategicznych planów działania każdego z domów kultury, z uwzględnieniem potrzeby realizacji celów rewitalizacji, w szczególności – zmniejszenia skali narażenia na ubóstwo i zahamować proces dziedziczenia ubóstwa poprzez animację kultury. Strategie takie winny obejmować między innymi:
 - a. działania na rzecz zwiększenia uczestnictwa w kulturze mieszkańców obszaru rewitalizacji,
 - b. uczestnictwo mieszkańców obszaru rewitalizacji w planowaniu rozwoju instytucji,
 - c. zatrudnianie i inne formy ich aktywizacji społeczno-zawodowej mieszkańców obszaru, w szczególności wychodzących z bezrobocia,
 - d. stworzenie systemu zlecania zadań dla podmiotów ekonomii społecznej z obszaru rewitalizacji,
 - e. organizowanie wydarzeń we współpracy z lokalnymi organizacjami pozarządowymi i mieszkańcami.
- 2) Prace remontowe umożliwiające sprawną realizację opracowanych strategii.
- 3) Zakup nowego wyposażenia potrzebnego dla realizacji tych strategii.

■ **Podmiot realizujący przedsięwzięcie**

Miasto Łódź/Widzewskie Domy Kultury, Poleski Ośrodek Sztuki, Ośrodek Kultury Górna

■ **Szacowana wartość przedsięwzięcia i źródło finansowania**

8 353 911 zł - środki z EFRR i budżetu miasta. Ponadto przewiduje się możliwość zaangażowania środków budżetu państwa i innych środków zewnętrznych.

■ **Opis oddziaływania przedsięwzięcia na zdiagnozowany kryzys**

Przewiduje się istotne oddziaływanie tego przedsięwzięcia na następujące zdiagnozowane problemy:

- ubóstwo;
- niski poziom edukacji oraz kapitału społecznego;
- niski poziom uczestnictwa w życiu publicznym i kulturalnym.

■ **Prognozowane rezultaty przedsięwzięcia i sposób ich oceny**

Rezultatem modernizacji i zakupu wyposażenia domów kultury będzie zwiększenie poziomu żywego uczestnictwa w kulturze mieszkańców obszaru rewitalizacji poprzez wprowadzenie w tych placówkach nowych funkcji. Wskaźnikiem rezultatu będzie:

- (1) powstanie strategii i planów rozwoju widowni w każdym z domów kultury objętych przedsięwzięciem, oraz
- (2) liczba uczestników zajęć regularnych rocznie.

Wskaźnik (1) ma charakter binarny (TAK/NIE) i musi być osiągnięty przed oddaniem do użytkowania części inwestycyjnej przedsięwzięcia. Wartość bazowa wskaźnika (2) zostanie ustalona na podstawie sprawozdań domów kultury za rok 2016. Zakłada się że wskaźnik ten będzie corocznie rosnący.

Przedsięwzięcie nr 19.: [przedsięwzięcie zakończone] Budowanie nowoczesnego muzeum dzięki innowacyjnym rozwiązaniom. Muzeum Tradycji Niepodległościowych w Łodzi placówką kreatywną**Przedsięwzięcie nr 20.: Modernizacja, rozszerzenie funkcji i wyposażenie bibliotek****■ Cel rewitalizacji realizowany przez to przedsięwzięcie**

Cel operacyjny 1.3. Zwiększyć szanse edukacyjne młodych mieszkańców obszaru rewitalizacji.

Pomocniczo:

Cel operacyjny 1.2. Zmniejszyć skalę narażenia na ubóstwo, zahamować proces dziedziczenia ubóstwa, w tym - poprzez animację społeczną.

Cel operacyjny 1.3. Zwiększyć szanse edukacyjne młodych mieszkańców obszaru rewitalizacji.

Cel operacyjny 1.4. Budować wspólnotę łodzin wokół dobra wspólnego.

Cel operacyjny 2.1. Budować wizerunek centrum Łodzi jako przestrzeni atrakcyjnej, żywej, kreatywnej, ciekawej i przyjaznej.

Cel operacyjny 2.2. Tworzyć przesłanki do odczuwania dumy z centrum Łodzi przez wprowadzanie do centrum projektów budujących prestiż obszaru.

Cel operacyjny 2.3. Stopniowo uspołniać i wzbogacać krajobraz kulturowy obszaru jako fundament tożsamości lokalnej.

■ Opis realizowanych zadań i lokalizacja przedsięwzięcia

Przedsięwzięcie będzie realizowane w całości na obszarze rewitalizacji, w wielu lokalizacjach. Działalność filii będzie ściśle powiązana ze sobą. Z placówek korzystać będą mogli wszyscy mieszkańcy Miasta. Obejmuje ono projekty:

- „Modernizacja, rozszerzenie funkcji i wyposażenie bibliotek” – zakończone w 2019 r.. W jego ramach zaplanowano:

- 1) Zadanie 1.: Filia biblioteczna Łódź, ul. Powstańców Wielkopolskich 3; MBP filia biblioteczna, ul. Boya-Żeleńskiego 15;

Zadanie dot. filii bibliotecznych przy ul. Powstańców Wielkopolskich 3 w Łodzi oraz przy ul. Boya-Żeleńskiego 15 w Łodzi – prace remontowo-budowlane oraz zakup wyposażenia;

- 2) Zadanie 2.: lokale, w których prowadzona jest działalność biblioteczna;
- 3) Zadanie 3.: Łódzka Karta Biblioteczna - Ujednolicenie informatycznego systemu bibliotecznego łódzkich bibliotek miejskich, przeniesienie informacji o zasobach bibliotecznych do jednego systemu, wdrożenie wspólnej karty bibliotecznej do wszystkich łódzkich bibliotek, wdrożenie zaawansowanego systemu informacji o zasobach bibliotecznych łódzkich bibliotek, zintegrowanego systemu obsługi klienta, dostawa sprzętu komputerowego, szkolenie pracowników merytorycznych łódzkich bibliotek, promocja łódzkiej karty bibliotecznej.

- „Wspólnie tworzymy miasto” – Wzmocnienie działań kulturalnych poprzez stworzenie miejsca spotkań społeczności lokalnej w filii Biblioteki Miejskiej w Łodzi przy ul. Zachodniej 76.

Planowane prace konserwatorskie i roboty budowlane mające na celu przywrócenie świetności i dostosowanie na cele kulturalne zabytkowej, secesyjnej kamienicy przy ul. Zachodniej 76 w Łodzi. Ich uzupełnieniem będzie zakup wyposażenia niezbędnego dla planowanych funkcji kulturalnych. Inwestycja wpłynie pozytywnie na podniesienie jakości i dostępności oferty kulturalnej oraz efektywne wykorzystanie potencjału dziedzictwa kulturowego poprzez szerzenie i wspieranie wiedzy o historii miasta. Grupą docelową są mieszkańcy Łodzi.

Projekt obejmuje zadania:

- 1) Zadanie 1.: Roboty budowlane – obejmujące: prace budowlane, instalacje sanitarne, instalacje elektryczne, zabezpieczenia pożarowe, zagospodarowanie terenu – w tym nawierzchnie oraz zieleń.
- 2) Zadanie 2. Dostawy/usługi – obejmujące zakup i dostawę wyposażenia niezbędnego do nadania funkcji kulturalnych, mającego wpływ na podniesienie jakości i dostępności oferty kulturalnej, związanego z prowadzeniem działalności kulturalnej.

■ **Podmiot realizujący przedsięwzięcie**

Miasto Łódź.

■ **Szacowana wartość przedsięwzięcia i źródło finansowania**

12 911 457 zł - środki z EFRR i budżetu miasta. Ponadto przewiduje się możliwość zaangażowania środków budżetu państwa i innych środków zewnętrznych.

■ **Opis oddziaływania przedsięwzięcia na zdiagnozowany kryzys**

Przewiduje się istotne oddziaływanie tego przedsięwzięcia na następujące problemy:

- ubóstwo;
- niski poziom edukacji oraz kapitału społecznego;
- niski poziom uczestnictwa w życiu publicznym i kulturalnym;

■ **Prognozowane rezultaty przedsięwzięcia i sposób ich oceny**

Rezultatem przedsięwzięcia będzie zwiększone uczestnictwo w kulturze poprzez usprawnienie korzystania z księgozbioru bibliotek w wyniku ujednolicenia systemu informatycznego oraz poprawy warunków technicznych i wyposażenia w lokalach bibliotecznych. Wskaźnikiem rezultatu będzie liczba wypożyczeń rocznie. Wartość bazowa wskaźnika będzie ustalona na podstawie danych za rok 2016. Zakłada się, że wskaźnik ten będzie corocznie niemalejący.

Przedsięwzięcie nr 21.: Program kształcenia zawodowego i ustawicznego

■ **Cel rewitalizacji realizowany przez to przedsięwzięcie**

Cel operacyjny 1.1. Tworzyć bodźce dla lepszego zatrudnienia.

Cel operacyjny 1.2. Zmniejszyć skalę narażenia na ubóstwo, zahamować proces dziedziczenia ubóstwa, w tym - poprzez animację społeczną.

Cel operacyjny 1.3. Zwiększyć szanse edukacyjne młodych mieszkańców obszaru rewitalizacji.

Cel operacyjny 3.4. Rozwijać postawę przedsiębiorczą, szczególnie wśród dzieci i młodzieży.

■ **Opis realizowanych zadań i lokalizacja przedsięwzięcia**

W ramach Programu realizowane będą następujące zadania:

- 1) Adaptacja, rozbudowa, przebudowa, remont, modernizacja istniejącej infrastruktury w celu dostosowania obiektów szkolnictwa zawodowego do warunków zbliżonych do rzeczywistego środowiska pracy zawodowej;
- 2) Ze względu na zdiagnozowane potrzeby edukacyjne oraz scharakteryzowane obszary kryzysowe, które oddziałują poza obszar rewitalizacji niezbędne jest objęcie wsparciem w ramach niniejszego Programu placówek oświatowych kształcenia zawodowego i ustawicznego znajdujących się na obszarze Miasta Łodzi, w szczególności na obszarze rewitalizacji. Młodzież zamieszkująca obszar rewitalizowany uczęszcza i będzie uczęszczać do placówek kształcenia zawodowego zlokalizowanych na terenie całego Miasta;

- 3) Doposażenie, wyposażenie szkół i placówek w odpowiedni do nauki sprzęt, narzędzia, materiały techno-dydaktyczne. Przedsięwzięcia realizowane w ramach programu pozwolą na zwiększenie dostępu do wysokiej jakości edukacji. Powyższe przyczyni się do wzrostu poziomu wykształcenia społeczeństwa poprzez nabywanie kompetencji, opartych na indywidualnych predyspozycjach i umiejętności, ułatwiających dostosowanie do zmieniających się warunków i potrzeb rynku pracy. Interwencja uwzględni konieczność dostosowania infrastruktury edukacyjnej i wyposażenia do potrzeb osób z niepełnosprawnościami, które powinny w jak najpełniejszym stopniu mieć możliwość uczestniczenia we wszelkich formach edukacji. Celem szczegółowym programu jest wzrost jakości kształcenia zawodowego i ustawicznego. Konieczne jest efektywne wykorzystanie już istniejących obiektów i jak najlepsze przystosowanie ich do oferowanych profili kształcenia. Placówki kształcenia zawodowego i ustawicznego powinny być wyposażone w pomoce naukowe, które zapewnią dostarczenie kompetencji zapewniających szybką adaptację absolwenta u pracodawcy na stanowisku pracy, a także w odpowiednie zaplecze materiałowe.

- **Podmiot realizujący przedsięwzięcie**
Miasto Łódź.

- **Szacowana wartość przedsięwzięcia i źródło finansowania**
5 863 480 zł, środki z EFRR i budżetu miasta. Ponadto przewiduje się możliwość zaangażowania środków budżetu państwa i innych środków zewnętrznych.

- **Opis oddziaływania przedsięwzięcia na zdiagnozowany kryzys**
Konieczność realizacji Programu jest efektem niedostosowania wyposażenia placówek kształcenia zawodowego i ustawicznego, dla których organem prowadzącym jest Miasto Łódź do wymogów współczesnego rynku edukacyjnego i pracy, potrzeb lokalnych i regionalnych przedsiębiorstw. Pogorszenie jakości kształcenia spowodowane postępującą deprecjacją majątku Miasta Łodzi w zakresie wyposażenia pracowni zawodowych i kształcenia ustawicznego placówek. Spadek uczniów w placówkach kształcenia zawodowego, pogorszenie wizerunku kształcenia zawodowego i ustawicznego jako przestarzałego, nieatrakcyjnego i niedostosowanego do realiów XXI w.

- **Prognozowane rezultaty przedsięwzięcia i sposób ich oceny**
Potencjał objętej wsparciem infrastruktury w zakresie opieki nad dziećmi lub infrastruktury edukacyjnej – wartość docelowa (2023) 451 osób.

Przedsięwzięcie nr 22.: Program edukacji ogólnej

- **Cel rewitalizacji realizowany przez to przedsięwzięcie**
Cel operacyjny 1.3. Zwiększyć szanse edukacyjne młodych mieszkańców obszaru rewitalizacji.
Pomocniczo:
Cel operacyjny 1.1. Tworzyć bodźce dla lepszego zatrudnienia.
Cel operacyjny 1.2. Zmniejszyć skalę narażenia na ubóstwo, zahamować proces dziedziczenia ubóstwa, w tym - poprzez animację społeczną.
Cel operacyjny 3.4. Rozwijać postawę przedsiębiorczą, szczególnie wśród dzieci i młodzieży.
- **Opis realizowanych zadań i lokalizacja przedsięwzięcia**
W ramach Programu realizowane będą następujące zadania:
 - 1) Budowa, przebudowa, adaptacja, modernizacja obiektów na potrzeby działalności edukacyjnej;
 - 2) Zakup wyposażenia, sprzętu i oprogramowania dla szkół lub placówek systemu oświaty prowadzących kształcenie ogólne, które pozwoli na wsparcie kompetencji kluczowych na rynku pracy i będzie stanowić fundament do nauczania eksperymentalnego.

Przedsięwzięcia realizowane w ramach programu pozwolą na zwiększenie dostępu do wysokiej jakości edukacji. Powyższe przyczyni się do wzrostu poziomu wykształcenia społeczeństwa poprzez nabywanie kompetencji, opartych na indywidualnych predyspozycjach, i umiejętności, ułatwiających dostosowanie do zmieniających się warunków i potrzeb rynku pracy. Interwencja uwzględni konieczność dostosowania infrastruktury edukacyjnej i wyposażenia do potrzeb osób z niepełnosprawnościami, które powinny w jak najpełniejszym stopniu mieć możliwość uczestniczenia we wszelkich formach edukacji. Celem szczegółowym programu jest poprawa jakości kształcenia ogólnego w zakresie wsparcia kompetencji kluczowych na rynku pracy oraz nauczania eksperymentalnego.

Ze względu na zdiagnozowane potrzeby edukacyjne oraz scharakteryzowane obszary kryzysowe, które oddziałują poza obszar rewitalizacji niezbędne jest objęcie wsparciem w ramach niniejszego Programu, placówek oświatowych znajdujących się na obszarze Miasta Łodzi, w szczególności na obszarze rewitalizacji. Dzieci i młodzież zamieszkująca obszar rewitalizowany uczęszcza i będzie uczęszczać do placówek kształcenia ogólnego zlokalizowanych na terenie całego Miasta.

■ **Podmiot realizujący przedsięwzięcie**

Miasto Łódź.

■ **Szacowana wartość przedsięwzięcia i źródło finansowania**

6 419 520 zł - środki z EFRR i budżetu miasta. Ponadto przewiduje się możliwość zaangażowania środków budżetu państwa i innych środków zewnętrznych.

■ **Opis oddziaływania przedsięwzięcia na zdiagnozowany kryzys**

Konieczność realizacji Programu jest efektem niedostosowania placówek kształcenia ogólnego do podejmowania działań ułatwiających wybór dalszej ścieżki edukacyjnej czy zawodowej, późniejszego funkcjonowania na rynku pracy oraz włączenia osób objętych wsparciem w proces uczenia się przez całe życie.

■ **Prognozowane rezultaty przedsięwzięcia i sposób ich oceny**

Potencjał objętej wsparciem infrastruktury w zakresie opieki nad dziećmi lub infrastruktury edukacyjnej – wartość docelowa (2023) 232 osoby.

Przedsięwzięcie nr 23.: Program podnoszenia jakości edukacji przedszkolnej

■ **Cel rewitalizacji realizowany przez to przedsięwzięcie**

Cel operacyjny 1.3. Zwiększyć szanse edukacyjne młodych mieszkańców obszaru rewitalizacji.

Pomocniczo:

Cel operacyjny 1.1. Tworzyć bodźce dla lepszego zatrudnienia.

Cel operacyjny 1.2. Zmniejszyć skalę narażenia na ubóstwo, zahamować proces dziedziczenia ubóstwa, w tym - poprzez animację społeczną.

Cel operacyjny 1.4. Budowa wspólnoty łodzian wokół dobra wspólnego.

Cel operacyjny 1.6. Budować pomostowy kapitał społeczny.

Cel operacyjny 2.2. Tworzyć przesłanki do odczuwania dumy z centrum Łodzi przez wprowadzanie do centrum projektów budujących prestiż obszaru.

Cel operacyjny 3.4. Rozwijać postawę przedsiębiorczą, szczególnie wśród dzieci i młodzieży.

■ **Opis realizowanych zadań i lokalizacja przedsięwzięcia**

W ramach Programu realizowane będą działania mające za zadanie upowszechnianie wysokiej jakości edukacji przedszkolnej świadczonej w ośrodkach wychowania przedszkolnego (w tym również

w innych funkcjonujących formach wychowania przedszkolnego), w szczególności w przedszkolach specjalnych i integracyjnych, obejmujące:

- wsparcie istniejących lub nowo utworzonych ośrodków wychowania przedszkolnego w zakresie generowania i funkcjonowania nowych miejsc przedszkolnych
- dostosowanie istniejących miejsc wychowania przedszkolnego do potrzeb dzieci z niepełnosprawnościami lub realizacja dodatkowej oferty edukacyjnej i specjalistycznej umożliwiającej dziecku z niepełnosprawnością udział w wychowaniu przedszkolnym poprzez wyrównanie deficytu wynikającego z niepełnosprawności
- rozszerzanie oferty ośrodków wychowania przedszkolnego o organizację i prowadzenie dodatkowych zajęć wspierających na rzecz zwiększania szans edukacyjnych dzieci w zakresie wyrównywania stwierdzonych deficytów
- kształtowanie i rozwijanie u dzieci kompetencji kluczowych oraz umiejętności uniwersalnych niezbędnych na rynku pracy
- doskonalenie zawodowe nauczycieli w zakresie umiejętności i kompetencji niezbędnych do pracy z dziećmi, w tym z dziećmi ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi
- doskonalenie umiejętności, kompetencji lub kwalifikacji nauczycieli w zakresie stosowania metod oraz form organizacyjnych sprzyjających rozwijaniu u dzieci kompetencji kluczowych oraz umiejętności uniwersalnych niezbędnych na rynku pracy.

Przedsięwzięcie będzie realizowane na obszarze rewitalizacji, w wielu lokalizacjach oraz w promieniu 3 km od granic obszaru rewitalizacji (na podstawie art. 14 ust.1 ustawy z dnia 29 grudnia 2015 r. o zmianie ustawy o systemie oświaty oraz niektórych innych ustaw, Dz.U. 2016 poz. 35).

Inwestycje w przedszkola powinny objąć również placówki znajdujące się w sąsiedztwie miejsc, gdzie na czas realizacji remontów zostaną ulokowani mieszkańcy modernizowanych w ramach rewitalizacji obszarowej kwartałów. Oferta przedszkoli uzupełniałaby wachlarz działań i usług kierowanych do tych osób. Art. 14 ust. 1 ustawy z dnia 29 grudnia 2015 r. o zmianie ustawy o systemie oświaty oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. 2016 poz. 35) stanowi przesłankę dla możliwości inwestowania w placówki znajdujące w odległości do 3 km od miejsca zamieszkania rodziny. Podstawą jest zapis, że droga dzieci spełniających obowiązek przedszkolny, o którym mowa w art. 14 ust. 3 ustawy, obliuguje organ prowadzący do zapewnienia dzieciom warunków spełnienia tego obowiązku oraz realizacji prawa do korzystania z wychowania przedszkolnego, nie powinna przekraczać 3 km. W związku z tym dzieci mieszkające na obszarze rewitalizacji, ale blisko jego granicy mogą uczęszczać do przedszkoli zlokalizowanych w odległości do 3 km poza granicą obszaru rewitalizowanego. Wyznaczenie 3-kilometrowego pasa byłoby również korzystne dla dzieci mieszkających na najbardziej oddalonych od centrum osiedlach Łodzi. Mogłyby one znaleźć miejsca w oddziałach znajdujących się w tych właśnie placówkach. Dzięki temu podejściu opieką mogłyby być również objęte dzieci pochodzące z terenów wszystkich zdiagnozowanych w Łodzi enklaw biedy.

■ **Podmiot realizujący przedsięwzięcie**

Miasto Łódź oraz wszystkie podmioty – z wyłączeniem osób fizycznych (nie dotyczy osób prowadzących działalność gospodarczą lub oświatową na podstawie przepisów odrębnych) -wyłącznie pod warunkiem realizacji projektu w partnerstwie z Miastem Łódź.

■ **Szacowana wartość przedsięwzięcia i źródło finansowania**

15 929 600 zł (3 731 200 €), środki z EFS i budżetu miasta. Ponadto przewiduje się możliwość zaangażowania środków budżetu państwa i innych środków zewnętrznych.

■ **Opis oddziaływania przedsięwzięcia na zdiagnozowany kryzys**

Przedszkole jest pierwszą instytucją edukacyjną w życiu dziecka, łączy pełnienie zadań wychowawczych i opiekuńczych, umacnia w środowisku dziecka działanie czynników sprzyjających rozwojowi i eliminuje czynniki szkodliwe. Sprzyja wyrównywaniu szans. Łódzkie przedszkola muszą być tak zorganizowane i wyposażone, by zaspokajały potrzeby dzieci w jak największym stopniu.

Upowszechnianie opieki przedszkolnej leży zarówno w interesie dzieci, społeczności lokalnej, rynku pracy, jak i samych rodziców. Zapewnienie instytucjonalnej opieki przedszkolnej dzieciom, pozwala rodzicom efektywnie działać na lokalnym rynku pracy. Umożliwia również czynną pracę zarobkową obojgu rodzicom. Dla rodzin ze środowisk defaworyzowanych może to oznaczać zerwanie z zależnością od pomocy społecznej. W związku z faktem prowadzenia w przedszkolach edukacji i socjalizacji, uzupełniającej tę prowadzoną w rodzinach, powszechność korzystania z tej formy opieki przez dzieci pochodzące ze środowisk dotkniętych wykluczeniem nabiera szczególnego znaczenia. Pozyskane w ramach opieki przedszkolnej kompetencje społeczne, postawy względem otoczenia, wzorce zachowań, umiejętności budowania relacji, owocują na kolejnych szczeblach edukacji, ale również na wszystkich kolejnych etapach życia. Przejęcie przez przedszkola części opieki nad dziećmi pochodzącymi ze środowisk defaworyzowanych, uwolni czas i możliwość ich rodziców na podjęcie działań, skoncentrowanych na przezwyciężeniu dotyczącego ich wykluczenia i trudnych sytuacji życiowych (np. wzięcie udziału w szkoleniach zawodowych, aktywne poszukiwanie pracy lub podjęcie pracy zarobkowej).

■ **Prognozowane rezultaty przedsięwzięcia i sposób ich oceny**

Wskaźniki produktu:

- Liczba miejsc wychowania przedszkolnego dofinansowana w programie: 566 sztuk (2023);
- Liczba dzieci objętych w ramach programu dodatkowymi zajęciami zwiększającymi ich szanse edukacyjne w edukacji przedszkolnej: 566 osób (2023);
- Liczba nauczycieli objętych wsparciem w programie: 145 osób (2023);

Wskaźniki rezultatu:

- Liczba nauczycieli, którzy uzyskali kwalifikacje lub nabyli kompetencje po opuszczeniu programu (osoby) – 80%;

Sposób oceny: systematyczny monitoring dokumentacji projektowej, tj. między innymi list obecności, rejestr wydanych certyfikatów/dyplomów/świadectw, rejestr faktur.

Przedsięwzięcie nr 24.: Program podnoszenia jakości nauczania w zakresie kształcenia ogólnego

■ **Cel rewitalizacji realizowany przez to przedsięwzięcie**

Cel operacyjny 1.1. Tworzyć bodźce dla lepszego zatrudnienia.

Cel operacyjny 1.2. Zmniejszyć skalę narażenia na ubóstwo, zahamować proces dziedziczenia ubóstwa, w tym - poprzez animację społeczną.

Cel operacyjny 1.3. Zwiększyć szanse edukacyjne młodych mieszkańców obszaru rewitalizacji.

Cel operacyjny 1.4. Budowa wspólnoty łodzian wokół dobra wspólnego.

Cel operacyjny 1.6. Budować pomostowy kapitał społeczny.

Cel operacyjny 2.2. Tworzyć przesłanki do odczuwania dumy z centrum Łodzi przez wprowadzanie do centrum projektów budujących prestiż obszaru.

Cel operacyjny 3.4. Rozwijać postawę przedsiębiorczą, szczególnie wśród dzieci i młodzieży.

■ **Opis realizowanych zadań i lokalizacja przedsięwzięcia**

W ramach Programu realizowane będą następujące zadania:

- 1) wsparcie szkół i placówek w zakresie przygotowania uczniów do zatrudnienia lub kontynuacji nauki obejmujące:

- a. doskonalenie umiejętności, kompetencji lub kwalifikacji nauczycieli w zakresie stosowania metod oraz form organizacyjnych sprzyjających kształtowaniu i rozwijaniu u uczniów kompetencji kluczowych oraz umiejętności uniwersalnych niezbędnych na rynku pracy,
 - b. kształtowanie i rozwijanie u uczniów kompetencji kluczowych oraz umiejętności uniwersalnych niezbędnych na rynku pracy.
- 2) tworzenie w szkołach i placówkach warunków dla nauczania opartego na metodzie eksperymentu obejmujące:
 - a. wyposażenie pracowni szkolnych w narzędzia do nauczania kompetencji matematyczno-przyrodniczych,
 - b. doskonalenie umiejętności i kompetencji lub kwalifikacji zawodowych nauczycieli, w tym nauczycieli przedmiotów przyrodniczych lub matematyki, niezbędnych do prowadzenia procesu nauczania opartego na metodzie eksperymentu,
 - c. kształtowanie i rozwijanie kompetencji matematyczno-przyrodniczych uczniów.
- 3) wsparcie szkół i placówek w zakresie korzystania z technologii informacyjno-komunikacyjnych obejmujące:
 - a. wyposażenie szkół lub placówek systemu oświaty w pomoce dydaktyczne oraz narzędzia TIK niezbędne do realizacji programów nauczania, w tym zapewnienie odpowiedniej infrastruktury sieciowo-usługowej,
 - b. podnoszenie kompetencji cyfrowych nauczycieli wszystkich przedmiotów, w tym w zakresie korzystania z zakupionych narzędzi TIK oraz włączania narzędzi TIK do nauczania przedmiotowego,
 - c. kształtowanie i rozwijanie kompetencji cyfrowych uczniów, w tym z uwzględnieniem bezpieczeństwa w cyberprzestrzeni i wynikających z tego tytułu zagrożeń.
- 4) kompleksowe programy wspomagające szkołę lub placówkę systemu oświaty w procesie indywidualizacji pracy z uczniem ze specjalnymi potrzebami rozwojowymi i edukacyjnymi, w tym wsparcie ucznia młodszego obejmujące łącznie:
 - a. doposażenie szkół lub placówek systemu oświaty w pomoce dydaktyczne oraz specjalistyczny sprzęt do rozpoznawania potrzeb rozwojowych, edukacyjnych i możliwości psychofizycznych oraz wspomagania rozwoju i prowadzenia terapii uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi,
 - b. przygotowanie nauczycieli do prowadzenia procesu indywidualizacji pracy z uczniem ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi, w tym wsparcia ucznia młodszego, rozpoznawania potrzeb rozwojowych, edukacyjnych i możliwości psychofizycznych uczniów i efektywnego stosowania pomocy dydaktycznych w pracy,
 - c. wsparcie uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi, w tym uczniów młodszych w ramach zajęć uzupełniających ofertę szkoły lub placówki systemu oświaty.

Ze względu na zdiagnozowane potrzeby edukacyjne oraz scharakteryzowane obszary kryzysowe, które oddziałują poza obszar rewitalizacji niezbędne jest objęcie wsparciem w ramach Programu podnoszenia jakości nauczania w zakresie kształcenia ogólnego, placówek oświatowych znajdujących się na obszarze Miasta Łodzi, w szczególności na obszarze rewitalizacji. Młodzież zamieszkująca obszar rewitalizowany uczęszcza i będzie uczęszczać do placówek kształcenia ogólnego zlokalizowanych na terenie całego Miasta.

Doświadczenia życiowe dzieci pochodzących ze środowisk dysfunkcyjnych - oprócz rodziny - ograniczają się do szkoły, w której przegrywają konkurencję z rówieśnikami. Dla uczniów pochodzących z rodzin o niskim statusie społeczno-ekonomicznym lub dysfunkcyjnych, szkoła jest instytucją opresyjną, co utrudnia im funkcjonowanie w środowisku szkolnym oraz negatywnie wpływa na osiągnięcia edukacyjne i rozwój dzieci.

Przeciwdziałanie wykluczeniu w środowisku szkolnym, wymaga od placówek edukacyjnych dostosowania funkcji, programów i prowadzonych działań do potrzeb jednostek, doświadczających deprivacji społecznej.

Odpowiednio przygotowana przestrzeń ułatwia naukę i procesy socjalizacyjne. Przyjazne i uporządkowane sale, korytarze i boiska wspomagają pozytywne oddziaływanie na dzieci. Odpowiednie warunki do nauki stymulują rozwój, sprzyjają integracji, wskazują obowiązujące normy i są wyznacznikiem tego, jak otoczenie powinno wyglądać.

Inwestycje będą się koncentrować na stworzeniu, utrzymywaniu i rozwijaniu tzw. pozytywnego klimatu, na który składają się wygląd szkoły, jej wyposażenie, atmosfera panująca pomiędzy uczniami oraz nauczycielami, prowadzone działania, jak i wyniki uczniów.

Pozytywny klimat szkoły korzystnie wpływa na:

- osiągnięcia szkolne,
- bezpieczeństwo i ograniczenie zjawiska agresji,
- przenoszenie schematów zachowań obowiązujących w szkole na środowisko pozaszkolne,
- zaangażowanie nauczycieli i stabilność grona pedagogicznego, wpływające na poprawę wyników nauczania,
- skuteczność interwencji szkolnych,
- zmniejszenie negatywnego wpływu różnic społeczno-ekonomicznych między uczniami,
- zdrowie psychiczne uczniów i ich dalsze funkcjonowanie na kolejnych etapach edukacji oraz w społeczeństwie,
- ograniczenie zachowań ryzykownych młodzieży, innych niż przemoc i agresja, m.in. używanie substancji psychoaktywnych, wagary.

Korzyści ze stworzenia pozytywnego klimatu szkoły szczególne znaczenie mają w procesie edukacji i opieki nad dziećmi ze środowisk defaworyzowanych. Jego oddziaływanie umożliwi im uzyskanie większego kapitału społecznego, co ułatwi im funkcjonowanie w rolach ucznia, pracownika, rodzica i innych. Wsparcie i rozszerzenie oddziaływań w zakresie edukacyjnym i pedagogicznym, wpłynie na rozwinięcie zdolności dzieci i rozszerzenie ich perspektyw edukacyjnych i zawodowych, co ułatwi im dokonywanie trafnych wyborów w zakresie dalszej ścieżki nauki lub drogi zawodowej.

Przedsięwzięcie będzie realizowane w całości na obszarze rewitalizacji, w wielu lokalizacjach.

■ **Podmiot realizujący przedsięwzięcie**

Miasto Łódź oraz wszystkie podmioty – z wyłączeniem osób fizycznych (nie dotyczy osób prowadzących działalność gospodarczą lub oświatową na podstawie przepisów odrębnych) -wyłącznie pod warunkiem realizacji projektu w partnerstwie z Miastem Łódź.

■ **Szacowana wartość przedsięwzięcia i źródło finansowania**

23 481 150 zł (5,5 mln €)- środki z EFS i budżetu miasta. Ponadto przewiduje się możliwość zaangażowania środków budżetu państwa i innych środków zewnętrznych.

■ **Opis oddziaływania przedsięwzięcia na zdiagnozowany kryzys**

Edukacja to najlepsze narzędzie przeciwdziałania wykluczeniu oraz wyrównywania szans wśród dzieci i młodzieży. Rola szkół jest szczególnie ważna z uwagi na obowiązek kształcenia do 18 roku życia, dzięki czemu placówki edukacyjne są w stanie oddziaływać na młodych ludzi, poprzez wpływ na kształtowanie się ich osobowości, postaw, przekonań, dążeń, aspiracji. Efektywna realizacja tych zadań wymusza inwestycje w infrastrukturę, zakup nowoczesnego wyposażenia, ale także w kadry i dopasowanie programów edukacyjnych i pedagogicznych.

Zadaniem szkół, oprócz kształcenia, jest opieka nad dzieckiem i bycie pierwszą instytucjonalną instancją interwencji w przypadku pojawiania się problemów. Ta istotna i odpowiedzialna rola, pociąga za sobą konieczność tworzenia odpowiedniego zaplecza (bazy lokalowej wraz wyposażeniem,

oferty edukacyjnej i zajęć pozalekcyjnych, opieki psychologicznej i pedagogicznej, przeszkolonych kadr).

Niedofinansowanie szkół wpływa negatywnie na realizowane przez nie funkcje i kapitał ludzki miasta, co odbija się w konsekwencji na jego sytuacji społeczno-gospodarczej.

■ **Prognozowane rezultaty przedsięwzięcia i sposób ich oceny**

Wskaźniki produktu (zgodnie z SzOOP):

- Liczba uczniów objętych wsparciem w zakresie rozwijania kompetencji kluczowych lub umiejętności uniwersalnych w programie – 5910 osób (2023);
- Liczba szkół, których pracownie przedmiotowe zostały wyposażone w programie – 26 sztuk (2023);
- Liczba szkół i placówek systemu oświaty wyposażonych w ramach programu w sprzęt TIK do prowadzenia zajęć edukacyjnych – 26 sztuk (2023);
- Liczba nauczycieli objętych wsparciem w programie – 840 osób (2023);

Wskaźniki rezultatu (zgodnie z SzOOP):

- Liczba nauczycieli, którzy uzyskali kwalifikacje lub nabyli kompetencje po opuszczeniu programu (osoby) – 80% (2023);
- Liczba uczniów, którzy nabyli kompetencje kluczowe lub uniwersalne po opuszczeniu programu – 80% ~~osób~~ (2023);
- Liczba szkół, których pracownie przedmiotowe wykorzystują wyposażenie do prowadzenia zajęć edukacyjnych – 95% (2023);
- Liczba szkół i placówek systemu oświaty wykorzystujących sprzęt TIK do prowadzenia zajęć edukacyjnych – 95% (2023).

Sposób oceny: systematyczny monitoring dokumentacji projektowej, tj. między innymi list obecności, rejestr wydanych certyfikatów/dyplomów/świadectw, rejestr faktur.

Przedsięwzięcie nr 25.: Program podniesienia kluczowych kompetencji osób dorosłych znajdujących się w szczególnie niekorzystnej sytuacji na rynku pracy, w obszarze TIK i języków obcych

■ **Cel rewitalizacji realizowany przez to przedsięwzięcie**

Cel operacyjny 1.1. Tworzyć bodźce dla lepszego zatrudnienia.

Cel operacyjny 3.3 Wspierać inicjatywy lokalnych przedsiębiorców, w tym przedsiębiorców z branży kreatywnej oraz tradycyjnych rzemiosł.

Cel operacyjny 3.4. Rozwijać postawę przedsiębiorczą, szczególnie wśród dzieci i młodzieży.

■ **Opis realizowanych zadań i lokalizacja przedsięwzięcia**

Przedsięwzięcie będzie realizowane w całości na obszarze rewitalizacji, w wielu lokalizacjach lub poza obszarem rewitalizacji w zależności od zamieszkania osób kwalifikujących się do wsparcia. Punktem wyjścia bowiem dla określenia lokalizacji przedsięwzięcia będą grupy docelowe, do których kierowane jest wsparcie. Zakłada się, że przedsięwzięcie skierowane będzie do mieszkańców obszaru rewitalizowanego lub do osób przeniesionych w związku z wdrażaniem procesu rewitalizacji oraz z obszarów tzw. enklaw biedy.

Przedmiotem przedsięwzięcia będą szkolenia i kursy skierowane do osób dorosłych, które z własnej inicjatywy są zainteresowane nabyciem, uzupełnieniem lub podwyższeniem umiejętności oraz kompetencji cyfrowych i językowych.

■ **Podmiot realizujący przedsięwzięcie**

Miasto Łódź oraz wszystkie podmioty – z wyłączeniem osób fizycznych (nie dotyczy osób prowadzących działalność gospodarczą lub oświatową na podstawie przepisów odrębnych) -wyłącznie pod warunkiem realizacji projektu w partnerstwie z Miastem Łodzią.

■ **Szacowana wartość przedsięwzięcia i źródło finansowania**

3 982 400 zł (932 800 €), środki z EFS i budżetu miasta. Ponadto przewiduje się możliwość zaangażowania środków budżetu państwa i innych środków zewnętrznych.

■ **Opis oddziaływania przedsięwzięcia na zdiagnozowany kryzys**

Konieczność realizacji Programu jest efektem braku odpowiednich kompetencji cyfrowych oraz językowych osób zamieszkujących obszar rewitalizowany, osób przeniesionych w związku z rewitalizacją oraz z tzw. enklaw biedy. Zakłada się w ramach programu wsparcie edukacyjne na różnych poziomach zaawansowania w zakresie umiejętności cyfrowych i posługiwania się w języku obcym, ze szczególnym uwzględnieniem poziomu podstawowego.

■ **Prognozowane rezultaty przedsięwzięcia i sposób ich oceny**

Wskaźniki produktu:

- Liczba osób o niskich kwalifikacjach objętych wsparciem – 714 osób (2023);
- Liczba osób w wieku 50 lat i więcej objętych wsparciem – 976 osób (2023);
- Liczba osób w wieku 25 lat i więcej objętych wsparciem – 1343 osoby (2023).

Wskaźniki rezultatu:

- Liczba osób o niskich kwalifikacjach, które uzyskały kwalifikacje lub nabyły kompetencje po opuszczeniu programu – 80% (2023);
- Liczba osób w wieku 50 lat i więcej, które uzyskały kwalifikacje lub nabyły kompetencje po opuszczeniu programu – 80% (2023);
- Liczba osób w wieku 25 lat i więcej, które uzyskały kwalifikacje lub nabyły kompetencje po opuszczeniu programu – 80% (2023).

Sposób oceny: systematyczny monitoring dokumentacji projektowej, tj. między innymi list obecności, rejestr wydanych certyfikatów/dyplomów/świadectw, rejestr faktur.

Przedsięwzięcie nr 26.: Program poprawy zdolności do zatrudnienia absolwentów kształcenia i szkolenia zawodowego oraz dostosowanie kierunków kształcenia i szkolenia zawodowego do regionalnego rynku pracy we współpracy z otoczeniem społeczno-gospodarczym.⁵

■ **Cel rewitalizacji realizowany przez to przedsięwzięcie**

Cel operacyjny 1.1. Tworzyć bodźce dla lepszego zatrudnienia.

Cel operacyjny 1.2. Zmniejszyć skalę narażenia na ubóstwo, zahamować proces dziedziczenia ubóstwa, w tym - poprzez animację społeczną.

Cel operacyjny 1.3. Zwiększyć szanse edukacyjne młodych mieszkańców obszaru rewitalizacji.

Cel operacyjny 1.4. Budowa wspólnoty łodzian wokół dobra wspólnego.

Cel operacyjny 1.6. Budować pomostowy kapitał społeczny.

Cel operacyjny 2.2. Tworzyć przesłanki do odczuwania dumy z centrum Łodzi przez wprowadzanie do centrum projektów budujących prestiż obszaru.

Cel operacyjny 3.4. Rozwijać postawę przedsiębiorczą, szczególnie wśród dzieci i młodzieży.

■ **Opis realizowanych zadań i lokalizacja przedsięwzięcia**

W ramach Programu realizowane będą następujące zadania:

- 1) wsparcie szkół lub placówek systemu oświaty prowadzących kształcenie zawodowe (w tym szkół specjalnych przysposabiających do pracy) w zakresie realizacji programów kształcenia zawodowego w powiązaniu z otoczeniem społeczno-gospodarczym, obejmujące:
 - a. podnoszenie umiejętności, kompetencji oraz uzyskiwanie kwalifikacji zawodowych przez uczniów i słuchaczy jako przyszłych absolwentów oraz wzmacnianie ich zdolności do zatrudnienia, w szczególności poprzez realizację wysokiej jakości staży i praktyk zawodowych, a także dodatkowych zajęć specjalistycznych,
 - b. doskonalenie umiejętności kompetencji lub kwalifikacji nauczycieli, w tym nauczycieli kształcenia zawodowego i instruktorów praktycznej nauki zawodu, związanych z kierunkiem kształcenia zawodowego, w tym poprzez poszerzanie oferty staży i praktyk dla nauczycieli,
 - c. wyposażenie/doposażenie pracowni i warsztatów szkolnych dla zawodów szkolnictwa zawodowego w nowoczesny sprzęt, materiały dydaktyczne zapewniające wysoką jakość kształcenia i umożliwiające realizację podstawy programowej kształcenia zawodowego,
 - d. modernizację oferty kształcenia zawodowego i dostosowanie jej do potrzeb regionalnego rynku pracy, w szczególności poprzez współpracę z przedsiębiorcami włączającą ich w proces kształcenia zawodowego i egzaminowania,
 - e. rozwój doradztwa edukacyjno-zawodowego, w szczególności poprzez tworzenie Szkolnych Punktów Informacji i Kariery (SPInKa).

Ukończenie szkoły zawodowej, w związku z dużym zapotrzebowaniem na fachowców na rynku pracy, często daje niemal natychmiastowe zatrudnienie. Uzyskanie stałego dochodu przez osobę mającą wyuczony fach, potwierdzony zdaniem egzaminu zawodowego, zapewnia finansową samodzielność.

Oferta szkół zawodowych powinna być rozwiązaniem złej sytuacji społeczno-ekonomicznej mieszkańców Łodzi doświadczających wykluczenia, a także odpowiedzią na realne potrzeby młodzieży i dorosłych, mieszkających na obszarach zdegradowanych i pochodzących z rodzin, będących klientami pomocy społecznej lub funkcjonujących blisko progu ubóstwa. W ich przypadku umożliwia zerwanie z zależnością od instytucjonalnego wsparcia finansowego.

Liczba kandydatów do szkół zawodowych jest wciąż zbyt mała w stosunku do potrzeb rynku. Kreowanie „mody” na szkoły zawodowe musi wspomóc odpowiednia kampania promocyjna. Powinna ona zostać szczególnie zintensyfikowana wśród młodych mieszkańców terenów rewitalizowanych i enklaw biedy, a także wśród innych grup zagrożonych wykluczeniem.

Oferta szkolnictwa zawodowego będzie atrakcyjną tylko wówczas, gdy kształcenie będzie odbywało się w zawodach, które są najbardziej poszukiwane na lokalnym rynku pracy, a więc zapewnią zatrudnienie w ciągle rozwijających się i najbardziej chłonnych branżach.

Dobrze funkcjonujące szkoły zawodowe powinny być magnesem przyciągającym uczniów z obszaru całej Łodzi, ale także z terenu Łódzkiego Obszaru Metropolitalnego, również ze względu na duże zapotrzebowanie lokalnych przedsiębiorstw.

Ponadto w ramach niniejszego przedsięwzięcia realizowane będą zadania w ramach kształcenia ustawicznego:

- 1) wsparcie kształcenia ustawicznego poprzez organizację pozaszkolnych form kształcenia zawodowego (kwalifikacyjne kursy zawodowe, kursy umiejętności zawodowych, inne kursy), w tym w celu przeciwdziałania brakom kadrowym w kształceniu zawodowym.
- 2) tworzenie i rozwój ukierunkowanych branżowo centrów kształcenia zawodowego i ustawicznego we współpracy z pracodawcami, w zakresie:

- a. przygotowania szkół i placówek systemu oświaty prowadzących kształcenie zawodowe do pełnienia funkcji CKZiU lub innego zespołu realizującego zadania CKZiU dla określonej branży/zawodu,
 - b. wsparcia realizacji zadań dla określonych branż przez CKZiU lub inne zespoły realizujące zadania CKZiU.
- 3) wsparcie szkół i placówek prowadzących kształcenie zawodowe w zakresie podnoszenia kompetencji kluczowych i umiejętności uniwersalnych obejmujące:
 - a. doskonalenie umiejętności, kompetencji lub kwalifikacji nauczycieli w zakresie stosowania metod oraz form organizacyjnych sprzyjających kształtowaniu i rozwijaniu u uczniów kompetencji kluczowych oraz umiejętności uniwersalnych niezbędnych na rynku pracy,
 - b. kształtowanie i rozwijanie u uczniów kompetencji kluczowych oraz umiejętności uniwersalnych niezbędnych na rynku pracy.
- 4) realizacja kompleksowych programów kształcenia praktycznego organizowanych w miejscu pracy.

Ze względu na zdiagnozowane potrzeby edukacyjne oraz scharakteryzowane obszary kryzysowe, które oddziałują poza obszar rewitalizacji niezbędne jest objęcie wsparciem w ramach Programu poprawy zdolności do zatrudnienia absolwentów kształcenia i szkolenia zawodowego oraz dostosowanie kierunków kształcenia i szkolenia zawodowego do regionalnego rynku pracy we współpracy z otoczeniem społeczno-gospodarczym, placówek oświatowych kształcenia zawodowego znajdujących się na obszarze Miasta Łodzi, w szczególności na obszarze rewitalizacji. Młodzież zamieszkująca obszar rewitalizowany uczęszcza i będzie uczęszczać do placówek kształcenia zawodowego zlokalizowanych na terenie całego Miasta.

Placówki kształcenia ustawicznego Miasta Łodzi znajdują się na obszarze rewitalizowanym, dlatego wsparcie edukacyjne udzielane przez nie stanowić będzie element przedsięwzięcia.

■ **Podmiot realizujący przedsięwzięcie**

Miasto Łódź oraz wszystkie podmioty – z wyłączeniem osób fizycznych (nie dotyczy osób prowadzących działalność gospodarczą lub oświatową na podstawie przepisów odrębnych) - wyłącznie pod warunkiem realizacji projektu w partnerstwie z Miastem Łodzią.

■ **Szacowana wartość przedsięwzięcia i źródło finansowania**

31 859 200 zł (7 462 400 €), środki z EFS i budżetu miasta. Ponadto przewiduje się możliwość zaangażowania środków budżetu państwa i innych środków zewnętrznych.

■ **Opis oddziaływania przedsięwzięcia na zdiagnozowany kryzys**

Edukacja to najlepsze narzędzie przeciwdziałania wykluczeniu zarówno wśród dzieci i młodzieży, ale również wśród dorosłych. Dlatego też placówki kształcenia zawodowego i ustawicznego powinny być odpowiednio przygotowane do prowadzenia edukacji w zawodach najpotrzebniejszych lokalnej gospodarce, umożliwiając zdobycie wiedzy i umiejętności oraz pewnego zatrudnienia i przyzwoitych zarobków. Wymusza to na nich poprawę infrastruktury, zakup nowoczesnego wyposażenia, a także dopasowanie programów edukacyjnych i kierunków kształcenia.

Celem Miasta jest stworzenie sytuacji, w której młodzi mieszkańcy Łodzi będą wchodzić w dorosłość z jak największym kapitałem społecznym, przede wszystkim za sprawą wykształcenia. Wymusza to finansowanie szkół na odpowiednim poziomie i przeprowadzenie niezbędnych inwestycji.

Niedofinansowanie oferty edukacyjnej placówek kształcenia zawodowego i ustawicznego nie pozostaje bez wpływu na kapitał ludzki miasta, co odbija się w konsekwencji na jego sytuacji społeczno-gospodarczej.

Aby odnieść sukces szkolnictwo zawodowe musi spełniać odpowiednie wymagania. Dlatego też inwestycje i przemiany muszą dotknąć łódzkich szkół zawodowych, dając im szansę na rozwój i zbudowanie solidnej pozycji w obszarze łódzkiego sektora edukacji.

■ Prognozowane rezultaty przedsięwzięcia i sposób ich oceny

Wskaźniki produktu:

- Liczba uczniów szkół i placówek kształcenia zawodowego uczestniczących w stażach i praktykach u pracodawcy – 1898 osób (2023);
- Liczba osób uczestniczących w pozaszkolnych formach kształcenia w programie – 453 osoby (2023);
- Liczba szkół i placówek kształcenia zawodowego wyposażonych w programie w sprzęt i materiały dydaktyczne niezbędne do realizacji kształcenia zawodowego – 7 sztuk (2023);
- Liczba nauczycieli kształcenia zawodowego oraz instruktorów praktycznej nauki zawodu objętych wsparciem w programie – 178 osób (2023);
- Liczba podmiotów realizujących zadania centrum kształcenia zawodowego i ustawicznego objętych wsparciem w programie – 1 sztuka (2023);

Wskaźniki rezultatu:

- Liczba szkół i placówek kształcenia zawodowego wykorzystujących wyposażenie zakupione dzięki EFS – 95% (2023);
- Liczba nauczycieli kształcenia zawodowego oraz instruktorów praktycznej nauki zawodu, którzy uzyskali kwalifikacje lub nabyli kompetencje po opuszczeniu programu – 80% (2023);

Sposób oceny: systematyczny monitoring dokumentacji projektowej, tj. między innymi list obecności, rejestr wydanych certyfikatów/dyplomów/świadectw, rejestr faktur.

Przedsięwzięcie nr 27.: Program aktywizacji społeczno-zawodowej osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem

■ Cel rewitalizacji realizowany przez to przedsięwzięcie

Cel operacyjny 1.2. Zmniejszyć skalę narażenia na ubóstwo, zahamować proces dziedziczenia ubóstwa, w tym - poprzez animację społeczną.

Cel operacyjny 1.3. Zwiększyć szanse edukacyjne młodych mieszkańców obszaru rewitalizacji.

Cel operacyjny 1.4. Budowa wspólnoty łódzian wokół dobra wspólnego.

Cel operacyjny 3.4. Rozwijać postawę przedsiębiorczą, szczególnie wśród dzieci i młodzieży.

■ Opis realizowanych zadań i lokalizacja przedsięwzięcia

Przedsięwzięcie będzie realizowane w całości na obszarze rewitalizacji, w wielu lokalizacjach.

W ramach Programu realizowane będą następujące zadania:

- 1) programy służące aktywizacji społeczno-zawodowej osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym za pomocą instrumentów aktywizacji społecznej, zawodowej, edukacyjnej:
 - a. instrumenty aktywizacji społecznej ukierunkowane na przywrócenie zdolności do prawidłowego wypełniania ról społecznych, w tym praca socjalna,
 - b. instrumenty aktywizacji zawodowej ukierunkowane na podniesienie kwalifikacji zawodowych, poszerzenie wiedzy i umiejętności w celu uzyskania lub utrzymania zatrudnienia,
 - c. instrumenty aktywizacji edukacyjnej ukierunkowane na poszerzenie wiedzy i umiejętności podnoszących kompetencje ogólne, wpływające na status społeczny.

- 2) wsparcie na tworzenie lub funkcjonowanie podmiotów integracji społecznej służące realizacji usług reintegracji społeczno-zawodowej, w tym KIS, CIS, WTZ, ZAZ.

Działania skierowane do osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym z obszaru rewitalizowanego, będą realizowane między innymi w Klubach Integracji Społecznej, Wydziałach Pracy Środowiskowej i Punktach Pracy Socjalnej, działających w strukturach Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Łodzi.

Część w/w zasobów lokalowych zlokalizowanych jest poza obszarem rewitalizacji, dlatego wskazane jest rozszerzenie realizacji przedsięwzięć z obszaru aktywizacji społeczno – zawodowej osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem poza obszar rewitalizowany.

Część działań, ze względu na rodzaj wsparcia, zasięg oraz charakter realizowana będzie w formule partnerskiej z podmiotami zewnętrznymi.

■ **Podmiot realizujący przedsięwzięcie**

Miasto Łódź oraz jednostki organizacyjne wraz z partnerami zewnętrznymi

Podmioty specjalizujące się w aktywizowaniu osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym:

- Instytucje pomocy i integracji społecznej;
- Podmioty ekonomii społecznej;
- Jednostki samorządu terytorialnego i ich jednostki organizacyjne, związki i stowarzyszenia jst;
- Organizacje pozarządowe;
- Kościoły, związki wyznaniowe oraz osoby prawne kościołów i związków wyznaniowych;
- Przedsiębiorcy wyłącznie pod warunkiem realizacji projektu w partnerstwie z Miastem Łodzią.

Rola podmiotów określana będzie każdorazowo w umowie pomiędzy stronami.

■ **Szacowana wartość przedsięwzięcia i źródło finansowania**

21 704 000 zł (5 083 760 €), środki z EFS i budżetu miasta. Ponadto przewiduje się możliwość zaangażowania środków budżetu państwa i innych środków zewnętrznych.

■ **Opis oddziaływania przedsięwzięcia na zdiagnozowany kryzys**

W roku 2015 z pomocy Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Łodzi korzystały ogółem 22 874 rodziny. Porównując liczbę osób w rodzinach objętych pomocą do liczby ludności wygenerowanej z rejestru mieszkańców Miasta Łodzi (wg stanu na dzień 31.12.2015 r.) świadczenia otrzymało 6,05% łodzian. Najczęstszymi dysfunkcjami występującymi w rodzinach, którym przyznano pomoc w roku 2015 były: ubóstwo (62,73% ogółu rodzin korzystających z pomocy społecznej) i bezrobocie (59,91%).

Realizacja Programu jest zatem odpowiedzią na wyzwania w zakresie włączenia społecznego takie jak podniesienie poziomu aktywności zawodowej, w tym wzrost zatrudnienia i przeciwdziałanie ubóstwu. Objęcie klientów pomocy społecznej wsparciem w postaci instrumentów aktywizacji społecznej, zawodowej i edukacyjnej wpłynie na poprawę ich kompetencji i kwalifikacji w tych obszarach.

Szansą na włączenie społeczne i zatrudnienie osób zagrożonych wykluczeniem społecznym jest także rozwój podmiotów integracji społecznej takich jak KIS-y, CIS-y, WTZ-y i ZAZ-y. Rozwój ten stanowi istotny element polityki wzrostu zatrudnienia, przejawiający się w umożliwieniu zatrudnienia osób w najtrudniejszej sytuacji społeczno-zawodowej. Realizacja Programu przyczyni się do wzrostu szans osób zagrożonych wykluczeniem na usamodzielnienie, trwałą aktywizację oraz integrację społeczną i zawodową.

■ Prognozowane rezultaty przedsięwzięcia i sposób ich oceny

Wskaźnik produktu:

- Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym objętych wsparciem w programie - 463 osoby (2023);
- Liczba os. zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym objętych programem aktywizacji zawodowej: przyuczenie do zawodu i zatrudnienie stażowe. – 463 osoby (2023)

Wskaźnik rezultatu:

- Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym poszukujących pracy po opuszczeniu programu - 56% ~~osób~~ (2023);
- Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym pracujących po opuszczeniu programu (łącznie z pracującymi na własny rachunek) - 20% ~~osób~~ (2023);
- Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, które uzyskały kwalifikacje po opuszczeniu programu - 15% ~~osób~~ (2023);
- Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, które nabyły kompetencje zawodowe po opuszczeniu programu (2023) – 463 osoby;

Sposób oceny: systematyczny monitoring dokumentacji projektowej, tj. między innymi list obecności, rejestr wydanych certyfikatów/dyplomów/świadectw, rejestr faktur.

Przedsięwzięcie nr 28.: [przedsięwzięcie wykreślone] Program aktywizacji społeczno-zawodowej osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem finansowany w ramach ZIT

Przedsięwzięcie nr 29.: Program wsparcia usług społecznych i zdrowotnych

■ Cel rewitalizacji realizowany przez to przedsięwzięcie

Cel operacyjny 1.2. Zmniejszyć skalę narażenia na ubóstwo, zahamować proces dziedziczenia ubóstwa, w tym - poprzez animację społeczną.

Cel operacyjny 1.3. Zwiększyć szanse edukacyjne młodych mieszkańców obszaru rewitalizacji.

Cel operacyjny 1.4. Budowa wspólnoty łodzian wokół dobra wspólnego.

Cel operacyjny 3.4. Rozwijać postawę przedsiębiorczą, szczególnie wśród dzieci i młodzieży.

■ Opis realizowanych zadań i lokalizacja przedsięwzięcia

Przedsięwzięcie będzie realizowane w całości na obszarze rewitalizacji, w wielu lokalizacjach.

- 1) Rozwój usług placówek wsparcia dziennego oraz innych alternatywnych form opieki dla dzieci powyżej 3. roku życia i młodzieży służących integracji społecznej oraz zapobieganiu patologiom.
- 2) Rozwój usług medyczno-opiekuńczych dla osób zależnych lub niesamodzielnych, w tym osób starszych lub z niepełnosprawnościami służących zaspokojeniu rosnących potrzeb wynikających z niesamodzielności.

■ Podmiot realizujący przedsięwzięcie

Miasto Łódź - oraz jednostki organizacyjne wraz z partnerami zewnętrznymi.

■ **Szacowana wartość przedsięwzięcia i źródło finansowania**

44 586 900 zł (10 700 000 €) – środki z EFS i budżetu miasta. Przewiduje się możliwość zaangażowania środków programów operacyjnych, budżetu państwa i innych środków zewnętrznych.

■ **Opis oddziaływania przedsięwzięcia na zdiagnozowany kryzys**

Przedsięwzięcie bezpośrednio oddziałuje na poprawę bezpieczeństwa socjalnego i opieki zdrowotnej na obszarze rewitalizacji, w szczególności w zakresie opieki nad dziećmi do lat trzech i osobami zależnymi (niesamodzielnymi), wymagającymi opieki – w zakresach odpowiadających specyfice zadań poszczególnych placówek.

■ **Prognozowane rezultaty przedsięwzięcia i sposób ich oceny**

Rezultatem będzie poprawa sytuacji rodzin, których członkami są osoby zależne wymagające całodobowej opieki, poprzez zapewnienie takiej opieki przez placówki w ciągu dnia i umożliwienie podejmowania przez członków rodziny innej aktywności w czasie, w którym opiekę nad członkiem rodziny sprawuje placówka. Wskaźnikiem rezultatu będzie liczba wymagających opieki, korzystających z pomocy i wsparcia placówek (średniorocznie). Wartość bazowa wskaźnika wyniesie 0. Wartość referencyjna winna być ustalona na podstawie diagnozy potrzeb i korygowana na tej podstawie co 3 lata.

Wskaźniki produktu:

- Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym objętych usługami społecznymi świadczonymi w interesie ogólnym w programie – 727 osób (2023).
- Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym objętych usługami zdrowotnymi w programie – 1967 osób (2023).

Wskaźniki produktu, które wymagają monitorowania:

- Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym objętych usługami asystenckimi i opiekuńczymi świadczonymi w społeczności lokalnej w programie
- Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym objętych usługami w postaci mieszkań chronionych i wspomaganych w programie
- Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym objętych usługami wspierania rodziny i pieczy zastępczej w programie.

Wskaźniki rezultatu:

- Liczba wspartych w programie miejsc świadczenia usług społecznych istniejących po zakończeniu projektu – 423 sztuki (2023).
- Liczba wspartych w programie miejsc świadczenia usług zdrowotnych istniejących po zakończeniu projektu – 282 sztuki (2023).
- Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym poszukujących pracy, uczestniczących w kształceniu lub szkoleniu, zdobywających kwalifikacje, pracujących (łącznie z prowadzącymi działalność na własny rachunek) po opuszczeniu programu – 5% osób (2023).

Wskaźniki rezultatu, które wymagają monitorowania:

- liczba utworzonych w programie miejsc świadczenia usług asystenckich i opiekuńczych istniejących po zakończeniu projektu,
- liczba utworzonych w programie miejsc świadczenia usług w mieszkaniach wspomaganych i chronionych istniejących po zakończeniu projektu,
- liczba utworzonych w programie miejsc świadczenia usług wspierania rodziny i pieczy zastępczej istniejących po zakończeniu projektu,
- liczba osób zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym, które opuściły opiekę instytucjonalną na rzecz usług społecznych świadczonych w społeczności lokalnej w programie.

Przedsięwzięcie nr 30.: Program wzrostu zatrudnienia osób bezrobotnych, biernych zawodowo i poszukujących pracy

■ **Cel rewitalizacji realizowany przez to przedsięwzięcie**

Cel operacyjny 1.1 Tworzyć bodźce dla lepszego zatrudnienia.

Cel operacyjny 1.2 Zmniejszyć skalę narażenia na ubóstwo, zahamować proces dziedziczenia ubóstwa, w tym – poprzez animację społeczną.

Cel operacyjny 1.6 Budować pomostowy kapitał społeczny.

■ **Opis realizowanych zadań i lokalizacja przedsięwzięcia**

Przedsięwzięcie ze względu na zdiagnozowany problem bezrobocia będzie obejmowało osoby bezrobotne, bierne zawodowo i poszukujące pracy zamieszkujące obszar Miasta Łodzi, w szczególności obszar rewitalizacji.

Programy aktywizacji zawodowej służące przywróceniu na rynek pracy osób, którym udzielane jest wsparcie:

- 1) instrumenty i usługi rynku pracy mające na celu zidentyfikowanie barier uniemożliwiających wejście lub powrót na rynek pracy, określenie ścieżki zawodowej oraz indywidualizację wsparcia:
 - a. pośrednictwo pracy,
 - b. poradnictwo zawodowe,
 - c. identyfikacja potrzeb;
- 2) instrumenty i usługi rynku pracy służące podnoszeniu kompetencji i nabywaniu kwalifikacji zawodowych oraz ich lepszemu dopasowaniu do potrzeb rynku pracy, np. poprzez wysokiej jakości szkolenia;
- 3) instrumenty i usługi rynku pracy służące zdobyciu doświadczenia zawodowego:
 - a. staże,
 - b. praktyki zawodowe,
 - c. subsydiowane zatrudnienie,
 - d. wyposażenie lub doposażenie stanowiska pracy.

■ **Podmiot realizujący przedsięwzięcie**

Miasto Łódź oraz wszystkie podmioty – z wyłączeniem osób fizycznych (nie dotyczy osób prowadzących działalność gospodarczą lub oświatową na podstawie przepisów odrębnych) -wyłącznie pod warunkiem realizacji projektu w partnerstwie z Miastem Łódź.

■ **Szacowana wartość przedsięwzięcia i źródło finansowania**

29 868 000 zł (6 996 000 €) - środki z EFS i budżetu miasta. Ponadto przewiduje się możliwość zaangażowania środków budżetu państwa i innych środków zewnętrznych.

■ **Opis oddziaływania przedsięwzięcia na zdiagnozowany kryzys**

Rozpoznanie potrzeb i zjawisk zachodzących na regionalnym rynku pracy, w tym postępujących zmian demograficznych, wskazuje na konieczność podjęcia szeregu działań, które mają na celu zwiększyć możliwości zatrudnienia osób bezrobotnych, biernych zawodowo i poszukujących pracy. Zadania przewidziane do realizowania mają istotny wpływ na rynek pracy. Instrumenty takie jak pośrednictwo pracy, czy poradnictwo zawodowe zidentyfikują bariery uniemożliwiające osobom bezrobotnym, biernym zawodowo i poszukującym pracy wejście lub powrót na rynek pracy, a wysokiej jakości szkolenia pozwolą na podniesienie kompetencji i podnoszenie kwalifikacji zawodowych tych osób. Wdrażanie rozwiązań z zakresu aktywizacji zawodowej zaowocuje podejmowaniem zatrudnienia, zwiększaniem zdolności adaptacyjnych pracowników, czy też podniesieniem pewności siebie

w funkcjonowaniu na rynku pracy. Efektem działań przyjętych w przedsięwzięciu będzie wzrost zatrudnienia, a tym samym przywrócenie na rynek pracy osób z ww. grup.

■ **Prognozowane rezultaty przedsięwzięcia i sposób ich oceny**

Wskaźniki produktu (zgodnie z SzOOP):

- Liczba osób niepracujących (bezrobotnych i biernych zawodowo) objętych wsparciem w programie – 823 (2023)
- Liczba osób o niskich kwalifikacjach objętych wsparciem w programie – 874 osoby (2023);
- Liczba osób w wieku 50 lat i więcej objętych wsparciem w programie – 655 osób (2023);
- Liczba osób z niepełnosprawnościami objętych wsparciem w programie – 109 osób (2023);

Wskaźniki rezultatu (zgodnie z SzOOP):

- Liczba osób pracujących po opuszczeniu programu (łącznie z pracującymi na własny rachunek) 45% (2023);
- Liczba osób, które uzyskały kwalifikacje po opuszczeniu programu – 30% (2023);

Sposób oceny: systematyczny monitoring dokumentacji projektowej, tj. między innymi list obecności, rejestrów wydanych certyfikatów/dyplomów/świadectw, zaświadczeń o zatrudnieniu.

Przedsięwzięcie nr 31.: Program zwiększania liczby trwałych, nowopowstałych przedsiębiorstw (start-up'ów)

■ **Cel rewitalizacji realizowany przez to przedsięwzięcie**

Cel operacyjny 3.2 Wspierać synergię przedsiębiorczości.

Cel operacyjny 3.3 Wspierać inicjatywy lokalnych przedsiębiorców oraz przedsiębiorców z sektorów kreatywnych i nowoczesnych gałęzi przemysłu.

■ **Opis realizowanych zadań i lokalizacja przedsięwzięcia**

Przedsięwzięcie będzie realizowane w całości na obszarze rewitalizacji, w wielu lokalizacjach.

Bezwrotne wsparcie dla osób znajdujących się w najtrudniejszej sytuacji na rynku pracy, zamierzających rozpocząć prowadzenie działalności gospodarczej, obejmujące:

- 1) dotacje na uruchomienie działalności gospodarczej;
- 2) finansowe wsparcie pomostowe służące pokryciu bieżących wydatków powstałych w początkowym okresie prowadzenia działalności gospodarczej;
- 3) wsparcie szkoleniowo-doradcze:
 - a. szkolenia związane z prowadzeniem działalności gospodarczej,
 - b. pomoc w przygotowaniu biznesplanu,
 - c. doradztwo w sprawie bieżących zagadnień związanych z prowadzoną działalnością (zarówno przed rozpoczęciem prowadzenia działalności jak i w trakcie);
- 4) preinkubację działalności gospodarczej.

■ **Podmiot realizujący przedsięwzięcie**

Miasto Łódź oraz wszystkie podmioty – z wyłączeniem osób fizycznych (nie dotyczy osób prowadzących działalność gospodarczą lub oświatową na podstawie przepisów odrębnych) -wyłącznie pod warunkiem realizacji projektu w partnerstwie z Miastem Łódź.

■ **Szacowana wartość przedsięwzięcia i źródło finansowania**

31 252 500 zł (7,5 mln €) środki z EFS i budżetu miasta. Ponadto przewiduje się możliwość zaangażowania środków budżetu państwa i innych środków zewnętrznych.

■ **Opis oddziaływania przedsięwzięcia na zdiagnozowany kryzys**

Wspieranie przedsiębiorczości w regionie jest ważnym elementem aktywnej polityki rynku pracy. Główną przeszkodą utrudniającą założenie i rozwój działalności gospodarczej są ograniczenia finansowe. Program zwiększania liczby trwałych, nowopowstałych przedsiębiorstw (start-upów) poprzez zidentyfikowanie u osób znajdujących się w najtrudniejszej sytuacji na rynku pracy trudności i barier, będzie wsparciem dzięki zindywidualizowanemu i kompleksowemu podejściu do rozwiązania problemów tych osób. Wsparcie szkoleniowo-doradcze przyczyni się do wzrostu wiedzy w zakresie przedsiębiorczości oraz pozwoli na kształtowanie postaw przedsiębiorczych u osób zamierzających rozpocząć prowadzenie działalności gospodarczej. Dzięki otrzymanym środkom na podjęcie działalności gospodarczej możliwe będzie generowanie nowych miejsc pracy, zarówno w formie samozatrudnienia, jak i w miarę rozwoju firmy również dla pracowników najemnych. W celu zwiększania przeżywalności nowoutworzonych firm, w ich początkowej fazie rozwoju niezbędne będzie zapewnienie dodatkowego wsparcia, jakim jest finansowe wsparcie pomostowe. Działania podjęte w przedsięwzięciu pozwolą na przywrócenie na rynek pracy osób znajdujących się w najtrudniejszej sytuacji na rynku pracy i przyczynią się do wzrostu zatrudnienia.

■ **Prognozowane rezultaty przedsięwzięcia i sposób ich oceny**

Wskaźniki produktu (zgodnie z SzOOP):

- Liczba osób pozostających bez pracy, które otrzymały bezzwrotne środki na podjęcie działalności gospodarczej w programie – 403 osoby (2023);
- Liczba osób pozostających bez pracy objętych wsparciem w programie – 792 osoby
- Liczba osób, które otrzymały wsparcie pomostowe – 633 osoby

Wskaźniki rezultatu (zgodnie z SzOOP):

- Liczba utworzonych miejsc pracy w ramach udzielonych z EFS środków na podjęcie działalności gospodarczej – 419 633 sztuki (2023);
- Liczba osób, które podjęły działalność gospodarczą – 633 osoby

Sposób oceny: systematyczny monitoring dokumentacji projektowej, tj. między innymi: podpisanych umów na udzielenie wsparcia, weryfikacja wpisu do CEIDG.

Przedsięwzięcie nr 32.: [przedsięwzięcie wykreślone] Program zwiększania liczby trwałych, nowopowstałych przedsiębiorstw (start-upów) finansowany w ramach ZIT

Przedsięwzięcie nr 33.: Racjonalizacja zużycia energii – termomodernizacja obiektów edukacyjnych Łodzi

■ **Cel rewitalizacji realizowany przez to przedsięwzięcie**

Cel operacyjny 1.3. Zwiększyć szanse edukacyjne młodych mieszkańców obszaru rewitalizacji

Cel operacyjny 1.4. Budować wspólnotę łódzian wokół dobra wspólnego.

Cel operacyjny 2.1. Budować wizerunek centrum Łodzi jako przestrzeni atrakcyjnej, żywej, kreatywnej, ciekawej i przyjaznej.

Cel operacyjny 4.3. Poprawić wyposażenie obszarów zamieszkania w niezbędną siećową infrastrukturę techniczną.

■ **Opis realizowanych zadań i lokalizacja przedsięwzięcia**

Przedsięwzięcie będzie realizowane w wielu lokalizacjach na terenie całego Miasta, w tym na obszarze rewitalizacji.

Część obiektów edukacyjnych znajduje się poza obszarem rewitalizacji, lecz będą w nich realizowane funkcje nakierowane na mieszkańców z obszaru rewitalizacji i spójne z planowanymi działaniami społecznymi służącymi realizacji celu 1 wynikającego z programu rewitalizacji: przywrócenie spójności społecznej, w ramach, których będą realizowane zadania kluczowe takie jak, zmniejszenie skali narażenia na ubóstwo i zahamowanie procesu dziedziczenia ubóstwa dzięki zwiększaniu szans edukacyjnych młodych mieszkańców, w tym z obszaru rewitalizacji.

Modernizacja energetyczna wskazanych placówek oświatowych na terenie miasta Łodzi zgodnie z opracowaną dokumentacją dla każdej z nich, w tym: ocieplenie dachu/stropodachu, elewacji i ścian piwnic, wymiana okien, drzwi zewnętrznych oraz oświetlenia na energooszczędne, przebudowa systemów grzewczych wraz z wymianą i podłączeniem do źródła ciepła.

■ **Podmiot realizujący przedsięwzięcie**

Miasto Łódź.

■ **Szacowana wartość przedsięwzięcia i źródło finansowania**

102 150 564 zł, środki z EFRR i budżetu miasta. Ponadto przewiduje się możliwość zaangażowania środków budżetu państwa i innych środków zewnętrznych.

■ **Opis oddziaływania przedsięwzięcia na zdiagnozowany kryzys**

Przewiduje się istotne oddziaływanie tego przedsięwzięcia na następujące zdiagnozowane problemy:

- zły stan techniczny budynków mieszkalnych i niemieszkalnych (w tym budynków o wartościabytkowej) położonych w obszarze rewitalizacji;
- niskiej emisji wynikającej z niepełnego podłączenia zasobu mieszkaniowego do ciepła sieciowego;
- duże zapotrzebowanie energetyczne budynków edukacyjnych.

■ **Prognozowane rezultaty przedsięwzięcia i sposób ich oceny**

Prognozowanym rezultatem jest poprawa warunków w miejscach zamieszkania poprzez ograniczenie zapotrzebowania na energię pierwotną, likwidację niskiej emisji i zmniejszenie negatywnego oddziaływania na środowisko. Wskaźnikiem rezultatu będzie: szacowany roczny spadek emisji gazów cieplarnianych i zmniejszenie rocznego zużycia energii pierwotnej w budynkach publicznych. Wartość bazowa wskaźnika wynosi 0. Zakłada się, że wskaźnik będzie corocznie narastał aż do 100% wartości referencyjnej, przewidzianej w projekcie termomodernizacji.

Przedsięwzięcie nr 34.: Program niskoemisyjnego transportu miejskiego

■ **Cel rewitalizacji realizowany przez to przedsięwzięcie**

Cel operacyjny 4.4. Tworzyć konsekwentną preferencję dla ruchu pieszego z uwzględnieniem dostosowania do zmian klimatycznych.

■ **Opis realizowanych zadań i lokalizacja przedsięwzięcia**

Przedsięwzięcie będzie realizowane na obszarze rewitalizacji, częściowo poza obszarem, w wielu lokalizacjach.

Przedsięwzięcie oddziałuje na rewitalizowany obszar, służy skomunikowaniu go z innymi obszarami Miasta i integracji mieszkańców, zapobiega wykluczeniu społecznemu osób z obszaru, umożliwia im uczestnictwo w działaniach realizowanych poza obszarem.

Celem programu jest zwiększone wykorzystanie transportu publicznego. Realizacja programu przyczyni się do stworzenia sprawnego i bezpiecznego systemu publicznego transportu zbiorowego,

o wysokiej jakości świadczonych usług, spełniającego standardy unijne w zakresie ochrony środowiska, konkurencyjnego względem transportu indywidualnego.

Zakres rzeczowy projektu obejmuje rozwój infrastruktury transportowej, w szczególności zakup niskoemisyjnego taboru dla publicznego transportu zbiorowego, pojazdów o alternatywnych systemach napędowych, dostosowanych do potrzeb osób z niepełnosprawnościami lub osób z ograniczoną możliwością poruszania się.

Przy realizacji przedsięwzięcia należy wziąć pod uwagę powiązanie transportu miejskiego z budowaną linią kolejową i dwoma nowymi przystankami na obszarze rewitalizacji, tj. przystankiem kolejowym w rejonie skrzyżowania ul. Zielonej i al. T. Kościuszki oraz przystankiem kolejowym w rejonie ul. Ogrodowej i ul. Karskiego.

Przedsięwzięcie obejmuje m. in., realizację projektów:

- Kompleksowy program integracji sieci niskoemisyjnego transportu publicznego w metropolii łódzkiej wraz z zakupem taboru do obsługi trasy w-z oraz innych linii komunikacyjnych i modernizacją zajezdni tramwajowych w Łodzi
- „Program niskoemisyjnego transportu miejskiego – zakup 17 autobusów elektrycznych wraz z wybudowaniem infrastruktury niezbędnej do ich obsługi”
- Program niskoemisyjnego transportu miejskiego – przebudowa linii tramwajowej w ul. Przybyszewskiego na odcinku od Placu Reymonta do ul. Kilińskiego wraz z budową węzła przesiadkowego i przebudową torowiska od wiaduktów Przybyszewskiego do ul. Lodowej.

■ **Podmiot realizujący przedsięwzięcie**

Miasto Łódź i MPK - Łódź, sp. z o.o.

■ **Szacowana wartość przedsięwzięcia i źródło finansowania**

914 918 640 zł, środki z EFRR i budżetu miasta. Ponadto przewiduje się możliwość zaangażowania środków budżetu państwa i innych środków zewnętrznych.

■ **Opis oddziaływania przedsięwzięcia na zdiagnozowany kryzys**

Przewiduje się istotne oddziaływanie tego przedsięwzięcia na następujące zdiagnozowane problemy:

- zły stan techniczny taboru transportu zbiorowego zwłaszcza tramwajowego.

■ **Prognozowane rezultaty przedsięwzięcia i sposób ich oceny**

Rezultatem będzie poprawa jakości życia w obszarze rewitalizacji poprzez zwiększenie korzystania z transportu publicznego. Wskaźnikiem rezultatu będzie zsumowana roczna praca przewozowa⁷⁶ lokalnego transportu publicznego na obszarze rewitalizacji. Wartość bazowa wskaźnika powinna zostać zbadana przez MPK dla roku rozpoczęcia realizacji projektu. Wartość wskaźnika nie powinna być niższa niż w roku bazowym, przy jednoczesnym zaleceniu wzrostu.

Przedsięwzięcie nr 35.: Program ochrony powietrza

■ **Cel rewitalizacji realizowany przez to przedsięwzięcie**

Cel operacyjny 1.5. Zapobiegać segregacji przestrzennej, tworzyć zróżnicowaną społeczność na obszarach rewitalizowanych.

Cel operacyjny 1.7. Zapobiegać eksportowaniu problemów społecznych poza obszar.

Pomocniczo:

⁷⁶ Wyrażona w pasażero-kilomentrach, (dopuszcza się oszacowanie dowolną wiarygodną metodą przyjmowaną dla szacowania pracy przewozowej w pasażerskim transporcie publicznym w miastach).

Cel operacyjny 4.1. Poprawić standard techniczny budynków mieszkalnych i usługowych w obszarze zamieszkania.

■ **Opis realizowanych zadań i lokalizacja przedsięwzięcia**

Celem projektu jest lepsza jakość powietrza. W ramach programu przewiduje się realizację zadań związanych z modernizacją źródeł ciepła, w tym z wykorzystaniem odnawialnych źródeł energii, oświetleniem publicznym bazującym na urządzeniach energooszczędnych oraz podwyższeniem parametrów energetycznych budynków, w tym poprzez termomodernizację uwzględniającą odpowiednio ocieplenie dachu/stropodachu, elewacji i ścian piwnic, wymianę okien, drzwi zewnętrznych oraz oświetlenia na energooszczędne, przebudowę systemów grzewczych wraz z wymianą i podłączeniem do źródła ciepła, co powinno prowadzić do obniżenia kosztów eksploatacyjnych, poprawy charakterystyki energetycznej budynków oraz przynosić efekt ekologiczny.

Ponadto planowane przedsięwzięcia wpłyną na racjonalizację rozproszonych systemów gospodarowania energią i ciepłem użytkowym oraz oszczędnością w zużyciu energii pierwotnej, co w znacznym stopniu spowoduje ograniczenie emisji dwutlenku węgla oraz zwiększy efektywność energetyczną.

Ze względu na zdiagnozowane potrzeby w zakresie ochrony powietrza oraz scharakteryzowane obszary kryzysowe, które oddziałują poza obszar rewitalizacji niezbędne jest objęcie wsparciem w ramach niniejszego Programu obszaru Miasta Łodzi, a w szczególności obszaru rewitalizacji.

■ **Podmiot realizujący przedsięwzięcie**

Miasto Łódź.

■ **Szacowana wartość przedsięwzięcia i źródło finansowania**

36 199 050 zł, środki z EFRR i budżetu miasta. Przewiduje się możliwość zaangażowania środków programów Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej, programów operacyjnych, środków budżetu państwa i innych środków zewnętrznych.

■ **Opis oddziaływania przedsięwzięcia na zdiagnozowany kryzys**

Przewiduje się istotne oddziaływanie tego przedsięwzięcia na następujące zdiagnozowane problemy: niska emisja.

■ **Prognozowane rezultaty przedsięwzięcia i sposób ich oceny**

Szacowany roczny spadek emisji gazów cieplarnianych (CO₂),

wskaźnik produktu: Liczba budynków uwzględniających standardy budownictwa pasywnego (szt.).

Przedsięwzięcie nr 36.: Szlakiem Architektury Włókienniczej. Rewitalizacja Księżego Młyna⁷⁷.

■ **Cel rewitalizacji realizowany przez to przedsięwzięcie**

Cel operacyjny 1.2. Zmniejszyć skalę narażenia na ubóstwo, zahamować proces dziedziczenia ubóstwa, w tym – poprzez animacje do żywego uczestnictwa w kulturze.

Cel operacyjny 1.4. Budować wspólnotę łodzian wokół dobra wspólnego.

Cel operacyjny 2.1. Budować wizerunek centrum Łodzi jako przestrzeni atrakcyjnej, żywej, kreatywnej, ciekawej i przyjaznej.

Cel operacyjny 2.2. Tworzyć przesłanki do odczuwania dumy z centrum Łodzi przez wprowadzenie do centrum projektów budujących prestiż obszaru.

⁷⁷ W Kontrakcie Terytorialnym dla Województwa Łódzkiego rozumiany jako Rewitalizacja Księżego Młyna.

- Cel operacyjny 2.3. Stopniowo uspołniać i wzbogacać krajobraz kulturowy obszaru jako fundament tożsamości lokalnej.*
- Cel operacyjny 4.1. Poprawić standard techniczny budynków mieszkalnych i usługowych w obszarze zamieszkania.*
- Cel operacyjny 4.2. Promować powstawanie przestrzeni publicznych i półpublicznych aranżowanych z udziałem mieszkańców.*
- Cel operacyjny 4.3. Poprawić wyposażenie obszarów zamieszkania w niezbędną siećową infrastrukturę techniczną.*
- Cel operacyjny 4.4. Tworzyć konsekwentną preferencję dla ruchu pieszego z uwzględnieniem dostosowania do zmian klimatycznych.*

■ **Opis realizowanych zadań i lokalizacja przedsięwzięcia**

Przedsięwzięcie jest zlokalizowane w całości na obszarze rewitalizacji.

- 1) Zagospodarowanie przestrzeni publicznej Księżego Młyna (modernizacja przestrzeni publicznej podwórek wraz renowacją infrastruktury lokalnej, modernizacja alejki Księży Młyn, budowa „zielonego” parkingu przy ul. Fabrycznej 17, ciągu pieszo-rowerowego na terenie byłej bocznicy kolejowej).
- 2) Renowacja budynków mieszkalnych na terenie Księżego Młyna stanowiących własność miasta Łodzi; i stanowiących własność wspólnot mieszkaniowych i przedsiębiorców - projekt partnerski.
- 3) Renowacja budynków gospodarczych (w tym przy ul. Księży Młyn nr 2 dla potrzeb Klubu Księżego Młyna); obszar zlokalizowany pomiędzy ulicami Fabryczną, Przędzalnianą, Tymienieckiego i Magazynową – z wyłączeniem budynku szkoły przy ul. Księży Młyn 13/15.

■ **Podmiot realizujący przedsięwzięcie**

Miasto Łódź, wspólnoty mieszkaniowe przedsiębiorcy

■ **Szacowana wartość przedsięwzięcia i źródło finansowania**

94 736 642 zł, środki z EFRR i budżetu miasta. Ponadto przewiduje się możliwość zaangażowania środków budżetu państwa i innych środków zewnętrznych.

■ **Opis oddziaływania przedsięwzięcia na zdiagnozowany kryzys**

Przewiduje się istotne oddziaływanie tego przedsięwzięcia na następujące zdiagnozowane problemy:

- negatywne zjawiska przestrzenno-funkcjonalne.

■ **Prognozowane rezultaty przedsięwzięcia i sposób ich oceny**

Prognozowane rezultaty:

- 1) Wytworzenie na terenie zespołu Księżego Młyna atrakcyjnych przestrzeni publicznej (modernizacja przestrzeni podwórek, alejki Księży Młyn, budowa zielonego parkingu i ciągu pieszo-rowerowego); wskaźnikiem będzie powierzchnia całkowita urządzonej przestrzeni publicznej⁷⁸, przy czym:
 - a. Wartość bazowa wskaźnika wynosi 0;
 - b. Wartość referencyjną określają projekty budowlane; wskaźnik osiągnięty powinien zmierzać do 100% wartości referencyjnej.

⁷⁸ Do obliczania wartości wskaźnika będą brane pod uwagę wyłącznie przestrzenie spełniające standard opisany w Programie Atrakcyjne Przestrzenie Miejskie.

- 2) Poprawa warunków zamieszkania poprzez renowację budynków mieszkalnych na terenie Księżego Młyna; wskaźnikiem będzie zsumowana powierzchnia użytkowa remontowanych budynków, przy czym:
 - a. Wartość bazowa wskaźnika wynosi 0;
 - b. Wartość referencyjną określają projekty budowlane; wskaźnik osiągnięty powinien zmierzać do 100% wartości referencyjnej.
- 3) Stworzenie warunków do podejmowania aktywności społecznej i gospodarczej poprzez renowację budynków gospodarczych przy ul. Księży Młyn (w tym przy ul. Księży Młyn nr 2 dla potrzeb Klubu Księżego Młyna); wskaźnikiem będzie powierzchnia użytkowa wyremontowanych budynków, przy czym:
 - a. Wartość bazowa wskaźnika wynosi 0;
 - b. Wartość referencyjną określają projekty budowlane; wskaźnik osiągnięty powinien zmierzać do 100% wartości referencyjnej.

Przedsięwzięcie nr 37.: Rewitalizacja przestrzeni miejskiej przy ul. Moniuszki 3, 5 i ul. Tuwima 10 (Program Nowe Centrum Łodzi)⁷⁹

■ Cel rewitalizacji realizowany przez to przedsięwzięcie

Cel operacyjny 1.2. Zmniejszyć skalę narażenia na ubóstwo, zahamować proces dziedziczenia ubóstwa, w tym - poprzez animację społeczną.

Cel operacyjny 1.3. Zwiększyć szanse edukacyjne młodych mieszkańców obszaru rewitalizacji.

Cel operacyjny 1.4. Budować wspólnotę łodzian wokół dobra wspólnego.

Cel operacyjny 2.1. Budować wizerunek centrum Łodzi jako przestrzeni atrakcyjnej, żywej, kreatywnej, ciekawej i przyjaznej.

Cel operacyjny 2.2. Tworzyć przesłanki do odczuwania dumy z centrum Łodzi przez wprowadzanie do centrum projektów budujących prestiż obszaru.

Cel operacyjny 2.3. Stopniowo uspołniać i wzbogacać krajobraz kulturowy obszaru jako fundament tożsamości lokalnej.

Cel operacyjny 4.2. Promować powstawanie przestrzeni publicznych i półpublicznych aranżowanych z udziałem mieszkańców.

■ Opis realizowanych zadań i lokalizacja przedsięwzięcia

W ramach Projektu pn. „Rewitalizacja przestrzeni miejskiej przy ul. Moniuszki 3, 5 i Tuwima 10 (Program Nowe Centrum Łodzi)” realizowane będą następujące działania:

- 1) Rewitalizacja i wyposażenie budynku przy ul. Moniuszki 5 z przeznaczeniem go na cele kulturalno – edukacyjne dla potrzeb instytucji kultury Biblioteką Miejską w Łodzi wraz z filią Mediateką.
- 2) Remont i przebudowa budynku Moniuszki 3 z przeznaczeniem go na cele administracyjne UMŁ (Nieruchomość Moniuszki 3 przeznaczona będzie na siedzibę wydziału Urzędu Miasta Łodzi.
- 3) Remont oraz przebudowa budynku Tuwima 10, z przeznaczeniem go na cele administracyjne UMŁ (Obiekt przeznaczony zostanie na potrzeby funkcjonowania UMŁ.).
- 4) Otwarcie kwartału poprzez budowę drogi łączącej ul. Tuwima z ul. Moniuszki.
- 5) Remont ul. Moniuszki.

⁷⁹ W Kontrakcie Terytorialnym dla Województwa Łódzkiego rozumiany jako Rewitalizacja przestrzeni miejskiej przy ulicy Moniuszki w Łodzi.

■ **Podmiot realizujący przedsięwzięcie**

Miasto Łódź.

■ **Szacowana wartość przedsięwzięcia i źródło finansowania**

66 237 929 zł, środki z EFRR i budżetu miasta. Ponadto przewiduje się możliwość zaangażowania środków budżetu państwa i innych środków zewnętrznych.

■ **Opis oddziaływania przedsięwzięcia na zdiagnozowany kryzys**

Przewiduje się istotne oddziaływanie tego przedsięwzięcia na następujące zdiagnozowane problemy:

- niski poziom uczestnictwa w życiu publicznym i kulturalnym;
- negatywne zjawiska przestrzenno-funkcjonalne.

■ **Prognozowane rezultaty przedsięwzięcia i sposób ich oceny**

1) W odniesieniu do remontu budynków przy ul. Tuwima 10 i Moniuszki 3 rezultatem będzie podniesienie standardu obsługi ludności (usługi administracyjne). Wskaźnikiem rezultatu będzie zsumowana powierzchnia użytkowa remontowanych budynków, przy czym:

- a. wartość bazowa wskaźnika wynosi 0,
- b. wartość referencyjną określają projekty budowlane; wskaźnik osiągnięty powinien równać się wartości referencyjnej.

2) W odniesieniu do remontu budynku Moniuszki 5 rezultatem będzie zwiększenie uczestnictwa w kulturze. Wskaźnikiem rezultatu będzie w tym przypadku zsumowana ilość odwiedzających Mediatekę corocznie, przy czym:

- a. wartość bazowa (oczekiwana liczba odwiedzin w pierwszym roku działania) i wartość referencyjna (planowana roczna liczba odwiedzin w roku 2026) wskaźnika powinna zostać określona w programie działania Mediateki (lub innym analogicznym dokumencie określającym długoletni plan działania tej instytucji),
- b. wskaźnik osiągnięty w pierwszym roku powinien być nie mniejszy od zaplanowanej wartości bazowej a następnie w kolejnych latach powinien narastać stopniowo aż do wartości referencyjnej 2026.

3) W odniesieniu do przebudowy ulicy Moniuszki i budowy nowej ulicy rezultatem będzie zwiększenie dostępu mieszkańców do atrakcyjnych przestrzeni publicznych wysokiej jakości. Wskaźnikiem będzie wzrost⁸⁰ liczby ludności zamieszkującej w strefie 5-minutowego pieszego dojścia (= 350 m.) do urządzanych przestrzeni, przy czym wartością bazową jest (zbadana) liczba osób, które obecnie zamieszkują w strefie 350 m od planowanych inwestycji i nie mają w promieniu 35 m innej atrakcyjnej przestrzeni publicznej.

⁸⁰ Przez wzrost rozumiemy całkowitą liczbę ludności zamieszkującej w strefie 350-matrowego dojścia do przebudowywanych przestrzeni, pomniejszoną o liczbę osób które już wcześniej miały taki dostęp do innej atrakcyjnej przestrzeni miejskiej.

Przedsięwzięcie nr 38.: [przedsięwzięcie zakończone] Zagospodarowanie obiektów pofabrycznych i kompleksu pałacowego Steinertów

Przedsięwzięcie nr 39.: [przedsięwzięcie wykreślone] Program termomodernizacji budynków – program komplementarny w stosunku do Rewitalizacji Obszarowej Centrum Łodzi

Przedsięwzięcie nr 40.: [przedsięwzięcie wykreślone] Program uzbrojenia terenów inwestycyjnych

Przedsięwzięcie nr 41.: Informatyczne usługi przestrzenne w rewitalizowanej strefie wielkomiejskiej miasta Łodzi

■ **Cel rewitalizacji realizowany przez to przedsięwzięcie**

Cel operacyjny 2.1. Budować wizerunek centrum Łodzi jako przestrzeni atrakcyjnej, żywej, kreatywnej, ciekawej i przyjaznej.

■ **Opis realizowanych zadań i lokalizacja przedsięwzięcia**

Przedsięwzięcie będzie realizowane w całości na obszarze rewitalizacji, w wielu lokalizacjach.

- 1) Wykonanie, udostępnienie i prezentacja powszechnie dostępnej Geodezyjnej Ewidencji Sieci Uzbrojenia Terenu GESUT, czyli zbioru danych geograficznych o przewodach sieci uzbrojenia terenu i podziemnych budowlach (przedmiotach GESUT), o ich właścicielach oraz administratorach (podmioty GESUT).
- 2) Monitorowanie zmian przestrzeni/ zabudowy - dane z monitoringu zmian zabudowy wykonanej na podstawie aktualnej Ortofotomapy oraz detekcji różnicowej dotychczasowych opracowań ortoobrazowych. Prezentacja systemów wizualizacji rozwiązań architektonicznych dla strefy wielkomiejskiej, ze szczególnym uwzględnieniem obiektów modernizowanych lub nowopowstałych, mających wpływ na architekturę krajobrazu w mieście.
- 3) Prezentacja obiektów w strefie wielkomiejskiej. Monitorowanie procesu rewitalizacji. Stworzenie portalu przedstawiającego osiągnięcia projektu.

■ **Podmiot realizujący przedsięwzięcie**

Łódzki Ośrodek Geodezji.

■ **Szacowana wartość przedsięwzięcia i źródło finansowania**

11 546 000 zł, środki z EFRR i budżetu miasta. Ponadto przewiduje się możliwość zaangażowania środków budżetu państwa i innych środków zewnętrznych.

■ **Opis oddziaływania przedsięwzięcia na zdiagnozowany kryzys**

Przedsięwzięcie nie oddziałuje bezpośrednio na żaden z czynników kryzysu. Jego specyfika polega na tym, że oddziałuje ono pośrednio na wszystkie przedsięwzięcia, których elementami są zadania budowlane przewidujące podłączenie do instalacji podziemnych lub wymagające przeprowadzenia robót ziemnych. Dzięki zrealizowaniu przedsięwzięcia będzie możliwe sprawniejsze projektowanie i realizowanie zadań budowlanych w obszarze rewitalizacji, a z kolei ta zwiększona sprawność będzie oddziaływać bezpośrednio na czynniki kryzysu: problematyczną jakość miejsc zamieszkania, deficyt dobrze urządzonej przestrzeni publicznych, możliwość podejmowania działalności gospodarczej itp.

■ **Prognozowane rezultaty przedsięwzięcia i sposób ich oceny**

Rezultatem jest publiczny otwarty dostęp do produktu przedsięwzięcia: odpowiedniego rozwiązania informatycznego składającego się z bazy danych o instalacjach i interfejsu służącego wprowadzaniu danych oraz ich prezentacji. Wskaźnik rezultatu to wskaźnik faktycznego uruchomienia i udostępnienia produktu. Ma on charakter binarny (TAK/NIE).

Przedsięwzięcie nr 42.: Budowa systemów teleinformatycznych wspierających realizację I Etapu Programu Inteligentna Polityka Społeczna w Łodzi – IPS

■ **Cel rewitalizacji realizowany przez to przedsięwzięcie**

Cel operacyjny 1.2 Zmniejszyć skalę narażenia na ubóstwo, zahamować proces dziedziczenia ubóstwa, w tym - poprzez animację społeczną.

Pomocniczo:

Cel operacyjny 1.1 Tworzyć bodźce dla lepszego zatrudnienia.

Cel operacyjny 1.4 Budować wspólnotę łódzian wokół dobra wspólnego.

Cel operacyjny 1.7 Zapobiegać eksportowaniu problemów społecznych poza obszar.

■ **Opis realizowanych zadań i lokalizacja przedsięwzięcia**

Projekt nie ma charakteru przestrzennego, dotyczy rozwoju e-usług oraz budowy systemów teleinformatycznych skierowanych do mieszkańców miasta, służących realizacji celów rewitalizacji. Z tego względu brak możliwości wskazania lokalizacji projektu.

Celem bezpośrednim projektu jest umożliwienie integracji informacji na temat usług obszaru polityki społecznej i ich adresatów oraz optymalizacja procesów i usprawnienie obiegu informacji w obszarze polityki społecznej w mieście Łodzi. Realizacja Projektu przyczyni się do zwiększenia dostępu do informacji na temat form pomocy dostępnych w obszarze polityki społecznej dla klientów i pracowników polityki społecznej, jak również pozwoli na dokonanie usprawnień w zakresie korzystania z poszczególnych usług. Projekt przyczyni się również do wzrostu efektywności działania jednostek obszaru IPS oraz do poprawy jakości świadczonych przez nie usług.

Zakres rzeczowy projektu obejmuje wdrożenie systemu teleinformatycznego wraz z zakupem niezbędnej infrastruktury IT oraz budowę platformy umożliwiającej dostęp do usług społecznych.

■ **Podmiot realizujący przedsięwzięcie**

Łódzki Ośrodek Geodezji

■ **Szacowana wartość przedsięwzięcia i źródło finansowania**

11 287 581 zł – środki z EFRR, budżet państwa i budżet miasta.

■ **Opis oddziaływania przedsięwzięcia na zdiagnozowany kryzys**

Prognozuje się pozytywne oddziaływanie projektu na przezwyciężanie negatywnych zjawisk społecznych i przywracania utraconej spójności społecznej na obszarze rewitalizacji poprzez usprawnienie obiegu informacji w zakresie działań polityki społecznej, a także usprawnienia w zakresie korzystania z poszczególnych usług.

■ **Prognozowane rezultaty przedsięwzięcia i sposób ich oceny**

Zakłada się, że rezultatem realizacji Przedsięwzięcia (wskaźniki z SzOOP) będzie liczba pobrań/ odtworzeń dokumentów zawierających informacje sektora publicznego. Produktami projektu będą m.in.: utworzone lub dostosowane systemy informatyczne oraz usługi publiczne udostępnione on-line o stopniu dojrzałości 3 - dwustronna interakcja. Rezultaty zostaną zmierzone na podstawie protokołów odbioru oraz informacji z systemu.

■ **Uzasadnienie realizacji projektu poza obszarem rewitalizacji**

Projekt nie ma charakteru przestrzennego, brak jest możliwości wskazania lokalizacji projektu.

Projekt służy realizacji celów zapisanych w Gminnym Obszarze Rewitalizacji, zwłaszcza celu operacyjnego 1.2 - *Zmniejszyć skalę narażenia na ubóstwo, zahamować proces dziedziczenia ubóstwa, w tym - poprzez animację społeczną*, w ramach kierunku działania: *Stosować preferencyjne wsparcie dla działań nastawionych na zintegrowaną pracę modelem Labiryntu Problemów – złożonej sieci współzależnych przyczyn problemów społecznych, z których ubóstwo jest jednym z problemów węzłowych*, cel operacyjny 1.1 *Tworzyć bodźce dla lepszego zatrudnienia*, a także cel operacyjny 1.7 *Zapobiegać eksportowaniu problemów społecznych poza obszar*, w ramach kierunku działania „Prowadzić pełną ewidencję ruchów ludności związanych z przedsięwzięciami rewitalizacyjnymi, w tym – przekwaterowań czasowych związanych z remontami i powrotów po zakończeniu remontów; wskaźnik odsetka powrotów powinien zmierzać do 100% i być podstawowym miernikiem rezultatu zadań remontowych w rewitalizacji.

Grupą docelową projektu będą mieszkańcy Miasta – klienci jednostek polityki społecznej, w sposób szczególny mieszkańcy obszaru rewitalizacji, gdzie, zgodnie z diagnozą GPR, w sposób skoncentrowany występują problemy społeczne, a także pracownicy jednostek polityki społecznej, które mają swoje siedziby (poza Centrum Świadczeń Socjalnych), na terenie obszaru rewitalizacji.

Z przyczyn technologicznych i merytorycznych nie można wyodrębnić z zakresu przedsięwzięcia wdrożenia tylko ograniczającego się do klientów z obszaru rewitalizacji. W zakresie realizacji Hurtowni danych gromadzących informacje statystyczne zasadnych jest porównywanie informacji o mieszkańcach obszaru rewitalizacji z mieszkańcami pozostałych obszarów miasta.

Przedsięwzięcie nr 43.: [przedsięwzięcie wykreślone] Modernizacja oraz rozbudowa szlaków i tras turystycznych w Łodzi, w tym „Wille i pałace”, „Architektura przemysłowa”, „Ulica Piotrkowska” „Łódź Bajkowa”

Przedsięwzięcie nr 44.: Program rozwoju gospodarki turystycznej – program komplementarny w stosunku do Rewitalizacji Obszarowej Centrum Łodzi

■ **Cel rewitalizacji realizowany przez to przedsięwzięcie**

Cel operacyjny 1.2. Zmniejszyć skalę narażenia na ubóstwo, zahamować proces dziedziczenia ubóstwa, w tym - poprzez animację społeczną.

Cel operacyjny 1.3. Zwiększyć szanse edukacyjne młodych mieszkańców obszaru rewitalizacji.

Cel operacyjny 1.4. Budować wspólnotę Łódzian wokół dobra wspólnego.

Cel operacyjny 2.1. Budować wizerunek centrum Łodzi jako przestrzeni atrakcyjnej, żywej, kreatywnej, ciekawej i przyjaznej.

Cel operacyjny 2.2. Tworzyć przesłanki do odczuwania dumy z centrum Łodzi przez wprowadzanie do centrum projektów budujących prestiż obszaru.

■ **Opis realizowanych zadań i lokalizacja przedsięwzięcia**

Przedsięwzięcie będzie realizowane na obszarze rewitalizacji, częściowo poza obszarem, w wielu lokalizacjach.

Celem programu jest zwiększone wykorzystanie walorów przyrodniczych i kulturowych dla rozwoju gospodarki turystycznej. Program przyczyni się do stworzenia warunków do rozwoju gospodarki turystycznej w oparciu o wykorzystanie potencjałów endogenicznych regionu.

■ **Podmiot realizujący przedsięwzięcie**

Miasto Łódź.

■ **Szacowana wartość przedsięwzięcia i źródło finansowania**

6 230 772 zł, środki z EFRR i budżetu miasta. Ponadto przewiduje się możliwość zaangażowania środków budżetu państwa i innych środków zewnętrznych.

■ **Opis oddziaływania przedsięwzięcia na zdiagnozowany kryzys**

Przewiduje się istotne oddziaływanie tego przedsięwzięcia na następujące zdiagnozowane problemy:

- niski poziom uczestnictwa w życiu publicznym i kulturalnym.

■ **Prognozowane rezultaty przedsięwzięcia i sposób ich oceny**

Rezultatem zrealizowania programu będzie wzrost możliwości zarobkowania przez mieszkańców w sektorze obsługi ruchu turystycznego w związku ze zwiększeniem tego ruchu na skutek zrealizowania programu. Wskaźnikiem ewaluacyjnym dla tego rezultatu jest wskaźnik intensywności ruchu turystycznego Charvata⁸², wyrażony liczbą noclegów udzielonych w ciągu roku, przypadającą na 100 mieszkańców stałych. W Programie rozwoju gospodarki turystycznej należy prognozować wzrost wskaźnika Charvata nie mniejszy niż o 1,5% rocznie. Wartością bazową wskaźnika jest wartość wyliczona dla roku 2016. Wartości referencyjne zostaną przyjęte w Programie, przy czym powinna być niższa niż 200 (granica intensywności zauważalnej).

UWAGA: alternatywnym wskaźnikiem, dopuszczalnym do przyjęcia w Programie może być wskaźnik intensywności ruchu turystycznego Schneidera, wyrażony z kolei liczbą turystów korzystających z noclegów w ciągu roku, przypadającą na 1000 mieszkańców stałych (dane o liczbie turystów są jednak trudniej dostępne, niż dane o liczbie udzielonych noclegów). Dla wskaźnika Schneidera wartość referencyjna nie powinna być planowana na poziomie niższym, niż 100 (granica zauważalnej intensywności ruchu turystycznego).

Przedsięwzięcie nr 45.: Program promocji gospodarczej

■ **Cel rewitalizacji realizowany przez to przedsięwzięcie**

Cel operacyjny 1.1. Tworzyć bodźce dla lepszego zatrudnienia.

Cel operacyjny 3.1. Tworzyć przestrzeń dla działalności gospodarczej.

Cel operacyjny 4.3. Poprawić wyposażenie obszarów zamieszkania w niezbędną siećową infrastrukturę techniczną.

■ **Opis realizowanych zadań i lokalizacja przedsięwzięcia**

Przedsięwzięcie będzie realizowane w całości na obszarze rewitalizacji, w wielu lokalizacjach.

Głównym celem projektu jest zwiększenie poziomu handlu zagranicznego sektora MŚP i zdobywanie nowych rynków zbytu poprzez organizację i udział w przedsięwzięciach, ukierunkowanych na zwiększenie międzynarodowej rangi regionu, nawiązywanie kontaktów z partnerami zagranicznymi i pozyskiwanie informacji na temat rynków zagranicznych.

Celem programu są zadania związane z wypracowaniem kompleksowej oferty promocji gospodarczej, zmierzającej do wzrostu eksportu i zdobywania nowych rynków zbytu, nawiązywania kontaktów z partnerami zagranicznymi i pozyskiwania informacji na temat rynków zagranicznych, w szczególności w zakresie rynków obejmujących regionalne specjalizacje:

- 1) przygotowanie i promocja kompleksowych ofert inwestycyjnych, handlowych lub współpracy,
- 2) tworzenie nowych i rozwój istniejących systemów informacji gospodarczej,
- 3) organizacja i udział w przedsięwzięciach ukierunkowanych na zwiększenie międzynarodowej rangi gospodarczej regionu.

⁸² Wskaźnika intensywności ruchu turystycznego Charvata nie należy mylić z *indeksem nasycenia bazą turystyczną Charvata*, który wyrażony jest liczbą miejsc noclegowych przypadających na km² powierzchni całkowitej.

■ **Podmiot realizujący przedsięwzięcie**

Miasto Łódź.

■ **Szacowana wartość przedsięwzięcia i źródło finansowania**

21 927 559 zł, środki z EFRR i budżetu miasta. Ponadto przewiduje się możliwość zaangażowania środków budżetu państwa i innych środków zewnętrznych.

■ **Opis oddziaływania przedsięwzięcia na zdiagnozowany kryzys**

Przewiduje się istotne oddziaływanie na następujące zdiagnozowane problemy:

- wysokie bezrobocie.

■ **Prognozowane rezultaty przedsięwzięcia i sposób ich oceny**

Rezultatem będzie zwiększony potencjał zdolności eksportowej przedsiębiorców z obszaru rewitalizacji. Wskaźnikiem rezultatu będzie liczba przedsiębiorców mających siedzibę lub zakład w obszarze rewitalizacji objętych programem. Wartość bazowa wynosi 0. Wartość wskaźnika powinna corocznie rosnąć.

Przedsięwzięcie nr 46.: Budowa drogi podziemnej wraz z płytą rynku NCŁ i parkingiem pod rynkiem⁸³

■ **Cel rewitalizacji realizowany przez to przedsięwzięcie**

Cel operacyjny 1.4. Budować wspólnotę łódzian wokół dobra wspólnego.

Cel operacyjny 2.1. Budować wizerunek centrum Łodzi jako przestrzeni atrakcyjnej, żywej, kreatywnej, ciekawej i przyjaznej.

Cel operacyjny 2.2. Tworzyć przesłanki do odczuwania dumy z centrum Łodzi przez wprowadzanie do centrum projektów budujących prestiż obszaru.

Cel operacyjny 2.3. Stopniowo uspołniać i wzbogacać krajobraz kulturowy obszaru jako fundament tożsamości lokalnej.

Cel operacyjny 4.2. Promować powstawanie przestrzeni publicznych i półpublicznych aranżowanych z udziałem mieszkańców.

Cel operacyjny 4.4. Tworzyć konsekwentną preferencję dla ruchu pieszego z uwzględnieniem dostosowania do zmian klimatycznych.

■ **Opis realizowanych zadań i lokalizacja przedsięwzięcia**

Przedsięwzięcie jest zlokalizowane w całości na obszarze rewitalizacji.

- 1) Budowa rynku Kobro (pow. całkowita 4063 m²),
- 2) Budowa parkingów podziemnych wraz z kondygnacją techniczną:
 - a. kondygnacja podziemna techniczna – pow. całkowita – 4596 m²
 - b. parking podziemny poziom -6,5m – pow. całkowita – 4596 m²
 - c. parking podziemny poziom -9,5m – pow. całkowita – 4596 m²
 - d. parking podziemny poziom -12,5m - pow. całkowita – 4596 m²
 - e. parking podziemny poziom – 15,5m – pow. całkowita – 4596 m²

⁸³ W Kontrakcie Terytorialnym Województwa Łódzkiego rozumiany jako „Kompleksowy program integracji sieci niskoemisyjnego transportu publicznego w metropolii łódzkiej wraz z zakupem taboru do obsługi trasy W-Z oraz innych linii komunikacyjnych i modernizacją zajezdni tramwajowych w Łodzi”.

- f. budowa drogi podziemnej pow. użytkowa - 4375 m²
- g. zagospodarowanie terenu nad drogą podziemną - pow. użytkowa – 4375 m²
- h. budowa infrastruktury podziemnej i towarzyszącej – instalacje i sieci techniczne.

■ **Podmiot realizujący przedsięwzięcie**

Miasto Łódź.

■ **Szacowana wartość przedsięwzięcia i źródło finansowania**

91 271 256 zł. Przewiduje się możliwość zaangażowania środków programów operacyjnych, budżetu państwa i innych środków zewnętrznych.

■ **Opis oddziaływania przedsięwzięcia na zdiagnozowany kryzys**

Przewiduje się istotne oddziaływanie tego przedsięwzięcia na następujące zdiagnozowane problemy:

- niski poziom uczestnictwa w życiu publicznym i kulturalnym;
- negatywne zjawiska przestrzenno-funkcjonalne.

■ **Prognozowane rezultaty przedsięwzięcia i sposób ich oceny**

Prognozowanym rezultatem jest powstanie unikalnej, prestiżowej przestrzeni publicznej – rynku Kobro, która ma szansę stać się symboliczną dla Łodzi. Rezultat ten musi być mierzony indeksem dostępności nowo powstałej przestrzeni⁸⁴. Wskaźnikiem rezultatu będzie więc liczba ludności zamieszkałej w 8-minutowej strefie dojazdu (500 m).

Przedsięwzięcie nr 47.: [przedsięwzięcie zakończone] Remont przebudowa i rozbudowa Muzeum Przyrodniczego Uniwersytetu Łódzkiego w raz z infrastrukturą techniczną [zakończone, do wykreślenia]

Przedsięwzięcie nr 48.: Renowacja elewacji budynków Biblioteki Uniwersytetu Łódzkiego w Łodzi przy ul. Matejki 32/38

■ **Cel rewitalizacji realizowany przez to przedsięwzięcie**

Cel operacyjny 1.3. Zwiększyć szanse edukacyjne młodych mieszkańców obszaru rewitalizacji.

Pomocniczo:

Cel operacyjny 4.1. Poprawić standard techniczny budynków mieszkalnych i usługowych w obszarze zamieszkania.

■ **Opis realizowanych zadań i lokalizacja przedsięwzięcia**

Przedsięwzięcie skierowane jest do wszystkich mieszkańców Łodzi w tym z obszaru rewitalizacji.

Zakres inwestycji obejmuje modernizację elewacji i drobne prace naprawcze. Prace budowlane poprzedziło wykonanie audytu energetycznego, który służył jako wytyczne do ocieplenia budynków. Prace budowlane podzielone zostały na dwa etapy:

Etap 1. Ocieplenie ścian, wymianę okien i wymianę instalacji centralnego ogrzewania (budynek główny i pawilon), magazyn - ocieplony częściowo od wewnątrz a częściowo od zewnątrz.

⁸⁴ Samo powstanie przestrzeni to produkt a nie rezultat

Etap 2. Remont elewacji (w nawiązaniu do istniejącej struktury i formy wykończenia elewacji) oraz wymiana piaskowca na poziomie.

Projektowi będzie towarzyszyło sporządzenie skróconej koncepcji działania Biblioteki na rzecz mieszkańców obszaru rewitalizacji, zawierającej w szczególności plan współpracy edukacyjnej Biblioteki z zainteresowanymi szkołami z obszaru rewitalizacji.

■ **Podmiot realizujący przedsięwzięcie**

Uniwersytet Łódzki.

■ **Szacowana wartość przedsięwzięcia i źródło finansowania**

4 546 995 zł, środki prywatne (w tym dofinansowanie z NFOŚiGW w kwocie 2 751 692,45 zł). przewiduje się możliwość zaangażowania środków programów operacyjnych, budżetu państwa i innych środków zewnętrznych.

■ **Opis oddziaływania przedsięwzięcia na zdiagnozowany kryzys**

Przewiduje się istotne oddziaływanie tego przedsięwzięcia na następujące zdiagnozowane problemy:

- niski poziom edukacji oraz kapitału społecznego;
- niski poziom uczestnictwa w życiu publicznym i kulturalnym;
- negatywne zjawiska środowiskowe w tym problem niskiej emisji;
- negatywne zjawiska przestrzenno-funkcjonalne.

■ **Prognozowane rezultaty przedsięwzięcia i sposób ich oceny**

Rezultatem – z punktu widzenia celów rewitalizacji – będzie stworzenie młodzieży z obszaru rewitalizacji możliwości korzystania z edukacyjnego potencjału Biblioteki, w sposób i w skali opisanej w wypracowanej i przyjętej koncepcji. Wskaźnikiem będzie:

- 1) Opracowana i przyjęta skrócowa koncepcja działania Biblioteki na rzecz młodzieży szkolnej z obszaru rewitalizacji (wskaźnik binarny TAK/NIE);
- 2) Corocznie realizowane przez Bibliotekę działania edukacyjne na rzecz grup szkolnych z obszaru rewitalizacji. Wartość bazową wskaźnika i wartości referencyjne dla kolejnych lat określi koncepcja, o której mowa w pkt. 1.

Przedsięwzięcie nr 49.: [przedsięwzięcie zakończono zakończzone] Dostosowanie frontonu budynku głównego do standardu zrewitalizowanego otoczenia ulicy Jaracza (Teatr im. Stefana Jaracza w Łodzi)

Przedsięwzięcie nr 50.: Remont i modernizacja budynku Starej Fabryki Termometrów przy ul. Targowej 57

■ **Cel rewitalizacji realizowany przez to przedsięwzięcie**

Cel operacyjny 1.3. Zwiększyć szanse edukacyjne młodych mieszkańców obszaru rewitalizacji.

Cel operacyjny 1.4. Budować wspólnotę łodźian wokół dobra wspólnego.

Cel operacyjny 2.1. Budować wizerunek centrum Łodzi jako przestrzeni atrakcyjnej, żywej, kreatywnej, ciekawej i przyjaznej.

Cel operacyjny 2.2. Tworzyć przesłanki do odczuwania dumy z centrum Łodzi przez wprowadzanie do centrum projektów budujących prestiż obszaru.

Cel operacyjny 2.3. Stopniowo uspójniać i wzbogacać krajobraz kulturowy obszaru jako fundament tożsamości lokalnej.

■ Opis realizowanych zadań i lokalizacja przedsięwzięcia

Przedsięwzięcie jest zlokalizowane w całości na obszarze rewitalizacji.

Celem projektu modernizacji budynku pofabrycznego jest rozwój działalności PWSFTViT polegający przede wszystkim na zapewnieniu większej dostępności Uczelni dla mieszkańców Łodzi, regionu oraz zapewnienie absolwentom Uczelni kompleksowego wsparcia w karierach zawodowych. Studenci i absolwenci naszej Uczelni wykorzystaliby nabyte podczas studiów umiejętności, poprzez działania praktyczne w utworzonym rewitalizowanym obiekcie odpowiednika w Europie środkowo – wschodniej Centrum VFX 9 Komputerowych efektów specjalnych) oraz animacji 3 D. W ramach realizowanego projektu przewidujemy;

- 1) Opracowanie strategicznej koncepcji działania Centrum z uwzględnieniem w tej koncepcji działań na rzecz mieszkańców obszaru rewitalizacji, np. poprzez odpowiednie otwarte programy edukacyjne, media-lab'y itp.
- 2) Działania inwestycyjne:
 - a. rozbiórkę fragmentów budynku w przestrzeniach w których utylizacja rtęci byłaby niemożliwa,
 - b. utylizację skażonego materiału budowlanego,
 - c. wzmocnienie konstrukcyjne budynku od strony wewnętrznej,
 - d. zachowanie zewnętrznej elewacji z wymianą fragmentów zdegradowanych ścian,
 - e. adaptacja przestrzeni wewnętrznej na potrzeby dydaktyki i rozwoju kultury wraz z zagospodarowaniem terenu,
 - f. zagospodarowanie terenu na otwartą dla mieszkańców przyjazną przestrzeń publiczną wysokiej jakości

■ Podmiot realizujący przedsięwzięcie

Państwowa Wyższa Szkoła Filmowa, Telewizyjna i Teatralna im. Leona Schillera w Łodzi.

■ Szacowana wartość przedsięwzięcia i źródło finansowania

90 000 000 zł – środki prywatne. Ponadto przewiduje się możliwość zaangażowania środków programów operacyjnych, budżetu państwa i innych środków zewnętrznych.

■ Opis oddziaływania przedsięwzięcia na zdiagnozowany kryzys

Przewiduje się istotne oddziaływanie tego przedsięwzięcia na następujące zdiagnozowane problemy:

- niski poziom uczestnictwa w życiu publicznym i kulturalnym;
- negatywne zjawiska przestrzenno-funkcjonalne.

■ Prognozowane rezultaty przedsięwzięcia i sposób ich oceny

Rezultatem przedsięwzięcia – z punktu widzenia GPR – będzie ożywienie uczestnictwa w kulturze mieszkańców obszaru rewitalizacji poprzez uruchomienie w nowo powstałym Centrum Komputerowych Efektów Specjalnych i Animacji 3D programów edukacyjnych i animacyjno-kulturalnych otwartych dla mieszkańców. Wskaźnikami rezultatu będą:

- 1) powstanie strategicznego planu takich działań (wskaźnik ten ma charakter binarny TAK/NIE i musi być osiągnięty przed oddaniem do użytkowania części inwestycyjnej przedsięwzięcia);
- 2) średnioroczna liczba mieszkańców – beneficjentów takich działań (lub alternatywnie – średnioroczna liczba zrealizowanych mikro-projektów artystycznych z udziałem mieszkańców –

zależnie od wskazań planu, o którym mowa w p. 1). Wartość bazowa wskaźnika wynosi 0. Wartość referencyjną (planowaną do osiągnięcia) wyznaczy PWSFTviT w planie, o którym mowa. Zakłada się że wskaźnik referencyjny zostanie osiągnięty po pierwszych trzech latach działania Centrum i następnie będzie corocznie niemalejący.

Przedsięwzięcie nr 51.: [przedsięwzięcie wykreślone] Modernizacja budynku Wydziału Postępowań Administracyjnych Komendy Wojewódzkiej Policji w Łodzi

Przedsięwzięcie nr 52.: Modernizacja budynku Komendy Miejskiej Policji w Łodzi przy ul. Tuwima 12a

■ **Cel rewitalizacji realizowany przez to przedsięwzięcie**

Cel operacyjny 2.1. Budować wizerunek centrum Łodzi jako przestrzeni atrakcyjnej, żywej, kreatywnej, ciekawej i przyjaznej.

Cel operacyjny 4.1. Poprawić standard techniczny budynków mieszkalnych i usługowych w obszarze zamieszkania.

■ **Opis realizowanych zadań i lokalizacja przedsięwzięcia**

Przedsięwzięcie jest zlokalizowane w całości na obszarze rewitalizacji (ul. Tuwima 12a).

Opis realizowanych zadań:

- 1) Kompleksowy remont pomieszczeń wraz z poprawą ich funkcjonalności, podwyższeniem standardu użytkowego oraz dostosowaniem do obecnie obowiązujących przepisów;
- 2) Modernizacja instalacji elektrycznej wraz ze zmianą systemu oświetlenia (zmiana oświetlenia na energooszczędne typu LED);
- 3) Modernizacja instalacji wodno-kanalizacyjnej;
- 4) Prace ogólnobudowlane.

■ **Podmiot realizujący przedsięwzięcie**

Komenda Wojewódzka Policji w Łodzi (w ramach partnerstwa z Miastem Łódź)

■ **Szacowana wartość przedsięwzięcia i źródło finansowania**

Modernizacja budynku Komendy Miejskiej Policji w Łodzi przy ul. Tuwima 12a szacowana wartość przedsięwzięcia 15 153 600 zł brutto (kwota zawarta w ramach szacowanej wartości przedsięwzięcia nr 6).

■ **Opis oddziaływania przedsięwzięcia na zdiagnozowany kryzys**

Przewiduje się istotne oddziaływanie tego przedsięwzięcia na następujące zdiagnozowane problemy:

- negatywne zjawiska przestrzenno-funkcjonalne.

■ **Prognozowane rezultaty przedsięwzięcia i sposób ich oceny**

Rezultatem projektu będzie możliwość korzystania przez mieszkańców z przestrzeni publicznej o wyższej jakości w budynku będącym miejscem świadczenia usług publicznych. Wskaźnikiem rezultatu będzie powstanie tej przestrzeni (jednorazowy wskaźnik binarny TAK/NIE).

Przedsięwzięcie nr 53.: Rewitalizacja budynku Komendy Miejskiej Policji w Łodzi przy ul. Sienkiewicza 28/30**■ Cel rewitalizacji realizowany przez to przedsięwzięcie**

Cel operacyjny 2.1. Budować wizerunek centrum Łodzi jako przestrzeni atrakcyjnej, żywej, kreatywnej, ciekawej i przyjaznej.

Cel operacyjny 4.1. Poprawić standard techniczny budynków mieszkalnych i usługowych obszarze zamieszkania.

■ Opis realizowanych zadań i lokalizacja przedsięwzięcia

Przedsięwzięcie jest zlokalizowane w całości na obszarze rewitalizacji (ul. Sienkiewicza 28/30).

- 1) Kompleksowy remont pomieszczeń wraz z poprawą ich funkcjonalności, podwyższeniem standardu użytkowego oraz dostosowaniem do obecnie obowiązujących przepisów;
- 2) Modernizacja instalacji elektrycznej wraz ze zmianą systemu oświetlenia (zmiana oświetlenia na energooszczędne typu LED);
- 3) Modernizacja instalacji wodno-kanalizacyjnej;
- 4) Prace ogólnobudowlane.

■ Podmiot realizujący przedsięwzięcie

Komenda Wojewódzka Policji w Łodzi (w ramach partnerstwa z Miastem Łódź).

■ Szacowana wartość przedsięwzięcia i źródło finansowania

Rewitalizacja budynku Komendy Miejskiej Policji w Łodzi przy ul. Sienkiewicza 28/30 szacowana wartość przedsięwzięcia 31 734 000 zł brutto (kwota zawarta w ramach szacowanej wartości przedsięwzięcia nr 6).

■ Opis oddziaływania przedsięwzięcia na zdiagnozowany kryzys

Przewiduje się istotne oddziaływanie tego przedsięwzięcia na następujące zdiagnozowane problemy:

- negatywne zjawiska przestrzenno-funkcjonalne.

■ Prognozowane rezultaty przedsięwzięcia i sposób ich oceny

Rezultatem projektu będzie możliwość korzystania przez mieszkańców z przestrzeni publicznej o wyższej jakości w budynku będącym miejscem świadczenia usług publicznych. Wskaźnikiem rezultatu będzie powstanie tej przestrzeni (jednorazowy wskaźnik binarny TAK/NIE).

Przedsięwzięcie nr 54.: [przedsięwzięcie wykreślone] Modernizacja budynku dawnego kina „Przedwiośnie” zlokalizowanego przy ul. Żeromskiego 74/76 w Łodzi

Przedsięwzięcie nr 55.: [przedsięwzięcie wykreślone] Modernizacja budynku zabytkowego kina „Tatry” zlokalizowanego przy ul. Sienkiewicza 40 w Łodzi

Przedsięwzięcie nr 56.: Modernizacja budynku zlokalizowanego przy ul. Sienkiewicza 3 w Łodzi

■ **Cel rewitalizacji realizowany przez to przedsięwzięcie**

Cel operacyjny 4.1. Poprawić standard techniczny budynków mieszkalnych i usługowych w obszarze zamieszkania.

Cel operacyjny 4.3. Poprawić wyposażenie obszarów zamieszkania w niezbędną siećową infrastrukturę techniczną.

■ **Opis realizowanych zadań i lokalizacja przedsięwzięcia**

Przedsięwzięcie jest zlokalizowane w całości na obszarze rewitalizacji (ul. Sienkiewicza 3).

Przewiduje się wykonanie generalnego remontu polegającego na:

- wymianie instalacji elektrycznej,
- wymianie integrowanego systemu ochrony i zabezpieczenia p.poż.,
- wymianie dwóch dźwigów osobowych,
- modernizacji instalacji wentylacji mechanicznej i klimatyzacji,
- wymianie instalacji c.o. i wod-kan,
- adaptacji wnętrza,
- termomodernizacji budynku wraz z remontem kamiennych okładzin ścian, kamiennych balustrad, dachów i tarasów oraz wymiany części okien i drzwi wejściowych do budynku.

■ **Podmiot realizujący przedsięwzięcie**

Zarząd Nieruchomości Województwa Łódzkiego

■ **Szacowana wartość przedsięwzięcia i źródło finansowania**

50 000 000 zł. Przewiduje się możliwość zaangażowania środków programów operacyjnych, budżetu państwa i innych środków zewnętrznych.

■ **Opis oddziaływania przedsięwzięcia na zdiagnozowany kryzys**

Przewiduje się istotne oddziaływanie tego przedsięwzięcia na następujące zdiagnozowane problemy:

- negatywne zjawiska przestrzenno-funkcjonalne.

■ **Prognozowane rezultaty przedsięwzięcia i sposób ich oceny**

Rezultatem projektu będzie możliwość korzystania przez mieszkańców z przestrzeni publicznej o wyższej jakości w budynku będącym miejscem świadczenia usług publicznych. Wskaźnikiem rezultatu będzie powstanie tej przestrzeni (jednorazowy wskaźnik binarny TAK/NIE).

Przedsięwzięcie nr 57.: Modernizacja budynku zlokalizowanego przy ul. Roosevelta 15 w Łodzi

■ **Cel rewitalizacji realizowany przez to przedsięwzięcie**

Cel operacyjny 4.1. Poprawić standard techniczny budynków mieszkalnych i usługowych w obszarze zamieszkania.

Cel operacyjny 4.3. Poprawić wyposażenie obszarów zamieszkania w niezbędną siećową infrastrukturę techniczną.

■ **Opis realizowanych zadań i lokalizacja przedsięwzięcia**

Przedsięwzięcie jest zlokalizowane w całości na obszarze rewitalizacji (ul. Roosevelta 15).

W ramach modernizacji budynku z przystosowaniem do funkcji administracyjno-biurowej dla potrzeb Sejmiku Województwa Łódzkiego i Urzędu Marszałkowskiego niezbędna jest kompleksowa renowacja obiektu (elewacje, stolarka, wnętrza – sufity, witraże, posadzka, balustrady, kantory, elementy oświetlenia), oraz wykonanie robót związanych z dostosowaniem obiektu do nowej funkcji użytkowej:

- wyburzenie ścianek, udrożnienie tylnej klatki schodowej,
- naprawa i wymiana izolacji termicznej dachów, wymiana poszycia dachowego,
- renowacja nadświetla nad dawną salą operacyjną,
- dobudowa dźwigu osobowego,
- przebudowa dziedzińca i przejazdu bramowego,
- wymiana instalacji sanitarnych, centralnego ogrzewania, elektrycznych,
- wykonanie instalacji wentylacji mechanicznej, klimatyzacji, sygnalizacji pożaru, przeciw włamaniowej, telefonicznej i multimedialnej,
- wykonanie niezbędnych elementów zewnętrznych jak: oświetlenie terenu, przyłącza do istniejącej infrastruktury.

Należy podkreślić konieczność zachowania i zabezpieczenia wszelkich elementów określonych w wytycznych właściwego konserwatora zabytków.

■ **Podmiot realizujący przedsięwzięcie**

Zarząd Nieruchomości Województwa Łódzkiego.

■ **Szacowana wartość przedsięwzięcia i źródło finansowania**

15 536 726 zł. Przewiduje się możliwość zaangażowania środków programów operacyjnych, budżetu państwa i innych środków zewnętrznych.

■ **Opis oddziaływania przedsięwzięcia na zdiagnozowany kryzys**

Przewiduje się istotne oddziaływanie tego przedsięwzięcia na następujące zdiagnozowane problemy:

- negatywne zjawiska przestrzenno-funkcjonalne.

■ **Prognozowane rezultaty przedsięwzięcia i sposób ich oceny**

Rezultatem projektu będzie możliwość korzystania przez mieszkańców z przestrzeni publicznej o wyższej jakości w budynku będącym miejscem świadczenia usług publicznych. Wskaźnikiem rezultatu będzie powstanie tej przestrzeni (jednorazowy wskaźnik binarny TAK/NIE).

Przedsięwzięcie nr 58.: [przedsięwzięcie wykreślone] Modernizacja budynku zlokalizowanego przy ul. Pomorskiej 54 w Łodzi**Przedsięwzięcie nr 59.: Modernizacja budynku kina „Polonia” zlokalizowanego przy ul. Piotrkowskiej 67 w Łodzi****■ Cel rewitalizacji realizowany przez to przedsięwzięcie**

Cel operacyjny 1.2. Zmniejszyć skalę narażenia na ubóstwo, zahamować proces dziedziczenia ubóstwa, w tym - poprzez animację społeczną.

Cel operacyjny 1.4. Budować wspólnotę Łódzian wokół dobra wspólnego.

Cel operacyjny 2.1. Budować wizerunek centrum Łodzi jako przestrzeni atrakcyjnej, żywej, kreatywnej, ciekawej i przyjaznej.

Cel operacyjny 2.2. Tworzyć przesłanki do odczuwania dumy z centrum Łodzi przez wprowadzanie do centrum projektów budujących prestiż obszaru.

Cel operacyjny 2.3. Stopniowo uspołniać i wzbogacać krajobraz kulturowy obszaru jako fundament tożsamości lokalnej.

Cel operacyjny 4.1. Poprawić standard techniczny budynków mieszkalnych i usługowych w obszarze zamieszkania.

Cel operacyjny 4.3. Poprawić wyposażenie obszarów zamieszkania w niezbędną siećową infrastrukturę techniczną.

■ Opis realizowanych zadań i lokalizacja przedsięwzięcia

Przedsięwzięcie jest zlokalizowane w całości na obszarze rewitalizacji (ul. Piotrkowska 67).

Celem jest zachowanie unikalnych wartości budynku, składających się na tożsamość Miasta. Racjonalne, zgodne z zasadami zrównoważonego rozwoju, wykorzystanie możliwości, zasobów dziedzictwa kulturowego dla zaspokajania potrzeb i rozkwitu współczesnego Miasta o funkcji metropolitalnej, poprzez:

- przywrócenie funkcji kina,
- prace polegające na remoncie dachu, modernizacja instalacji centralnego ogrzewania.

■ Podmiot realizujący przedsięwzięcie

Zarząd Nieruchomości Województwa Łódzkiego.

■ Szacowana wartość przedsięwzięcia i źródło finansowania

500 000 zł. Przewiduje się możliwość zaangażowania środków programów operacyjnych, budżetu państwa i innych środków zewnętrznych.

■ Opis oddziaływania przedsięwzięcia na zdiagnozowany kryzys

Przewiduje się istotne oddziaływanie tego przedsięwzięcia na następujące zdiagnozowane problemy:

- niski poziom uczestnictwa w życiu publicznym i kulturalnym;
- negatywne zjawiska przestrzenno-funkcjonalne.

■ Prognozowane rezultaty przedsięwzięcia i sposób ich oceny

Rezultatem projektu będzie możliwość korzystania przez mieszkańców z przestrzeni publicznej o wyższej jakości w budynku będącym miejscem świadczenia usług publicznych. Wskaźnikiem rezultatu będzie powstanie tej przestrzeni (jedenorazowy wskaźnik binarny TAK/NIE).

Przedsięwzięcie nr 60.: [przedsięwzięcie wykreślone] Modernizacja budynków zlokalizowanych przy ulicy Narutowicza 58 w Łodzi**Przedsięwzięcie nr 61.: Modernizacja budynku kina „Bałtyk” zlokalizowanego przy ul. Narutowicza 20 w Łodzi****■ Cel rewitalizacji realizowany przez to przedsięwzięcie**

Cel operacyjny 1.2. Zmniejszyć skalę narażenia na ubóstwo, zahamować proces dziedziczenia ubóstwa, w tym - poprzez animację społeczną.

Cel operacyjny 1.4. Budować wspólnotę łodzian wokół dobra wspólnego.

Cel operacyjny 2.1. Budować wizerunek centrum Łodzi jako przestrzeni atrakcyjnej, żywej, kreatywnej, ciekawej i przyjaznej.

Cel operacyjny 2.2. Tworzyć przesłanki do odczuwania dumy z centrum Łodzi przez wprowadzanie do centrum projektów budujących prestiż obszaru.

Cel operacyjny 2.3. Stopniowo uspołniać i wzbogacać krajobraz kulturowy obszaru jako fundament tożsamości lokalnej.

Cel operacyjny 4.1. Poprawić standard techniczny budynków mieszkalnych i usługowych w obszarze zamieszkania.

Cel operacyjny 4.3. Poprawić wyposażenie obszarów zamieszkania w niezbędną siećową infrastrukturę techniczną.

■ Opis realizowanych zadań i lokalizacja przedsięwzięcia

Przedsięwzięcie jest zlokalizowane w całości na obszarze rewitalizacji (ul. Narutowicza 20).

Wynikiem przedmiotowego projektu będzie m.in.: poprawienie stanu technicznego budynku, przystosowanie instalacji wewnętrznych do obowiązujących norm i przepisów, przystosowanie budynku do obowiązujących przepisów higieniczno-sanitarnych, poprawę oraz usprawnienie warunków użytkowania budynku, przystosowanie obiektu do obowiązujących przepisów przeciwpożarowych, przystosowanie obiektu pod względem użytkowania przez osoby niepełnosprawne. Remont pokrycia papowego dachu wraz z kominami.

■ Podmiot realizujący przedsięwzięcie

Zarząd Nieruchomości Województwa Łódzkiego

■ Szacowana wartość przedsięwzięcia i źródło finansowania

500 000 zł. Przewiduje się możliwość zaangażowania środków programów operacyjnych, budżetu państwa i innych środków zewnętrznych.

■ Opis oddziaływania przedsięwzięcia na zdiagnozowany kryzys

Przewiduje się istotne oddziaływanie tego przedsięwzięcia na następujące zdiagnozowane problemy:

- niski poziom uczestnictwa w życiu publicznym i kulturalnym;
- negatywne zjawiska przestrzenno-funkcjonalne.

■ Prognozowane rezultaty przedsięwzięcia i sposób ich oceny

Rezultatem projektu będzie możliwość korzystania przez mieszkańców z przestrzeni publicznej o wyższej jakości w budynku będącym miejscem świadczenia usług publicznych. Wskaźnikiem rezultatu będzie powstanie tej przestrzeni (jednorazowy wskaźnik binarny TAK/NIE).

Przedsięwzięcie nr 62.: Modernizacja budynku zlokalizowanego przy ul. Mielczarskiego 35 w Łodzi

■ **Cel rewitalizacji realizowany przez to przedsięwzięcie**

Cel operacyjny 1.2. Zmniejszyć skalę narażenia na ubóstwo, zahamować proces dziedziczenia ubóstwa, w tym - poprzez animację społeczną.

Cel operacyjny 1.4. Budować wspólnotę Łódzian wokół dobra wspólnego.

Cel operacyjny 1.5. Zapobiegać segregacji przestrzennej, tworzyć zróżnicowaną społeczność na obszarach rewitalizowanych.

Cel operacyjny 1.7. Zapobiegać eksportowaniu problemów społecznych poza obszar.

Cel operacyjny 4.1. Poprawić standard techniczny budynków mieszkalnych i usługowych w obszarze zamieszkania.

Cel operacyjny 4.3. Poprawić wyposażenie obszarów zamieszkania w niezbędną siećową infrastrukturę techniczną.

■ **Opis realizowanych zadań i lokalizacja przedsięwzięcia**

Przedsięwzięcie jest zlokalizowane w całości na obszarze rewitalizacji (ul. Mielczarskiego 35).

Budynek wymaga termomodernizacji, docieplenia ścian i dachu, wymiany stolarki okiennej i drzwiowej, modernizacji instalacji wewnętrznych C.O. i pionu wodno-kanalizacyjnego. Generalnego remontu wnętrz, wymiany oświetlenia, wymiany instalacji elektrycznej, dostosowanie budynku dla osób niepełnosprawnych oraz dostosowanie do obecnych norm p.pożarowych.

■ **Podmiot realizujący przedsięwzięcie**

Zarząd Nieruchomości Województwa Łódzkiego

■ **Szacowana wartość przedsięwzięcia i źródło finansowania**

4 000 000 zł. Przewiduje się możliwość zaangażowania środków programów operacyjnych, budżetu państwa i innych środków zewnętrznych.

■ **Opis oddziaływania przedsięwzięcia na zdiagnozowany kryzys**

Przewiduje się istotne oddziaływanie tego przedsięwzięcia na następujące zdiagnozowane problemy:

- negatywne zjawiska przestrzenno-funkcjonalne.

■ **Prognozowane rezultaty przedsięwzięcia i sposób ich oceny**

Rezultatem projektu będzie możliwość korzystania przez mieszkańców z przestrzeni publicznej o wyższej jakości w budynku będącym miejscem świadczenia usług publicznych. Wskaźnikiem rezultatu będzie powstanie tej przestrzeni (jednorazowy wskaźnik binarny TAK/NIE).

Przedsięwzięcie nr 63.: Modernizacja budynku zlokalizowanego przy ul. Kamińskiego 7/9 w Łodzi

■ **Cel rewitalizacji realizowany przez to przedsięwzięcie**

Cel operacyjny 4.1. Poprawić standard techniczny budynków mieszkalnych i usługowych w obszarze zamieszkania.

Cel operacyjny 4.3. Poprawić wyposażenie obszarów zamieszkania w niezbędną siećową infrastrukturę techniczną.

■ **Opis realizowanych zadań i lokalizacja przedsięwzięcia**

Przedsięwzięcie jest zlokalizowane w całości na obszarze rewitalizacji (ul. Kamińskiego 7/9).

Dostosowanie budynku do potrzeb budynku biurowego, spełniającego wymogi p.poż, przystosowanie instalacji wewnętrznych do obowiązujących przepisów higieniczno-sanitarnych, wykonanie termomodernizacji z wymiana okien zespolonych na klatkach schodowych w celu zmniejszenia zużycia ciepła, wymiana oświetlenia na energooszczędne, dostosowanie budynku do użytku przez osoby niepełnosprawne.

■ **Podmiot realizujący przedsięwzięcie**

Zarząd Nieruchomości Województwa Łódzkiego

■ **Szacowana wartość przedsięwzięcia i źródło finansowania**

3 000 000 zł. Przewiduje się możliwość zaangażowania środków programów operacyjnych, budżetu państwa i innych środków zewnętrznych.

■ **Opis oddziaływania przedsięwzięcia na zdiagnozowany kryzys**

Przewiduje się istotne oddziaływanie tego przedsięwzięcia na następujące zdiagnozowane problemy:

- negatywne zjawiska przestrzenno-funkcjonalne.

■ **Prognozowane rezultaty przedsięwzięcia i sposób ich oceny**

Rezultatem projektu będzie możliwość korzystania przez mieszkańców z przestrzeni publicznej o wyższej jakości w budynku będącym miejscem świadczenia usług publicznych. Wskaźnikiem rezultatu będzie powstanie tej przestrzeni (jedorazowy wskaźnik binarny TAK/NIE).

Przedsięwzięcie nr 64.: Kompleksowa odbudowa willi Reinholda Richtera

■ **Cel rewitalizacji realizowany przez to przedsięwzięcie**

Cel operacyjny 2.1. Budować wizerunek centrum Łodzi jako przestrzeni atrakcyjnej, żywej, kreatywnej, ciekawej i przyjaznej.

Cel operacyjny 2.2. Tworzyć przesłanki do odczuwania dumy z centrum Łodzi przez wprowadzanie do centrum projektów budujących prestiż obszaru.

Cel operacyjny 2.3. Stopniowo uspójniać i wzbogacać krajobraz kulturowy obszaru jako fundament tożsamości lokalnej.

Cel operacyjny 4.1. Poprawić standard techniczny budynków mieszkalnych i usługowych w obszarze zamieszkania.

Cel operacyjny 4.3. Poprawić wyposażenie obszarów zamieszkania w niezbędną siećową infrastrukturę techniczną.

■ **Opis realizowanych zadań i lokalizacja przedsięwzięcia**

Przedsięwzięcie jest zlokalizowane w całości na obszarze rewitalizacji.

Ma na celu przywrócenie świetności zabytkowych wnętrz, usunięcie skutków pożaru i akcji gaszenia pożaru – zalania oraz powstrzymanie dalszej destrukcji zabytkowej tkanki budynku mającej na celu zapewnienie bezpieczeństwa konstrukcji budynku. Zakres zadania:

- odbudowa dachu w tym m.in. odbudowa więźby dachowej wraz z odtworzeniem historycznego pokrycia dachowego z dachówki,
- odtworzenie wieży w narożniku północno – wschodnim,
- odbudowę kominów,
- kontynuacja remontu konserwatorskiego elewacji wraz z renowacją stolarki obejmującą m.in. czyszczenie ścierne lub chemiczne murów z wystrojami architektonicznymi, wzmacnianie tynków, wykonanie profili ciągnionych, wykonanie tynków zewnętrznych

oraz szpachlowanie istniejących, malowanie tynków zewnętrznych wraz z ozdobami, wykonanie izolacji fundamentów, renowacja zabytkowej stolarki i snycerki.

Wszelkie niezbędne prace mające na celu zapewnienie bezpieczeństwa konstrukcji takie jak np.: ewentualne wzmocnienia lub wymiana stropów – na podstawie ekspertyzy. Pełny remont konserwatorski wewnątrz obejmujący zakres m.in. badania stratygraficzne, wymianę tynków w niezbędnym zakresie, oczyszczenie, odtworzenie, cyzelowanie elementów sztukatorskich, usunięcie zniszczonych parkietów oraz prace odtworzeniowe, pełną konserwację oryginalnych boazerii i stolarki, konserwację dzieł sztuki będących wyposażeniem budynku (m.in. sklepienie w westybulu, płaskorzeźby, obrazy), konserwację wraz z częściową rekonstrukcją mebli, zakup niezbędnego wyposażenia wewnątrz. Przy prowadzonych pracach wewnątrz prace towarzyszące takie jak:

- wymiana instalacji wewnątrz budynku,
- kontynuacja remontu konserwatorskiego elewacji obejmujący m.in. zabytkową stolarkę, naprawę i wymianę tynków, prace związane z izolacją fundamentów, prace odtworzeniowe na podstawie archiwalnych zdjęć.

Z uwagi na zły stan techniczny konstrukcji nośnej konieczna jest rozbiórka i odtworzenie balkonu na elewacji południowej.

■ **Podmiot realizujący przedsięwzięcie**

Politechnika Łódzka

■ **Szacowana wartość przedsięwzięcia i źródło finansowania**

22 000 000,00 zł – środki prywatne. Ponadto przewiduje się możliwość zaangażowania środków programów operacyjnych, budżetu państwa i innych środków zewnętrznych.

■ **Opis oddziaływania przedsięwzięcia na zdiagnozowany kryzys**

Przewiduje się istotne oddziaływanie tego przedsięwzięcia na następujące zdiagnozowane problemy:

- negatywne zjawiska przestrzenno-funkcjonalne.

■ **Prognozowane rezultaty przedsięwzięcia i sposób ich oceny**

Rezultatem projektu – z punktu widzenia celów rewitalizacji – będzie uspójnienie krajobrazu historycznego miasta i stworzenie mieszkańcom obszaru rewitalizacji możliwości korzystania z przestrzeni publicznej o wyższej jakości. Wskaźnikiem rezultatu będzie powstanie tej przestrzeni (jedenorazowy wskaźnik binarny TAK/NIE).

Przedsięwzięcie nr 65.: Rewitalizacja zabytkowego Parku Klepacza w Łodzi – zagospodarowanie terenu i rewaloryzacja zieleni

■ **Cel rewitalizacji realizowany przez to przedsięwzięcie**

Cel operacyjny 1.4. Budować wspólnotę łódzian wokół dobra wspólnego.

Cel operacyjny 2.1. Budować wizerunek centrum Łodzi jako przestrzeni atrakcyjnej, żywej, kreatywnej, ciekawej i przyjaznej.

Cel operacyjny 2.2. Tworzyć przesłanki do odczuwania dumy z centrum Łodzi przez wprowadzanie do centrum projektów budujących prestiż obszaru.

Cel operacyjny 4.2. Promować powstawanie przestrzeni publicznych i półpublicznych aranżowanych z udziałem mieszkańców.

■ **Opis realizowanych zadań i lokalizacja przedsięwzięcia**

Przedsięwzięcie jest zlokalizowane w całości na obszarze rewitalizacji. Opis realizowanych zadań: zagospodarowanie terenu, wykonanie rewaloryzacji zieleni.

■ **Podmiot realizujący przedsięwzięcie**

Politechnika Łódzka

■ **Szacowana wartość przedsięwzięcia i źródło finansowania**

1 750 000 zł – środki prywatne. Ponadto przewiduje się możliwość zaangażowania środków programów operacyjnych, budżetu państwa i innych środków zewnętrznych.

■ **Opis oddziaływania przedsięwzięcia na zdiagnozowany kryzys**

Przewiduje się istotne oddziaływanie tego przedsięwzięcia na następujące problemy:

- negatywne zjawiska przestrzenno-funkcjonalne.

■ **Prognozowane rezultaty przedsięwzięcia i sposób ich oceny**

Rezultatem będzie zwiększenie dostępu mieszkańców do atrakcyjnych przestrzeni publicznych wysokiej jakości. Wskaźnikiem będzie wzrost⁸⁵ liczby ludności zamieszkującej w strefie 5-minutowego pieszego dojścia (= 350 m.) do urządzanych przestrzeni, przy czym wartością bazową jest (zbadana) liczba osób, które obecnie zamieszkują w strefie 350 m od planowanych inwestycji i nie mają w promieniu 35 m innej atrakcyjnej przestrzeni publicznej.

Przedsięwzięcie nr 66.: Remont konserwatorski willi Józefa Richtera, obecnie budynek administracji rektorskiej Politechniki Łódzkiej

■ **Cel rewitalizacji realizowany przez to przedsięwzięcie**

Cel operacyjny 2.1. Budować wizerunek centrum Łodzi jako przestrzeni atrakcyjnej, żywej, kreatywnej, ciekawej i przyjaznej.

Cel operacyjny 2.2. Tworzyć przesłanki do odczuwania dumy z centrum Łodzi przez wprowadzanie do centrum projektów budujących prestiż obszaru.

Cel operacyjny 2.3. Stopniowo uspójniać i wzbogacać krajobraz kulturowy obszaru jako fundament tożsamości lokalnej.

Cel operacyjny 4.1. Poprawić standard techniczny budynków mieszkalnych i usługowych w obszarze zamieszkania.

Cel operacyjny 4.3. Poprawić wyposażenie obszarów zamieszkania w niezbędną siećową infrastrukturę techniczną.

■ **Opis realizowanych zadań i lokalizacja przedsięwzięcia**

Przedsięwzięcie jest zlokalizowane w całości na obszarze rewitalizacji.

Kontynuacja remontu konserwatorskiego elewacji wraz z renowacją stolarki obejmująca m.in.:

- czyszczenie ściernie lub chemiczne murów z wystrojami architektonicznymi, w tym z okładziny z piaskowca,
- wzmacnianie tynków,
- wykonanie tynków zewnętrznych oraz szpachlowanie istniejących,
- malowanie tynków zewnętrznych wraz z ozdobami,
- wykonanie izolacji fundamentów,
- renowacja zabytkowej stolarki i snycerki,

⁸⁵ Przez wzrost rozumiemy całkowitą liczbę ludności zamieszkującej w strefie 350-matrowego dojścia do przebudowywanych przestrzeni, pomniejszoną o liczbę osób które już wcześniej miały taki dostęp do innej atrakcyjnej przestrzeni miejskiej.

- wymiana pokrycia dachowego wraz remontem więźby dachowej w niezbędnym zakresie.
- **Podmiot realizujący przedsięwzięcie**
Politechnika Łódzka
- **Szacowana wartość przedsięwzięcia i źródło finansowania**
2 200 000 zł – środki prywatne. Ponadto przewiduje się możliwość zaangażowania środków programów operacyjnych, budżetu państwa i innych środków zewnętrznych.
- **Opis oddziaływania przedsięwzięcia na zdiagnozowany kryzys**
Przewiduje się istotne oddziaływanie tego przedsięwzięcia na następujące zdiagnozowane problemy:
 - negatywne zjawiska przestrzenno-funkcjonalne.
- **Prognozowane rezultaty przedsięwzięcia i sposób ich oceny**
Rezultatem projektu – z punktu widzenia celów rewitalizacji – będzie uspołnienie krajobrazu historycznego miasta i stworzenie mieszkańcom obszaru rewitalizacji możliwości korzystania z przestrzeni publicznej o wyższej jakości. Wskaźnikiem rezultatu będzie powstanie tej przestrzeni (jedenorazowy wskaźnik binarny TAK/NIE).

Przedsięwzięcie nr 67.: Przebudowa parkingu na terenie kampusu „A” Politechniki Łódzkiej przy ul. Żeromskiego 116

- **Cel rewitalizacji realizowany przez to przedsięwzięcie**
Cel operacyjny 4.2. Promować podnoszenie jakości oraz powstawanie przestrzeni publicznych i półpublicznych (parapublicznych) aranżowanych z udziałem mieszkańców.
- **Opis realizowanych zadań i lokalizacja przedsięwzięcia**
Przedsięwzięcie jest zlokalizowane w całości na obszarze rewitalizacji.
Przebudowa parkingu przy głównej bramie wjazdowej na teren kampusu Politechniki Łódzkiej obejmowała będzie:
 - wykonanie niezbędnej wymiany infrastruktury podziemnej (energetycznej, teleinformatycznej, kanalizacji deszczowej i sanitarnej),
 - wymianę oświetlenia,
 - wykonanie nowej nawierzchni parkingu i chodników,
 - montaż elementów małej architektury,
 - pielęgnacja zieleni, zwiększenie ilości nasadzeń, w tym zieleni wysokiej.
- **Podmiot realizujący przedsięwzięcie**
Politechnika Łódzka
- **Szacowana wartość przedsięwzięcia i źródło finansowania**
3 000 000 zł – środki prywatne. Ponadto przewiduje się możliwość zaangażowania środków programów operacyjnych, budżetu państwa i innych środków zewnętrznych.
- **Opis oddziaływania przedsięwzięcia na zdiagnozowany kryzys**
Przewiduje się oddziaływanie tego przedsięwzięcia na następujące zdiagnozowane problemy:
 - negatywne zjawiska przestrzenno-funkcjonalne.

■ **Prognozowane rezultaty przedsięwzięcia i sposób ich oceny**

Rezultatem projektu – z punktu widzenia celów rewitalizacji – będzie ograniczenie parkowania przyulicznego w centrum miasta, co z kolei umożliwi uwolnienie przestrzeni publicznej pobliskich ulic na inne funkcje. Wskaźnikiem rezultatu będzie powstanie parkingu stwarzającego możliwość rezygnacji z parkowania przyulicznego (jednorazowy wskaźnik binarny TAK/NIE).

Przedsięwzięcie nr 68.: Rewitalizacja kompleksu pałacowego przy ul. Piotrkowskiej 266 w Łodzi (Pałac Scheiblera z zabudowaniami towarzyszącymi)

■ **Cel rewitalizacji realizowany przez to przedsięwzięcie**

Cel operacyjny 1.3. Zwiększyć szanse edukacyjne młodych mieszkańców obszaru rewitalizacji.

Cel operacyjny 2.1. Budować wizerunek centrum Łodzi jako przestrzeni atrakcyjnej, żywej, kreatywnej, ciekawej i przyjaznej.

Cel operacyjny 2.2. Tworzyć przesłanki do odczuwania dumy z centrum Łodzi przez wprowadzanie do centrum projektów budujących prestiż obszaru.

Cel operacyjny 2.3. Stopniowo uspoźniać i wzbogacać krajobraz kulturowy obszaru jako fundament tożsamości lokalnej.

Cel operacyjny 4.1. Poprawić standard techniczny budynków mieszkalnych i usługowych w obszarze zamieszkania.

Cel operacyjny 4.3. Poprawić wyposażenie obszarów zamieszkania w niezbędną siećową infrastrukturę techniczną.

■ **Opis realizowanych zadań i lokalizacja przedsięwzięcia**

Przedsięwzięcie jest zlokalizowane w całości na obszarze rewitalizacji (ul. Piotrkowska 266).

Przedsięwzięcie polega na rewitalizacji Pałacu Scheiblera wraz z zabudowaniami towarzyszącymi w Łodzi, przy ul. Piotrkowskiej 266. W ramach przedsięwzięcia zostaną przeprowadzone działania podnoszące efektywność zabytkowego obiektu w zakresie energooszczędności i ochrony środowiska oraz poprawę warunków, funkcjonalności oraz dostępności do usług publicznych (edukacyjnych) w tym dla osób z niepełnosprawnościami.

■ **Podmiot realizujący przedsięwzięcie**

Politechnika Łódzka

■ **Szacowana wartość przedsięwzięcia i źródło finansowania**

20 000 000 zł – środki prywatne. Ponadto przewiduje się możliwość zaangażowania środków programów operacyjnych, budżetu państwa i innych środków zewnętrznych.

■ **Opis oddziaływania przedsięwzięcia na zdiagnozowany kryzys**

Przewiduje się istotne oddziaływanie tego przedsięwzięcia na następujące zdiagnozowane problemy:

- niski poziom uczestnictwa w życiu publicznym i kulturalnym;
- negatywne zjawiska przestrzenno-funkcjonalne.

■ **Prognozowane rezultaty przedsięwzięcia i sposób ich oceny**

Rezultatem projektu – z punktu widzenia celów rewitalizacji – będzie uspoźnienie krajobrazu historycznego miasta i stworzenie mieszkańcom obszaru rewitalizacji możliwości korzystania z przestrzeni publicznej o wyższej jakości. Wskaźnikiem rezultatu będzie powstanie tej przestrzeni (jednorazowy wskaźnik binarny TAK/NIE).

Przedsięwzięcie nr 69.: Modernizacja zabytkowych budynków przy ul. Narutowicza 60

- **Cel rewitalizacji realizowany przez to przedsięwzięcie**
 - Cel operacyjny 1.2. Zmniejszyć skalę narażenia na ubóstwo, zahamować proces dziedziczenia ubóstwa, w tym – poprzez animację społeczną.*
 - Cel operacyjny 1.5. Zapobiegać segregacji przestrzennej, tworzyć zróżnicowaną społeczność na obszarach rewitalizowanych.*
 - Cel operacyjny 1.7. Zapobiegać eksportowaniu problemów społecznych poza obszar.*
- **Opis realizowanych zadań i lokalizacja przedsięwzięcia**

Przedsięwzięcie jest zlokalizowane w całości na obszarze rewitalizacji (ul. Narutowicza 60).

W ramach prac rewitalizacyjnych w budynku frontowym (dawny Przytułek dla Starców i Kalek Łódzkiego Chrześcijańskiego Towarzystwa) planowane jest: odtworzenie wnętrza z jednoczesnym przystosowaniem obiektów biurowych do obecnie obowiązujących przepisów, dostosowanie obiektu do osób z niepełnosprawnościami, szczególnie przez montaż windy. Niezbędny także będzie remont i odtworzenie elewacji budynku. W dawnym Szpitalu św. Teresy (budynek w lewej oficynie) - planowane jest przeprowadzenie remontu elewacji, drzwi zewnętrznych, posadzek. W obiekcie tym nastąpi naprawa elewacji, elementów konstrukcyjnych oraz wnętrza. Wyburzeniu ulegną obiekty dobudowane po wojnie, takie jak aula, pomieszczenia prosektorium, oficyna prawa powstała w latach 60-tych ubiegłego wieku. Ponownej aranżacji ulegnie otoczenie obiektów oraz parking, w którym odtworzona zostanie fontanna. Nastąpi restauracja ogrodzenia.
- **Podmiot realizujący przedsięwzięcie**

Uniwersytet Medyczny w Łodzi.
- **Szacowana wartość przedsięwzięcia i źródło finansowania**

40 300 000 zł – środki prywatne. Ponadto przewiduje się możliwość zaangażowania środków programów operacyjnych, budżetu państwa i innych środków zewnętrznych.
- **Opis oddziaływania przedsięwzięcia na zdiagnozowany kryzys**

Przewiduje się oddziaływanie tego przedsięwzięcia na następujące zdiagnozowane problemy:

 - ubóstwo;
 - negatywne zjawiska przestrzenno-funkcjonalne.
- **Prognozowane rezultaty przedsięwzięcia i sposób ich oceny**

Rezultatem – z punktu widzenia celów rewitalizacji – będzie stworzenie mieszkańcom obszaru rewitalizacji (w szczególności osobom starszym) bezpośredniego dostępu do usług medyczno-społecznych najwyższej jakości. Wskaźnikiem rezultatu będzie powstanie Centrum Opieki Koordynowanej (jedenorazowy wskaźnik binarny TAK/NIE).

Przedsięwzięcie nr 70.: Budowa sieci ciepłowniczej i przyłączy w Łodzi wraz z likwidacją niskiej emisji w Strefie Wielkomiejskiej obejmująca przyłączenie do ciepła systemowego budynków z obszaru ograniczonego ulicami Wschodnią, Rewolucji 1905 r., Jaracza i Kilińskiego

- **Cel rewitalizacji realizowany przez to przedsięwzięcie**
 - Cel operacyjny 4.1. Poprawić standard techniczny budynków mieszkalnych i usługowych w obszarze zamieszkania.*

Cel operacyjny 4.3. Poprawić wyposażenie obszarów zamieszkania w niezbędną siećową infrastrukturę techniczną.

■ **Opis realizowanych zadań i lokalizacja przedsięwzięcia**

Przedsięwzięcie jest zlokalizowane w całości na obszarze rewitalizacji (kwartał ulic: Wschodnia/Rewolucji 1905r / Jaracza / Kilińskiego).

Realizowane zadania: budowa sieci ciepła systemowego (szacowana moc – 8,8 MW)

■ **Podmiot realizujący przedsięwzięcie**

VEOLIA ENERGIA ŁÓDŹ S.A.

■ **Szacowana wartość przedsięwzięcia i źródło finansowania**

1 722 000 zł – środki prywatne. Ponadto przewiduje się możliwość zaangażowania środków programów operacyjnych, budżetu państwa i innych środków zewnętrznych.

■ **Opis oddziaływania przedsięwzięcia na zdiagnozowany kryzys**

Przewiduje się istotne oddziaływanie tego przedsięwzięcia na następujące zdiagnozowane problemy:

- negatywne zjawiska przestrzenno-funkcjonalne.

■ **Prognozowane rezultaty przedsięwzięcia i sposób ich oceny**

Rezultatem będzie podniesienie technicznego standardu miejsc zamieszkania. Wskaźnikiem rezultatu będzie liczba mieszkańców w budynkach, które w ramach tego przedsięwzięcia uzyskały podłączenie do sieci ciepła systemowego. Wartość bazowa = 0. Wartość referencyjną należy wyliczyć na podstawie planów wykonawczych, sumując liczbę mieszkańców wszystkich budynków, które uzyskają techniczną możliwość podłączenia do ciepła systemowego w wyniku zrealizowania przedsięwzięcia.

Przedsięwzięcie nr 71.: Budowa sieci ciepłowniczej i przyłączy w Łodzi wraz z likwidacją niskiej emisji w Strefie Wielkomiejskiej obejmująca przyłączenie do ciepła systemowego budynków z obszaru ograniczonego ulicami Piotrkowska/Kilińskiego/Narutowicza/Tuwima

■ **Cel rewitalizacji realizowany przez to przedsięwzięcie**

Cel operacyjny 4.1. Poprawić standard techniczny budynków mieszkalnych i usługowych w obszarze zamieszkania.

Cel operacyjny 4.3. Poprawić wyposażenie obszarów zamieszkania w niezbędną siećową infrastrukturę techniczną.

■ **Opis realizowanych zadań i lokalizacja przedsięwzięcia**

Przedsięwzięcie jest zlokalizowane w całości na obszarze rewitalizacji (kwartały ulic: Piotrkowska / Narutowicza / Sienkiewicza / Traugutta, Narutowicza / Kilińskiego / Traugutta / Sienkiewicza, Piotrkowska / Traugutta / Sienkiewicza / Tuwima oraz Sienkiewicza / Traugutta / Kilińskiego / Tuwima).

Opis realizowanych zadań: budowa sieci ciepła systemowego.

Przy realizacji przedsięwzięcia należy wziąć pod uwagę ewentualność kolizji z inwestycją kolejową tj. tunelem średnicowym.

■ **Podmiot realizujący przedsięwzięcie**

VEOLIA ENERGIA ŁÓDŹ S.A.

■ **Szacowana wartość przedsięwzięcia i źródło finansowania**

1 722 000 zł – środki prywatne. Ponadto przewiduje się możliwość zaangażowania środków programów operacyjnych, budżetu państwa i innych środków zewnętrznych.

■ **Opis oddziaływania przedsięwzięcia na zdiagnozowany kryzys**

Przewiduje się istotne oddziaływanie tego przedsięwzięcia na następujące zdiagnozowane problemy:

- negatywne zjawiska przestrzenno-funkcjonalne.

■ **Prognozowane rezultaty przedsięwzięcia i sposób ich oceny**

Rezultatem będzie podniesienie technicznego standardu miejsc zamieszkania. Wskaźnikiem rezultatu będzie liczba mieszkańców w budynkach, które w ramach tego przedsięwzięcia uzyskały podłączenie do sieci ciepła systemowego. Wartość bazowa = 0. Wartość referencyjną należy wyliczyć na podstawie planów wykonawczych, sumując liczbę mieszkańców wszystkich budynków, które uzyskają techniczną możliwość podłączenia do ciepła systemowego w wyniku zrealizowania przedsięwzięcia.

Przedsięwzięcie nr 72.: Budowa sieci ciepłowniczej i przyłączy w Łodzi wraz z likwidacją niskiej emisji w Strefie Wielkomiejskiej obejmująca przyłączenie do ciepła systemowego budynków z obszaru ograniczonego ulicami Kilińskiego/Jaracza/Narutowicza/Składowa/Tuwima/POW/Targowa

■ **Cel rewitalizacji realizowany przez to przedsięwzięcie**

Cel operacyjny 4.1. Poprawić standard techniczny budynków mieszkalnych i usługowych w obszarze zamieszkania.

Cel operacyjny 4.3. Poprawić wyposażenie obszarów zamieszkania w niezbędną siećową infrastrukturę techniczną.

■ **Opis realizowanych zadań i lokalizacja przedsięwzięcia**

Przedsięwzięcie jest zlokalizowane w całości na obszarze rewitalizacji (kwartał ulic: Kilińskiego / Jaracza / Narutowicza / Składowa / Tuwima / POW/Targowa).

Opis realizowanych zadań: budowa sieci Ciepła Systemowego (szacowana moc – 33,09 MW)

■ **Podmiot realizujący przedsięwzięcie**

VEOLIA ENERGIA ŁÓDŹ S.A.

■ **Szacowana wartość przedsięwzięcia i źródło finansowania**

3 800 000 zł – środki prywatne. Ponadto przewiduje się możliwość zaangażowania środków programów operacyjnych, budżetu państwa i innych środków zewnętrznych.

■ **Opis oddziaływania przedsięwzięcia na zdiagnozowany kryzys**

Przewiduje się istotne oddziaływanie tego przedsięwzięcia na następujące zdiagnozowane problemy:

- negatywne zjawiska przestrzenno-funkcjonalne.

■ **Prognozowane rezultaty przedsięwzięcia i sposób ich oceny**

Rezultatem będzie podniesienie technicznego standardu miejsc zamieszkania. Wskaźnikiem rezultatu będzie liczba mieszkańców w budynkach, które w ramach tego przedsięwzięcia uzyskały podłączenie do sieci ciepła systemowego. Wartość bazowa = 0. Wartość referencyjną należy wyliczyć na podstawie planów wykonawczych, sumując liczbę mieszkańców wszystkich budynków, które uzyskają techniczną możliwość podłączenia do ciepła systemowego w wyniku zrealizowania przedsięwzięcia.

Przedsięwzięcie nr 73.: Budowa sieci ciepłowniczej i przyłączy w Łodzi wraz z likwidacją niskiej emisji w Strefie Wielkomiejskiej obejmująca przyłączenie do ciepła systemowego budynków z obszaru ograniczonego ulicami Zachodnia/Ogrodowa - Północna/ Wschodnia/ Próchnika - Rewolucji 1905 r.

■ **Cel rewitalizacji realizowany przez to przedsięwzięcie**

Cel operacyjny 4.1. Poprawić standard techniczny budynków mieszkalnych i usługowych w obszarze zamieszkania.

Cel operacyjny 4.3. Poprawić wyposażenie obszarów zamieszkania w niezbędną siećową infrastrukturę techniczną.

■ **Opis realizowanych zadań i lokalizacja przedsięwzięcia**

Przedsięwzięcie jest zlokalizowane w całości na obszarze rewitalizacji (kwartały ulic: Zachodnia / Ogrodowa / Nowomiejska / Pl. Wolności, Nowomiejska / Północna / Wschodnia / Pomorska / Pl. Wolności, Zachodnia / Legionów / Pl. Wolności / Piotrkowska / Próchnika oraz Piotrkowska / Pl. Wolności / Pomorska / Wschodnia).

Budowa sieci Ciepła Systemowego (szacowana moc – 14,7 MW).

■ **Podmiot realizujący przedsięwzięcie**

VEOLIA ENERGIA ŁÓDŹ S.A.

■ **Szacowana wartość przedsięwzięcia i źródło finansowania**

2 540 000 zł – środki prywatne. Ponadto przewiduje się możliwość zaangażowania środków programów operacyjnych, budżetu państwa i innych środków zewnętrznych.

■ **Opis oddziaływania przedsięwzięcia na zdiagnozowany kryzys**

Przewiduje się oddziaływanie tego przedsięwzięcia na następujące zdiagnozowane problemy:

- negatywne zjawiska przestrzenno-funkcjonalne.

■ **Prognozowane rezultaty przedsięwzięcia i sposób ich oceny**

Rezultatem będzie podniesienie technicznego standardu miejsc zamieszkania. Wskaźnikiem rezultatu będzie liczba mieszkańców w budynkach, które w ramach tego przedsięwzięcia uzyskały podłączenie do sieci ciepła systemowego. Wartość bazowa = 0. Wartość referencyjną należy wyliczyć na podstawie planów wykonawczych, sumując liczbę mieszkańców wszystkich budynków, które uzyskają techniczną możliwość podłączenia do ciepła systemowego w wyniku zrealizowania przedsięwzięcia.

Przedsięwzięcie nr 74.: Budowa sieci ciepłowniczej i przyłączy w Łodzi wraz z likwidacją niskiej emisji w Strefie Wielkomiejskiej obejmująca przyłączenie do ciepła systemowego budynków z obszaru ograniczonego ulicami Piotrkowska/Kilińskiego/Tuwima/Nawrot

■ **Cel rewitalizacji realizowany przez to przedsięwzięcie**

Cel operacyjny 4.1. Poprawić standard techniczny budynków mieszkalnych i usługowych w obszarze zamieszkania.

Cel operacyjny 4.3. Poprawić wyposażenie obszarów zamieszkania w niezbędną siećową infrastrukturę techniczną.

■ **Opis realizowanych zadań i lokalizacja przedsięwzięcia**

Przedsięwzięcie jest zlokalizowane w całości na obszarze rewitalizacji (kwartały ulic: Sienkiewicza / Nawrot / Piotrkowska / Tuwima, Sienkiewicza / Tuwima / Kilińskiego / Nawrot).

Budowa sieci Ciepła Systemowego. Szacowana moc – 6,9 MW.

- **Podmiot realizujący przedsięwzięcie**
VEOLIA ENERGIA ŁÓDŹ S.A.
- **Szacowana wartość przedsięwzięcia i źródło finansowania**
1 370 000 zł – środki prywatne. Ponadto przewiduje się możliwość zaangażowania środków programów operacyjnych, budżetu państwa i innych środków zewnętrznych.
- **Opis oddziaływania przedsięwzięcia na zdiagnozowany kryzys**
Przewiduje się istotne oddziaływanie tego przedsięwzięcia na następujące zdiagnozowane problemy:
 - negatywne zjawiska przestrzenno-funkcjonalne.
- **Prognozowane rezultaty przedsięwzięcia i sposób ich oceny**
Rezultatem będzie podniesienie technicznego standardu miejsc zamieszkania. Wskaźnikiem rezultatu będzie liczba mieszkańców w budynkach, które w ramach tego przedsięwzięcia uzyskały podłączenie do sieci ciepła systemowego. Wartość bazowa = 0. Wartość referencyjną należy wyliczyć na podstawie planów wykonawczych, sumując liczbę mieszkańców wszystkich budynków, które uzyskają techniczną możliwość podłączenia do ciepła systemowego w wyniku zrealizowania przedsięwzięcia.

Przedsięwzięcie nr 75.: Budowa sieci ciepłowniczej i przyłączy w Łodzi wraz z likwidacją niskiej emisji w Strefie Wielkomiejskiej obejmująca przyłączenie do ciepła systemowego budynków z obszaru ograniczonego ulicami Sienkiewicza/ Al. Piłsudskiego/Piotrkowska/Nawrot

- **Cel rewitalizacji realizowany przez to przedsięwzięcie**
Cel operacyjny 4.1. Poprawić standard techniczny budynków mieszkalnych i usługowych w obszarze zamieszkania.
Cel operacyjny 4.3. Poprawić wyposażenie obszarów zamieszkania w niezbędną siećową infrastrukturę techniczną.
- **Opis realizowanych zadań i lokalizacja przedsięwzięcia**
Przedsięwzięcie jest zlokalizowane w całości na obszarze rewitalizacji (kwartał ulic: Sienkiewicza / Al. Piłsudskiego / Piotrkowska / Nawrot).
Opis realizowanych zadań: budowa sieci Ciepła Systemowego. Szacowana moc – 5,45 MW.
- **Podmiot realizujący przedsięwzięcie**
VEOLIA ENERGIA ŁÓDŹ S.A.
- **Szacowana wartość przedsięwzięcia i źródło finansowania**
900 000 zł – środki prywatne. Ponadto przewiduje się możliwość zaangażowania środków programów operacyjnych, budżetu państwa i innych środków zewnętrznych.
- **Opis oddziaływania przedsięwzięcia na zdiagnozowany kryzys**
Przewiduje się oddziaływanie tego przedsięwzięcia na następujące zdiagnozowane problemy:
 - negatywne zjawiska przestrzenno-funkcjonalne.
- **Prognozowane rezultaty przedsięwzięcia i sposób ich oceny**
Rezultatem będzie podniesienie technicznego standardu miejsc zamieszkania. Wskaźnikiem rezultatu będzie liczba mieszkańców w budynkach, które w ramach tego przedsięwzięcia uzyskały podłączenie do sieci ciepła systemowego. Wartość bazowa = 0. Wartość referencyjną należy wyliczyć na podstawie

planów wykonawczych, sumując liczbę mieszkańców wszystkich budynków, które uzyskają techniczną możliwość podłączenia do ciepła systemowego w wyniku zrealizowania przedsięwzięcia.

Przedsięwzięcie nr 76.: Budowa sieci ciepłowniczej i przyłączy w Łodzi wraz z likwidacją niskiej emisji w Strefie Wielkomiejskiej obejmująca przyłączenie do ciepła systemowego budynków z obszaru ograniczonego ulicami Ogrodowa/Gdańska/Legionów/Cmentarna

■ **Cel rewitalizacji realizowany przez to przedsięwzięcie**

Cel operacyjny 4.1. Poprawić standard techniczny budynków mieszkalnych i usługowych w obszarze zamieszkania.

Cel operacyjny 4.3. Poprawić wyposażenie obszarów zamieszkania w niezbędną siećową infrastrukturę techniczną.

■ **Opis realizowanych zadań i lokalizacja przedsięwzięcia**

Przedsięwzięcie jest zlokalizowane w całości na obszarze rewitalizacji (kwartał ulic: Ogrodowa / Gdańska / Legionów / Zachodnia).

Opis realizowanych zadań: budowa sieci Ciepła Systemowego. Szacowana moc – 8,3 MW.

Przy realizacji przedsięwzięcia należy wziąć pod uwagę ewentualność kolizji z inwestycją kolejową tj. tunelem średnicowym.

■ **Podmiot realizujący przedsięwzięcie**

VEOLIA ENERGIA ŁÓDŹ S.A.

■ **Szacowana wartość przedsięwzięcia i źródło finansowania**

850 000 zł – środki prywatne. Ponadto przewiduje się możliwość zaangażowania środków programów operacyjnych, budżetu państwa i innych środków zewnętrznych.

■ **Opis oddziaływania przedsięwzięcia na zdiagnozowany kryzys**

Przewiduje się istotne oddziaływanie tego przedsięwzięcia na następujące zdiagnozowane problemy:

- negatywne zjawiska przestrzenno-funkcjonalne.

■ **Prognozowane rezultaty przedsięwzięcia i sposób ich oceny**

Rezultatem będzie podniesienie technicznego standardu miejsc zamieszkania. Wskaźnikiem rezultatu będzie liczba mieszkańców w budynkach, które w ramach tego przedsięwzięcia uzyskały podłączenie do sieci ciepła systemowego. Wartość bazowa = 0. Wartość referencyjną należy wyliczyć na podstawie planów wykonawczych, sumując liczbę mieszkańców wszystkich budynków, które uzyskają techniczną możliwość podłączenia do ciepła systemowego w wyniku zrealizowania przedsięwzięcia.

Przedsięwzięcie nr 77.: Budowa sieci ciepłowniczej i przyłączy w Łodzi wraz z likwidacją niskiej emisji w Strefie Wielkomiejskiej obejmująca przyłączenie do ciepła systemowego budynków z obszaru ograniczonego ulicami Ogrodowa/Gdańska/ Legionów/Zachodnia

■ **Cel rewitalizacji realizowany przez to przedsięwzięcie**

Cel operacyjny 4.1. Poprawić standard techniczny budynków mieszkalnych i usługowych w obszarze zamieszkania.

Cel operacyjny 4.3. Poprawić wyposażenie obszarów zamieszkania w niezbędną siećową infrastrukturę techniczną.

■ **Opis realizowanych zadań i lokalizacja przedsięwzięcia**

Przedsięwzięcie jest zlokalizowane w całości na obszarze rewitalizacji (kwartał ulic: Ogrodowa / Gdańska / Legionów / Zachodnia).

Budowa sieci Ciepła Systemowego. Szacowana moc – 3,5 MW.

■ **Podmiot realizujący przedsięwzięcie**

VEOLIA ENERGIA ŁÓDŹ S.A.

■ **Szacowana wartość przedsięwzięcia i źródło finansowania**

850 000 zł – środki prywatne. Ponadto przewiduje się możliwość zaangażowania środków programów operacyjnych, budżetu państwa i innych środków zewnętrznych.

■ **Opis oddziaływania przedsięwzięcia na zdiagnozowany kryzys**

Przewiduje się oddziaływanie tego przedsięwzięcia na następujące zdiagnozowane problemy:

- negatywne zjawiska przestrzenno-funkcjonalne.

■ **Prognozowane rezultaty przedsięwzięcia i sposób ich oceny**

Rezultatem będzie podniesienie technicznego standardu miejsc zamieszkania. Wskaźnikiem rezultatu będzie liczba mieszkańców w budynkach, które w ramach tego przedsięwzięcia uzyskały podłączenie do sieci ciepła systemowego. Wartość bazowa = 0. Wartość referencyjną należy wyliczyć na podstawie planów wykonawczych, sumując liczbę mieszkańców wszystkich budynków, które uzyskają techniczną możliwość podłączenia do ciepła systemowego w wyniku zrealizowania przedsięwzięcia.

Przedsięwzięcie nr 78.: Budowa sieci ciepłowniczej i przyłączy w Łodzi wraz z likwidacją niskiej emisji w Strefie Wielkomiejskiej obejmująca przyłączenie do ciepła systemowego budynków ul. Abramowskiego pomiędzy ul. Sienkiewicza a ul. Kilińskiego

■ **Cel rewitalizacji realizowany przez to przedsięwzięcie**

Cel operacyjny 4.1. Poprawić standard techniczny budynków mieszkalnych i usługowych w obszarze zamieszkania.

Cel operacyjny 4.3. Poprawić wyposażenie obszarów zamieszkania w niezbędną siećową infrastrukturę techniczną.

■ **Opis realizowanych zadań i lokalizacja przedsięwzięcia**

Przedsięwzięcie jest zlokalizowane w całości na obszarze rewitalizacji (kwartał ulic: Ogrodowa / Gdańska / Legionów / Zachodnia).

Opis realizowanych zadań: budowa sieci Ciepła Systemowego. Szacowana moc – 4,2 MW.

■ **Podmiot realizujący przedsięwzięcie**

VEOLIA ENERGIA ŁÓDŹ S.A.

■ **Szacowana wartość przedsięwzięcia i źródło finansowania**

1 090 000 zł – środki prywatne. Ponadto przewiduje się możliwość zaangażowania środków programów operacyjnych, budżetu państwa i innych środków zewnętrznych.

■ **Opis oddziaływania przedsięwzięcia na zdiagnozowany kryzys**

Przewiduje się oddziaływanie tego przedsięwzięcia na następujące zdiagnozowane problemy:

- negatywne zjawiska przestrzenno-funkcjonalne.

■ **Prognozowane rezultaty przedsięwzięcia i sposób ich oceny**

Rezultatem będzie podniesienie technicznego standardu miejsc zamieszkania. Wskaźnikiem rezultatu będzie liczba mieszkańców w budynkach, które w ramach tego przedsięwzięcia uzyskały podłączenie do sieci ciepła systemowego. Wartość bazowa = 0. Wartość referencyjną należy wyliczyć na podstawie planów wykonawczych, sumując liczbę mieszkańców wszystkich budynków, które uzyskają techniczną możliwość podłączenia do ciepła systemowego w wyniku zrealizowania przedsięwzięcia.

Przedsięwzięcie nr 79.: Budowa sieci ciepłowniczej i przyłączy w Łodzi wraz z likwidacją niskiej emisji w Strefie Wielkomiejskiej obejmująca przyłączenie do ciepła systemowego budynków kwartał ulic Szczucińska/Sosnowa/Przybyszewskiego/Stocka

■ **Cel rewitalizacji realizowany przez to przedsięwzięcie**

Cel operacyjny 4.1. Poprawić standard techniczny budynków mieszkalnych i usługowych w obszarze zamieszkania.

Cel operacyjny 4.3. Poprawić wyposażenie obszarów zamieszkania w niezbędną siećową infrastrukturę techniczną.

■ **Opis realizowanych zadań i lokalizacja przedsięwzięcia**

Przedsięwzięcie jest zlokalizowane w całości na obszarze rewitalizacji (kwartał ulic: Szczucińska / Sosnowa / Przybyszewskiego / Stocka).

Opis realizowanych zadań: budowa sieci Ciepła Systemowego; szacowana moc – 1,7 MW.

■ **Podmiot realizujący przedsięwzięcie**

VEOLIA ENERGIA ŁÓDŹ S.A.

■ **Szacowana wartość przedsięwzięcia i źródło finansowania**

800 000 zł – środki prywatne. Ponadto przewiduje się możliwość zaangażowania środków programów operacyjnych, budżetu państwa i innych środków zewnętrznych.

■ **Opis oddziaływania przedsięwzięcia na zdiagnozowany kryzys**

Przewiduje się oddziaływanie tego przedsięwzięcia na następujące zdiagnozowane problemy:

- negatywne zjawiska przestrzenno-funkcjonalne.

■ **Prognozowane rezultaty przedsięwzięcia i sposób ich oceny**

Rezultatem będzie podniesienie technicznego standardu miejsc zamieszkania. Wskaźnikiem rezultatu będzie liczba mieszkańców w budynkach, które w ramach tego przedsięwzięcia uzyskały podłączenie do sieci ciepła systemowego. Wartość bazowa = 0. Wartość referencyjną należy wyliczyć na podstawie planów wykonawczych, sumując liczbę mieszkańców wszystkich budynków, które uzyskają techniczną możliwość podłączenia do ciepła systemowego w wyniku zrealizowania przedsięwzięcia.

Przedsięwzięcie nr 80.: Modernizacja kamienicy wielkomiejskiej Pinkusa, dla uruchomienia w niej innowacyjnych aktywności

■ **Cel rewitalizacji realizowany przez to przedsięwzięcie**

Cel operacyjny 1.1. Tworzyć bodźce dla lepszego zatrudnienia.

- Cel operacyjny 2.1. Budować wizerunek centrum Łodzi jako przestrzeni atrakcyjnej, żywej, kreatywnej, ciekawej i przyjaznej.*
- Cel operacyjny 2.2. Tworzyć przesłanki do odczuwania dumy z centrum Łodzi przez wprowadzanie do centrum projektów budujących prestiż obszaru.*
- Cel operacyjny 2.3. Stopniowo uspoźniać i wzbogacać krajobraz kulturowy obszaru jako fundament tożsamości lokalnej.*
- Cel operacyjny 3.1. Tworzyć przestrzenie dla działalności gospodarczej.*
- Cel operacyjny 3.2. Wspierać synergii przedsiębiorczości.*

■ **Opis realizowanych zadań i lokalizacja przedsięwzięcia**

Przedsięwzięcie jest zlokalizowane w całości na obszarze rewitalizacji (al. Kościuszki 1).

Po blisko 60 latach bezprawnej wyniszczającej eksploatacji przywrócić wysoką jakość wnętrza (9000 m²), reprezentacyjnej elewacji oraz przekształcić dziedziniec w patio. Adaptować je do potrzeb nowych innowacyjnych firm i organizacji współpracujących z zagranicą.

■ **Podmiot realizujący przedsięwzięcie**

Firma Kościuszki 1 Sp. z o.o.

■ **Szacowana wartość przedsięwzięcia i źródło finansowania**

16 000 000 zł – środki prywatne. Ponadto przewiduje się możliwość zaangażowania środków programów operacyjnych, budżetu państwa i innych środków zewnętrznych.

■ **Opis oddziaływania przedsięwzięcia na zdiagnozowany kryzys**

Przedsięwzięcie poprawi zdegradowany krajobraz kulturowy w centrum Łodzi a jednocześnie stworzy powierzchnie użytkowe wysokiej jakości dla innowacyjnej działalności gospodarczej i społecznej w wyremontowanym zabytkowym obiekcie.

■ **Prognozowane rezultaty przedsięwzięcia i sposób ich oceny**

Rezultatem będzie powstała dzięki realizacji przedsięwzięcia możliwość zlokalizowania innowacyjnych funkcji gospodarczych i społecznych w wyremontowanym zabytkowym budynku. Wskaźnikiem rezultatu będzie powierzchnia użytkowa efektywnie wykorzystywana (wynajęta) na powyższe funkcje. Wartość bazowa = 0. Wartość referencyjna = 9 tys. m². Wskaźnik faktycznie osiągnięty powinien zmierzać do wartości referencyjnej. Za pomyślną realizację projektu przyjmuje się wartość wskaźnika nie mniejszą, niż 7,5 tys. m².

Przedsięwzięcie nr 81.: Modernizacja obiektu szpitalnego USK im. WAM – CSW w Łodzi przy ul. Sterlinga 1/3, 3 i 5

■ **Cel rewitalizacji realizowany przez to przedsięwzięcie**

- Cel operacyjny 2.1. Budować wizerunek centrum Łodzi jako przestrzeni atrakcyjnej, żywej, kreatywnej, ciekawej i przyjaznej.*
- Cel operacyjny 2.2. Tworzyć przesłanki do odczuwania dumy z centrum Łodzi przez wprowadzanie do centrum projektów budujących prestiż obszaru.*
- Cel operacyjny 2.3. Stopniowo uspoźniać i wzbogacać krajobraz kulturowy obszaru jako fundament tożsamości lokalnej.*
- Cel operacyjny 4.1. Poprawić standard techniczny budynków mieszkalnych i usługowych w obszarze zamieszkania.*

■ **Opis realizowanych zadań i lokalizacja przedsięwzięcia**

Projekt jest w całości zlokalizowany w obszarze rewitalizacji (ul. Sterlinga 1/3, 3 i 5).

Za główny cel projektu należy uznać poprawę estetyki i podniesienie atrakcyjności obszaru śródmiejskiego poprzez poprawę stanu technicznego i uwypatnienie walorów zabytkowych obiektów dawnego Szpitala Żydowskiego im. Małżeństwa Poznańskich.

W ramach zaplanowanego zadania przewiduje się:

- prace konserwatorskie i inne roboty budowlane dopuszczalne w przypadku zabytku nieruchomego w celu utrzymania dotychczasowych funkcji obiektu oraz poprawienia stanu technicznego obiektu,
- wymianę i modernizację infrastruktury technicznej.

Projekt zakłada:

- kompleksowy remont i odtworzenie elewacji wraz z detalem architektonicznym,
- wymianę stolarki zewnętrznej okiennej i drzwiowej na stolarkę drewnianą, z zachowaniem rysunku i podziału istniejącej stolarki,
- częściową termomodernizację budynku (docieplenie dachu i stropodachu, docieplenie ścian fundamentowych i piwnic),
- remont nawierzchni terenu wokół budynków oraz odświeżenie i renowację terenu zielonego,
- dostosowanie budynku do potrzeb osób niepełnosprawnych,
- dobudowę zewnętrznego szybu windowego i montaż windy,
- dostosowanie budynków do obowiązujących wymogów przeciwpożarowych,
- wymianę lub modernizację wszystkich instalacji.

■ **Podmiot realizujący przedsięwzięcie**

Samodzielny Publiczny ZOZ Uniwersytecki Szpital Kliniczny im. Wojskowej Akademii Medycznej Uniwersytetu Medycznego w Łodzi.

■ **Szacowana wartość przedsięwzięcia i źródło finansowania**

41 000 000 zł - środki z EFRR i środki własne. Ponadto przewiduje się możliwość zaangażowania budżetu państwa i innych środków zewnętrznych.

■ **Opis oddziaływania przedsięwzięcia na zdiagnozowany kryzys**

Przewiduje się oddziaływanie tego przedsięwzięcia na następujące zdiagnozowane problemy:

- negatywne zjawiska przestrzenno-funkcjonalne.

■ **Prognozowane rezultaty przedsięwzięcia i sposób ich oceny**

Rezultatem projektu będzie możliwość korzystania przez mieszkańców z przestrzeni publicznej o wyższej jakości w budynku będącym miejscem świadczenia usług publicznych. Wskaźnikiem rezultatu będzie powstanie tej przestrzeni (jednorazowy wskaźnik binarny TAK/NIE).

Przedsięwzięcie nr 82.: Modernizacja zabytkowego budynku Rektoratu Uniwersytetu Medycznego w Łodzi

■ **Cel rewitalizacji realizowany przez to przedsięwzięcie**

Cel operacyjny 2.1. Budować wizerunek centrum Łodzi jako przestrzeni atrakcyjnej, żywej, kreatywnej, ciekawej i przyjaznej.

Cel operacyjny 2.2. Tworzyć przesłanki do odczuwania dumy z centrum Łodzi przez wprowadzanie do centrum projektów budujących prestiż obszaru.

Cel operacyjny 2.3. Stopniowo uspoźniać i wzbogacać krajobraz kulturowy obszaru jako fundament tożsamości lokalnej.

Cel operacyjny 4.1. Poprawić standard techniczny budynków mieszkalnych i usługowych w obszarze zamieszkania.

■ **Opis realizowanych zadań i lokalizacja przedsięwzięcia**

Przedsięwzięcie jest zlokalizowane w całości na obszarze rewitalizacji (al. Kościuszki 4).

Celem projektu jest wykonanie prac konserwatorskich w budynku dawnego Pałacu Hertza, obecnej siedzibie Rektoratu Uniwersytetu Medycznego w Łodzi. W ramach realizacji projektu rewitalizacji budynek nie zmieni swojej funkcji administracyjnej a zarazem funkcji reprezentacyjnych Uniwersytetu. W ramach rewitalizacji planujemy renowację podłóg, sufitów, zdobień, naprawę lub wymianę posadzki, renowacji podlegać będzie również dach oraz świetliki, wymianie ulegnie instalacja elektryczna i c.o. Planowana jest wymiana okien wraz z drewnianymi żaluzjami. Planowane jest dostosowanie obiektu do osób z niepełnosprawnościami, szczególnie poprzez montaż windy.

■ **Podmiot realizujący przedsięwzięcie**

Uniwersytet Medyczny w Łodzi.

■ **Szacowana wartość przedsięwzięcia i źródło finansowania**

18 000 000 zł – środki prywatne. Ponadto przewiduje się możliwość zaangażowania środków programów operacyjnych, budżetu państwa i innych środków zewnętrznych.

■ **Opis oddziaływania przedsięwzięcia na zdiagnozowany kryzys**

Przewiduje się oddziaływanie tego przedsięwzięcia na następujące zdiagnozowane problemy:

- negatywne zjawiska przestrzenno-funkcjonalne.

■ **Prognozowane rezultaty przedsięwzięcia i sposób ich oceny**

Rezultatem realizacji projektu będzie możliwość korzystania przez mieszkańców z przestrzeni publicznej o wyższej jakości w budynku (parter) i jego otoczeniu. Wskaźnikiem rezultatu będzie powstanie tej przestrzeni (jednorazowy wskaźnik binarny TAK/NIE).

Przedsięwzięcie nr 83.: Modernizacja zabytkowej kamienicy wielkomiejskiej wraz z pozostałymi budynkami, dziedzińcem i otoczeniem nieruchomości zlokalizowanej w Łodzi przy ul. Piotrkowskiej 4 oraz wprowadzenie funkcji społecznych

■ **Cel rewitalizacji realizowany przez to przedsięwzięcie**

Cel operacyjny 1.1. Tworzyć bodźce dla lepszego zatrudnienia.

Cel operacyjny 1.2. Zmniejszyć skalę narażenia na ubóstwo, zahamować proces dziedziczenia ubóstwa, w tym - poprzez animację społeczną.

Cel operacyjny 1.4. Zapobiegać segregacji przestrzennej, tworzyć zróżnicowaną społeczność na obszarach rewitalizowanych.

Cel operacyjny 1.5. Budować pomostowy kapitał społeczny.

Cel operacyjny 1.6. Zapobiegać eksportowaniu problemów społecznych poza obszar.

Cel operacyjny 2.1. Budować wizerunek centrum Łodzi jako przestrzeni atrakcyjnej, żywej, kreatywnej, ciekawej i przyjaznej.

Cel operacyjny 2.2. Tworzyć przesłanki do odczuwania dumy z centrum Łodzi przez wprowadzanie do centrum projektów budujących prestiż obszaru.

Cel operacyjny 2.3. Stopniowo uspoźniać i wzbogacać krajobraz kulturowy obszaru jako fundament tożsamości lokalnej.

Cel operacyjny 4.1. Poprawić standard techniczny budynków mieszkalnych i usługowych w obszarze zamieszkania.

Cel operacyjny 4.2. Promować powstawanie przestrzeni publicznych i półpublicznych aranżowanych z udziałem mieszkańców.

■ **Opis realizowanych zadań i lokalizacja przedsięwzięcia**

Lokalizacja w obszarze rewitalizacji: 90-270 Łódź, ul. Piotrkowska 4.

Zakres prac obejmie termomodernizację budynków z rozbudową węzła c. o., wykonanie robót budowlanych i konserwatorskich polegających na remoncie i renowacji elewacji podwórzowych zabytkowej kamienicy, kompleksowy remont pomieszczeń po byłym przedszkolu w celu nadania nowych funkcji społecznych, zagospodarowanie terenu zielonego i montaż monitoringu.

■ **Podmiot realizujący przedsięwzięcie**

Parafia Ewangelicko–Augsburska św. Mateusza w Łodzi.

■ **Szacowana wartość przedsięwzięcia i źródło finansowania**

5 900 000 zł – środki prywatne. Ponadto przewiduje się możliwość zaangażowania środków programów operacyjnych, budżetu państwa i innych środków zewnętrznych.

■ **Opis oddziaływania przedsięwzięcia na zdiagnozowany kryzys**

Przewiduje się istotne oddziaływanie tego przedsięwzięcia, przede wszystkim na następujące zdiagnozowane czynniki kryzysu:

- wysokie bezrobocie;
- ubóstwo;
- negatywne zjawiska przestrzenno-funkcjonalne.

■ **Prognozowane rezultaty przedsięwzięcia i sposób ich oceny**

Zwiększenie efektywności korzystania z istniejących zdegradowanych obiektów budowlanych, tworzenie zabudowy mieszkaniowej i usługowej o wysokim standardzie, rewaloryzacja istniejących przestrzeni zielonych znajdujących się w ścisłej zabudowie miejskiej. Rezultaty mierzone będą przez beneficjenta na podstawie danych własnych, protokołów odbioru oraz faktur.

Przedsięwzięcie nr 84.: Prace konserwatorskie, restauratorskie oraz remontowe w celu nadania nowych funkcji społecznych w obiektach należących do Parafii Ewangelicko-Augsburskiej św. Mateusza w Łodzi

■ **Cel rewitalizacji realizowany przez to przedsięwzięcie**

Cel operacyjny 1.1. Tworzyć bodźce dla lepszego zatrudnienia.

Cel operacyjny 1.2. Zmniejszyć skalę narażenia na ubóstwo, zahamować proces dziedziczenia ubóstwa, w tym - poprzez animację społeczną.

Cel operacyjny 1.4. Zapobiegać segregacji przestrzennej, tworzyć zróżnicowaną społeczność na obszarach rewitalizowanych.

Cel operacyjny 1.5. Budować pomostowy kapitał społeczny.

Cel operacyjny 1.6. Zapobiegać eksportowaniu problemów społecznych poza obszar.

Cel operacyjny 2.1. Budować wizerunek centrum Łodzi jako przestrzeni atrakcyjnej, żywej, kreatywnej, ciekawej i przyjaznej.

Cel operacyjny 2.2. Tworzyć przesłanki do odczuwania dumy z centrum Łodzi przez wprowadzanie do centrum projektów budujących prestiż obszaru.

Cel operacyjny 2.3. Stopniowo uspołniać i wzbogacać krajobraz kulturowy obszaru jako fundament tożsamości lokalnej.

Cel operacyjny 4.1. Poprawić standard techniczny budynków mieszkalnych i usługowych w obszarze zamieszkania.

Cel operacyjny 4.2. Promować powstawanie przestrzeni publicznych i półpublicznych aranżowanych z udziałem mieszkańców.

■ **Opis realizowanych zadań i lokalizacja przedsięwzięcia**

Termomodernizacja budynku domu parafialnego, roboty konserwatorskie i budowlane kościoła, wykonanie izolacji pionowych i poziomych fundamentów i ścian piwnic, zagospodarowanie terenu zielonego i rozbudowa monitoringu.

Lokalizacja w obszarze rewitalizacji: ul. Piotrkowska 279/283, ul. Wólczańska 232.

■ **Podmiot realizujący przedsięwzięcie**

Parafia Ewangelicko-Augsburska św. Mateusza w Łodzi.

■ **Szacowana wartość przedsięwzięcia i źródło finansowania**

11 998 723 zł – środki prywatne. Ponadto przewiduje się możliwość zaangażowania środków programów operacyjnych, budżetu państwa i innych środków zewnętrznych.

■ **Opis oddziaływania przedsięwzięcia na zdiagnozowany kryzys**

Przewiduje się bardzo szerokie i kluczowo istotne oddziaływanie tego przedsięwzięcia, przede wszystkim na następujące zdiagnozowane czynniki kryzysu:

- wysokie bezrobocie;
- ubóstwo;
- negatywne zjawiska przestrzenno-funkcjonalne.

■ **Prognozowane rezultaty przedsięwzięcia i sposób ich oceny**

Poszerzenie trwałej możliwości nieodpłatnego uczestnictwa w kulturze, zwiększenie efektywności z korzystania z istniejących obiektów budowlanych dla szerszej liczby osób w ramach działań Parafii, powiększenie zdegradowanego niewykorzystanego terenu zielonego w centrum miasta, przeciwdziałanie niszczeniu obiektu zabytkowego wraz z jego unikatowym wyposażeniem. Rezultaty mierzone będą przez beneficjenta na podstawie danych własnych, protokołów odbioru oraz faktur.

Przedsięwzięcie nr 85.: [przedsięwzięcie połączone z przedsięwzięciem 13] Rozwój funkcji i usług oferowanych przez „EC1 Łódź Miasto Kultury” w Łodzi

Przedsięwzięcie nr 86.: Promocja Łodzi i regionu łódzkiego poprzez markę instytucji kultury działających w obszarze rewitalizacji

■ **Cel rewitalizacji realizowany przez to przedsięwzięcie**

Cel operacyjny 2.2. Tworzyć przesłanki do odczuwania dumy z centrum Łodzi przez wprowadzanie do centrum projektów budujących prestiż obszaru.

■ **Opis realizowanych zadań i lokalizacja przedsięwzięcia**

Projekt zdelokalizowany (kampania marketingowa). Projekt zwiększy świadomość marki Łódź wśród grupy inwestorów i klientów zagranicznych. Dodatkowo miasto Łódź zostanie zaprezentowane jako ośrodek łączący działania promocyjne, stymulujące przedsiębiorczość z aktywnością rewitalizacyjną. W

ramach projektu zorganizowany zostanie cykl działań promocyjnych i komunikacyjnych. Dodatkowym efektem będzie zwiększenie poziomu umiędzynarodowienia MŚP oferujących produkty i usługi komplementarne do EC1. Elementem projektu będą marketingowe badania skuteczności kampanii prowadzone przed i po niej.

■ **Podmiot realizujący przedsięwzięcie**

Instytucje kultury działające w obszarze rewitalizacji.

■ **Szacowana wartość przedsięwzięcia i źródło finansowania**

3 000 000 zł. Przewiduje się zaangażowanie środków programów operacyjnych, budżetu państwa i innych środków zewnętrznych.

■ **Opis oddziaływania przedsięwzięcia na zdiagnozowany kryzys**

Przewiduje się oddziaływanie tego przedsięwzięcia na następujące zdiagnozowane problemy:

- brak poczucia dumy z zamieszkiwania w centrum Łodzi;
- niski poziom uczestnictwa w życiu publicznym i kulturalnym.

Prognozowane rezultaty przedsięwzięcia i sposób ich oceny

Rezultatem – z punktu widzenia celów rewitalizacji – będzie wzrost poczucia dumy mieszkańców obszaru rewitalizacji z faktu zamieszkiwania w tym obszarze. W celu zbadania poziomu dumy mieszkańców - w kosztach kampanii zostanie przewidziane ilościowe badanie społeczne (przed i po realizacji kampanii) w ogólnie przyjętym standardzie marketingowych badań skuteczności promocji. Wskaźnikiem rezultatu będzie wynik tego badania, który musi wykazać zauważalny wzrost poczucia dumy z faktu zamieszkiwania w obszarze rewitalizacji.

UWAGA: odrębnym celem kampanii może być wzrost rozpoznawalności instytucji kultury, jednak nie jest to cel rewitalizacji i będzie on monitorowany w ramach monitoringu skuteczności działań rewitalizacyjnych.

Przedsięwzięcie nr 87.: Dostosowanie budynku przy ul. Ogrodowej 28d na potrzeby Regionalnej Izby Obrachunkowej w Łodzi

■ **Cel rewitalizacji realizowany przez to przedsięwzięcie**

Cel operacyjny 2.1. Budować wizerunek centrum Łodzi jako przestrzeni atrakcyjnej, żywej, kreatywnej, ciekawej i przyjaznej.

Cel operacyjny 2.2. Tworzyć przesłanki do odczuwania dumy z centrum Łodzi przez wprowadzanie do centrum projektów budujących prestiż obszaru.

Cel operacyjny 2.3. Stopniowo uspójniać i wzbogacać krajobraz kulturowy obszaru jako fundament tożsamości lokalnej.

Cel operacyjny 4.1. Poprawić standard techniczny budynków mieszkalnych i usługowych w obszarze zamieszkania.

■ **Opis realizowanych zadań i lokalizacja przedsięwzięcia**

Przedsięwzięcie jest zlokalizowane w obszarze rewitalizacji (ul. Ogrodowa 28d).

Regionalna Izba Obrachunkowa w Łodzi dostosowuje budynek przy ul. Ogrodowej 28d w Łodzi na potrzeby nowej siedziby Izby. Dotychczas Izba mieści się w wynajmowanym budynku na małej powierzchni, która w znacznym stopniu utrudnia wykonywanie ustawowych zadań Izby, chociażby działalność szkoleniową.

W ramach dostosowania budynku do potrzeb Izby wykonano prace budowlane w zakresie termomodernizacji, w tym wymianę stolarki okiennej, ocieplenie budynku, modernizację, węzła ciepłego, instalacji ciepłej wody użytkowej, zamontowano wentylację z odzyskiem ciepła. Ponadto do

30.06.2020 r. wykonano szereg prac adaptacyjnych budynku, wymieniono instalację elektryczną, wymieniono dach, który zachował układ mansardowy, wykonano nową elewację budynku. Obecnie trwają prace wykończeniowe pomieszczeń tj. wymiana stolarki drzwiowej, malowanie pomieszczeń. Ponadto kładziona jest nowa infrastruktura teleinformatyczna, instalacji monitoringu obiektu i sieć p.poż. Prowadzone są też prace mające na celu zagospodarowanie terenu w koło budynku, wymiana nawierzchni, rewitalizacja zieleni. Budynek wpisany jest do miejskiej ewidencji zabytków, dlatego też prace prowadzone są zgodnie z wytycznymi Miejskiego Konserwatora Zabytków. Budynek będzie dostosowany do potrzeb osób niepełnosprawnych. Budynek ma zostać oddany do użytku w IV kwartale 2020 roku.

Lokalizacja instytucji publicznej przy ul. Ogrodowej 28d będzie nowym przedsięwzięciem przestrzenno-funkcjonalnym, które przyczyni się do zwiększenia dostępu do usług publicznych na rewitalizowanym obszarze, poprawi infrastrukturę techniczną i społeczną, a przede wszystkim przyczyni się do znacznej poprawy stanu technicznego budynku, zachowując jego walory zabytkowe. Powstanie instytucji publicznej we wskazanym obszarze, pośrednio może przyczynić się do przeciwdziałania negatywnym zjawiskom społecznym, rozwijaniu się zachowań patologicznych, które są widoczne chociażby na zajmowanym przez nas terenie (np. widoczna dewastacja budynku od strony boiska).

Zagospodarowanie przez nas obiektu na cele publiczne na pewno przyniesie długotrwałe i wymierne korzyści społeczno-gospodarcze rozumiane jako wzrost aktywności społecznej, wprowadzi pewien ład przestrzenny oraz podniesie poziom bezpieczeństwa rewitalizowanego terenu.

■ **Podmiot realizujący przedsięwzięcie**

Regionalna Izba Obrachunkowa w Łodzi.

■ **Szacowana wartość przedsięwzięcia i źródło finansowania**

18 997 000 zł. Przewiduje się możliwość zaangażowania środków programów operacyjnych, budżetu państwa i innych środków zewnętrznych.

■ **Opis oddziaływania przedsięwzięcia na zdiagnozowany kryzys**

Przewiduje się istotne oddziaływanie tego przedsięwzięcia na następujące zdiagnozowane problemy:

- negatywne zjawiska przestrzenno-funkcjonalne.

■ **Prognozowane rezultaty przedsięwzięcia i sposób ich oceny**

Rezultatem projektu – z punktu widzenia celów rewitalizacji – będzie uspójnienie krajobrazu kulturowego miasta i stworzenie mieszkańcom obszaru rewitalizacji możliwości korzystania z przestrzeni publicznej o wyższej jakości. Wskaźnikiem rezultatu będzie powstanie tej przestrzeni (jednorazowy wskaźnik binarny TAK/NIE).

Przedsięwzięcie nr 88.: Modernizacja Zespołu Pofabrycznego Karola Scheiblera z lat 1855 – 1870; Framac Sp. z o.o.

■ **Cel rewitalizacji realizowany przez to przedsięwzięcie**

Cel operacyjny 2.1. Budować wizerunek centrum Łodzi jako przestrzeni atrakcyjnej, żywej, kreatywnej, ciekawej i przyjaznej.

Cel operacyjny 2.2. Tworzyć przesłanki do odczuwania dumy z centrum Łodzi przez wprowadzanie do centrum projektów budujących prestiż obszaru.

Cel operacyjny 2.3. Stopniowo uspójniać i wzbogacać krajobraz kulturowy obszaru jako fundament tożsamości lokalnej.

Cel operacyjny 4.1. Poprawić standard techniczny budynków mieszkalnych i usługowych w obszarze zamieszkania.

■ Opis realizowanych zadań i lokalizacja przedsięwzięcia

Przedsięwzięcie jest zlokalizowane w całości na obszarze rewitalizacji.

Zespół fabryczny Karola W. Scheiblera przy Wodnym Rynku w Łodzi ukształtował się zasadniczo w latach 1855-1870 na parceli nr hip. 1253. W 1855 r. W latach 1857-58 zbudowano tkalnię o stu krosnach mechanicznych. W następnych latach powstał budynek kantoru i tkalnia II, wykończalnia oraz magazyn ze ślusarnią i stolarnią. Fabryka początkowo nosiła nazwę „Fabryka Wyrobów Bawełnianych, Wełnianych i Lnianych- Przędzalnia Bawełny Karola Scheiblera”. Po zakupie przez K. Scheiblera posiadłości na Księżym Młynie, nad rzeką Jasień i zniesieniu tam nowej przędzalni, opisywana fabryka uzyskała nazwę „Centrali”. Fabryka w 1881r. została przekształcona w spółkę akcyjną. W 1921 połączyła się ze spółką akcyjną L. Grohmana i przyjęła nazwę „K. Scheibler i L. Grohman Spółka akcyjna w Łodzi Zjednoczone Zakłady Przemysłowe”. W 1945 r. zakłady upaństwowiono. W latach 90-tych XX w. tereny pofabryczne zostały sprywatyzowane. W 1998 r. budynki drugiej tkalni i magazynu nabyła firma FRAMAC Sp. z o.o. Zabudowę fabryczną otacza ze wszystkich stron bujna roślinność parku Źródłiska.

Przestrzeń publiczna centrum Łodzi generalnie charakteryzuje się katastrofalnym stanem spójności i jakości. Remontując wskazane budynki wpływamy bezpośrednio na jakość przestrzeni publicznej centrum i obszaru przyległego decydującego o tożsamości Łodzi. Rewitalizacja ma wartości kulturowe dla miasta, które można upatrywać w zachowanej strukturze śródmiejskiej oraz strukturach przemysłowych odznaczających się najwyższymi walorami architektury przemysłowej występującej w osobnych kompleksach poza zwartym centrum. Zespół pofabryczny K. Scheiblera jest wpisany do rejestru zabytków. Są to najbardziej wartościowe obszary dziedzictwa architektonicznego, jednak część z nich odznacza się daleko posuniętym procesem destrukcji materialnej. Księży Młyn – obejmuje ośrodek poprzemysłowej struktury łączącej niegdyś funkcję przemysłową, rezydencjonalną i mieszkalną osiedla robotniczego. W chwili obecnej budynki są przeznaczone i zaadaptowane na biura, powierzchnie magazynowe i magazynowo-biurowe z przeznaczeniem na wynajem.

Łódź jest miastem kreatywnych działań, dlatego też naszym obecnym i przyszłym najemcom chcemy stworzyć miejsce gdzie jego siła będzie wspierać potencjały ludzi, mających zapał i chęci do podejmowania aktywności na wielu płaszczyznach. Nasze tereny skupiają się wokół muzyków, artystów, designerów, animatorów kultury, projektantów mody i innych twórców szeroko pojętej kultury i sztuki. Stare fabryczne mury są miejscem, w którego atmosferze rozwija się kreatywny biznes. Siedziby mają tu firmy architektoniczne, projektowe, produkcji filmowej itp.

Rewitalizacja ma służyć miastu, jego społeczeństwu i kreatywnemu biznesowi.

Prace rewitalizacyjne będą obejmować wyłącznie rewitalizację obiektów na zewnątrz tj. elewację budynków, drogę i bramę wjazdową z kantorem.

Działanie to ma polegać na wzbogaceniu struktury funkcjonalnej terenu i zabudowań w celu aktywizacji turystyki, które jest szczególnie uzasadnione znaczeniem zespołu dla dziedzictwa kulturowego, przemysłu i Miasta. Działanie to będzie sprzyjało przeciwdziałaniu niskiemu poziomowi uczestnictwa w życiu publicznym i kulturalnym, występowaniu negatywnych zjawisk społecznych, poprawę lokalnej gospodarki a na pewno wpłynie i poprawi dostęp do usług publicznych i przestrzeni publicznej. Technicznie zaś poprawi się stan kolejnych budynków, drogi, wpływając na jej efektywniejsze korzystanie. Po rewitalizacji obiektu zespół stanie się terenem otwartym i jeszcze bardziej atrakcyjnym dla szlaku wycieczkowego „Księżego Młyna”.

90-312 Łódź, Plac Zwycięstwa 2

■ Podmiot realizujący przedsięwzięcie

Framac Spółka z Ograniczoną Odpowiedzialnością.

■ Szacowana wartość przedsięwzięcia i źródło finansowania

6 000 000 zł – środki prywatne. Ponadto przewiduje się możliwość zaangażowania środków programów operacyjnych, budżetu państwa i innych środków zewnętrznych.

■ Opis oddziaływania przedsięwzięcia na zdiagnozowany kryzys

Przewiduje się oddziaływanie tego przedsięwzięcia na następujące zdiagnozowane problemy:

- negatywne zjawiska przestrzenno-funkcjonalne.

■ **Prognozowane rezultaty przedsięwzięcia i sposób ich oceny**

Rezultatem projektu – z punktu widzenia celów rewitalizacji – będzie uspołnienie krajobrazu historycznego miasta i stworzenie mieszkańcom obszaru rewitalizacji możliwości korzystania z przestrzeni para-publicznej o najwyższej jakości dzięki odnowie elementów krajobrazu kulturowego miasta. Wskaźnikiem rezultatu będzie powstanie tej przestrzeni (jednorazowy wskaźnik binarny TAK/NIE).

Przedsięwzięcie nr 89.: [przedsięwzięcie wykreślone] Remont i przebudowa kamienicy zlokalizowanej przy ul. Więckowskiego 33 z przeznaczeniem na nową siedzibę Kuratorium Oświaty w Łodzi

Przedsięwzięcie nr 90.: Renowacja i modernizacja budynku Uniwersytetu Łódzkiego przy Rewolucji 1905 r. nr 66 na potrzeby Domu Seniora Uniwersytetu Łódzkiego

■ **Cel rewitalizacji realizowany przez to przedsięwzięcie**

Cel operacyjny 1.2. Zmniejszyć skalę narażenia na ubóstwo, zahamować proces dziedziczenia ubóstwa, w tym - poprzez animację społeczną.

Cel operacyjny 1.5. Zapobiegać segregacji przestrzennej, tworzyć zróżnicowaną społeczność na obszarach rewitalizowanych.

Cel operacyjny 1.7. Zapobiegać eksportowaniu problemów społecznych poza obszar.

■ **Opis realizowanych zadań i lokalizacja przedsięwzięcia**

Przedmiotem inwestycji jest modernizacja nieruchomości przy ul. Rewolucji 1905 r. nr 66 na potrzeby Domu Seniora Uniwersytetu Łódzkiego. Celem jest stworzenie i zapewnienie odpowiedniej jakości warunków mieszkaniowych oraz funkcji dodatkowych (wspólne pomieszczenie, zaplecze gastronomiczne, sklepik wielobranżowy, zaplecze rehabilitacyjno-medyczne, teren zielony etc.). Udostępnienie emerytowanym pracownikom UŁ zakwaterowania w Domu o odpowiednim standardzie stanowiącym konkurencję pod względem relacji cena – jakość opieki nad osobami starszymi w stosunku do tożsamej oferty rynkowej. W wyniku przeprowadzonego przetargu nieograniczonego umowę na wykonanie całości prac budowlano-modernizacyjnych podpisano dnia 21.07.2020 r. z Firmą P.U.H. DEKORUM-BUD KONTRAKTY Sp. z o.o. Sp. K. Zakończenie prac przewidziane jest na dzień 31.12.2021 r.

Lokalizacja na obszarze rewitalizacji: ul. Rewolucji 1905 r. nr 66.

■ **Podmiot realizujący przedsięwzięcie**

Uniwersytet Łódzki

■ **Przewidywana całkowita wartość przedsięwzięcia (zgodnie z podpisaną umową) i źródło finansowania**

Wartość inwestycji: 10 270 500 zł – środki prywatne oraz dofinansowanie z Urzędu Marszałkowskiego w kwocie 6 752 230,68 zł. Ponadto przewiduje się możliwość zaangażowania środków programów operacyjnych, budżetu państwa i innych środków zewnętrznych.

■ **Opis oddziaływania przedsięwzięcia na zdiagnozowany kryzys**

Przewiduje się oddziaływanie tego przedsięwzięcia na następujące zdiagnozowane problemy:

- ubóstwo;
- negatywne zjawiska przestrzenno-funkcjonalne.

■ **Prognozowane rezultaty przedsięwzięcia i sposób ich oceny**

Rezultatem projektu – z punktu widzenia celów rewitalizacji – jest zorganizowanie opieki całodobowej dla osób w wieku senioralnym (beneficjentów bezpośrednich), co oddziałuje także na sytuację ich rodzin (beneficjentów pośrednich). Wskaźnikiem rezultatu będzie średnioroczna liczba osób korzystających faktycznie z opieki placówki. Wartość bazowa wskaźnika wynosi 0. Wartość referencyjna jest równa liczbie tzw. *miejsz organizacyjnych* w placówce (na podstawie jej statutu). Należy dążyć do tego, aby wskaźnik (faktyczna liczba pensjonariuszy) osiągnięty był co najmniej na poziomie 85% wartości referencyjnej (liczby miejsc).

Przedsięwzięcie nr 91.: Modernizacja nieruchomości zabudowanej przy ul. Tuwima 28 w Łodzi z przeznaczeniem na siedzibę administracji publicznej

■ **Cel rewitalizacji realizowany przez to przedsięwzięcie**

Cel operacyjny 2.1. Budować wizerunek centrum Łodzi jako przestrzeni atrakcyjnej, żywej, kreatywnej, ciekawej i przyjaznej.

Cel operacyjny 2.2. Tworzyć przesłanki do odczuwania dumy z centrum Łodzi przez wprowadzanie do centrum projektów budujących prestiż obszaru.

Cel operacyjny 2.3. Stopniowo uspójniać i wzbogacać krajobraz kulturowy obszaru jako fundament tożsamości lokalnej.

Cel operacyjny 4.1. Poprawić standard techniczny budynków mieszkalnych i usługowych w obszarze zamieszkania.

■ **Opis realizowanych zadań i lokalizacja przedsięwzięcia**

Kompleksowa modernizacja obiektu w celu uzyskania nowoczesnej, zgodnej ze standardami przestrzeni biurowej dla potrzeb administracji publicznej oraz stworzenie miejsc parkingowych. Modernizacja obejmuje:

- Prace budowlane: przebudowa elewacji i dachu, dźwigów, węzła cieplnego oraz instalacji wewnętrznych, a także przebudowa pomieszczeń wraz z poprawą ich funkcjonalności oraz podwyższeniem standardu użytkowego;
- Dostosowanie budynku do obowiązujących przepisów;
- Przebudowa dziedzińca i zagospodarowanie terenu do potrzeb administracji publicznej oraz klienta, w tym miejsc parkingowych dla samochodów i rowerów;

Lokalizacja w obszarze rewitalizacji (ul. Tuwima 28).

■ **Podmiot realizujący przedsięwzięcie**

Łódzki Urząd Wojewódzki w Łodzi

■ **Szacowana wartość przedsięwzięcia i źródło finansowania**

60 000 000 zł. Przewiduje się możliwość zaangażowania środków programów operacyjnych, budżetu państwa i innych środków zewnętrznych.

■ **Opis oddziaływania przedsięwzięcia na zdiagnozowany kryzys**

Przewiduje się oddziaływanie tego przedsięwzięcia na następujące zdiagnozowane problemy:

- negatywne zjawiska przestrzenno-funkcjonalne

■ **Prognozowane rezultaty przedsięwzięcia i sposób ich oceny**

Rezultatem projektu – z punktu widzenia celów rewitalizacji – będzie uspójnienie krajobrazu historycznego miasta i stworzenie mieszkańcom obszaru rewitalizacji możliwości korzystania z przestrzeni publicznej o wyższej jakości. Wskaźnikiem rezultatu będzie powstanie tej przestrzeni (jedorazowy wskaźnik binarny TAK/NIE).

Przedsięwzięcie nr 92.: Masterplan iluminacji dla miasta Łodzi**■ Cel rewitalizacji realizowany przez to przedsięwzięcie**

Cel operacyjny 2.1. Budować wizerunek centrum Łodzi jako przestrzeni atrakcyjnej, żywej, kreatywnej, ciekawej i przyjaznej.

Cel operacyjny 2.2. Tworzyć przesłanki do odczuwania dumy z centrum Łodzi przez wprowadzanie do centrum projektów budujących prestiż obszaru.

Cel operacyjny 2.3. Stopniowo uspójniać i wzbogacać krajobraz kulturowy obszaru jako fundament tożsamości lokalnej.

■ Opis realizowanych zadań i lokalizacja przedsięwzięcia

Masterplan iluminacji miasta stanowi spójną koncepcję iluminacji zawierającą szczegółowe wytyczne dla przestrzeni rewitalizowanych z wykorzystaniem innowacyjnych i energooszczędnych technik oświetleniowych. Całościowe długookresowe podejście projektowe do kształtowania nocnej panoramy miasta podkreśli walory architektoniczne i kulturowe, wypracuje trójwymiarowość Łodzi, wskaże barwy światła oraz ich dynamikę oraz spoi różnorodną tkankę miejską. Dzięki partycypacji społecznej stanowić będzie narzędzie kompletnej rewitalizacji miejsca i społeczeństwa. Łódź stanie się atrakcyjniejsza dla turystów, inwestorów i kolejnych partnerów do lokowania swoich firm w przyjaznym, bezpiecznym i innowacyjnym mieście.

Lokalizacja: obszar rewitalizacji miasta Łodzi.

■ Podmiot realizujący przedsięwzięcie

Fundacja Lux Pro Monumentis.

■ Szacowana wartość przedsięwzięcia i źródło finansowania

12 500 000 zł – środki prywatne. Ponadto przewiduje się możliwość zaangażowania środków programów operacyjnych, budżetu państwa i innych środków zewnętrznych.

■ Opis oddziaływania przedsięwzięcia na zdiagnozowany kryzys

Przewiduje się oddziaływanie tego przedsięwzięcia na następujące zdiagnozowane problemy:

- brak poczucia dumy z faktu zamieszkiwania w centrum Łodzi;
- negatywne zjawiska przestrzenno-funkcjonalne.

■ Prognozowane rezultaty przedsięwzięcia i sposób ich oceny

Przedsięwzięcie nie oddziałuje bezpośrednio na rozwiązywanie problemów obszaru zdegradowanego, lecz stwarza warunki do podejmowania innych przedsięwzięć, które już takie oddziaływania będą wywierać. Rezultatem będzie powstanie Masterplanu Iluminacji (dokumentu). Wskaźnik binarny (TAK/NIE)

Przedsięwzięcie nr 93.: Uruchomienie hotelu przy ul. Piotrkowskiej 40 w Łodzi**■ Cel rewitalizacji realizowany przez to przedsięwzięcie**

Cel operacyjny 1.1. Tworzyć bodźce dla lepszego zatrudnienia.

Pomocniczo:

Cel operacyjny 2.1. Budować wizerunek centrum Łodzi jako przestrzeni atrakcyjnej, żywej, kreatywnej, ciekawej i przyjaznej.

Cel operacyjny 2.2. Tworzyć przesłanki do odczuwania dumy z centrum Łodzi przez wprowadzanie do centrum projektów budujących prestiż obszaru.

Cel operacyjny 2.3. Stopniowo uspójniać i wzbogacać krajobraz kulturowy obszaru jako fundament tożsamości lokalnej.

■ **Opis realizowanych zadań i lokalizacja przedsięwzięcia**

Przedmiotem inwestycji jest przebudowa wraz z rozbudową i nadbudową oraz wyposażaniem i zmianą sposobu użytkowania kamienicy mieszkalnej wraz z oficynami na hotel zlokalizowany przy ul. Piotrkowskiej 40 w Łodzi (na obszarze rewitalizacji). Obiekt będzie posiadał standard trzygwiazdkowy i będzie można wyróżnić w nim cztery podstawowe funkcje:

- Hotelu, w skład, którego wchodzi 59 pokoi,
- Zaplecza gastronomicznego, w tym restauracji otwartej też dla gości spoza hotelu;
- Zaplecza konferencyjnego;
- Zaplecza parkingowego.

Uruchomienie w zabytkowej, zniszczonej i zaniedbanej kamienicy mieszkalnej przy ulicy Piotrkowskiej 40 w Łodzi hotelu stanowić będzie ważny czynnik wspomagający proces rewitalizacji tej części łódzkiego deptaka i stanie się kolejnym elementem służącym podniesieniu atrakcyjności turystycznej zabytkowego, historycznego układu urbanistycznego ulicy Piotrkowskiej. Dzięki realizacji projektu nastąpi wzrost atrakcyjności Łodzi dla turystów, inwestorów zewnętrznych i mieszkańców. Uruchomienie hotelu będzie oznaczać również powstanie nowych miejsc pracy w sektorze turystyki.

UWAGA: projekt wymaga szczególnie starannego monitorowania w zakresie planu i faktycznego przebiegu przekwaterowań z lokali mieszkalnych (nieprzenoszenie problemów społecznych poza obszar rewitalizacji).

Lokalizacja: 90-265 Łódź, ul. Piotrkowska 40.

■ **Podmiot realizujący przedsięwzięcie**

JWH JOANNA WIDYŃSKA-HAMAD

■ **Szacowana wartość przedsięwzięcia i źródło finansowania:**

Całkowita wartość: 18 120 008,25 zł: współfinansowanie UE 4 674 166,28 zł / wkład własny 13 445 841,97 zł. Ponadto przewiduje się możliwość zaangażowania środków programów operacyjnych, budżetu państwa i innych środków zewnętrznych.

■ **Opis oddziaływania przedsięwzięcia na zdiagnozowany kryzys**

Przewiduje się oddziaływanie tego przedsięwzięcia na następujące zdiagnozowane problemy:

- bezrobocie;
- brak poczucia dumy z faktu zamieszkiwania w centrum Łodzi;
- negatywne zjawiska przestrzenno-funkcjonalne.

■ **Prognozowane rezultaty przedsięwzięcia i sposób ich oceny**

Rezultatem – z punktu widzenia celów rewitalizacji – będzie stworzenie miejsc pracy w obszarze rewitalizacji. Wskaźnikiem rezultatu będzie ilość miejsc pracy w przeliczeniu na pełne etaty. Wartość bazowa wskaźnika 0. Wartość referencyjną określi organizator w ramach własnych planów biznesowych. Zakłada się, że wskaźnik powinien osiągnąć wartość docelową w pierwszym roku działalności i utrzymać się w okresie trwałości projektu.

Przedsięwzięcie nr 94.: „Nowa Łódka”

■ **Cel rewitalizacji realizowany przez to przedsięwzięcie**

Cel operacyjny 1.1. Tworzyć bodźce dla lepszego zatrudnienia.

Cel operacyjny 1.4. Budować wspólnotę łódzian wokół dobra wspólnego.

- Cel operacyjny 2.1. Budować wizerunek centrum Łodzi jako przestrzeni atrakcyjnej, żywej, kreatywnej, ciekawej i przyjaznej.*
- Cel operacyjny 2.2. Tworzyć przesłanki do odczuwania dumy z centrum Łodzi przez wprowadzanie do centrum projektów budujących prestiż obszaru.*
- Cel operacyjny 2.3. Stopniowo uspołniać i wzbogacać krajobraz kulturowy obszaru jako fundament tożsamości lokalnej.*
- Cel operacyjny 3.1. Tworzyć przestrzenie dla działalności gospodarczej.*
- Cel operacyjny 3.2. Wspierać synergii przedsiębiorczości.*

■ **Opis realizowanych zadań i lokalizacja przedsięwzięcia**

Przedsięwzięcie jest zlokalizowane w obszarze rewitalizacji (ul. Dąbrowskiego 4).

Plan zakłada powstanie budynku z funkcjami biurową, mieszkaniową, garażową, usługowo-handlową o powierzchni netto 5,6 tys. m². Inwestycja pod nazwą Nowa Łódka obejmuje budowę nowego budynku z funkcją biurową, mieszkaniową, garażową, usługowo-handlową nawiązującą charakterem do istniejącej historycznej zabudowy wraz z nową infrastrukturą techniczną. Inwestycja obejmuje również budowę nowych wewnętrznych dróg dojazdowych oraz modernizację istniejących zjazdów publicznych z ulicy Dąbrowskiego.

UWAGA: projekt powinien być starannie monitorowany w zakresie zachowania zasady nieogradzania i niezamykania przestrzeni publicznej ani półpublicznej. Rozwiązania projektu nie mogą zawierać ograniczeń dostępu do terenu obiektu, a zamknięcia (zamki z domofonem) mogą się pojawiać dopiero na wejściach do klatek schodowych.

■ **Podmiot realizujący przedsięwzięcie**

MONNARI TRADE SA –Modern Profit S.A.

■ **Szacowana wartość przedsięwzięcia i źródło finansowania**

22 000 000 zł – środki prywatne. Ponadto przewiduje się możliwość zaangażowania środków programów operacyjnych, budżetu państwa i innych środków zewnętrznych.

■ **Opis oddziaływania przedsięwzięcia na zdiagnozowany kryzys**

Przewiduje się oddziaływanie tego przedsięwzięcia na następujące zdiagnozowane problemy:

- wysokie bezrobocie;
- negatywne zjawiska przestrzenno-funkcjonalne.

■ **Prognozowane rezultaty przedsięwzięcia i sposób ich oceny**

Rezultatem będzie zwiększenie atrakcyjności obszaru zamieszkania poprzez wprowadzenie na obszar obiektu wielofunkcyjnego, w tym nowych funkcji. Wskaźnikiem rezultatu będzie całkowita powierzchnia użytkowa obiektu. Wartość bazowa = 0 a wartość referencyjną określi projekt budowlany.

Przedsięwzięcie nr 95.: Ogrody Geyera – modernizacja budynków zabytkowych oraz zagospodarowanie terenu poprzez nową zabudowę

■ **Cel rewitalizacji realizowany przez to przedsięwzięcie**

- Cel operacyjny 1.1. Tworzyć bodźce dla lepszego zatrudnienia.*
- Cel operacyjny 1.4. Budować wspólnotę łódzian wokół dobra wspólnego.*
- Cel operacyjny 2.1. Budować wizerunek centrum Łodzi jako przestrzeni atrakcyjnej, żywej, kreatywnej, ciekawej i przyjaznej.*

Cel operacyjny 2.2. Tworzyć przesłanki do odczuwania dumy z centrum Łodzi przez wprowadzanie do centrum projektów budujących prestiż obszaru.

Cel operacyjny 2.3. Stopniowo uspójniać i wzbogacać krajobraz kulturowy obszaru jako fundament tożsamości lokalnej.

Cel operacyjny 3.1. Tworzyć przestrzeń dla działalności gospodarczej.

Cel operacyjny 3.2. Wspierać synergii przedsiębiorczości.

■ **Opis realizowanych zadań i lokalizacja przedsięwzięcia**

Przedsięwzięcie jest zlokalizowane w obszarze rewitalizacji (ul. Piotrkowska 293/305).

Ogrody Geyera to:

- 19 zabytkowych budynków, które wymagają remontu. Celem Inwestora jest przywrócenie tym obiektom historycznego piękna, jak również nadanie nowych funkcji, które pozwolą zaistnieć im w aktualnej rzeczywistości.
- Pozostała powierzchnia wg koncepcji architektonicznej przewiduje zespół zabudowy o funkcji usługowo-handlowej, wystawowej biznesowej oraz mieszkaniowej z garażami oraz z zieloną infrastrukturą miejską.
- Stworzenie kolejnej wielofunkcyjnej przestrzeni w centrum miasta.

■ **Podmiot realizujący przedsięwzięcie**

MONNARI TRADE SA. Modern Profit S.A.

■ **Szacowana wartość przedsięwzięcia i źródło finansowania**

230 000 000 zł – środki prywatne. Ponadto przewiduje się możliwość zaangażowania środków programów operacyjnych, budżetu państwa i innych środków zewnętrznych.

■ **Opis oddziaływania przedsięwzięcia na zdiagnozowany kryzys**

Przewiduje się oddziaływanie tego przedsięwzięcia na następujące zdiagnozowane problemy:

- wysokie bezrobocie;
- negatywne zjawiska przestrzenno-funkcjonalne

■ **Prognozowane rezultaty przedsięwzięcia i sposób ich oceny**

Rezultatem będzie zwiększenie atrakcyjności obszaru zamieszkania poprzez wprowadzenie na obszar obiektu wielofunkcyjnego, w tym nowych funkcji. Wskaźnikiem rezultatu będzie całkowita powierzchnia użytkowa obiektu. Wartość bazowa = 0 a wartość referencyjną określi projekt budowlany.

Przedsięwzięcie nr 96.: Adaptacja dawnego budynku przędzalni M. Lubińskiego polegająca na rozbudowie, nadbudowie i przebudowie budynków produkcyjno-usługowo-handlowych ze zmianą sposobu użytkowania na obiekty zamieszkania zbiorowego oraz budowa garażu podziemnego – CENTRUM AKADEMICKIE ŁÓDŹ

■ **Cel rewitalizacji realizowany przez to przedsięwzięcie**

Cel operacyjny 1.1. Tworzyć bodźce dla lepszego zatrudnienia.

Cel operacyjny 1.3. Zwiększyć szanse edukacyjne młodych mieszkańców obszaru rewitalizacji.

Cel operacyjny 1.4. Budować wspólnotę łódzian wokół dobra wspólnego.

Cel operacyjny 1.5. Zapobiegać segregacji przestrzennej, tworzyć zróżnicowaną społeczność na obszarach rewitalizowanych.

- Cel operacyjny 1.7. Zapobiegać eksportowaniu problemów społecznych poza obszar.*
- Cel operacyjny 2.1. Budować wizerunek centrum Łodzi jako przestrzeni atrakcyjnej, żywej, kreatywnej, ciekawej i przyjaznej.*
- Cel operacyjny 2.2. Tworzyć przesłanki do odczuwania dumy z centrum Łodzi przez wprowadzanie do centrum projektów budujących prestiż obszaru.*
- Cel operacyjny 2.3. Stopniowo uspójniać i wzbogacać krajobraz kulturowy obszaru jako fundament tożsamości lokalnej.*
- Cel operacyjny 3.1. Tworzyć przestrzenie dla działalności gospodarczej.*
- Cel operacyjny 3.4. Rozwijać postawę przedsiębiorczą, szczególnie wśród dzieci i młodzieży.*
- Cel operacyjny 4.1. Poprawić standard techniczny budynków mieszkalnych i usługowych w obszarze zamieszkania.*

■ **Opis realizowanych zadań i lokalizacja przedsięwzięcia**

Inwestycja będzie realizowana w dzielnicy Łódź-Śródmieście przy ul. Wierzbowej 18 (na obszarze rewitalizacji) Projekt obejmuje budynki dawnej Przędzalni M. Lubińskiego, które są wpisane do Gminnej Ewidencji Zabytków. Z uwagi na przeprowadzone analizy funkcjonalności obiektu, jego położenie i zbieżne plany rozwoju aglomeracji miejskiej Łodzi – Miasta Akademickiego Inwestor zaplanował dostosowanie i rozbudowę historycznego obiektu do funkcji centrum akademickiego dla studentów. Obiekt po przeprowadzonej modernizacji będzie centrum akademickim oferującym nowoczesne i wygodne pokoje dla studentów, sklepy, punkty usługowo-handlowe, bezprzewodowy Internet, pralnię, infrastrukturę sportową. Zmodernizowany budynek ze względu na swą otwartość wpłynie na atrakcyjność okolicy i miasta. Realizacja projektu wiąże się z prowadzeniem usług towarzyszących, ukierunkowanych na zwiększenie zatrudnienia i aktywizację społeczną.

■ **Podmiot realizujący przedsięwzięcie**

LAVINIA I Sp. z o.o. Sp. K.

■ **Szacowana wartość przedsięwzięcia i źródło finansowania**

49 965 012 zł – środki prywatne. Ponadto przewiduje się możliwość zaangażowania środków programów operacyjnych, budżetu państwa i innych środków zewnętrznych.

■ **Opis oddziaływania przedsięwzięcia na zdiagnozowany kryzys**

Przewiduje się oddziaływanie tego przedsięwzięcia na następujące zdiagnozowane problemy:

- negatywne zjawiska przestrzenno-funkcjonalne.

■ **Prognozowane rezultaty przedsięwzięcia i sposób ich oceny**

Rezultatem zwiększenie atrakcyjności obszaru zamieszkania poprzez wprowadzenie na obszar obiektu wielofunkcyjnego, w tym funkcji. Wskaźnikiem rezultatu będzie całkowita powierzchnia użytkowa obiektu. Wartość bazowa = 0, a wartość referencyjną określi projekt budowlany.

Przedsięwzięcie nr 97.: [przedsięwzięcie wykreślone] Powołanie Miejskiego Centrum Aktywnego Seniora**Przedsięwzięcie nr 98.: Utworzenie nowego podziału na osi wschód-zachód kwartału ul. Gdańska, Mickiewicza, Kościuszki, Żwirki poprzez budowę pasywnego biurowca przy ul. Wólczańskiej 143**

- **Cel rewitalizacji realizowany przez to przedsięwzięcie**
 - Cel operacyjny 1.1. Tworzyć bodźce dla lepszego zatrudnienia.*
 - Cel operacyjny 2.1. Budować wizerunek centrum Łodzi jako przestrzeni atrakcyjnej, żywej, kreatywnej, ciekawej i przyjaznej.*
- **Opis realizowanych zadań i lokalizacja przedsięwzięcia**

Przedsięwzięcie inwestora prywatnego. Powstanie pasywnego budynku biurowego z wykorzystaniem innowacyjnych technologii chroniących środowisko stworzy nowe miejsca pracy w ilości ok. 450. Powstanie nowa zorganizowana przestrzeń publiczna dostępna dla każdego. Dodatkowo planuje się stworzenie lokalu dla przedsięwzięć społecznych (działalność non-profit) w wyremontowanym budynku miejskim przy ul. Wólczańskiej 143 (na obszarze rewitalizacji).
- **Podmiot realizujący przedsięwzięcie**

Stanisław Marzec prowadzący działalność gospodarczą pod firmą „Inter-Mar” Stanisław Marzec.
- **Szacowana wartość przedsięwzięcia i źródło finansowania**

16 000 000 zł – środki prywatne. Ponadto przewiduje się możliwość zaangażowania środków programów operacyjnych, budżetu państwa i innych środków zewnętrznych.
- **Opis oddziaływania przedsięwzięcia na zdiagnozowany kryzys**

Przewiduje się bardzo szerokie i kluczowo istotne oddziaływanie tego przedsięwzięcia, przede wszystkim na następujące zdiagnozowane czynniki kryzysu:

 - wysokie bezrobocie;
 - negatywne zjawiska przestrzenno-funkcjonalne;
 - brak poczucia dumy z faktu zamieszkiwania w centrum Łodzi.
- **Prognozowane rezultaty przedsięwzięcia i sposób ich oceny**

Rezultatem będzie zwiększenie potencjału zatrudnienia w obszarze rewitalizacji poprzez udostępnienie powierzchni biurowej na działalność komercyjną. Wskaźnikiem rezultatu będzie całkowita powierzchnia użytkowa obiektu. Wartość bazowa = 0 a wartość referencyjną określi projekt budowlany.

Przedsięwzięcie nr 99.: Wzbogacenie oferty Centralnego Muzeum Włókiennictwa w Łodzi poprzez modernizację infrastruktury, prace konserwatorskie i zakup wyposażenia

- **Cel rewitalizacji realizowany przez to przedsięwzięcie**
 - Cel operacyjny 1.2. Zmniejszyć skalę narażenia na ubóstwo, zahamować proces dziedziczenia ubóstwa, w tym - poprzez animację społeczną.*
 - Cel operacyjny 1.3. Zwiększyć szanse edukacyjne młodych mieszkańców obszaru rewitalizacji.*

- Cel operacyjny 1.4. Budować wspólnotę łodzian wokół dobra wspólnego.*
- Cel operacyjny 1.5. Zapobiegać segregacji przestrzennej, tworzyć zróżnicowaną społeczność na obszarach rewitalizowanych.*
- Cel operacyjny 1.6. Budować pomostowy kapitał społeczny.*
- Cel operacyjny 1.7. Zapobiegać eksportowaniu problemów społecznych poza obszar.*
- Cel operacyjny 2.1. Budować wizerunek centrum Łodzi jako przestrzeni atrakcyjnej, żywej, kreatywnej, ciekawej i przyjaznej.*
- Cel operacyjny 2.2. Tworzyć przesłanki do odczuwania dumy z centrum Łodzi przez wprowadzanie do centrum projektów budujących prestiż obszaru.*
- Cel operacyjny 2.3. Stopniowo uspołniać i wzbogacać krajobraz kulturowy obszaru jako fundament tożsamości lokalnej.*

■ **Opis realizowanych zadań i lokalizacja przedsięwzięcia**

Przedmiotem projektu jest:

- 1) opracowanie z udziałem społecznym strategii Muzeum zawierającej także plan rozwoju widowni z uwzględnieniem specyficznych potrzeb osób niepełnosprawnych;
- 2) modernizacja kompleksu, w którym działalność prowadzi Centralne Muzeum Włókiennictwa w Łodzi składające się z Białej Fabryki Ludwika Geyera, budynków wchodzących w skład skansenu architektury drewnianej.

Przedsięwzięcie realizowane na obszarze rewitalizacji – ul. Piotrkowska 293/305.

■ **Podmiot realizujący przedsięwzięcie**

Centralne Muzeum Włókiennictwa w Łodzi.

■ **Szacowana wartość przedsięwzięcia i źródło finansowania**

15 531 458 zł, w tym środki EFRR i budżetu miasta.

■ **Opis oddziaływania przedsięwzięcia na zdiagnozowany kryzys**

Przewiduje się istotne oddziaływanie tego przedsięwzięcia na następujące zdiagnozowane problemy:

- niski poziom edukacji oraz kapitału społecznego;
- niski poziom uczestnictwa w życiu publicznym i kulturalnym;
- negatywne zjawiska przestrzenno-funkcjonalne.

■ **Prognozowane rezultaty przedsięwzięcia i sposób ich oceny**

Prognozowany rezultat to wzmocnienie uczestnictwa w kulturze mieszkańców obszaru rewitalizacji. Wskaźnikiem rezultatu będzie:

- (1) powstanie strategii i planu rozwoju widowni dla Muzeum, oraz
- (2) liczba godzin edukacji muzealnej prowadzonej dla zorganizowanych grup odwiedzających Muzeum w ciągu roku.

Wskaźnik (1) ma charakter binarny (TAK/NIE) i musi być osiągnięty przed zamknięciem części inwestycyjnej przedsięwzięcia. Wartość bazowa wskaźnika (2) będzie podana przez Muzeum Włókiennictwa na podstawie ilości zrealizowanych godzin edukacji muzealnej w roku 2015. Zakłada się, że wskaźnik (2) będzie narastał corocznie.

Przedsięwzięcie nr 100.: Rewitalizacja, modernizacja i poprawa infrastruktury zabytkowego obiektu Muzeum Miasta Łodzi – Pałac Poznańskiego.

■ **Cel rewitalizacji realizowany przez to przedsięwzięcie**

Cel operacyjny 1.4. Budować wspólnotę łodzian wokół dobra wspólnego.

Cel operacyjny 2.1. Budować wizerunek centrum Łodzi jako przestrzeni atrakcyjnej, żywej, kreatywnej, ciekawej i przyjaznej.

Cel operacyjny 2.2. Tworzyć przesłanki do odczuwania dumy z centrum Łodzi przez wprowadzanie do centrum projektów budujących prestiż obszaru.

Cel operacyjny 2.3. Stopniowo uspójniać i wzbogacać krajobraz kulturowy obszaru jako fundament tożsamości lokalnej.

■ **Opis realizowanych zadań i lokalizacja przedsięwzięcia**

Przedsięwzięcie w całości realizowane na obszarze rewitalizacji.

Kompleksowe prace restauracyjne, modernizacyjne i remontowe części zespołu fabryczno-rezydencjonalnego Izraela Kalmanowicza Poznańskiego. W wyniku realizacji projektu nastąpi rozwój instytucji kultury, jaką jest Muzeum Miasta Łodzi, zaś reprezentacyjny budynek w mieście zyska dawną świetność i blask.

Zakres rzeczowy obejmuje adaptację pomieszczeń na cele wystawiennicze i ich udostępnienie odwiedzającym, zakup wyposażenia dla nowopowstałej wystawy multimedialnej, dostosowanie budynku dla osób niepełnosprawnych, a także prace konserwatorskie, restauratorskie i roboty budowlane.

Obejmuje on także prace konserwatorskie oraz roboty budowlane w części użytkowanej przez Urząd Miasta Łodzi. Prace obejmują: naprawę tynków, remont balkonów, konserwację gzymsów, sztukaterii i detali architektonicznych, renowację i wymianę stolarki okiennej, naprawę i wymianę obróbek blacharskich, modernizację iluminacji pałacu, remont dachów z wymianą poszycia, wymianę i montaż pionów instalacji centralnego ogrzewania, wykonanie nowych pionów wod-kan.

■ **Podmiot realizujący przedsięwzięcie**

Miasto Łódź.

■ **Szacowana wartość przedsięwzięcia i źródło finansowania**

36 859 116 zł - środki z EFRR i budżetu miasta. Ponadto przewiduje się możliwość zaangażowania środków budżetu państwa i innych środków zewnętrznych.

■ **Opis oddziaływania przedsięwzięcia na zdiagnozowany kryzys**

Przewiduje się bardzo szerokie i kluczowo istotne oddziaływanie tego przedsięwzięcia, przede wszystkim na następujące zdiagnozowane czynniki kryzysu:

- niski poziom edukacji oraz kapitału społecznego;
- niski poziom uczestnictwa w życiu publicznym i kulturalnym;
- negatywne zjawiska przestrzenno-funkcjonalne;
- brak poczucia dumy z faktu zamieszkiwania w centrum Łodzi.

■ **Prognozowane rezultaty przedsięwzięcia i sposób ich oceny**

Prognozowany rezultat to wzmocnienie uczestnictwa w kulturze mieszkańców obszaru rewitalizacji. Wskaźnikiem rezultatu będzie:

(1) powstanie strategii i planu rozwoju widowni dla Muzeum, oraz

(2) liczba godzin edukacji muzealnej prowadzonej dla zorganizowanych grup odwiedzających Muzeum w ciągu roku.

Wskaźnik (1) ma charakter binarny (TAK/NIE) i musi być osiągnięty przed zamknięciem części inwestycyjnej przedsięwzięcia. Wartość bazowa wskaźnika (2) będzie podana przez Muzeum Miasta Łodzi na podstawie ilości zrealizowanych godzin edukacji muzealnej w roku 2015. Zakłada się, że wskaźnik (2) będzie narastał corocznie.

Przedsięwzięcie nr 101.: Przekształcenie pustostanu ul. Zachodnia 84 w obiekt funkcjonujący Centrum Animacji Środowiskowej

■ **Cel rewitalizacji realizowany przez to przedsięwzięcie**

Cel operacyjny 1.4. Budować wspólnotę łodzian wokół dobra wspólnego.

Cel operacyjny 1.5. Zapobiegać segregacji przestrzennej, tworzyć zróżnicowaną społeczność na obszarach rewitalizowanych.

Pomocniczo:

Cel operacyjny 1.2. Zmniejszyć skalę narażenia na ubóstwo, zahamować proces dziedziczenia ubóstwa, w tym - poprzez animację społeczną.

Cel operacyjny 1.7. Zapobiegać eksportowaniu problemów społecznych poza obszar.

Cel operacyjny 2.1. Budować wizerunek centrum Łodzi jako przestrzeni atrakcyjnej, żywej, kreatywnej, ciekawej i przyjaznej.

Cel operacyjny 2.3. Stopniowo uspójniać i wzbogacać krajobraz kulturowy obszaru jako fundament tożsamości lokalnej.

■ **Opis realizowanych zadań i lokalizacja przedsięwzięcia**

Przedsięwzięcie jest zlokalizowane w całości na obszarze rewitalizacji.

Przedsięwzięcie zawiera zintegrowanie działań inwestycyjnych, przestrzennych, społecznych, kulturowych oraz gospodarczych poprzez przekształcenie pustostanu w Centrum Animacji Środowiskowej – miejsca spotkań i działań społeczności lokalnej.

Zakres planowanych robót budowlanych obejmie w szczególności rozbiórkę części budynków, rozbudowę, przebudowę oraz nadbudowę dwóch kondygnacji na jednym z budynków w standardach budownictwa pasywnego.

Przedsięwzięcie ma na celu:

- zaangażowanie młodych mieszkańców Łodzi do budowania wspólnoty łodzian wokół dobra wspólnego i kapitału społecznego,
- zapobieganie segregacji przestrzennej oraz tworzeniu zatowarzyszonej społeczności sąsiedzkich na obszarach rewitalizowanych,
- aktywizację społeczno- zawodową studentów i absolwentów łódzkich uczelni,
- motywowanie społeczności sąsiedzkich do podjęcia działań animacyjnych o charakterze edukacyjnym, artystycznym i gospodarczym.

■ **Podmiot realizujący przedsięwzięcie**

Stowarzyszenie Synergia rewitalizacji

■ **Szacowana wartość przedsięwzięcia i źródło finansowania**

18 000 000 zł. Przewiduje się możliwość zaangażowania środków programów operacyjnych, budżetu miasta i innych środków zewnętrznych.

■ **Opis oddziaływania przedsięwzięcia na zdiagnozowany kryzys**

Prognozuje się pozytywne oddziaływanie projektu na przezwyciężanie negatywnych zjawisk społecznych i przywracania utraconej spójności społecznej na obszarze rewitalizacji poprzez działania sprzyjające budowaniu wspólnoty oraz aktywizujące lokalną społeczność.

■ **Prognozowane rezultaty przedsięwzięcia i sposób ich oceny**

Wskaźniki produktu:

- 1) Powierzchnia obszarów objętych rewitalizacją.
- 2) Liczba wspartych obiektów infrastruktury zlokalizowanych na rewitalizowanych obszarach.
- 3) Wyremontowane budynki mieszkalne na obszarach miejskich.

Przedsięwzięcie nr 102.: Systematyczna inwentaryzacja stanu walorów krajobrazu kulturowego Łodzi

■ **Cel rewitalizacji realizowany przez to przedsięwzięcie**

Cel operacyjny 2.1. Budować wizerunek centrum Łodzi jako przestrzeni atrakcyjnej, żywej, kreatywnej, ciekawej i przyjaznej.

Cel operacyjny 2.3. Stopniowo uspołniać i wzbogacać krajobraz kulturowy obszaru jako fundament tożsamości lokalnej.

■ **Opis realizowanych zadań i lokalizacja przedsięwzięcia**

W celu monitorowania stanu kluczowego zasobu strategicznego miasta Łodzi, jakim jest historycznie ukształtowany krajobraz kulturowy miasta, nie rzadziej niż raz na trzy lata będzie przeprowadzona inwentaryzacja z natury stanu krajobrazu kulturowego. Inwentaryzacja będzie dotyczyć wszystkich obiektów wpisanych do gminnej ewidencji zabytków, a dla obiektów wpisanych dodatkowo do rejestru zabytków będzie miała specjalne, rozszerzone zasady.

Inwentaryzacja będzie polegać na:

- 1) sporządzeniu dla każdego obiektu zabytkowego⁸⁶ podstawowej (powtarzalnej) dokumentacji fotograficznej składającej się przede wszystkim z:
 - a. widoku lub widoków obiektu z punktów i kątów widzenia, z jakich najczęściej jest widziany przez użytkowników przestrzeni miejskiej;
 - b. zdjęć detali obiektu dokumentujących widoczne „gołym okiem” aspekty stanu technicznego i stanu utrzymania obiektu.
- 2) Zaliczenia na tej podstawie danego obiektu do jednej z pięciu kategorii stanu zadbania obiektu i rodzaju jego oddziaływania na krajobraz kulturowy miasta (od [-2] – „plama na krajobrazie miasta” do [2] – „ozdoba krajobrazu miasta”, gdzie stopień [0] to „oddziaływanie neutralne na krajobraz.
- 3) Jednocześnie obiekty zabytkowe zostaną zaliczone do jednej z pięciu kategorii „ważności dla krajobrazu kulturowego miasta”, od obiektów o znaczeniu kluczowym dla całego miasta (kategoria 5), do obiektów o małym indywidualnym oddziaływaniu na krajobraz (kategoria 1), przy czym zabytki rejestrowe nie mogą mieć przyznanej kategorii niższej, niż 3.

Inwentaryzacja posłuży sporządzeniu map przewidzianych w systemie monitoringu GPR wskaźników ilustrujących *Potencjał kulturowy zabytków rejestrowych*, oraz *Potencjał kulturowy zabytków wpisanych do gminnej ewidencji*. Wskaźniki są liczone jako suma oddziaływania na krajobraz

⁸⁶ Chodzi przede wszystkim o zabytki nieruchome wpisane do gminnej ewidencji zabytków. Inwentaryzowane mogą być także inne obiekty (np. planowane do wpisania do gminnej ewidencji, lub stanowiące dobra kultury współczesnej) wskazane przez miejskie służby konserwatorskie, Architekta Miasta lub interesariuszy rewitalizacji.

kulturowy obiektów zabytkowych (iloczyn współczynnika ważności obiektu i wykazanego przez inwentaryzację współczynnika stanu zadbania tego obiektu. Obiekty w złym stanie zadbania obniżają współczynnik G a obiekty zadbane podwyższają go – proporcjonalnie do swej kategorii ważności dla krajobrazu kulturowego.

■ **Podmiot realizujący przedsięwzięcie**

Biuro Rewitalizacji i Mieszkalnictwa UMŁ

■ **Szacowana wartość przedsięwzięcia i źródło finansowania**

Realizowane w ramach własnych zasobów.

■ **Opis oddziaływania przedsięwzięcia na zdiagnozowany kryzys**

Przedsięwzięcie ma charakter narzędziowy: przygotowuje materiał do monitorowania stanu obszaru rewitalizacji. Prognozuje się pośrednie pozytywne oddziaływanie przedsięwzięcia na przezwyciężanie negatywnych zjawisk technicznych i funkcjonalno-przestrzennych poprzez uzyskanie dzięki przedsięwzięciu przekrojowej, całościowej wiedzy o stanie elementów krajobrazu kulturowego.

■ **Prognozowane rezultaty przedsięwzięcia i sposób ich oceny**

Przeprowadzona skutecznie Inwentaryzacja.

Wskaźniki produktu: wskaźnik binarny TAK/NIE.

Przedsięwzięcie nr 103.: Poprawa efektywności energetycznej siedziby Zespołu Tańca Ludowego "Harnam" w Łodzi

■ **Cel rewitalizacji realizowany przez to przedsięwzięcie**

Cel operacyjny 1.3. Zwiększyć szanse edukacyjne młodych mieszkańców obszaru rewitalizacji.

Cel operacyjny 1.4. Budować wspólnotę łódzian wokół dobra wspólnego.

Cel operacyjny 1.7. Zapobiegać eksportowaniu problemów społecznych poza obszar.

Cel operacyjny 2.1. Budować wizerunek centrum Łodzi jako przestrzeni atrakcyjnej, żywej, kreatywnej, ciekawej i przyjaznej.

Cel operacyjny 2.3. Stopniowo uspołniać i wzbogacać krajobraz kulturowy obszaru jako fundament tożsamości lokalnej.

Pomocniczo:

Cel operacyjny 4.2. Promować powstawanie przestrzeni publicznych i półpublicznych aranżowanych z udziałem mieszkańców.

■ **Opis realizowanych zadań i lokalizacja przedsięwzięcia**

Lokalizacja przedsięwzięcia: ul. Piotrkowska 282A.

Przedsięwzięcie będzie realizowane na obszarze rewitalizacji. Przedmiotem projektu jest modernizacja energetyczna zabytkowego budynku zgodnie z opracowaną dokumentacją, w tym: ocieplenie obiektu, wykonanie izolacji przeciwwilgociowej i cieplnej, wymiana okien i drzwi, wymiana instalacji grzewczej.

■ **Podmiot realizujący przedsięwzięcie**

Miasto Łódź

■ **Szacowana wartość przedsięwzięcia i źródło finansowania**

2 813 827 zł, środki z EFRR i budżetu miasta. Ponadto przewiduje się możliwość zaangażowania środków budżetu państwa i innych środków zewnętrznych.

■ **Opis oddziaływania przedsięwzięcia na zdiagnozowany kryzys**

Przedsięwzięcie będzie realizowane w strefie wielkomiejskiej przy obiekcie zabytkowym. Realizacja projektu przyczyni się do kompleksowej rewitalizacji obszarów o nasileniu niekorzystnych zjawisk społecznych i gospodarczych na terenie m. Łodzi, w tym stopniowego uspołniania i wzbogacenia krajobrazu kulturowego obszaru jako fundamentu tożsamości lokalnej, ożywienia obszaru rewitalizacji poprzez poprawę standardu technicznego budynku oraz zwiększenia szans edukacyjnych młodych mieszkańców obszaru rewitalizacji.

Przewiduje się istotne oddziaływanie tego przedsięwzięcia na następujące zdiagnozowane problemy:

- niski poziom uczestnictwa w życiu publicznym i kulturalnym;
- niski poziom edukacji oraz kapitału społecznego;
- negatywne zjawiska przestrzenno-funkcjonalne;
- negatywne zjawiska techniczne.

Przedsięwzięcie nr 104.: Zagospodarowanie nieruchomości przy pl. Wolności 2

■ **Cel rewitalizacji realizowany przez to przedsięwzięcie**

Cel operacyjny 1.4. Budować wspólnotę łodzian wokół dobra wspólnego.

Cel operacyjny 1.7. Zapobiegać eksportowaniu problemów społecznych poza obszar.

Cel operacyjny 2.1. Budować wizerunek centrum Łodzi jako przestrzeni atrakcyjnej, żywej, kreatywnej, ciekawej i przyjaznej.

Cel operacyjny 2.2. Tworzyć przesłanki do odczuwania dumy z centrum Łodzi przez uznanie wartości architektury przełomu XIX i XX wieku oraz wprowadzanie do centrum projektów budujących prestiż obszaru.

Cel operacyjny 4.1. Poprawić standard techniczny budynków mieszkalnych i usługowych w obszarze zamieszkania.

■ **Opis realizowanych zadań i lokalizacja przedsięwzięcia**

Przedsięwzięcie będzie realizowane na obszarze rewitalizacji. Przedmiotem projektu jest modernizacja zabytkowej infrastruktury należącej do Muzeum Miasta Łodzi, w tym: roboty budowlane, remont elewacji kamienicy, częściowa wymiana i modernizacja instalacji, adaptacja pomieszczeń do pełnienia nowych funkcji kulturalnych, uporządkowanie otoczenia kamienicy i nadanie mu nowych funkcji kulturalno-rekreacyjno-edukacyjnych.

■ **Podmiot realizujący przedsięwzięcie**

Miasto Łódź

■ **Szacowana wartość przedsięwzięcia i źródło finansowania**

2 000 000 zł, środki z EFRR i budżetu miasta. Ponadto przewiduje się możliwość zaangażowania środków budżetu państwa i innych środków zewnętrznych.

■ **Opis oddziaływania przedsięwzięcia na zdiagnozowany kryzys**

Przedsięwzięcie będzie realizowane w strefie wielkomiejskiej przy obiekcie zabytkowym.

Przewiduje się istotne oddziaływanie tego przedsięwzięcia na następujące zdiagnozowane problemy:

- negatywne zjawiska przestrzenno-funkcjonalne;
- negatywne zjawiska techniczne.

Przedsięwzięcie nr 105.: Rewitalizacja siedziby głównej Muzeum Tradycji Niepodległościowych w Łodzi wraz z nadaniem nowych funkcji w budynku przy ul. Gdańskiej 13**■ Cel rewitalizacji realizowany przez to przedsięwzięcie**

Cel operacyjny 1.4. Budować wspólnotę Łódzian wokół dobra wspólnego.

Cel operacyjny 1.7. Zapobiegać eksportowaniu problemów społecznych poza obszar.

Cel operacyjny 2.1. Budować wizerunek centrum Łodzi jako przestrzeni atrakcyjnej, żywej, kreatywnej, ciekawej i przyjaznej.

Cel operacyjny 2.2. Tworzyć przesłanki do odczuwania dumy z centrum Łodzi przez uznanie wartości architektury przełomu XIX i XX wieku oraz wprowadzanie do centrum projektów budujących prestiż obszaru.

Cel operacyjny 2.3. Stopniowo uspołniać i wzbogacać krajobraz kulturowy obszaru jako fundament tożsamości lokalnej.

Cel operacyjny 4.1. Poprawić standard techniczny budynków mieszkalnych i usługowych w obszarze zamieszkania.

■ Opis realizowanych zadań i lokalizacja przedsięwzięcia

Przedsięwzięcie będzie realizowane na obszarze rewitalizacji. Przedmiotem projektu jest modernizacja zabytkowej infrastruktury należącej do Muzeum Tradycji Niepodległościowych, w tym: roboty budowlane, remont elewacji kamienicy, częściowa wymiana i modernizacja instalacji, adaptacja pomieszczeń do pełnienia nowych funkcji kulturalnych, uporządkowanie otoczenia kamienicy i nadanie mu nowych funkcji kulturalno-edukacyjnych.

■ Podmiot realizujący przedsięwzięcie

Muzeum Tradycji Niepodległościowych w Łodzi

■ Szacowana wartość przedsięwzięcia i źródło finansowania

8 400 000 zł, środki z EFRR i budżetu miasta. Ponadto przewiduje się możliwość zaangażowania środków budżetu państwa i innych środków zewnętrznych.

■ Opis oddziaływania przedsięwzięcia na zdiagnozowany kryzys

Przedsięwzięcie będzie realizowane w strefie wielkomiejskiej przy obiekcie zabytkowym.

Przewiduje się istotne oddziaływanie tego przedsięwzięcia na następujące zdiagnozowane problemy:

- niski poziom uczestnictwa w życiu publicznym i kulturalnym;
- niski poziom edukacji oraz kapitału społecznego;
- bezrobocie;
- negatywne zjawiska przestrzenno-funkcjonalne;
- negatywne zjawiska techniczne.

Przedsięwzięcie nr 106.: Tworzenie przyjaznej przestrzeni sportowej poprzez rewitalizację hal sportowych przy ulicy Północnej 36**■ Cel rewitalizacji realizowany przez to przedsięwzięcie**

Cel operacyjny 1.2. Zmniejszyć skalę narażenia na ubóstwo, zahamować proces dziedziczenia ubóstwa, w tym - poprzez animację społeczną.

Cel operacyjny 1.3. Zwiększyć szanse edukacyjne młodych mieszkańców obszaru rewitalizacji.

Cel operacyjny 1.7. Zapobiegać eksportowaniu problemów społecznych poza obszar.

Cel operacyjny 2.1. Budować wizerunek centrum Łodzi jako przestrzeni atrakcyjnej, żywej, kreatywnej, ciekawej i przyjaznej.

Cel operacyjny 4.2. Promować powstawanie przestrzeni publicznych i półpublicznych aranżowanych z udziałem mieszkańców.

■ **Opis realizowanych zadań i lokalizacja przedsięwzięcia**

Przedsięwzięcie będzie realizowane na obszarze rewitalizacji. W ramach przedsięwzięcia w całości zrewitalizowany zostanie zabytkowy obiekt tzw. starej hali sportowej, a także zmodernizowany pawilon i tor kolarski.

■ **Podmiot realizujący przedsięwzięcie**

Miasto Łódź

■ **Szacowana wartość przedsięwzięcia i źródło finansowania**

25 000 000 zł, środki z EFRR i budżetu miasta. Ponadto przewiduje się możliwość zaangażowania środków budżetu państwa i innych środków zewnętrznych.

■ **Opis oddziaływania przedsięwzięcia na zdiagnozowany kryzys**

Realizacja przedsięwzięcia pozwoli na stworzenie centrum, które oprócz funkcji sportowej będzie pełniło również funkcję społeczną, w ramach miejskiego programu współpracy z organizacjami pozarządowymi. Zwiększenie skali uczestnictwa mieszkańców obszaru rewitalizacji w działaniach mających na celu promocję aktywnego trybu życia i uprawiania sportu przyczyni się do zahamowania procesu dziedziczenia ubóstwa, jak również poprawi skuteczność miejskich profilaktycznych programów przeciwwzależnieniowych.

■ **Prognozowane rezultaty przedsięwzięcia i sposób ich oceny**

Miernikiem efektów będzie wzrost frekwencji w przedmiotowych obiektach związany z rozszerzeniem oferty zarówno dla zawodniczek oraz zawodników uprawiających sport w klubie „Spotem”, młodzieży szkolnej, jak i okolicznych mieszkańców.

Szacuje się, że z hal przy ul. Północnej 36, będzie korzystać ok. 2000 os./rok.

Przedsięwzięcie nr 107.: Prace konserwatorskie i restauratorskie w dawnym zespole pałacowo-parkowym Karola Poznańskiego w Łodzi

■ **Cel rewitalizacji realizowany przez to przedsięwzięcie**

Cel operacyjny 1.2. Zmniejszyć skalę narażenia na ubóstwo, zahamować proces dziedziczenia ubóstwa, w tym - poprzez animację społeczną.

Cel operacyjny 1.3. Zwiększyć szanse edukacyjne młodych mieszkańców obszaru rewitalizacji.

Cel operacyjny 1.6. Budować pomostowy kapitał społeczny.

Cel operacyjny 2.1. Budować wizerunek centrum Łodzi jako przestrzeni atrakcyjnej, żywej, kreatywnej, ciekawej i przyjaznej.

Cel operacyjny 2.2. Tworzyć przesłanki do odczuwania dumy z centrum Łodzi przez uznanie wartości architektury przełomu XIX i XX wieku oraz wprowadzanie do centrum projektów budujących prestiż obszaru.

Cel operacyjny 2.3. Stopniowo uspołniać i wzbogacać krajobraz kulturowy obszaru jako fundament tożsamości lokalnej.

Cel operacyjny 4.2. Promować powstawanie przestrzeni publicznych i półpublicznych aranżowanych z udziałem mieszkańców.

Pomocniczo:

Cel operacyjny 1.4. Budować wspólnotę łodzian wokół dobra wspólnego.

Cel operacyjny 1.5. Zapobiegać segregacji przestrzennej, tworzyć zróżnicowaną społeczność na obszarach rewitalizowanych.

■ **Opis realizowanych zadań i lokalizacja przedsięwzięcia**

Przedsięwzięcie będzie realizowane na obszarze rewitalizacji. W ramach przedsięwzięcia w całości zrewitalizowany zostanie zabytkowy zespół pałacowo-parkowy Karola Poznańskiego w Łodzi przy ul. Gdańskiej 32.

Celem głównym projektu jest: Zachowanie dziedzictwa kulturowego, jakim jest Pałac Karola Poznańskiego w Łodzi, jak również stworzenie i poprawa warunków dla prowadzenia działalności kulturalnej i edukacyjnej w obszarze kultury.

Realizacja celu głównego pozwoli na osiągnięcie następujących celów szczegółowych:

- 1) Odrestaurowanie kolejnych przestrzeni w zespole pałacowym Karola Poznańskiego w Łodzi:
 - a. przeprowadzenie prac konserwatorskich w budynku kordegardy;
 - b. prace konserwatorskie dawnego, neoregencyjnego antichambre stanowiącego przedsiónek salonu muzycznego, jak i sam monumentalny salon muzyczny w stylistyce Ludwika XVI (sale 10 i 11);
 - c. prace budowlane i konserwatorskie pomieszczeń kondygnacji przyziemia w południowym skrzydle pałacu i stworzenia tam „Kawiarni Muzycznej”.
- 2) Oddanie nowych przestrzeni umożliwiających rozszerzenie oferty artystyczno – kulturalnej:
 - a. odrestaurowanie salonu muzycznego jako kolejnej przestrzeni koncertowej Pałacu Muzyki;
 - b. stworzenie Kawiarni Muzycznej, jako nowej przestrzeni Pałacu Muzyki, gdzie będą prezentowane nowoczesne formy muzyczne w kameralnej atmosferze i towarzystwie oferty kawiarnianej, oddanie nowego zaplecza Pałacu Muzyki, gdzie zostaną zlokalizowane sale do ćwiczeń, biuro wydarzeń artystycznych i dział promocji.
- 3) Stworzenie możliwości lepszego wykorzystania potencjału uczelni artystycznej o profilu muzycznym:
 - a. wykorzystanie potencjału studentów Akademii jako młodych, kreatywnych artystów;
 - b. wykorzystanie potencjału artystów współpracujących i pracujących w Akademii Muzycznej w Łodzi;
 - c. stworzenie odpowiednich warunków rozwoju dla studentów oraz pracowników Akademii.

Realizacja przedmiotowego projektu pozwoli Akademii na odzyskanie kolejnych zdegradowanych przestrzeni kompleksu pałacowego do prowadzenia działalności kulturalnej. W ramach projektu odrestaurowany zostanie monumentalny salon muzyki wraz z antichambre, gdzie odbywały się będą cykliczne koncerty fortepianowe oraz koncerty muzyki dawnej, która cieszy się nieustającą popularnością w murach Pałacu. Koneserzy tego gatunku muzyki doceniają kunszt artystyczny mistrzów tej muzyki prezentujących swe wykonania j i samo miejsce. Dodatkowo zagości tam nowy cykl spotkań muzyczno – edukacyjnych przeznaczony dla różnych grup wiekowych: od przedszkolaków do seniorów. Cykl tych spotkań poświęcony będzie zarówno muzyce jak i historii Pałacu i Łodzi. Zupełnie nowy repertuar zaoferowany zostanie w Kawiarni Muzycznej. Możliwość tę stworzy kompleksowy remont przyziemia skrzydła południowego Pałacu, gdzie będzie umiejscowiona Kawiarnia. Miejsce to stanie się dodatkową, małą sceną Pałacu. Kawiarnia Muzyczna będzie

wprowadzeniem nowoczesnych form scenicznych do historycznych wnętrz. Odrestaurowana kordegarda, tak jak historycznie zostało to zaplanowane, będzie budynkiem pomocniczym, gdzie umiejscowione będą sale ćwiczeń oraz biura wydarzeń i promocji.

■ **Podmiot realizujący przedsięwzięcie**

Akademia Muzyczna im. G. i K. Bacewiczów w Łodzi

■ **Szacowana wartość przedsięwzięcia i źródło finansowania**

21 532 142,79 zł.

■ **Opis oddziaływania przedsięwzięcia na zdiagnozowany kryzys**

Przewiduje się istotne oddziaływanie tego przedsięwzięcia na następujące zdiagnozowane problemy:

- niski poziom uczestnictwa w życiu publicznym i kulturalnym;
- niski poziom edukacji oraz kapitału społecznego;
- wysokie bezrobocie.

■ **Prognozowane rezultaty przedsięwzięcia i sposób ich oceny**

Wskaźniki rezultatu:

- (1) Liczba odwiedzin w objętych wsparciem miejscach należących do dziedzictwa kulturalnego i naturalnego oraz stanowiących atrakcje turystyczne - 2000 odwiedzin/rok.
- (2) Liczba osób korzystających z obiektów objętych wsparciem - 7000 osób/rok.

Sposób pomiaru:

- (1) Statystyki własne Akademii
- (2) Statystyki własne Akademii

Przedsięwzięcie nr 108.: Upowszechnienie błękitno – zielonej infrastruktury

■ **Cel rewitalizacji realizowany przez to przedsięwzięcie**

Cel operacyjny 2.1. Budować wizerunek centrum Łodzi jako przestrzeni atrakcyjnej, żywej, kreatywnej, ciekawej i przyjaznej.

Cel operacyjny 4.6. Poprawić wyposażenie w błękitno – zieloną infrastrukturę pozwalającą

Pomocniczo:

Cel operacyjny 1.4. Budować wspólnotę łódzian wokół dobra wspólnego.

Cel operacyjny 4.2. Promować powstawanie przestrzeni publicznych i półpublicznych aranżowanych z udziałem mieszkańców.

■ **Opis realizowanych zadań i lokalizacja przedsięwzięcia**

Przedsięwzięcie będzie realizowane na obszarze rewitalizacji oraz poza nim (w lokalizacjach, które ze względów hydrologicznych i środowiskowych znacząco wpływają na obszar rewitalizacji). W ramach przedsięwzięcia przewiduje się wprowadzanie różnorodnych kompleksowych rozwiązań opartych na naturze oraz wyposażanie terenów zieleni miejskiej w błękitno- zieloną infrastrukturę zwiększającą wodochłonność oraz bioróżnorodność zgodnie z dobrą praktyką oraz wiedzą w tym zakresie. W ramach przedsięwzięcia podejmowane będą działania na rzecz wyprowadzenia na powierzchnię wybranych fragmentów łódzkich rzek, ich renaturyzacji oraz /lub zasilania przy wykorzystaniu wód opadowych i roztopowych po ich odpowiednim podczyszczeniu. Ponadto zakłada się także prowadzenie działań edukacyjnych nt. problemów związanych ze zmianami klimatu oraz sposobów na łagodzenie i przystosowanie się do nich poprzez realizację dedykowanych rozwiązań adaptacyjnych i mitygujących wraz z realizacją pilotażowych rozwiązań z zakresu małej retencji w placówkach

edukacyjnych. Zakłada się także prowadzenie działań nastawionych na tworzenie mikroklimatu w mieście; odbetonowanie i zazielenienie miasta poprzez m.in. tworzenie ogrodów fasadowych, zielonych ścian, ogrodów deszczowych oraz rozwiązań z zakresu małej retencji.

■ **Podmiot realizujący przedsięwzięcie**

Miasto Łódź

Szacowana wartość przedsięwzięcia i źródło finansowania

14 929 311 zł, środki z Programu Ramowego Unii Europejskiej Horyzont 2020, programu LIFE, Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i budżetu miasta. Ponadto przewiduje się możliwość zaangażowania środków budżetu państwa i innych środków zewnętrznych.

■ **Opis oddziaływania przedsięwzięcia na zdiagnozowany kryzys**

Przewiduje się istotne oddziaływanie tego przedsięwzięcia na następujące zdiagnozowane problemy:

- zła jakość przestrzeni publicznych;
- negatywne zjawiska środowiskowe w tym problem niskiej emisji;
- niski poziom kapitału społecznego;
- negatywne zjawiska przestrzenno-funkcjonalne.

■ **Prognozowane rezultaty przedsięwzięcia i sposób ich oceny**

Wskaźniki rezultatu:

- (1) Powierzchnia przestrzeni wyposażonej w nowe kompleksowe rozwiązania oparte na naturze;
- (2) Liczba osób objętych zajęciami edukacyjnymi nt. problemów związanych ze zmianami klimatu i sposobów ich mityzacji oraz adaptacji do nich .

Przedsięwzięcia zakończone:

Przedsięwzięcie nr 19.: Budowanie nowoczesnego muzeum dzięki innowacyjnym rozwiązaniom. Muzeum Tradycji Niepodległościowych w Łodzi placówką kreatywną - przedsięwzięcie zakończone w 2019 roku

■ **Cel rewitalizacji realizowany przez to przedsięwzięcie**

Cel operacyjny 1.4. Budować wspólnotę Łódzian wokół dobra wspólnego.

Pomocniczo:

Cel operacyjny 1.2. Zmniejszyć skalę narażenia na ubóstwo, zahamować proces dziedziczenia ubóstwa, w tym - poprzez animację społeczną.

Cel operacyjny 1.3. Zwiększyć szanse edukacyjne młodych mieszkańców obszaru rewitalizacji.

Cel operacyjny 1.4. Budować wspólnotę Łódzian wokół dobra wspólnego.

Cel operacyjny 2.1. Budować wizerunek centrum Łodzi jako przestrzeni atrakcyjnej, żywej, kreatywnej, ciekawej i przyjaznej.

Cel operacyjny 2.2. Tworzyć przesłanki do odczuwania dumy z centrum Łodzi przez wprowadzanie do centrum projektów budujących prestiż obszaru.

Cel operacyjny 2.3. Stopniowo uspołniać i wzbogacać krajobraz kulturowy obszaru jako fundament tożsamości lokalnej.

■ **Opis realizowanych zadań i lokalizacja przedsięwzięcia**

Lokalizacja przedsięwzięcia znajduje się poza obszarem rewitalizacji (ul. Zgierska 147, Alei Pamięci Ofiar Litzmannstadt Getto 12).

Realizacja przedsięwzięcia pozwoli na stopniowe wzbogacenie krajobrazu kulturowego jako fundamentu do budowania tożsamości lokalnej. Zadania przedsięwzięcia pozwolą na zwiększenie szans edukacyjnych młodych mieszkańców, w tym z obszaru rewitalizacji. Z racji tego, że niezwykle ważne jest podtrzymywanie pamięci o losach miasta Łodzi i jego mieszkańcach, aby tworzyć tożsamość lokalną, należy pielęgnować miejsca pamięci ofiar hitleryzmu.

Opis zadań:

- 1) Opracowanie z udziałem społecznym strategii i planu rozwoju widowni dla Muzeum z uwzględnieniem jego funkcji edukacyjnej i animacyjno-kulturalnej (w tym – pracy animatorskiej poza siedzibą stacjonarną) oraz specyficznych potrzeb osób niepełnosprawnych;
- 2) Roboty budowlane: wykonanie prac konserwatorskich i budowlanych, dostawy wyposażenia: zarówno dla obecnej jak i nowej ekspozycji wystawienniczej i edukacyjnej. Przewiduje się montaż nowoczesnej infrastruktury technicznej i multimedialnej umożliwiającej elastyczne aranżowanie wystaw oraz wykorzystanie technologii informacyjno – komunikacyjnych w celu obsługi zwiedzających, przygotowanie kompleksowej identyfikacji wizualnej, odpowiedniej infrastruktury technicznej umożliwiającej bezpieczne przechowywanie zbiorów muzealnych.

■ **Podmiot realizujący przedsięwzięcie**

Muzeum Tradycji Niepodległościowych w Łodzi.

■ **Zrealizowana wartość przedsięwzięcia i źródło finansowania**

7 865 315 zł , środki z EFRR i budżetu państwa i budżetu miasta.

■ **Opis oddziaływania przedsięwzięcia na zdiagnozowany kryzys**

Przewiduje się istotne oddziaływanie tego przedsięwzięcia na następujące zdiagnozowane problemy:

- niski poziom edukacji oraz kapitału społecznego;
- niski poziom uczestnictwa w życiu publicznym i;

■ **Prognozowane rezultaty przedsięwzięcia i sposób ich oceny**

Rezultatem będzie wzmacnianie tożsamości lokalnej i budowanie związków łodzian z historią miasta, oraz budowanie poczucia wspólnoty wokół dobra wspólnego.

Wskaźnikiem rezultatu będzie:

- (1) powstanie strategii i planu rozwoju widowni dla Muzeum, oraz
- (2) liczba godzin edukacji muzealnej realizowana corocznie.

Wskaźnik (1) ma charakter binarny (TAK/NIE) i musi być osiągnięty przed oddaniem do użytkowania części inwestycyjnej przedsięwzięcia. Wartość bazowa wskaźnika (2) będzie ustalona na podstawie sprawozdania muzeum za rok 2016. Zakłada się że wskaźnik ten będzie corocznie rosnący.

Przedsięwzięcie nr 38.: Zagospodarowanie obiektów pofabrycznych i kompleksu pałacowego Steinertów - przedsięwzięcie zakończone w 2019 roku

■ **Cel rewitalizacji realizowany przez to przedsięwzięcie**

Cel operacyjny 1.1. Tworzyć bodźce dla lepszego zatrudnienia.

Pomocniczo:

Cel operacyjny 1.4. Budować wspólnotę łodzian wokół dobra wspólnego.

Cel operacyjny 2.1. Budować wizerunek centrum Łodzi jako przestrzeni atrakcyjnej, żywej, kreatywnej, ciekawej i przyjaznej.

Cel operacyjny 2.2. Tworzyć przesłanki do odczuwania dumy z centrum Łodzi przez wprowadzanie do centrum projektów budujących prestiż obszaru.

Cel operacyjny 2.3. Stopniowo uspołniać i wzbogacać krajobraz kulturowy obszaru jako fundament tożsamości lokalnej.

Cel operacyjny 3.1. Tworzyć przestrzenie dla działalności gospodarczej.

Cel operacyjny 4.3. Poprawić wyposażenie obszarów zamieszkania w niezbędną sieć w infrastrukturę techniczną.

■ **Opis realizowanych zadań i lokalizacja przedsięwzięcia**

Przedsięwzięcie zostało zrealizowane w całości na obszarze rewitalizacji, w lokalizacjach przy ul.: Piotrkowskiej 272 a i b, Piotrkowskiej 274.

Kompleks obiektów pofabrycznych i kompleksu pałacowego Steinertów zostanie gruntownie wyremontowany i zaadaptowany **na nowe funkcje. Przewiduje się następujące prace:**

- 1) Prace konstrukcyjne, wzmacniające istniejącą konstrukcję budynków, roboty konstrukcyjne dostosowujące istniejącą przestrzeń do obowiązujących przepisów p. poż., bhp.
- 2) Remont konserwatorski i restauratorski obiektów, prace remontowo – konserwatorskie wnętrz pałacowych oraz renowacja ich wystroju wraz z modernizacją instalacji wewnętrznych.
- 3) Wprowadzenie instalacji CO, elektrycznej, teletechnicznej, ppoż.
- 4) Przystosowanie obiektów dla osób niepełnosprawnych ruchowo.
- 5) Zagospodarowanie terenów, uporządkowanie otoczenia pałacowego.

■ **Podmiot realizujący przedsięwzięcie**

Miasto Łódź.

■ **Zrealizowana wartość przedsięwzięcia i źródło finansowania**

35 384 191 zł, środki z EFRR i budżetu miasta.

■ **Opis oddziaływania przedsięwzięcia na zdiagnozowany kryzys**

Przewiduje się istotne oddziaływanie tego przedsięwzięcia na następujące zdiagnozowane problemy:

- negatywne zjawiska gospodarcze w tym niski stopień przedsiębiorczości oraz słaba kondycja przedsiębiorstw;
- negatywne zjawiska środowiskowe w tym problem niskiej emisji;
- negatywne zjawiska przestrzenno-funkcjonalne.

■ **Prognozowane rezultaty przedsięwzięcia i sposób ich oceny**

Rezultatem projektu będzie: (1) powstanie znacznego zasobu powierzchni użytkowej sprzyjającej powstawaniu zatrudnienia wysokiej jakości, oraz (2) uspołnienie krajobrazu kulturowego poprzez przywrócenie świetności znaczącemu zespołowi urbanistycznemu.

Wskaźnikiem rezultatu będzie zsumowana powierzchnia użytkowa wyremontowanego zespołu budynków, oddana do użytkowania. Wartość bazowa wskaźnika = 0. Wartość referencyjna zostanie ustalona w projekcie budowlanym. Wartość osiągnięta powinna równać się wartości referencyjnej.

Przedsięwzięcie nr 47.: Remont przebudowa i rozbudowa Muzeum Przyrodniczego Uniwersytetu Łódzkiego wraz z infrastrukturą techniczną - przedsięwzięcie zakończone w 2018 roku

■ **Cel rewitalizacji realizowany przez to przedsięwzięcie**

Cel operacyjny 1.3. Zwiększyć szanse edukacyjne młodych mieszkańców obszaru rewitalizacji.

Cel operacyjny 4.1. Poprawić standard techniczny budynków mieszkalnych i usługowych w obszarze zamieszkania.

■ **Opis realizowanych zadań i lokalizacja przedsięwzięcia**

Przedsięwzięcie jest zlokalizowane w całości na obszarze rewitalizacji (ul. Kilińskiego 101).

W ramach Projektu wykonano Projekt zakłada remont, przebudowę i rozbudowę budynków obecnego Muzeum Przyrodniczego w Łodzi i a także utworzenia Uniwersyteckiego Centrum Przyrodniczo-Edukacyjnego Wydziału Biologii i Ochrony Środowiska. Inwestycja obejmowała prace budowlane przy istniejących zabytkowych budynkach A i B oraz nowo projektowany łącznik – budynek C . Poza kompleksowym remontem wykonano planuje się wykonanie niezbędne prace termomodernizacyjne oraz renowację elewacji budynku A., a także renowację istniejących eksponatów, utworzenie nowych ekspozycji i zakup wyposażenia. Prace budowlane realizowane zostały w okresie od stycznia 2017 r. do czerwca 2018 r. Uroczyste zakończenie projektu miało miejsce dnia 15.02.2019 r.

Projektowi będzie towarzyszyło sporządzenie wieloletniej koncepcji działania Uniwersyteckiego Centrum Przyrodniczo-Edukacyjnego, zawierające między innymi koncepcję działań edukacyjnych Centrum na rzecz mieszkańców obszaru rewitalizacji.

■ **Podmiot realizujący przedsięwzięcie**

Uniwersytet Łódzki.

■ **Całkowita wartość przedsięwzięcia i źródło finansowania**

12 359 707 zł, (w tym dofinansowanie z RPO Wł: 4 277 082,31 zł) – środki prywatne oraz dofinansowanie z Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Łódzkiego. Całkowite zakończenie inwestycji – 30 września 2018 r.

■ **Opis oddziaływania przedsięwzięcia na zdiagnozowany kryzys**

Przewiduje się istotne oddziaływanie tego przedsięwzięcia na następujące zdiagnozowane problemy:

- niski poziom edukacji oraz kapitału społecznego, niski poziom uczestnictwa w życiu publicznym i kulturalnym;
- negatywne zjawiska środowiskowe w tym problem niskiej emisji;
- negatywne zjawiska przestrzenno-funkcjonalne.

■ **Prognozowane rezultaty przedsięwzięcia i sposób ich oceny**

Rezultatem – z punktu widzenia celów rewitalizacji – będzie stworzenie mieszkańcom obszaru rewitalizacji możliwości korzystania z edukacyjnego potencjału Uniwersyteckiego Centrum, w sposób i w skali opisanej w wypracowanej i przyjętej koncepcji. Wskaźnikiem będzie:

- 1) Opracowana i przyjęta koncepcja działania Centrum, zawierająca plan działań na rzecz mieszkańców obszaru rewitalizacji (wskaźnik binarny TAK/NIE);
- 2) Ilość godzin edukacji muzealnej zrealizowana przez Centrum na rzecz mieszkańców (np. grup szkolnych). Wartość bazową i referencyjną wskaźnika określi koncepcja, o której mowa w pkt. 1.

Przedsięwzięcie nr 49.: Dostosowanie frontonu budynku głównego do standardu zrewitalizowanego otoczenia ulicy Jaracza (Teatr im. Stefana Jaracza w Łodzi) - przedsięwzięcie zakończone w 2019 roku

■ **Cel rewitalizacji realizowany przez to przedsięwzięcie**

Cel operacyjny 2.1. Budować wizerunek centrum Łodzi jako przestrzeni atrakcyjnej, żywej, kreatywnej, ciekawej i przyjaznej.

■ **Opis realizowanych zadań i lokalizacja przedsięwzięcia**

Przedsięwzięcie jest zlokalizowane w całości na obszarze rewitalizacji (Łódź ul. Jaracza 27)

Opis realizowanych zadań: gruntowna modernizacja schodów wejściowych oraz spocznika przed frontem Teatru. Odnowienie iluminacji frontonu Teatru.

■ **Podmiot realizujący przedsięwzięcie**

Teatr im. Stefana Jaracza w Łodzi.

■ **Zrealizowana wartość przedsięwzięcia i źródło finansowania**

110 000 zł – środki prywatne.

■ **Opis oddziaływania przedsięwzięcia na zdiagnozowany kryzys**

Przewiduje się istotne oddziaływanie tego przedsięwzięcia na następujące zdiagnozowane problemy:

- negatywne zjawiska przestrzenno-funkcjonalne.

■ **Prognozowane rezultaty przedsięwzięcia i sposób ich oceny**

Rezultatem projektu będzie możliwość korzystania przez mieszkańców z uporządkowanej przestrzeni publicznej przed Teatrem. Wskaźnikiem rezultatu będzie powstanie tej przestrzeni (jednorazowy wskaźnik binarny TAK/NIE)

3. Macierz powiązań podstawowych przedsięwzięć rewitalizacyjnych – część 1 (1-30).

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

5. Macierz powiązań podstawowych przedsięwzięć rewitalizacyjnych – część 3 (61-90)

[illegible]

[illegible]

[illegible]

6. Macierz powiązań podstawowych przedsięwzięć rewitalizacyjnych – część 4 (91-108).

[illegible]

[illegible]

3.2.4. Powiązania podstawowych przedsięwzięć rewitalizacyjnych z celami operacyjnymi

Podstawowe przedsięwzięcie rewitalizacyjne	cele operacyjne GPR realizowane przez to przedsięwzięcie [„tak” – cel realizowany, „p” – cel realizowany pomocniczo]
---	---

[illegible]

	Centrum Łodzi – Projekt 4																					
9.	Rewitalizacja Obszarowa Centrum Łodzi – Projekt 5	tak	tak	tak	tak	tak	tak	tak	tak	tak	tak	tak	tak	tak	tak	tak	tak	tak	tak	tak	tak	Tak
10.	Rewitalizacja Obszarowa Centrum Łodzi – Projekt 6	tak	tak	tak	tak	tak	tak	tak	tak	tak	tak	tak	tak	tak	tak	tak	tak	tak	tak	tak	tak	Tak
11.	Rewitalizacja Obszarowa Centrum Łodzi – Projekt 7	tak	tak	tak	tak	tak	tak	tak	tak	tak	tak	tak	tak	tak	tak	tak	tak	tak	tak	tak	tak	Tak
12.	Rewitalizacja Obszarowa Centrum Łodzi – Projekt 8	tak	tak	tak	tak	tak	tak	tak	tak	tak	tak	tak	tak	tak	tak	tak	tak	tak	tak	tak	tak	Tak
13	Rewitalizacja EC-1 Południowy-Wschód		tak	tak	tak				tak	tak	tak											
14	Rozwój funkcji wystawienniczo-edukacyjnych Centrum Nauki i Techniki w Łodzi wraz z zapleczem warsztatowym		tak	tak	tak				tak	tak	tak											
15	Poszerzenie oferty kulturalno-edukacyjnej Narodowego Centrum Kultury Filmowej		tak	tak	tak				tak	tak	tak											
16	Zwiększenie dostępności dorobku polskiej kinematografii poprzez zachowanie zabytkowej infrastruktury Pałacu Scheiblera		tak	tak	tak				tak	tak	tak											
17	Rozszerzenie oferty kulturalnej oraz działań z zakresu edukacji artystycznej Teatru Powszechnego w Łodzi		tak	tak	tak				tak	tak	tak											
18	Nowe funkcje łódzkich domów kultury		tak	tak	tak				tak	tak	tak											
19	Budowanie nowoczesnego muzeum dzięki innowacyjnym rozwiązaniom. Muzeum Tradycji Niepodległościowych w Łodzi placówką kreatywną		tak	tak	tak				tak	tak	tak											
20	Modernizacja, rozszerzenie funkcji i wyposażenie bibliotek		tak	tak	tak				tak	tak	tak											
21	Program kształcenia zawodowego i ustawicznego	tak	tak	tak											tak							
22	Program edukacji ogólnej	p	p	tak											p							
23	Program podnoszenia jakości edukacji przedszkolnej	p	p	tak	p		p			p					p							

24	Program podnoszenia jakości nauczania w zakresie kształcenia ogólnego	tak	tak	tak	tak		tak			tak					tak							
25	Program podniesienia kluczowych kompetencji osób dorosłych znajdujących się w szczególnie niekorzystnej sytuacji na rynku pracy, w obszarze TIK i języków obcych	tak												tak	tak							
26	Program poprawy zdolności do zatrudnienia absolwentów kształcenia i szkolenia zawodowego oraz dostosowanie kierunków kształcenia i szkolenia zawodowego do regionalnego rynku pracy we współpracy z otoczeniem społeczno-gospodarczym	tak	tak	tak	tak		tak			tak												
27	Program aktywizacji społeczno-zawodowej osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem		tak	tak	tak										tak							
29	Program wsparcia usług społecznych i zdrowotnych		tak	tak	tak										tak							
30	Program wzrostu zatrudnienia osób bezrobotnych, biernych zawodowo i poszukujących pracy	tak	tak				tak															
31	Program zwiększania liczby trwałych, nowopowstałych przedsiębiorstw (start-up'ów)												tak	tak								
33	Racjonalizacja zużycia energii – termomodernizacja obiektów edukacyjnych Łodzi				tak			tak										tak				
34	Program niskoemisyjnego transportu miejskiego																		tak			
35	Program ochrony powietrza					tak		tak									p					
36	Szlakiem Architektury Włókienniczej. Rewitalizacja Księżego Młyna		tak		tak				tak	tak	tak						tak	tak				tak

[illegible]

	Starej Fabryki Termometrów przy ul. Targowej 57																					
51	Modernizacja budynku Wydziału Postępowań Administracyjnych Komendy Wojewódzkiej Policji w Łodzi								tak								tak					
52	Modernizacja budynku Komendy Miejskiej Policji w Łodzi przy ul. Tuwima 12a								tak								tak					
53	Rewitalizacja budynku Komendy Miejskiej Policji w Łodzi przy ul. Sienkiewicza 28/30								tak								tak					
56	Modernizacja budynku zlokalizowanego przy ul. Sienkiewicza 3 w Łodzi																tak		tak			
57	Modernizacja budynku zlokalizowanego przy ul. Roosevelta 15 w Łodzi																tak		tak			
59	Modernizacja budynku kina „Polonia” zlokalizowanego przy ul. Piotrkowskiej 67 w Łodzi		tak		tak				tak	tak	tak						tak		tak			
61	Modernizacja budynku kina „Bałtyk” zlokalizowanego przy ul. Narutowicza 20 w Łodzi		tak		tak				tak	tak	tak						tak		tak			
62	Modernizacja budynku zlokalizowanego przy ul. Mielczarskiego 35 w Łodzi		tak		tak	tak		tak									tak		tak			
63	Modernizacja budynku zlokalizowanego przy ul. Kamińskiego 7/9 w Łodzi																tak		tak			
64	Kompleksowa odbudowa willi Reinholda Richtera								tak	tak	tak						tak		tak			
65	Rewitalizacja zabytkowego Parku Klepacza w Łodzi – zagospodarowanie terenu i rewaloryzacja zieleni				tak				tak	tak	tak							tak				tak
66	Remont konserwatorski willi Józefa Richtera, obecnie budynek administracji								tak	tak	tak						tak		tak			

	rektorskiej Politechniki Łódzkiej																					
67	Przebudowa parkingu na terenie kampusu „A” Politechniki Łódzkiej przy ul. Żeromskiego 116																	tak				
68	Rewitalizacja kompleksu pałacowego przy ul. Piotrkowskiej 266 w Łodzi (Pałac Scheiblera z zabudowaniami towarzyszącymi)			tak				tak	tak	tak							tak		tak			
69	Utworzenie centrum opieki koordynowanej w zabytkowym obiekcie COLLEGIUM ANATOMICUM		tak			tak		tak														
70	Budowa sieci ciepłowniczej i przyłączy w Łodzi wraz z likwidacją niskiej emisji w Strefie Wielkomiejskiej obejmująca przyłączenie do ciepła systemowego budynków z obszaru ograniczonego ulicami Wschodnią, Rewolucji 1905 r., Jaracza i Kilińskiego																tak		tak			
71	Budowa sieci ciepłowniczej i przyłączy w Łodzi wraz z likwidacją niskiej emisji w Strefie Wielkomiejskiej obejmująca przyłączenie do ciepła systemowego budynków z obszaru ograniczonego ulicami Piotrkowska/Kilińskiego/Narutowicza/Tuwima																tak		tak			
72	Budowa sieci ciepłowniczej i przyłączy w Łodzi wraz z likwidacją niskiej emisji w Strefie Wielkomiejskiej obejmująca przyłączenie do ciepła systemowego budynków z obszaru ograniczonego ulicami Kilińskiego /																tak		tak			

	Jaracza/Narutowicza/Składowa/ Tuwima / POW/Targowa																					
73	Budowa sieci ciepłowniczej i przyłączy w Łodzi wraz z likwidacją niskiej emisji w Strefie Wielkomiejskiej obejmująca przyłączenie do ciepła systemowego budynków z obszaru ograniczonego ulicami Zachodnia / Ogrodowa-Północna / Wschodnia / Prochnika-Rewolucji 1905 r.															tak		tak				
74	Budowa sieci ciepłowniczej i przyłączy w Łodzi wraz z likwidacją niskiej emisji w Strefie Wielkomiejskiej obejmująca przyłączenie do ciepła systemowego budynków z obszaru ograniczonego ulicami Piotrkowska / Kilińskiego / Tuwima / Nawrot															tak		tak				
75	Budowa sieci ciepłowniczej i przyłączy w Łodzi wraz z likwidacją niskiej emisji w Strefie Wielkomiejskiej obejmująca przyłączenie do ciepła systemowego budynków z obszaru ograniczonego ulicami Sienkiewicza / Al. Piłsudskiego / Piotrkowska / Nawrot															tak		tak				
76	Budowa sieci ciepłowniczej i przyłączy w Łodzi wraz z likwidacją niskiej emisji w Strefie Wielkomiejskiej obejmująca przyłączenie do ciepła systemowego budynków z obszaru ograniczonego ulicami Ogrodowa / Gdańska / Legionów / Cmentarna															tak		tak				
77	Budowa sieci ciepłowniczej i															tak		tak				

	przyłączy w Łodzi wraz z likwidacją niskiej emisji w Strefie Wielkomiejskiej obejmująca przyłączenie do ciepła systemowego budynków z obszaru ograniczonego ulicami Ogrodowa / Gdańska / Legionów / Zachodnia																					
78	Budowa sieci ciepłowniczej i przyłączy w Łodzi wraz z likwidacją niskiej emisji w Strefie Wielkomiejskiej obejmująca przyłączenie do ciepła systemowego budynków ul. Abramowskiego pomiędzy ul. Sienkiewicza a ul. Kilińskiego															tak		tak				
79	Budowa sieci ciepłowniczej i przyłączy w Łodzi wraz z likwidacją niskiej emisji w Strefie Wielkomiejskiej obejmująca przyłączenie do ciepła systemowego budynków kwartał ulic Szczucińska / Sosnowa / Przybyszewskiego / Stocka															tak		tak				
80	Modernizacja kamienicy wielkomiejskiej Pinkusa, dla uruchomienia w niej innowacyjnych aktywności	tak							tak	tak	tak	tak	tak									
81	Modernizacja obiektu szpitalnego USK im. WAM – CSW w Łodzi przy ul. Sterlinga 1/3, 3 i 5								tak	tak	tak						tak					
82	Modernizacja zabytkowego budynku Rektoratu Uniwersytetu Medycznego w Łodzi								tak	tak	tak						tak					
83	Modernizacja zabytkowej kamienicy wielkomiejskiej wraz z pozostałymi budynkami,	tak	tak		tak	tak	tak		tak	tak	tak						tak	tak				

[illegible]

[illegible]

103	Poprawa efektywności energetycznej siedziby Zespołu Tańca Ludowego „Harnam” w Łodzi			tak	tak			tak	tak		tak						p				
104	Zagospodarowanie nieruchomości przy pl. Wolności 2				tak			tak	tak	tak							tak				
105	Rewitalizacja siedziby głównej Muzeum Tradycji Niepodległościowych w Łodzi wraz z nadaniem nowych funkcji w budynku przy ul. Gdańskiej 13				tak			tak	tak	tak	tak						tak				
106	Tworzenie przyjaznej przestrzeni sportowej poprzez rewitalizację hal sportowych przy ulicy Północnej 36		tak	tak				tak	tak								tak				
107	Prace konserwatorskie i restauratorskie w dawnym zespole pałacowo-parkowym Karola Poznańskiego w Łodzi			tak	p	p	tak		tak	tak	tak						tak				
108	Upowszechnienie błękitno – zielonej infrastruktury				tak				tak								tak				tak

Numer celu strategicznego	Cel strategiczny 1							Cel strategiczny 2			Cel strategiczny 3					Cel strategiczny 4					
Suma przypisań do celów	202							149			62					133					
Numer celu operacyjnego	1.1.	1.2.	1.3.	1.4.	1.5.	1.6.	1.7.	2.1.	2.2.	2.3.	3.1.	3.2.	3.3.	3.4.	3.5.	4.1.	4.2.	4.3.	4.4.	4.5.	4.6
Liczba przedsięwzięć przypisanych do danego celu operacyjnego	26	38	33	47	20	18	20	56	48	45	14	13	10	17	8	46	21	31	12	9	14

3.2.5. Charakterystyka pozostałych dopuszczalnych przedsięwzięć rewitalizacyjnych

Dla realizacji kierunków działań służących eliminacji lub ograniczeniu zdiagnozowanych wcześniej negatywnych zjawisk, **ściśle odpowiadających przyjętym celom rewitalizacji**, o których mowa w rozdziale 3.1.4., niniejszy Program charakteryzuje poniższe **typy pozostałych dopuszczalnych przedsięwzięć rewitalizacyjnych**. Celem realizacji przedsięwzięć wyszczególnionych w ramach poniższych typów jest niwelowanie i rozwiązywanie problemów społecznych, gospodarczych, środowiskowych i przestrzennych realizowanych przez różnych interesariuszy. Skala oraz zakres działań mogą być bardzo różne w zależności od specyfiki danego przedsięwzięcia. Zakłada się, że znacząca liczba przedsięwzięć będzie dotyczyć lokalnych inicjatyw oddziałujących na sytuacje kryzysowe m.in.: niską aktywność społeczną, ubóstwo, niski poziom edukacji, niski stan techniczny obiektów etc. Na obecnym etapie nie jest możliwe określenie precyzyjnej listy konkretnych przedsięwzięć, które będą mogły być realizowane przez różnych interesariuszy. Dla tych przedsięwzięć ustala się indykatywne ramy finansowe (z podziałem na środki publiczne i prywatne), z wyjątkiem środków europejskich, które zostaną określone w przypadku pojawienia się oszczędności w środkach przeznaczonych na finansowanie przedsięwzięć z listy przedsięwzięć podstawowych lub z innych źródeł zewnętrznych. Typy pozostałych dopuszczalnych przedsięwzięć rewitalizacyjnych zostały przedstawione w układzie celów rewitalizacji.

8. Indyktywne ramy finansowe pozostałych dopuszczalnych przedsięwzięć rewitalizacyjnych

Wkład UE	Środki publiczne	Środki prywatne
x	435 712 360 zł	80 606 790 zł

Opracowanie własne

Indyktywne ramy finansowe w odniesieniu do środków publicznych to suma kwot wynikających z projektów rocznych budżetów (przeliczona w 10 - letniej perspektywie) przeznaczonych na zadania własne komórek i jednostek organizacyjnych Urzędu Miasta Łodzi, których realizacja dotyczy pozostałych dopuszczalnych typów przedsięwzięć rewitalizacyjnych. Wskazana wyżej suma zwiększa całkowitą wartość przedsięwzięć rewitalizacyjnych, co przy zastosowaniu metodologii opisanej w rozdziale 4.3. generuje zaangażowanie środków prywatnych (stanowiących 18,5 % całkowitej wartości przedsięwzięć rewitalizacyjnych) na poziomie podanym w ww. tabeli.

W ramach celu strategicznego 1. UZYSKAĆ SPÓJNOŚĆ SPOŁECZNĄ:

- Dla Celu operacyjnego 1.1. *Tworzyć bodźce dla lepszego zatrudnienia – typy przedsięwzięć przeciwdziałających bezrobociu:*

- Typ 1:** Programy wspierające kompetencje poszukiwane przez gałęzie przemysłu, usługi kluczowe lub perspektywiczne dla rozwoju Łodzi, w tym w sektorze IT (w szczególności programistyczne), z preferencją programów skierowanych do kobiet.
- Typ 2:** Programy wspierające bezrobotnych, w szczególności bezrobotnych zarejestrowanych w Powiatowym Urzędzie Pracy w Łodzi, obejmujące m.in. uzyskiwanie kwalifikacji z zakresu tradycyjnych rzemiosł oraz zawodów pożądaných przy prowadzonych inwestycjach w ramach rewitalizacji.
- Typ 3:** Programy promowania godziwego zatrudnienia instrumentami CSR, promocja pracodawców przez przyznawanie certyfikatu „Dobre zatrudnienie w Łodzi”.
- Typ 4:** Zlecanie podmiotom ekonomii społecznej z obszaru rewitalizacji usług utrzymania czystości, konserwacji zieleni, prowadzenia jadłodajni itp.

- Dla celu operacyjnego 1.2. *Zmniejszyć skalę narażenia na ubóstwo, zahamować proces dziedziczenia ubóstwa, w tym - poprzez animację społeczną – typy przedsięwzięć zmniejszających skalę narażenia na ubóstwo i hamujących proces dziedziczenia ubóstwa:*

- Typ 5:** Programy wspierające, aktywizacyjne i budujące kompetencje osób doświadczających ubóstwa, szczególnie programy oparte o model Labiryntu Problemów.
- Typ 6:** Mikro-inicjatywy samopomocowe, współdziałanie sąsiedzkie, projekty wymiany usług i współużytkowania dóbr. Budowanie trwałej sieci wzajemnego wsparcia. Wspieranie tworzenia się nieformalnych wspólnot, grup sąsiedzkich, nawiązywania relacji.
- Typ 6.1:** Zwiększenie poczucia bezpieczeństwa wśród mieszkańców i uzyskanie akceptacji dla planowanych zmian, złagodzenie niedogodności związanych z przeprowadzkami, wsparcie mieszkańców w rozwiązywaniu problemów społecznych, zapewnienie interesariuszom rzetelnej wiedzy nt. zmian wynikających z przebiegu rewitalizacji oraz usprawnienie tego procesu – praca Zespołu Wsparcia Społecznego.
- Typ 7:** Formy pracy z młodzieżą nakierowane na przerwanie cyklu dziedziczenia ubóstwa.
- Typ 8:** Formy animacji kultury, działania na rzecz żywego uczestnictwa w kulturze.
- Typ 9:** Inicjatywy tworzenia i rozwijania podmiotów ekonomii społecznej.
- Typ 10:** Tworzenie oferty lokali mieszkalnych o niskim czynszu całkowitym i niskich kosztach eksploatacyjnych, oraz program ułatwiania zamian lokali zadłużonych na takie lokale.
- Typ 11:** Powszechne programy na rzecz ułatwiania zamian mieszkań.
- Typ 12:** Programy na rzecz odpracowywania zadłużenia czynszowego.
- Typ 13:** Całościowe indywidualne programy naprawcze wychodzenia z zadłużeń nawarstwionych, w tym – zadłużeń odziedziczonych, przewidujące częściowe umarzanie zadłużeń w zamian za realizację kontraktu naprawczego.

- Dla celu operacyjnego 1.3. *Zwiększyć szanse edukacyjne młodych mieszkańców obszaru rewitalizacji – typy przedsięwzięć przeciwdziałających ograniczeniom szans edukacyjnych dzieci i młodzieży z obszaru rewitalizacji:*

- Typ 14:** Projekty przedszkoli i szkół, zwiększające szanse edukacyjne uczniów.
- Typ 15:** Inicjatywy edukacji pozaformalnej i nieformalnej.

Typ 15.1: Programy edukacji prozdrowotnej i profilaktyki chorób, w szczególności – profilaktyki chorób układu krążenia, edukacji na rzecz wczesnej diagnostyki przesiewowej, zróżnicowanej i szeroko dostępnej profilaktyki uzależnień i edukacji o zagrożeniach uzależnieniami, edukacji seksualnej i profilaktyki ryzykownych zachowań seksualnych, profilaktyki zaburzeń łaknienia, profilaktyki chorób psychicznych, w tym depresji oraz zaburzeń demencyjnych wieku starszego, edukacji antydyskryminacyjnej i antyprzemocowej.

Typ 16: Przedsięwzięcia z zakresu edukacji ustawicznej.

Typ 17: Przedsięwzięcia edukacyjne na rzecz odbudowy poczucia tożsamości lokalnej.

■ Dla celu operacyjnego 1.4. *Budować wspólnotę łodzian wokół dobra wspólnego – typy przedsięwzięć przeciwdziałających niskiemu uczestnictwu w życiu publicznym:*

Typ 18: Inicjatywy lokalne na rzecz bezpośredniego otoczenia.

Typ 19: Realizacja działań finansowanych z budżetu obywatelskiego.

Typ 20: Inicjatywy grup realizujących projekty dla szerszej wspólnoty.

Typ 21: Inicjatywy na rzecz szerszego włączenia mieszkańców w lokalne decyzje.

■ Dla celu operacyjnego 1.5. *Zapobiegać segregacji przestrzennej, tworzyć zróżnicowaną społeczność na obszarach rewitalizowanych – typy przedsięwzięć zapobiegających ewentualnej segregacji przestrzennej:*

Typ 22: Programy niwelujące i zapobiegające tworzeniu w obszarze rewitalizacji enklaw „gorszego” i „lepszego” profilu społecznego mieszkańców, programy nakierowane na budowanie korzystnego miksu społecznego, „wspólnot stylu życia” (zamiast *wspólnot poziomu zamożności*).

Typ 23: Programy włączające osoby narażone na utrwalone wykluczenie społeczne, w szczególności programy resocjalizacyjne, terapeutyczno-resocjalizacyjne oraz środowiskowe.

Typ 23.1: Programy wspierające rozwiązywanie problemów mieszkaniowych osób starszych np. poprzez modernizację mieszkań dla osób starszych czy tworzenie zespołów małych mieszkań (4-8 mieszkań) dla osób starszych.

■ Dla celu operacyjnego 1.6. *Budować pomostowy kapitał społeczny – typy przedsięwzięć zapobiegających niskiemu poziomowi kapitału społecznego:*

Typ 24: Inicjatywy budowania sieci relacji zaufania, lojalności i solidarności ponad barierami środowisk społecznych, pokoleń, klas i grup zawodowych, czy dzielnic zamieszkania.

Typ 24.1: Programy rozwijające wolontariat jako narzędzie aktywizacji społecznej.

Typ 25: Programy skierowane do młodzieży, których celem jest budowanie właściwych relacji z rówieśnikami ponad barierami własnego środowiska, w tym poprzez sport.

Typ 25.1: Programy antydyskryminacyjne i przeciwdziałające przemocy w szkole.

Typ 26: Mikrodziałania na obrzeżach obszaru rewitalizacji „rozmywające granicę” obszaru.

■ Dla celu operacyjnego 1.7. *Zapobiegać eksportowaniu problemów społecznych poza obszar – typy przedsięwzięć umożliwiające rozwiązywanie problemów społecznych oraz przeciwdziałające ich przenoszeniu poza obszar rewitalizacji:*

Typ 27: Programy ułatwiające powrót na obszar rewitalizacji wszystkich jego mieszkańców, którzy z różnych przyczyn opuścili go czasowo i wyrażają wolę powrotu.

W ramach celu strategicznego 2. ZMIENIĆ DZIĘKI REWITALIZACJI WIZERUNEK MIASTA I JEGO CENTRUM.

- Dla celu operacyjnego 2.1. *Budować wizerunek centrum Łodzi jako przestrzeni atrakcyjnej, żywej, kreatywnej, ciekawej i przyjaznej – typy przedsięwzięć przeciwdziałających niskiej atrakcyjności obszaru rewitalizacji:*

Typ 28: Przedsięwzięcia zlokalizowane w centrum Łodzi, tworzące jego wizerunek jako przestrzeni atrakcyjnej, żywej, kreatywnej, ciekawej i przyjaznej.

Typ 29: Projekty promujące wizerunek centrum Łodzi jako obszaru bezpiecznego, wolnego od zagrożeń przestępczością.

- Dla celu operacyjnego 2.2. *Tworzyć przesłanki do odczuwania dumy z centrum Łodzi przez wprowadzanie do centrum projektów budujących prestiż obszaru – typy przedsięwzięć przeciwdziałających niskiej identyfikacji mieszkańców z obszarem rewitalizacji:*

Typ 30: Projekty lokujące w centrum Łodzi coroczne wydarzenia prestiżotwórcze: kulturalne, naukowe, obywatelskie, biznesowe, polityczne.

Typ 31: Projekty lokujące w centrum Łodzi funkcje i obiekty, które będą budować prestiż tego obszaru. W szczególności dotyczy to obszaru objętego programem Nowe Centrum Łodzi, który powinien stać się obszarem koncentracji funkcji budujących prestiż.

Typ 32: Projekty uczelni wyższych w centrum miasta (w tym – rozbudowa bazy akademickiej) jako istotnego czynnika prestiżotwórczego.

- Dla celu operacyjnego 2.3. *Stopniowo uspoźniać i wzbogacać krajobraz kulturowy obszaru jako fundament tożsamości lokalnej – typy przedsięwzięć poprawiających stan techniczny obiektów i jakość przestrzeni publicznej:*

Typ 33: Zachowanie i ochrona historycznej struktury miasta oraz obiektów zabytkowych istotnych dla krajobrazu kulturowego Łodzi.

Typ 34: Preferencje dla dogęszczania zabudowy śródmiejskiej, w tym uzupełniania ubytków w zabudowie pierzejowej współczesnymi budynkami plombowymi.

Typ 35: Budowanie atrakcyjności obszaru rewitalizacji w oparciu o historię miasta i działania podejmujące z nią dialog.

- Cel operacyjny 2.4. – wykreślony.

W ramach celu strategicznego 3. OŻYWIĆ LOKALNĄ PRZEDSIĘBIORCZOŚĆ

- Dla celu operacyjnego 3.1. *Tworzyć przestrzenie dla działalności gospodarczej – typy przedsięwzięć przeciwdziałających niskiemu poziomowi przedsiębiorczości.*

Typ 36: Tworzenie lokali użytkowych w obszarach zamieszkania, szczególnie w dolnych kondygnacjach kamienic (aktywne partery), oraz innych powierzchni odpowiednio do planowanej funkcji, zarówno w częściach przyulicznych, jak i w oficynach.

Typ 37: Przystosowywanie na cele działalności gospodarczej obiektów pofabrycznych.

- Dla celu operacyjnego 3.2. *Wspierać synergę przedsiębiorczości – typy przedsięwzięć zwiększających poziom innowacyjności lokalnej gospodarki:*

- Typ 38:** Projekty tematyzacji przestrzeni miejskiej.
- Typ 39:** Działalność inkubatorów przedsiębiorczości, inicjatyw klastrowych, sieci współpracy, w szczególności o profilu tematycznym lub branżowym zgodnym ze zdiagnozowanymi potrzebami rozwoju centrum miasta.
- Typ 40:** Działania wspólne uczelni i przedsiębiorców: centra badań i rozwoju, projekty badawcze skutkujące wdrożeniami biznesowymi, projekty stymulujące rozwój start-upów.
- Typ 41:** Wydarzenia naukowo-biznesowe: konferencje, wystawy, sympozja.
- Typ 42:** Projekty wspierające na obszarze rewitalizacji rozwój gałęzi przemysłu lub usług kluczowych lub perspektywicznych dla rozwoju Łodzi - jedynie w zakresie, w jakim rozwój ten realizuje cele rewitalizacji, np. – stwarza na obszarze rewitalizacji zatrudnienie wysokiej jakości.

- Dla celu operacyjnego 3.3. *Wspierać inicjatywy lokalnych przedsiębiorców, w tym przedsiębiorców z branży kreatywnej oraz tradycyjnych rzemiosł – typy przedsięwzięć przeciwdziałających zanikaniu tradycyjnych rzemiosł i wspierających sektor kreatywny:*

- Typ 43:** Projekty wspierające działalność lokalnych przedsiębiorstw z sektorów kreatywnych oraz tradycyjnych rzemiosł na rzecz poprawy efektywności ich działalności w obszarze rewitalizacji.
- Typ 43.1:** Wspieranie działalności cechów rzemieślniczych, jako miejsc skupiających mistrzów w danej dziedzinie.
- Typ 43.2:** Projekty wspierające współpracę uczelni i przedsiębiorstw z sektorów kreatywnych oraz tradycyjnych rzemiosł.
- Typ 44:** Projekty szkoleniowe dla młodych adeptów rzemiosł oraz osób przekwalifikowujących się do wykonywania tradycyjnych rzemiosł.
- Typ 44.1:** Projekty promujące działalność przedsiębiorstw z sektorów kreatywnych oraz tradycyjnych rzemiosł.

- Dla celu operacyjnego 3.4. *Rozwijać postawę przedsiębiorczą, szczególnie wśród dzieci i młodzieży – typy przedsięwzięć przeciwdziałających niskiemu poziomowi postawy przedsiębiorczej wśród dzieci i młodzieży:*

- Typ 45:** Projekty kształtujące postawę przedsiębiorczą, innowacyjną i kreatywną wśród dzieci: programy aktywizacji i edukacji, nastawione na wzbudzanie i utrwalanie takiej postawy.
- Typ 46:** Projekty kształtujące postawę przedsiębiorczą, innowacyjną i kreatywną wśród młodzieży: programy aktywizacji i edukacji, nastawione na wzbudzanie i utrwalanie takiej postawy.

- Dla celu operacyjnego 3.5. *Budować spójne systemy identyfikacji wizualnej i reklamy – typy przedsięwzięć uspołniających krajobraz kulturowy i jednocześnie poprawiających warunki prowadzenia działalności gospodarczej:*

- Typ 47:** Wzbogacanie przestrzeni miejskiej o dobrze zaprojektowany system szyldów i reklam, trafnie wkomponowany w krajobraz kulturowy Łodzi.
- Typ 48:** Katalogi dobrej praktyki, budowanie wśród przedsiębiorców poczucia wspólnej odpowiedzialności za standard.

W ramach celu strategicznego 4. OŻYWIĆ OBSZAR ZAMIESZKANIA

- Dla celu operacyjnego 4.1. *Poprawić standard techniczny budynków mieszkalnych i usługowych w obszarze zamieszkania – typy przedsięwzięć przeciwdziałających niskiemu standardowi miejsc zamieszkania:*

- Typ 49:** Programy wspierające przyłączanie nieruchomości do sieci ciepłowniczej lub/oraz gazowej, likwidujące niską emisję z palenisk domowych na paliwa stałe.
- Typ 49.1:** Programy poprawy standardu wyposażenia lokali mieszkalnych m.in. w węzły sanitarne.
- Typ 50:** Programy poprawy termoizolacyjności nieruchomości: wymiany okien i drzwi, poprawy izolacyjności ścian (z zachowaniem zasady, że izolowanie elewacji nie może odbywać się kosztem ich wartości architektonicznej, szczególnie w przypadku obiektów zabytkowych) stropów i dachów oraz przestrzeni pustych w budynku.
- Typ 51:** Programy wspierające instalowanie źródeł energii odnawialnej, w szczególności źródeł solarnych (ciepłych i fotowoltaicznych) oraz pomp ciepła.
- Typ 52:** Programy wspierające rewitalizację i rozwój zieleni miejskiej w bezpośrednim sąsiedztwie nieruchomości, w tym podwórka, ogrody społeczne, ogrody deszczowe i in. powierzchnie retencyjne i biologicznie czynne oraz programy projektowania i urządzania zielonych elewacji i dachów czynnych biologicznie.
- Typ 52.1:** Budowa parkingów wielopoziomowych, mająca na celu ograniczanie parkowania w podwórkach (zwiększenie obszaru zieleni) oraz zmniejszenie liczby miejsc parkingowych przy ulicy (ułatwienie przekształcania ulic w ulice z ograniczonym ruchem).

- Dla celu operacyjnego 4.2. *Promować powstawanie przestrzeni publicznych i półpublicznych aranżowanych z udziałem mieszkańców – typy przedsięwzięć przeciwdziałających niskiej jakości przestrzeni publicznych:*

- Typ 53:** Kształtowanie z udziałem mieszkańców przestrzeni publicznych, takich jak: place, skwery, woonerfy, trakty piesze, parki, ogrody społeczne i ogrody deszczowe oraz inne powierzchnie biologicznie czynne i powierzchnie retencyjne, zielone enklawy, kameralne miejsca wypoczynku i spotkań.
- Typ 54:** Aranżowanie przestrzeni publicznych wewnątrz kwartałów, również przez wspólnoty i właścicieli nieruchomości.
- Typ 55:** Tworzenie przyjaznych przestrzeni publicznych wokół instytucji publicznych i jednostek organizacyjnych świadczących usługi publiczne: przedszkoli, szkół, bibliotek itd.

- Dla celu operacyjnego 4.3. *Poprawić wyposażenie obszarów zamieszkania w niezbędną siećową infrastrukturę techniczną – typy przedsięwzięć zapewniające właściwe wyposażenie obszarów zamieszkania w infrastrukturę techniczną:*

- Typ 56:** Poprawa wyposażenia obszaru w niezbędną infrastrukturę sieciową, w tym: ciepłowniczą, gazową i teletechniczną.
- Typ 57:** Infrastruktura bezpieczeństwa: programy rozwoju systemu monitoringu bezpieczeństwa z preferencją dla podsystemów wpiętych w ogólny system monitoringu miejskiego, tworzenie lokalnych systemów bezpieczeństwa (alarmy, domofony, monitoring obiektowy) – przy rygorystycznym przestrzeganiu zasady, że bezpieczeństwo lokalne nie może być budowane kosztem dostępu do przestrzeni publicznych.

- Dla celu operacyjnego 4.4. *Tworzyć konsekwentną preferencję dla ruchu pieszego z uwzględnieniem dostosowania do zmian klimatycznych* – **typy przedsięwzięć poprawiających pieszą dostępność komunikacyjną obszaru:**

- Typ 58:** Infrastruktura transportu publicznego, zaawansowana infrastruktura rowerowa i trakty piesze z miejscami wytchnienia oraz rozwiązania intermodalne (z uwzględnieniem poprawy bezpieczeństwa uczestników ruchu, preferencji dla ruchu pieszego, rowerowego, transportu publicznego oraz z uwzględnieniem traktowania ulicy jako przestrzeni kulturowej).
- Typ 59:** Usuwanie kolizji innych funkcji z ruchem pieszym, rowerowym i transportem publicznym.
- Typ 60:** Projekty polegające na urządzeniu miejsc zacienionych i przewietrzanych z dostępem do wody, wyposażonych w inne elementy dostosowania do zmian klimatycznych, takie jak powierzchnie biologicznie czynne i powierzchnie retencyjne.

- Dla celu operacyjnego 4.5. *Rozwijać w Łodzi społeczne budownictwo czynszowe* – **typy przedsięwzięć dostosowujące zasób mieszkań czynszowych do potrzeb mieszkańców:**

- Typ 61:** Przygotowanie i realizacja inwestycji służących rozwojowi i podnoszeniu jakości zasobu mieszkań czynszowych.

- Dla celu operacyjnego 4.6. *Poprawić wyposażenie w błękitno – zieloną infrastrukturę pozwalającą na adaptację do zmian klimatycznych* – **typy przedsięwzięć dostosowujące zasób mieszkań czynszowych do potrzeb mieszkańców:**

- Typ 62:** Przygotowanie i realizacja inwestycji służących rozwojowi istniejącej zieleni, w szczególności wysokiej i przyulicznej, wzbogacanie jej o rozwiązania z zakresu błękitno – zielonej infrastruktury, w szczególności tworzenie ogrodów deszczowych i urządzeń małej retencji oraz programy wspierające takie inwestycje.
- Typ 63:** Projektowanie i tworzenie we współpracy z mieszkańcami nowych terenów zieleni, w tym poprzez zagospodarowanie nieużytków, wprowadzanie zieleni pnącej, ogrodów wertykalnych oraz innych rozwiązań z zakresu błękitno – zielonej infrastruktury.

3.3. Niezbędne zmiany w dokumentach strategicznych Łodzi

Ustawa przewiduje możliwość wprowadzenia gminnym programem rewitalizacji zmian w gminnych dokumentach strategicznych i wynikających z nich aktach prawa miejscowego.

3.3.1. Niezbędne zmiany w polityce mieszkaniowej Łodzi

Dokonano zmian w uchwałach Rady Miejskiej w Łodzi definiujących politykę mieszkaniową gminy i konieczność dostosowania tej polityki oraz *Wieloletniego programu gospodarowania mieszkaniowym zasobem Miasta Łodzi na lata 2016-2020* do wymogów ustawowych i celów rewitalizacji:

- **Uchwała Nr XXXVIII/1015/16 Rady Miejskiej z dnia 7 grudnia 2016 r.** zmieniająca uchwałę w sprawie przyjęcia Polityki Miasta Łodzi dotyczącej gminnego zasobu mieszkaniowego 2020+
- **Uchwała Nr XXXVIII/1016/16 Rady Miejskiej z dnia 7 grudnia 2016 r.** zmieniająca uchwałę w sprawie przyjęcia Wieloletniego programu gospodarowania mieszkaniowym zasobem Miasta Łodzi na lata 2016-2020

- **Uchwała Nr XLV/1183/17 Rady Miejskiej z dnia 5 kwietnia 2017 r.** zmieniająca uchwałę w sprawie przyjęcia Wieloletniego programu gospodarowania mieszkaniowym zasobem Miasta Łodzi na lata 2016 – 2020
- **Uchwała Nr L/1264/17 Rady Miejskiej z dnia 24 maja 2017 r.** zmieniająca uchwałę w sprawie przyjęcia Wieloletniego programu gospodarowania mieszkaniowym zasobem Miasta Łodzi na lata 2016-2020
- **Uchwała Nr LVII/1378/17 Rady Miejskiej z dnia 20 września 2017 r.** w sprawie ogłoszenia tekstu jednolitego uchwały w sprawie przyjęcia Wieloletniego programu gospodarowania mieszkaniowym zasobem Miasta Łodzi na lata 2016-2020
- **Uchwała Nr LXII/1613/17 Rady Miejskiej w Łodzi z dnia 13 grudnia 2017 r.** zmieniająca uchwałę w sprawie przyjęcia Wieloletniego programu gospodarowania mieszkaniowym zasobem Miasta Łodzi na lata 2016-2020
- **Uchwała Nr V/167/19 Rady Miejskiej w Łodzi z dnia 6 lutego 2019 r.** w sprawie ogłoszenia tekstu jednolitego uchwały w sprawie przyjęcia Wieloletniego programu gospodarowania mieszkaniowym zasobem Miasta Łodzi na lata 2016-2020
- **Zarządzenie Nr 1460/VIII/19 Prezydenta Miasta Łodzi z dnia 27 czerwca 2019 r.** uchylające zarządzenie w sprawie utworzenia w mieszkaniowym zasobie Miasta Łodzi zasobu lokali socjalnych

W 2021 roku niezbędna będzie aktualizacja polityki mieszkaniowej oraz Wieloletniego programu gospodarowania mieszkaniowym zasobem Miasta Łodzi z uwagi na koniec okresu ich obowiązywania. Zgodnie z ustawą o ochronie praw lokatorów, mieszkaniowym zasobie gminy i o zmianie Kodeksu cywilnego (Dz. U. z 2020 r poz. 611) w wieloletnim programie gospodarowania mieszkaniowym zasobem gminy uwzględnia się, określone w gminnym programie rewitalizacji, działania prowadzące do zapobieżenia wykluczeniu mieszkańców obszaru rewitalizacji z możliwości korzystania z pozytywnych efektów procesu rewitalizacji, w szczególności w zakresie zasad ustalania wysokości czynszów.

3.3.2. Niezbędne zmiany w zakresie planowania i zagospodarowania przestrzennego

Od 2013 roku trwały prace nad zmianą, przyjętego uchwałą Nr XCIX/1826/10 Rady Miejskiej w Łodzi z dnia 27 października 2010 r., *Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta Łodzi*. Do opracowania nowego studium przystąpiono uchwałą Nr LXVI/1416/13 Rady Miejskiej w Łodzi w sprawie przystąpienia do sporządzenia „Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta Łodzi” z dnia 3 lipca 2013 r. Prace nad nowym studium poprzedziło opracowanie „Ocena aktualności Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego oraz miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego Łodzi”, które stanowi załącznik do uchwały Nr LXVI/1415/13 Rady Miejskiej w Łodzi z dnia 3 lipca 2013 r.

Ponieważ oba dokumenty były opracowywane równolegle i w procesie skoordynowanym, nie zachodzi konieczność wprowadzania zmian w studium instrumentami ustawy o rewitalizacji. 28 marca 2018 r. Rada Miejska uchwaliła nowe *Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta Łodzi* (uchwała Nr LXIX/1753/18).

Obowiązujące miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego są zgodne z niniejszym Gminnym Programem Rewitalizacji. Zgodne z GPR są także plany miejscowe opracowywane na obszarze rewitalizacji w chwili uchwalania Programu. Poniżej przedstawiono wykaz planów obowiązujących oraz obecnie opracowywanych na obszarze rewitalizacji:

1. Obowiązujące miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego:

- uchwała Rady Miejskiej Nr XL/776/2000 o miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego dla części obszaru miasta Łodzi położonej w Łódzkiej Specjalnej Strefie Ekonomicznej – kompleksie CENTRUM;
- uchwała Rady Miejskiej Nr LII/0950/05 w sprawie zmiany miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dla części obszaru miasta Łodzi położonej w Łódzkiej Specjalnej Strefie Ekonomicznej - kompleksie Centrum;
- uchwała Rady Miejskiej Nr LI/1098/2000 o zmianie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego miasta Łodzi, obejmującego obszar w granicach pomiędzy: al. Politechniki, ul. Radwańską, ul. Wólczańską, północną granicą działki nr 87 w obrębie P-30 i północną granicą terenów Łódzkiego Ośrodka Sportu;
- uchwała Rady Miejskiej Nr LXXII/1620/01 zmieniająca miejscowy plan ogólny zagospodarowania przestrzennego miasta Łodzi dla części obszaru miasta położonej w rejonie ulic Drewnowskiej, Zachodniej, Ogrodowej i projektowanego przebiegu ulicy Gen. L. Żeligowskiego;
- uchwała Rady Miejskiej Nr III/58/18 w sprawie uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dla części obszaru miasta Łodzi położonej w rejonie alei: Marszałka Józefa Piłsudskiego i Marszałka Edwarda Śmigłego-Rydza oraz ulic: Milionowej, Jana Kilińskiego, Fabrycznej i Przędzalnianej;
- uchwała Rady Miejskiej Nr XXXVII/972/16 w sprawie uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dla części obszaru miasta Łodzi położonej w rejonie alei Politechniki oraz ulic: Walerego Wróblewskiego, Wólczańskiej i inż. Stefana Skrzywaną;
- uchwała Rady Miejskiej Nr XVIII/333/11 w sprawie uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dla obszaru dawnej fabryki położonego w Łodzi przy ulicy Senatorskiej 70;
- uchwała Rady Miejskiej Nr XVIII/334/11 w sprawie uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dla obszaru zespołu fabrycznego położonego w Łodzi przy ulicy Senatorskiej 14/16;
- uchwała Rady Miejskiej Nr XIX/347/11 w sprawie uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dla obszaru dawnej fabryki Teodora Steigerta z willą, położonego w Łodzi przy ulicy Milionowej 53/55;
- uchwała Rady Miejskiej Nr XXVIII/483/11 w sprawie uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dla części obszaru miasta Łodzi położonej w rejonie ulic: Targowej, Fabrycznej, Magazynowej i ks. bp. Tymienieckiego, zmieniającego obowiązujące miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego przyjęte uchwałami Nr XL/776/2000 Rady Miejskiej w Łodzi z dnia 24 maja 2000 r. i Nr LII/950/05 Rady Miejskiej w Łodzi z dnia 14 lipca 2005 r.;
- uchwała Rady Miejskiej Nr XXXV/648/12 w sprawie uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dla obszaru dawnej fabryki Zygmunta Richtera położonego w Łodzi przy ulicach Radwańskiej 30 i prof. Bohdana Stefanowskiego 17;
- uchwała Rady Miejskiej Nr XXXV/649/12 w sprawie uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dla części obszaru miasta Łodzi położonej w rejonie ulic: Stefana Jaracza, Polskiej Organizacji Wojskowej, Prezydenta Gabriela Narutowicza i Grzegorza Piramowicza;
- uchwała Rady Miejskiej Nr LXXVI/1569/13 w sprawie uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dla części obszaru miasta Łodzi położonej w rejonie ulic: Marii Skłodowskiej – Curie, Wólczańskiej, Mikołaja Kopernika i Gdańskiej;
- uchwała Rady Miejskiej Nr LXXX/1684/14 w sprawie uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dla części obszaru miasta Łodzi położonej w rejonie ulic: płk. dr. Stanisława Więckowskiego, Zachodniej, Zielonej i Wólczańskiej;
- uchwała Rady Miejskiej Nr LXXX/1685/14 w sprawie uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dla części obszaru miasta Łodzi położonej w rejonie ulic: dr. Adama Próchnika, Zachodniej, płk. dr. Stanisława Więckowskiego i Wólczańskiej;

- uchwała Rady Miejskiej Nr LXXXVIII/1823/14 w sprawie uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dla części obszaru miasta Łodzi położonej w rejonie ulic: Stanisława Przybyszewskiego, Kruczej, Zarzewskiej, Łomżyńskiej, gen. Jarosława Dąbrowskiego, Rzgowskiej, Bednarskiej, Wólczarńskiej, Sieradzkiej i Piotrkowskiej oraz placu Reymonta;
- uchwała Rady Miejskiej Nr XCIV/1990/14 w sprawie uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dla obszaru dawnego browaru Gustawa Keilicha z budynkiem mieszkalnym, położonego w Łodzi przy ulicy Orlej 25;
- uchwała Rady Miejskiej Nr XVII/712/19 w sprawie uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dla części obszaru miasta Łodzi położonej w rejonie alei Marszałka Józefa Piłsudskiego oraz ulic: Wodnej, Juliana Tuwima i Przędzalnianej;
- uchwała Rady Miejskiej Nr III/41/14 w sprawie uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dla części obszaru miasta Łodzi położonej w rejonie ulic: Prezydenta Gabriela Narutowicza, Williama Lindleya, Wodnej, Juliana Tuwima i Henryka Sienkiewicza;
- uchwała Rady Miejskiej Nr XXIII/566/16 w sprawie uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dla części obszaru miasta Łodzi położonej w rejonie Alei Marszałka Józefa Piłsudskiego i ulic: Sobolowej do terenów kolejowych, Stanisława Przybyszewskiego oraz projektowanej Konstytucyjnej;
- uchwała Rady Miejskiej Nr XXIX/756/16 w sprawie uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dla części obszaru miasta Łodzi położonej w rejonie alei Tadeusza Kościuszki i ulic: Zachodniej, Ogrodowej, Północnej, Wschodniej, Prezydenta Gabriela Narutowicza, Henryka Sienkiewicza, Juliana Tuwima i Andrzeja Struga;
- uchwała Rady Miejskiej Nr XXXVII/972/16 w sprawie uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dla części obszaru miasta Łodzi położonej w rejonie ulic: al. Politechniki, W. Wróblewskiego, Wólczarńska i inż. Stefana Skrzywana;
- uchwała Rady Miejskiej Nr XL/1074/17 w sprawie uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dla części obszaru miasta Łodzi położonej w rejonie ulic: Andrzeja Struga, Łąkowa i aleja Włókniarzy;
- uchwała Rady Miejskiej Nr XL/1073/17 w sprawie uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dla części obszaru miasta Łodzi położonej w rejonie ulic: Andrzeja Struga, Łąkowa;
- uchwała Rady Miejskiej Nr XLVIII/1227/17 w sprawie uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dla części obszaru miasta Łodzi położonej w rejonie ulic: Piłsudskiego, Piotrkowska, Nawrot i Sienkiewicza;
- uchwała Rady Miejskiej Nr XXVII/904/20 w sprawie uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dla części obszaru miasta Łodzi położonej w rejonie alei Tadeusza Kościuszki oraz ulic: Ludwika Zamenhofs i Piotrkowskiej;
- uchwała Rady Miejskiej Nr LVIII/1398/17 w sprawie uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dla części obszaru miasta Łodzi położonej w rejonie ulic: Wschodnia, Rewolucji 1905 r., Kilińskiego, Włókiennicza, Jaracza, Piramowicza i Narutowicza;
- uchwała Rady Miejskiej Nr LXVI/1682/18 w sprawie uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dla części obszaru miasta Łodzi położonej w rejonie ulic: Tuwima, Kilińskiego, Nawrot i Piotrkowska;
- uchwała Rady Miejskiej Nr LXVI/1683/18 w sprawie uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dla części obszaru miasta Łodzi położonej w rejonie ulic: Zachodnia, Krótka, Joselewicza, Franciszkańska, Ogrodowa i Północna;
- uchwała Rady Miejskiej Nr LXVI/1684/18 w sprawie uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dla części obszaru miasta Łodzi położonej w rejonie ulic:

Piotrkowska, Czerwona, Wólczańska, Radwańska, Brzeźna, E. Abramowskiego, J. Kilińskiego, Tylna, H. Sienkiewicza i ks. bp. W. Tymienieckiego;

- uchwała Rady Miejskiej Nr LXVI/1687/18 w sprawie uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dla części obszaru miasta Łodzi położonej w rejonie ulic: Ogrodowa, Zachodnia, Legionów i Cmentarna;
- uchwała Rady Miejskiej Nr VI/214/19 w sprawie uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dla części obszaru miasta Łodzi położonej w rejonie: ul. Konstytucyjnej, al. Marszałka Józefa Piłsudskiego, ul. dr. Stefana Kopcińskiego oraz terenów kolejowych
- uchwała Rady Miejskiej Nr LXXIII/1970/18 w sprawie uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dla części obszaru miasta Łodzi położonej w rejonie ulic: Piotrkowskiej, ks. bp. Wincentego Tymienieckiego, Jana Kilińskiego i Milionowej
- uchwała Rady Miejskiej XV/634/19 w sprawie uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dla części obszaru miasta Łodzi położonej w rejonie ulic: Łagiewnickiej, Spacerowej, Pasterskiej, Franciszkańskiej i płk. Berka Joselewicza
- uchwała Rady Miejskiej Nr X/316/19 w sprawie uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dla części obszaru miasta Łodzi położonej w rejonie alei Marszałka Józefa Piłsudskiego oraz ulic: Przędzalnianej, Juliana Tuwima i dr. Stefana Kopcińskiego
- uchwała Rady Miejskiej Nr XV/635/19 w sprawie uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dla części obszaru miasta Łodzi położonej w rejonie alei Marszałka Józefa Piłsudskiego oraz ulic: Henryka Sienkiewicza, Nawrot i płk. Jana Kilińskiego
- uchwała Rady Miejskiej Nr VI/211/19 w sprawie uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dla części obszaru miasta Łodzi położonej w rejonie alei Tadeusza Kościuszki i ulic: 6 Sierpnia, Generała Lucjana Żeligowskiego, św. Jerzego, Cmentarnej, Legionów, Zachodniej i Wólczańskiej
- uchwała Rady Miejskiej Nr VI/212/19 w sprawie uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dla części obszaru miasta Łodzi położonej w rejonie alei Tadeusza Kościuszki i ulic: Andrzeja Struga, Stefana Żeromskiego, Marii Skłodowskiej-Curie, Łąkowej, Generała Lucjana Żeligowskiego i 6 Sierpnia
- uchwała Rady Miejskiej Nr VI/213/19 w sprawie uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dla części obszaru miasta Łodzi położonej w rejonie alei: Adama Mickiewicza i Tadeusza Kościuszki i ulic: Łąkowej, Marii Skłodowskiej-Curie, Stefana Żeromskiego, Andrzeja Struga, Gdańskiej, Mikołaja Kopernika i Wólczańskiej
- uchwała Rady Miejskiej Nr LXXI/1860/18 w sprawie uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dla części obszaru miasta Łodzi położonej w rejonie ulic: Rybnej, Ciesielskiej, Zgierskiej i Krótkiej
- uchwała Rady Miejskiej Nr XVII/711/19 w sprawie uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dla części obszaru miasta Łodzi obejmującej Park im. księcia Józefa Poniatowskiego, położonej w rejonie alei: Jana Pawła II i Adama Mickiewicza oraz ulic: Stefana Żeromskiego, Radwańskiej, Inżynierskiej i Parkowej

2. Miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego na etapie opracowywania:

- uchwała Rady Miejskiej Nr XLVIII/983/12 w sprawie przystąpienia do sporządzenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dla części obszaru miasta Łodzi położonej w rejonie ulic: Piotrkowskiej, Sieradzkiej, Wólczańskiej, Czerwonej, Milionowej i Stanisława Przybyszewskiego
- uchwała Rady Miejskiej Nr IX/171/15 w sprawie przystąpienia do sporządzenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dla części obszaru miasta Łodzi położonej w rejonie alei Marszałka Józefa Piłsudskiego oraz ulic: Jana Kilińskiego, Juliana Tuwima i Targowej

- uchwała Rady Miejskiej Nr LXXII/1946/18 w sprawie przystąpienia do sporządzenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dla części obszaru miasta Łodzi położonej w rejonie alei Marszałka Józefa Piłsudskiego oraz ulic: Targowej, Juliana Tuwima i Wodnej;
- uchwała Rady Miejskiej Nr IX/173/15 w sprawie przystąpienia do sporządzenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dla części obszaru miasta Łodzi położonej w rejonie alei Marszałka Józefa Piłsudskiego oraz ulic: Wodnej, Juliana Tuwima i Przędzalnianej
- uchwała Rady Miejskiej Nr IX/174/15 w sprawie przystąpienia do sporządzenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dla części obszaru miasta Łodzi położonej w rejonie alei Marszałka Józefa Piłsudskiego oraz ulic: Przędzalnianej, Juliana Tuwima i dr. Stefana Kopcińskiego;
- uchwała Rady Miejskiej Nr IX/178/15 w sprawie przystąpienia do sporządzenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dla części obszaru miasta Łodzi położonej w rejonie alei Marszałka Józefa Piłsudskiego oraz ulic: Henryka Sienkiewicza, Nawrot i płk. Jana Kilińskiego;
- uchwała Rady Miejskiej Nr XXXVI/935/16 w sprawie przystąpienia do sporządzenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dla części obszaru miasta Łodzi położonej w rejonie alei Tadeusza Kościuszki i ulic: 6 Sierpnia, Generała Lucjana Żeligowskiego, św. Jerzego, Cmentarnej, Legionów, Zachodniej i Wólczńskiej;
- uchwała Rady Miejskiej Nr XXXVI/936/16 w sprawie przystąpienia do sporządzenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dla części obszaru miasta Łodzi położonej w rejonie alei Tadeusza Kościuszki i ulic: Andrzeja Struga, Stefana Żeromskiego, Marii Skłodowskiej-Curie, Łąkowej, Generała Lucjana Żeligowskiego i 6 Sierpnia;
- uchwała Rady Miejskiej Nr XXXVI/937/16 w sprawie przystąpienia do sporządzenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dla części obszaru miasta Łodzi położonej w rejonie alei: Adama Mickiewicza i Tadeusza Kościuszki i ulic: Łąkowej, Marii Skłodowskiej-Curie, Stefana Żeromskiego, Andrzeja Struga, Gdańskiej, Mikołaja Kopernika i Wólczńskiej;
- uchwała Rady Miejskiej Nr XLII/1110/17 w sprawie przystąpienia do sporządzenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dla części obszaru miasta Łodzi położonej w rejonie ulic: Rybnej, Ciesielskiej, Zgierskiej i Krótkiej;
- uchwała Rady Miejskiej Nr XLII/1111/17 w sprawie przystąpienia do sporządzenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dla części obszaru miasta Łodzi obejmującej Park im. księcia Józefa Poniatowskiego, położonej w rejonie alei Jana Pawła II i Adama Mickiewicza oraz ulic: Stefana Żeromskiego, Radwańskiej, Inżynierskiej i Parkowej;
- uchwała Rady Miejskiej Nr LXVII/1725/18 w sprawie przystąpienia do sporządzenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dla części obszaru miasta Łodzi położonej w rejonie ulic: Drewnowskiej, Zachodniej i Ogrodowej;
- uchwała Rady Miejskiej Nr LXIX/1783/18 w sprawie przystąpienia do sporządzenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dla części obszaru miasta Łodzi położonej w rejonie ulicy Wierzbowej 44, 44a i 46;
- uchwała Rady Miejskiej Nr IX/314/19 w sprawie przystąpienia do sporządzenia zmiany miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dla części obszaru miasta Łodzi położonej w rejonie ulic: Prezydenta Gabriela Narutowicza, Williama Lindleya, Wodnej, Juliana Tuwima i Henryka Sienkiewicza;
- uchwała Rady Miejskiej Nr LXII/1599/17 w sprawie przystąpienia do sporządzenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dla części obszaru miasta Łodzi położonej w rejonie ulic: Wólczńskiej, Zachodniej i Zielonej;
- uchwała Rady Miejskiej Nr LXXII/1907/18 w sprawie przystąpienia do sporządzenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dla części obszaru miasta Łodzi położonej w rejonie alei Politechniki, ulicy Wólczńskiej oraz parku im. Księdza Biskupa Michała Klepacza;

- uchwała Rady Miejskiej Nr LXXII/1908/18 w sprawie przystąpienia do sporządzenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dla części obszaru miasta Łodzi położonej w rejonie alei Marszałka Józefa Piłsudskiego oraz ulic: Przędzalnianej, Fabrycznej i Targowej;
- uchwała Rady Miejskiej Nr LXXII/1909/18 w sprawie przystąpienia do sporządzenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dla części obszaru miasta Łodzi położonej w rejonie ulic: Zarzewskiej, Łomżyńskiej, gen. Jarosława Dąbrowskiego i płk. Jana Kilińskiego;
- uchwała Rady Miejskiej Nr LXXII/1910/18 w sprawie przystąpienia do sporządzenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dla części obszaru miasta Łodzi położonej w rejonie ulic: Milionowej, Słowiańskiej, Dębowej, Praskiej, Zarzewskiej i płk. Jana Kilińskiego;
- uchwała Rady Miejskiej LXXII/1911/18 w sprawie przystąpienia do sporządzenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dla części obszaru miasta Łodzi położonej w rejonie alei Marszałka Józefa Piłsudskiego oraz ulic: Targowej, Fabrycznej, Edwarda Abramowskiego i Henryka Sienkiewicza;
- uchwała Rady Miejskiej Nr LXXII/1912/18 w sprawie przystąpienia do sporządzenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dla części obszaru miasta Łodzi położonej w rejonie ulic: Milionowej, Stanisława Przybyszewskiego, Kruczej, Zarzewskiej, Praskiej i Dębowej;
- uchwała Rady Miejskiej LXXII/1919/18 w sprawie przystąpienia do sporządzenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dla części obszaru miasta Łodzi położonej w rejonie ulic: Północnej, płk. Jana Kilińskiego, Rewolucji 1905 r. i Wschodniej;
- uchwała Rady Miejskiej Nr LXXII/1915/18 w sprawie przystąpienia do sporządzenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dla części obszaru miasta Łodzi położonej w rejonie ulic: Północnej, dr. Seweryna Sterlinga, Stefana Jaracza i płk. Jana Kilińskiego;
- uchwała Rady Miejskiej Nr LXXII/1914/18 w sprawie przystąpienia do sporządzenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dla części obszaru miasta Łodzi położonej w rejonie ulic: Północnej, hm. Aleksandra Kamińskiego, Stefana Jaracza i dr. Seweryna Sterlinga;
- uchwała Rady Miejskiej Nr LXXII/1918/18 w sprawie przystąpienia do sporządzenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dla części obszaru miasta Łodzi położonej w rejonie ulic: Północnej, Wierzbowej, Uniwersyteckiej i hm. Aleksandra Kamińskiego;
- uchwała Rady Miejskiej Nr Przystąpienie nr LXXII/1916/18 w sprawie przystąpienia do sporządzenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dla części obszaru miasta Łodzi położonej w rejonie ulic: Północnej, Źródłowej, Pomorskiej, Stefana Banacha, dr. Stefana Kopcińskiego, Stefana Jaracza, Uniwersyteckiej i Wierzbowej oraz ronda Solidarności;
- uchwała Rady Miejskiej Nr LXXII/1917/18 w sprawie przystąpienia do sporządzenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dla części obszaru miasta Łodzi położonej w rejonie ulic: Stefana Jaracza, dr. Stefana Kopcińskiego, Prezydenta Gabriela Narutowicza i Polskiej Organizacji Wojskowej;
- uchwała Rady Miejskiej Nr LXXII/1920/18 w sprawie przystąpienia do sporządzenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dla części obszaru miasta Łodzi położonej w rejonie alei Włókniarzy oraz ulic: 6 Sierpnia, gen. Lucjana Żeligowskiego i Andrzeja Struga;
- uchwała Rady Miejskiej Nr LXXII/1921/18 w sprawie przystąpienia do sporządzenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dla części obszaru miasta Łodzi położonej w rejonie ulic: Bolesława Limanowskiego, Zachodniej, Drewnowskiej, Żytniej i Rybnej;
- uchwała Rady Miejskiej Nr LXXII/1922/18 w sprawie przystąpienia do sporządzenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dla części obszaru miasta Łodzi położonej w rejonie ulic: Lutomierskiej, Żytniej i Drewnowskiej;

- uchwała Rady Miejskiej Nr LXXII/1923/18 w sprawie przystąpienia do sporządzenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dla części obszaru miasta Łodzi położonej w rejonie ulic: Bolesława Limanowskiego, Rybnej, Lutomierskiej i Modrej;
- uchwała Rady Miejskiej Nr LXXII/1924/18 w sprawie przystąpienia do sporządzenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dla części obszaru miasta Łodzi położonej w rejonie ulic: Franciszkańskiej, Smugowej, Źródłowej i Północnej;
- uchwała Rady Miejskiej Nr LXXII/1928/18 w sprawie przystąpienia do sporządzenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dla części obszaru miasta Łodzi położonej w rejonie Alei Politechniki oraz ulic: Radwańskiej, Inżynierskiej i Wołowej ;
- uchwała Rady Miejskiej Nr LXXII/1929/18 w sprawie przystąpienia do sporządzenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dla części obszaru miasta Łodzi położonej w rejonie ulic: Zgierskiej, Goplańskiej, Łagiewnickiej i Bałuckiego Rynku ;
- uchwała Rady Miejskiej Nr IX/313/19 w sprawie przystąpienia do sporządzenia zmiany miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dla części obszaru miasta Łodzi położonej w rejonie ulic: Prezydenta Gabriela Narutowicza, dr. Stefana Kopcińskiego i Juliana Tuwima na wschód od planowanego przedłużenia ulicy Uniwersyteckiej;
- uchwała Rady Miejskiej Nr XVI/675/19 w sprawie przystąpienia do sporządzenia zmiany miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dla części obszaru miasta Łodzi położonej w rejonie: ul. Konstytucyjnej, al. Marszałka Józefa Piłsudskiego, ul. dr. Stefana Kopcińskiego oraz terenów kolejowych;
- uchwała Rady Miejskiej Nr XXIX/973/2020 w sprawie przystąpienia do sporządzenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dla części obszaru miasta Łodzi położonej w rejonie alei Adama Mickiewicza i Tadeusza Kościuszki oraz ulic: kpt. pil. Franciszka Żwirki i Gdańskiej;
- uchwała Rady Miejskiej Nr XXIX/974/2020 w sprawie przystąpienia do sporządzenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dla części obszaru miasta Łodzi położonej w alei Adama Mickiewicza i Tadeusza Kościuszki oraz ulic: Gdańskiej, kpt. pil. Franciszka Żwirki, Radwańskiej i Stefana Żeromskiego.

W związku z uchwaleniem niniejszego Programu **nie wskazuje się miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego koniecznych do uchwalenia albo zmiany**. Nie przewiduje się także konieczności uchwalenia miejscowego planu rewitalizacji, o którym mowa w art. 37f ust. 1 ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym.

Jako priorytet uznaje się opracowanie MPZP dla całego obszaru rewitalizacji, zgodnie z harmonogramem sporządzania miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego.

3.4. Specjalna Strefa Rewitalizacji

W celu zapewnienia sprawnej realizacji przedsięwzięć rewitalizacyjnych, zgodnie z art. 25 ustawy o rewitalizacji na całym obszarze rewitalizacji ustanowiono Specjalną Strefę Rewitalizacji na okres 10 lat. Ustanowienie Strefy oraz dokładny zakres jej regulacji jest przedmiotem **uchwały Nr XLII/1095/17 Rady Miejskiej w Łodzi z dnia 22 lutego 2017 r.** w sprawie ustanowienia na obszarze rewitalizacji miasta Łodzi Specjalnej Strefy Rewitalizacji, zmienionej uchwałą Nr XLV/1182/17 z dnia 5 kwietnia 2017 r.

4. CZĘŚĆ ZARZĄDCZA

Z uwagi na usytuowanie niniejszego Programu w fundamencie struktury zarządzania strategicznego oraz operacyjnego miasta Łodzi, jako definicję przyjęto wykorzystanie wiedzy, doświadczeń oraz dobrych praktyk z zakresu zarządzania programami, rozumianymi jako zespoły projektów powiązanych ze sobą i realizowanych dla osiągnięcia celu strategicznego określonego w ramach programu. Niezbędne przy tym staje się zapewnienie i utrzymanie wszystkich wymaganych komplementarności dotyczących rewitalizacji: problemowej, przestrzennej, źródeł finansowania, proceduralno-instytucjonalnej, a także zasady partycypacji oraz kompleksowości.

Rozwiązania zarządcze opisane w tej części Programu mają charakter etapowy i mogą zostać udoskonalone – w razie potrzeby –i wprowadzone w ramach jego kolejnej zmiany.

4.1. Struktura zarządzania realizacją Programu

Zarządzanie rewitalizacją w Łodzi składa się z dwóch zasadniczych segmentów: 1) zarządzania strategicznego – odnoszącego się do koordynacji całości Programu i obejmującego problematykę rewitalizacji całościowo jako proces angażujący różne komórki Urzędu i podmioty zewnętrzne w celu realizacji określonych założeń oraz 2) z zarządzania operacyjnego odnoszącego się do realizacji poszczególnych przedsięwzięć oraz projektów rewitalizacyjnych.

Zarządzanie operacyjne rewitalizacją w Łodzi odnosi się w szczególności do koordynowania przedsięwzięć przypisanych w ramach Programu do realizacji komórkom UMŁ lub jego jednostkom organizacyjnym. W zakresie pozostałych przedsięwzięć zapisanych w niniejszym Programie, których realizatorami są podmioty zewnętrzne, niezależne od UMŁ, zarządzanie rewitalizacją oznacza uwzględnianie zasad zapisanych w art.3, ust. 1 ustawy o rewitalizacji, tj.: przygotowanie, koordynowanie i tworzenie warunków do prowadzenia rewitalizacji a także jej prowadzenie w zakresie właściwości gminy. Gmina może zarządzać tego typu przedsięwzięciami (czy koordynować je z przedsięwzięciami własnymi) wyłącznie na podstawie dobrowolnych umów z realizatorami poszczególnych przedsięwzięć i tylko w ramach wyznaczonych takimi umowami.

Poziom zarządzania strategicznego czyli koordynacja całości Programu oraz jego realizacja zgodnie z właściwością gminy prowadzona będzie w strukturach organizacyjnych Miasta. Decyzje strategiczne podejmować będzie Komitet Sterujący ds. Rewitalizacji, powołany Zarządzeniem Nr 5414/VII/17 Prezydenta Miasta Łodzi z dnia 1 marca 2017 r. w sprawie powołania Komitetu Sterującego ds. Rewitalizacji i Zespołu ds. Rewitalizacji (z późn. zm.) w skład którego wchodzi przedstawiciele Prezydenta Miasta Łodzi, Rady Miejskiej oraz kierownicy właściwych z punktu prowadzenia procesu rewitalizacji komórek/jednostek organizacyjnych. Komitet Sterujący ds. Rewitalizacji w sprawach dotyczących interpretacji zgodności realizowanych działań z założeniami GPR będzie zasięgał opinii Komitetu Rewitalizacji.

Koordynator Rewitalizacji pełni rolę zarządzającego Programem. Wykonuje swoje zadania za pośrednictwem Biura Rewitalizacji i Mieszkalnictwa (lub komórki/jednostki organizacyjnej właściwej do spraw rewitalizacji), mając do współpracy odpowiedni Zespół ds. Rewitalizacji stanowiący forum dyskusji i współpracy pomiędzy różnymi komórkami i jednostkami w ramach struktury organizacyjnej Urzędu Miasta Łodzi⁸⁸).

W ramach swoich kompetencji, każda z komórek/jednostek organizacyjnych będzie realizowała zadania rewitalizacyjne dostosowując swoje zasoby do potrzeb w sposób elastyczny w ramach istniejących struktur hierarchicznych (formalnych). W ramach budżetów poszczególnych komórek/jednostek wyodrębnione zostaną zadania służące realizacji przedsięwzięć rewitalizacyjnych.

Dla projektów służących realizacji przedsięwzięć rewitalizacyjnych o wysokim stopniu złożoności przewiduje się możliwość powoływania odrębnych Komitetów Sterujących. Decyzje Komitetów dotyczące istotnych zmian w projektach mogących obniżyć lub wpłynąć na osiągnięcie celów GPR muszą zostać zgłoszone do Koordynatora Rewitalizacji i zatwierdzone przez Komitet Sterujący ds. Rewitalizacji. W zarządzaniu realizacją przedsięwzięć rewitalizacyjnych o charakterze głównie inwestycyjnym miasto Łódź wykorzystuje system zarządzania projektami, zatwierdzony Zarządzeniem nr 1535/VIII/19 z 3 lipca 2019 w sprawie określenia sposobu inicjowania i monitorowania projektów o charakterze inwestycyjnym w Urzędzie Miasta Łodzi oraz miejskich jednostkach organizacyjnych (z późn zm.).

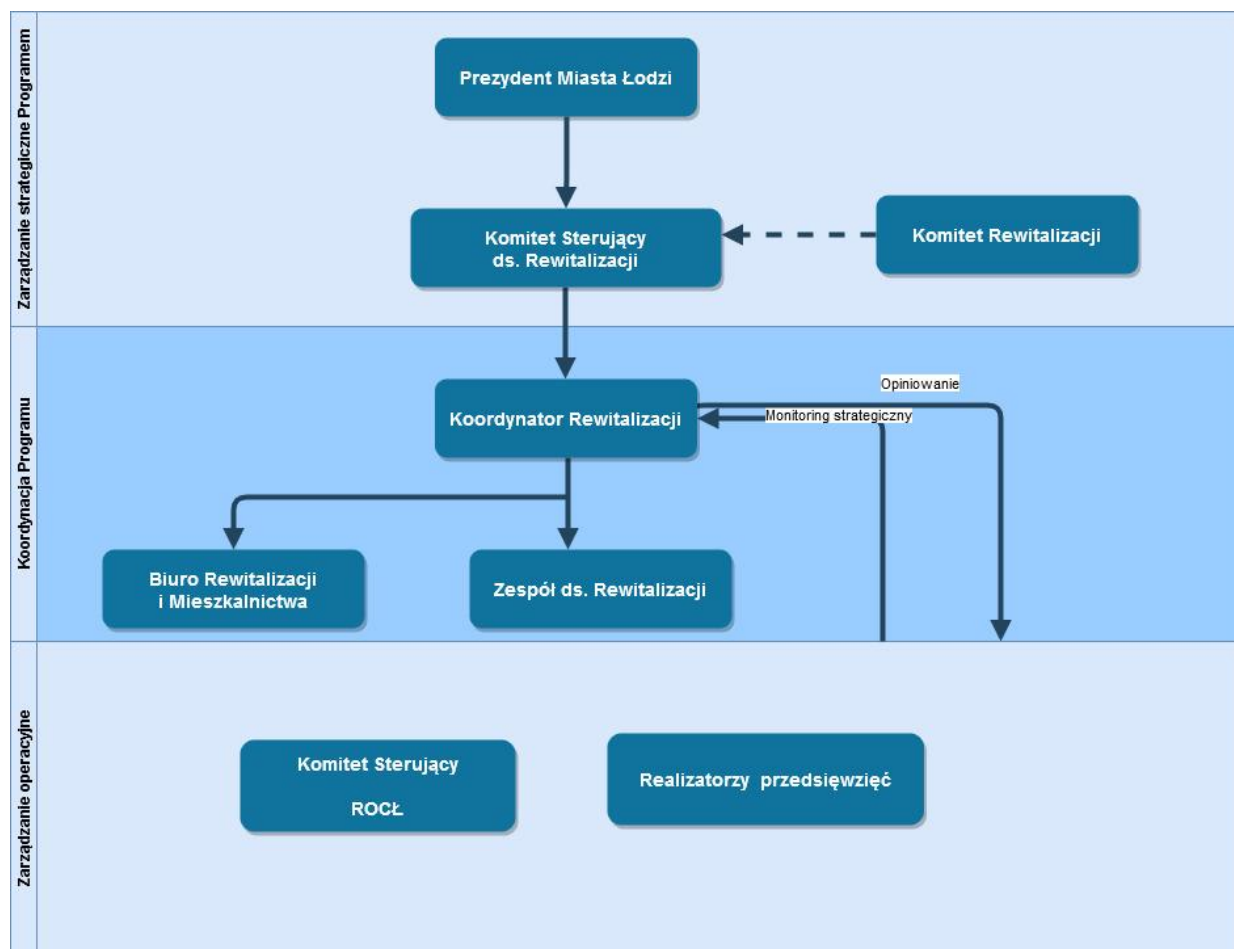
Zgodnie z ustawą o rewitalizacji powołany został Komitet Rewitalizacji, stanowiący forum współpracy i dialogu interesariuszy z organami gminy. Komitet pełni funkcję opiniotwórczo-doradczą a za jego obsługę odpowiada Koordynator Rewitalizacji.

Przy Biurze Rewitalizacji i Mieszkalnictwa na wniosek organizacji pozarządowych⁸⁹ może powstać Komisja Dialogu Obywatelskiego ds. Rewitalizacji (KDO), która wspiera proces partycypacji społecznej i pełnić funkcję opiniotwórczo-doradczą dla Koordynatora Rewitalizacji. Koordynator Rewitalizacji w ramach procesu partycypacji społecznej współpracować będzie również z innymi KDO w zakresie ich udziału merytorycznego w procesie rewitalizacji.

⁸⁸ Zarządzenie Nr 5414/VII/17 Prezydenta Miasta Łodzi z dnia 1 marca 2017 r. w sprawie powołania Komitetu Sterującego ds. Rewitalizacji i Zespołu ds. Rewitalizacji (z późn. zm.).

⁸⁹ Zgodnie z procedurą wskazaną w Zarządzeniu Prezydenta Miasta Łodzi Nr 9691/VII/18 z dnia 8 listopada 2018 r. w sprawie wprowadzenia "Trybu powoływania, sposobu organizacji i działania komisji dialogu obywatelskiego w Mieście Łodzi".

Ryc. 32. Schemat zarządzania procesem rewitalizacji z uwzględnieniem przykładowego poziomu operacyjnego.

Opracowanie własne.

Rozwiązania wypracowane w ramach projektów modelowych realizowanych w pilotażu są uwzględniane jako zadania towarzyszące realizacji przedsięwzięć GPR, w szczególności przedsięwzięć Rewitalizacji Obszarowej Centrum Łodzi, tam gdzie zidentyfikowano podobne problemy społeczne i gospodarcze jak w przestankach do konkretnych rozwiązań modelowych. Decyzje co do ich wdrożenia, zwłaszcza w przypadku rozwiązań modelowych mających charakter polityk i zasad prowadzenia współpracy z podmiotami zewnętrznymi, podejmowane są przez Komitet Sterujący ds. Rewitalizacji. Następnie określana jest procedura wdrażania rozwiązań modelowych w ramach zarządzania procesem rewitalizacji.

Dopuszcza się możliwość realizacji kolejnych projektów pilotażowych mających na celu wypracowanie nowych rozwiązań w zakresie prowadzenia skutecznych działań rewitalizacyjnych, w tym z uwzględnieniem systemu zarządzania wielopłaszczyznowym procesem przemian jakim jest rewitalizacja obszarów miejskich.

4.1.1. Koordynator Rewitalizacji

Za zarządzanie Gminnym Programem Rewitalizacji, jako ramą operacyjną dla przedsięwzięć z zakresu rewitalizacji oraz wszystkich innych działań miasta Łodzi, które merytorycznie wchodzą w zakres

rewitalizacji, odpowiada Koordynator Rewitalizacji pełniący funkcję Dyrektora **Biura Rewitalizacji i Mieszkalnictwa**.

Koordynator współpracuje z wyznaczonymi Kierownikami Projektów i kieruje Zespołem ds. Rewitalizacji. Koordynator podlega Prezydentowi i współpracuje z Komitetem Sterującym ds. Rewitalizacji, któremu przewodniczy Prezydent. Koordynator Rewitalizacji pełni również nadzór merytoryczny nad instytucjami i spółkami miejskimi w zakresie odpowiadającym powierzonym im do realizacji przedsięwzięciom rewitalizacyjnym. W zakresie koordynacji zadań oraz osiągnięcia celów GPR Koordynator współpracuje także z zewnętrznymi podmiotami, których projekty zostały wpisane na listę przedsięwzięć GPR.

Projekty rewitalizacyjne są zarządzane według wspólnego schematu. Metodyka wypracowana przez Miasto wykorzystuje i opiera się na szczegółowym i indywidualnym podejściu do poszczególnych projektów na każdym z etapów ich realizacji, począwszy od etapu planowania i przygotowania projektu po etap realizacji i monitorowania. Metodyka ta może znaleźć zastosowanie także w zarządzaniu programami i działaniami rewitalizacyjnymi w poszczególnych obszarach. Kierowanie poszczególnymi przedsięwzięciami i projektami jest niezależne, rozproszone pomiędzy komórkami Urzędu i jednostkami organizacyjnymi, które dalej ewentualnie delegują zadania do realizacji podmiotom zewnętrznym, w tym podmiotom podległym lub współpracującym z tymi podmiotami przy ich realizacji. Kierownicy projektów ściśle współpracują z Koordynatorem Rewitalizacji w ramach Zespołu ds. Rewitalizacji.

Struktura Biura Rewitalizacji i Mieszkalnictwa musi zapewniać możliwość skutecznego koordynowania i monitorowania GPR w celu zapewnienia uzyskania właściwego poziomu poszczególnych wskaźników oraz zachowania wysokiego stopnia partycypacji społecznej w procesie rewitalizacji. Struktura Biura może ulegać zmianom wynikającym ze stopnia zaawansowania realizacji Programu.

4.1.2. Zespół ds. Rewitalizacji

Prezydent Miasta powołał zarządzeniem⁹⁰ Zespół ds. Rewitalizacji, który stanowi forum dyskusji i współpracy na poziomie Urzędu Miasta Łodzi. Skład Zespołu został dostosowany do specyfiki przyjętych przedsięwzięć rewitalizacyjnych oraz zadań z zakresu rewitalizacji realizowanych na mocy innych polityk miejskich. Szczegółowy skład zespołu ustala Prezydent Miasta na podstawie rekomendacji Koordynatora Rewitalizacji pełniącego równocześnie funkcję przewodniczącego Zespołu. Skład ten może się zmieniać adekwatnie do zakresu przedsięwzięć realizowanych na poszczególnych etapach. Członkowie Zespołu wykonują swoje zadania w ramach zadań służbowych z możliwością otrzymywania dodatkowego wynagrodzenia. Za obsługę techniczną i administracyjną Zespołu odpowiada Koordynator Rewitalizacji wykonujący swoje zadania za pośrednictwem Biura Rewitalizacji i Mieszkalnictwa.

Dyrektorzy poszczególnych komórek/jednostek organizacyjnych, których przedstawiciele zostali powołani do Zespołu, mają obowiązek umożliwienia wyznaczonym pracownikom pełnego zaangażowania w realizację zadań związanych z uczestnictwem w Zespole.

⁹⁰ Zarządzenie Nr 5414/VII/17 Prezydenta Miasta Łodzi z dnia 1 marca 2017 r. w sprawie powołania Komitetu Sterującego ds. Rewitalizacji i Zespołu ds. Rewitalizacji (z późn. zm.).

4.1.3. Komitet Sterujący do spraw Rewitalizacji

Komitet Sterujący ds. Rewitalizacji został powołany Zarządzeniem Nr 5414/VII/17 Prezydenta Miasta Łodzi z dnia 1 marca 2017 r. w sprawie powołania Komitetu Sterującego ds. Rewitalizacji i Zespołu ds. Rewitalizacji (z późn. zm.). W jego skład wchodzi przedstawiciele zarządu Miasta, Rady Miejskiej oraz kierownicy kluczowych dla realizacji Programu komórek/jednostek organizacyjnych.

Komitet Sterujący ds. Rewitalizacji odpowiada za podejmowanie decyzji o charakterze strategicznym wpływających na realizację założeń GPR. Koordynator Rewitalizacji kieruje sprawą do rozstrzygnięcia pod obrady Komitetu lub zgłoszone na wniosek jego członków.

Komitet Sterujący ds. Rewitalizacji w sprawach dotyczących interpretacji zgodności realizowanych działań z założeniami GPR zasięga opinii Komitetu Rewitalizacji.

4.1.4. Komitet Rewitalizacji

Komitet Rewitalizacji, przewidziany w ustawie jako obligatoryjne ciało doradcze Prezydenta Miasta w zakresie rewitalizacji został powołany zarządzeniem Nr 6212/VII/17 Prezydenta Miasta Łodzi z dnia 12 czerwca 2017 r. w sprawie powołania Komitetu Rewitalizacji.

Zasady wyznaczania składu Komitetu oraz zasady jego działania określiła Rada Miejska w załączniku do uchwały Nr XXXIX/1035/16 z dnia 28 grudnia 2016 r. w sprawie określenia zasad wyznaczania składu oraz zasad działania Komitetu Rewitalizacji.

4.2. Harmonogram realizacji procesu rewitalizacji

Okres realizacji procesu rewitalizacji objętego niniejszym GPR wynosi 10 lat (lata 2017 – 2026). Okres ten został podzielony na trzy podokresy trzyletnie pełnej funkcjonalności GPR poprzedzone rocznym okresem uruchamiania Programu.

9. Ramowy harmonogram realizacji procesu rewitalizacji w Łodzi 2018 – 2026

I poł. 2018	2018 – 2020	2021 – 2023	2024 – 2026
Aktualizacja GPR: - Wprowadzenie do GPR nowych przedsięwzięć i usunięcie przedsięwzięć wykreślonych. - Wprowadzenie do GPR systemu monitorowania i oceny Opracowanie modelu zarządzania GPR (Pilotaż II)	Pierwszy okres pełnej funkcjonalności GPR: - Realizacja przedsięwzięć rewitalizacyjnych przewidzianych na lata 2018 – 2020 - Coroczne monitorowanie i ocena postępów	Drugi okres pełnej funkcjonalności GPR: - Realizacja przedsięwzięć rewitalizacyjnych przewidzianych na lata 2021 – 2023 - Coroczne monitorowanie i ocena postępów - Ocena (ewaluacja) realizacji GPR w poprzednim trzyletnim okresie	Trzeci okres pełnej funkcjonalności GPR: - Realizacja przedsięwzięć rewitalizacyjnych przewidzianych na lata 2024 – 2026 - Coroczne monitorowanie i ocena postępów - Ocena (ewaluacja) realizacji GPR w poprzednim trzyletnim okresie W 2026 – opracowanie GPR na kolejny okres (rekomendacja: 10 lat) oraz w 2027 ocena (ewaluacja) całości GPR.

Opracowanie własne

4.2.1. Zadania zrealizowane do końca 2020 roku

Zadania zarządcze

Do końca 2017 roku zrealizowano następujące zadania zarządcze:

1. Powołanie pełnej struktury zarządzania GPR przewidzianej w Programie, w tym – powołanie Komitetu Rewitalizacji⁹¹;
2. Opracowanie szczegółowego rocznego harmonogramu realizacji Programu w roku 2017, w tym – uruchomienie pierwszych przedsięwzięć rewitalizacyjnych; z uwagi na niepodjęcie dotychczas decyzji o finansowaniu, ostateczna decyzja o liście przedsięwzięć uruchamianych kolejno w roku 2017 będzie podejmowana w trybie zarządzania operacyjnego, w miarę uzyskiwania wiedzy o zapewnionym finansowaniu;
3. Ustanowienie Specjalnej Strefy Rewitalizacji⁹²;
4. Opracowanie systemu monitorowania i oceny wdrażania GPR;
5. Opracowanie harmonogramu działań wdrożeniowych na rok 2017, w tym - uruchamianie zgodnie z planem kolejnych przedsięwzięć rewitalizacyjnych i testowanie systemu zarządzania i monitorowania;
6. Objęcie wybranej części podstawowych przedsięwzięć rewitalizacyjnych Systemem Monitorowania Projektów (SMP).
7. Wprowadzenie do systemu funkcji Gospodarzy Obszaru i Latarników Społecznych.

W 2018 przeprowadzono zmianę GPR – uchwalono nowy kształt programu, w tym wprowadzono system monitorowania i oceny wdrażania GPR. Po dokonaniu w roku 2017 stopniowego rozruchu wszystkich elementów Programu, począwszy od 2018 roku GPR stopniowo do 2020 osiągnął pełną funkcjonalność. W 2019 roku dokonano jakościowej ewaluacji systemu monitoringu Gminnego Programu Rewitalizacji (GPR) i przyjętych wskaźników pod względem ich adekwatności i możliwości mierzenia zmian stanu obszaru i skuteczności realizowanych działań, na podstawie której powstały rekomendacje dotyczące jego udoskonalenia.

⁹¹ Zarządzenie Nr 6212/VII/17 Prezydenta Miasta Łodzi z dnia 12 czerwca 2017 r. w sprawie powołania Komitetu Rewitalizacji.

⁹² Uchwała Nr XLII/1095/17 Rady Miejskiej w Łodzi z dnia 22 lutego 2017 r. w sprawie ustanowienia na obszarze rewitalizacji miasta Łodzi Specjalnej Strefy Rewitalizacji, zmieniona uchwałą Nr XLV/1182/17 z dnia 5 kwietnia 2017 r.

4.2.2. Okres pełnej funkcjonalności GPR (2018 – 2026)

Dziewięcioletni okres 2018 – 2026 został podzielony na trzy podokresy trzyletnie: 2018 – 2020, 2021 – 2023 i 2024 – 2026, w których rytm działań będzie w znacznym stopniu powtarzalny. W każdym z trzyletnich podokresów przewiduje się w szczególności:

1. W pierwszym roku każdego okresu – ocenę (ewaluację) realizacji GPR w okresie poprzednim, w tym sprawdzenie stopnia osiągnięcia celów rewitalizacji; wyciągnięcie wniosków z ewaluacji i wprowadzenie ewentualnych poprawek korygujących realizację GPR w kolejnych latach;
2. Realizację przedsięwzięć rewitalizacyjnych (lub ich etapów) przewidzianych na dany trzyletni okres ze szczególnym uwzględnieniem bieżącego dbania o synergię pomiędzy przedsięwzięciami (w tym korygowanie harmonogramów realizacji poszczególnych projektów rewitalizacyjnych w taki sposób, aby przedsięwzięcia potencjalnie synergiczne były uruchamiane w sposób skoordynowany);
3. W ostatnim roku ostatniego okresu (2026) – w razie potrzeby - opracowanie nowego GPR. W 2027 roku opracowanie raportu ewaluacyjnego z 10-letniego okresu realizacji GPR.

4.3. Mechanizmy integrowania przedsięwzięć rewitalizacyjnych

Integrowanie przedsięwzięć rewitalizacyjnych objętych niniejszym programem zostanie zrealizowane poprzez wpisanie w system realizacyjny Programu stałej dbałości o:

- Komplementarność problemową,
- Komplementarność przestrzenną,
- Kompleksowość,
- Komplementarność źródeł finansowania,
- Komplementarność proceduralno-instytucjonalną,
- Realizację zasady partnerstwa i partycypacji.

4.3.1. Założenia dotyczące integracji działań rewitalizacyjnych (źródło: Pilotaż I):

1. Wykorzystanie szansy na rozwój poprzez rewitalizację (wykreowanie w obszarze rewitalizacji nowych ofert i warunków rozwoju dla sektora prywatnego, a także dla obecnych mieszkańców i właścicieli nieruchomości).
2. Zwiększanie nacisku na organizację finansowania dla działań rewitalizacyjnych z uwzględnieniem celów bieżących i perspektywicznych poprzez ujęcie potrzeb rewitalizacyjnych w Wieloletniej Prognozie Finansowej, zapewnienie odpowiednich wkładów własnych z budżetu miasta dla projektów z zewnętrznym finansowaniem, wykorzystanie środków ze sprzedaży nieruchomości na realizację działań rewitalizacyjnych.
3. Planowanie działań rewitalizacyjnych przez pryzmat celów długookresowych. Zakłada się planowanie działań rewitalizacyjnych nie ograniczone wyłącznie do programów pomocowych, w tym nowej perspektywy unijnej 2014 – 2020.

4. Podporządkowanie celów sektorowych celom procesu rewitalizacji. Proces rewitalizacji w takiej skali, w jakiej występuje z Mieście Łodzi powinien stanowić cel nadrzędny względem pozostałych celów sektorowych, w szczególności w zakresie polityki społecznej, komunikacyjnej i mieszkaniowej, zarówno na etapie planowania jak i wdrażania.
5. Umacnianie aktywnego sąsiedztwa poprzez kreowanie sąsiedztwa w rozumieniu fizycznym i funkcjonalnym oraz odbudowywanie relacji społecznych.
6. Rewitalizacja w sferze mieszkaniowej powinna być adresowana do mieszkańców zarówno ubogich jak i zamożnych, lokatorów i najemców lokali socjalnych. Akcja remontowa nie powinna prowadzić do segregacji przestrzennej mieszkańców. Z tego punktu widzenia, interesujący jest przykład niemiecki np. Berlin (Kreuzberg, Prenzlauerberg), gdzie określono katalog dofinansowywanych standardów remontowych, aby ich wynik nie powodował nadmiernego wzrostu czynszów. Wprowadzono, zatem regulowany czynsz określający maksymalną stawkę rocznego wzrostu czynszu w obszarach rewitalizowanych otrzymujących wsparcie publiczne. Dzięki temu działaniu ograniczono spekulację i ekonomiczną segregację mieszkańców oraz ochroniono strukturę sąsiedztwa. Uznano, że wzrost standardów powinien być stopniowy lub umiarkowany. Konieczne jest zaprogramowanie tzw. instrumentów przeciwdziałających gentryfikacji. W obecnych uwarunkowaniach prawnych możliwość ustanowienia tego rodzaju instrumentów przez Miasto jest istotnie ograniczona, gdyż brakuje dedykowanych instrumentów prawnych. Wobec powyższego rozważać należy wprowadzanie stosownych mechanizmów umownych, polegających na wprowadzaniu dotkliwych kar umownych w przypadku naruszenia narzuconych przez Miasto warunków udzielania wsparcia na rewitalizację (np. utrata udzielonej dotacji remontowej w przypadku naruszenia ustalonych zasad regulowania czynszu w danej nieruchomości).
7. Zapewnienie właściwego rozumienia procesu rewitalizacji i jego potrzeb przez wszystkie jednostki i podmioty zaangażowane w ten proces. Przy tak rozległym zakresie potrzeb w obszarze rewitalizacji, jaki występuje w Łodzi, świadomość i wiedza wszystkich zaangażowanych podmiotów zarówno dotycząca wagi całego procesu, jak i sposobów prowadzenia działań rewitalizacyjnych oraz koniecznych obszarów współdziałania poszczególnych jednostek i podmiotów w tym procesie jest bardzo istotnym czynnikiem powodzenia procesu rewitalizacji (polityka edukacyjna dotycząca rewitalizacji, jako szansy rozwojowej).
8. Zaangażowanie/współpraca z potencjalnymi inwestorami na etapie przygotowania terenu poprzez: (1) konsultacje programów rozwojowych z potencjalnymi inwestorami, promocja wśród inwestorów, dopasowanie rozmiarów działań do potencjalnego popytu, (2) uwzględnienie kwestii społecznego władania przestrzenią oraz (3) uwzględnienie potrzeb społeczności lokalnych oraz zespołów sąsiadujących z obszarem rewitalizacji.
9. Wzmacnianie oraz integracja działań rewitalizacyjnych w obszarach: społecznym, ekonomicznym, przestrzennym, kulturowym.
10. Systemowe przygotowywanie terenów inwestycyjnych, jako element aktywnej gospodarki zasobami, celem wzmocnienia aspektu ekonomicznego i społecznego rewitalizacji, w tym analiza popytu, tworzenie katalogu nieruchomości, kreowanie oferty atrakcyjnej dla inwestowania, np. z pustymi kwaterami w centrum miasta pod zabudowę. Działania te powinny być prowadzone równolegle do konsultacji z potencjalnymi inwestorami. Umożliwia to wprowadzenie nowych funkcji na obszarze rewitalizowanym lub stworzenie oferty dla prywatnych inwestorów (zarówno osób fizycznych na cele mieszkaniowe, jak i przedsiębiorców na cele usługowe). Działanie to ma na celu zwiększenie i przyspieszenie efektu ożywienia rewitalizowanego obszaru poprzez wprowadzenie działań towarzyszących. Stworzenie katalogu terenów inwestycyjnych oraz ramowych planów dla

ich zagospodarowania, które następnie mogą być poddane konsultacjom z potencjalnymi inwestorami lub procedurze konkursowej w zakresie pomysłów na zagospodarowanie. Lepsza organizacja promocji i rozpowszechniania informacji wśród potencjalnie zainteresowanych. Scalenie struktury właścicielskiej i porządkowanie podziałów własnościowych powinno być prowadzone, jako działanie równoległe. Jest to możliwe pod warunkiem zbudowania planu ramowego, który wskaże obszary Miasta problemowe pod względem własnościowym i pozwoli dopasować plan działań w tym zakresie.

11. Zmiana podejścia do rewitalizacji wewnątrz kwartałów, polegająca na umożliwieniu realizacji zupełnie nowych obiektów mieszkalnych i mieszkalno-usługowych w miejscu braków w zabudowie wynikających z „niedokończenia miasta” (w tym miejskich form zabudowy jednorodzinnej, tzw. *townhouses*) lub przestrzeni otwartych dla mieszkańców (niekoniecznie publicznych). Ideą takiego podejścia jest utrzymanie historycznej struktury miasta, przy jednoczesnym wprowadzeniu nowoczesnych standardów techniczno-funkcjonalnych. Oferta mieszkaniowa powinna być adresowana do szerszego grona użytkowników, dziś zmuszonych do wyboru lokalizacji poza centrum, tj. mieszkańców takich jak duże rodziny, młode małżeństwa z dziećmi. Taki kierunek wskazują zarówno doświadczenia zagraniczne (np. Lipsk, Liverpool), jak i interpretacja wyników ankiet badania preferencji mieszkańców Łodzi dotyczących zamieszkania w śródmieściu. Wymaga to podjęcia prac studialnych nad nowymi rozwiązaniami architektoniczno-urbanistycznymi (energooszczędność, nowe modele zabudowy śródmiejskich kwartałów, tj. co-housing, kooperatywy, modele rewaloryzacji zabudowy z użyciem pracy własnej mieszkańców) we współpracy z wiodącymi uczelniami i ich wydziałami architektury w kraju i zagranicą.
12. Zaangażowanie prywatnych właścicieli nieruchomości w procesy rewitalizacyjne poprzez wdrożenie konkretnych modeli współpracy oraz stworzenie instrumentów wspierających ich indywidualne działania.
13. Inicjowanie przez Miasto działań rewitalizacyjnych skutkujących wytworzeniem silnego punkowego impulsu rozwojowego wywołującego efekt reakcji łańcuchowej, aktywizującej podmioty prywatne. W długim okresie skutkuje to pozytywnym oddziaływaniem na rozległy obszar oraz działa zachęcająco dla pozostałych właścicieli nieruchomości. Jednym z istotnych narzędzi, jakie Miasto posiada jest możliwość inwestycji infrastrukturalnych i włączanie w ten proces właścicieli nieruchomości oraz udostępnianie na cele inwestycyjne poszczególnych terenów oraz polepszanie wizerunku istniejących obiektów.
14. Wykorzystanie różnorodnych form współfinansowania – zarówno bezzwrotnych (EFRR, EFS), jak i zwrotnych oraz PPP. Należy jednak zadbać, aby całość działań rewitalizacyjnych nie była podporządkowana jedynie celom programów pomocowych. Wykorzystanie środków zewnętrznych rozumiane, jako wykorzystanie szansy, a nie cel sam w sobie. W tym kontekście zakłada się także podział dużych programów na zadania inwestycyjne dla celów aplikacji o środki z UE. Pozwoli to uniknąć ryzyka odrzucenia wniosku dla całego programu.
15. Stworzenie oferty i wsparcia dla działań z zakresu ekonomii społecznej i umacniania roli III sektora w budowaniu społeczeństwa obywatelskiego i skutecznego systemu wspierania mieszkańców.

4.3.2. Komplementarność problemowa

Niniejszy Program spełnia wszystkie wymogi komplementarności problemowej i jest dokumentem merytorycznie spójnym, harmonijnie włączonym w system zarządzania strategicznego Łodzi:

- opis powiązań niniejszego Programu z dokumentami strategicznymi gminy zawiera w zwartej formie rozdział 1.3.;
- wizja stanu obszaru po zrealizowaniu programu rewitalizacji została przedstawiona w rozdziale 3.1.1.;
- cele rewitalizacji w układzie hierarchicznym przedstawiono w rozdziałach:
 - 3.1.2 misja (cel generalny);
 - 3.1.3. cele strategiczne i operacyjne;
- kierunki działań mających na celu eliminację lub ograniczenie zdiagnozowanych negatywnych zjawisk przedstawiono w rozdziale 3.1.4.;
- listę planowanych podstawowych przedsięwzięć rewitalizacyjnych, wraz z ich opisami zawierającymi w odniesieniu do każdego przedsięwzięcia: nazwę i wskazanie podmiotów je realizujących, zakres realizowanych zadań, lokalizację, szacowaną wartość, prognozowane rezultaty wraz ze sposobem ich oceny, przedstawiono w rozdziale 3.2.2.;
- charakterystykę 73 typów pozostałych dopuszczalnych przedsięwzięć rewitalizacyjnych, realizujących kierunki działań przedstawiono w rozdziale 3.2.5.;
- mechanizmy zapewnienia komplementarności – zarówno pomiędzy rodzajami przedsięwzięć rewitalizacyjnych, różnymi rodzajami podmiotów je realizujących jak i pomiędzy różnymi źródłami ich finansowania – są opisane w tym rozdziale 4.3. i jego kolejnych podrozdziałach:
 - 4.3.2. – komplementarność problemowa,
 - 4.3.3. – komplementarność przestrzenna,
 - 4.3.5. – komplementarność źródeł finansowania,
 - 4.3.6. – komplementarność proceduralno-instytucjonalna i
 - 4.3.8. – komplementarność międzyokresowa;
- Przedsięwzięcia rewitalizacyjne w niniejszym Programie są komplementarne na poziomie ogólnym (dopełniania się rodzajami). Wzajemne dopełnianie się poszczególnych przedsięwzięć z listy szczegółowej zostanie zapewnione na poziomie regulaminów konkursów na dofinansowanie, gdzie **kryterium dopełniania się z innymi przedsięwzięciami lub tworzenia z nimi pozytywnej synergii będzie kryterium dostępu**, a sfinansowanie przedsięwzięcia niepowiązanego komplementarnie z innymi będzie niemożliwe.

Należy zaznaczyć, że:

- Przyjęto zasadę, że komplementarność problemowa występuje jeżeli jest wykazane dopełnianie się przedsięwzięć w zakresie przeciwdziałania co najmniej jednemu problemowi społecznemu i co najmniej jednemu innemu, niż społeczny;
- Pożądany stan, do którego ma być doprowadzony obszar rewitalizacji, na poziomie ogólnego opisu jest wskazany w wizji (3.1.1.), natomiast kwantyfikowalne rezultaty rewitalizacji są opisane i opatrzone wskaźnikami oceny postępów wdrażania, w rozdziale 4.6.

4.3.3. Komplementarność przestrzenna

Niniejszy Program spełnia wymogi komplementarności przestrzennej, był budowany ze szczególną dbałością o nieprzenoszenie negatywnych zjawisk poza obszar rewitalizacji:

- Przedsięwzięciom w obszarze rewitalizacji zapewnia się komplementarność przestrzenną na dwa sposoby odrębne dla dwóch sytuacji występujących na obszarze rewitalizacji:
 - Dla przedsięwzięć zlokalizowanych w jednym z ośmiu projektów Rewitalizacji Obszarowej Centrum Łodzi, dla których po opracowywaniu GPR sporządzane będą Programy Funkcjonalno-Użytkowe (PFU), komplementarność przestrzenna zostanie zagwarantowana na poziomie wstępnej koncepcji PFU, której powstawanie jest koordynowane z Programem rewitalizacji. Kolejne przedsięwzięcia powstające na tych obszarach muszą co do zasady być zgodne z taką koncepcją;
 - Dla przedsięwzięć zlokalizowanych lub realizowanych poza tymi ośmioma projektami, komplementarność przestrzenna została zagwarantowana na poziomie ogólnym – w Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta Łodzi, a na poziomie szczegółowym – w regulaminach konkursów lub analogicznych dokumentach warunkujących przyznanie dofinansowania. Wymóg komplementarności przestrzennej będzie w nich kryterium dostępu;
- Program zawiera również przedsięwzięcia rewitalizacyjne, które będą realizowane poza obszarem rewitalizacji zgodnie z art. 15 ust. 3 ustawy o rewitalizacji.

4.3.4. Kompleksowość

Niniejszy Program spełnia wymogi kompleksowości:

- Wzajemne powiązania i synergia zostały wskazane w podrozdziale 3.2.3. Szczegółowe powiązania i synergia w odniesieniu do każdego pojedynczego przedsięwzięcia była badana i opisywana na dwóch poziomach:
 - Na poziomie wymogów konkursów na finansowanie (kryterium dostępu);
 - Na poziomie warunków umowy na finansowanie z danym realizatorem przedsięwzięcia.
- Synchronizacja efektów oddziaływania przedsięwzięć rewitalizacyjnych na sytuację kryzysową została wstępnie opisana w rozdziale 4.5.2. Dokładne zaplanowanie synchronizacji efektów będzie możliwe w uszczegółowionych harmonogramach etapowych (rocznych), w których będzie uwzględnione ostateczne zestawienie przedsięwzięć, jakie zwyciężą w konkursach (obecnie z oczywistych względów nieznane);
- Uzasadnienia dla realizacji niektórych przedsięwzięć rewitalizacyjnych poza obszarem rewitalizacji wynikają z fizycznej lokalizacji niektórych elementów infrastruktury oddziałującej na obszar

rewitalizacji – poza tym obszarem (np. część placówek edukacyjnych obsługujących obszar; granice rejonów szkół przecinają granice obszaru rewitalizacji). Szczegółowe uzasadnienia będą każdorazowo konkretyzowane na poziomie opisu szczegółowego dla danego przedsięwzięcia bądź projektu.

4.3.5. Komplementarność źródeł finansowania

Program spełnia wymogi komplementarności źródeł finansowania:

- Na liście przedsięwzięć rewitalizacyjnych ujęto przedsięwzięcia finansowane lub współfinansowane z różnych źródeł publicznych i prywatnych, w tym w szczególności z:
 - Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego,
 - Europejskiego Funduszu Społecznego,
 - Budżetu Miasta Łodzi,
 - Środków beneficjentów niepublicznych: wspólnot mieszkaniowych, przedsiębiorców, osób fizycznych, organizacji pozarządowych itd.
- Program zawiera indykatywne ramy finansowe dla wszystkich przedsięwzięć z listy przedsięwzięć podstawowych, w tym kwoty finansowania dla każdego z nich;
 - W przypadku pozyskania dodatkowych środków finansowych przewiduje się zwiększenie kwot dla następujących przedsięwzięć podstawowych:
 - Przedsięwzięcia właścicieli i użytkowników wieczystych nieruchomości obejmujące roboty budowlane, prace konserwatorskie oraz prace restauratorskie: remonty podnoszące standard miejsca zamieszkania z elementem wytworzenia przestrzeni wspólnej – planowane źródło finansowania: środki w ramach limitów zadania budżetowego *Rewitalizacja obszarowa centrum Łodzi - udział Gminy we wspólnotach mieszkaniowych Cel: Przestrzeń i środowisko – rewitalizacja*;
 - Miejski program współpracy z organizacjami pozarządowymi – rewitalizacja – środki zostaną określone corocznie na podstawie rocznego programu współpracy Miasta Łodzi z organizacjami pozarządowymi oraz podmiotami, o których mowa w art. 3 ust. 3 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie;
 - Budowa lub przebudowa budynków służących rozwojowi społecznego budownictwa czynszowego - wyłączenia, budownictwo społeczne – planowane źródło finansowania- środki z budżetu Miasta i środki zapewnione w ramach pozyskanych środków zewnętrznych, m.in. z Banku Gospodarstwa Krajowego. Możliwość realizacji zadania przez spółki zależne Miasta.
- Dla przedsięwzięć dodatkowych, których charakterystykę zawiera rozdział 3.2.5., ustala się szacunkowe kwoty finansowania.
- Przy każdym przedsięwzięciu na liście, dla którego dane takie są znane w chwili opracowywania tego Programu, wskazano komplementarne źródła finansowania.

4.3.6. Komplementarność proceduralno-instytucjonalna

- System wdrażania GPR został opisany w Części IV Programu, a jego podsystem opisujący strukturę zarządzania wdrażaniem GPR – w szczególności w rozdziale 4.1.
- System monitorowania został opisany w rozdziale 4.5. a system oceny skuteczności działań rewitalizacyjnych (oceny postępów realizacji celów Programu) – w rozdziale 4.6.

- Mechanizm wprowadzania modyfikacji w reakcji na zmienność otoczenia programu (w tym na zmiany wywołane przez sam program) przedstawiono w rozdziale 4.7.
 - Obecnie system zarządzania rewitalizacją jest wpięty jako podsystem w ogólny system zarządzania Łodzią w następujący sposób:
 - poprzez uwzględnienie Gminnego Programu Rewitalizacji w „fundamencie” schematu struktury zarządzania miastem, jako ramy operacyjnej integrującej działania z wszystkich trzech filarów strategicznych,
 - poprzez wyspecjalizowaną jednostkę organizacyjną – Biuro ds. Rewitalizacji, koordynujące całość działań rewitalizacyjnych,
 - poprzez specjalnie powołane ciało: Komitet Sterujący do spraw projektów Rewitalizacji Obszarowej Centrum Łodzi i Zespół do spraw Rewitalizacji. Komitet Sterujący jest odpowiedzialny za wypracowywanie kluczowych decyzji, a Zespół ds. Rewitalizacji wspiera Dyrektora Biura ds. Rewitalizacji w zarządzaniu bieżącym.
- Pełne wpięcie systemu zarządzania rewitalizacją w strukturę zarządzania miastem nastąpi z chwilą uchwalenia GPR i powołania na jego podstawie Koordynatora Rewitalizacji.

4.3.7. Realizacja zasady partnerstwa i partycypacji

- Niniejszy Program realizuje zasadę partnerstwa i partycypacji poprzez angażowanie interesariuszy na każdym etapie jego realizacji. Poniżej omówiono szczegółowo sposób realizacji tej zasady.

4.3.7.1. Partnerstwo

- Przewiduje się zawieranie szerokich partnerstw z podmiotami spoza sektora finansów publicznych. Miasto Łódź planując tego typu partnerstwa będzie w szczególności opierać się na zasadach określonych w ustawie. Partnerstwa będą zawierane w oparciu o cztery typy projektów wymienione w ustawie:
 - projekt **zintegrowany** (taki typ projektu będzie stosowany bardzo szeroko),
 - projekt **partnerski** (ten typ projektu będzie stosowany w odniesieniu do partnerstw z organizacjami pozarządowymi, w ramach wyznaczonych przez instytucję zarządzającą regionalnym programem operacyjnym),
 - projekt **hybrydowy** (będzie używany do realizacji w partnerstwie niektórych przedsięwzięć budowlanych, których elementem będzie też wyposażenie a następnie zarządzanie wytworzonym majątkiem),
 - projekt **grantowy** (będzie stosowany prawdopodobnie bardzo szeroko w realizacji przedsięwzięć rewitalizacyjnych w zakresie celu strategicznego 1 i 3 a także niektórych celów operacyjnych celu strategicznego 4).

4.3.7.2. Partycypacja

- Ważnym narzędziem partycypacji interesariuszy we wdrażaniu rewitalizacji jest Komitet Rewitalizacji, który został powołany niezwłocznie po zatwierdzeniu przez Radę tego programu. Komitet jest ciałem doradczym Prezydenta Miasta w sprawach dotyczących rewitalizacji, reprezentującym wobec Prezydenta interesariuszy rewitalizacji.
- Realizacja projektów w ramach przedsięwzięć rewitalizacyjnych będzie mogła odbywać się również w partnerstwie Miasta z organizacjami pozarządowymi.
 - Zasady tworzenia partnerstw reguluje Program Współpracy Miasta Łodzi z organizacjami pozarządowymi oraz podmiotami, o których mowa w art. 3 ust. 3 Ustawy o działalności pożytku

publicznego i o wolontariacie. Program uchwalany jest corocznie a zawarte w nim zadania są konsultowane z organizacjami pozarządowymi. Program współpracy zawiera wyszczególnione zadania publiczne, które realizowane są w dwóch formach współpracy: finansowej i pozafinansowej. Program reguluje też zasady realizacji projektów partnerskich (rozdział 10).

- Powstanie partnerstwa może nastąpić przy realizacji projektów stanowiących przedsięwzięcia rewitalizacyjne i/lub w odpowiedzi na wyznaczone w GPR cele.
- Partnerstwo może być zawiązane z inicjatywy Miasta bądź organizacji pozarządowej. W przypadku, gdy z inicjatywą występuje Miasto, ogłasza nabór na partnerów w drodze otwartego konkursu ofert. Ogłoszenie zamieszcza na stronie internetowej i w BIP w celu umożliwienia potencjalnym partnerom zapoznania się z inicjatywą i zgłoszenia zamiaru wspólnego działania. W przypadku, gdy z inicjatywą występuje organizacja pozarządowa, przedstawia ona Miastu koncepcję zawierającą cel zadania, założenia merytoryczne, planowane działania i proponowany udział Miasta w projekcie, a także ewentualnych innych partnerów z sektora organizacji pozarządowych.
- Decyzję o realizacji projektu w partnerstwie z organizacją Miasto podejmuje w oparciu o spójność działań z celami strategicznymi i listą przedsięwzięć rewitalizacji, a także potencjał zasobów ludzkich, organizacyjnych, technicznych i finansowych organizacji biorących udział w partnerstwie. Miasto może również zorganizować nabór na liderów projektów w wybranych obszarach tematycznych, oraz zastosować preferencje lokalne (wybrać ofertę partnera ze środowiska, w którym ma być realizowane działanie, zamiast oferty wykonawcy zewnętrznego).

Realizacja przedsięwzięć rewitalizacyjnych przez poszczególnych interesariuszy będzie zapewniać na każdym etapie partnerskie relacje i zasady współpracy.

4.3.8. Komplementarność międzyokresowa

Ponadto niniejszy Program budowano z myślą o spełnieniu wymogów komplementarności międzyokresowej i spójności jego przedsięwzięć rewitalizacyjnych z działaniami finansowanymi w poprzednim okresie programowania:

- Dokonując wyboru przedsięwzięć do realizacji miasto Łódź bierze pod uwagę ich spójność i synergiczność z przedsięwzięciami sfinansowanymi w poprzednim okresie programowania, w szczególności z następującymi projektami:
 - Pilotaż I (finansowany z Pomocy Technicznej 2014-2020);
 - EC1 i jego otoczenie: Nowe Centrum Łodzi (Strefa I);
 - Program remontowy MIA100 KAMIENIC;
 - Zrewitalizowany zespół Księżego Młyna.
- Przy obecnie realizowanych przedsięwzięciach są wzięte pod uwagę doświadczenia (w tym – wyniki ewaluacji) programów zrealizowanych w poprzednim okresie. W szczególności:
 - Projekty typów: 22 – 26 (budowanie spójności społecznej) będą korzystać z doświadczeń i dorobku Pilotażu I.
 - Przedsięwzięcia typu 37 (remonty obiektów pofabrycznych na powierzchnie biurowe lub usługowe) będą korzystały z doświadczeń projektu EC1 oraz programu rewitalizacji obiektów fabrycznych Księżego Młyna.

- Przedsięwzięcia typu 49-52 (remonty kamienic i famuł wspólnot mieszkaniowych) będą korzystały z doświadczeń programu remontowego MIA100 KAMIENIC (kamienice) oraz programu rewitalizacji Księżego Młyna (remonty łódzkich domów rodzinnych, tzw. famuł).
- Przedsięwzięcia typu 53-55 (partycypacyjnie projektowane przestrzenie publiczne) będą korzystały z doświadczeń realizacji tego typu w poprzednim okresie programowania, w szczególności – wóznicy na ul. 6 sierpnia.

4.4. Szacunkowe ramy finansowe Programu

Szacunkowe⁹³ ramy finansowe Gminnego Programu Rewitalizacji zostały zaplanowane na cały dziesięcioletni okres 2017 – 2026. Przedstawiają się one następująco:

1. Całkowitą wartość przedsięwzięć rewitalizacyjnych Programu szacuje się na **4 621 032 520 zł**
2. W tej kwocie wkład budżetu Miasta Łodzi szacuje się na **2 183 547 124 zł**
3. Pozostały bezpośredni wkład (publiczny i prywatny razem) w przedsięwzięcia rewitalizacyjne oszacowany został w tym czasie na **1 231 351 032 zł**
4. W ramach wkładu *pozostałego*, o którym mowa w pkt. 3, szacuje się, że wkład środków prywatnych wyniesie około **692 205 806 zł**.
5. Wobec tego całkowity strumień wydatków na GPR ze środków publicznych (budżet Miasta Łodzi, środki UE oraz środki krajowe) szacuje się na kwotę **3 928 826 714 zł**.
6. Wydatki programu rewitalizacji powinny wpłynąć pośrednio na uruchomienie równoległego strumienia wydatków prywatnych (prywatnych inwestycji remontowo-budowlanych i gospodarczych realizowanych pod wpływem ogólnego ożywienia obszaru i wzrostu koniunktury). Strumień wydatków prywatnych uruchomionych pośrednio przez Program szacuje się na co najmniej **3 700 000 000 zł (trzy miliardy pięćset milionów)** w okresie 10-letnim.
7. Całkowity (zsumowany bezpośredni i pośredni) strumień środków prywatnych uruchomiony dzięki Programowi wyniesie według oszacowania⁹⁵ **4 500 000 000 zł**, co daje dźwignię finansową równą **1,41** (każda zaangażowana złotówka publiczna generuje 1,41 zł komplementarnego wydatku prywatnego).
8. Nie ma obecnie podstaw do precyzyjnego oszacowania kosztów zarządzania programem. Według wstępnego oszacowania powinny one mieścić się w granicach 2,5 – 6,0% całkowitych kosztów programu, a więc od 71,4 do 171,3 mln zł w całym okresie (czyli od 7,1 do 17,1 mln zł średnio rocznie).

⁹³ Szacunkowe ramy finansowe przedstawiono z dokładnością możliwą do oszacowania na koniec maja 2016. Dokładność ta jest bardzo zróżnicowana dla poszczególnych przedsięwzięć: w odniesieniu do niektórych z nich kwoty są znane na poziomie kosztorysu wykonawczego, ale dla innych znane jest tylko szacowanie parametryczne (przez porównawcze odniesienie się do projektów podobnych), które należy uznać za przybliżone z dokładnością +/- 30%.

⁹⁵ Oszacowana kwota została zaokrąglona do stu milionów złotych.

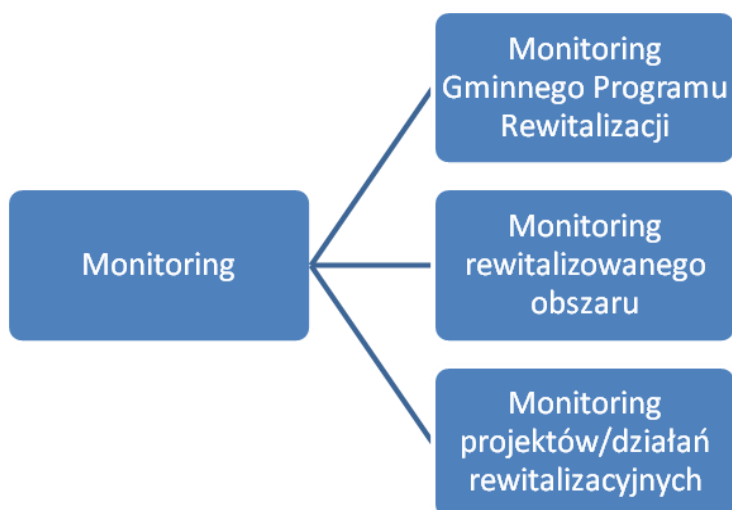
[illegible]

4.5. Monitorowanie realizacji Programu

4.5.1. Założenia systemu monitorowania i oceny Programu

Monitoring w odniesieniu do procesu rewitalizacji, którego ramą jest Program, realizowany jest w czterech podstawowych wymiarach, tj.:

- monitoring i ewaluacja Gminnego Programu Rewitalizacji;
- monitoring stanu i zmian rewitalizowanego obszaru;
- monitoring przedsięwzięć i zadań rewitalizacyjnych na poziomie strategicznym;
- monitoring przedsięwzięć i zadań rewitalizacyjnych na poziomie operacyjnym.

1. Monitoring Gminnego Programu Rewitalizacji, leży w kompetencji Koordynatora Rewitalizacji, odbywa się w cyklach 3 letnich i rozumiany jest jako:

- a. ocena **stopnia/poziomu osiągnięcia celów strategicznych zapisanych w Programie**. Dla każdego celu strategicznego określona zostanie syntetyczna paleta dostępnych wskaźników (około 5/7 dla każdego celu). Wybrane wskaźniki mogą być obserwowane także w cyklach rocznych. Dobór wskaźników, określenie ich wartości bazowej i docelowej, ewentualna aktualizacja listy monitorowanych wskaźników a także wskazanie roku startowego/bazowego dla wykonania ww. oceny leży w kompetencji Koordynatora Rewitalizacji wykonującego swoje zadania za pośrednictwem Biura Rewitalizacji i Mieszkalnictwa.
- b. **ewaluacja realizacji Programu**. W jej ramach prowadzona jest pogłębiona analiza wskaźników ilościowych, które wraz z danymi jakościowymi stanowią podstawę do interpretacji obserwowanych w ramach monitoringu (1) stanu i zmian obserwowanych na rewitalizowanym obszarze oraz (2) stopnia/poziomu realizacji GPR. Ewaluacja prowadzić ma do odpowiedzi na pytania o trafność, efektywność, skuteczność i trwałość podejmowanych interwencji oraz przygotowania rekomendacji w zakresie ewentualnych zmian do wdrożenia w sposobie prowadzenia procesu rewitalizacji. Ewaluacja może także dotyczyć w sposób szczegółowy interwencji prowadzonych w ramach Programu, tj. przyjętych kierunków działań i prowadzonych projektów/przedsięwzięć rewitalizacyjnych. Temat i zakres badań oraz analiz koniecznych do przeprowadzenia ewaluacji ustalany jest przez Koordynatora Rewitalizacji a efektem ma być opracowanie raportu z ewaluacji Programu.

2. Monitoring stanu i **zmian zachodzących na obszarze rewitalizacji**, leży w kompetencji Koordynatora Rewitalizacji, realizowany jest w cyklach rocznych w dwóch wymiarach:

- a. obserwacji problemów i stanu kryzysowego na obszarze rewitalizacji w ujęciu 5 sfer: społecznej, gospodarczej, technicznej, środowiskowej oraz przestrzenno-funkcjonalnej;
- b. obserwacji potencjału rozwojowego obszaru rewitalizacji.

3. **Monitoring przedsięwzięć** i zadań rewitalizacyjnych **na poziomie strategicznym** leży w kompetencji Koordynatora Rewitalizacji, i dotyczy podstawowych, ogólnych cech projektów składających się na ich realizację, m. in. ich liczby, struktury, poniesionych nakładów finansowych, stanu ich realizacji. Monitoring ten realizowany jest w odniesieniu do przedsięwzięć, których realizatorem jest Miasto Łódź i jego jednostki organizacyjne przynajmniej w cyklach półrocznych natomiast w odniesieniu do przedsięwzięć realizowanych przez inne podmioty publiczne lub podmioty prywatne w cyklach przynajmniej rocznych.
4. **Monitoring przedsięwzięć** i zadań rewitalizacyjnych **na poziomie operacyjnym**. Równolegle do monitoringu strategicznego projekty rewitalizacyjne posiadają własny, operacyjny system monitorowania i oceny, obejmujący m.in. kosztorys, harmonogram realizacji, wskaźniki produktu, itp., za przygotowanie i prowadzenie którego odpowiadają realizatorzy poszczególnych przedsięwzięć oraz projektów na nie się składających. System ten może być realizowany w ramach obowiązujących w Urzędzie Miasta Łodzi procedur monitoringu realizacji projektów i zadań budżetowych, które wskazują zakres odpowiedzialności poszczególnych komórek organizacyjnych za te zadania.

4.5.2. Założenia do systemu wskaźników monitoringu GPR

Podstawowym założeniem systemu monitorowania wdrażania GPR jest odnotowanie zmiany w czasie wartości poszczególnych wskaźników ilustrujących monitorowane zjawiska na obszarze rewitalizacji w odniesieniu do okresu bazowego. Za rok bazowy należy uznać rok 2016, w którym opracowano diagnozy stanowiące podstawę wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji oraz opracowanie założeń Programu. Dla poszczególnych wskaźników dodawanych do systemu jako rok bazowy przyjmuje się rok ich włączenia do systemu i monitoruje zmiany w kolejnych latach obowiązywania Programu, chyba, że dostępne są rzetelne dane historyczne, które pozwalają na obserwację zmian przed rokiem włączenia wskaźnika do systemu (od 2016 roku włącznie).

Zakłada się, że obserwacja zmian dotyczy obszaru rewitalizacji. Jednak zbieranie danych i wykonywanie szerszych analiz prowadzone jest dla całego miasta ze szczególnym uwzględnieniem obszaru rewitalizacji i jego charakterystyki na tle sytuacji w Łodzi. Tego typu dane mogą się okazać niezbędne na etapie aktualizacji programu rewitalizacji, weryfikacji granic wyznaczonego obszaru rewitalizacji i ich ewentualnej zmiany. Punktem odniesienia dla wielkości poszczególnych zjawisk zanotowanych na obszarze rewitalizacji może być średnia dla miasta lub też średnia dla obszaru miasta z wyłączeniem obszaru rewitalizacji.

4.5.2.1. Wskaźniki w systemie monitoringu

Wskaźniki składające się na system monitoringu powinny spełniać następujące warunki:

- normatywny charakter (wskaźniki powinny stosować pojęcia jednoznacznie zdefiniowane przez prawo/statystykę publiczną);
- dostępność (wskaźniki powinny wykorzystywać dane zbierane na bieżąco z możliwością ich cyklicznego generowania);

- responsywność w stosunku do interwencji publicznej (tzn. należy wybrać wskaźniki wykazujące podatność na zmiany pod wpływem realizacji procesu rewitalizacji);
- należy unikać wyboru wskaźników, dla których nie można uzyskać wiarygodnych danych umożliwiających śledzenie ich zmian dla całego okresu realizacji programu rewitalizacji.

Należy wyraźnie odróżnić wskaźniki ilustrujące zjawiska kryzysowe, objawiające się na obszarze rewitalizacji od zjawisk potencjalnie kryzysowych, które nie wykazują szczególnej koncentracji na tym obszarze oraz zjawisk stanowiących wyraźny potencjał tego obszaru. System monitoringu powinien wskazywać grupę wskaźników podstawowych, natomiast pozostałe wskaźniki mogą być przedmiotem monitoringu jako wskaźniki uzupełniające. Wśród wskaźników uzupełniających mogą się znaleźć m.in. wskaźniki, których dane w momencie ich włączenia do systemu są niepełne lub niemożliwe do pozyskania, jednak w przyszłości oczekuje się ich pozyskania. W miarę pozyskiwania nowych danych, system monitoringu może być uzupełniony o nowe wskaźniki, które pozwolą pogłębić wiedzę i pełniej ocenić zmiany w obszarze rewitalizacji, czy też stopień realizacji celów GPR.

4.5.2.2. Wskaźniki stopnia realizacji celów Programu

Wskaźniki stosowane w zakresie pomiaru stopnia realizacji celów Programu powinny spełniać następujące warunki:

- stosuje się wskaźniki proste, których ocena oraz interpretacja jest stosunkowo łatwa, i czytelna dla potencjalnych odbiorców wyników monitorowania, w tym interesariuszy procesów rewitalizacji. Wskaźniki te powinny być stałe w całym okresie analizy, co umożliwi porównanie ich wartości w momencie dokonywania oceny stopnia realizacji celów procesu rewitalizacji z wartością bazową,
- pomiar stopnia realizacji celów powinien polegać co do zasady na (1) badaniu zmienności przeciętnej wartości wskaźnika obliczonej dla obszaru rewitalizacji jako całości lub (2) śledzeniu skali przyrostu wskaźnika w ujęciu bezwzględny. W uzasadnionych przypadkach, w stosunku do celów wyraźnie wykraczających poza obszar rewitalizacji możliwe jest uwzględnienie w analizie danych dla całego miasta. Dla każdego wskaźnika należy określić jego charakter (stymulanta, destymulanta, nominanta) i pożądany kierunek jego zmian, oznaczający osiąganie postępów w realizacji celów;
- określa się wartości bazowe oraz docelowe poszczególnych wskaźników;
- dla każdego ze wskaźników uwzględnionego w systemie pomiaru zmian na obszarze rewitalizacji, jak i stopnia realizacji celów programu tworzy się metryczki. Metryczka powinna zawierać informacje istotne na etapie zbierania danych, kalkulacji wskaźników i ich interpretacji zapewniając pozyskiwanie w kolejnych latach prowadzenia monitoringu danych o tym samym charakterze.

Szczegółowo rodzaj wskaźników używanych do monitoringu oraz zakres i sposób zbierania danych określa się w zarządzeniu¹⁰³

¹⁰³ Zarządzenie Nr 1172/VIII/19 Prezydenta Miasta Łodzi z dnia 16 maja 2019 roku w sprawie przyjęcia zasad dotyczących realizacji i monitorowania Gminnego Programu Rewitalizacji miasta Łodzi w tym określenia zakresu zadań komórek organizacyjnych Urzędu Miasta Łodzi oraz miejskich jednostek organizacyjnych w związku z obowiązkiem przekazywania danych

4.6. System wprowadzania zmian w reakcji na zmienność otoczenia

Coroczna ewaluacja będzie przestanką do reakcji na zmienność otoczenia i korekt na poziomie pojedynczych przedsięwzięć rewitalizacyjnych. Korekty takie będą w miarę potrzeby wprowadzane raz do roku, a w przypadkach uzasadnionych – także śródrocznie (doraźnie).

W razie nagromadzenia w ramach któregoś z celów operacyjnych przedsięwzięć wymagających korekty w liczbie ponad 20% całkowitej liczby przedsięwzięć danego celu operacyjnego – zostanie rozważona korekta sformułowania tego celu i ewentualnie – skorygowanie przypisanych mu wskaźników.

Na 2021 rok zaplanowano **ewaluację etapową**, w ramach której zostanie przeprowadzony przegląd uzasadnień dla korekt celów operacyjnych w reakcji na zmienność otoczenia Programu, a w przypadku uznania konieczności korekty co najmniej dwóch celów operacyjnych w ramach tego samego celu strategicznego – zostanie przeanalizowana także ewentualność korekty takiego celu strategicznego.

Zmiany misji nie przewiduje się w całym horyzoncie Programu.

5. Spis załączników:

Załącznik nr 1.: załącznik graficzny przedstawiający podstawowe kierunki zmian funkcjonalno-przestrzennych obszaru rewitalizacji sporządzony na mapie w skali 1:5000 opracowanej z wykorzystaniem treści mapy zasadniczej;

Projekt współfinansowany przez Unię Europejską z Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna 2014 – 2020.

